

7. A. B.
5

SYNOPSIS

Universæ Medicinæ Practicæ:

SIVE,

Doctissimorum Virorum

DE

MORBIS

Eorumque

CAUSIS ac REMEDIIS

JUDICIA.

Accesserunt nunc demum Casus nonnulli
oppidò rari.

PARS I.

Authore J. ALLEN, M. D.

Editio tertia prioribus, triente plus, auctior.

Τῆς αὐτῆς Δόξης ἐστὶ γινῶναι τὰ ὁρθῶς εἰρημύα.

Ἰπποκράτ. καὶ διαίτης.

LONDINI:

Impensis W. INNYS ad Insignia Principis in Cœme-
terio Divi Pauli. MDCCXXIX.

8

Viris Perillustribus, Eruditissimisque,

D. D.

ORNATISSIMO SPECTATISSIMOQUE

PRÆSIDI,
CENSORIBUS Meritissimis,

Et Reliquis

Inclyti Medicorum *Londinensium* Collegii

SOCIIS Doctissimis:

Exiguum hoc Opus,

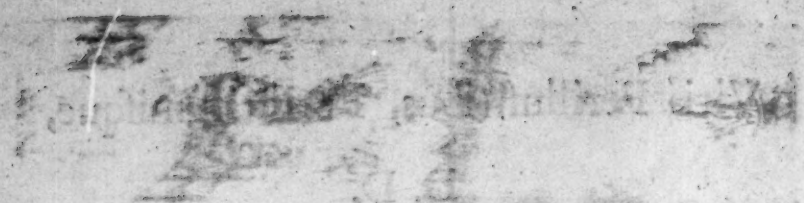
Obsequii & Honoris ergo,

Quàm humillimè D. D. C. Q.

Συσχευασῆς Indignissimus,

J. A.

A 2

ORNAZIONALE SPECIATAMENTE

P. R. E. S. I. D. E.

CENSORIUS MONTANUS

1871

1871

SOCIUS D. C. S.

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

A D

LECTOREM.

Medicina, omnium artium nobilissima, si ad ejusdem præcognita, institutiones, & theoriam spectemus, nuperis annis progressus & incrementa admiranda accepit; agnoscendum est tamen & vehementer dolendum, quòd praxis, pars ejus longè utilissima, haud pari passu processerit. Ars medendi non nisi tardo pede progreditur. In seculorum revolutione, ingenio singulari valens perrarò assurgit, qui in hâc etiam parte artem cudit; sed homines istiusmodi indolis, teste medicorum ab Hippocrate catalogo, in ingenti temporis tractu apparent rari nantes in gurgite vasto. Interim loco sanioris praxeos & melioris medendi methodi hypotheses novæ & theoriæ novæ quotannis ad nauseam usque nobis obtruduntur, quæ ostentationis multum, utilitatis parum.

AD LECTOREM.

parum habent. Tritum utcunque sit illud, Qui speculantur, non medentur, non tamen à veritate prorsus alienum esse ex observatione satis frequenti constat.

Præsentis instituti propositum est praxin legitimam & laudabilem UNDECUNQUE DESUMPTAM VEL MUTUATAM omni operâ maximè compendiariò exhibere, & optimorum scriptorum auctoritate firmiter stabilire. Hoc est, quod impræsentiarum subivi, munus, quo officio (sperare fas est) fortassis aliquando manus magis idonea cum majori laude & utilitate defungetur; ut uno intuitu videamus, quò usque ventum est in verâ ac solidâ medendi cognitione.

Ut plurimum tantum monitoris officium præsto. Morbi omnes ex præstantissimis scriptoribus hîc ad vivum depinguntur; præcipuæ morborum causæ, & de eorundem eventu judicia, traduntur; indicationes curativæ exponuntur; & remedia nonnulla, præstantiora saltem, breviter attinguntur, & concinnæ aliquot formulæ subduntur, ut citò, tutò, & jucundè, & quâ fieri potest certitudine, medeamur.

Cita-

AD LECTOREM.

Citationes authorum non ex numero, sed ex pondere & momentis sunt æstimandæ. Aphorismos præclarissimi Boerhaavii haud satis pro merito laudavi; quoniam uniuscujusque manibus præsto esse & charissimos haberi nullus dubito: est enim opus omnibus numeris absolutum, & tantum non divino afflatu exaratum, auro contrà æstimandum, decies & ampliùs perlegi dignissimum, immò in sinu perpetuò gestari.

De morborum Ætiologiis (ingenuè fateor) non nisi paucissima in medio protuli: origines & causæ proximæ morborum plerumque longè abstrusiores sunt, quàm ut nostræ mentis acies eò usque penetrare possit; & reverà, si dissimulare nolumus, agnoscendum est, quòd hæc ut plurimum usque adeo nos lateant, ut in iisdem pervidendis hætenus Talpæ simus: In alto navigamus LONGITUDINIS IGNARI.

Meipsum quod attinet, ne sim planè ἀσύμφορος, de proprio penu ex adversariis meis depromptum, ubique ferè, nunc demum in hac tertiâ Editione, nonnihil interspersi, quæ usui publico libenter mancipavi,

AD LECTOREM.

pavi, & utinam ne illa sint sola omnium manca & jejuna.

Qualescunque tamen sunt hæc lucubrationes, satis novi non esse aliquid, quod hoc loco proferre possim, quod limatiores vel utiliores illas reddat; neque ornatiores in futurum polliceor, ut sint hujusce opusculi aliquid præsidii.

Unicum tantum præfandum restare censeo, nempe; ut te certiore faciam me hæc collectanea in lucem edidisse non ex suasu amicorum, vel quæstus, aut gloriolæ captandæ gratiâ; sed inductu consilii, ut mihi visum est, recti honestique, & publicum, tam ægrotantium quàm medentium (maximè juniorum) emolumentum respicientis.

Valeas itaque, Candide Lector, & hæc versuras sine fastidio accipias, atque hoc levidense Φιλανθρωπίας nostræ pignus, animique erga te benevoli documentum, fac æqui bonique consulas.

Medicus est Minister, Natura Mediatric: Deus interim hisce clementer benedicat.

SYNOPSIS

SYNOPSIS

Universæ Medicinæ Practicæ, &c.

C A P. I.

Sive Fasciculus Morborum primus.

FEBRES in genere.

Ex observatione & inter legendum.

Art. 1.

FEBRES (ut rectè annotavit *Preamium.* clarissimus Sydenhamus) cum Appendicibus suis duas ferè tertias partes omnium, quæ sunt morborum, complent; ideoque his exponendis, utpote quæ etiam totis corporibus inhærescunt, meritò exordiri statum.

B

Art. 2.

Febris quid. Art. 2. Febris autem (inquit idem) nihil aliud est, quàm naturæ conamen materiæ morbificæ, corpori valde inimicæ, exterminationem in ægri salutem omni ope molientis.

Februm divisio. Art. 3. Februm divisio maximè generalis & genuina est in *Essentialem* & *Symptomaticam*.

Essentialis. Art. 4. Febris essentialis est cujus causa primaria in ipso sanguine delitescit, à nullo alio morbo solidarum partium originem ducens, aut quocunque modo pendens, atque hæc est *Febris absoluta* & *proprie dicta*.

Symptomatica. Art. 5. Febris symptomatica est Febris secundaria, quæ non propriam subsistentiam habet, sed à graviore alicujus partis affectu originem trahit, & frequentissimè ab insigni aliquâ inflammatione pendet, unde *Febres variæ inflammatoriæ dictæ*.

Essentialis divisio. Art. 6. Febris essentialis dividitur in *Ephemeram*, *Intermittentem*, *Continentem* & *Continuam*.

Ephemera. Art. 7. Febris omnium mitissima est Febris ephemera, sive diaria, i. e. Febris unius diei; ab insolatu, exercitio nimio, vel aliquo alio accidente externo oritur, & spatio 24 horarum ultrò terminari solet. Solâ quiete, & in lecto decubitu curatur.

Intermittens. Art. 8. Huic proximæ sunt Febres intermittentes, scilicet, quotidianæ, tertianæ, quartanæ simplices, tertianæ, quartanæ duplices, &c. Hæc more Febris diariæ spatio 24 horarum plus minus pro isthac vice finiuntur; verùm pro peculiari illarum genio, singulis, vel alternis diebus, vel quarto quoque die, recrudescere solent.

Continens. Art. 9. His congener est Febris *συνεχής*, seu continens, quæ quidem est Febris continua, sed non uno tenore pergens; ad plures dies sine *ἀνρρηξία* protenditur, habet tamen sua *remissionis*.

nis & exacerbationis tempora, statis, vel incertis periodis se invicem excipientia; *intermissionem* verò nullam habet.

Art. 10. Febrium gradus proximus & ultimus *Continua* est *σωροχ*, sive Febris continua propriè dicta, quæ ab initio ad finem ubique est æquabilis, *sine symptomatum exacerbatione & remissione periodicâ*: hujus generis sunt Febres malignæ, Febres pestilenciales, ipsa pestis, &c.

SYDENHAMI *Sententia.*

Art. 11. Ille dubio tramite errat, atque incerto ducitur filo, qui in Febrium curatione non continenter ob oculos habet *anni constitutionem*, *Ratio habenda est anni constitutionis.* quatenus huic aut alteri morbo epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis: hæ autem variæ constitutiones aut habitudines ab occultâ & inexplicabili quâdam aëris alteratione pendent, quæ proprias ac sibi peculiares Febres producant, quæ *stationariæ* nobis audiunt.

Art. 12. In novis Febribus cunctandum est paulisper, & ad magna remedia non nisi pedetardo procedendum; interim morbi genium ac morem diligenter pensitando indicationes præsertim à *lædentibus & juvantibus* sumendæ sunt; neque pudet fateri me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret, quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valeam, Febris vel sponte suâ sensim evanuit, vel in eum se typum redegit, ut jam mihi innotesceret, quibus armis esset debellanda. “ Non enim levis est consolatio

“ viro probo in rebus dubiis, facilèque errori

“obnoxiiis, se saltem inculpatum tueri, si se minus utilem præbere nequeat”.

*Febris
causæ.*

Art. 13. “Calidum solum non est Febris causa; (inquit Hippocrates de vet. medic.) sed ea est calidum & amarum simul, calidum & acidum, calidum & falsum, aliaque innumera”. Ex frequenti etiam observatione compertum est Febrem in corporibus sanis evenire posse, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel cacochymiam, &c. occasionem subministraret; nihilominus hujusmodi homines præcedente insigni aliquâ aëris, victûs, &c. rerum non naturalium, mutatione, Febre corripiuntur, propterea quòd eorum sanguis novum statum & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverit.

Evenire potest in corporibus sanis.

*Indicatio
generalis.*

Art. 14. Indicatio generalis in curatione FEBRIBUS est, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem contineatur, eâ nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, undè periculosa symptomata, nec illinc nimium torpeat, ne naturæ conamen frustretur; atque hinc exurgit norma sanguinem mittendi plus minus, vel proßus omittendi.

Vomitiorum.

Art. 15. Si adsit vomendi proclivitas, vomitorium propinare necessum esse omnino videtur; aliàs etenim accidere solet diarrhœa in Febris progressu, ægro interdum admodum periculosa. In initio Febris emeticum propinari debet, sed, si omissum fuerit, quovis morbi tempore adhiberi potest, modò vires ægri ferre valeant; post hoc autem pa-regoricum horâ somni propinandum est; diebus insequentibus, si repetitio venæsectionis minus indicetur, & non aderit diarrhœa, enemata alternis diebus in usum venire possunt,

sunt, usque ad 10um vel 12um diem, quo tempore negotio ad secretionem vergente medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo ad concoctionem accelerandam. Si fermentatio rectè progrediatur, nullis omninò remediis opus est; despumatio etenim est opus naturæ.

Art. 16. Usitato circa diem 15um, si adsit in urinâ laudabilis separatio, & symptomatum remissio, catharticum adhiberi debet, ne sedimentum à fermentatione hic illic depositum in sanguinem remigrans recedivam conciliet; quandoque tamen ad diem 17um differendum est.

Art. 17. Pro comperto affirmo, nihil ita certò atque ita potenter ægrum refrigerare, atque catharsin post venæsectionem celebratam: testatur enim experientia catharsin post venæsectionem quibuscumque aliis remediis foelicius certiùsque Febrem perdomare, tum quatenus intestinis illuviem dimovet, tum quatenus anodyno viam sternit. (*Schedul. Monit.*)

Art. 18. Ad genuinam sanguinis depurationem duplex secretio requiritur; una per fæces fit, altera per flores, hæc sensim & paulò pleniori *Ἀγρωῇ*, potius quàm sudore manifesto ut plurimum peragitur; separatione hæc per flores jam factâ, minùs periculosa est diarrhœa.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 19. Febris est frequentissimus morbus, inflammationi individuus comes, qui ingenti symptomatum numero plerumque stipatur.

Art. 20. In omni Febre, à causis internis orta, horripilatio, pulsus velox, & calor, vario tempore, & vario gradu, adsunt; hæc autem ubi velociter decurrunt, Febris acuta, ubi tardè, lenta

lenta audit. Febris ferè semper cum sensu frigoris incipit, & progrediente morbo maximè à velocitate pulsûs primariò cognoscitur; adeoque velocior cordis contractio cum auctâ resistentiâ ad capillaria Febris omnis acutæ ideam absolvit, quæ à causis infinitis produci potest. Sanitas ægroti videtur esse *cynosura* primaria, in quam natura in Febribus collimat; frequenter verò Febris in mortem definit, quandòque in alium transit morbum.

Curatio generalis.

Art. 21. Curatio Februm generalis summatim comprehenditur in vitæ ejusque viribus consulendo, acre irritans corrigendo & deturbando, lentorem dissolvendo, expellendoque, & symptomata mitigando. Si in Febre exorbitare natura deprehendatur, moderamen fit abstinentiâ, victu tenui, potu aquæ, venæsectione, clysmate refrigerante, &c. Si segnior appareat, excitabitur ope cardiacorum, aromaticorum, volatilium, &c. Sublatâ Febris causâ symptomata reliqua cessabunt, quatenus ab eâ primariò pendent, adeoque, si ferri queunt sine vitæ periculo, singularem curationem vix requirunt, nec temerè turbari debent: Si verò intempestiva & nimis sæva fuerint, singula sunt lenienda suis remediis propriis, habitâ semper ratione causæ & statûs morbi ipsius.

De symptomatis.

ETTMULLERI Sententia.

Quid vult natura per Febrem.

Art. 22. Febris est *motus naturæ*, seu quædam lucta, quæ spirituum plus minus alteratorum ope id, quod est hostile œconomiz animali, eliminare fatagit.

De diætâ.

Art. 23. Quò magis acuta est Febris, eò tenuior convenit diætâ; licèt ægri ad plures dies jejuni jaceant, perinde erit, *nec unquam vidi febricitantem fame pereuntem*, sed potiùs, si quid inge-

ingeritur, Febris exasperatur, &c. nam in alimentis appetitus præscribit rationem, *quantum, & quale, & tempus.*

Art. 24. Vomitoria in Febribus ferè omnibus ^{Vomitoria & Sudorifera.} in principio sunt proficua. Sudoriferorum usum ipsa natura nobis monstrat; signis coctionis apparentibus sunt optima; & etiam in toto morbi decursu sunt utilia; immo horum usu promiscuo Febres non rarò curantur. Spiritus salis armoniaci, vel sal volatile ejusdem, est Febrifugum universale, & usu repetito rarò fallax. Saccharata quæcunque in Febribus insigniter nocent. *Hippocrates* in omni Febre vinum porrigit. Semper observavi quamdiu urinæ sunt crudæ, tamdiu res ægri in statu existunt ambiguo; quando verò adsunt signa coctionis fausta possumus ominari; opus hoc coctionis est solius naturæ. Inter signa lethalia nullum est certius, quàm frequens manuum ad nares admotio sine ullâ materiæ effusione.

BAGLIVII Sententia.

Art. 25. In morbis acutis, atque inflammatoriis paucis opus est remediis; fati enim fuerit vias observare diligenter, quâ natura exitum tentat, curamque eò perducere, naturæ obsecundando, alioqui ægrotus pessum dabitur. ^{Naturæ ductus sequendi sunt.}

Art. 26. In Febribus universalibus, id est, quæ ipso de sanguine suscitantur, non admodum laborandum est circa partem affectam, ut inde curativæ deducantur indicationes: Februm siquidem primordia, partesque affectæ in iisdem, nos plerumque latent, & si unquam paterent, oportet indicationem dirigere ad constitutionem massæ sanguineæ febricitantis, potiùs quàm ad sophisticam speculationem causarum proximarum, ^{Inanes speculationes missæ faciendæ.}

marum, aut quæ in Febribus primoprimæ sunt, quæ nostræ aciei minimè subjiciuntur.

Tria præcepta de curandis Febribus.

Art. 27. Ideo si primæ viæ sint obductæ, eæque egerendæ atque expurgandæ fuerint, danda opera, ut Febrium fomes tollatur; si verò sanguis febricitans sit exaltatus, & vehemens, ejus reprimendus est impetus; si nimis crassis humoribus irretitus, atque coagulatus, exaltetur, ac dissolvatur. In hisce enim *tribus præceptis* omnium propè illarum Febrium cura versatur, quæ ortum non ducunt ab organi læsione, verum ab humorum congerie, aut in ipso sanguine, aut in primis viis. Et cum ad crisin natura vergit, aut eas jam exciverit, tum à remedium copiam tanquam à peste cavendum.

Odor cada-verosus mortis præsignium.

Art. 28. Ex odore, quem ægri spirant, soleo sæpe, utrùm morbus facilis vel difficilis, brevis vel diuturnus, vel alterius generis futurus sit, judicare. In ægris qui morituri sunt, nonnullis ante mortem diebus solet, dum pulsum tangimus, ab eorum exhalare corpore foedus quidam ac veluti *cadavericus odor*, qualem spirant in templis cadavera, ut sæpe observavi, & velim, ut seriò animadvertant medici. *Animadver. in præct. nov.*

FARRAGO Sententiarum.

Regula de diætâ.

Art. 29. Hippocratis Aphorismus de diætâ in morbis acutis sic se habet: ubi peracutus est morbus, statim extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu uti necesse est; ubi verò non, sed plenius cibare licet, tantum à tenui recedendum, quantum morbus remissior extremis fuerit. *Seet. 1. Aph. 7.*

Incommo-dum nimie remediorum copia.

Art. 30. Graviter errant illi, qui acutos & inflammatorios morbos remediorum copiam tamdiu afficiunt, donec natura, quo se vertat nescia, &

& hinc inde, tum à morbi vehementiâ, tum à remedium pondere, variè distracta, tandem cogatur succumbere: perturbato enim, distractoque motu illo ordinato naturæ à repetitis toties, vel absque methodo exhibitis medicamentis, nec Febris minuitur, nec crisis statò tempore succedit, sed patiens dubio Marte colluctatus; vel in perniciem, vel in chronicos morbos delabitur. *Baglivius.*

Art. 31. Observatione constat, quòd crebra sanguinis missio homines Febri aptiores reddat præ cæteris: quare vulgò dicitur, quibus sanguis semel detrahitur, eos, nisi quotannis idem faciant, in Febrem proclives esse, & pinguescere. *Willis.*

Art. 32. In Febribus continuis, si pulsus sit fortis uno tenore pergens, ut ut deliria, tremores, tendinum subsultus, cæteraque dira in genere nervoso symptomata subitam ruinam minari videantur, semper benè præfagit: è contra verò pulsus celer, debilis ac vacillans mortem præforibus adstantem indubitanter prædicat, ut ut reliqua symptomata adblandiantur. *Morton.*

Art. 33. In curatione Febrium summum ac acerrimum medici ingenium requiritur. Judicio præpollenti, facultati innatæ & incommunicabili, plurimum debetur. Morbi genius, anni constitutio, ægroti temperamentum, & vivendi modus, symptomata singula & universa, & innumera alia incidentia & accidentia, omnia conjunctim & divisim animo præsentis & sereno diligenter perpendenda sunt; è quibus omnibus inter se ritè collatis sagaci medico, lentè festinanti, exurgit clara ac distincta medendi methodus; & plerumque insequitur felix morbi exitus. Veritatem hujusce mei effati longâ jam annorum serie non sine gratissimo animi delectamento feliciter expertus sum.

FEBRES intermittentes.

MORTONI *Sententia.**Definitio
Febris in-
termittentis.*

Art. 34. Febris intermittens est calor præternaturalis in sanguine accensus ab insolitâ spirituum expansione stasis periodis redeunte; in hac autem Febre albor, rigor, calor, & sudores se invicem excipiunt; adsunt etiam in paroxysmo ægritudo universalis, nausea & vomitus, dolor capitis, lumbago, &c. Paroxysmus quidem acutus est, morbus verò ipse ut plurimum plus minus chronicus. Febris intermittens simplex facillimè cognoscitur; ultrò enim sese in conspectum dat: quotcunque autem sint earum varietates (sint quotidianæ, tertianæ, quartanæ, &c.) *fermentum morbificum* omnium idem est, & viribus *corticis Peruviani* certò accitò cedit.

*Species Feb.
intermitt.*

Art. 35. "Species Febrium intermittentium
" communes sunt *quotidiana, tertiana, & quar-*
" *tana simplex; quotidiana, tertiana, & quartana*
" *duplex; semitertiana, &c.* Sunt etiam Febres
" intermittentes 5to 6to vel 7mo die recurren-
" tes. Contigit mihi in praxi videre foeminam
" per integram septimanam Febre laborantem,
" deinde proximâ septimanâ omninò liberam;
" atque ita alternis septimanis febricitantem,
" & alternis apyrexiam habentem, idque per lon-
" gum tempus. Cortice Peruviano curata fuit."

*Historia ra-
ra.**Curatio.*

Art. 36. Neque venæsectio, neque vomitoria, cathartica, aut diaphoretica, neque aliud quodcunque remedium in paroxysmo exhibitum aliquid ad curationem hujus morbi promovendam conducere observantur; à justâ dosi vini benedicti trihorio ante tertium paroxysmum expectatum exhibitâ sæpius Febrem tertianam curatam

curatam novi. *Antimonium diaphoreticum* paulò ante adventum paroxysmi datum interdum morbum tollit; *Sal absynthii* febrifugum audit, & sequentem haustum usu comprobavi: *Rx Aq. card. ben. theriacal. stillat. ana ℥ij. sal. absynth. ʒß. syrup. limon. ʒiß. misce*; sumat æger dimidiam partem trihorio ante paroxysmum, & reliquam in primo insultu. “In Febribus intermittentibus (inquit Dolæus) pro singulari “secreto mihi est *lapis Lazuli* à ʒß. ad ʒj. cum “spiritu vini ante paroxysmum traditus.” Efficacia plurimorum amarorum (antequam vires corticis *Peruv.* satis exploratæ fuissent) experta fuit, uti *absynthii*, *cardui benedicti*, *rad. gentian. flor. chamæm.* (ferè specifici) & privatim *decocti amari febrifug. seq. ʒj. Fol. matricar. card. ben. absynth. summit. centuar. min. flor. cham. ana mj. sem. card. ben. citr. ā ʒj. sal. absynth. ʒiß. coq. in aq. font. q. s. ad th̄s. dosis ʒiij. vel iv. quartâ quâque horâ extra paroxysmum.* Item pulvis febrifugus sequens; ʒj. *flor. cham. subtilissimè pulverisat. ʒi. antimon. diaphoret. sal. absynth. ana ʒß. m. f. pulvis* pro unâ dosi quartâ quâque horâ extra paroxysmum; utilissimus est quidem iis, quibus vires corticis defecerunt, vel quando ob *ἰδιόσυνεργίαν* non possumus exhibere. In confesso est his & hujusmodi remediis Febres intermittentes æstivo tempore quandoque curantur: *Cortex* verò *Peruvianus* consensu medicorum *Cortex Peruvianus* [hodie omnium] est *catholicum febrifugum*, quod *remedium* omnes Febres intermittentes, in quâvis anni *polycbre-* tempestate, in omni ætate, & temperamento, *sum.* penitùs, citò, tutò, & feliciter sanat: neque opus est, ut medici ingenia sua ampliùs torqueant in aliis febrifugis explorandis. “Cortex “*Peruvianus* sudorem omnino nullum excitat; “tantùm omnigenas concoctiones è vestigio “emendat

“ emendat sine ullâ sensibili evacuatione nisi
 “ aliquibus alvum aliquoties, idque leniter ad-
 “ modum movet. Modus exhibendi nunc di-
 “ erum omnibus innotescit. *Hactenus* de Fe-
 “ bribus intermittentibus simplicibus.

*Febris in-
 termittens
 spuria.*

Art. 37. Symptomata verò Februm inter-
 mittentium *spuriarum* nonnunquam sunt per-
 quam vehementia, & typus Febris ipsius in va-
 riis suis stadiis sub larvâ vomitionis, diarrhœæ,
 doloris alicujus gravissimi, &c. absconditur. A
 periodicâ symptomatum vehementium exacer-
 batione & remissione, nec non ab urinâ lateri-
 tii coloris verus morbus potissimum dignosci-
 tur: alios etenim morbos frequentissime simu-
 lat, undè arreptâ occasione creantur nunc hæc
 nunc illa gravissima symptomata, vomitiones,
 Diarrhœæ tormentosæ, cholera morbus, colica,
 dolores lateris punctorii, tanquam pleuritici,
 ophthalmia, apoplexia, hemicrania, spasmi u-
 niversales, vel particulares, dolores nephritici,
 &c. “ Item *dolores parturientium æmuli*; in fœ-
 “ minâ quâdam hujusmodi dolores, alternis
 “ diebus recurrentes, duobus vel tribus à par-
 “ tu septimanis accedentes semel ipse observavi,
 “ idemque ab alio observatum fuisse audi-
 “ Et (quod rarius adhuc videatur) *dolorem unius*
 “ *cruris* periodicè revertentem in homine qua-
 “ dragenario semel in praxi adnotavi: dolor fuit
 “ vehementissimus, per 24, interdum per 30
 “ horas durans, unde ingens intumescencia to-
 “ tius membri superveniebat; tumor cruris
 “ erat quasi partim *flatulentus* & partim *æde-*
 “ *matosus*, qui non nisi longo post tempore
 “ fasciatione ad pristinam dimensionem redac-
 “ tus erat. Ambo hi ægroti cortice Peruvi-
 “ ano sanati fuerunt.”

Art. 38.

Art. 38. Versatilis quidem est horum affectu- *Curatio.*
um Proteiformium genius, sed ab uno eodem-
que fermento pendent omnes, & unicâ antido-
to, nempe *cortice Peruviano*, cum prudentiâ ad-
hibito, faciliè profligantur.

Art. 39. Nemo unquam à Febre intermittente *Prognosis.*
interimitur, nisi in primo paroxysmi stadio,
durante, scilicet, algore ex spirituum oppres-
sione orto. Febres intermittentes, ubi valde
chronicæ evadunt, viam sternunt ad alios mor-
bos maximè funestos.

Art. 40. “Sequens historia inter casus oppi- *Historia.*
“dò raros meritò recenseri potest. Paucis
“abhinc annis Wincauntoniæ in agro Somer-
“setensi mortuus est senex, Theologus, no-
“mine *Bulgin*; hic annum agens trigessimum
“quartum in Febrem intermittentem quotidia-
“num incidit, quæ per totum vitæ cursum (di-
“ctu mirabile, verissimum tamen) per sexagina-
“ta scilicet annos, usque ad vitæ in extremâ
“senectute terminum, duravit. Febris cum
“frigore præeunte, calore & sudore succeden-
“tibus per diuturnum istud spatium, utcun-
“que non semper cum eodem sævissimo im-
“petu, constanter tamen, quotidie illum inva-
“sit. Postremò *senio* potius quàm morbo
“confectus nonagesimum quintum agens an-
“num obiit. Hæc narratio à filio & filiâ
“prædicti senis adhuc viventibus, fidei indu-
“bitatæ ambobus, renunciata est.

FARRAGO *Sententiarum.*

Art. 41. Post accuratum examen totius histo- *Causa prox-*
riæ Febrium intermittentium, causa proxima con- *ima Feb. in-*
stituitur *viscositas* liquidi arteriosi, superveniente *termitten-*
dein causâ quâcunque velocioris & fortioris con-
tractionis

tractionis cordis, atque resolutionis ejus, quod stagnaverat. *Boerhaave.*

Galenus methodus in quartanis.

Art. 42. Galenus hâc methodo curavit quartanas; primò propinavit vomitorium, die sequenti dedit *succum absynthii* bibendum, & denique bihorio ante paroxysmum dedit *theriacam*. “ Sed his adminiculis tutò inniti nequimus. Febris tertiana veteribus, quibus vires antidoti Peruvianæ ignotæ fuerunt, curatu erat valde difficilis, & quartana opprobium medicorum audiebat; at hodie secus esse nemo non novit: quo enim longiùs recedunt intermittantium paroxysmi à naturâ Febrium continuarum, aut quò majus fuerit intervallum inter accessiones, eò minus periculi ab illis impendet, quoniam amplior est locus commodiorque curationi.”

Epithemata.

Art. 43. Epithemata & epicarpia quandoque profunt Febribus intermittentibus abigendis; ejusmodi est *Empl. febrile pro carpis D. Michaelis*. ʒ. *Fulig. furni splendent.* ʒiʒ. *terebinth.* ʒvj. *tel. araneæ.* ʒʒ. *campbor.* ʒij. *ol. scorpion.* q. f. m. f. *emplast. pro carpis.* Mortonus duo sequentia ex propriâ experientiâ commendat. *℞ Pulv. oliban. terebinth. venet. ana p. æ. f. pericarpia;* *℞ Fol. chelidon. maj. rutæ ana m. j. fuliginis è lignis combustis, sapon. venet. salis marin. ana p. æ. cum aceto acerrimo f. massa, &c.* “ *Empl. rubrum febrifugum* sequens scrobiculo cordis applicatum in tenellis infantibus frequenter prodesse deprehendi. ʒ. *Thur. subtilissimè pulv.* ʒv. *minij* ʒj. *ol. olivar.* q. f. f. *empl.*

Enema febrifugum.

Art. 44. Qui corticem Peruvianum ore assumere pertinaciter respuunt, curari possunt cum enematibus ex ejusdem decocto; istiusmodi est
enema

enema febrifug. Fulleri, sed pueris certius solet opem ferre quàm adultis.

Art. 45. Dum febrilis horror, aut frigus uni-
versam cutim convellit, tum *oleum distillatum* ^{Ad algorem.}
caryophyllorum epigastricæ regioni illitum remis-
sionem horroris undiquaque procurat. Baglivus.

Art. 46. Ansam mihi suppeditari autumabam ^{Vires succi limonum.}
aliquid ad artis nostræ incrementum ediscendi,
idque aliquoties tentans, non infeliciter proces-
sit, in Febribus scilicet intermittentibus, circa
initium paroxysmi, *haustu calido succi limonum*
cum saccharo & aq. fontan. tantil. semel atque
iterum exhibito; exacerbationes vel in totum
cessasse, vel saltem indies præter expectationem
simul cum siti deferuisse, & intra paucos dies
planè filuisse, deprehendi, subsequente utique
manifesto effectū, urinæ scilicet, & imprimis su-
dorum largâ promotione. Piso p. 315.

Art. 47. Sunt & alia nonnulla remedia à ^{Specificis alia.}
quibusdam plurimùm decantata, tanquam Feb.
intermit. specificè curantia. Nempe *pulvis cor-*
corticis interioris fraxini à ʒʒ ad ʒj. cum paucō *sale*
absynthii in vehiculo idoneo exhibitus, more
corticis Peruv. vires ejusdem adæquare, immo
superare, dicitur; foelici cum successu sæpè ex-
hibuit doctissimus & insignis medicus D. Hen.
Vagban. Idem perhibetur *de cortice ulni prope*
radicem. *Flores salis armoniaci* optimum febrifugum censentur, præcipuè in Febribus inter-
mittentibus. De quo remedio audiatur claris-
simus Boerhaave; non novi (inquit ille) melius
febrifugum quàm gr. xx. *salis armoniaci* in calido
haustu, unâ vel duabus horis ante paroxysmum.
Succus rad. gentian. inspissatus, & in vehiculo
appropriato cum myrrhâ assumptus propter e-
jus vim febrifugam non immeritò usurpari po-
test ad instar cort. Peruv. cujus succedaneum fe-
rè

rè est (inquit Ettmullerus.) Sed forsan *cortex radice prunæ sylvestris*, i. e. *spinæ nigræ* vulgò appellatæ, est adhuc præstantius medicamentum, quod olim honorandus D. Sloan in literis mihi datis communicavit. *Camphora* est remedium diaphoreticum nobilissimum, & omnium adhuc notorum certissimum: Insignis est ejusdem usus in curandis Febribus intermittentibus; & viribus corticis Peruviani magnopere opitulatur.

*Recidivati-
onis præ-
cautio.*

Art. 48. Unicum hîc, quod multâ experi-
tiâ didici, in bonum commune evulgari volo
de *Recidivatione* præcavendâ; nimirum, Fe-
bre cortice Peruviano prius fugatâ, cui penso
istius remedii uncia vel ad summum sesquiun-
cia semper sufficit, intra triduum vel quatridu-
um propinare soleo *medicamentum aliquod chaly-
beatum*, & huic operi levissimas præparaciones
eligo, & in hunc ferè modum præscribo: ʒ *Vin.
chalybeat. pharm. Londinens. ℥ij. tinctur. stomach.
amar. Quincii ℥ij. vel iv. misce dosis coch. iv.
vel v. bis in die; vel loco hujus infusum chaly-
beatum amarum sequens. ʒ *Limatur. ferri ℥iv.
succ. limon. N°. iv. aurant. acid. N°. vj. infund. per
hor. 24. deinde add. rad. gentian. ʒß. aristoloch. rotund.
ʒj. cort. winteran. rad. calam. arom. ana ʒij. summit.
absynth. centaur. min. ana p. j. vin. alb. ℥iv. aq.
gent. comp. ℥ij. infund. frigide per septimanam,
& decantetur prout. Vel ʒ *Flor. sal. ammoniac.
mariat. ʒij. myrrh. elect. ʒj. rubig. ferri ʒij. ex-
tract. rad. gent. q. s. m. f. pil. med. dos. iv. bis
in die, superbibendo infus. stomach. amar. se-
quent. ʒ *Rad. zedoar. cassumuniar. ana ʒiß.
cort. flav. aurant. Hispalens. ʒij. sem. cardamom.
min. ʒß. summit. absynth. Rom. p. ʒ. infund. in aq.
bullient. ℥ij. coletur frigide. Atque ita ventriculo
optimè consultum est, & res in vado fit; Febris
nulla****

*Infusum
chalybeat.
amar.*

*Infusum sto-
mach. amar.*

nullatenus recrudescit, nisi ex gravi aliquo sex rerum non naturalium errore. Interdum in casu ancipiti & in corporibus valde debilitatis *chalybs* & *cortex Peruvianus* junctim maritati melius cedunt, quam alteruter eorum seorsim ex-^{Decoctum} hibitus; in hunc finem decoctum nigrum se-^{nigrum.} quens est remedium appropriatum; ʒ Cort. Peruv. pulverisat. ʒij. *chalyb. cum tart. præp.* ʒij. coq. in aq. font. ℥ij. lento igne ad ℥i℥. addendo sub finem coctionis *cinnam. acutissim.* ʒij. colatur. add. aq. absynth. magis comp. ℥℥. m. vel in magis delicatulis vinum chalybeatum prædict. & tin-^{Tinctura} ctura sequens usûs tempore commista; dosis ā ^{Burgundica.} coch. iij. ʒ Cort. peruv. pulverisat. ʒx. *calam. arom. cinnam. ana* ʒj. *cort. aurant.* ʒij. *cochin.* ʒss. macera per biduum in vin. alb. *Ussiponens.* ℥ijss. filtretur, &c. hanc ob venustum colorem tin-cturam *Burgundicam* vocant.

FEBRES remittentes.

MORTONI Sententia.

Art. 49. Febris *Συνεχὴς*, continens sive re-^{Typus Fe-} mittens ex manifestâ *exacerbatione* & *remissione*,^{bris remit-} singulis ut plurimum, vel alternis, diebus, sta-^{tentis sim-} tâ & certâ horâ, periodicè recurrentibus, facili-^{plicis.} mē dignosci potest; atque equidem ab intermittente inde duntaxat discriminatur, quòd calor febrilis in intervallis hujus Febris nunquam penitus extinguatur, & singuli exacerbationis paroxysmi cum algore & horrore minùs incipiant. Sub finem cujuscunque paroxysmi æger sudoribus plerumque perfunditur; & urina, quæ durante paroxysmo rubedine multâ perpetuò tingitur, in remissionibus hypostasim laudabilem ut plurimum deponit. Atque sic se habet typus Febris remittentis simplicis.

D

Art. 50.

Spuria.

Art. 50. In Febre verò remittente *spuria* gravia symptomata in genere nervoso suboriuntur, nempe, dolores in musculis, tendinibus, & membranis, rheumatismum, pleuritidem, colicam cæterosque id genus morbos inflammatorios, & spasmodicos simulantia, & è partibus glandulosis enormes subsequuntur humorum excretiones; vomitio scilicet immodica, cholera morbus, diarrhœa, dysenteria, &c. unde typus *Συεχὲς spuria* multum obscuratur; paroxysmi periodici inde incerto, & nonnunquam sæpius eodem die recurrere solent, scilicet evacuatione, vel dolore aucto, calor & pulsus minuuntur; his autem diminutis illi augentur.

Prognosis.

Art. 51. Febris remittens simplex, quâ talis, & quàm diu talis, rarò admodum, si unquam, est funesta; priusquam exitialis evadat, typum ac genium suum mutat, & transit in *Συεχὸν malignam*: Spuria verò sive mixta, ut in se non sit funesta, ratione symptomatum adjunctorum ægrotantes haud rarò è vivis tollit. Quò exacerbationes & remissiones diei horâ magis certâ redeunt, & quò remissiones magis sunt protensæ, eò melius, & vice versâ. Evacuationes in *Συεχὲι* à naturâ institutæ ferè semper sunt *infidæ*, atque ut plurimum *symptomaticæ*: Evacuatio critica & salutifera fit solummodo *per sudores*, vel *salivationem*; prior est magis cita; altera verò æquè certa, licèt tarda & molesta. Durante morbi augmento pessimum signum est, si urina sensim in tenuem & pallidam mutetur, & pulsus magis celer debilis ac vacillans evadat, &c. è contrâ pulsus fortis & constans, urina rubedine multum tincta, & contentis saturata, multò magis quæ hypostasin laudabilem deponit, ubi morbus ad statum perve-

pervenerit, optimum præſagium exhibet, ut ut reliqua ſymptomata contrarium prognosticon denunciare videantur.

Art. 52. Febris remittens simplex viribus *Curatio,* corticis Peruviani æquè certò cedit, ac ipsa intermittens; quippe fermentum febrile in utrâque ferè idem est. Efficacia ejusdem Antidoti in *Συωχῆ* spuria debellandâ est propemodum æquè certa, ac in simplici (modò ritè ministretur, respectu ad symptomata vehementia habito) non autem adeo cita est, quoniam morbus est intensior, ideoque majorem remèdii quantitatem postulat: in justâ autem ac regulari hujusce antidoti exhibitione, atque repetitione, harum Februm cura radicalis consistit.

Art. 53. “ Curationem symptomatum maxime urgentium quod attinet, vel potius mitigationem, in his sicut in aliis febribus, alibi (*Art. 102, 103, &c.*) dicendum erit. Interim fat erit impræsentiarum adnotare, quòd, si quando Febris remittens, vel ex peculiari morbi genio & indole, vel ex errore aliquo typum mutaverit, & in continuam vel malignam migraverit, curationem tunc prorsus aliam exposcit, ut infra videtur. *Curatio debet esse alia, si Febris typum mutaverit.*

FEBRES continuæ.

“ *Art. 54.* “ Febris *Συωχῆ*, continua, sive *Febris continua quid.*
“ Febris putrida dicta, est, quæ per plures
“ dies sine *exacerbationibus* & *remissionibus* usque
“ ad ultimam & integram sui cessationem perdurat, aut saltem ita perhibetur. *Fermenta febrilia, seu fomes morbosus in febribus omnibus antedictis, & in hac quoque gradu tantummodo differre videntur.* *Fomes Februm harum omnium fert idem.*

Venæsectio.

Art. 55. "Febres continuæ putridæ plerumque venæsectionem requirunt; intermittentes & malignæ rarissimè aut nunquam eandem admittunt. In Febrium progressu ad statum approquinquantium sanguinem detræhere nefas est juxta antiquorum præcepta; Cælius Aurelianus, Celsus, & reliqui sanguinem mitti solummodo *primâ diatrîto* requirunt, ultrâ verò nunquam.

Non sine necessitate.

Art. 56. "De venæsectione in genere dicendum est; in sanguine est *radix vitæ*, & sanguis est ipse *vitæ thesaurus*; unde, si aliis modis ægro, vel sine periculo, vel æquè commodè succurrere poterimus, sanguini parcatur. Rariores sunt sanguinis emittendi occasiones, quàm vulgò creditur. *Itali, Galli & Hispani* sanguinem mittunt, non unciatim, sed libratim. In *Germaniâ* non ultra quinque vel sex uncias emittunt. Inter hos nos *Angli* mediam viam amplectimur.

In quâ venâ.

Art. 57. "In brachio subter venam basilicam jacet arteria, subter medianam nervus, subter utramque tendo; juxta cephalicam nulla est arteria, neque nervus, neque tendo: Atque hanc ob causam hæc ultima minimo cum periculo aperiri potest."

WILLISII Sententia.

Quatuor stadia Febrium putridarum.

Art. 58. In Febribus putridis continuis quatuor numerantur stadia, viz. initium, augmentum, status, & declinatio; *in initio* plerumque adsunt symptomata sequentia, rigor aut horror, lassitudo & peturbatio cum siti & vigiliis, dolor in capite aut lumbis, nausea aut vomitus. *In incremento* sequentia, fitis intolerabilis, dolor capitis & vigiliæ pertinaces, deliria, phrenitis, motus convulsivi, oris amaror, sapor ingratus, linguæ

linguæ scabrities, pulsus vehemens & citatus, urina summè rubicunda, plerumque turbida, contentis saturata, sine hypostasi aut sedimento laudabili. *Status morbi crisin* continet, quæ *Crisis*. in Febre continuâ ferè idem est ac paroxysmus intermittentium, qui non nisi statò tempore, & post totidem horas, evenire solet, sic etiam motus critici in Febribus continuis à die 4° in 4um aut forsàn à 7° ad 7um contingunt: Hæ *Crises* sunt plerumque per sudorem, vel hæmorrhagiam; sunt etiam aliquando *crises imperfectæ*, quæ morbum non solvunt, quales sunt per urinas, vomitum, secessum, exanthemata, bubones, &c. *Criseos* tempora sunt valde incerta. Si Febris in principio sit vehemens, plerumque intra dies quatuor expectanda est *crisis*; quòd si tardior sit Febris in initio, circa diem 7um ad *auxilium* perveniet; si verò adhuc remissiùs incipiat, ad diem 11um, aut 14um, vel ultrà potrahi, solet.

Art. 59. Interea notandum est, quòd sicut *Nota bene.* paroxysmi intermittentium statim redeunt temporibus, ita *motus critici in continuis*; (diem autem quartum ut plurimum observant,) nam licèt crisis perfecta ad 14um 17um aut 20um diem prorogetur, tamen intermedio tempore motus leviores contingunt, quibus materia Febrilis velut per partes amputatur, donec pleniorē ejus discussionem natura aggredi valeat; *natura etenim ut plurimum, nisi aliàs perturbata, quarto quovis die partem oneris sui excutere tentat;* quare ut plurimum 4to, 7mo, 11°, 14°, motus critici, non planetarum directione, sed ob naturæ necessitatem eveniunt.

Art. 60. Per declinationis stadium intelligo *Declinatio.* conditionem ægri & morbi, quæ statum sequitur, sive in salutem sive in mortem tendat, vel
alte-

alterationem, quam sanguinis subit post crisin bonam vel malam, cum res adhuc in dubio versetur; quandoque etenim, crisi imperfectâ existente, ægri diuturnâ imbecillitate labefactantur, & non nisi longo tempore, si omnino convalescunt.

Ptyalismus.

Art. 61. Aliquando in declinatione Februm *incrustatio* in partibus oris successit [quasi species *aphtharum*] & etiam adest *salivatio* copiosa, velut ab assumpto Mercurio, cum foetore anhelitûs, item linguæ & gingivarum intumescentiâ.

Divisio in Feb. ardentem & lentam.

“ Ut instituat^r harum Februm therapia rationalis, utilissima est earum divisio in *Febres ardentes & lentas*, utpote quoad medendi methodum toto (quod aiunt) cœlo à se invicem discrepantes.

FEBRES ardentes.

Causus quid.

Art. 62. Causus seu Febris ardens ea est, quæ cum majori æstu, siti ferè intolerabili, aliisque symptomatibus insigniorem sanguinis *phlogosin* arguentibus, cursum suum peragit; symptomatis magis horrendis stipatur; crisin habet difficilem & eventum periculosum. [Calor ad tactum ferè urens est hujus Febris *signum pathognomonicum*; &, ut plurimum, habet conjunctam insignem alicujus visceris *inflammationem*.]

Lipyria, Affodes, Elodes, &c.

Art. 63. “ Huic Februm classi aliquo modo referri potest 1°. Febris *lipyria* dicta (*Art. 104.*) in quâ interiora uruntur, exteriora verò frigent. 2°. *Affodes*, in quâ ægri decubitus eundem non ferentes jacendi situm perpetuò variant in lecto indefinenter jactitantes. 3°. *Elodes*, in quâ ægri profusissimè sudant, sudore nihil proficiente, &c. Sed

“ Sed reverà hæc sunt potius Febrium sympto-
 “ mata, quàm novæ species. Ejusdem quo-
 “ que commatis est Febris *Calentura* dicta,
 “ quæ nihil aliud est quam peculiaris *delirii*
 “ species.

Art. 64. “ *Calentura* est Febris nauticis pe- *Calentura.*
 “ culiaris. Hoc morbo correpti singulari de-
 “ lirii specie afficiuntur; nimirum aiunt se in
 “ vireto, quod semper in conspectu habent,
 “ & præsto esse arbitrantur, ambulare velle;
 “ &, nisi vi detineantur, in mare profiliunt;
 “ atque hoc symptoma est *signum hujus morbi*
 “ *pathognomonicum*. In mari mediterraneo fre-
 “ quenter occurrit; juvenes robustiores &
 “ temperamento sanguineo præditi huic Febri
 “ sunt magis obnoxii. Largâ sanguinis mis-
 “ sione ut plurimum sublevantur.”

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 65. In Causo adest calor ardentissi- *Symptomata*
 mus, ficcitas in cute totâ, naribus, ore, lin- *frequenti-*
 guâ; respiratio densa, anhelosa, cita; lin- *ora.*
 gua sicca, flava, nigra, exusta, aspera; sitis
 inexplibilis; nausea, vomitus; anxietas, in-
 quietudo, lassitudo summa: tussicula, vox clan-
 gosa; delirium, phrenitis, pervigilium, coma,
 convulsio; diebus imparibus exacerbationes.

Art. 66. Tertio & quarto die sæpe lethalis *Prognosis.*
 evadit, septimum rarò transit, si perfecta; sol-
 vitur sæpe hæmorrhagiâ (quæ, si tertio vel
 quarto die parca, lethalis;) hæc prænunciatur
 cervicis dolore, temporum gravitate, tenebri-
 cosâ caligine, præcordiorum contentione sine
 doloris sensu, invitis lacrymis sine lethali signo
 alio, rubore faciei, pruritu narium, optima
 fit die decretorio; solvitur & die decretorio
 vomitu, alvo, sudore, urinâ, sputo crasso; ac-
 cessio

cessio die pari pessima, si id ante diem sextum; urina nigra, pauca, tenuis huic lethalis; lethale sanguinis sputum; lethalis sanguinis mictus; deglutitio læsa mala; extremorum refrigeratio pessima; facies rubra & sudans mala; parotis non suppurans exitialis; alvus nimis fluxa lethalis; cum tremore abit in delirium, inde in mortem; transit in peripneumoniam sæpe cum delirio. “ In Febre ardente (inquit Hippocrates) si tinnitus aurium cum visus hebetudine fiant, & ad nares accedat gravitatis sensus, delirium portenditur.”

*Intentiones
curativæ.*

Art. 67. In hoc casu integumenta debent esse minimè aggravantia corpus; situs corporis paulò erectior; potus copiosus, blandus, demulcens, subacidus, aqueus, calidus; cibi leves, farinacei, hordeati, avenacei, ex fructibus subacidis confecti; requiritur Venæsectio, si morbi initium, plethoræ indicia inflammationis singularis signa, calor intolerabilis, rarefactio nimia, revulsio necessaria, symptomata urgentia, neque alio remedio facilè superanda, hanc exigant. Indicantur etiam quandoque *clysmata blandè laxantia & refrigerantia*, prout vis ardoris, siccitas alvi, imperant; medicamenta *diluentia, nitrosa*, alvum lenissimè *laxantia*, &c. “ Interim in animo probè tenenda “ est Waldschmidii admonitio; Febris maligna “ (inquit ille) in principio sæpe speciem Causi “ præfert; cautus itaque sit medicus, nè in errorem incidat: animadvertendum ergo est, “ an Febricitans de cordis anxietate, virium “ jacturâ, aliisque gravioribus accidentibus con- “ queritur, & qualis sit urina, &c. nam longè “ diversa est harum Februm curatio.

“ Remedia

“ Remedia particularia his intentionibus satisfaci-
 “ facientia à sectione de Febrium symptomatis
 “ (Art. 102, 103, &c.) petenda sunt.

FEBRES lentæ.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 68. Febres lentæ, etiam si sint minùs ^{Febres lentæ.} acutæ, sunt tamen continuæ, in quantum continuo affligunt ægros, sed tardiore motu sua absolvunt tempora; hinc diuturniores sunt, & symptomata habent minùs urgentia. De Febribus his apud praticos pauca prostant. A vitiis lymphæ [vel pituitæ] potissimum oriuntur; & à Sylvio Febres lymphaticæ appellantur, [forsan rectiùs pituitosæ.]

Art. 69. Inter has eminent Febres ^{Febres catarrhales.} catarrhales dictæ, quæ in principio & incremento conjunctum habent catarrhum, coryzam, tussim, raucedinem, &c. Hæ Febres sunt plerumque lentæ, interdum mites, vesperi verò aliquantò exacerbantur solent; adest lassitudo artuum, durant symptomata sub coryzâ & tussi gavioribus usque ad statum morbi, donec materia catarrhalis (ut vocant) cocta fuerit, & spissior mucus emungitur, & deinde cessat Febris. Sedes morbi est in glandulis conglobatis.

Art. 70. In Febre catarrhali conducit ^{Curatio.} decoctum ligni *sassafr.* [cum rad. *liquiritiæ* & *passulis* ad humorum acrimoniam] item *succus raparum expressus* cum paucò *saccharo*; item *volatilia* & *sudorifera*; solutio *gum. ammoniac.* &c. vid. catarrhum, tussim, raucedinem, &c. alibi.

Art. 71. Præter dictas observantur quoque ^{Febres pituitosæ.} Febres lymphaticæ [potiùs *pituitosæ*] vitio lymphæ [pituitæ] glandularum conglomeratarum, quæ in certam cavitatem suam effundunt suc-

E

cum;

cum; inter quas eminent parotides & pancreas, quæ in os & intestina, & consequenter in massam sanguineam secretos liquores evomunt. Peccant hi humores, quando sunt nimis visceri falsi & acres; unde excitantur hæ Febres, [quæ quoque non improprie interdum Febres *scorbuticæ* audiunt.] Acutæ continuæ, nonnunquam etiam intermittentes, in hujusmodi *lentas* degenerant, & quandoque in *hecticas* transeunt. Origo harum Febrium est plerumque in stomacho ex indigestione & cruditatibus.

Curatio.

Art. 72. Ideoque tam in principio quam in incremento mitius vomitorium ad curam optime viam sternit, & postea visciditas vel acrimonia pro re natâ corrigenda est, & symptomata mitiganda, & ventriculus roborandus, &c. Pro his scopis consequendis aliquo modo valent remedia sequentia, *Tartarus vitriolatus*, *pulveres testacei*, *antimonium diaphoreticum*, *antibeticum Poterii*, *tinctura corallii*, *salia volatilia*, &c.

Febres colliquativa.

Art. 73. " Febres *colliquativæ* sunt, in quibus corpus brevi tempore insigniter consumitur, & emaciatur; partes solidiores & ipsa pinguedo colliquescit, nunc per diarrhœam, nunc per sudorem, nunc per urinam, nunc solo ardore febrili sine ullâ sensibili excretionem; Febris aliquando *colliquativa* ex cancro mammarum cum diarrhœâ observata est. Haftenus de Febribus benignis.

FEBRES

FEBRES malignæ.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 74. Febris malignæ primum signum est subitanea virium prostratio citra causam manifestam cum pulsu debili; calor externus non adeo intensus ac in quibusdam aliis Febribus, potius interiora uruntur; adsunt vigilæ pertinaces mox à principio morbi, inquietudo anxiosa; conqueruntur ægri, & monstrant regionem stomachi seu præcordiorum; urina est sanorum similis; facies interdum solet esse tetra, & à statu naturali multum mutata, livida interdum, aut plumbea. In his Febribus, quod æstus & Febrilis ebullitio ut plurimum remissior sit, malignitati, quæ sanguinem occupat, prorsus debetur, & spirituum magis *affectorum & quasi sideratorum*, quàm turbatorum humorum indicium est: aut saltem in humoribus, præsertim sanguine, à fermentativis malignis miasmatis confusionem, & in texurâ & motu intestino eorum inordinationem indicat, & ita incallescencia quidem, sed internè tantum gliscens, non verò ad exteriora pergens, accidit; unde natura quasi oppressa non potens est symptomata illa magis regularia excercere, quæ morbo competunt.

Art. 75. Ratione symptomatum adjunctorum magna est varietas Febrium *malignarum*; dum quædam cum certis & insignibus cutis *efflorescentiis*, quædam sine iis, vel paucis admodum, quædam aliis symptomatis stipatæ sunt.

Art. 76. Nonnulli asserunt (ex observationibus *Vermiculi*, microscopis) in omnibus Febribus malignis & ulceribus gangrænosus talem adesse putredinem

dinem sanguinis, ut exinde copiosissimi generentur *vermiculi*, qui, ubique scaturientes, & corpus lancinantes, tam varia inducant symptomata, necesse est: Sed hi vermes non nisi putredine præcedente generari possunt. In Febribus malignis sanguis est nimis fluidus, vix aut planè non omnino congrumescit (152.) sed hoc quoque est morbi *productum*. Malignitas aliquando est tanta, ut partes nunc internas nunc externas *spbacelo* ac *gangrænâ* correptas observare liceat.

Prognosis.

Art. 77. Auditâ Febre *malignâ* homines contremiscunt; siquidem omnes Febres malignæ sunt admodum periculosæ, & quoad exitum valde incertæ, unde *Galenus* malignas Febres statuta ad judicandum non habere tempora asserit. Surditas in principio periculosissima, in statu verò morbi salutem portendit. Narium stillicidium, ut & alvi fluxus, quocunque morbi tempore, sunt pessima signa. Muscarum venatio, aut floccorum collectio est ferè semper lethalis. Interdum bubones circa genitalia apparent, quibus die 11° erumpentibus morbus evanescit. “ Medicus (rectè admonente “ *Waldschmidio*) nunquam ab ægro recedat, “ nisi priùs inspexerit *oculos*, quorum insolita “ mutatio infaustum prædicit eventum; & “ dum pulsum explorat, semper attendere debet, an manus ægrotantis sit tremula.

Curatio.

Art. 78. Venæsectio in Febribus malignis locum non habet; quò malignior est Febris, eò magis nocet; & quò tardiùs instituitur, eò deteriùs.—*Vomitoria* in primo principio morbi præ cæteris omnibus maximè conducunt, antequam natura moliatur aliquam excretionem per cutim; elapso verò primo principio elapsa est occasio: Et postea cura aggredienda est medi-

medicamentis sudorem moventibus; sudores etenim (ipsâ naturâ monstrante viam) causam & morbi fomitem frequenter expellunt, hæc medicamenta *bezoardica* aut *alexipharmaca* appellantur: quò autem major est malignitas eò copiosius provocandus est sudor, respectu semper habito ad morbi genium, diversitatem, ægroti vires, &c. *ter ad minimum in 24 horis sudorifera sunt propinanda*; interponenda sunt *analeptica* & *blandè acida*, inter quæ eminet *spiritus nitri dulcis*, [item *tinctura croci cum spiritu nitri dulci extracta*] *succus citri*, *cydoniorum*, &c. *Camphora* est nobile alexipharmacum, sed omnes ejus usum ferre non possunt, præsertim mulieres & literati, quorum spiritus animales sunt mobiles & dissipabiles; est mirabile concretum, &, si cum cautelâ usurpetur, vix datur par remedium. *Rob. sambuci* est egregium sudoriferum pro pauperibus. *Cantbaridum* & *vesicantium* usus in statu morbi insigniter prodest. *Sal volatile C. C.* & *sal viperarum* sunt sudorifera, & malignitati resistunt; & hic locum habet *mistura simplex* Paracelsi, viz. ʒi. *sp. theriacal. camphorat.* ʒx. *sp. vitriol.* ʒij. *sp. tart. rectificat.* ʒvj. digere in phialâ hermeticè obsignatâ ad tres septimanas, ut uniantur exactissimè; dos. ʒj. plus minus in vehiculo appropriato, ciet sudorem. “ *Item decoctum sacrum Fulleri*, & *haust. diaphoret. ejusdem*, *bezoard. menereal. tinctura bezoardica*, *oleum Heinsii* (Art. 192.) &c.

FEBRIS petechialis.

ETTMULLERI Sententia.

Febris petechialis symptomata.

Art. 79. Febris petechialis est Febris maligna, in quâ, præter symptomata reliquis Febribus malignis communia, adest insignis lassitudo totius corporis, dolor universalis contundens & lancinans; maculæ rarò die 4to, sæpiùs circa 7um erumpunt, præsertim circa pectus & scapulas, hinc abdomen, crura, brachia [collum] ordinariò facies solet esse libera; interdum non maculæ solùm sed vibices apparent; in declinatione aliquando quasi *ptyalismus* exoritur cum euphoriâ ægri.

Prognosis.

Art. 80. Maculæ hæ in morbo salubri efflorentiâ intensè rubent instar pulicum morsuum, [petechiæ differunt à puncturis pulicum, quòd in puncturis in medio punctum appareat, quod semper manet etiamsi reliquum ruborem compressione vel frictione pellas.] hinc pedetentim pallescunt flavescunt, sicque evanescunt, & quo magis rubicundæ sunt, eò melioris notæ; è contra, quæ ex rubore livescunt, vel nigrescunt, pessimæ sunt; si retrocedant, ingens periculum imminet. Contagiosæ sunt hæ Febres, & interdum epidemice grassantur, admodum periculosæ sunt; plures moriuntur quàm evadunt.

Curatio.

Art. 81. Quoad curam Febrium petechialium, eadem indicationes, atque suprà circa Febres malignas in genere, hic obtinent; si præmaturè & nimis citò maculæ retrocesserint, applicanda sunt vesicatoria, quæ etiamsi rarò aut nunquam denuo apparere solent, earum tamen absentia vesicatoriis quodammodo suppletur, &

& symptomata nervosi generis ex earum retro-
cessione interdum foelicissimè præcaventur.
Apparentibus *petechiis* nihil ampliùs in primis
viis moveri debet; ipsa enemata sunt suspecta.

DONCKERSII Sententia.

Art. 82. *Febris petechialis, sive continua ma-* Symptoma-
ta.
ligna epidemica in civitate agroque Coloniensi cir- Invadendi
modus.
ca annum 1673 ad hunc modum se habuit;
ex improvìso plurimòs occupavit anxietas
præcordiorum, gravitas circa regionem ventri-
culi, appetitùs dejectio, spontanea artuum las-
situdo, nec non vertiginosus capitis dolor,
præsertim circa originem nervorum opticorum;
quibus omnibus postmodum cum virium sub-
itâ prostratione accessit Febris, putridæ pluri-
mum referens ideam *synochi*, utpote quæ præ-
missò brevi horrore vel rigore, universum cor-
pus magno, & quem dicunt, præternaturali
perfundeabat calore, sequentiaque secum addu-
cebat symptomata.

Art. 83. Pulsus in omnibus erat celer, & ple- Symptoma-
ta.
rumque parvus ac debilis; sitis invalescente
morbo, cum linguæ siccitate inextinguibilis;
urina in morbi principio ordinariò quidem ap-
parebat sana, aliquando tamen rubra & obscu-
ra, in fine verò augmenti, vel initio statùs tur-
bata, in declinatione semper cum sedimento,
saltem aliquali; alvus in aliis adstricta, in aliis
laxa erat; infestabat ut plurimum ægros hy-
pochondriorum præcipuè sinistri dolor (quod
notandum) per lumbos secundum spinam dorsi
ascendens lancinans ad scapulas extendebatur,
& cui non rarò se præbebat comitem *pleuritis*
vel *angina*; multos in principio augmenti defa-
tigabat alvi fluxus, cum quo non rarò lumbrici
excernebantur; multi quoque alii in medio aug-
menti

menti in aurium tinnitum, gravedinem auditûs, & aliquando oculorum suffusionem, quin nonnunquam in omnimodam eorundem sensuum ablationem incidebant; omnes denique affligebantur perpetuis vigiliis & delirio, quod in aliis levius, in aliis gravius fuit, concomitantibus semper rubris vel lividis aut subnigris maculis.

Solutio.

Art. 84. Horum similiumque symptomatum *syndromen* in omnibus, quorum cura mihi commissa fuit, vel (quatenus ex aliorum relatione potui colligere) quorum natura inversâ curandi methodo non fuit planè consternata, septimum circa diem subsecuta fuit *crisis*; vel manifesta vel obscura.

Contagium.

Art. 85. Hic morbus in primo sui ortu aliquandiu paucos veluti latebat, pedetentim vero symptomatum malignitate funerumque frequentiam longè latèque sæviebat, & ad tertium usque annum plus minus invaluit, & nonnullis in locis tertiam incolarum partem è medio sustulit.

Prognosis.

Art. 86. Si delirium circa diem criticum vel primum accidebat, vel majus evadebat, concomitantibus diarrhœâ, obscurâ voce, & difficillimâ (citra faucium tumorem) deglutitione, necnon digitorum manuum labiorumque tremoribus convulsivis, indubia instantis mortis erant indicia; in hâc Febre quando alius aliquis morbus se illi conjunxerit, multò periculosior fuit; lethalis fuit frequentius in cacochymicis, plethoricis, & valde obesis; pulsus parvus celer in morbi principio malè ominatur; Maculæ parvæ & nigræ aut lividæ malè portendebant: quibus verò floridæ tempestivè prodierunt, nempe die quarto seu indicatorio, sub *legitima medicatione*, ut plurimum servatos vidi, alii

alii autem, in quibus tales maculæ seriùs vel ^{Signa ut plurimum letalia.} instante die criticâ sub cuticulâ obscurè proreperent, septimoque die vel immediatè post, magis debilitarentur, ac pejus haberent & non evasere; exitialis quoque ægro ut plurimum fuit, si, præter pulsum à principio insigniter parvum, debilem & celerem, urina quoque semper maneat sani coloris & consistentiæ; si ægrotus mente consternatus se non ægrotare, aut benè habere & continuò esurire putet; si cum magnâ faucium linguæque ariditate parum bibat; continuaque adsit oculorum lacrymosa distillatio: hæc enim & similia symptomata, si non certum interitum, saltem extremum vitæ discrimen denotant. Certus denique pronunciatur interitus, si circa criticum seu septimum diem, urinâ in eâdem perseverante bonitate & claritate, delirium majus fiat; si fitis acuta sit cum tantâ linguæ fauciumque ariditate, ut æger non nisi inarticulatè loqui, neque nisi cum difficultate deglutire queat; si adsint convulsiones; insuper si, exiguis & fuscis sub cuticulâ obscurè emergentibus maculis, alvi fluxus superveniat, mors in propinquo est.

E contrâ verò si pulsus non sit nimis debilis, ^{Signa salutaria.} & si sit mediocriter magnus, & non præter modum celer; si delirium leve & insomnio quàm delirio similis; si lingua non admodum sicca, sitisque tolerabilis sit; si maculæ sint *rubræ, majusculæ, rotundæ, claræ, & distinctæ*; si post tertium diem erumpant, & urina circa idem tempus rubra & obscura, vel cum nubeculâ spectetur; bonum hinc lætumque præfagire oportet eventum, qui sine dubio septimo die insequitur, quando scilicet erupto sudore quietoque oborto somno symptomata quæque graviora remittunt, & æger perfectè judicabitur.

Curatio.

Art. 87. Cura ab alvi purgatione semper inchoanda est, si nempe nullum aliud urgens symptoma aliter suadeat; sin verò morbus fuerit valdè inflammatorius, pleuriticus, vel anginosus, &c. ante omnia præmissio clystere venæsectio instituenda est, & remedia antipleuritica propinanda, & aliquando phlebotomia est iteranda [sed parcè & non nisi cum cautelâ aperienda est vena in Febribus malignis.] Cathartica calida sunt vitanda, lenitiva, & quæ sanguinem minùs exagitant, sunt eligenda. Factis his juxta indicationes particulares evacuationibus, sanguinis naturalis effervescentia confortanda est convenientibus *Alexipharmacis*, sed non violentis, ac si hostis unâ vice expellendus esset. Ex innumeris remediis, quæ in hunc scopum apud authores inveniuntur, elegimus vulgatissima, atque ab omni ævo probatissima, & idcirco tutissima; *mithridatium* nempe, *theriacam*, *diascordium*, &c. Cavendum est imprimis ne sudorem expellere conemur solâ vi medicamento, antequam ipsa natura eum sponte excitare molitur. Potus debet esse neque nimis calefaciens, neque valdè refrigerans; inchoante crisi cum sudore nihil convenientius expertus sum, quàm ut ægri aquam hordei calidissimam copiosè bibant cum vino mixtam, & quandoque cum flor. papav. errât. & rasur. C. C. incoct. cibus debet esse tenuissimus vel potius nullus.

Potus,

et

Cibus,

Art. 88. Purgationis in morbi principio necessitatem & bonos effectus non tantùm inculcat ratio manifesta (de quâ, si quis velit, videatur author) sed & experientia mihi confirmavit, adeo frequens, adeo certa, adeo clara, ut, si hæc falsa sit aut esse possit, nulla certa aut sit, aut fuerit, aut futura sit unquam.

Art. 89.

Art. 89. Remedia cathartica mihi usitata fue- *Cathartica.*
 runt vel hujusmodi *apozema* vel *electuarium* sub-
 sequens; *℞ Fol. sen. mundat. ℥iij. sem. fœnic. ℥i℥.*
crem. tartari ℥j. coq. in q. s. aq. font. ad ℥vj. in
colaturâ dissolv. pulp. tamarind. ℥ij. syr. ros. solitiv.
m. ℥j. sumatur partitis vicibus. Electuarium sic
se habuit; ℞ Pulp. tamarind. ℥i℥. confect. alkerm.
pulv. jalap. ana ℥℥ resin. ejusdem gr. vj. diagrid. gr.
v. cum q. s. syr. de cichor. cum rbeo f. electuari-
um. Misturam alexiteriam ferè semper hujusmo- *Alexipbar-*
di cochleatim bibendam propinare solebam; ℞ *maca.*
Theriac. adromach. diascord. fracastr. ana ℥j. sal.
absynth. ℥℥ ocul. cancrorum ℥ij. aq. card. ben. me-
liss. ana ℥ij. theriacal. syr. papav. errat. ana ℥j.
sp. sulph. q. s. ad gratum acorem, f. mixtura. Ex *Successus*
 magno ægrotorum numero, quos sub meâ ha- *admiran-*
 bui curâ, licet aliquando quinque, sex, vel *du.*
 septem simul in eâdem domo Febre istâ labo-
 raverint, nullus, quod meminerim, sit deside-
 ratus præter unum virum & unam fœminam.
 " Fides sit penes authorem.

Art. 90. " In calce libelli historias LII. hac *Sed in du-*
 " Febre decumbentium in medium profert, *bium vocan-*
 " quorum duo tantum mortui sunt. Illius *du.*
 " methodus est planè singularis; &, si dictis
 " fides adhibenda sit, proculdubio curationes
 " hæc *laudano* potissimum acceptas referre
 " (ut mihi visum est) debemus: in omnibus
 " enim ferè præscriptis *laudanum* largâ manu
 " propinavit: exemplo sit bolus sequens, *℞*
 " *Diascord. ℥i℥. laudan. opiat. gr. ij. m. f. bolus*
 " pro unâ vice, concessio eodem tempore in
 " potu ordinario *syrupo papaveris errat. p. 467.*
 " His expendendis haud mihi suppetit tantum
 " otii, sed ad propositum revertendum est.

FARRAGO Sententiarum.

De FEBRIBUS in genere.

De Diebus
criticis.

&

Indicibus.

Doctrina
eorum valde
obscura.Utilitas vo-
mitorii in
Februm
principio.

Art. 91. Hippocratis aphorism. 36. § 4. Sudores febricitantibus boni, qui manare cœperint die tertio, quinto, septimo, nono, undecimo, decimo quarto, decimo septimo, vicesimo primo, vicesimo septimo, tricesimo primo, tricesimo quarto; ii enim sudores morbos judicant: qui secus evenerint, laborem, & morbi longitudinem, & recidivas significant. Aphorism. 24. § 2. Index septimi quartus; sequentis septimanæ octavus initium; spectandus quoque est undecimus, siquidem is secundæ septimanæ quartus est; rursusque decimus septimus spectandus: is enim à quarto decimo quartus est, & ab undecimo septimus. Dierum (inquit *Lister*) indicum & contemplabilium ad *crises* explicandas tota doctrina valde obscura est. Est quidem trium concoctionum quædam mensura, ut ex anatomia & staticâ medicinâ planè constat: ita Februm intermittentium periodi statæ sunt; in aliis verò morbis acutis, quales sunt Febres symptomaticæ, ut pleuritis, angina, variolæ, & Febres continuæ, *crises*, earumque indicia fortè non ita promptè animadvertimus; quod parum naturæ, sed nobismet ipsis (quod tamen veteres non fecerunt) totam ferè sanationem vindicamus.

Art. 92. Nullum remedium (inquit D. D. *Freind*) sub initiis Februm est æquè salutare ac vomitorium, sæpenumerò & necessarium est, si quando, quod plerumque fit, vel nausea, vel ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor invaserit: hoc medicinæ genus apud vetustissimos *Græcos* haud infrequens fuit, & *Celsi* temporibus

poribus Romæ perquam familiare. Medicamenti, quo vomitus cietur, interior est quædam actio; quæ nusquam aliàs se manifestiùs prodit, quàm in celebri illâ radice *Ipecacoanba*.

Hujus sanè vis in attenuandis humoribus eximia est; cui & fidem facit summa herbæ amaritudinis, & vividus ille, qui apparatu Chymico elicitur, *sal*. Equidem hanc radicem non parcâ manu adhibitam esse comperi, cum nulla ferè vel per os, vel per alvum sequeretur purgatio: Elapsâ autem unâ aut alterâ horâ incalescere cœpit ægrotus, ita ut, pulsu excitato, tandem in *uberrimum sudorem* colliquesceret.

Art. 93. Hoc unum spondeo (idem laudatus author) quemquam experiundo comprobaturum, quod scilicet ex Febris multæ evacuationibus solis, etiamsi baud alio fuerit remedio usus, cedere consuecant; vix ullæ autem, quæ paulo vehementius invaluerint, medicinâ qualicunque si ab hoc evacuandi instituto decesseris, restingui possunt.

Art. 94. " Hæc est accuratissima Danielis Ludovici methodus curandi Febres continuas, nempe, in principio præmissio vel omisso vomitu, mox volatile aliquod v. g. tincturam bezoardicam, mixturam simplicem, spirit. C. C. & pro circumstantiarum ratione cum opiatibus exhibendo; in statu fixiora, terrea, alcalina; in declinatione cancrina, corallina, &c. hæc nempe methodo nec crisin negligit medicus, nec otiosè eam expectat.

Art. 95. " Quò mitiora pathemata sunt circa primas vias & regionem stomachalem, eò mitior & salubrior est Febris.

Art. 96. " Facies turgida & subtumida morbi longitudinem pronunciat.

Art. 97.

Art. 97. " Quò magis sudant febricitantes,
 " eò minor est sedimenti copia in urinis.
 " Glutinosus sudor est pessimus.

Art. 98. " Quantò urina rubicundior est in
 " initio, tantò citiùs terminatur Febris, cum
 " signis bonis ad bonum, cum malis ad ma-
 " lum. Urina alba aut pallida & admodum
 " cruda in Febris ardentibus periculosa est,
 " & plerumque mortem portendit, præsertim
 " si adfit delirium; convulsiones enim sunt in
 " propinquo.

Art. 99. " Surditas in Febris, urinâ ex-
 " istente crudâ, delirium grave portendit; sed
 " si cum signis coctionis jungatur, benè
 " ominatur.

Art. 100. " In Febris, si ægri non pos-
 " sunt discernere colores, imminet convulsi-
 " ones.

Cautela de
 usu opii.

Art. 101. " In omni Febre pulsu existente
 " languido, inæquali, aut formicante, cane pe-
 " jus & angue opiata vitentur.

De FEBRIUM symptomatis gravioribus.

Inter legendum & ex observatione.

Frigus.

Art. 102. Frigus in Februm initiis oritur
 ex imminutâ cordis contractione liquidis ad
 extrema ferè stagnantibus; unde oriuntur, si
 diu maneat, *polyposæ* in vasis majoribus *con-*
cretiones, & interdum mors subitanea insequi-
 tur; ideoque quo majus in initio frigus, eò pe-
 riculosior est Febris; in peste incipiente frigus
 est summum.—Optimè curatur potu aquæ
 calidæ *nitrosæ* cum paucò vino, *decoct. coccin.*
frictione blandâ, &c. (45.)

Art. 103.

Art. 103. Calor intensissimus in Febris & *Calor.*
velut incendium cum magno & forti pulsu ferè
semper *venæsectionem* postulat; quandoque eti-
am *clyfma leniens* calorem mitigat. Nimi-
us sanguinis fervor & ebullitio *julapiis, emulsionibus &*
decoctis appropriatis attemperandus est; sed ap-
primè cavendum est, ne ex nimia attempera-
tione spiritus elasticitate suâ plus justo orben-
tur, & indè Febris ardens inopinatò in *malignam*
mutetur. (*Art. 67.*)

Art. 104. Febris *lipyria* dicitur, quando inte- *Lipyria.*
riora uruntur, exteriora verò frigent; oritur ex
inflammatione visceris interioris valdè sensilis; al-
gor autem non est tactu medici judicandus, sed
ægri judicio, qui se algere dicit, & tegi ju-
bet; tepent enim membra; hæc Febris brevi
terminum absolvit, plerumque intra triduum
vel quatrimum, & vix unus evadit, nisi statim
ab initio occurritur.

Art. 105. Ad sitim in Febris extinguendam *Sitis.*
melius est frequentius & parcius bibere, quam
unâ vice multum ingurgitare; sequens est potus
gratissimus febricitantibus; *R. Aq. font. cum pane*
toft. incoct. ℥ij. vin. rhenan. ℥ss. gelatin. C. C.
℥ij. syr. cydon. vel è succ. citr. parum misce.
Convenit etiam *decoct. ad sitim Fuller. vel decoct.*
coccin. ejusdem. Gargarismata quoque usui esse
possunt, ut *gargarisma commune Fulleri, decoctum*
rosarum pro gargarismate, &c. Frequens ablu-
tio oris cum simplici aquâ multum confert ad
sitim fallendam. *Sitis* (ut rectè monet *Helmon-*
tius) non oritur à calore sed à defectu salivæ,
hinc guttæ aliquot *spir. sulphur.* plus levant
sitim, quàm integra mensura aquæ frigidæ; in
eundem finem etiam conducunt *succi è vegeta-*
bilibus & fructibus, ut acetosæ, aurantiorum, li-
monum, citrorum, ribium, berberum, cydoniorum,
&c.

&c. Præ cæteris commendabiles sunt hi fucci per spontaneam residentiam post *sulphurationem* secundum *Helmontium* depurati, & in loco frigido asservati; *tamarindi* quoque optimè conveniunt sitim leniendo, & alvum blandè laxando: hæc verò *acida* & *refrigerantia* non sunt omnibus Febricitantibus indiscriminatim porrigenda, sed opus est maturo consilio: si enim præter sitim importunam adsit etiam summa debilitas, tum vinosa & spirituosa tutius propinanda sunt.

*Jusculum
avenaceum.*

Art. 106. *Ptisana* ex hordeo omnibus aliis forbitionibus præfertur ab Hippocrate in lib. de victûs ratione in acutis; & crebrior est ejusdem mentio apud veteres medicos; sed recentiores hordeo vitio vertunt ejusdem cruditatem ac flatulentiam, & *jusculum avenaceum* substituant.

*Siccitas lin-
gua & pru-
nellæ.*

Art. 107. Siccitas & asperitas linguæ corriguntur *humectantibus* & *lenientibus*. Febris cum *prunellâ* dicitur, quando lingua, crustâ nunc albicante nunc nigricante obducta, colore nigricante puniceo apparet tincta; ipsa saliva infecta videtur esse maxima causa. In *prunellâ* præter *mucilag. cydon.* &c. conducit sequens gargarisma, *R. Liquor. è rapis coct. express. hb succ. sedi major. depurat. ℥iij. mellis despumat. ℥j. sp. sal. armoniac. q. s. m.* Sequens quoque mixtura commodissima est, *R. Alb. ovi unius, fortiter agitetur cum aq. spermat. ranar. ℥iv. mel. ros. ℥j. m.* Ad linguæ etiam ardorem & siccitatem quandoque in usu sunt sequentia, viz. *Mucilago* sequens 2. *Mucilag. cydon. ℥ij. pulp. tamarind. amygd. dulc. excort. ana ℥j. ol. sulph. per campan. gut. xx. syr. de rub. Idæ q. s. misce. decoct. ulmi bat. gargarism. commun. Fuller. loboc. rub. vel loboch vitellin. ejusdem.*

Art. 108.

Art. 108. Nausea & vomitus in Febris, ^{Nausea & vomitus.} cum à crapulâ ortum ducant, leni vomitorio (*v. g. liquore possit. cum foliis cardui benedict. incoct.* copiosè ingesto, addendo inter vomendum bis terve *sal. vitriol. ʒß. vel coch. oxymel. scillit.*) tutissimè curantur; ubi verò fermentum febrile ventriculum petit, & enormes vomitiones biliosas excitat, ut ægri vix quicquam vel medicamenti vel alimenti retinere valeant, imprimis convenit jusculum tenuissimum pulli affatim ingerere, & postea remediis appropriatis tonum ventriculi laxatum firmare; sequens Julapium est valdè efficax, *R. Sal. absynth. ʒiv. succ. limon. recens express. ʒij. misceantur & finitâ ebullitione add. aq. cinnam. bord. ʒiij. menth. Stephan. ana ʒj. sp. croc. ʒß. ol. gargoph. gʒ. iv. syr. cydon. ʒj. m.* Interdum ad laudanum confugiendum est. Plura de vomitione sistendâ videantur alibi (594.)

Art. 109. In Febris aliquando accidit *Diarrhœa.* *rhœa colliquativa* magno ægrotantium damno, quæ evacuatio non naturæ vi, sed morbi potius impetu & acrimoniâ turgentis humoris naturam stimulante fit, adeoque *symptomata* est, & sisti debet; convenit *decoctum album* pro potu ordinario; rectè exhibentur *pulveres testacei absorbentes diaphoreticis admisti*, & postremò ad *diascordium, theriacam, &c.* deveniendum est; enema sequens quandoque singularem præstat opem, *ʒ Fol. ros. rub. m. ij. coq. in lact. chalyb. ʒß. in colaturâ dissolv. diascord. ʒvj. m. f. enema diutissimè retinendum.* Hic etiam plurimum facit, mihiq; in frequenti usu fuit, *enema de malicorio Fullerii.* In genere observamus in Februm initiis alvum laxiorem quam adstrictiorem meliorem esse, in progressu verò morbi pejorem. Unicum hic notatu dignum observare

G liceat,

liceat, nempe in diarrhœis colliquativis in declinatione Februm accidentibus, & diu, non obstantibus remediis quibuscunque adhibitis, perseverantibus, solam sorbitionem *jusculi pulini* prohibitis omni alio victu & potu quocunque diarrhœam brevi penitus tollere & ægrum restituere, ut experientia me docuit.

Dysuria.

Art. 110. Interdum Dysuria est symptoma molestissimum. *Emulsiones communes* effervescentiam humorum in Febris ardentibus plurimum compescunt, & hoc vexatissimum symptoma plerumque sublevare solent, ut etiam *oleum amygd. dulc. cum syr. de alth.* Dysuria ex applicatione vesicatoriorum in Febris *gum. arab.* commodè medetur, *solutum scilicet ad ℥ij. in decoct. bord. ℥ij.* pro potu communi. Emplast. epispastic. Fulleri est omnium longè optimum & certissimum. Operæ pretium esset fortasse experiri vires *Campboræ* intermiscendo ipsam in compositione epispasticorum, num stranguriam vel ardorem urinæ inscutorum præcavere potis esset.

Sudor.

Art. 111. Sudor in Febris, qui vel morbi initio vel quovis alio tempore ante diem criticum, nec adhuc visis coctionis signis profluit, est *symptomaticus*, & frequenter *colliquativus*, qui ægrotum gravat, & morbum exasperat, ideoque si modum excedat, arte, si fieri possit, cohibendus est: prohibetur surgendo ex lecto; corpus à nimis integumentis liberando; aërem frigidiusculum admittendo; à calefacientibus abstinendo; *leniter astringentia & blanda acida* capiendo, &c. egregiam vim in sudoribus sistendis habet *saccharum Saturni*.

Dolor capitis, &c.

Art. 112. Immanis capitis lumborum vel artuum dolor in Febris maximè in initio ut plurimum *Venæsectionem* postulat; manente nihilominus

hilominus cum vehementiâ dolore injiciendum est *enema laxans*; fortassis levamen aliquale dolenti capiti conferre potest sequens epithe-
ma. R. *Sem. papav. alb. parum contus. ʒß. pla-
cent. rosac. ʒj. vitel. ovi unius, acet. sambucin.
q. s. misceantur super ignem, & f. epithema
fronti admovendum, & sæpius renovandum.*

Art. 113. Vigiliæ pertinaces in Febribus *Vigilia.*
succurrendæ sunt, nè dissipatis spiritibus vires
frangantur. Investiganda est causa vigiliarum;
si à fervore & siccitate proveniant, conveniunt
refrigerantia & humectantia; si à dolore, pro-
priis remediis leniendus est dolor; non nisi ne-
cessitate coacti ad *opiata* confugimus. Obiter
monendus est medicus, nè *criticis vigiliis seu ab
inquietudine critica suscitatis auxilium hypnoticis
præbere satagat.*

Art. 114. Prædicto malo contrarius est sopor *Coma.*
*nimius in Febribus, seu coma, sive assidua somno-
lentia*; quando sopor morbosus evadit, excu-
tiendus est omni arte, nè calor natus oppri-
matur; injiciendi sunt *clysteres acres*; *epispa-
stica* variis partibus admovendus sunt, & *cata-
plasma de balaebus* sive *de rapban. Fulleri
plantis pedum applicandum*; interne conve-
niunt *salia volatilia, cephalica, &c.* (Art. 298.)

Art. 115. Pervigilium frequentissimè est *Delirium.*
causa delirii, non ideo delirium *hypnoticis* curari
tentandum est; nam id esset temerarium, sed
indaganda est causa, & remediis appropriatis
auxilium ferre conandum est. Camphora (inquit
Quincy) in delirio Februm somnum conciliat
opio neutiquam proficiente. Delirii in Febr-
bus imminentis signum est, *urinarum, quæ
anteà valdè tinctæ erant & flammeæ, in tenues
& aquosas mutatio.*

Spasmi.

Art. 116. Convulsiones quoque interdum superveniunt, tremores item & affectiones spasmodicæ; in tali rerum statu diligenter expiscanda est causa horum symptomatum, unde medicus intelligat, quibus remediis internis opem ferre valeat; interim plantis pedum applicari possunt *duo columbi pullive recens mactati* & per medios secti, vel toti pedes involvi possunt *calidis pulmonibus agnitis, vitulinis, vel vervecinis*; renovari debent hæ applicationes saltem ter in die.

De FEBRIBUS eruptivis in genere.

Inter legendum.

Februm eruptivarum
symptoma
peculiare.

Art. 117. Febres *Eruptivæ*, quarum *crises* per eruptiones cutaneas expectandæ sunt, (quales sunt variolæ, morbilli, Febris scarlatina, Febris cum rubeolis, crystallis, Febris miliaris, &c.) præter symptomata aliis Febris communia hoc habent peculiare & sibi proprium, nempe, *ingentem, pectoris oppressionem*, quæ harum Februm est signum ferè *pathognomonicum*; nimirum est quidam validus naturæ conatus materiam morbificam à centro ad circumferentiam propellendi; unde certamina gravissima, anxietas præcordiorum, pectoris angustia & oppressiones maximæ: factâ autem eruptione, statim hæc dira symptomata evanescunt. Ejusmodi *pectoris oppressio* in aliis quoque Febris est *crisium præcursor* [unde dictum illud, nox ante crisin est molestissima] in his tamen seriùs accidit, scilicet sub morbi finem; in eruptivis verò non procul ab initio, imò frequenter prope modum in primo insultu; quoniam *efflorescentia* in propinquo est.

Art. 118.

Art. 118. "Præter symptomata aliis Febri- ^{*Symptomata*}
 "bus communia (inquit Mortonus) in Febri- ^{*quædam in-*}
 "bus eruptivis adfunt signa quædam quasi ^{*signiora &*}
 "pathognomonica, talia sunt pulsus debilis, & ^{*ferè pro-*}
 "celer, respiratio cita & anhelosa, hypochon-
 "driorum oppressio & angustia, urina palli-
 "da ac tenuis, coma, seu vigiliæ pertinaces,
 "subsultus tendinum, nonnunquam spasmi
 "manifesti, & deliria prorsus efferata, grava-
 "tiva palpebrarum debilitas, oculorum rube-
 "do, punctura dolorifica, & lacrymæ invo-
 "luntariæ, in gutture dolor ulcerosus, rauce-
 "do clangosa, tussis perpetuò molesta. De
 "Febre miliari & petechiali alibi.

Art. 119. In erysipelate, variolis, morbillis, Febre scarlatinâ, &c. (inquit D. Freind Hist. Med. p. 75.) si symptomata vehementiora fuerint, si caput aut pulmones vehementiùs urgeant, aliæve partes ingenti dolore supra modum afficiantur; ratio postulat, ut vena incidatur, ac tutò fieri licet. Et teste experienciâ (nihil enim frequentius expertus sum) audacter affirmo me nunquam observare potuisse eruptiones istiusmodi ex venæsectione retroire.

FEBRIS scarlatina.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 120. *Febris scarlatina* quovis anni tem- ^{*Febris scar-*}
 pore, sed ut plurimum sub autumnum, se ^{*latina.*}
 prodit, infantes præ cæteris infestans; rigent horrentque in initio, ut in aliis Febribus, neque vehementer ægrotant; postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, latioribus magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt in morbillis: ad duos trefve dies perdurat rubedo, & deindè evanescit,

cit, cutem relinquens aliquantò asperam & furfuraceam.

Curatio.

Art. 121. Quoad curam naturæ prorsus relinquenda est, vel, si medicationi opus sit, cum morbillis satis convenit.

Efflorescentiæ modus.

Art. 122. “Febris scarlatina (inquit Mortonus) à morbillis minimè distat, nisi *efflorescentiæ* modo; *morbilli confluentes* dici potest. “Idem postulat regimen, eandemque medendi methodum. *Efflorescentia* in morbillorum “interstitiis figuram diversam, viz. oblongam, “quadrata, vel multangulam obtinet, undè “cutis variegata est: in Febre autem *scarlatina* unâ continuatâ inflammatione & rubedine cuticula perfunditur.

MORBILLI.

SYDENHAMI Sententia.

Historia morbillorum accurata.

Art. 123. In morbillorum apparatu primo die calor & frigus se mutuò expellunt, die secundo Febris sensibilis adoritur vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & somnolentiâ perpetuâ stipata; plerumque etiam à naribus & oculis stillat humor (*signum certissimum* morbillorum ingruentium) insuper maculæ latæ & rubræ in facie & pectore conspiciuntur; sternutat æger, intumescunt palpebræ (viz. paulò ante eruptionem) vomit, sæpiùs tamen laborat diarrhœâ cum dejectionibus subviridis coloris. Ingravescunt symptomata ad quartum usque diem, vel aliquando ad quintum, quo tempore maculæ pulicum moribus similes prodeunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ racematim coalescunt, & faciem maculis rubris variæ figuræ interstinguunt,

stinguunt, quæ quidem maculæ à parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem diffitis super cutis superficiem paululùm elevatis conflantur, digitorum levi tactu deprehenduntur, oculis remotis fugiunt : à facie sensim ad pectus, ventrem, crura, &c. se diffundunt. Die sexto aut circiter asperescit facies emorientibus pustulis ; octavo in facie penitus evanescent, nono vix ullibi inveniuntur ; tunc temporis augetur Febris, & spirandi difficultas, urget tussis, &c. *Morbilli omni vacant periculo, si modò peritè tractentur.*

Art. 124. " Morbilli ab Avicennâ *variolæ Curatio.*
 " *cholericæ* appellati cum ipsis variolis coævi
 " sunt, (*Art. 130.*) & quoad curam his cum
 " illis satis convenit ; " *Diacodium* quotidie vespèri exhibendum est ; *linctus* quoque & *apozemata pectoralia* propinari possunt ad tussim leniendam. Sin verò ex calidiore regimine, vel aliter, Febris, dyspnœa, aliâve accidentia post morbillorum decessum supersint, *venæsectione* solâ curantur, quæ sine metu in tenellis audacter celebranda est. In regimine intense calido exanthemata aliquando livescunt, & nigrescunt, in adultis phlebotomiâ & temperatiore regimine sublevantur aut pereunt ; in peripneumoniam incidunt.

Art. 125. " Morbilli nonnunquam (inquit
 " Sylvius & omnes hoc scimus) per aliquot
 " dies distingui non possunt à variolis, nè quidem à medicis peritissimis, atque diu in praxi
 " versatis : longè proinde satius est in re dubiâ medicum vel suspendere suum iudicium,
 " vel dubiè duntaxat respondere.

MORTONI Sententia.

Curatio in
singulis sta-
diis.

Spasmi.

Alvi fluxus.

Tussis.

Art. 126. Quoad curam morbillorum, in primo stadio, scilicet, ante efflorescentiam paucissima remedia sunt adhibenda, nisi gravissima symptomata superveniunt, uti spasmi, enormes humorum colliquationes, &c. Si spiritus nimis irritentur, & in spasmos rapiantur, remediis appropriatis compescendi sunt, nempe *julapiis ex aquis cephalicis cum tincturâ castor. pulvere ad Guttetam*, &c. Et si nifus spirituum indè non minuatur, guttæ aliquot *laudani* liquidi propinari debent. Ad *diarrhæam* quod attinet, satius est palliativâ curatione ejusdem molestiam, quoties insolito more sævit, minuire, quàm contra naturæ legem eam penitus tollere, atque ita ægrotantem occidere; abstinere æger à cerevisiâ, bibâtque decoctum album, & exhibeantur pulveres testacei; non nisi extremâ necessitate ad *laudanum* perveniendum est. Ad tussim ferinam ab acri lymphâ ortam quadantenus cohibendam conveniunt *mucilaginosâ, pectoralia, oleum amygdalarum dulcium*, &c. [privatim *syrupus de coral. & tinctura ejusdem*.] “ In tussi morbillorum pathognomonicâ, sæpè permolestâ, & convulsivâ, & nonnunquam lethali nullum remedium præstantius novi (inquit *Harris*) quam *gummi tragacanthum* copiosius sumptum in linctu vel decocto pectorali solutum, & pulveribus testaceis mixtum. Id enim *gummi catarrhum* maximè lenire solet, tussimque inde prognatam, symptomata morbillorum primarium, sistere aut levare aptum natum est longe melius tutiusque narcoticis, quantumcunque hæc laudantur à clarissimo Sydenhamo, &c. ”

Art. 127.

Art. 127. Efflorescentiâ jam inceptâ, imò eruptione plenâ existente quandoque suboritur *peripneumonia* cum respiratione anhelosâ, strangulatione suffocativâ, deglutitione læsâ, &c. *Peripneumonia.* quo in casu, multo usu fretus omnibus author sum, ut sanguis copiosius educatur, æque ac si æger morbilloso affectu correptus non fuisset. Idem in *ophthalmiâ* molestâ ac periculosâ *Optthalmia.* faciendum moneo. Ad *alvi fluxum* in hoc studio compescendum non minùs tutus quàm *Diarrhœa.* necessarius est opiatorum usus. Efflorescentiâ peractâ, si Febris venenatis symptomatis adjuncta remaneat, actum est de ægro. Contrâ, si crisis fuit perfecta, cathartica hydragoga adhibeantur ad lymphæ colliquatæ affectus exitiales impediendos: non tamen præproperè massa sanguinis agitur, antequam venenum fuerit omninò subactum. Quoties æger post *Ultimum stadium.* morbillos *tussi ferinâ* & *perpetuâ* vexetur; *Tussis ferina superstes.* primo in loco *venæsectio* celebretur, & si opus fuerit, post unum vel alterum diem iteretur, & unâ cum *linctibus* & *medicamentis lenientibus* (quemadmodum in catarrho exhibere solemus) *cortex Peruvianus* copiosè exhibeatur, & *opiatum* horâ decubitûs pro re natâ.

Art. 128. “ Ad præcavenda dira sympto- *V. S.*
 “ mata in hoc affectu evenientia, ab authore
 “ nostro enumerata, *phlebotomia* maturè, in
 “ morbi initio, celebrata, & vomitorium ex-
 “ hibitum feliciter plerumque succedunt. ”
 “ (*vid. Art. 119.*)

Art. 129. “ Qui Variolis laborârunt, non
 “ sunt adeò morbillis postea obnoxii, quare
 “ ætate grandiores non ita promptè infici-
 “ untur.

VARIOLÆ.

*Chicken-
Pox.*

Art. 130. " Nihil de Variolis ante *medicos*
 " *Arabes* scriptum invenitur. Hic verò mor-
 " bus antiquior est, quàm vulgò creditur.
 " Authores isti existentiam ejus usque ab ini-
 " tio septimi seculi temporibus *Mubammedis*
 " investigârunt. (Vid. *Freind. hist. med. p. 188.*
 " vol. 2.) Variolæ ita appellantur, quasi par-
 " vi vari, quòd cutem varient. Homini om-
 " ni, soli & semel convenit Variolis & mor-
 " billis affici: in hoc autem censu non suppu-
 " tandæ sunt pustulæ variolosis similes, quas
 " vulgò vocant *the Chicken-Pox*; pueris fami-
 " liares sunt; Variolis veris quidem similes
 " sunt, quoad magnitudinem & figuram, sed
 " in eo ab iis distinguuntur, quòd Variolæ
 " cum rubore & inflammatione insigniori ap-
 " pareant, hæ verò albidiores sunt, & vel-
 " uti vesiculæ seroso humore repletæ, quæ
 " intra triduum disrumpuntur, & exsiccantur,
 " nullumque afferre solent periculum, & ple-
 " rumque sine Febre erumpunt. *Morbus est*
 " *adeo benignus, ut nunquam sub curam medicam*
 " *cadat.* Variolæ (inquit *Dolæus*) quoad or-
 " tum suum seminarium habent nobiscum con-
 " natum, quod aliquamdiu sepultum jacet,
 " donec nactâ emergendi occasione ex lati-
 " bulo erumpat, & massæ sanguineæ com-
 " mixtum symptomata terribilia, & sæpe mor-
 " tem producat: inter multas hominum myria-
 " das vix unus & alter per totam vitam ab his
 " immunis manet. Ex cadaverum sectionibus
 " patet viscera universa in corporis cavitati-
 " bus contenta pustulis variolosis confertim af-
 " fici, æque ac cutis externa. "

SYDEN-

SYDENHAMI Sententia.

Art. 131. Variolæ sunt *distinctæ* vel *confluentes*: *Distinctæ* seu discretæ cum rigore ac horrore invadunt; sequitur calor intensus, capitis & dorsi dolor vehemens, vomitum, dolor circa scrobiculum cordis, somnolentia, in infantibus præsertim; quandoque etiam paroxysmi epileptici, qui Variolas mox prorupturas, easque futuras esse mites ac benigniores plerumque præfagiunt; quarto ut plurimum die ab invasione erumpunt, & symptomata febrilia evanescent, nisi quod adulti in sudores sint propensi. In facie primò conspiciuntur pustulæ subrubræ, deinde collo, pectore, & universo corpore, quæ magis magisque inflammantur, & indies elevantur, & subalbidæ fiunt, cute in interstitiis satis floridum colorem exhibente; die undecimo faciei tumor ac inflammatio recedunt, & pustulæ exarescere incipiunt; in hac Variolarum specie [si quando] die 14° vel 15° pereunt.

*Variolarum
discretarum
historia.*

Art. 132. Confluentes cum discretis symptomata communia habent, nisi quod hic atrociora sint omnia; tertio die erumpit hæc species, aliquando citius, rarò seriùs; interdum verò, licet oppidò rarò, ob gravius aliquod symptoma, lumbaginem doloremve lateris, &c. seriùs erumpunt, neque periculo vacant. Febris etiamnum durat, crescente morbo pustulæ non in spectabilem molem attolluntur, uti in discretis, sed sibi invicem implicitæ vultum omnem contegunt, & illum in tumorem elevant, dein ad instar pelliculæ albæ in cutis superficie conspiciuntur. Præterlapso die octavo pellicula alba quotidie exasperatur, & ad colorem fuscum vergit, eoque magis Variolæ

*Confluentium
historia.*

confluxerunt. *Magnitudo morbi à facie maximè æstimanda est, potius quàm reliquo corpore.* In hoc genere adest in adultis salivatio, in infantibus diarrhœa; salivatio nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, interdum post diem unum vel alterum; die ferè undecimo saliva viscidior facta difficulter excreatur, ægro suffocationem intentans, & circa id temporis ut plurimum cessat, & tumor faciei paulatim subsidet, & tunc ejus loco manus intumescere solent, aut debent; diarrhœa non ita maturè infantes invadit; sub vesperam exacerbatur morbus. Variolis discretis laborantes octavo, confluentibus verò undecimo die maximè intereunt. Interdum accidit pleuritis, interdum coma, interdum maculæ purpureæ (*totidem quasi sphaceli*) pustulis interspersæ, (mortis ferè semper prænuntiæ,) quandoque mictus sanguineus, & aliæ Hæmorrhagiæ, quæ idem ominantur, nonnunquam urinæ suppressio.

*Regula ferè
semper ob-
servanda.*

Art. 133. In confluentium genere æger (ut dixi) maximè periclitatur (à primo insultu computatione factâ) die undecimo viz. in maximè vulgari confluentium genere, in crudiori adhuc 14°, in crudissimo 17°, rarissimè 21°. Ego Variolosum ab usu lectuli interdiu semper arceo usque ad sextum diem à primâ morbi invasione, quartum ab eruptione, quo tempore omne pustularum agmen in conspectu est: posthac eundem lectulo committo usque ad morbi finem.

Curatio.

Art. 134. “ In confluentibus (ut rectè inquit Dolæus) periculosæ plena res est aleæ; & “ medicus occasionem habet suas tentandi vires, “ & ostendendi, quid in arte medicâ calle- “ at. ” Indicationes curativæ duæ sunt, nempe, 1° ut æquabilis tenor ebullitionis conserve-
tur.

tur; 2º ut pustulæ debito modo sustineantur, regimen calidius vitandum est; *gradus caloris earum expulsiõni accommodatissimus naturalis omnino est*; non opus est, ut æger ante diem quartum (133.) lecto addicatur; neque ut ad propellendas Variolas ullum remedium sumat; quarto verò die, si eruptio ex votis haud succedat, exhiberi licet cardiacum aliquod blandius. Discretum genus ex suâ naturâ plerumque omni vacat periculo. In confluentibus æger, à sudore, quantum fieri potest, prohibendus est, & ptyalismus in vigore conservandus; promovetur autem affatim bibendo cerevisiam tenuem vel liquorem alium non nimis calefacientem. Adultis propinare soleo *paregoricum cum laudan. liquid. gut. xiv. vel syr. de mecon. ℥j. horâ 6ta. vel 7ma. vespertinâ singulis noctibus post plenam eruptionem ad morbi usque finem*; temporius autem *hypnoticum* quàm pro recepto more præscribo, quoniam exacerbatio caloris quotidie sub vesperam ferè reperitur, ex quo non modò incommodi nihil, sed magnum emolumentum, quod frequentius experientiâ didici. *In hoc genere diarrhœa Nota bene. in infantibus est salutaris, & non temerè sistenda, contra in discretis.* De venæsectione die octavo, & de auræ liberaliori exponendo, si quis velit, authorem consulat, p. 153, &c. Cùm saliva admodum viscida evadat, uti soleo gargarismate sequeute; *℞ Cort. ulmi ʒvj, rad. glycyrrhiz. ʒß, pussular. enucleat. N°. xx. ros. rub. p. ij. coq. in q. f. aq. font. ad ℥ß, colaturâ dissolv. oxymel. simpl. mel ros. ana ʒij. m. f. gargarisma.* Interdum emeticum propinandum est. In urinæ suppressione æger è lecto debet eximi. Pustularum depressio & diarrhœa in Variolis discretis medicamenta cardiaca postulant. Febris illa,

la, quæ die undecimo, &c. adoritur, diversa est ab istâ, quæ eruptionem præcedit: nihil enim est aliud, quam *Febris putrida propriè dicta hæc Febris secundaria*; ad hanc autem fugandam nihil efficacius præstat, quàm copiosa sanguiniseductio: non enim nunc cum Variolis res est sed *Febre putridâ*; mittendus est itaque sanguis ad 3x. vel xij. & *anodynum* bis in die propinandum; ob immensam alvi constipationem præscribere soleo *elect. lenitiv.* ʒiſs in aquâ lactis solut. Nihilominus *anodynum* statotempore continuandum est; si primâ vice votis non respondeat, iteretur die proximo: atque hâc ratione tam *venæsectio* quàm *catharsis* per intervalla repeti possint, prout Febris mos atque ægri inquietudo postulare videantur, donec tandem res in vado sit. Sched. mon. p. 81, &c. In Variolis confluentibus magna est virtus *spiritus vitrioli* à 5to vel 6to morbi die usque ad finem copiosè in cerevisiâ ten. exhibiti; comoda & incommoda hujus remedii. p. 256, &c. ubertim recensentur.

Variolæ anomalæ discretæ.

Art. 135. Variolæ anomalæ: Discretæ hæc à legitimis discriminabantur, quòd erumpant die 3°, illæ 4°, pustulæ minores fuerant; sæviebant tamen magis, & ante maturationem frequentius nigrescebant, ptyalissimus (ut in confluentibus) aderat immediatè post eruptionem: *Confluentes* hæc ab aliis discrepabant, quòd nunc die secundo, nunc tertio se primùm monstrabant tumore subrubro atque uniformi, quibusdam in locis; in femoribus præcipuè, vesiculæ, ambustorum ad instar sero limpidodistentæ eminebant, quod disruptâ pelliculâ copiosè effluebat, subjectâ carne nigredine & *sphacelo* quasi affectâ; periculo non vacant ante diem 7um, in aliis confluentibus dies undecimus

mus [ut plurimum] est criticus. Postremò hæ calidioris naturæ sunt & magis inflammatoriæ; ideoque temperato regimini indulgendum est. *Hydrogala* ex tertiâ parte aquæ & lactis unâ simul coctis ægri palato & votis ut plurimum respondet, & ptyalismum feliciter promovet.

MORTONI Sententia.

Art. 136. Variolarum quatuor sunt stadia, viz. ^{Quatuor stadia Variolarum.} apparatus, eruptio, maturatio, & declinatio, in quibus varia occurrunt symptomata, quæ diversam medendi methodum postulant.

Art. 137. Primum stadium est à morbi ip- ^{Primum stadium.}sius insultu usque ad eruptionem generalem. In hoc stadio urina tenuis & pallida, præsertim si adsit frequens micturitie, malè ominatur; urina rubicunda & contentis saturata contrarium indicat [insolitus aliqualis dolor vehemens, præsertim colicum æmulans, est pessimum signum.] Diarrhœa in hoc stadio ^{Diarrhœa.} non permittenda est, quin decocto albo & repetitis *laudani* dosibus est cohibenda, vel astringentibus sistenda. Vomitus in hoc stadio ^{Vomitio.} statim supprimenda est, sed potius [nisi valde enormis fuerit] cum repetitis haustibus liquoris possetici carduati, vel cum pauco sale Vitrioli leniter promovenda est: Evacuatione autem hâc levi peractâ, vel si vomitus ex morbi ipsius genio modum excedat, illicò tumultum spirituum compescere oportet, eorumque vires conservare alexipharmaco aliquo remedio cum opiato commixto, & post justa intervalla repetito; sequens est formula mihi familiaris, R. *Aq. card. lact. alexiter. cinnam. bord. menth. stephan. ana* ℥ij. *sal. absynth. gr. xii. pulv. rad. serpent. virgin. è chel. cancr. comp. lapid.*
Contra-

Contrayerv. ana ʒß. syr. caryoph. vel menth. ʒiß.
m. f. julap. de quo capiat ægrotus coch. ij. iij.
vel iv. quartâ quâque horâ, addendo singulis
dosibus laudan. liquid. guttas aliquot pro re
natâ. “ Sanguis (inquit Lister) in Variolis non
“ propriè mittitur, sed ex accidente tantùm
“ ut symptomati alicui vehementiori succurra-
“ tur. ”

Dolores
spasmodici.

In dolore capitis, artuum vel lum-
 borum, item in dolore pleuritico, seu peri-
 pneumonico, ut etiam quandoque in colico, ne-
 cessaria est *venæsectio*, ut symptomata ista aver-
 runcentur; *vesicatoria* etiam & *opiata* hîc locum
 habent; præcipuè autem in affectibus comatosi.

Vigiliæ.

Ubi vigilæ in hoc stadio pertinaces fuerint, non
 raro in proximo stadio exanthemata conflu-
 unt, quorum eruptioni deliria, spasmi, cæterâ-
 que funesta symptomata superveniunt, quo no-
 mine hoc symptoma venæsectione & opiatâ,
 ut ut spirituum vires indè minuantur, oppor-
 tunè cohibere par est, adhibitis interea vesica-
 toriis & alexipharmicis. “ Insolitus aliqualis
 “ dolor vehemens ante eruptionem Variolarum,
 “ privatim dolor colicam passionem æmulans, est
 “ pessimum signum, & ferè semper lethale, ut
 “ plus semel observavi, præsertim si adfuerit
 “ etiam *miæturio*. ”

Stadium se-
cundum.

Art. 138. In stadio secundo exanthemata
 parva instar acupuncturarum primò in facie,
 collo, pectore, &c. erumpunt tumore reniten-
 te & rotundo; die secundo bases suas ampli-
 ant, & tertio (ultra quem hoc stadium non
 excurrit) in summitatibus acuminantur; quò
 longius est hoc stadium, eò periculosior est
 eventus; in hoc stadio in benigniori saltem ge-
 nere, ubi nullum adest funestum symptoma,
 haud par est ullo remedio naturam laceffere,
 utpote quæ propriis viribus instructa sine ar-
 tis

tis suppetiis satis validè suo officio fungi potis est.

Art. 139. Triduo eruptionis elapso Variolæ, ^{Stadium tertium.} sicut alia quævis tubercula inflammata, concoqui incipiunt, & lymphæ venenata per glandulas cutaneas naturæ lege colata acrimoniâ suâ cuticulam à verâ cute separat; unde apices exanthematum, paucarum horarum spatio, primùm albescentes quadantenus intumescunt; dein lymphâ eâdem pro morbi indole & naturæ viribus citiùs vel seriùs in pus mutatâ flavescunt, aut saltem colorem cineritium vel subfuscum obtinent, ubi definit hoc stadium. Durante maturatione Variolarum benignarum nulla exsurgit indicatio, nisi forsan adhiberi possunt *laudani liquidi* guttæ aliquot ad dolorem leniendum, & somnum conciliandum. Inter maturandas Variolas, si tardè procedant, *R. Lentium crassè contus. ℥j. ficuum ping. par. vj. ras. C. C. ℥℔. coq. in liquore posset. ℔ij. bibatur copiosè ad libitum, & si adsit ptyalismus commodè usurpatur gargarisma sequens, R. Lentium crassè contus. ℥j. rad. alth. ℥℔. ficuum ping. par. vj. vel vij. bord. mundat. p. j. glycyrrhiz. ras. ℥ij. coq. in q. s. aq. font. ad ℔℔. colatur. add. mel ros. ℥℔. m. vel gargarism. Variolos. Fuller.* Vitentur acida in gargarismatis, nisi in maximâ deglutiendi difficultate; deficiente salivatione, promoveatur urinæ profluvium exhibendo dosim unam vel alteram pulveris *Æthiopici*.

Art. 140. Stadium ultimum Variolarum est ^{Stadium ultimum.} earum declinatio, in quo exanthemata pure maturo & laudabili referta primùm incrustari & scabie subflavâ obduci incipiunt; dein post unum vel alterum diem pure concrecente exsiccantur, & in arida tubercula ubique mutantur,

tur, quæ sensim emollita sponte evanescunt. Rarò quispiam hoc morbo interimitur, nisi in declinationis stadio, scilicet in Variolis benignis; de his etenim ut plurimum hætenus locuti sumus. Declinatio cum ἀπυρεξία, & appetitu restituto optimè significat. Petechiæ seu vesiculæ miliares in hoc stadio erumpentes funestum eventum denuntiant; deliria, vigiliæ, subsultus tendinum, &c. in hoc stadio pejus ominantur, quàm in præcedentibus: paucissimi enim vel nulli hoc modo affecti convalescunt; scabies diu pure scatens, atque inde sæpe decidens, & renascens, meliorem sortitur eventum, quàm ea, quæ derepentè exarescit; Variolæ, quæ scabie sessili & adhærenti obducuntur, malè præfagiunt.

Variola benigna.

Art. 141. Ubi Variolæ fuerint figuræ exactissimè rotundæ, discretæ, & margine admodum rubro circumcinctæ, neque petechiis, eruptionibus miliaribus, vel quâvis aliâ notâ exitiali, interpunctæ, & primo maturationis die in summitate albæ, tumore turgidæ, & die secundo circa basin auctæ, & in summitate acuminatæ, minùs pellucidæ, & tertio materia in pus convertatur, eventus felix duodecimo saltem morbi die infecuturus expectandus est.

*Variolarum
malignarum
quatuor
gradus.*

Art. 142. Quatuor sunt Variolarum malignarum gradus, viz. confluentes universaliter, confluentes particulariter, discretæ verùm admodum parvæ & cohærentes, maximè confertim ubique erumpentes, & denique discretæ cum petechiis & eruptione miliari conjunctis. Primi gradûs sunt, quando cutis universa erysipelatoso tumore (maculis nigris hic illic interspersis) cum æquali superficie quadantenus crassescit; post triduum cutis albescit, & pergamenæ speciem induit; atque hæ sunt Variolæ maximè

*Gradus
primus.*

maximè exitiales ; ægrum ultra secundum maturationis diem nunquam superstitem novi. Variolæ secundi gradûs magis vulgares sunt, quando cutis faciei sola erysipelatosa est, & primo maturationis die pergamenæ speciem refert, dum in artubus & trunco corporis exanthemata fuerint ferè discreta non tamen regularia ; vix enim oculo distinguuntur ab efflorescentiâ morbillosâ, vix apices tollunt, sed sæpe livescunt, undè mortem instare certò prælagire licet. Variolæ malignæ tertii gradûs sunt, ubi quasi discretæ verùm admodum parvæ & cohærentes, quæ non acuminantur, sed cute solummodò conspiciuntur, ac si ab urticæ plagâ exasperatæ, donec sub initium maturationis albescentes confluant, & speciem pergamenæ exhibeant. Rariùs quenquam hâc specie affectum, nisi ope Ptyalismi diutius protracti, ingentis urinæ profluvii, vel intumescentiæ artuum diuturnæ, ad decimum quartum vel decimum quintum morbi diem superstitem novi.

Art. 143. Gradus ultimus est, quando Variolæ erumpunt quidem discretæ figurâ & magnitudine regulares, verùm vesiculis aqueis, vulgò the *White-bives*, petechiis, vel maculis lividis in interstitiis, præsertim in collo, pectore, & artubus distinctæ ; atque hæ non minùs sunt exitiales quàm confluentes.

Art. 144. In Variolis malignis Febris continua mali moris post eruptionem remanet cum linguâ aridâ, pulsu debili, &c. Neque prorsus exulat, ut in benignis solet : materia enim morbosa, vel propter malignitatem, vel morbi magnitudinem, per glandulas cutaneas satis protrudi nequit, undè dira symptomata evenire solent ; nimirum hæmorrhagiæ admodum periculosæ, quæ [ut plurimùm] (maculis pur-

Secundus.

Tertius.

Gradus ultimus.

Curatio symptomatum.

Hæmorrhagiæ.

pureis & nigris eodem tempore in conspectum venientibus) funestissimæ sunt, & vix aut ne vix arte cohibendæ, nisi forsan Vitrioli fræno præpotenti (aq. styptic. reg.) obsignari possint; *nihil tamen profecimus, si non unâ possimus vesicatoriis & alexiteriis generosissimis vires spirituum penè extinctorum denuò resuscitare*; venæsectio mortem accelerat. Micturitio licet non adeo formidabilis, pessimè tamen ominatur; in hoc symptomate sublevando *cineres bufonum* egregias obtinent vires (ut mihi usu comper- tum est) dof. ʒj. cum aliis alexiteriis quartâ vel sextâ quâque horâ. Dolor gutturis & deglutitio impedita est symptoma quandoque maximè affligens & molestum; fauces itaque externæ ab aëris injuriis pannis laneis mollibus duplicatis muniri debent, quæ plus valent, quàm croceata, vel alia quæcunque amuleta; & usurpentur gargarismata appropriata, &c.

Salivatio. Salivatio copiosa, & diu protensa cum insigni capitis & faciei intumescentiâ benè significat; ptyalismus verò brevis & derepentè suppressus, nisi profluvio urinæ, aut intumescentiâ extremorum excipiatur, malum omen exhibet; salivatio diarrhœâ excepta pessimè significat.

Post Variolarum declinationem inappetentia & calor hecticus. Art. 145. Morbosi quidam affectus quandoque post Variolas suboriri solent, inter quos inappetentia primum locum vendicat, quæ frequenter cum calore hectico conjuncta est, quo in casu ego multo usu doctus *alexiphar- maca* (quod cæteros professores seriò moneo) ubi calor fuerit continuus jugiter ministranda duco; *corticem* autem *Peruvianum*, ubi calor statis periodis recurrit, cum felici successu exhibendum impero; & deindè postea ad al- vum subducendam tutò progredior. Parotides nonnunquam sub finem Variolarum subo- riuntur,

riuntur, quæ diu tanquam strumæ sine calore vel rubore permanent; *discutientibus* non sunt tentandæ, sed potius *fortibus maturationem pro-* ^{Furunculi, &c.} *moventibus* tractandæ sunt. Eâdem viâ procedendum est in furunculis, scabie saniosâ, ulceribus mali moris, impetigine furfuraceâ, &c. viz. *alexipharmacis* & *febrifugis* ab evacuationibus religiosè abstinendo. Gangræna & caries ossium post Variolas nullo medicamento cedunt. ^{Gangræna & caries.} Tumores œdematosi *frictionibus, foti-* ^{Tumores œdematosi.} *bus lixivialibus* & more hydropicorum curandi sunt. De dolore capitis post Variolas, (*Vide Art. 279.*)

FREINDII Sententia.

Art. 146. Sunt nonnullæ Febres, quæ *pur-* ^{Purgationis} *gantia* commodè recipiunt, sunt etiam, quæ ^{usus in Fe-} *omni* ^{bre secun-} *ninò* ^{dariâ.} desiderant (sed de hâc re nondum satis accuratæ ab auctoribus traduntur regulæ) ex quibus nullam aliam æquè *purgationi* opportunam reperio, ac eam, quæ Variolas confluentes, maturitate pustularum aut vigente aut jam inclinatâ, semper excipit; ea quippe Febris uti omnium maximè putrida est, & periculi plena, ita præ cæteris curationem hanc aptius recipit. Atque hanc præ aliis medendi rationem in putridis hisce Febribus, quæ Variolis superveniunt, suadet Sydenhamus. Mihi quidem sæpius usu venit, ut in Variolarum statu, ubi pustulis exarescentibus Febris nihilo feciùs invaluerit, ad *purgantia* confugerem, quæ ita periculo vacare, ita commodè adhiberi posse expertus sum, ut multorum vitas ab hâc maximè medendi viâ conservatas esse haud absurdè dixerim. “ Doctrina de usu *phlebotomiae* & *catbarsis* in Variolis confluentibus “ post imperfectam crisin in literis à peritissi-

“ mo

“ mo D. *Cade* ad eundem datis succinctè ad-
 “ modum continetur; en ejusdem summari-
 “ um!

*Quando ne-
 que venæse-
 ctio neque
 catharsis
 conveniunt.*

Art. 147. In Variolis confluentibus, quam-
 diu faciei tumor & inflammatio manet, & sa-
 liva rectè fluit, à *venæsectione* & *catharsi* (pari-
 ratione ac furunculo maturante) prorsus absti-
 nendum esse duco. Scilicet, nè istæ evacua-
 tiones, materiæ morbidæ à massa sanguineâ
 separationem, & per pustulas, tanquam per tot
 phlegmonas, (cui unico hoc tempore natura
 incumbit) ejectionem obturbarent. Insuper,
 procedente morbo, si eo tempore, quo facies
 detumere, & ptyalismus decrescere incipit
 (quod die nono vel decimo ab eruptione acci-
 dit) si his, inquam, diebus manus debito modo
 tumeant, & nulla malæ notæ appareant sym-
 ptomata, haud omnino (me iudice) vel *phlebo-
 tomia* vel *catharsis*, adhuc indicatur; sed totum
 negotium rectè committitur naturæ. Interim
 tamen in hoc morbi statu *enema* quotidie in-
 jiciendum præscribo, quo alvum sæcibus exo-
 nerare, & Febris furorem coercere curo.

*Quando ut-
 traque eva-
 cuationes
 sunt neces-
 sariæ.*

Art. 148. Attamen, facie diebus prædictis
 criticis detumescit, quoties (quod nimis fre-
 quenter evenit) pustulæ corporis non turgent
 maturo pure, nec manus intumescunt; undè
 (nempè à materiâ morbidâ in sanguinis massâ
 remanente eamque inquinante) ardens Febris
 nascitur; respiratio brevis & frequens oritur,
 corporis jactatio, & obstinatæ (narcoticis in-
 cassum exhibitis) vigiliæ urgent; quoties equi-
 dem diris his symptomatibus vexatur æger,
 medico incumbit per *venæsectionem* & *medica-
 menta leniter purgantia*, sæpiusque debitis in-
 intervallis repetita, humorem peccantem detra-
 here, & eo, quo possit, modo, laboranti, sub-
 venire.

venire. In Variolis denique confluentibus, licet facies & manus & pustulæ corporis debito modo, ac tempore, intumuerint, & saliva satis copiosè statuto tempore fluxerit; si tamen, Ptyalismo desinente & dictis partibus jam subsidentibus, Febris utcunque (quod in hac morbi specie ut plurimum accidit) gravior assidue inhæreat, & symptomata, ex hac nata, (utpote anhelosa respiratio, vigiliæ, anxietates, cum pallidâ & dilutâ urinâ) indefinenter urgeant ægrotantem; rebus sic stantibus, necesse habet medicus sanguinis quantitatem *venæsectione* minuere, (nimirum ut exinde pars reliqua magis placidè per vasa fluat) & materiam morbidam (quæ per pustulas, jam induratas & crustâ obductas amplius transire nequit) *Catharsi* sæpius repetitâ evacuare: his enim evacuationibus omissis, semper evenit, ut vel memorata symptomata indies augeantur, & inter diem duodecimum & vicesimum quartum lethalia evadant; vel humor putridus in pulmonibus extravasetur, eorumque vesiculas corrumpat; undè ægrotus miseram vitam paulisper trahit, & brevi moritur tabidus.

Art. 149. Anhælosæ respirationi, crisi super-
veniente *pblebotomia* feliciter ac unicè occurrit,
quæ nisi confestim peragitur, actum erit de
ægroto, neque hoc in casu pulsus humilis &
angustus me terret; quippe sæpius observavi
vacuato sanguine arteriam fortius vibrasse:
unde constat pulsûs obscuritatem non infirmi-
rati virium, sed humoris lædentis oneri, deberi.
Venæsectio tamen mictum cruentum non modo
non cohibet, sed auget, & mortem in pro-
cinctu stantem accersit: hoc tamen funestum
fati impendentis prænuntium (Camphorâ bis
in die exhibitâ & acidis largâ manu propi-
natis)

*In anhelosâ
respiratione
pblebotomia
est unicum
remedium.*

*In mictu
cruento est
nociva.*

natis) amovi, ægróque brevi morituro ad tempus succurri: sed ut vera fatear, ne unum quidem Variolis affectum, cui urina cruenta fluxerit, diem decimum sextum ab eruptione supervixisse notavi. De rationibus, quibus innititur hæc praxis, videatur auctor. “ Atque
 “ ita *purgationis* methodum in Febre secundariâ
 “ tanquam unicam salutarem venditant D.
 “ *Freind* & alii apud illum nonnulli magni
 “ nominis medici: Ego ve:ò, qui sum tardioris ingenii, rurique dego, de hâc re aliquantò dubius adhuc hæreo. Hi viri, ingentia certè artis nostræ lumina, seculique ornamenta, satis ingeniosè ratiocinantur, omnesque ferè summâ eloquentiâ victos in illorum sententiam facillimè descendentes inveniunt: sed solâ experienciâ duce cautè admodum progredi decet. In praxi meâ per viginti circiter annos *clysmatum* injectionis utilitatem deprehendi; sed *cathartica non nisi rarissimè propinare ausus sum*. Optandum erat, quòd viri præfati meritissimi numero-florem historiarum seriam tam morientium quàm viventium protulissent, ut in re adeo ancipiti æquius iudicium ferre potuerimus.

FARRAGO Sententiarum.

*Variolæ
 morbus novus,*

Art. 150. Variolas esse morbum novum satis demonstratur, quòd in multis mundi partibus nunquam visæ fuerunt, ut apud *Indos occidentales* ubi nunquam apparuerunt, nisi postquam Hispani eo pervenère; siquidem per contagionem *Æthiopis* cuiusdam, illuc delati, magnam Indorum partem sustulerunt, ut testatur *R. à Fonseca*. *Helbigius* indubitanter affirmat incolas *Indiæ orientalis* Variolas nunquam tentasse ante commercium *Hollandicum*.

Art. 151.

Art. 151. In Variolis *Alfabaravius* omnes in-^{Regimen frigidum.} frigidantes medicos nostri seculi multis parafangis anteivit; maximè in primo Variolarum tempore, nempe, in sanguinis missione ad syn-
copen, & frigidæ immensâ quantitate, & confertim exhibitâ, potione; eâque sæpius repetitâ, paucis horis; at quantum video, sine successu; his enim non obstantibus, venenum intra habitum corporis restitabat.

Art. 152. Illud tantum (inquit *Lister*) curio-^{Sanguinis textura in Variolis malignis.} sius animadverti (in Variolato cum maculis purpureis hæmorrhagiâ narium & mictu sanguineo) sanguinem refrigeratum tenerrimum fuisse, & ejus crassamentum rubrum vel molliori pennæ plumâ percussum faciliè dividi potuerit. In aliis autem multis, quibus urina cruenta sanguinem è brachio missum adeo aquatum, putridumque esse vidi, ut fluctuaret crassamentum in vase, non aliter quàm ipsum serum; neque ullum servatum memini in tantâ pestilentia, (76.) “Variolæ præcedente crapulâ accidentes, “ut etiam luxuriæ & intemperantiæ deditis, “plerumque graviores sunt, & pessimi moris, “& ferè semper lethales.”

Art. 153. In Variolis confluentibus (inquit ^{Vires cochinel, in Variolis confluentibus.} idem author) hunc in modum præscripsi; *R. Croc. ʒi. cochinel. ʒß. sacchar. tantillum; m. pro chart. viij. capiebat ægra unam quartâ quâque horâ cum coch. i. vel ij. aq. theriacal. per triduum & postea sextâ quâque horâ; item diacod. ʒj. manè & vespere, & convaluit; & pro aliâ foeminâ ad eundem ferè modum, R. Croc. ʒß. cochinel. ʒß. sacchar. caud. ʒj. m. pro chart. vj. cepit unam tertiam quâque horâ.*

Art. 154. Ego (inquit idem) neminem bis ^{Rarissimè aliquis bis inficitur.} infectum memini, præter unam foeminam, quæ
K in

in hâc urbe [*Eboracensi*] me teste, intra annum Variolis bis decubuit, & convaluit.

Signum salutare.

Art. 155. Nihil observatione dignius est (inquit *Ettmullerus*) quàm anhelitus & vox in Variolis; ubi enim promptè rectèque agitur respiratio, vox facîle sequitur, neque raucescit, admodum salutare signum est. *Stercus equinum* in Variolis est sordidum quidem, sed egregium remedium, promovet sudorem, præservat guttur, &c. à quibusdam etiam deprædicatur *Stercus ovinum*.

Remedia nonnulla singularia.

“ Nec locum infimum obtinet oleum sem. lini, vel amygdalarum dulcium, ut practicis quibusdam peritis satis notum est. Quodnam sit istud remedium, cui vires supereminentes *Waldschmidius* & *Dolæus* attribuunt, planè nescimus: optandum fanè esset, quòd tale medicamentum, de quo loquuntur in morbo tam exitiali, in rerum naturâ reverà daretur. De hoc remedio hæc habet *Waldschmidius*; utimur alio quodam remedio in formâ liquidâ, quod à primis statim diebus usque ad finem in adultis ad cochleare unum dari potest, quo ipso puto reconvalescentiam, divinâ adjuvante gratiâ, certè promitti posse, ut ut gravissima adsint symptomata; præcipuè autem hoc remedium est dicatum *inflammationi*, quo & externè uti possumus. Et alibi; omnibus commendo *liquorem contra Variolas* à D. D. *Dolæo* & me millies expertum, quem & nos unâ invenimus. Multò uberior est *Dolæus* in hujusce specifici laudibus, ut & videre licet, p. 574.

Art. 156. “ Variolæ acu perforatæ tardiùs curantur, & crustas diutiùs retinent, undè cicatrices foediores relinquuntur; ideòque naturæ

“ naturæ satiùs sunt relinquendæ. ” Maculas a Variolis relictas (observante Barbette) præprimis delet *oleum myrrhæ per deliquium ex albuminibus ovorum paratum*, ut & *oleum vitellorum ovorum*. “ Si quis linimentum velit, sequens in usu apud medicos *Londinenses* est elegans præscriptum; ʒ Ol. amygd. dulc. ʒiʒ. cer. alb. sperm. cet. ana ʒi. balsam. Gileadens. ʒʒ. f. s. a. liniment. ” Ulcera corrosiva (inquit Bonetus) in facie & alibi optimè sanantur cum spiritu vitrioli melle rosaceo ad sufficientem aciditatem permisso; semper respondent voto medentis, etsi dimidiam genam ulcus absumpserit. Ulcera corrosiva.

Art. 157. Remedia in hoc morbo insigniora, præter jam memorata, sunt, quæ sequuntur; *Kermes, gum lacca, viperina, cinnabaris antimonii, tinctura bezoardica, tinctura corallii, decoctum rubicundum, decoctum variolosum, gargarisma variolosum, loboch rubrum, unguentum de bismuth, ad foveas Bat. &c.*

Inoculatio Variolarum.

Art. 158. Medicorum est morbos curare non inferre; dices tamen medicum peritum ac probum humanarum infirmitatum providum morborum futurorum occasiones præscindere, vel saltem leviores reddere, æque ac præsentis sanare, omni arte decere: Si hoc non concedatur, quamobrem venæsectionem imperamus, emetica, & cathartica adhuc sanis & vegetis prophylaxeos gratiâ propinamus. Proamium.

Art. 159. Inoculatio Variolarum est nova Nova praxis. praxis à Constantinople ad nos nuperis annis translata; & mirum est, quantâ expectatione recepta fuit, quantâ industriâ exculta; statim incredibiliter inclaruit: in ipsâ domo regiâ, in

multorum procerum & optimatum familiis magnâ ostentatione celebrata fuit; quo eventu & quali successu eandem exercentes ediderunt. Nihilominus sub tantis auspiciis & tam magnis exemplis inter *gentem popularem* minùs increbuit; nostrorum hominum genio & cogitandi modo vix ritè quadrare videtur. Quoad fas, & an cum bonâ conscientia fieri posse multum varièque litigatur; de certitudine & incertitudine Variolas genuinas producendi, itemque an alios etiamnum morbos, & humorum contaminationes, unâ cum Variolis, implantari posse vehementer ac strenuè disputatur. Mihi quidem neque otium neque facultates suppetunt tantas componere lites.

Operatio.

Art. 160. Interim inoculationis operatio ad hunc modum facillimo negotio peragitur. Imprimis in promptu comparandum est exiguum pus (guttæ v. vel vj. putà) ab adolescente Variolis discretis decumbente, inter maturandum depromptum, quod parvâ phialâ vel pyxide inclusum loco operationi assignato deportandum est, ubi omnibus præparatis. inoculando vulnuscula duo infligenda sunt, unum in brachio, alterum in crure lateris oppositi; & pus prædictum penicillis applicandum, & ligaturis firmandum; non opus est, ut incisiones fiant profundiores quam per cutem, neque grano hordei longiores penicilli ad finem 24. horarum removendi sunt, & ulcera emplast. Diachl. vel foliis brassicæ operienda, & in futurum semel vel bis in die pro ratione quantitatis puris ibidem scatentis detegenda & medicanda. Hoc facto morbus sensim producet, & symptomata sequentia plerumque exoriri solent.

*Symptomata
superveni-
entia.*

Art. 161. Circa diem octavum post operationem erumpere solent pustulæ, iis, quæ in discretarum

cretarum genere ordinariò contingere solent, haud dissimiles, præeunte febriculâ, & reliquis usitatis symptomatis, sed mitioribus. Quoad loca incisa, 4to die rubescunt, & inflammantur, die 6to ad suppurationem vergunt, & pus ichorosum emittunt. Sub eruptione quidem pustularum invadente Febre ulcuscula paulò minùs fluunt; post verò eruptionem, usque ad declinationem Variolarum pus indies augetur, ex quo tempore iterum sensim diminuitur; ita ut spatio quinque hebdomadarum ulcera plerumque penitus clauduntur. Quanto major est evacuatio puris per ulcera hæc artificialia durante morbo, tantò mitior erit morbus. In genere observatum fuit Variolas per inoculationem inductas discretas esse, periculo ut plurimum vacantes, pustulas perpaukas, cuti foveas rarò relinquentes. Subsequuntur sæpissime in variis corporis partibus tubercula & abscessus, nonnulla quidem levioris momenti, interdum verò mali moris, & difficillimæ curationis.

Art. 162. Ad corpus inoculationi præparandum multi multa loquuntur de Venæsectione, de usu emeticorum, & cathartorum, &c. Sed profectò, si inoculandus sit ætatis juvenilis, boni habitûs, & absolutè sanus, nihil horum necessarium videtur. Sufficit temperati regiminis ad tempus ante operationem observatio. Operatione peractâ inoculato solitum vivendi morem persequi concessum est, nisi quòd fortassis carniûm nimis liberalem indulgentiam prohibere prudentis erit. Morbo incepto idem regimen ac in Variolis discretis, modo ordinario contractis, observandum est, & si medicatione aliquali opus sit, Variolæ inoculatione

*Præparatio
& regimen.*

culatione inductæ eandem postulant medendi methodum.

FEBRIS Pestilentialis & Pestis.

DIEMERBROECKII Sententia.

Pestis definitio.

Art. 163. Pestis est morbus peracutissimus, perniciosissimus, & maximè contagiosus, ex maligno & occulto spiritibus calorque nativo totâ substantiâ infestissimo inquinamento ortus, à quo omnium viscerum, & imprimis cordis, functiones læduntur.

Diversum quid a Febre.

Art. 164. Pestis est diversum quid à Febre, & Febris est tantum ejus symptoma, ut multoties observavimus, ac proinde nonnulli Pestem malè per Febrem definiunt, cum Febris non sit de ipsius essentiâ, ut infra probabitur.

Signum Pestem præsagens.

Art. 165. Inter signa Pestem præcedentia & præsagientia sequens *Noviomagi* observatum fuit, nimirum, maxima & incredibilis insectorum copia, qualis vix unquam visa fuit, ut culicum, papilionum, scarabæorum, crabronum, cicadarum, omniumque maximè muscarum, quarum utroque anno stupenda ubique copia reperiatur, ut ædium interiorum parietes undique muscis confiti viderentur, & foris ipse aër multis in locis quasi muscarum nubibus obfuscaretur.

Causa.

Art. 166. De causis Pestis maximè ardua inter medicos quæstio movetur. In eo conveniunt omnes, illam excitari à cæcâ quâdam pernecie, & inexplicabili aëris labe; sed undè labe illa emerferit, quomodo aër tantum vitium contraxerit, quid hoc elementum inquinaverit, de eo dubitant, & in eo inveni-

endo laborant omnes. Prima & primaria causa est *justissima summi Dei ira propter hominum peccata*; ab hac causâ promanat illud τὸ θεῖον, quod pesti inesse animadvertitur, cujus etiam Hippocrates sæpe mentionem facit: & hoc omni ævo creditum fuit tam apud Gentiles, quàm apud Judæos, & Christianos; idem quoque sacræ literæ passim plus satîs confirmant. Nos arbitramur Hippocratem per τὸ θεῖον intellexisse causam quandam morbificam, præter naturæ ordinem ac potentiam, à diis è sublimi immissam, vel in & ex aëre de novo ab ipsis suscitata, cujus essentia nec in certâ elementorum mistione, nec in manifestarum qualitatum intemperie, nec in magnâ aliquâ putredine, consistit, sed in novo quodam veneno, præternaturaliter à diis in hoc sublunari mundo suscitato.

Art. 167. Cum aër à venenoso inquinamento *Quomodo incipere solet.* incipit alterari, pollui, ac ad venenositatem disponi, incipit simul etiam rebus sublunaribus valdè infensus & noxius esse, interdum armentorum magnas strages edere, interdum segetes & terræ fructus corrumpere, inter genus humanum Febres malignas & Pestilenciales generare, & mox ipsam Pestem.

Art. 168. Contagium est communicatio in- *Contagii communicatio.* quinamenti ab uno corpore in aliud, sive illa actio communicationis fiat per immediatum contactum, sive per medium; requiritur autem apta dispositio ad hujusmodi seminarium recipiendum, aliàs non communicabitur. Pestilens venenum cum vestibus, aliisve rebus ad alias civitates & regiones deferri videmus. *Inexplicabilis quidem est hominum dispositio, quoad contagium recipiendum, vel non; in aliis talis est, ut à Pestilenti veneno statim afficiuntur,*
in

in aliis talis, ut difficulter ab eo lædantur, in aliis talis, ut eidem sine ullâ noxâ resistere possint.

Febris pestilens unde.

Art. 169. Febris Pestilens, Pestis comes, non oritur à veneno Pestilenti, sed mediante putredine, id est, non generatur propterea quòd humores à veneno Pestilenti inquinantur, sed quòd cor Pestilenti veneno irretitum, obrutum, plurimumque debilitatum, inquinatos humores debito modo neque coquere, ac dilatare, neque regere, & satis dispellere possit; qui hâc de causâ putrescunt, caloremque præter naturam concipiunt, sicque Febrem excitant; quæ ob dictam causam ordine posteriorem necessario est diversa ac separabilis à Peste, ejusque symptoma. Hoc ipsum confirmant dogmata & auctoritas tam veterum quàm neotericorum, nec minùs quotidiana praxis, & obvia exempla.

Pestis symptomata.

Art. 170. Multa symptomata horrenda & gravia Pestem comitantur, quorum nonnulla sunt ei magis propria, ut bubo, anthrax, & exanthemata; alia autem aliis morbis communia, quorum primaria hæc sunt, capitis dolor, phrenitis, sopor, vigiliæ, anxietas, debilitas seu magna virium prostratio, visus turbulentus, cordis palpitatio, linguæ siccitas, vomitus, singultus, lumbrici, fluxus alvi, hæmorrhagiarum, menstruorum profluvium, sanguinis mictus, sputum cruentum, dolores lateris, hepatis, renum, aliarumve partium.

Bubo.

Carbunculus.

Art. 171. Bubones & carbunculi fiunt, à veneno Pestilenti, quod cor ex sese per arterias ad alias partes expellit. Bubo est tumor dolorosus earum glandularum, quæ sitæ sunt retro aures, & in collo, sub axillis, & in inguinibus. Carbunculus à pustulâ plerumque ortum

tum ducit, & est partis alicujus gangræna, dum est in fieri, & sphacelus, dum est in facto; nullâ vi naturæ aut artis edomari, & in pus converti, potest, sed integer à vicinis partibus separatur. Carbunculi non habent certa determinata loca, in quibus exoriantur, sicut bubones, sed in quâcunque corporis parte excitari possunt: modò enim conspiciuntur in thorace, vel collo; modò in abdomine, vel dorso; modò in brachiis, vel cruribus; modò in manuum pedumve digitis; modò unus aut alter, modò plures simul, vel in unâ vel in diversis partibus: imò sæpe etiam in partibus internis oboriuntur, ut in pulmonibus, ventriculo, renibus, &c.

Art. 172. Exanthemata Pestilentialia sunt ^{Exanthemata,} maculæ purpureæ vel rubræ, vel nigræ, vel violaceæ, ut plurimum rotundæ, aliquando latæ, oblongæ aliûsve formæ, in summâ cute efflorescentes.

Art. 173. Acutorum morborum (inquit ^{Signa prognostica.} Hippocrates) incertæ admodum ac fallaces sunt prædictiones. In Peste *Noviomagensi* observavimus sextæ diei crises semper certò lethales fuisse. Quicumque circa novilunium aut plenilunium Peste corripiebantur, ii maximè de vitâ periclitabantur. Prostratio virium in morbi principio, animi deliquia, & cordis palpitationes plerumque lethalia signa erant; pulsus intermittens semper lethalis; sopores, sterutationes, motus tremuli, delirium, dolor in gutture, & raucedo, anhelitus fœtens, malè ominantur; Pleuritides semper lethales; suppressio alvi bonum signum, spem salutis exhibens; alvi fluxus contrarium, cum hoc vix centesimus æger evadebat; sanguinis per sedes vel urinas signum lethale, ut & menstruorum

L

fluxus.

fluxus. Quo citius bubones prodibant, tanto meliores; si sine Febre, vel ante Febrem, prodirent, salutis magnam spem dabant, & contrà; si in emunctoriis loco bubonum emergerent carbunculi, gravissimum periculum indicabatur. Si carbunculi tardiùs prodirent, malum, & si valde multi, pessimum; in locis carnosiss, meliores, in nervosis, periculosiores; maculæ purpureæ, nigræ, virescentes, violaceæ, quocunque tempore apparentes, semper lethales erant; cum rubris nonnulli evadebant, etsi paucissimi.

*Prophyl-
tica.*

Art. 174. Præstantissimum & certissimum prophylacticum à Peste est *fuga cum timore Domini copulata*; recessus circumstantiæ in sequenti versiculo continentur;

*Hæc tria tabificam tollunt adverbia Pestem,
Mox, longè, tardè, cede, recede, redi.*

Nullum melius Pestilentis aëris correctorium in rerum naturâ datur quàm ignis, ut multiplex experientia comprobavit. Hippocrates famosam illam Pestem, quæ ex Æthiopiâ Græcos invaserat, olim per ignes edomuit, & extinxit: jusserat enim per totam civitatem accendi ignes luculentos nocturnis præcipuè temporibus, ut aëris inquinamenta purgarentur. Ignis ligno juniperino vel fraxineo nutritus ad venenatas aëris corruptiones emendandas multum valere creditur. Accensio *sulphuris & pulveris pyrii* aërem purificat, & ejus corruptionem abigit; idem facit crematio *succini, thuris, picis navalis*, &c. Item suffumigium *aceti* cum ferro candente vel ignitis lateribus excitatum. Quoad diætam consultum est Pestilenti constitutione temperantiam colere, quæ magno-
pere ad sanitatis conservationem prodest; omnis verò repentina mutatio periculosa est; qua-
propter

Dieta.

propter à consuetâ victûs ratione subitò discedere maximè periculosum esset. Malum est vigente Peste jejuno stomacho in publicum exire. Carnes porcinæ maximè damnosæ censentur. Omnia dulcia vitanda sunt. Vinum temperatè usurpatum prodest; sed ejusdem abusus est valde periculosus: Mercurialis testatur Patavii & Venetiis se vidisse bibaces plurimos extinctos esse, qui existimabant vinis generosis se propulsaturos esse Pestem. Vestes laneæ & crassiores inquinamentum contrahunt, & conservant; præferendæ sunt itaque vestes ex serico tenuiore vel satino, aliove simili.

Pblebotomiam, quamvis à multis veteribus & *Venæsectio.*

neotericis medicis summè laudatam, nos tanquam valdè periculosam, & damnosissimam, planè rejecimus; experienciâ enim constabat Pestis invasionem brevi post venæsectionem iis, qui præservationis gratiâ adhibuerunt, inscutam esse, quapropter omnibus prohibuimus.

Cauteria seu potiùs fonticulos plurimi insignes *Fonticuli.* medici summopere commendant, & eorundem insignem utilitatem nos quoque multoties vidimus.

Prophylaxeos gratiâ in corporibus sanis & firmis sat erat, ut alvus fervaretur libera, non fluida; in cacochymicis verò paulatim ac clementer alvum subducere necessariû duximus, & præ reliquis, cum Pil. Ruffi, utpote quæ tot sæculorum experienciis ad Pestilentem malignitatem comprobatæ sunt. “ U-

“ su sulphuris communis *Hippocrates* Pestem

“ istam famosam Græciâ abegit: suffitus ejus

“ pro aëris emendatione & pro potûs medica-

“ tione perquam laudatur, uti quasvis corrup-

“ tiones & alterationes, ita sanguinis putredinalem alterationem præcavet. In graviore

“ malignitate indusium & vestimenta impræ-

“ gnari possunt cum fumo sulphuris. ” Ettmuller.

Antidoti.

Art. 175. Quoad antidotos; inter simplicia imprimis duo commendavimus; primum erat *tabacum*, nempe illius fumus per tubulum seu fistulam ore attractus, & post paucam retentionem indè rursus dimissus, quemadmodum ordinariè à fumi suctoribus sumi solet, illius usum in hâc peste tam in meipso, quàm in plurimis aliis, insigniter profuisse observavimus. Alterum erat *radix Helenii*, vel sicca masticata, vel in pulvere sumpta, vel saccharo condita; de antidotis aliis compositis consulatur auctor Cap. x. Pauperibus consulimus, ut quotidie manè duo vel tria cochlearia *aceti vini optimi* biberent, atque illud in hâc Peste animadvertimus fuisse unum ex optimis præservativis; quamplurimis etiam spongiam cum *aceto theriacali* ebriam naribus frequenter admoventam dedimus.

*Ausboris
vivendi mo-
dus.*

Art. 176. Quod ad meipsum attinet, mirabantur quidem multi, quòd ego, qui quolibet ædes infectas indiscriminatim invisebam à tantâ contagii violentiâ non læderer; imprimis, nec terrori, nec iræ, nec mœrori, locum concedebam; si fortè meipsum aliquo modo contristatum perciperem, tum tribus quatuorve vini haustibus assumptis cor exhilarabam, atque ita tristitiam fugabam. In victu utebar cibus eucharysticis; potus mihi erat cerevisia communis, ut & vinum album tenue vel mediocre, quo interdum usque ad hilaritatem, nunquam ad ebrietatem, utebar. Mane inter horam quartam & quintam ægros invisurus nihil omnino cibi aut potûs aut medicamenti assumere potui, sed *oblatis Deo precibus solummodo aliquot grana Cardamomi minoris* mastigando jejunus primos ægros

ægros invisebam usque ad horam sextam: Tum vel *theriacæ* vel *diascordii* pauxillum, vel *corticem aurant. conditum*, vel ut plurimum *radicum belenii* conditarum tria quatuorve frustula comedebam; circa horam septimam vel octavam frustum panis cum butyro & caseo ovillo viridi jentabam, superbibendo haustum cerevisiæ; quandoque haustum *vini absynthitis* bibebam; circa decimam, si per otium liceret, fistulam unam *tabaci* exsugebam, & post prandium duas tresve, nec pauciores post cœnam; sæpe etiam intermediis horis post meridiem duas tresve fistulas sumebam: Si autem ab ægrotorum fœtore me vel tantillum alteratum sentirem, statim postpositis omnibus negotiis, qualicunque diei horâ foret ad *tabaci* usum fugiebam: nam, ut verum fatear, *tabacum* pro primario præservativo semper habui, & reverà tale esse, non solâ ratione doctus sed experientiâ edoctus comperi; neque aliud melius pro ordinario usu hætenus inventum fuisse existimo; sed observatu dignum est, *quòd non nisi insuetis auxiliabitur fumisuctio*; quapropter ego solo *tabaco* contentus nullis aliis suffumigiis utebar, & postea ejus usum rursus dereliqui.

Art. 177. Circa Pestis curationem semper *Curatio* plurimum hallucinati fuerunt omnes medici, dubii causarum, dubii remediorum. Causa enim morbi adhuc latet, neque ullum hætenus remedium proprium inventum est par tanto malo. In Peste actu laborantibus à *venæsectione* religiosè abstinendum est; *purgantia* quoque & *vomitiva* maximè fugienda sunt; alvi constipatio non est metuenda, etiamsi in longum protrahatur, utpote quam nullus nocuisse animadvertimus. In ipso morbi principio statim ad *antidota* & *sudorifera* confugiendum est: hæc autem
remedia

Simplicia.

remedia alexipharmaca dicta multa sunt ac varia, quæ variis modis miscentur & componuntur pro morbi ipsius genio & reliquis circumstantiis, quarum decisio ex medici judicio dependet, neque certis regulis determinari potest. Simplicia primaria sunt quæ sequuntur, *radix petasitidis, aristolochiæ, belenii, bistort. zedoar. gentian. angel. ering. scorzoner. serpent. virg. fol. scordii, rutæ, card. ben. absynth. rorismarin. flores croc. calendul. sambuci, fructus berber. poma cydonia, citrea, aurant. limon. eorumque cortices, acetum simplex, sambucinum & calendulatum; aromata, myrrha, camphora, succinum, vipera, &c.* Compositiones sunt ferè infinitæ, quamplurimarum formulæ apud authorem videri possunt. Author suspectum habet *crocum*, quoniam cerebrum petere solet; *camphora* à quamplurimis valde laudatur, item *flores sulphuris, & sal absynthii*; commendantur etiam *oleum vitrioli & oleum sulph. per campan.*

Methodus
medendi.

Art. 178. Curationem sequenti methodo instituimus; imprimis cubicula nitida servari, & ter quaterve de die aërem suffumigiis alterari jussimus, & statim ægris (morbi primo, secundo, vel tertio die) *potiunculam sudoriferam* exhibuimus, iisque benè stragulis contextis, sudores copiosos per duas tres pluresve horas (habitâ semper virium ratione) promovimus; qui, si difficiliùs prodirent, arenam calefactam siccam lineis faccis infusam pedibus, axillis & inguinibus apposuimus. Si à primo sudore non levarentur ægri, post paucas horas sudoriferum de novo repetendum est; si post secundum sudorem Febris cum aliis symptomatibus adhuc incresceret, nec quidquam levarentur ægri, pessimum erat indicium: post decem vel duodecim horas & sequentibus diebus adhuc quater vel quinquies

quinqüies (prout necessitas exigere videbatur) *sudorifera* reiteravimus. Intermediis autem horis varia *antidota* ad veneni violentiam extinguendam, ut & *condita corroborantia*, ac *putredini resistantia*, vel *apozemata convenientia*, aliaque quæ malignitatem à centro ad peripheriam pellebant, nec non cibos quosdam liquidos facilis digestionis, & antidotali condimentorum qualitate alteratos, exhibuimus. Symptomatum quoque morbo conjunctorum diligentem rationem habuimus, de quibus proximo loco dicemus.

Art. 179. Inter symptomata, quæ Pestem Curatio symptomatum
Febris. comitantur communissimum est Febris maligna pestilens, quæ ut plurimum gravis & periculosa existit. Hanc nos, durante hac constitutione, eodem ferè modo, sicut ipsam Pestem, tractavimus, & *sudorifera* atque *antidota* ad illius curationem maximè profuisse observavimus dummodo abstinere à calidioribus, vel, si iisdem uti placeret, *alia frigida*, ut *acetum*, *succum citri*, &c. admisceremus. Vigilia. Vigiliæ in Peste non magnopere metuendas esse docuit experientia; sed sopor in principio maximè damnosus & mali ominis erat; si ad somnum nimis proclives essent (quod admodum familiaris erat) illos primo die à somno studiosissimè prohibuimus, usque dum alexipharmaco assumpto priùs benè sudassent. Sopor. Ad anxietatem, virium debilitatem, & vomitum, Anxietas,
virium debilitas &
vomit. miraculosè profuerunt remedia pauca sequentia: primum erat hæc mixtura; ℞ *Conserv. rosar. rub.* ℥iiss. *diascord.* ℥iij. vel iv. *aq. nostr. theriacal.* (Art. 192.) ℥iv. *succ. limon. recent. ac. cinnam. ana* ℥iiss. m. stent per horam unam aut alteram; deinde per linteum colentur, colaturæ add. *confect. de hyacinth. sine moscho* ℥j. m.

Secundum

Secundum erat hoc linimentum ; $\mathcal{R}$. *Ol. nuc. moscat. express. ol. scorpion. vel laurin. theriac. androm. ana ʒj. ol. junip. ʒss. succin. ʒj. garyoph. vel cinnam. gut. iij. m. f. linimentum pro scrobic. cordis, & ventriculi regione inungendis, bis terve de die superponendo hanc pastam ad ignem calefactam ;* $\mathcal{R}$. *Rad. calam. arom. nuc. moscat. ana ʒj. garyoph. benzoin. ana ʒss. fol. menth. ʒij. pulverizatis add. mic. panis secalin. ʒiij. vel iv. acet. rosac. q. s. f. pasta.* Ad linguæ ariditatem post varias alias collusiones tentatas solam *aquam simplicem* plus profuisse animadvertimus. Nihil perniciosius quàm hæmorrhagiarium, & menstruorum, & sputa cruenta ; quàm citissimè omni arte sistendæ sunt, aut actum erit de ægris. Illud sæpissime observavimus, si alvi fluxus in principio non sistetur, postea planè incurabilem in omnibus fuisse.

*Siccitas
Linguæ.*

Hæmorrhagia.

*Bubonum
curatio.*

Art. 180. Bubonum curationem per suppurationem omnino tentavimus ; quamprimum igitur ægri, sive in ipso morbi principio, sive in progressu duritiem aliquam cum dolore sentirent pone aures, in collo, sub axillis, vel in inguinibus, huic plerumque ad citiorem tumoris provocationem, & maligni ichoris extractionem, *vesicatorium* in inferiore ejusdem parte applicavimus, ita ut *vesicatorium* ipsam duritiem attingeret, ut hoc modo ulcere facto locus apertus teneatur, & damnosi ichores meliùs effluant (*cucurbitulas* minùs approbamus ;) secundâ die ut noxia materia ad bubones attrahi, ibique digeri, ac suppurari posset, toti tumori *cataplasmata attrahentia & emollientia*, ac *suppurantia* imposuimus, quibus præter alia etiam *cæpæ, stercus columbinum, fermentum panis acidum & similia* admista erant ; nonnullis

lis etiam *folas cæpas sub cineribus aliquantum as-*
fatas, & deinde contusas, pauco theriacæ & bu-
tyri insulsi admixto cataplasmatibus formâ biduo
 vel triduo imposuimus; cum autem tumorem
 jam satis magnum esse, atque ad maturationem
 tendere videremus, tunc attrahentia ampliùs
 non addidimus, sed *solis maturantibus* usi sumus,
 ut tumores citiùs ad suppurationem perducì
 possent. Sæpè ab ipso principio usque ad per-
 fectam suppurationem hoc solum emplastrum
 imposuimus, quod omnibus intentionibus satis-
 faciebat, eoque solo tumores ad integram sana-
 tionem non rarò perveniebant; R. Gum. galban.
acet. dissolut. empl. oxycroc. diachyl. cum gummis
ana ʒj. misceantur. Notandum tamen nos qui-
 buslibet tumoribus non imposuisse *fortiora at-*
trahentia, sed tantummodo iis, qui sub axillis,
 & in inguinibus oriebantur: tumoribus autem,
 qui propè aures vel in collo prodibant, talia
 non conveniebant; nam talium usu eosdem,
 cum maximo suffocationis periculo, imò cum
 multorum exitio, sæpè paucis horis enormiter
 accrevisse observavimus: quapropter *sola emol-*
lientia, vel leviter tantum attrahentia his impo-
 nebantur; aliquando necesse fuit, cum tradiùs
 procedebant, tumores scalpello incidere, sed
 hoc ante ferè ad perfectam maturationem per-
 venissent, non est faciendum; sequenti digesti-
 vo usi sumus, R. Scord. subtilissimè pulv. ʒij.
vitel. unius ovi terebinth. Venet. mel. unguent.
Apostolorum ana ʒss. m. Caveri debet nè ulcera
 nimis citò ocluderentur. Videatur in anno-
 tationibus methodus experientissimi Pauli Bar-
 bette de curandis bubonibus per *emplastrum*
magneticum arsenicale.

Art. 181. In carbunculis tractandis sæpè pri-
 mâ & secundâ die imposuimus *folia brassicæ ru-*

Carbunculo-
rum Curatio.

M

bræ

bræ oleo raparum inuncta, quod apud vulgares in frequentissimo usu erat. Postea statim, imò ut plurimum ab ipso principio, sequentem pul-
ticolam applicuimus, quâ nihil invenimus, cum quo carbunculorum separatio & curatio citius ac melius perageretur; *R. rad. consolid. maj. succ. herb. scord. ana zij. rad. alth. farin. sem. lini tritic. ana ʒss. coq. in q. s. aq. font. ad pul-
ticolam, deinde add. mel. terebinth. unguent. apo-
stolor. ana ziiij. pic. liquid. ung. Basil. ana zij. vitel. unius ovi croc. ʒj. m.* interdum etiam ad-
debantur *theriac. zij.* Apud vulgus in usu e-
rat *pix navalis cum æquali parte picis liquidæ*, cum quâ solâ sæpius vidimus anthraces citif-
simè separatos, & dolores optimè sedatos. Quò mitius tractarentur, eò melius & citius curatos fuisse millies observavimus. Exanthe-
mata mortis instantis præagia erant, neque cu-
rationi tempus dabant, quam si admisissent, *per*
*Exanthema-
mata, sudorifera & alexipharmaca* curari debuissent.

SYDENHAMI Sententia.

Proamium.

*Art. 182. Acuti morbi ut plurimum Deum ha-
bent authorem; sicut chronici nos ipsos.* Pestis
vix Britanniam frequentius quàm post anno-
rum circiter quadraginta revolutionem deva-
stat; “ jam verò ex peculiari Dei clementiâ
“ plusquam quinquaginta annos immunes vix-
“ imus.

Pestis de-
scriptio.

*Art. 183. Pestis primo insultu rigorem ac
horrorem, quemadmodum & Februm inter-
mittentium accessiones, ferè perpetuum habet
comitem; mox vomitus enormes, dolor circa
cordis regionem, (ac si torculari premerentur)
Febris ardens ægros indefinenter divexant, do-
nec aut mors ipsa, aut benigna bubonis vel pa-
rotidis*

rotidis eruptio, quæ materiam morbificam foras ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rarius quidem accidit, ut citra ullam Febris præsentionem ingruat, ac homines de improvviso è medio tollat, maculis purpureis præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in foro versantur erumpentibus, quod tamen nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; fit etiam nonnunquam, ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate prægresso.

Art. 184. Aëris dispositio quantumvis *λοιμώδης* ^{Aëris diathesis.} Pesti excitandæ per se impar videtur; nec Pestis epidemica erit, nisi accedente idoneâ aëris diathesi.

Art. 185. Vel per *sanguinis missionem* vel per *sudores* ^{Curandi methodus.} Pestis expugnanda videtur; posterior methodus sæpè funesta fuit: *venæsectio* verò largâ manu & repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, (quod scimus) unquam funesta; tumore verò conspicuo instituta, semper damnosa, ratio in propatulo est, nempè quoniam motui naturæ adversatur. Plures & gravissimi scriptores *venæsectionem* probant, præcipuè Boëllus, sed tam largam *venæsectionem* paucissimi admittunt. Alia est itaque methodus therapeutica, nempè, mittatur sanguis in lecto, & statim æger stragulis quamplurimis obruendus est, & caput obtegendum ad sudores ciendos ex tegumentorum pondere, & cum sudor promanare inceperit, alvi profluvium & vomitiones ultrò sedabuntur; & tuncumat æger bolum sequentem cum Julap. cardiac sextâ quâque horâ, sudorique indulgeat; *R. theriac. androm. ʒss. elect. de ovo ʒj. pulv. gascon. gr. xij. cochinel. gr. viij. croc. gr. iv. succ. kerm. q. s. m. f. bolus*; omnique

nique arte continuandus est sudor ad viginti quatuor horas, nec prius indusium mutandum est utcumque madidum; quòd si sudatio citius abrumpatur, illicò symptomatum sævitia re-
crudescit, & omnia in pejus ruunt. In sequen-
ti luce commune *catharticum* exhibere soleo;
atque hanc medendi ratione, anno à peste prox-
imo quamplurimis Febre pestilentiali correptis
sanitatem restitui, adeò ut nè unus quidem ex
eo morbo mihi desideratus est, postquam ean-
dem exercere inceperam. Vinum liberalius in-
gurgitatum, aliaque fortiora præservativa statis
horis dietim assumpta, complures, qui aliàs sal-
vi intactique verisimiliter permanissent, in
hunc affectum conjecerunt. “ Temperantem
“ sobriumq; Socratem gravissima Pests Athe-
“ nensium non attingit, neq; ullo ferè ævo ei-
“ dem similes attingit.

WILLISII Sententia.

*Pestis causa
primaria.*

Art. 186. Pro castigandis hominum sceleri-
bus Pestem primitus à Deo immissam ipsi ag-
noverunt ethnici; ideòque pro extirpatione e-
jus, precibus & piamentis, æque ac medica-
mentis insistebatur.

*Prophylax-
is.*

Art. 187. Ad prophylaxin recordandum est
Hippocratis præceptum; *labor, cibus, potus,
somnus, Venus, omnia sint mediocriter.* Plures no-
vi, qui (*Helmontii* verbis) vino & confidentiâ
fortificando Archeum, nec aliis antidotis usi
inter infectos sine contagii noxâ versabantur.

*Methodus
D. Sayer.*

Art. 188. D. *Hen. Sayer* in praxi medicus
felix, plerisque aliis hanc spartam renuentibus,
peste laborantes audaciter invisebat (*Londini*
anno 1640.) ut seipsum à contagio muniret,
antequam domos infectas adibat, solummodo
vini generosi haustum pleniorẽ ingerere, de-
inde

inde perambulatione suâ peractâ, idem antidoton repetere solebat: tandem ad castrum *Wallingfordiæ* occubuit cum duce quodam in eodem lecto discumbens. Illius medendi methodus sic se habuit; si, priusquam exanthemata aut bubones exterius apparerent, vocaretur, ut plurimum vomitoria exhibuit ex infusione croci metallorum cum vitriolo interdum Romano; vomitione finitâ, diaphoreticis statim exhibitis in sudorem conjiciendos præcepit; & deinceps intervallis quibusdam pro refectioe virium concessis, usque ad morbi declinationem diaphoresin continuandam: sin post stigmata apparentia accerferetur, vomitione posthabitâ tantum sudorificis insistebat.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 189. Si quis, (inquit *Bonetus*) qui cum ægris conversatur, qualicunque morbo affectis, nunquam, quamdiu intra sphæram vicinitatis talium moratur, salivam deglutiat, sed semper eandem expuat, ab omni infectione, Deo & naturâ juvantibus, erit immunis. “ Observatum “ fuit scabiosos & lue venereâ laborantes peste “ minùs tentari. Frustulum myrrhæ in ore “ detentum in locis contagiosis versantibus optimum præservativum censetur. Quidam “ medicus, sæviante peste, sibi ipsi & quibusdam aliis setaceum in utroque inguine com- “ paravit; unde morbo intacti tutò evaserunt”. Observarunt *Forestus Diemerbroek, Galli, Angli, Germani*, omnes Smegmatopolas, Lotricæ & omnes qui ex officio sapone utebantur, “ immo qui saltem indusia sapone elota ger- “ bant in peste illico mori. *Boerhaave*.

Art. 190. Peritissimi (inquit *Piso*) nonnulli Indiæ medicastrum plus præsidii in limonibus ponunt,

Preservativa varia.

Vires Limonum.

nunt, quàm in lapide Bezoar. aut theriacâ contra malignos morbos, & pestilentes Febres, atque ipsa venena. Ego autem sine jactantiâ affirmo me ex nullo alio aliquo remedio simplici tot felices effectus in totâ praxi meâ observâsse, quàm ex limonibus.

Communis Turcarum praxis (inquit D. Harris in tractatu de morbis infantum p. 88.) in curandâ Peste fit per succum limonum in omne jusculum liberaliùs instillatum, per frusta limonum saccharata ore frequenter masticata, & per potum apud nos vulgatissimum dictum Sherbett, hoc est, per ipsum regimen frigidissimum: utpote quibus alexipharmaca nostra calidissima bonis auspiciis sunt planè incognita, aut in nullo numero saltem habentur.

Vires Camphor.

Art. 191. Ex regno vegetabili supereminet camphora, quæ ab omnibus practicis extollitur (inquit Ettmullerus) undè nobile & expertissimum oleum pestilentiale Heinsii, medici Veronensis, qui cum hoc mira præstitit, adeo ut ipsi post mortem Veronæ statua fuerit erecta: Compositum est ex ol. camphoræ succini & cort. citr. ana p. æ. quæ olea invicem benè juncta constituunt hoc mirabile remedium; pro præservatione dos. gr. 5. vel. 6. pro curatione à gr. vj. ad xv. in vehiculo idoneo expectando sudorem, Sal viperarum & Rob. Sambuc. laudantur.

Alia Remedia.

Art. 192. In usu etiam sunt quamplurima alia remedia composita ad præcavendum & curandum gravissimum hunc morbum, ut

Aqua prophylactica.

℞ Rad. angel. zedoar. ana ℥j. petasitid. ℥ij. fol. rut. m. iv. meliss. scabios. flor. calend. ana m. ij. nuc. jugland. immatur. concis. ℔ij. succ. pom. citr. (vel aurant. acid.) ℔j. acet. vin. opt. ℔xij. digere

digere per noctem & distilla lento igne ad siccitatem.
Optimum alexiterium habetur.

Acetum Pestilentielle, Bat.

℞ Rad. angel. zedoar. ana ℥j. bacc. junip. ℥ij.
rut. m. iij. acet. opt. ℥iij. macera, ac cola. Pro
suffitu, & oris collutione grassante Peste.

Aqua theriacalis. Diemer.

℞ Rad. ostrutii, petasitid. angel. carlin. valeri-
an. ana ℥ij℥. enul. campan. cort. aurant. sicc.
ana ℥iij. herb. scord. absynth. ana ℥ij. card. ben.
℥iij. flor. ros. rub. ℥℥. stæchad. ℥iij. bacc. ju-
nip. ℥ij℥. cardamom. min. ℥v. cinnam. ℥j. vin. Rbe-
nan vel Gallic. ten. ℥xxij. aq. ros. ℥ij. vase bene
obturato stent in infusione dies x. deinde add. fol.
rut. m. vj. tanacet. m. iv. rorismarin. pimpenel. ana
m. j℥. maneat simul in infusione adhuc per octo
vel decem dies, quotidie baculo commovendo, postea
affunde succ. citr. ℥ij. stent adhuc per 3, 4^{ve} dies,
postea super ignem leviter ebulliant, & colentur,
ac in torculari fortissimè exprimantur, colatura di-
stilletur in b. m. & servetur ad usum.

Cataplasma Pestilentielle. Bat.

℞ Stercor. columb. ℥iv. croc. ℥℥. Mithridat.
theriac. Lond. sem. sinap. ana ℥j. tereb. q. s. m.
Pro bubonibus rumpendis.

Item, Spiritus theriacalis camphoratus, tinctu-
ra bezoardica Batean. Et alia innumera apud
scriptores medicos.

SUDOR anglicus.

WILLISII Sententia.

Art. 193. Sudor anglicus cœpit anno 1585 ^{Morbi bi-}
circa initium mensis Augusti, duravitque usque ^{storia.}
ad finem Octobris; & quamvis Sennertus dicat,
hoc malum deinceps 40 annos regioni huic
familiare & perpetuum fuisse, tamen nostrates,
& medici, & historici, qui tunc aut prope
ea

ea tempora vixerunt, eum perfecta & magna intervalla habuisse observabant; cumque 66 annorum spatio solummodo quater redierit, viz. anno 1506, 1517, 1528, 1551. vix unquam supra sex menses defæviisse, & nonnunquam spatio trimestri terminatum fuisse, eumque tempestatem valdè humidam semper præcedaneam habuisse. At verò singulis quibus increbuit annis, maximas ubique edidit mortalium strages; ut ab unoquoque ejus regno quibusdam in locis tertia pars hominum brevi desideraretur. Tanta fuit ejus malignitas, ut, quamprimum urbem aliquam invaderet, singulis diebus quingentos aut sexcentos occuparet, & ex ægris primo vix centesimus evaderet.

Morbi typus.

Art. 194. Morbi typum à Sennerto compendiosè & methodicè descriptum, etiam nostris authoribus consonum, hic inferere visum est. Morbo hoc correpti statim sine bubone, carbunculo, exanthematibus, languore dissolvebantur, & animo deficiebant cum summo virium languore, inquietudine *ναῖδιωσµὴν*, capitis dolore, pulsu crebro, celeri, inæquali, cordisque palpitatione maximâ; sudore verò diffuebant perpetuo & copioso, qui non finiebatur, antequam morbus solveretur, quod intra 24 horas contingebat: nam qui sudorem non proliciebant, neque cardiacis utebantur, & qui impatientiùs calorem ferebant, auramque frigidam captabant, ii omnes subito intra 24 horas moriebantur. Postea ubi morbi hujus ratio innotuit, ut ægri sudores elicerent, ac cardiacis munirent, pauciores moriebantur.

Curatio describitur.

Art. 195. Circa curationem paulò accuratiùs scribit Polydorus Vergilius: post ægrotantium plurima experimenta & observationes, à juvenibus & lædentibus factas, ita usu venit, ut reme-

remedium unicuique promptissimum inventum sit, quod hujusmodi est. Si quis interdiu sudore corripiebatur, cum vestitu protinus cubatum eat; si nocte, tum quiescat, nec se à loco moveat usque ad 24 horas exactas; interim ita se stragulis oneret, quo non provocetur Sudor, sed suâ sponte molliter stillet; cibi nihil capiat, si tam diu famem tolerare possit; neque plus potionis consuetæ, ac calefactæ hauriat, quàm modicè satis sit ad sitim extinguendam; inter hanc curationem imprimis caveat, ne manum quidem aut pedem suum refrigerandi, recreandique causâ extra stragula proferat, quod facere lethale est. Addunt alii toto isto nycthemeri spatio à somno prorsus abstinendum fuisse. A sudatione hac Pestilenti recuperari postquam aliquamdiu sani perstitissent, quandoque in eam rursus, imò interdum vice tertiâ, incidebant.

Caius apud D. Freind Hist. Med. p. 333.

Vol. II.

Art. 196. Sudor Anglicus fuit morbus tem- *Sudor An-*
porarius, magnæ Britanniae indigena. Cœpit pri- *glicus.*
mò anno 1483° in exercitu regis Hen. septimi,
quum ad portum Milfordiensem appulisset;
Londini sæviebat à 21° Septemb. ad finem O-
ctobris. Et exinde quinque aliis vicibus in in-
sulâ nostrâ comparuit, idque semper æstivo
tempore primò in 1485° deinde in 1506° &
tunc tertiâ vice in 1517° ubi tanto impetu æ-
stuat, ut in instanti quasi, tribus nempe ho-
ris, mortem inferebat; inter optimates multi,
& populares plurimi moriebantur; in quibus-
dam oppidis incolarum dimidiam partem ab-
stulit. Tum demum in 1528°. quartò redibat,
quando ægroti intra sex horas perierunt; vita
ipfius regis Henrici 8^{vi} valdè periclitabatur;
N plurimi

plurimi inter *Aulicos* interibant. Anno sequenti, viz. 1529. semel tantum *Belgiam* & *Germaniam* infestabat, apud quos multi occubuerunt. Postremò annò 1551° *Angliam* ultimo invisit; *Westmonasterii* centum ac viginti indies moriebantur. *Salopiæ* speciatim, ubi *Caius* author noster commoratus est, ingenti hominum clade invaluit, & tanquam *Pestis Athenis* tremenda est ejusdem descriptio, hoc oppido per septem menses deflagavit, quo tempore mille hominum trucidavit. Maximâ proprietate ab illo vocatur *Febris Pestilentialis contagiosa unius diei*.

Symptomata.

Art. 197. Modus invasionis sic se habuit. Imprimis singularem aliquam partem affecit; symptomata concomitantia fuerunt calor internus & ardor, fitis inextinguibilis, anxietas, ægritudo ventriculi ac præcordiorum (rarò tamen vomitus) cephalalgia, delirium, deinde languor & somnolentia gravis, pulsus celer & vehemens, respiratio cita & laboriosa. Infantes, pauperes, & senes cæteris huic morbo minus obnoxii reperti sunt: reliquorum autem pauci à contagione liberi, & inter correptos paucissimi convaluerunt. Exules patriæ in *Galliam*, aut *Flandriam* prophylaxeos causâ fugâ minus hospitale freti pariter eodem fato cum contreraneis suis obierunt. Et insuper, quod dictu adhuc mirabilius est, peregrini tunc temporis in *Angliâ* hospitantes contagio immunes extiterunt, cum *Angli* peregrè existentes morbo correpti sunt.

Methodus medendi.

Art. 198. Medici hujus novi morbi adeo exitialis aspectu terrifico perculsi primò obstupuerunt, nec quid faciendum sit bene norunt: Experienciâ verò a juvantibus & lædentibus petita paulo maturius docti eundem debito regi-

regimini & medicamentis obtemperare didicerunt. Indicatio curativa primaria, ac præcipua fuit *sudorem liberum promovere & diutius sustentare*: Sudor enim quoquomodo imminutus, abruptus, vel suppressus mortem accelerabat, quocirca ægroti omni operâ à frigore muniendi fuerunt, & si sudores sponte suâ haud satis copiosi fluxerunt, medicamentis diaphoreticis & stragularum plurium impositione provocandi fuerunt, & vires cum cardiacis & vino sustentandæ. Morbus hic acutissimus quindecim horis ad *acmen* exsurgebat, sed non ante hor. 24. res in vado fuit. In quibusdam necesse fuit sudationem repetere, immo in robustioribus quandoque ad duodecimam vicem. Nonnulli, qui sudoribus haud sufficienter indulserunt, in *Febres mali moris* inciderunt. Primis quinque horis potus omnino prohibendus erat; horâ 7ma morbus increvit, quâ delirium superveniebat; somnus per totum morbi decursum sedulò excutiendus erat, & carnes non concedendæ.

C A P. II.

Sive Fasciculus Morborum secundus.

INFLAMMATIO.

Inflammatio Art. 199.
in genere.

Inflammatio in genere est tumor renitens ad tactum cum rubore, ardore, dolore urente, tensivo, pulsibili, punctorio & gravativo, quibus semper accidit Febris plus minùs acuta. Tumor vel resolvitur, vel suppuratur, vel in schirrhum abit, vel gangrænescit, & mortem infert.

ANGINA.

COELH AURELIANI *Sententia.*

Anginae de-
scriptio.

Art. 200. Inflammatio faucium, *synanche* dicta, est difficultas transvorandi [cum suffocationis periculo] ob vehementiam tumoris faucium; in morbo nascenti adest querela sine ratione, atque difficilis motus colli & gutturis, item saliva plurima, & subdolens faucium sensus cum asperitate sensibili, difficultas deglutationis salivæ, tum spirationis, velut impedimentum tanquam obstantis crassioris humoris; crescente malo partes affectæ rubent & tument, uti tonsillæ, & summitas gutturis ferè ad suffocationem; dehinc intumescit collum atque vultus; humores evadunt crassiores, oculi prominentes, sanguinolenti; demum lingua ultra dentes ad exteriora prolabitur, siccescunt fauces, gelidus torpor articulos invadit; pulsus est celer

celer & densus, locutio cum summo dolore, neque articulata, postremò amputata, livor vultûs, recursus poti liquoris [per nares,] gutturis atque pectoris stridor, & quibusdam quasi *sonitus caninus*, pulsûs defectio, quibusdam oris spumatio, mors.

Art. 201. Lanis mundis ac mollibus, & non *Curatio.* infectis, dulci atque calido oleo infusis protegendum est collum cum thorace; adhibenda est phlebotomia intra diatricon. Aqua calida pro potu ordinario præbenda est.

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 202. Angina duplex est: Species prima *Angina sine* sine ullo tumore externi internive signo, alte- *tumore ferè* *semper lethalis.* ra cum tumore aliquo; prior in fine morborum diuturnorum, maximè post ingentes & repetitas evacuationes, contingit; pallorem faucium & siccitatem, & tenuitatem, comites habet; quare *nervos & musculos resolutos* plerumque habet; ferè semper est signum imminētis mortis. “ Anginæ gravissimæ sunt (*inquit Hippocrates prognost.*) & celerrimè interimunt, quæ neque faucibus, neque in cervice quicquam conspicuum faciunt, plurimum verò doloris & *orthopnææ* inducunt. Remedia vasa vacua bono succo vitali replentia, calefacientia & corroborantia indicantur; sed rarò curatur. Quandoque etiam oritur subito sine signis manifestis prægressis ullius morbi; vix capit medelam; & ferè semper post mortem suppuratum pulmonem demonstrat.

Art. 203. Angina cum *tumore* accidens vari- *Angina cum* *tumore.* as occupat partes, uti linguam, ejusque musculos, palatum, tonsillas, uvulam, pharyngem, laryngemque earumque musculos, ossis hyoïdis musculos, fistulam pulmonalem, œsophagum ejusve

ejusque musculum, &c. quò plures harum partium inflammantur, eò sævior est morbus & periculosior: decurrit enim consuetum inflammationis generalis iter, easdemque facit ac patitur mutationes in resolutionem, pus, gangrænam, scirrhum.

Indicationes
curativæ.

Art. 204. In specie hâc inflammatoriâ omni arte tentanda est resolutio; 1°. *Venæsectione largâ*, &, si opus fuerit, aliquoties repetitâ. 2°. *Purgantibus* ore haustis, vel *clysmatibus*. 3°. *Vitæ potuque tenuissimo*. 4°. *Nitrosis subacidisque medicamentis*. 5°. *Vapore tepido* affiduè hausto; R. *Acet. sambuc. rosar. calendul. ana ℥j. aq. stillat. sambuc. ℥vj. misce*, Vapor calidus hauriatur infundibuli ope in fauces. Fomentis, epithematis, epispasticis, &c. His successu carentibus, denuntiata prius acerbâ prognosi, celebranda erit *bronchotomia*, de quâ operatione consulatur auctor, ut etiam de *Anginâ œdematosâ, catarrhosâ, scbirrosâ, suppuratoriâ, gangrænosâ*, singulatim.

Laryngotomia.

Art. 205. " In illâ Anginæ specie, quæ
" *Cynanche* appellatur, ægro suffocanti *Laryngotomiâ* restitui potest. Morbus ipse periculosior est, quàm hæc operatio, quæ hoc tempore magis ad praxin esset revocanda. Circumspectione nihilominus hic summâ opus est, ne, si aliæ quoque partes pulmo scilicet, pleura, gula, &c. inflammatae, aut jam pure repletæ, irritus sit labor, & calumniandi ansam præbeat. Omnibus igitur benè consideratis operatio hoc modo est agredienda: reclinetur aliquantum caput, quo in conspectu magis prodeat trachea, annulique ejus cartilaginei à se invicem magis recedant. Incidatur deinde cutis secundum longitudinem laryngis usque ad foveam. Hæc utrinque ministri digitis deducatur,

“ tur, quo oculis chirurgi occurrant muscoli
 “ duo longi sterno-hyoidei, cultro ligneo vel
 “ osseo à se invicem parum removendi, mox,
 “ larynge sese exhibente, sectio in eâ fiat ope
 “ phlebotomi, loco inter annulum cartilagine-
 “ um tertium & quartum medio, sedulo ca-
 “ vendo ne cartilagines ipsæ lædantur. Fla-
 “ tu prodeunte cultellum aufer, vulnerique
 “ fistulam argenteam infigito, benè prospicien-
 “ do, ne, longior justo, posticam tracheæ par-
 “ tem attingat, unde tussis continua. Suffo-
 “ cationis periculo cessante, quod die tertio
 “ aut quarto plerumque contingit, vel saltem
 “ contingere oportet, fistulâ ablatâ vulnus or-
 “ dinario modo secundum artem curetur, nam
 “ ab aliis non differt. Chirurg. Barbet. p. 498.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 206. Angina est faucium & colli In-
 flammatio; dividitur in *synanchen*, quando in-
 terni faucium seu pharyngis musculi inflamman-
 tur; *parasyanchen*, quando dicti externi affici-
 untur; in *synanchen*, quando internæ laryngis
 partes sunt inflammatae; *parasyanchen*, quan-
 do dictæ externæ patiuntur. In *synanche* pul-
 mones quoque sæpius afficiuntur, unde insigni-
 nis respirandi difficultas, tanquam in *peripneu-*
monia, adeo ut ægri canum more ore hiant
 respirent. Tonsillarum inflammatio ex lymphæ
 vitio Febrem habet conjunctam, sed magis len-
 tam, & omnia symptomata sunt remissiora,
 quàm in *Anginâ*; fauces rubent, & tonsillæ tu-
 midæ insigniter prominent. Periculosus est
 Anginæ in *Pleuriditem* transitus. Anginosi
 spuma circa os apparens est lethale signum.

Art. 207. In curâ omnia ea conveniunt, quæ
pleuritide in usu esse solent, speciatim animalium

Anginae di-
 visio.

Tonsillarum
 Inflammatio.

Curatio.

um

um stercora, ut equinum, caninum, &c. morbum in primâ herbâ detruncant; externè conducit cataplasma ex nido hirund. $\mathcal{R}$. nid. hirund. $\mathcal{N}^{\circ}$ j. cep. sub cineribus assat. $\mathcal{N}^{\circ}$ iij. flor. sambuc. p. ij. coq. in lact. & trajice per cribr. deinde add. alb. græc. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. ol. cham. stillat. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. lilior. alb. q. s. m. Venæsectio aliquoties repeti debet pro ratione circumstantiarum; omittenda est tamen in anginâ malignâ in quâ sudorifera & specifica sunt usurpanda, & ipse medicus caveat sibi ab halitu ægrotantium: Convenit vomitorium in ipso principio anginæ malignæ, modò maturè administretur. Purgantia locum non habent in anginâ, sed enemata & vesicatoria: Inter gargarismata urina propria valdè commendatur, item succus sedî majoris cum spiritu vini & sal. armoniac. & stercore canino. Præ reliquis convenit gargarisma ex decocto raparum cum pauco sal. armoniac. Ad rumpendum abscessum convenit gargarisma ex sem. sinap. in hydromel. coct.

Anginæ
nothæ
Curatio.

Art. 208. In anginâ nothâ, aliàs alba dicta, non opus est venæsectione nisi in plethoricis; conducunt potiùs in principio sudorifera, & post hæc purgantia leniora cum externis resolventibus, gargarisma ex decoct. origani. rad. pyretbri, sem. sinap. cum aceto, &c. & postea succ. sempervivi cum syr. è moris.

FARRAGO Sententiarum.

Sydenhami
methodus.

Art. 209. Angina temperamento sanguineo præditos, & rufos, præ reliquis; invadit, venæsectio copiosa in brachio celebranda est, mox in ranulâ; deinde tangantur partes inflammatae melle rosaceo spiritu sulph. ad summum acorem permisto, & vesicatorium nuchæ admoveatur. Si morbus sit diuturnior venæsectio, repeti debet & enemata injici, item catharticum propinari, &c. Sydenham.

Art. 110.

CAP. II. *Pleuritis & Peripneumonia, &c.* 97

Art. 210. ℞ ol. amygd. dulc. flor. sulph. ana ^{Remedia ad} ℥j. chrystal. tartar. sacchar. cand. ana ^{salivam mo-} ℥ij. ol. n. ^{vendam.} m. g^t. iv. syr. de alth. ℥iij. m. f. linctus. Atque hunc præ aliis omnibus laudat Dr. Harris in observ. morb. grav. Ad salivam copiosissimè educendam nihil pulv. sequent. (inquit author) præstantius efficaciusve novi. ℞ chrystal. mineral. sacchar. chrystal. ana p. æ. misce; teneatur in ore 9j. donec saliva abundaverit, tunc expuatur; horæ post quadrantem vel dimidium repetatur; mirum quantum hinc salivæ, &c. Musgrave. Succus corticis viridis nucum cum melle depuratus commendatur à Galeno.

Art. 211. "Venæsectionem in ranulâ omnes ^{Remedia va-} ferè extollunt, quidam in venâ jugulari; phle- ^{ria.} botomia verò in pede alterutris præferri debet ob majorem revulsionem. Angina nulla tuta est, quanto minus tumoris, tanto magis periculi; securissima est, si rubor maximè foràs vertatur. Internè antipleuritica ferè omnia profunt, privatim oleum lini nunquam satis laudandum. Externè gargarisma anginosum, gargarisma ad pituitam, cataplasma anginosum, vapor ad anginam, &c. Fulleri. Item gargarisma sequens in anginâ nothâ, ʒ auric. judaic. ʒiss. rad. pyrethr. ʒij. herb. hyssop. p. ij. ficuum ping. scif. N^o. iv. coq. in aq. font. q. s. ad ℔j. sub finem addendo mellis ℥iv. colatur add. pulv. subtilissim. alb. græc. 9ij. sp. vin. rectificat. ℥ij. sp. cocblear. ʒss. misce.

PLEURITIS & Peripneumonia vera & nothâ

SYDENHAMI Sententia.

Art. 212. Temperamento sanguineo præditos ^{Pleuritidis} præ reliquis Pleuritis aggreditur cum rigore, ^{descriptio.} horrore, deinde calore, siti, &c. Elapsis paucis

98 *Pleuritis & Peripneumonia* CAP. II.

cis horis (licet aliquando multò seriùs) æger vehementi dolore punctorio in latere circa costas corripitur, qui nunc versùs omoplatas, nunc versùs spinam, nunc ex adverso versùs anteriora pectoris se propagat; tussì etiam crebrâ affligitur; in initio materia pauca & tenuis ejicitur sanguineis intermixta particulis, postea copiosior & magis concocta sanguine etiam permixta; aliquando ad expectorationem copiosiorrem non provenit; febris pari passu incedit cum tussì, sputo sanguinis, dolore; & pro ratione liberioris expectorationis sensim imminuitur; alvus nunc nimis astricta, nunc soluta.

*Medendi
methodus.*

Art. 213. Est ubi *venæsectione* omisâ æger nè tussire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans suffocatur; interdum ad apostema res redit, quod *empjema* dicitur; per accidens (viz. ex usu medicamentorum calidorum) aliis febribus *Pleuritis* interdum supervenit ex precipitatione materiæ febrilis in *Pleura*m. *Venæsectio* repetenda est ad 3^{am} 4^{amve} vicem, si sit indicatio; in adultis vix sanatur minori quam 40 circiter unciarum sanguinis impensâ. Æger è lecto quotidie eximatur ad horas aliquot, prout vires suaserint, quod multùm confert ad curationem.

*Peripneumonia
nothæ
descriptio.*

Art. 214. *Peripneumoniæ* nothæ insultu primo nunc incalescit, nunc friget æger, ex motu quolibet vertiginosus est, rubent & inflammantur genæ oculique, tussit, & inter tussendum admodum dolet caput, ad vomitum proclivis est, urina turbida est, & intensè rubet, sanguis pleuriticorum similis; adest anhelatio, & dolor totius thoracis, & pulmonum coarctatio. Ab *asthmate sicco* planè distinguitur, quòd in istonuscquam comparent febris indicia, in hac manifestò

festò se produnt, licèt minora longè & magis obscura, quàm in *Peripneumoniâ verâ*.

Art. 215. Curatio venæsectione, remediis pe- Curatio, thoracibus & diætâ refrigerante perficitur. " Mi- stura expectorans Fulleri, vel syr. è Peto Bate- an. hic quandoque locum habere potest."

COELII AURELIANI *Sententia.*

Art. 216. Peripneumoniam (utî plerosque a- Peripneumonia vera descriptio, lios morbos) optimè descripsit Cælius Aurelianus. Adest, inquit, febris acuta, gravedo thoracis, & sensus laborantium quadam difficultate laterum atque mediarum mammarum, decubitus supinus atque paulò erectior, supra latus jacendi difficultas, vultûs rubor tanquam florens, oculorum splendor; sequitur anhelitûs celeritas, russicula sanguinolenta ac biliosa vel fumosa jactans sputa, pleuriticorum fulviora vel spumosiora, spiratio difficilis, desiderium frigidi atque plurimi aëris haustu rapiendi, frigidi potûs appetitio, os siccum, lingua aspera, ac primùm subalbida, dehinc rubra, pulsus vehemens & celer, anxietas, jactatio, vigiliæ juges, ingemens atque turbulentus somnus; aucto morbo spiritus difficillimè trahitur cum sibilatu; sequitur colli ac vultûs inflatio, oculorum immobilitas, visus nubilosus, mentis alienatio, articulorum frigidus torpor cum livore, lingua crassior, sudor superiorum partium, pulsus latens aut formicans; postremo pectoris resonans stridor. [En accurata morbi descriptio, erubescant moderni]. " In Peripneumoniâ hæc adsunt (inquit Hippocrates de humori- Hippocratis descriptio Peripneumonia, bus) febris vehemens, crebra & calida respiratio, anxietudo, virium prostratio & corporis jactatio doloresque ad omoplatum, clavi-

100 *Pleuritis & Peripneumonia* CAP. II.

“ claviculam & mammas, pondusque in pectore, atque delirium.

Curatio. Art. 217. Adhibenda est *pblebotomia*; potui ordinario danda est *aqua calida*, item cibus forbilis & tenuis; conducunt eclegmata ex *lini semine*, *fœnugr. nucelis* & *melle decoct.* & *ovorum vitellis* confect.

BOERHAAVII *Sententia.*

Differentia inter veram & spuriam Pleuritim. Art. 218. Pleuritis aggreditur nullam non partem integumentorum interni thoracis, pleuræ, scilicet vel mediastini; ideoque dolor punctorius in quamlibet partem thoracis incidere potest, sed frequentius latera obsidere solet, atque hoc febre conjunctâ *veram* efficit *pleuritim*; si verò altius intercostales muscoli & his superiora laborant, *spuria* appellatur.

Pleuritidis verae Curatio. Art. 219. In Pleuritide verâ sanguis mitti debet copiosè quàm maturè per magnum vulnus, repetique debet pro ratione symptomatum urgentium; crusta alba absens *sanguinem mittendi finem* definit. Externè conveniunt *fo-tus, linimenta, &c.* Internè *diluentia, resolutentia, refrigerantia, dolorem lenientia*; omnia calidè & magnâ copiâ sorbenda sunt. Interdum locus inflammatus ad *suppurationem* vergit, quod scitur ex pertinaciâ doloris, febris, &c. ultra 4^{tum} diem; *abscessum* jam fieri cognoscitur ex horrore sæpè recurrente, remissione doloris, anhelatione, decubitu in unum tantum (i. e. in affectum) latus tolerabili. Rupto abscessu pus stillat in cava pectoris, & incrementum capit ex ulcere depluente, unde *Empyema*, de quo postea. Interdum vero locus affectus evadit *scirrhusus* cum pulmonis & pleuræ adhæsiōne, undè *asthma & tussicula sicca*, malum immedicabile, nisi quod forsan aliquid levaminis à labore & equitatione multâ possit recipere.

re. Interdum loca inflammata *gangrænesunt*, unde mors cita subsequitur; *gangrænam* inceptam esse scitur ex delirio, livido thoracis colore, sputo subbilioso, doloris sinè ratione remissione, &c.

Art. 220. Peripneumonia est inflammatio Peripneumoniarum typus & cura. pulmonis totius vel unius lobi; prior immediabilis meritò censetur ob magnitudinem morbi, altera medelam quandoque admittit; eodem modo ac iisdem remediis tractanda est ac *Pleuritis*, eundemque ut plurimum habet eventum. Si non resolvatur, *abscessum vomitamve* format intra quatuordecim dies, quod fieri ostenditur ex horripilationibus, doloris remissione, pulsus debilitate, manentibus adhuc dyspnœâ, siti, febriculâ vespertinâ, &c. Exinde sequitur interdum suffocatio ex subitâ eruptione puris in asperam arteriam; interdum evacuat in ingenti sputo purulento; vel in thoracis cavitatem delabitur, undè *empyema*, *phthisis*, &c. postremò materies purulenta interdum intra pulmonales venulas resorbetur, & cruori miscetur, & in loca quædam alia deponitur, in hepate, lienem, cerebrum, &c. hinc fiunt *abscessus peripneumonici* ad aures, crura, vel hypochondria, ubi si citò evanescant, redeunte peripneumoniâ, casus est lethalis.

Art. 221. Peripneumonia notha oriri solet ex Peripneumoniarum notharum typus. pituitâ lentâ in toto sanguine natâ, & sensim pulmones inficiente, donec in hunc morbum eat; senes, pituitosi, frigidi, catarrhosi, & gravedine laborantes huic morbo sunt obnoxiores: primò fallaci lenitate opprimit inopinantes, quippe levi fatigatione, debilitate, prostrato ferè omni animi motu, anhelitu, oppressione pectoris incipiens, adeo leves motus excitat, ut vix caloris, febrisve indicia mone-

ant periculi: mox vagæ horripilationes, leviusculi febris insultus adsunt; unde subito crescente anhelitu, & debilitate, mors; cujus in urinâ & pulsu vix ullum adfuit præsagium.

Curatio.

Art. 222. Curatur sanguinis missione, clysmatibus, victu tenui, diluentibus, abstergentibus, & lenissimè aperientibus assiduò propinatis. “Breviter
“ & raptim hæc pauca decerpfi, sed de his
“ affectibus præ omnibus quotcunque scripto-
“ ribus consulendus est auctor præclarissimus,
“ & ad illius mentem consequendam unicè
“ incumbendum est, & summa impendenda
“ est opera.

ETTMULLERI Sententia.

Pleuritis.

Art. 223. Observatum semper fuit in *Pleuritide* correptis, quòd non solum Pleura, sed pulmonis medietas simul in isto latere inflammata fuerit. Interdum quoque cum pulmone inflammatur mediastinum, duplicatura nempe Pleuræ sub sterno, quæ nomine caret.

*Pleuritis
notba.*

Art. 224. Pleuritis notha est dolor lateris punctorius, sed sinè febre aut tussi; ægri ut plurimum in latus oppositum potius quàm morbosum decumbere, queant; contrarium observatur in *Pleuritide verâ*.

Prognosis.

Art. 225. Si statim intrà triduum sputum cruentum appareat, brevem morbum indicat; sin verò seriùs longum. [ex Hippocrate] *Pleuritici* intra 14 dies supernè non repurgati *Empyeci* fiunt (inquit Hippocrates) & tales, si in 40 diebus repurgentur à die ruptionis, liberantur, alioquin in *tabem* incidunt; in his affectibus sputorum potius habenda est ratio quàm urinæ; Pleuritis in principio leviter apparens & usque ad 5^{tum} diem sic procedens, 6to verò die exacerbata plerumque est lethalis.

Art. 226.

Art. 226. In Pleuritide benignâ venæsectio si *Curatio.*
 non juvet, non noceat, in malignâ tamen vix
 locum habet, sed semper erit nociva. Ex om-
 nibus auxiliis sudorifera primum obtinent lo-
 cum, & præ reliquis antimonium diaphoret.
 " Antimonium diaphoreticum summè com-
 " mendatur in Pleuritide tum verâ tum spu-
 " riâ: egregiè discutit humores congestos, a-
 " corem absorbet, dolores demulcet, expe-
 " ctorationem promovet, indicationibus ferè
 " omnibus satisfacit. *Wedelius.* Antimonium
 " diaphoreticum aëri aliquamdiu expositum
 " vim emeticam acquirere nemo non novit,
 " ideoque usûs tempore lavari jubeo. " No-
 bilissimum pectorale habemus in liquiritiâ &
 passulis; saccharata non conveniunt; papaver
 Rhæas ejusque flores, seu optimum specificum,
 in toto morbi decursu locum habent; omnia
 calidè sunt bibenda; succus taraxici seu dentis
 leonis vel decoctum ejus, ut & eryngii, laudantur,
 item chærefol. Succus raphani recens express.
 expectorationem mirabiliter promovet. Ad
 dolorem lateris externè commendatur stercus
 gallin. cum ol. cham. " ut & sequens cataplas-
 " ma, ʒ alb. porri in sartagine cum q. s. ol. cham.
 " frixi ʒij. furfur. frument. mj. sæcum vin. alb.
 " ʒij. vel q. s. m. convenit etiam infus. seq. intus
 " sumptum; ʒ Stercor. equi non castrat. ʒvj. vin.
 " alb. h̄s. aq. flor. spin. alb. h̄s. infund. clause &
 " calidè per bor. dimid. deinde coletur cum expres-
 " sione forti, colatura cum alb. ovor. s. a. clarifec-
 " tur, & add. aq. theriacal. stillat. ʒiv. syr. bal-
 " sam. ʒij. m.

BAGLIVII Sententia.

Art. 227. Durities pulsûs est signum ferè *Signum pa-*
 infallibile omnium Pleuritidum, quamvis reli- *tbognomoni-*
 qua signa non adsint: durus enim pulsus om- *cum Pleuri-*
 nium *tidis.*

nium inflammationum partes nerveas vel membraneas obsidentium est comes indivulsus.

“Pleuritis vera (inquit Chesneau) cognoscenda

“est imprimis à pulsu duro. Nonnulli affir-

“mant pulsum esse ferratilem, sed ingenuè

“fateor me nunquam ferratilitatem illam de-

“prehendere potuisse; ideoque parvi pendo

“tanquam rem fictitiam & imaginariam, con-

“tentus duritie pulsûs, quæ sufficit ad Pleuri-

“tidem dignoscendam.” Pleuritides frequen-

ter sunt *occultæ*, quia indolentes, unde quando-

que errores in praxi; fac itaque ægrum in dex-

trum vel sinistrum latus decumbere, decumben-

ti impera, ut fortiter respiret & tussiat, & tunc

pete ab illo, an dolorem aut gravedinem per-

sentiat, quod si affirmet, res manifesta est; hoc

modo plures *Pleuritides* deteximus magno ægro-

tantium commodo.

*Pleuritides
occultæ.*

Prognosis.

Art. 228. Omnis prognosis à bonâ vel malâ respiratione maximè petenda est. Perperam agitur cum *Pleuriticis*, qui nihil expuunt, nisi copiosè effluant urinæ. Omnes *Pleuriticos* sanatos vidimus, quibus in interiora auris dolor & exinde suppuratio supervenerunt. Crusta alba non apparens in superficie missi sanguinis est pessimum signum. *Pleuritides recidivantes* omnes ferè sunt lethales (*ex Hippocrate.*)

*Regula de
venæsectione,
&c.*

Art. 229. Quando in *Pleuritide* viget indicatio dissolvendi, *camphora* præ reliquis opus absolvit, [præsertim in *Pleuritide epidemicâ & malignâ.*] Si sputum antea suppressum superveniat, & sit flavorubescens nunquam imperato *venæsectionem*; nam post *venæsectionem* sputum denuò supprimetur, & æger morietur. Quocunque die, secundo scilicet, aut 4to 5to 7to &c. ante vel post missionem sanguinis spirandi difficultas

difficultas, & difficultas pariter excreandi sputi pleuritico superveniant; statim duo *vesicantia* tibiis admovenda sunt, juxta illud *Hippocratis*; in *pulmoneis* quicunque tumores sunt ad *crura* optimi sunt, &c. Post apposita vesicantia observavi expectorationem statim promoveri, spirandi difficultatem imminui, & alvi fluxum, si adestet, feliciter sisti, & ægrum sanari.

WILLISII Sententia.

Art. 230. Opinari ducor *Peripneumoniam*, & ^{Horum affectuum complicationem.} *Pleuritidem* affectus esse modò singulares & separatos, modò connatos & primitus coëxistentes, & modò invicem successivos aut succedaneos esse. *Peripneumonia* non tantum *Pleuritidi*, sed frequenter etiam *anginæ*, & aliis interdum affectibus succedit.

Art. 231. De *Pleuritico* expectatur, vel ut ^{Pleuritidis eventus.} morbus statim solvatur, partim crebrâ & liberâ *venæsectione*, & partim *sudore critico* die 4to, vel 8vo exorto, vel ut, his non rite succedentibus, diutius protrahatur; & tunc sæpissime huic morbo *Peripneumonia* aut *Empyema* vel *utrique affectus* superveniunt, periculi pleni, qui ægrum è medio ut plurimum tollunt, aut in *pethisin* ægrè sanabilem aut exitialem præcipitant.

Art. 232. *Riverius* & *Zacutus Lusitanus* ex-^{Cucurb}empla notabilia adducunt curationis *Pleuritidis* per *cucurbitas* cum scarificatione loco dolenti adhibitas. Pro usu externo in linimentis utiliter addatur *album græcum*.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 233. Densa & exercitationi assueta corpora (inquit *Hippocrates* in *coac.*) citius ex-^{Ad prognosin pertinentia.} citius ex-
Pleuritide

106 *Pleuritis & Peripneumonia.* CAP. II.

Pleuritide & Peripneumoniâ intereunt, quàm quæ sine exercitatione degunt. *Pleuritides siccae* (inquit idem) & in quibus nihil spuitur, gravissimæ; metuenda quoque in quibus dolores ad superiora tendunt. A *Pleuritide Peripneumonia* malum; à *Peripneumoniâ Phrenitis* malum. *Hippocr. aphor.* sanguis missus est remedium magni & recentis doloris; at si levior, si vetustior casus est, vel supervacuum vel serum id auxilium est, confugiendumque est ad *cucurbitulas* cum scarificatione. *Celsus.*

Polypi.

Art. 234. *Pleuritides*, ultra acutam febrem, sunt *polyposæ concretiones* in pulmonibus, ut ex cadaveribus, & extracto sanguine patet. *Malpighius.*

Polypi.

Art. 235. Adverti debet *Pleuram* *Pleuriticorum* & *Pulmonem* *Peripneumonicorum* post mortem sectorum semper exhibuisse spectandam magnam copiam *polyporum*: *Polypus* autem est sanguis diutius stagnans dilapsâ parte rubrâ, & rarò pleura sola absque pulmone inflammatur.

Linimentum.

Art. 236. Dolorem externè optimè leniunt linimenta ex *ol. amygd. dulc. sp. sal. armoniac. & camphorâ.* *Pitcarn. in MSS.* "Item linimentum seq. *anodyn. 4 balsam. Locatel. 3ij. ol. amygd. dulc. 3j. ol. mac. per express. ung. è flor. aurant. ana 3ij. m. f. liniment.*

Prognosticon singulare.

Art. 237. Quibus plurimus ex sputo strepitus in pectore sonat, & vultus demissus est, oculusque aurigine suffusus, & caligine obductus, in his mors expectanda est, ex *Hippocrate*, & authoris experientiâ. Vix datur præstantius remedium in fine morbi, quàm *syrupus vel decoctum nicotianæ.* *Barbette.*

Syrupus de Peto.

Art. 238.

*Art. 238. Lucius monitu Æsculapii à Pleu- Cineres pro
ritide curatus fuit applicatione epithematis ex usu externo,
cineribus ab arâ desumptis & vino commistis.
Le Clerc.*

*Art. 239. Vires & usus remediorum sequen- Remedia
tium artis Apollinæ gnaris satis innotescunt. varia.*

*Aq. omnium florum, balsamum sulph. anisatum,
ens veneris, decoctum coccineum, decoctum pleu-
riticum, emplastrum pleuriticum, fots lateralis,
haustus pleuriticus, loboch. pleuritic. loboch. vi-
ride, oxymel asthmaticum, pulvis pleuriticus, saccu-
lus lateralis, unguentum pleuriticum.*

EMPYEMA.

BOERHAAVII Sententia.

*Art. 240. Empyema est collectio puris in Empyema
thoracis cavo, ut plurimum ex rupto Pleuriti- quid.
co vel peripneumonico abscessu; cognoscitur à
tempore inceptæ inflammationis xx dierum si-
nè purgatione, à tussi siccâ, gravitate ad dia-
phragma, decubitu in unum latus, strepitu pu-
ris ad motus, Febre lentâ, genis rubentibus,
oculis cavis, digitis in extremitate calidis, ungui-
bus recurvis, & abdominis tumore.*

*Art. 241. Ad curationem quod attinet, Curatio
cognitâ vomicæ pulmonis, pleuræ, diaphrag-
matis, mediastini, vel pericardii disruptione,
omni opè nitendum, ut pus evacuetur per
os, vel per urinas, si natura has monstraverit
vias, vel denique per thoracis aperturam ope
instrumenti idonei in latere affecto, inter co-
stam 4 & 5, vel 5 & 6 ab inferioribus numero
ducto, pus lentè & per vices educendo; ex
indole puris educi, & reliquis ægrotantis cir-
cumstantiis, prognosis de vitâ vel morte pro-
nuntianda erit; si Empyema fuerit vetus, vi-*

res collapsæ, capilli cadentes, alvi fluxus colliquativus, corpus tabidum &c. *paracentesis* facta mortem accelerare solet.

WILLISII *Sententia.*

Signa Empyematis.

Art. 242. Empyema est collectio puris intra cavitatem thoracis quâ respirationis organa opprimuntur; illuc verò pus istud confluere solet, vel ex *pleuritide*, vel *peripneumoniâ* (& quandoque forsan ex *anginâ*) suppuratis & disruptis; post morbos prædictos *Empyematis* secuturi major erit suspicio, si post unam vel alteram septimanam sine sputo copioso, rigores, & febris, & spirituum languores, superveniant, & dein post 14, vel 20 dies *Empyematis* planè facti signa erunt respiratio difficilis, pectoris gravitas, materiæ fluctuatio, & molestiæ sensus è corporis situ mutato, sitis & febricula ferè constans, genarum rubor, totius inquietudo & vigiliæ. De *paracentesi* vide locum, & de eventu ejusdem p. 201. Vide etiam *Mayerne*, p. 178.

ETTMULLERI *Sententia.*

Diagnos.

Art. 243. Cognoscitur, quando factum sit *Empyema*, quòd remittat febris, quin etiam fluctuatio quædam puris hinc inde percipitur; rumpitur autem *vomica* circa diem 20, 30, aut 40, dum verò rumpitur, rigor fit, & febris intensior supervenit, adest tussis continua, quasi ex profundo, quia diaphragma gravatur ex incumbente pure, parum excernitur, febris mitior evadit, & magis lenta, respiratio est difficilis, & sentitur pectoris gravitas, si corpus inclinant penè suffocantur, sentiunt frequentissimè *evaporationes* ex pectoris cavo ad os ascendentes instar *aquæ calidæ*; ulteriori progressu

CAP. II. *Phrenitis* & *Paraphrenitis*. 109

su percipiunt in ore *saporem tetrum* & quasi *putridum*, & pulsus intermittit.

Art. 244. Apertio thoracis fit inter 5^{tam} & 6^{tam} costam (à supremis numerando;) mature fiat. Vide *Scultetam*. Quod ad remedia attinet, exhibenda sunt grumofum sanguinem *dissolventia* & *absorbentia*, & tunc præstat à diureticis incipere, in fine autem aliquod *sudoriferum* subnectere. Si moliatur aliquid natura, semper medicus sit ejus minister; V. G. quando urina purulenta redditur, dentur *diuretica*; in diarrhœa purulentâ, *laxantia*; si ad sputum vergeat, *expectorantia*, immò *vomitioria*, *nicotiana* est egregia; *fonticuli* etiam à quibusdam inter costas inuruntur, internè *balsamica*, *vulneraria*, decocta è *lignis*, *gelatina C. C. hedera terrestris* valde commendatur. Vide *vomicam pulmonis*. (541. &c.)

PHRENITIS & PARAPHRENITIS.

WILLISII Sententia.

Art. 245. Phrenitis est desipientia continua, scilicet principum cerebri facultatum deprivatio ab inflammatione meningum orta cum febre synochâ. Huic morbo affinis Paraphrenitis dictus est diaphragmatis inflammatio.

Art. 146. Phrenesin potius febri succedere, & quia sanguis effervescens recrementa sua adusta capiti transfert, produci, *Hippocrates* olim, & nunc quisquam vel è plebe observat; in quantum, scilicet, febricitantis urina à turbidâ & crassâ, in tenuem & aquosam mutata Phrenesin imminentem indicat; cujus idcirco affectûs causa exinde colligitur esse *materiæ febrilis* in cerebrum metastasis.

Art. 247.

III O *Phrenitis & Paraphrenitis.* CAP. II.

*Quales mor-
bi revera
sunt Phreni-
tis & Para-
phrenitis.*

Art. 247. Ex dissectionibus patet Phrenesin non à meningum inflammatione oriri, neque Paraphrenesin diaphragmatis; sed Phrenitis definiri potest; *totius animæ sensitivæ sive spirituum animalium, quoad totam eorum hypostasim, phlogosis sive inflammatio*; & prout incendium vel à cerebro tantum, vel ab hoc simul & cerebello incipit, vulgò in *Phrenitida & Paraphrenitida* distinguitur, quod tantundem est ac functiones animales spontaneas ferè tantum & potissimum, aut unà cum his vitales lædi.

*Signa dia-
gnostica.*

“ Phrenitis (inquit *Lommius*) his signis in-
“ notescit; febris urget acuta, atque conti-
“ nua, continuusque mentis error, modò his,
“ modò aliis animæ vitalis actionibus; expe-
“ ditus in omnem audaciam homo est, & vi-
“ cissim tum vigiliis, tum somno difficili, tur-
“ bulentoque impeditur, sic ut interruptâ qui-
“ ete protinus cum impetu è cubili profiliat,
“ vociferetur, ferociat, ac modò ploret, mo-
“ dò cantet, verbaque sine sensu, sine ordine
“ proferat, interrogatus ab alio omnia aliena
“ respondeat; oculi sunt mobiles, flammei,
“ cruenti, squalidi, quos æger crebrò perfri-
“ cat, modò siccos, modò lachrymis perfu-
“ sos; lingua aspera & nigra, dentes strident
“ sæpèque cruor è naribus aliquis fertur, &
“ interdum posteriora capitis dolent; idem
“ manibus tremit, digitisque floccos vellit, &
“ festucas è stragulis legit; urina est tenuis
“ flammea, interdum etiam (quod pessimum)
“ tenuis albaque est.

Prognosis.

Art. 248. Phrenitis, aut brevi tempore in salutem, aut mortem, cum febre termina-
tur; aut diu protracta & post febrem super-
stes, demum vel sanatur, vel in alios morbos,
nempe, *lethargum*, aut *maniam*, aut *melancholia*

CAP. II. Phrenitis & Paraphrenitis. III

liam transit, vel demum in *desipientiam perpetuam*, fracto, scilicet, (quod aiunt) cerebro.

Art. 249. Si Phrenitis in principio febris *Curatio*. accadat, *venæsectio* locum habet, & *enemata* sunt præcipui usûs, cataplasmata pedibus ad-moveri debent ex *fol. rut. cham. verben. rad. brion. flor. papav. errat. cum sapone*; vel eorum loco *columbæ* vel *pulli* dum calent descissi; pro fiti restinguendâ bibat *Palmarii* potum divi-num, scilicet *aquam fontan. cum succo limon. & sacchar.* vel emulsiões; *hypnotica* sunt cautè usurpanda; in hoc affectu *placenta rosacea* vel *flores papaveris cum aceto & nuc. moschat.* capi-ti & temporibus cum fructu applicari potest.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 250. Phrenitis est vel *vera*, ubi cere-brum vel potius illius meninges utræque pri-mariò inflammatione afficiuntur cum delirio & febre acutâ conjunctâ; vel *symptomati-ca* ex metastasi materiæ febrilis in cerebrum.

Art. 251. Phrenitis *vera* 3°, 4°, vel 7° die *Eventus*. necat, vel abit in *maniam, lethargum, coma, catochen*: A *peripneumoniâ & ileo* lethalis, à *variolis* admodum mala.

Art. 252. Hæmorrhagiæ quandoque mor-bum solvunt. In Phrenitide verâ prodest *ve-næsectio* larga. *Indicationes curativæ.* “Immò in hoc affectu (inquit *Dolæus*) arteriotomiam in temporibus insti-tutam commendamus.” Inducantur *diluentia* ex decoctis, *antiphlogisticis & nitrosis* affatim exhibitis, *laxantia & clysmata, capitis rasura, e-pispastica, cucurbitæ* in partibus inferioribus.

Art. 253. “Certè in Phrenitide (inquit *D. Seftio venæ jugularis*. Freind) quæ febris supervenit, sectionem *venæ jugularis* quàm maximè efficacem esse expertus sum, cùm alia remedia minùs com-
“ modè

112 *Phrenitis & Paraphrenitis.* CAP. II.

“ modè responderint : neque efficacem tantum”
 “ modo, sed & adeò tutam, ut valdè mire^r”
 “ aliquid de efficiendi difficultate, nedum pe-
 “ riculo apud scriptores inveniri ; nam hæc
 “ vena, uti nullo ferè labore secatur, ita &
 “ secta facillimè omnium sanescit. [Frequen-
 “ tissimè etiam in aliis capitis morbis gravio-
 “ ribus in praxi meâ *jugularem* secui.]

*Paraphre-
nitis quid.*

Art. 254. Paraphrenitis est morbus *Pleuritidi* similis, ubi diaphragma vel saltem ejusdem margo verè inflammatur, & longè frequentior est, quàm vulgò creditur ; cognoscitur ex febre continuâ, dolore inflammatorio in inspiratione maximè urgente ; hinc respiratio sublimis, celeris, suffocativa, delirium perpetuum, convulsio, furor, gangræna, [symptomata omnia atrociora quàm in *Pleuritide*]; & licèt totum malum cognitum sit, insuperabile tamen.

ETTMULLERI *Sententia.*

*Phrenitis
affectus.*

*Plerumque
lethalis.*

Art. 255. Phrenitis moderno usu vocabuli, est delirium intensissimum ex membranarum cerebri inflammatione ortum cum febre peracutâ, veteribus *Sphacelismus* seu *Sphacelus cerebri*; est malum ut plurimùm lethale, 3°, 4°, vel 7°, die intereunt : Lethalem phrenitidem denuntiant dyspnœa, facies cadaverosa, sudor syncopicus, lingua & manus tremulæ; stridor dentium, stillicidium narium, &c. si in principio morbi acuti de dolore in bulbis oculorum conqueruntur ægri, funestissimum est signum, mox enim *delirium* & *convulsiones* aderunt, quod sæpiùs observavi ; convulsiones superveniunt, quando inflammatio cerebri incipit abire in gangrænam.

Art. 256.

Art. 256. Cura nil habet peculiare præ cura. *Cura.*
 rà in febre acutâ cum delirio; Tinctura pa-
 pav. rhæad. effervescentiam sanguinis compescit,
 item *campbora* & *nitrum*; quando ab alio morbo
 pendeat, curato morbo primario delirium ces-
 sat; ideoque *sudorifera* & *alexipharmaca* sunt
 propinanda, ut *tinctura bezoardica*, &c. In fe-
 bre ardente decoctum *tamarind.* *epithemata* e-
 tiam plantis pedum conducunt.

Art. 257. "Blandiora acida & cinnabarina Acida, &c.
 "cum emulsionibus inter interna remedia omne
 "ferunt punctum in phrenitide ex præcepto
 "Waldschmidii."

INFLAMMATIO VENTRICULI.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 258. Inflammatio stomachi est affectus *Inflammatio*
 periculosus, & si quis alius, peracutus; adest *Ventriculi.*
 febris ardens, & aliqualis tumor in præcordiis,
 circa Ventriculi regionem dolor insignis sub
 costis nothis, cum gravi æstu ibidem, siti in-
 explebili, corporis jactatione & vigiliis; su-
 perveniunt deliria, vomitus, & non rarò con-
 vulsiones lethales, rarò evadunt; 3°, vel 4°
 die finiri solet; interdum, sed rarò ad suppu-
 rationem tendit, & *abscessus* rumpitur, vel in
 Ventriculi vel abdominis cavo, malum ferè
 semper incurabile.

Art. 259. Distinguendum est inter *Ventriculi* *Differentia*
 inflammationem & *Hepatis*; in priore ardor & *inter Ven-*
 dolor magis in profundo sunt, in hepate in- *triculo &*
 flammatio magis circumscripta est, & mitiora *Hepatis in-*
 urgent symptomata. (268.) *flammatio-*
nem.

Art. 260. Curatio eadem est ac in aliis in- *Curatio.*
 flammationibus, viz. per *venæ sectionem*, &c.
Sudorifera primatum obtinent. Externè con-
 venit

114 *Inflammatio Intestinorum, &c.* CAP. II.

venit cataplasma ex *stercore columbino*, *fermento*, &c. ad suppurationem promovendam ad imitationem *Sennerti*. Vid. *Boerhaave*.

INFLAMMATIO INTESTINORUM.

ETTMULLERI Sententia.

*Inflammatio
Intestino-
rum.*

Art. 261. Accidit in herniis, ileo, & ab aliis causis. In loco inflammato tumor rotundus tactui [quandoque] percipi solet; adest vehemens dolor pullatorius, fixus, distendens; &c. alvus occlusa, febris, vomitus, languor, &c. frequentius in *ileum lethalem* terminatur: Commendatur *omentum vervecinum*. Vide *Ileum* (666.)

Boerhaave.

Art. 262. Consulatur *Boerhaave* instar omnium scriptorum de *Intestinorum inflammatione*.

INFLAMMATIO MESENTERII.

ETTMULLERI Sententia.

*Inflammatio
Mesenterii.*

Art. 263. Inflammationes & tumores Mesenterii sæpius sunt fons & origo chronicorum & admodum latentium morborum, & fomes mirabilium turbarum ægros & medicos vexantium. Dolores adsunt nunc circa dorsum & lumbos, nunc in abdomine & circa umbilicum, tormina inferentes, lenti tamen omnes & diuturni, subinde cum febriculâ erraticâ; dolores subinde per intervalla recurrunt.

Abscessus.

Art. 264. Quando apostema suppuratum rumpatur, horror insignis, interdum rigor quatit ægrum, cum superveniente æstu non raro insigni, quem puris præsertim per alvum excretio successivè comitatur.

Diagnos.

Art. 265. Corpus sensim emaciatur; respiratio evadit difficilior; & subinde aliquid molesti,

sti, quod ipsi ægri satis explicare nequeunt, in profundo abdominis circa & infra umbilicum persentire affirmant, flatulentia ægros vexare solent. Sæpe multis annis affligunt hujusmodi tumores, in *scirrhosos* & *strumosos* abeuntes.

Art. 266. Curantur hæc pathemata Mesenterii, cum diuturniores fiunt, ut alii chronici affectus, *cacheectici* & *hypocondriaci*; tractandi sunt tamen cautè & sine violentiâ. Convenit externè *empl. de cicutâ cum ammoniaco, de ranis cum mercurio, &c.* Internè *deobstruentia, millepedes, remedia ad strumas, &c.* Apertio venarum hæmorrhoidalium per *hirudines*; *purgantia* sunt nociva, *enemata* utilissima.

INFLAMMATIO PANCREATIS.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 267. Inflammatio Pancreatis est affectus perquam occultus, vigilias, lipothymias, aliaque gravia symptomata inferens, in *abscessu* plerumque terminans. Interdum superveniente salutari *fluxu cruento* curantur hi morbi.

INFLAMMATIO HEPATIS.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 268. Inflammatio Hepatis & ejusdem abscessus vocatur aliàs Hepatitis. In genere percipitur in omni Hepatis inflammatione dolor obscurus & tensivus ac gravativus in dextro hypocondrio & ejus profundo, qui sub supuratione punctorius plus minus evadere solet; adest febris lenta plus minus verò acuta pro ratione gradûs inflammationis; ægri ferè supini jacent, præsertim si diaphragma afficiatur, & tussis arida affligit. In genere in *pleuritide*

vera omnia symptomata sunt acerbiora, in *hepatitide remissiora*. Periculosum est malum, & quod sæpius ad mortem deducit ægros; aut discutitur, aut successivè suppuratur, aut in *scirrhum* degenerat; *abscessus* nunc per alvum, nunc per urinam, interdum per tussim expurgatur; *singultus* est pessimum signum. (259.)

Curatio.

Art. 269. Convenit *venæ sectio* in pede, profunt *sudorifera*, & *antipleuritica*, *antibæcticum Poterii*, *sperma ceti*, *nitrata*, *saturnina*, *camphorata*, & circa finem *diuretica*: externè *epithemata penetrantia* & *discutientia*, postremò *suppurantia*, rupto abscessu *vulneraria* & *balsamica internè*.

Phthisis sequi solet.

Art. 270. Omnibus inflammationibus internis suppuratis & malè curatis supervenire solet *phthisis*. De *hepatitide* præ omnibus consulatur *Boerhaave*.

INFLAMMATIO LIENIS.

ETTMULLERI Sententia.

Inflammatio Lienis.

Art. 271. In inflammatione *Lienis* eadem ferè sunt symptomata in sinistro hypochondrio, ac in inflammatione *hepatis* in dextro; ideoque diagnosis, prognosis & cura ferè eadem sunt.

CAP.

CAP. III.

*Sive Fasciculus Morborum tertius.*De affectibus CAPITIS & NERVORUM
in genere.

Art. 272.

Larissimus noster Sydenhamus a quodam interrogatus, quamobrem non de morbis Capitis, æque ac de aliis, scripserat? summâ modestiâ ac candore respondere dicitur, *quoniam illos nondum intellexi.* Et equidem agnoscendum est scientiam nostram in hâc regione valdè mancâ ac imperfectam esse; utcunque tamen in hunc oceanum prope modum ignotum descendendum est, & a juvenum & lædentium contemplatione, quoquomodo possumus, cursus naturâ & experienciâ ducibus dirigendus est.

CHEYNÆI de naturâ fibræ epitome.

Art. 273. Diuturnorum morborum origines in genere sunt tres. 1°. *Humorum lentor sive tenacitas.* 2°. *Eorundem acor & acrimonia.* 3°. *Depedita aut saltem imminuta fibrarum tensio sive elasticitas.* Omnes Nervorum morbi ab infimo, oscitatione nempe & pandiculatione, ad usque summum, nempe apoplecticam dispositionem, varii tantum videntur gradus unius ejusdemque morbi, *debilitatis scilicet, aut relaxationis defectusque elasticæ facultatis partium solidarum,* quorum causæ

Proœmium.

Origo morborum chronicorum.

causæ sunt, eaque comitantur *lentos & acrimonia humorum.*

*Natura
morborum
Nervino-
rum.*

Art. 274. Morborum Nervinorum tria sunt genera. Primum est eorum, quorum symptoma præcipuum est *facultatis sentiendi debilitas temporaria aut perpetua, vel totalis ejusdem cessatio*, quam sequitur motus voluntarii suspensio; hujusmodi morbi ab humorum lentorum & viscosorum copiâ nimîâ tanquam causâ principali oriri videntur. Multi sunt hujus generis morbi ab usque gravi apoplexiâ, quâ omnium simul nervorum origo comprimitur, omniumque vibratio, ne ad animæ sentientis sedem propage-
tur, intercipitur, ad sensuum ingenique hebetudinem & stuporem. Huc etiam aliquatenus referenda sunt *hypocondriacorum & hystericarum deliquia & paroxysmi*. Secundum est eorum, quorum præcipuum symptoma est *motus voluntarius aut impeditus aut abolitus*; tales sunt morbi generis paralytici, a paralyfi universali usque ad segnitiam, & inexpeditum inhabilemque artuum motum, membrorumque frigiditatem; atque hi fibrarum & nervorum & præcipuè muscularium debilitati, imbecillitati, aut tono amisso deberi videntur. Tertium denique eorum est, quorum præcipua symptomata sunt *spasmi, contractiones, & convulsiones musculorum*: tales sunt morbi convulsivi dicti ab epilepsiâ, & convulsione hypocondriacis & hystericis paroxysmis, usque ad oscitatum & pandiculationem: & hi in universum acriori stimulo debentur, quorum origo est falsa quædam & erodens acrimonia fluidorum, acida præterea & stimulans aura, vapor, aut obstructa perspiratio. Hæc Nervinorum morborum per genera sua distributio maximè naturalis, & latissimè

tiffimè patens videtur. Fibrarum infirmitati indivulsus comes adhæret, & pro ejus gradu minor majorve est omnium functionum animalium *languor & debilitas.*

Art. 275. Ex prædictis patet tres indicationes sive intentiones curativas oriri; scilicet, *Indicationes Curativæ.*
 prima est *diluere, attenuare, eorumque lentorem tollere, & canales obstructos aperire & meabiles efficere.*
 Secunda est *humorum acrimoniam tollere, molecularum nexus dissolvere & spicula frangere.* Ultima denique & præcipua intentio est *solidis partibus tonum suum & vim elasticam reddere.* Huic enim ultimæ intentioni assequendæ minimè allaborandum est, antequam duabus prioribus felicem operam tamdiu dederimus quamdiu id postulare videtur morbi indoles. Quamdiu enim humorum lentor aut acrimonia manet, frustra, aut si succedat, magno ægri damno fibræ corrugantur, & intenduntur; & profectò hoc monitum est maximi momenti. Præmissis universalibus, primæ intentioni satisfaciunt quæcunque particularum pondere, agilitate, aut quavis proprietate, succis crassis, viscidis, lentis, incidendis, attenuandis & fluidis reddendis idonea inveniuntur: Talia sunt *calomelas, æthiops mineralis, cinnab. antimonii & nativ. antimonium diaphoreticum bezoarticum minerale & Joviale, sal Jovis, succi antiscorbutici vina & cerevisiæ medicat. decoct. è lign. &c.* Inter ea primum locum tribuo *cinnab. antimonii*, quæ scilicet ex omnibus una ventriculo minimè molesta est, nec ita facilè torminibus intestina excruciat, aut catharsin ciet, præcipuè recens & artificiosè elaborata. Ipse ego maximas ejus vires sæpè miratus sum, cùm, nullo alio medicamento simul adhibito, laudum ejus vel minima pars communis esse posset.

Ad.

Ad finem secundâ intentione propositum assequendum mirabiles profectò sunt vires medicamentorum *sulphureorum*; eidem etiam proposito conducunt medicamenta *absorbentia* & *Alcalina dicta, gummosa* & *volatilia*: diligenter interim cavendum est, ne *volatilia* intempestivè nimîave copiâ ingerantur: tunc enim humoribus haud satis dilutis, eos nimîa vi agitant & ardorem febrilem excitabunt. In *gummosis* insignis est incidendi & attenuandi vis, *saponi* æmula; medicamentorum autem smegmaticorum vires in obstructionibus referendis, & ictero speciatim domando satis notæ sunt. Sed cùm eximiâ calefaciendi vi polleant, nunquam adhibenda sunt antequam humores satis diluti fuerint. Ultimæ denique intentioni, quæ est fibras laxatas constringere, remissas intendere & corrugare, sequentia accommodata sunt, *cortex Peruvian.* *cortex Eleutherii,* *viscus arboreus,* *cinnam.* *calam.* *arom.* *cort. aurant.* *amara quæcunque,* *catecheu.* *rhobarbarum torrefactum,* *styptica,* è ferro parata, *aquæ chalybeata*; reliquis vero omnibus præstat *cortex Peruvianus*, ut à multiplici experientiâ per multos annos didici in omnibus laxæ fibræ morbis. *Tincturam Burgundicam* præscribere soleo.

CEPHALALGIA.

CELSI Sententia.

Descriptio
morbi.

Art. 276. In Capite interdum acutus & pestifer morbus est, quem *κεφαλαία* Græci vocant, cujus notæ sunt horror validus, Nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis, maximè

maximè circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, sed neque gravis, neque periculosa, per hominis ætatem est.

Art. 277. In dolore, qui acutus est, & qui *Curatio.* supra consuetudinem intenditur, convenit *venæ sectio*, sed nisi intolerabilis sit, supervacuum erit venam secare; satiusque est abstinere à cibo, si fieri potest, etiam à *potione*; si non potest, *aquam* bibere; si postero die dolor remanet, *alvum* ducere, *sternutamenta* evocare, nihil assumere, nisi *aquam*: sæpe enim dies unus aut alter totum dolorem hâc ratione discutit.

WILLISII Sententia.

Art. 278. Si dolor capitis inveteratus & *Prognosis.* ferè continuus fuerit, ut jure suspicemur eum à tumore *phlegmonode*, *erysipelate*, *scirrbo*, *abscessu*, aut *vermibus* oriri, curationis spes exigua aut nulla superest. Si dolor capitis sit immanis, atque vertiginem, vomitionem, aliosque affectus aut convulsivos aut soporosos adjunctos habuerit, frequenter in *apoplexiam* lethalem, aut *epilepsiam*, *paralysin*, *cæcitatem*, *surditatem*, &c. “Quum caput parte aliquâ (inquit Lommius) aut circumcirca dolet, si pus, vel aqua vel sanguis naribus, ore, aut auri- bus exit, scire licet malum solvi.

Art. 279. Ad curationem hujus morbi de- *Curatio.* tractio sanguinis è venis sedalibus *birudinum*, suctu locum habet, item *aquæ minerales cathartice*, *cremor tartari* in sero lactis solutus, *vesicatoria*, *opiata*, *infusum Coffee*, *sol. salviæ*, *rorismarini*, &c. instar *Theæ* epotum. *Millepedes* quoque curandis Cephalalgiis pertinacibus opem sæpe egregiam præstant. Dolor capitis post

R

morbillos

Post morbillos, aut variolas.

morbillos aut variolas totidem horis à pastu accedens, præmissis universalibus, antiscorbuticis & chalybeatis curatur.

ETTMULLERI Sententia.

Cephalalgia calida.

Frigida.

Per consensum.

Habitualis.

Scorbutica.

Biliosa & Pituitosa.

Curatio.

Art. 280. Cephalalgia est vel calida, pro ut sanguis magis fervet, tunc sensus caloris præsertim circa frontem percipitur; vel frigida, cum nihil tale occurrit, sed potius frigus sentitur, aut saltem adest gravedo capitis. Ex omni Cephalalgia per consensum frequentissima est ista, quæ fit ex stomacho. Cephalalgia habitualis inveterata est difficilis curatu, terminare solet in vertigine, apoplexiâ, epilepsiâ, paralyfi, cæcitate, surditate, &c. Ex omnibus dolor capitis scorbuticus est contumacissimus.

Art. 281. " Cephalalgia (juxta Dolæum) re-
 " ctè dividitur in biliosam & pituitosam; in
 " priori casu dolor est valde acutus cum in-
 " signi ardore; particulæ biliosæ acres vel fa-
 " lino-sulphuræ in sanguine abundant; ideo-
 " que adhibenda est venæsectio, leniter purgan-
 " tia, aliaque ad temperiem sanguinis alteran-
 " dam temperandamque facientia. In Cepha-
 " lalgia pituitosâ materia peccans est crassa ac
 " tenax, indeque dolor gravativus, adest stu-
 " por mentis, segnities; hæc species catharti-
 " ca fortiora postulat; proficua sunt decocta
 " lignorum, salia volatilia, cinnabarina, cepha-
 " lica, potus herbæ Theæ; si malum à stomacho
 " debilitato trahat suum ortum, tunc conve-
 " niunt corroborantia, stomachica, acidulæ spa-
 " denses, &c. Ad curam Cephalalgiae in gene-
 " re apprime conducit dosis pil. cathartic. cum
 " mercur. dulc. ʒß. & laudan. gr. j. hor. somn.
 " & aliquoties repetita, item decoctum è lig-
 " nis cum roremarin. salia volatilia, cinnabarina
 " nativ.

“ *nativ. succinata, camphorata, potio Theæ*
 “ [*Coffee.*] In contumaci capitis dolore empl.
 de *ranis cum mercurio* capiti raso apponi potest.

Art. 282. Hemicrania (cùm dolet dimidium *Hemicrania*
 caput) est gravissima species Cephalalgiae;
 præmissis universalibus experimentum est sin-
 gulare cataplasma factum ex *rad. cucumeris asi-*
nini vel brion. cum verben. & absynth. &c. He-
 micraniis deploratissimis (inquit *Turner*) labo-
 rantes *Arteriotomia*, (vid. Art. 323.) aliis om-
 nibus incassum tentatis, feliciter liberavi, idem-
 que ab aliis præstitum novi. p. 365. vol. 1.
 Si dolor capitis sit in modum hemicraniae (in-
 quit *Chefneau*) & parvum locum occupet, e-
 tiam si adsit febris continua, nihil applica-
 tione *ranunculi* præstantius inveni, universa-
 libus præmissis, dolorem ad miraculum tol-
 lit; ad hunc modum utor, derafis capillis, si
 sit locus pilosus, parti dolenti imponatur quod-
 vis emplastr. adhæsivum cum foramine in me-
 dio ad amplitudinem denarii, ut in applica-
 tione *Pyrotici* solet fieri; deinde supra foramen
 applicentur *folia ranunculi contusa, multo succo*
madentia; in tenero loco & depilato duarum
 horarum spatio cutem aperit; in capite verò,
 ubi pili nascuntur, non faciliè aperit, sed parte
 in tumorem elevatâ dolorem sedat. Hoc u-
 num advertendum, ut circa oculos ponatur
 parvâ quantitate propter palpebrarum & par-
 tium circumjacentium inflationes, quas gignit,
 stupendas, nullius tamen periculi.

BAGLIVII Sententia.

Art. 283. Sunt qui ob nimium sensum, sive *Dolor capi-*
 fibrarum ariditatem, capitis dolore laborant; *tis ob nimi-*
 in quo casu, quoniam dolor solidi vitio poti- *um fibrarum*
 us quàm fluidi oritur, ad *narcotica* libenter ve-
 niendum;

niendum; nam tutò applicari possunt, quoniam non aliud debent efficere, quàm obtundere nimium fibrarum sensum: ter aut quater observavi dolores capitis pertinacissimos, & ferè ad maniam accedentes, irritis aliis, solo *pulv. de Guttet.* ad *zj.* dato feliciter cessisse.

FARRAGO Sententiarum.

Euporiston.

Art. 284. "Acerrimi dolores capitis *euporisto* sanari possunt nempe *strophio* aqua frigida madido collum circumdante, & cum à nativo calore incalescit linteum pro novo permutandum, unde dolor quasi excantatus desinit, & rediens eodem stratagemate elusus fugatur; [*sed temerarium est experimentum.*]

Arterioto-mia.

Art. 285. In hoc malo *Parisiis* nihil frequentius, quàm sectio arteriæ temporalis; aliquando chirurgus transversim secat, idque felicius quàm ubi punctum incidit, sic enim magis coeunt divisæ arteriæ partes. *Trophimus. Serrier.* M. *Homberg* memorat exemplum Cephalalgiae pertinacis ac inveteratæ per combustionem accidentalem curatæ.

Remedia.

Art. 286. Camphora in spiritu quolibet cephalico, & naribus attracta Cephalalgiam sedat. *Greenfield.*

Parsia.

Art. 287. Succus *hederæ terrestris* naribus attractus, Cephalalgiam penitus aufert. *Raii* hist. plant. videatur locus, p. 567.

In Cephalalgia habituali.

Art. 288. In Cephalalgia habituali & pertinaci pulvis *mari syriaci* est ferè specificum; dos. *zß.* ut ab amico medico accepi.

Vigiliae

VIGILIAE nimiae, seu Pervigilium.

Inter legendum & ex observatione.

Art. 289. Interdum est morbus solitarius si-
nè aliâ evidente ægritudine; ità tamen ut
nonnulli istud sine molestiâ singulari ferant:
alii vero mox languorem & appetitum pro-
stratum inde percipiunt; ab alio morbo ferè
semper pendet.

Art. 290. Quod caret alternâ requie dura-
bile non est.

Art. 291. Melancholici maniaci & similes,
præ aliis, molestissima patiuntur pervigilia,
ita ut quidam melancholicus per quatuordecim
menses fuerit vigil & insomnis; & tales, utut
per longum tempus in continuis sint vigiliis,
hoc malum tamen sine insigni virium debilita-
te perferunt.

Art. 292. In senum Vigiliis non anodyna sed
confortantia & aromatica, analeptica ex vino dulci,
&c. sunt optima.

Art. 293. Somnus naturalis est status corpo-
ris, in quo imminutus est spirituum influxus
in organa externa, nempe respectu motûs co-
rum in vigiliis, non tamen penitus abolitus
est. In somno omnes secretionis excepto su-
dore vel insensibili perspiratione, minuantur.
Somnus moderatus ad sanitatem plurimum
confert, coctiones perficiendo, & vires redin-
tegrando.

MORBI SOPOROSI.

Inter legendum & ex observatione.

Art. 294. Coma seu cataphora, lethargus &
carus sunt affectus soporosi secundum magis
& mi-

& minùs potiùs quàm essentialiter à se invicem discrepantes; in hoc conveniunt, quòd sudorem morbosum inducant; fiunt ut plurimùm ab unâ eâdemque causâ, nimirum pituitâ in cerebro collectâ.

Coma.

Art. 295. Coma est somnus profundus, à quo tamen æger excitatur, & oculos aperit, & respondet, iterumque mox profundè obdormit.

Lethargus.

Art. 296. Lethargus comati similis est, sed cum febre & delirio conjunctus; lethargici (inquit Aurelianus) leviter sunt excitandi suis nominibus exclamati; etenim jugiter titillatu, vel impressione forti ac punctationibus hoc facere, nihil aliud erit, quàm stricturam asperare ob inquietudinem vexationis: blando articulorum fricamento utendum est; linguæ asperitatem vel ariditatem spongiâ infusâ aquâ calidâ humectemus, &c.

Carus.

Art. 297. Carus est somnus adhuc profundior sine febre, ex quo æger excitatus oculos vix aperit, & non respondet; attamen vellicatus sentit integrâ manente respiratione; est proximus ad *apoplexiam* gradus.

Curatio bonum affectuum.

Art. 298. Ex his affectibus, eorum cura, qui à febre pendent, & sunt ejusdem symptomatica, in capite de febribus recensetur; & reliqui, qui febre carent, tanquam leves *apoplexiæ* gradus spectari possunt. Ubi morbi soporosi aliis morbis, febribus, &c. superveniunt, non temerè secanda est vena, sed purgatio instituenda, & quidem in his casibus medicus magni nominis D. Radcliff resin. Jalap. ʒj. ausus est exhibere successu mirabili. In caro, lethargo, aliisque soporosis morbis acetum naribus insufflatum plus excitat quàm spiritus quilibet volatilissimus Alkalinus.

Art. 299.

Art. 299. Coma vigil est, quando adest *Coma vigil.*
quoad externa sensuum organa somnolentia
summa, quoad interna perpetuæ vigiliæ; æger
clausis oculis permanet, & somnum capere
videtur, attamen dormire nequit, variis ima-
ginibus & deliramentis impeditur; raro est
morbus *solitarius*, sed potius *symptoma* febrici-
tantium; signum esse solet imminentis *Phre-*
nitidis.

VERTIGO.

WILLISII Sententia.

Art. 300. Vertigo est affectio, in quâ ob- *Vertigo.*
jecta visibilia, circumrotari videntur, sentiunt-
que affecti perturbationem seu confusionem
spirituum animalium in cerebro, ut nervos
non ritè influant: quare facultates visivæ &
locomotivæ sæpè aliquatenus vacillant, ut la-
borantes corruant, & non raro à tenebris ob-
fuscentur.

Art. 301. Quoad morbi hujus sedem nota- *Prognosis.*
bile discrimen occurrit; frequenter enim *ante-*
rius consita est, & vix omnino *caduca* est, &
therapiam admittit; quandoque autem *posteri-*
us orta longè periculosior existit, & non raro
in *apoplexiam* vel *paralysin*, aut in morbum
convulsivum transit.

Art. 302. Pro Vertiginoso post alia incas- *Curatio sin-*
sùm tentata hunc in modum præscripsi; *gularis.*
pulv. rad. pæon. mar. ℥ij. flor. ejusd. ℥j. sterc.
pavonis albiss. ℥ss. sacchar. albiss. ℥ij. dof. cir-
citer coch. j. bis in die superbibendo haust.
decoct. salviæ aut rorismarini, Coffee tincturâ
imprægnati; vix credibile est quantum ab
hoc remedio juvamen recepit, post mensem
sanus evasit.

ETTMULLERI

ETTMULLERI Sententia.

Tres gradus
hujus morbi.

Art. 303. Vertigo à vertendo; omnia enim in hoc affectu circumrotari videntur; attamen non semper adest talis circumgyratio; sufficit enim motus tremulus & undulatorius. Tres sunt gradus, 1° *vertigo simplex*, quando fit saltem circumgyratio subito evanescens. 2° *Vertigo tenebrosa* seu *scotomia*, quando oculi caligine obscurantur, aut appareant coram oculis varii colores. 3°. *Vertigo caduca*, quando æger protinus concidat, atque hæc ad epilepsiam quàm proximè accedit. (375.)

Eventus.

Art. 304. Dum res externæ gyrari videntur, hoc fit in oculo non in cerebro, non enim in cerebro videmus. [de *Ætiologia* hujus morbi ex tunicæ retinæ dimotione videatur Bellini] Vertigo gravior & diuturnior ut plurimum in senibus *apoplexiam*, in junioribus *epilepsiam* prænuntiat; modò *anterior*em, modò *posterior*em capitis partem affligit; illa est curabilior, hæc periculosior.

Curatio.

Art. 305. Vertigo frequenter fit per consensum à vicio stomachi, vel primarum viarum, in hoc casu convenit vomitorium; remedia stomachica specifica, antepileptica, &c. Pro cathartico extractum bellebori nigri & mercurius dulcis; convenit venæsectio in plethoricis; sternutatoria sunt præcipuè vitanda. Præmissis ergo præmittendis ad stomachica & specifica deveniendum est, semen sinap. omni manè comestum est egregium, item aromatica, confectio alkerm. cinnab. antimon. radix pæon. flores lilior. convul. salvia, rosmarinus, stercus pavonis est specificum nobile; cinnab. nativ. spiritus & salia volat. succinata, &c. laudantur.

MAYERNE

MAYERNII Sententia.

Art. 306. Methodus medendi in vertigine ^{Methodus medendi.} hoc modo se habet; si adsit plethora, sanguis mittendus est; post *venæsectionem*, (si necessaria sit) præsentibus nausæa vel appetitu prostrato, vel aliis affecti ventriculi indicibus *emeticum* propinandum est: deinde *purgatio* per sedem instituenda, & postea *specificæ* exhibenda. *Calamus aromaticus* quocunque modo sumptus ad vertiginem valet, imò pro secreto habetur. Medicus quidam Germanus multos vertiginosos curavit pil. sequent. per plures dies exhibit. (si rectè conjecturam faciam, vide locum p. 43.) R. *sacchar. Saturni q. v. tereb. Cypr. q. s. f. pil.* dosis una gr. iv. vel v. pendens. D. *Glisson* Cantabrigiensis medicinæ professor, gravi vertigine per tres septimanas conflictatus, irritis aliis remediis, vertici raso apposuit empl. ex *flor. sulph. & alb. ovorum*, à quo sanatus est, ut ipse retulit D. *Bate. Pyroticum* vel *setaceum* applicetur posteriori collo; *cauterium bregmati* post omnia. *Electuarium epileptic. Batean. elect. Peruv. epileptic. Fulleri.*

APOPLEXIA.

Art. 307. "Apoplexia est repentina suspensio ^{Definitio.} omnis sensationis, & privatio motus totius corporis excepto cordis & pectoris, quæ frequentius motu solito fortiori ac violentiori aguntur."

COELII AURELIANI Sententia.

Art. 308. Apoplexia ita dicitur, quòd tanquam ex lethali percussu repentinum faciat casum. ^{Apoplexiæ signa præsagentia.} Signa præsagentia aliquando nulla; interdum verò gravedo, vel dolor capitis, aut

S vertigo

vertigo, aut aurium tinnitus, in solitos usus difficilis motus, vultûs mœstitudo, saltus membrorum, præcipuè labrorum, tremula locutio, oblivio mox dictorum, vultûs plenitudo; sed hæc symptomata sunt etiam communia in *epilepsiam* vel *maniam* venturis. “Torpores & stupores (inquit *Hippocrates coac.*) præter consuetudinem advenientes, futuram *apoplexiam* vel *paralysin* denuntiant.”

Paroxysmus,

Art. 309. In paroxysmo ægri voce privantur, & mente capti repente cadunt, immoti, respiratione & pulsu tantum superstitibus, color plumbeus, atque involuntaria illacrymatio; crescente morbo, vultûs adductio, ita ut longior notâ videatur imago, præcordiorum prominentia, & totius corporis frigidus torpor, pectoris stridor, & superiorum partium sudores frigidi.

BOERHAAVII *Sententia.*

Causæ frequentiores,

Art. 310. Causæ Apoplexiæ frequentiores sunt, 1°. Polyposæ sanguinis concretiones. 2°. Spissitudo inflammatoria cruoris. 3°. Crassa, glutinosa, pituitosa, iners totius sanguinis natura. 4°. Simplex plethora vasorum à quacunque causâ. 5°. Tumores intra cranium nati [quibus addi possunt sanguinis vel feri *extravasationes ex contusionibus vel concussionibus vi externâ impressis, & innumeræ aliæ causæ latentes.*]

Divisio Apoplexiæ.

Art. 311. Divisio apoplexiæ in *sanguineam* & *pituitosam* est utilis, sed non perfecta divisio; quum & *serosa, & atrabiliaria, & polyposa* sit, & *alia.*

Prognosis.

Art. 312. Lenis Apoplexia solvitur superveniente sudore multo calido, æquabili, urinâ multâ, crassâ; hæmorrhoidum, mensium vel alvi fluxu, vel febre magnâ. Paulò gravior solet mutari in *paralysin*

pàralysin alicujus partis musculosæ; totius lateris unius, unde *hemiplegia*; vel omnium partium infra caput; unde *paraplegia*, quæ rarò curatur, semperque memoriæ, judicii, motuumque læsiones relinquit. Exquisita apoplexia in mortem citò finitur, rarò septimum diem excurrens.

Art. 313. Curatio varianda est pro ratione *Curatio varia.*
 causarum; si à causâ frigidâ, pituitosâ oriatur, conandum est statim, ut pressio lentoris glutinosi à capite avertatur per derivationes in alia & opposita loca, & per *evacuationes universales*; in usum veniunt *vesicantia, caustica, frictiones, ligaturæ, apoplegmatismi, sternutatoria, acerrimi usurpandi stimuli* quicunque, *vomitória, purgantia valida, clysmata acria*; ut sequens, R.
Pulp. colocynth. ʒß. fol. tabac. ʒiß. coq. in aq. font. q. s. ad ʒx. admisce sal. gem. ʒij. f. enema.
 In usu tamen horum omnium augetur sæpe malum, materie magis motâ & impactâ, viribus tamen mox projiciendis per *evacuantia*: hinc in conciliandâ dissolutione semper *evacuationi & avulsioni* studendum, quantum res pati queat; inde regula [*Hippocratis*] *venæsectio*, ni juvet, occidit & [*Celsi*] occidit vel liberat. Si verò à causâ calidâ oriatur, & morbus inflammatorius videatur, tum illicò mittatur sanguis magnâ copiâ ex *venis jugularibus*, & repetatur pro re natâ, undè, si morbus sit sanabilis, levamen accipiet; diarrhœa omni arte obtineatur; *diluentia, attenuantia, & diuretica* ingerantur; detineatur æger, quantum fieri potest, è lecto, saltem à decubitu declivi. De reliquis lector ipse consulat auctorem.

ETTMULLERI Sententia.

Hujus affectus prodromi.

Art. 314. Signa Apoplexiæ aliquando probabiliter futuræ sunt dolor capitis, vertigo, tumor carotidum, memoriæ debilitas, spontaneæ oculorum illacrymationes, scotomiæ, incubus, vocis tarditas & hæsitantia, oris distortionem, dentium stridores in somno, stupor frequens brachii aut pedis, aut etiam refrigeratio extremarum partium.

Paroxysmus.

Art. 315. In hoc affectu omnes functiones animales subito cessant, homo quasi fulmine percussus & attonitus in terram jacet, sine motu (hinc dicitur morbus *attonitus* & *sideratus*) respiratione ipsâ plus minus imminutâ cum vel sine stertore, pulsu adhuc nonnihil vegeto, & perquam duro, nisi in casu admodum periculoso, ubi deficit; color faciei & oculorum ut plurimum rubet, facies tumida; æger profunde dormit, & nequit suscitari; interdum resolvitur vesicæ & ani sphincter; supervenit tandem spuma circa os.

Hemiplegia.

Art. 316. Hemiplegia seu hemiplexia est quando solummodo dimidium capitis & reliqui corporis afficitur [more *Apoplexiæ*.]

Apoplexiæ causæ.

Art. 317. Apoplexiæ causæ proximæ sunt vel impeditus spirituum animalium motus in cerebro, vel impeditus sanguinis circulus per cerebrum; venus nimia potissimum in senibus ad Apoplexiam multum disponit, ut & animi affectus graviores, ira, &c. Contusiones & concussionem capitis, scabies retropulsa, vapores mercuriales, gas seu halitus carbonum.

Est morbus hæreditarius.

Art. 318. Apoplexia est morbus admodum hæreditarius; omnes, qui Apoplexiâ moriuntur, suffocati intereunt, unde quo *liberior est respiratio,*

ratio, eo major est spes salutis, & contrà; spuma circa os est ferè semper signum lethale.

Art. 319. *Barbette* in curandâ Apoplexiâ ^{Curatio.} inunctionem mercurialem commendat; metus est de vomitu exhibendo, nè suffocatio acceleretur, quod non paucos medicos deterret. In Apoplexiâ sanguineâ venæsectio est necessaria, in pituitosâ omittenda, quoniam nociva est, sed potius exhibendum est vomitorium antimoniale; æger non debet in lecto decumbere, sed erectus sedere; enemata acriora sunt injicienda parata ex lavend. rut. majoran. nicotian. rad. pyreth. irid. nostr. vin. benedict. sal. gem. pulp. colocynth. in petiâ ligat. &c. In ipso paroxysmo non neglectis universalibus conducunt salia volatilia, sudorifera, speciatim aurum diaphoret. Poterii, cinnabarina, species diamb. confect. alkerm. sudorifera ex lignis declinante paroxysmo aliquandiu continuata sunt maximè proficua.

Art. 320. Pro præservatione, præmissis ritè ^{Prophylaxis.} universalibus præ reliquis multùm laudatur frequens *salviæ* usus quocunque modo; in cubebis, cardamomo, sem. sinap. & erucæ singulares latent vires maximè in senibus in formâ pulv. vel aliter in vehiculo appropriato assumptis. "Item fonticuli inter scapulares hodierno usu comprobantur."

COLEI Sententia.

Art. 321. Auctor putat acerbum frigus & ^{Causa Apoplexiæ singularis.} gelu diutinum anno 1683° numerum apoplecticorum annis succedentibus adauxisse.

Art. 322. Potio infusionis rorismarini, *salviæ*, beton. lilior. convul. &c. instar theæ, item Coffee, & fumifuctio nicotianæ ad præcavendam Apoplexiam laudantur; balsama odorifera, Apoplectica dicta, & usus ptarmicorum inordinatus damnantur.

De largâ
sanguinis
missione.

nantur. Sanguinem detrahit manu maximè liberali ad uncias scilicet, 30, 40, 50, imò 60, hancque praxin non modò ex propriâ experientia stabilire satagit, sed etiam auctoritate celeberrimi D. Gibbons, neque in junioribus tantùm, verùm etiam in ætate provectioribus injungit; & instantiam profert cujusdam annum 77um agentis, à quo sanguinis inter 20 & 30 uncias detraxit, & tantundem aliâ vice intra ejusdem septimanæ spatium ob *vertiginem* aliqualem superstitem.

CATHERWOODII Sententia.

Arteriotomia.

Art. 323. Auctor pro virili conatur, & nulum non movet lapidem *arteriotomiam* introducere tanquam *phlebotomiâ* longè præstantiorem in hoc morbo curando; locum designat in arteriâ temporali, operationemque neque difficilem esse, neque periculosam asserit: accurate digitis detinenda est arteria, nè subvolutet, & vulnus infligendum est non puncturâ, sed per incisionem cum dextrâ mucronis lanceolæ elevatione; detractâ sufficiente sanguinis quantitate, premendum est vulneris orificium in os temporale cum digito maximo, quo *thrombus*, si accidat, citò dissipabitur, & ferè momento temporis fluxus sistetur.

Cui commo-
do adbibea-
tur ista pra-
xis, dubita-
tur.

Art. 324. " Verùm enimverò mihi videtur
" author noster meras umbras consecrari, ut
" *Hercules* stramineus appareat, novam crepat
" methodum; sed quomodo stabilitur hæc
" praxis? Inter paucas, quas adducit hoc af-
" fectû laborantium, historias, unicam tantùm
" per *arteriotomiam* curati affert; sed de his
" non libet morari. Utcunque verò res se ha-
" beat, minimè futurum videtur, (ut rectè ad-

" monet

“ monet D. Freind) ut nostri unquam homines
 “ huic medicinæ generi affueſcant.

FARRAGO Sententiarum.

Inter legendum & ex observatione.

Art. 325. In paroxyſmo Apoplectico intumescunt venæ jugulares necnon pulmonum, quæ non rarò rumpuntur in Apoplexiâ demortuis. In defunctorum cadaveribus sæpiſſime repertum eſt *serum viscidum* in cerebri ventriculis, aliquando *sanguinis* ingens copia in sinibus, aliquando *tumores* ad pugni magnitudinem juxta conarium inter cerebrum & cerebellum; talis (observante Drelincurtio) ſemestri ſpatio primò *cæcitatem*, dein *surditatem*, ſubinde ſenſuum omnium *abolitionem*, & poſtremò *necem* intulit. In cerebro Apoplexiâ mortui (inquit Cheſelden) obſervavi univerſa vaſa ſanguifera plurimum diſtenta, ventriculos, ipſamque cerebri ſubſtantiam lymphâ ſupra modum abundantes, & duram meningem magnoperè incrāſſatam, &c. Vomitoria (inquit Dolæus) experienciâ teſte, quicquid reclamet Sylvius, divinam afferunt opem. “ Nullum eſt potentius remedium *vi-*
 “ *no emetico* in omni ſoporoso affectu, doſ. $\mathfrak{z}\text{ij}$.
 “ vel $\mathfrak{z}\text{ij}$. per os, $\mathfrak{z}\text{ijj}$. vel iv. in enemate. Si
 “ injecta enemata præter rationem moram faci-
 “ unt, ſollicitanda eſt dejectio acribus ſuppo-
 “ ſitoriis, ſpeciatiim incidatur fruſtulum ſaponis
 “ Venet. in formam Glandis.” *Venæſectionem*
 in omni Apoplexiâ, & in omni ætate, & in ſum-
 mâ quidem ſenectute admittimus; timidis, loco hujus, *birudines* vel *cucurbitulas* concedimus.

Art. 326. Rhodius obſervavit, quòd in omni-
 nibus affectibus *comatoſis*, præcipuè *lethargo*, &
Apoplexiâ, *Pulsus fortis* ſæpe de-
 cipit inextertos.

Apoplexiâ, pulsus dum ex parvo fiebat magnus, & sensim in magnitudinem crescebat, ægrotantes brevi moriebantur; pulsus etenim in hoc affectu est ut plurimum fortis & plenus, quod multos decipit.

Nota bene.

Art. 327. *Apoplexiâ* demortui ante triduum non sunt sepeliendi, quia omnes humores intra illud spatium moventur, & nonnulli ante illud tempus revixisse observati sunt. *Barbette.* Linimentum sequens ut specificum in *lethargo* & *Apoplexiâ* habetur; *R. ol. succin. spic. castor. ana ℥ij. flor. hyperic. succ. rut. express. ana ℥iij. m. illinatur cervix, &c.* Idem summum & ferè unicum remedium in *Apoplexiâ* sunt *cucurbitæ* capiti impositæ. *Riverius, Zacutus, Lusitanus, &c.* Cùm morbi vis maxima est, admoveatur *cauterium actuale* inter primam & secundam nuchæ vertebram.

Remedia varia.

Art. 328. Remedia sequentia interdum pro re natâ in usum adduci possunt; *antimonium diaphoret. antiepilepticum Poterii, aurum fulminans, aurum Mosaicum, cataplasma suppedale, cataplasma de hælecibus, elaterium, elect. antiapoplepticum, emplastr. cephalicum, elixir pæon. Mynsicht. enema acre, enema apoplepticum, ens veneris, flores salis armoniac. martiati, gargarisma ad pituitam, infusum cephalicum, pil. volat. sternutatoria omnia [flores Benzoin. aliis ptarmicis adjecti illa multò efficaciora reddunt] pulv. ad guttutam, tinctura epileptica, vinum benedictum, &c.*

Hemiplegia, Paraplegia, seu Paraplexia.

ETTMULLERI Sententia.

Ratio nominum.

Art. 329. Paraplegia seu paraplexia & apoplexia particularis, in altero tantum latere hemiplegia nominantur. Interdum afficitur totum

tum corpus, excepto capite, ex obstructione spinalis medullæ; frequentius est morbus *secundarius*, interdum verò *primarius*; sensus vel motus vel alteruterque vel totaliter, abolentur, vel multum imminuuntur.

Art. 330. Paraplegiæ, quæ *apoplexiam*, *epilepsiam*, aliosque morbos immediatè sequuntur, ^{Paraplegia ab apoplexiâ differt.} vulgò *paralyfis* vocantur, sed *paralyfis* est longè alius affectus, ut infra manifestum erit. (332.)

Art. 331. Vomitus in omni paraplexiâ con- ^{Curatio.} venit & purgatio ad primarum viarum emundationem; *venæ sectio* convenit in plethoricis; proximo loco *sudorifera* valde conducunt, cum specificis interspersis, decoctum *sassafr.* cum *roremarino* & *bacc. juniperi*; aliquando datur *aurum fulminans* ad gr. iij. vel iv. de reliquis internis medicamentis vide *apoplexiam* & *paralyfin*; balnea ex *formicis* reverà singulare quid obtinent in *paraplegiis* curandis.

Paralyfis & Paresis.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 332. Paralyfis est gravior, & Paresis ^{Paralyfis & Paresis.} levior affectus; paralyfis propriè est resolutio & relaxatio ligamentorum & membranorum motui inservientium, non ab obstructis nervis proveniens, sed à merâ membranacearum & nervearum partium resolutione, & sic à *paraplegiâ* distinguitur, quæ ab obstructione nervorum exoritur; hæc sequitur *apoplexiam*, *epilepsiam*, *convulsiones*, *vertigines*, &c. qui affectus in se mutuò sunt permutabiles, & plerumque desinunt in *paraplegiam*; Illa verò sequitur alios morbos longè diversos; viz. *scorbutum*, *malum hypochondriacum*, *colicam*, & frequentior est in regionibus ubi vino & spiritibus.

bus indulgent; aut oritur etiam subinde à causis externis, ex fumis metallicis, &c.

Curatu difficilis.

Art. 333. Paralysis cæteris paribus facilius curatur quàm *paraplegia*, quæ plerumque omnem medici operam eludit; motus saltem amissus, superstitè sensu restituitur; *tremor* superveniens est bonum signum recuperandi motum. "Atrophia verò aut frigiditas pessimè ominatur."

Curatio.

Art. 334. Purgatio lenis tantum institui debet cum *mercurio dulci* & *extracto bellebori*, specie diaturb. cum *rhabarbaro*, pil. fætid, &c. & postea *sudorifera*, remedia *apoplectica*, & *epileptica*, *viperina*, *succinata*, *lumbricalia*, ex *milleped.* & *formicis* parata, *antimonialia*, *martialia*, *bezoardica*, *aurum diaphoreticum*, *antiscorbutica*, & *specifica* in sero lactis cocta quando à dolore colico ortum ducit; & externè pro abdomine illinendo *galbanetum Paracelsi*. *Galbanetum Sennerti* est præstantius medicamentum. Vid. *Pharm. Batean.* In genere *urticatio* membri resoluti est maximi usus, expertus loquor. *Thermæ naturales*, balnea ex *formicis* parata, *unguentum martiatum*, *nervinum*, *paralyticum*, &c.

WILLISII Sententia.

Definitio, paralyseos.

Art. 335. Paralysis est partium nervosarum à debitâ distentione resolutio, sive relaxatio; cujus ratione motus & sensus, nempe aut alter tantum, aut simul uterque, in toto corpore, vel in quibusdam partibus, debito more exerceri nequit.

Unde provenit.

Art. 336. Mentis hebetudo, oblivio & stupiditas, frequenter in paralyfin mutantur. Paralysis aliis affectibus frequentius supervenit, quales præcipui sunt *carus*, *apoplexia*, *scorbutus*, *convulsio*, *colica*, *arthritidis*, &c.

Art. 337.

Art. 337. Paralyfis ab apoplexiâ, caro, ^{Difficili curatur.} convulsione, colicâ, aliisque cerebri, aut systematis nervosi affectibus superveniens, si non brevi tempore in melius alteretur, aut medicamentis cedat, plerumque insanabilis perstat; hominibus provectæ ætatis, cacochymicis, valde scorbuticis, aut intemperatis accidens, & si affectus haud immanis fuerit, difficilè tamen curatur.

Art. 338. *Pblebotomia* passim non omnibus ^{Curatio.} convenit; & si hanc vetamus, non tamen ob eandem cum veteribus rationem, supponendo paralyfin esse morbum frigidum; præmissis universalibus, viz. vomitorio & catharsi, cerevisia medicata parari potest ex *salviâ hæton. stæchad. lign. sassaf. cortic. Winter. &c.* Quidam paralytici sunt frigidi, alii calidiores ex constitutione, ideoque remedia debent esse diversi generis, ut in ipso *scorbuto* evenire solet. Remedia in hoc affectu insigniora sunt *viperina, pulv. rad. serpent. virgin. gum. guaiac. tinct. succin. sp. C. C. succinat. pulv. ari. comp. chalybeata, antiscorbutica* omnia, præcipuè succi antiscorbutici cum aquâ *raphan. aurantiis, &c.* Externè *fotus, linimenta, cucurbitulæ, vesicatoria, urticationes,* item immissio membri resoluti in *grana hordei* post cerevisiam subductam, vel intra *ventrem* vel *thoracem bestię* recens *maſtata,* aut denique *balneum artificiale vel naturale.* His non succurrentibus proveniendum erit ad remedia magna, viz. *diaphoretica, salivantia, vomitoria fortiora, &c. sudorifica* usitatoria sunt *decoctum guaiac. spiritus & oleum ejusdem, mistura simplex, flores & spiritus salis armoniac. aurum diaphoreticum, sal viper. bezoar. min. tinct. antimon. &c.* Nullum datur præstantius remedium quàm *thermæ nostræ Bathonienses;*

T 2

quosdam

quosdam tamen deterius reddunt. " Pro
 " pauperibus & nimis procul à *Bathoniâ* de-
 " gentibus *Thermæ artificiales* ad imitationem
 " naturalium ad hunc modum fieri possunt;
 " 4 calc. viv. ℥iv. sulph. viv. pulv. ℥ij. coq.
 " paulisper in aq. commun. cong. xx. vel xxx.
 " pro semicupio.

Inter legendum & ex observatione.

*Causa para-
lytica.*

Art. 339. A spirituum inopiâ fit paralysis, ut in senectute valetudinariâ, post immodica sanguinis, liquoris genitalis, &c. dispendia, è sanguine enim effœcto pauci spiritus in cerebro procreantur.

*Papilla cu-
tanea tactus
organum.*

Art. 340. Credibile est papillas cutaneas esse tactus organum, ideoque hic ratio reddi potest, cur superfluo motu sensus potest aboleri, viz. quia motus per nervos fit, sensus per papillas hæc.

*Remedium
ex formicis
& ex semin.
sinap.*

Art. 341. Ad membra paralytica plurimum valent fomentationes quotidianæ ex formicis & earum cubilibus in aq. font. coct. interdum præsentaneam opem & firmum constansque robur partibus affectis afferunt; eodem tempore usurpetur oleum sequens, ℞ sem. sinap. parum contus. q. v. sp. lavend. q. s. ut madescat; infunde frigidè per hor. 24. deinde oleum prelo exprimatur, cum quo inunge cervicis vertebrae & spinam dorsi & etiam partes affectas. Nihil potentius est in affectibus paralyticis (inquit *Cbesneau* experienciâ teste) ad discutendum humorem aliquem in vertebrae lumborum vel in musculis concretum, quàm oleum philosophorum, & oleum terebinthinæ, quod secundò exit post spiritum aureique est coloris. Si membrum paralyticum extenuetur, vix aut nè vix quidem restituitur.

Art. 342.

Art. 342. D. Harris in observationibus de ^{Vires tere-} morbis gravioribus asserit ^{bintbina è} *terebintbinam è Chio* ^{Chio.} in hoc affectu vires planè admirandas obtinere; atque hunc in modum præscribit, R. *tereb. è Chio* ℥iij. solve in vitel. ov. immiscendo syr. *de stæchad.* ℥j. *aq. lact. alex.* ℥iv. m. f. haust. singulis auroris capiend. ad quartam vicem. Addit prætereà se dedisse *tereb. Venet.* ℥vj. vel ℥j. in haust. similiter dissolut. non modò in *paralyfi*, verùm & in *arthritide*, & in *rheumatismo* cum optimo successu.

Art. 343. Larynx, pharynx, & gula quan- ^{Paralyfis} doque ^{Laryngis,} Paralyfin patiuntur. Paralyfis ^{Pharyngis &} *laryngis* ^{gula.} prohibet deglutitionem liquidorum, non verò solidorum, quoniam epiglottis non perfectè claudet rimulam laryngis. Paralyfis ^{Pharyngis &} *pharyngis* ^{gula.} prohibet deglutitionem solidorum, non verò liquidorum. Paralyfis *gulæ* omnimodam deglutitionem tollit. Interdum deglutitio læditur ex contracturâ spasmodicâ gulæ, quod hypocondriacis & scorbuticis est familiare.

Art. 344. Epispastica sunt applicanda; an- ^{Curatio.} tispasmodica & antiparalytica internè & externè usurpanda sunt; gargarismata & linctus in loquelâ amissâ convenientia hic locum habent; speciatim *succus salviæ cum nuc. moschat.* castoreo frequenter & diu in ore detentus. "Cataplasmate sequent. in praxi nostrâ quandoque usus sum; R. *pulp. raparum coct.* ℥iv. " *herb. rut. contus. mī. sem. sinap.* ℥j. *pulp.* " *alb. græc. euphorb.* ℥ij. *sulph. viv.* ℥iij. *ol.* " *succin. g.* 100. *ung. nervin.* q. s. m. f. cataplasma gulæ applicandum.

Art. 345. In paralyfi linguæ solus succus ^{Paralyfis} *salviæ* ^{linguæ.} obmutescentiam solvit; sequente gargarismate felici cum successu in praxi aliquando usus sum; R. *Fol. salviæ rorismarin. ana* mj. *hys-*
sop.

*fop. puleg. ana mß. sem. staphid. agr. sinap. ana
 ʒß. coq. in q. f. aq. font. ad ʒj. Colaturæ add.
 succ. salviæ depurat. ʒij. oxymel. scillit. aq. regin.
 Hungar. ana ʒj. syr. stæchad. ʒiij. m. teneat coch.
 ij. in ore aliquamdiu & deinde expuat, idque
 fiat frequenter in die.*

FARRAGO Sententiarum.

*Celsi obser-
 vatio.*

*Art. 346. Solent, qui per omnia membra re-
 soluti sunt, celeriter rapi; at si correpti non
 sunt, diutius quidem vivunt, sed rarò tamen ad
 sanitatem perveniunt, & plerumque miserum
 spiritum trahunt, memoriâ quoque amissâ.*

*Curanda
 est, ut lues
 venerea.*

Celsus.

*Art. 347. Cura hujus mali à curatione luis
 venereæ non abludit multùm, adeoque mercu-
 rialia, sudorifera, decoct. è lign. &c. profunt. Ex-
 ternè inunctiones, spirituosæ & penetrantia non
 in parte affectâ, sed spinâ dorsi; ut unguentum
 nervinum, martiatum, ol. tereb. sal. volat. &c. I-
 tem maximo cum emolumento sequens em-
 plastrum spinæ dorsi admovetur; R. Empl. de
 ranis cum quadruplo mercurio ʒj. camphor. ʒß.
 malaxetur cum ol. succin. & fiat emplastr. Wald-*

*Tinctura
 Pitcarnii.*

schmid.

*Art. 348. Tinctura antiepileptica Pitcarnii, in
 cap. de epilepsiâ (385.) tradita purgantibus or-
 ba ab authore laudatur.*

*Remedia a-
 lia varia.*

*Art. 349. Virtutes & usus remediorum se-
 quentium lector ipse expendat. Cataplasma de ra-
 pis, cinnabaris antimonii, emplastrum de pyrethro,
 enema apoplectic. enema terebinth. fots spirituosus,
 galbanetum Sennerti, guttæ Goddardianæ, infu-
 sum cephalicum, linimentum paralyticum, oleum
 lumbricorum (per distillationem mira præstat)
 pulvis ad guttetam, spiritus sanguinis, succi scorbu-
 tici,*

tici, tinctura cantbaridum, tinctura epileptica, unguentum ad atrophiam, unguentum salino-volatile.

CATALEPSIS.

Art. 350. Catalepsis seu catoche, Latinis & *Catalepsis.* Arabibus congelatio dicta, est affectus in quo ægri manent rigidi in eodem statu, quo preñsi fuerunt : interdum tamen nonnihil audiunt, vident, recordantur, & post narrant ; si quid ori ingeratur deglutiunt, impulsu incedunt. Milites in obsidione Metensi hastam in manibus tenuerunt, equites turmam sequebantur, non minus quàm non congelati. Est morbus raro Rarò occurrit & rarissimè curatur. occurrens at satis acutus, intra 3 aut 4 ad summum dies jugulans ; quandoque fit metastasis in *epilepsiam, apoplexiam, vel melancholiam* : in genere paucissimi restituuntur ; nemo liberatur, cui secundò catochus supervenit.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 351. Catalepsis seu catoche, est affectus Morbi descriptio. rarissimus, & summè mirabilis ; in quo cessat omnis sensus internus, & externus, & motus, ita ut ægrorum membra rigida sunt, & instar statuarum in suâ positurâ ; impulsa tamen moventur, sed tamen denuò in istâ per motum acquisitâ figurâ fixa permanent. Vulgò pro *ecstaticis* habentur. “ In hoc affectu (inquit *Dolæus*) alvi ac urinæ fit suppressio ; respiratio tamen integra & illæsa manet, ut & sanguinis circulatio : ægri verò immoti manent instar *Marpeffæ caulis*.

Art. 352. “ Quoad curam, in genere ab Curatio. omnibus practicis tam veteribus quàm newericis hunc morbum ejusdem farinæ medicamentis, quibus *apoplexiam* curari lectori patebit ;

“tebit; undè jure merito *apoplexia inversa* nuncupatur. Remedia omnia profunt, quæ viscidum quodcunque incidere vel attenuare, & pro ratione occasionis evacuare valent; excellunt *salia volatilia*; conveniunt *vomitoria antimonialia, epispastica, antispasmodica, antiparalytica, &c.*”

BOERHAAVII Sententia.

Causa proxima.

Art. 353. Hujus morbi causa proxima est immobilitas sensorii communis, prout primo momento insultus se habebat. Ergo sanguinis cerebrosi, glandularum cerebri, emissariorum ejus absoluta est quies, ut in initio. Omnes quidem in eo morbo functiones cerebri læduntur, & illæ, quæ inde pendent; soli musculi sic manent tensi, ut in initio erant; cæterum respiratio & pulsus supersunt, at plerumque leves. Dissecta cadavera demonstraverunt arterias venasque cerebri valde turgentes fortiter impacto denso cruore; in morte plerumque finitur.

Curatio.

Art. 354. Solvitur interdum *largâ narium hæmorrhagiâ*; ideoque curatio tentatur hæmorrhagiæ ex naribus prolectu hæmorrhoidalis, menstruivæ fluxûs prolectu; sternutatoriis, vomitivis; vesicatoriis; fonticulis [inter-scapularibus]; setaceis; victu humectante.

Stupor seu torpor, & obdormitio membrorum.

Stupor seu Torpor.

Art. 355. “Stupor vel torpor in genere est sensûs tactûs vel motûs, vel utriusque imbecillitas, quæ quidem plerumque est aliqualis paralytis scorbutica inchoata; saltem istius morbi plerumque est prodromus. Si plura simul occupet membra *bemiplagi-*”
“am”

“ *am* aut *apoplexiam* minatur. Stupor in facie
“ *torturam oris* portendit.

Art. 356. “ Huc quoque pertinet affectus à *Obdormitio.*
“ quibusdam *obdormitio* membri unius vel
“ plurium vocatus. Hæc obdormitio vide-
“ tur esse affectus ex torpore & dolore ali-
“ quali simul mixtus, qualis à causâ externâ
“ plerumque excitatur, compressione scilicet
“ membri vel nervorum in eo, undè influxus
“ spirituum animalium inhibetur, qui postea
“ laxatis nervis copiosè & subito in illud re-
“ currunt, & subitam alterationem faciunt,
“ quam dolor ille vel molestia sequitur.”

Art. 357. “ Novi quendam ferè sexagena-
“ rium, qui *colicâ nervosâ diuturnâ* laborasset, *Historia singularis.*
“ nimirum triginta plus minus annos per men-
“ ses aliquot illum quotannis affligente, in
“ hunc affectum tandem incidentem silente
“ ferè colicâ aut saltem leviter ac impoten-
“ ter dolente, nempe in *stuporem, torporem* &
“ *obdormitionem brachiorum* & *crurum, præci-*
“ *puèque manuum* & *tarforum, & musculorum*
“ *ocularium.* Huic imperavi *rhabarb. ʒj. vel*
“ *ʒss.* alternis vel tertiis diebus horâ aliquâ
“ antemeridianâ masticare; opobalsami purif-
“ sim. gr. xx-vel xxx in *sacchar. crystal. instil-*
“ *lat.* semel vel bis in die deglutire, cerevi-
“ siam & spiritus ardentis omnimodas pror-
“ sus interdixi. Porro bis tantum in die vi-
“ ctum capere consului; jentaculum scilicet
“ & cœnam idque ad intervallum *novem ad*
“ *minimum horarum* omisso prandio; Aquam
“ Spadensem inter cœnandum ad sitim potare
“ loco cerevisiæ tenuis, vel aq. commun. at-
“ que ex hac methodo, dum hæc scribo, me-
“ lius se habere videtur. *Vires Pisselæi Indici*
“ nondum expertus est.

U

TREMOR.

TREMOR.

ETTMULLERI Sententia.

Tremor.

Art. 358. Tremor est malum morbis *convulsivis* affine, in quo cum motu naturali & voluntario simul aliquid *convulsivi* concurrat; est affectus seipsum oculis prodens. Tremor supervenit animi passionibus gravioribus, speciatim iracundiæ, & crapulæ, sed hic est *accidentalis* & *transitorius*; metalli fossores & metalli fabri subinde tremunt; nimia Venus ad tremorem disponit; senio confecti ferè semper tremore plus minùs afficiuntur.

Prognosis.

Art. 359. Tremor interdum periculosus est quoniam facilè degenerat in alios graviores affectus nervinos, in *paralysin*, *apoplexiam*, *lethargum*, *spasnum*, &c. in senibus est incurabilis. Tremor qui supervenit mulieribus post partum ex retentis quibuscunque in utero est periculosus affectus; subinde enim *epilepsias* lethales infert.

Art. 360. Tremori succurrunt omnia ea, quæ in *paralyticis* *apoplecticis* & *convulsivis* morbis conveniunt, & quæ *nervina* dicuntur, privatim *cerevisia salviata*, proximo loco *stæchas Arabica*, *rosmarinus*, *melissa*, *majorana*, *radix* & *semen pæon.* *bacc. juniperi*, *rob. ejusdem*, decoctum è *lignis*, *aromata*, *castoreum*, *stercus pavonis*, *cinnabarini*, &c. Quoad externa eadem sunt ac in *convulsione tonica*, quibus addi potest usus *thermarum* [*psychrolusia*].

CONVULSIO.

Convulsio, ejusque divisio.

Art. 361. Convulsio sive contractura est nervorum musculorumque versùs suum originem, involuntaria & perpetua retractio, & ita

ita distinguitur à *motibus convulsivis*, qui suas habent interpolationes: Estque vel *universalis*, *tetanus* dictus, qui dividitur in *emprosthotonum* & *opisthotonum*; vel *particularis*, quæ membrum quoddam vel articulum privatim respicit, hujus speciei est *spasmus cynicus*.

SCHMITZII Sententia.

Art. 362. *Spasmus cynicus*, qui est distortio ^{*Spasmus cynicus.*} utrumque latus oris obsidens [sin verò alterum tantum latus convellatur, *tortura oris* dicitur. *Ettmuller.*] à rictus canum irâ percitorum & ad mordendum sese comparantium similitudine appellatur. Ex se turpe est malum & difficile curatu, exitialium morborum, ut *apoplexiæ*, aut *epilepsiæ*, non rarò est prodromus. *Ligaturâ*, quâ, tanquam capistro, facies ad figuram naturalem reducat. ^{*Tortura oris.*} *Medicamenta antiparalytica* & *antispasmodica* sunt usurpanda. ^{*Curatio.*} “Pro homine quodam octogenario sequens linimentum præscripsi, non neglectis interim appropriatis internis, quorum nunc oblitus sum; & præter spem omnem curatus est. ʒ sapon. Venet. ʒij. camphor. ʒij. ol. mac. per express. aq. regin. Hungar. ana ʒss. sp. sal. armoniac. gʒ. xxx. ol. junip. gʒ. xl. ol. castor. ʒiss. misce.”

COELII AURELIANI Sententia.

Art. 363. Interdum buccas adducit in posteriorem partem tanquam ridentibus; nunc palpebras & nares collum etiam atque humeros rapit, & ita patientes facit commoveri tanquam onus humeris bajulantes transferendi ponderis causâ [sed hæc species videtur esse *emprosthotonus*.] ^{*Aureliani descriptio.*}

Aliundè.

Curatio.

Art. 364. " In hujusmodi spasms particul-
 " laribus post *evacuationes* (si indicentur) fa-
 " ctas, exhibenda sunt remedia *antiscorbutica*,
 " & *antispasmodica*: Inter hæc eminent ex-
 " pressiones *millepedum*, *castoreum*, *elixir pæoniæ*
 " & *decoctum guaiaci*, & ultimò ad *topica*
 " deveniendum est; pars affecta, in artuum
 " *contracturis*, si fieri possit, in *intima bovis* aut
 " *vervecis* recens cæsi immittatur, & ibi tam-
 " diu detineatur, quamdiu animal calet;
 " commendantur balnea præcipuè *sulphurea*,
 " & *balsamum galbani terebinthinat.* à Sennerto.

ETTMULLERI Sententia.

Convulsio
tonica.

Art. 365. Convulsio *tonica* est convulsio
 propriè dicta, viz. quando pars convulsa rigi-
 da manet, ac metus est nè omnino contracta
 permaneat. In *Indiâ orientali* epidemicum ma-
 lum est varii generis convulsio, de quo ele-
 ganter scribit *Bontius*.

Curatio.

Art. 366. Inter universalia *clysmata* sunt val-
 de proficua; remedia interna sunt *carminativa*,
cephalica, *antiepileptica*, in pertinaciori malo de-
 coctum è *lignis*: Externè *linimenta spirituosæ* &
penetrantia, speciatim *lumbrici vivi* applicati,
ol. & *sp. lumbricorum camphorat.* *ol. succin. cum*
petrol. *galbanetum Paracelsi cum ol. euphorb. ol.*
terebinth.

Aliundè.

Spasmi sive
motus con-
vulsivi.

Art. 367. Spasmi sive motus convulsivi sunt
 contractiones musculorum non constantes, sed
 cum interjectâ aliquâ quiete alternatim ces-
 santes & celeriter redeuntes ab involuntario &
 irregulari spirituum animalium influxu. Tales
 cernuntur

cernuntur in epilepsia, in passionibus hysteriis & hypochondriacis, aliquando in scorbuto, in febribus malignis malè judicatis, in capitis vulneribus & contusionibus gravioribus, &c. sed hi affectus seorsim tractantur. Motus convulsivi sive spasmi ab ataxiâ spirituum in summitatibus vel originibus nervorum inordinatè descendunt oriuntur. *Tensio convulsiva* solidarum partium est una ex primariis causis, quæ æquilibrium destruunt inter solidas & fluidas. Journ. de Scav.

Art. 368. Lethalis evadit convulsio ex eo solùm, quòd suffocationem inducat convulsis musculis respirationi dicatis. Unde letales.

SINGULTUS.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 369. Singultus est motus diaphragmatis convulsivus. *Sternutatio* singultui superveniens illum solvit, quoniam est motus spasmodicus ei contrarius. Interdum est malum diuturnum per plures dies, menses, annos, affligens; aliquando penitus incurabilis, in quo casu occultum quoddam conformationis vitium, os ventriculi aut diaphragma, aut nervos afficiens, ferè subesse solet. Singultus.

Art. 370. Quoad curam [est morbus primarius vel secundarius, si posterior habenda est ratio morbi à quo pendet; in genere antispasmodica & stomachica sunt adhibenda] Laudanum cum cardiacis, zinzib. condit. stomachica, carminativa, præmisso vomitorio, vel purgatione cum calomel. &c. Externè cataplasma ad singultum Mynsicht. quod componitur ex fermento acris cum pulv. menth. & aliis aromat. cum ol. castor. &c. malaxat. Quidam cum spongiâ aut

aut pane calido applicant ventriculo fotum humidum factum *ex aceto cum castoreo pipere & sinapi cocto*. Internè pelliculæ internæ ventriculi gallinæ exsiccatae & pulverisatæ. Ubi pertinacior perdurat [in morbo primario] ad septimanas aliquot in corpore robusto semper provocandus est vomitus.

*Spiritus æ-
ruginis.*

Art. 371. Virgo hoc morbo laborans per longum tempus post permulta remedia incassum tentata, solo *spiritu æruginis* ab empirico exhibitto curata fuit. *Bonetus.*

*Remedia
varia.*

Art. 372. Eruditus medicus usum remedium sequentium probè calleat, *aurum Mosaicum, cataplasma stomachi, fotus spirituosus, fotus stomachicus*. Et præ reliquis *julap. moschatum*, quo nondum hætenus novi præstantius remedium (inquit *Fuller.*) aliquando enim divinitus succurrit, & singultum superat. Hanc veritatem testatur praxis nostra. *Diascordium* largâ dosi ad ʒij. in febribus, *Sydenham.* [imò ad ʒiij. dari potest.]

STERNUTATIO.

Sternutatio.

Art. 373. Sternutatio est motus convulsivus musculorum expirationi inservientium & diaphragmatis; nobis invitis accidit plerumque ex acrimoniâ humoris è glandulis narium sponte erumpente; vel ptarmicis excitatur, immò aliquando ab aëre frigido vel radiis solari-
bus.

Cura.

Art. 374. Sternutatio nimia est morbus de genere *convulsivorum*; ideoque in genere eandem curam postulat; *lenientia & mucilaginosâ* naribus attrahenda sunt; eandem ferè curam admittit, ac singultus. (370.)

EPILEPSIA.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 375. Paroxyfmi epileptici sunt motus ^{*Epilepsia.*} convulsivi, in quibus universum corpus, aut plura membra diversimodè contrahuntur, vibrantur, aut agitantur. Tres sunt gradus huius affectûs; primus parum differt à tertio ^{*Tres sunt gradus.*} gradu *vertiginis* (303.) In secundo gradu adsunt agitationes & gesticulationes variæ, sensibus externis ac internis perstantibus, aut in delirium abreptis, saltant, canunt, rident, flent, ridicula narrant, vociferant, pectora percutiunt; post paroxysmum interdum omnium recordantur, interdum nihil sciunt. In tertio gradu omnis tam sensûs quàm rationis usus perit, ad humum prosternuntur, dentibus strident, corpus insigniter attollunt, spuma per os ejicitur, labia & linguam mordent, &c. quibus remittentibus ægri tanquam sopore oppressi jacent, ad se redeuntes nihil horum sciunt, tantum de torpore, & gravedine quâdam capitis, & artuum lassitudine conqueruntur; qui secundo gradu laborant, vulgò pro *obsessis à dæmone* habentur.

Art. 376. Imprimis *lunæ motibus* auscultat ^{*Prognosis.*} epilepsia, maximè ea quæ est *per essentiam*. Epilepsia *habitualis* interdum sine periculo vitæ ad plures annos durat, utut sæpius recurrens ægros plus minus paralyticos, delirantes, aut stupidos reddat. In junioribus aliquando circa pubertatem terminatur; post 25um annum superveniens ferè usque ad mortem durat, *teste Hippocrate*, sed hoc non est omninò verum. In junioribus spes est circa pubertatis tempus.

Art.

Curatio.

Art. 377. Cura inchoanda est cum vomitorio, maximè si morbus sit *per consensum*, mercurius dulcis permiscendus est cum purgantibus, quæ etiam debent esse mitiora; laudantur *absorbentia*, *martialia*, *acidulæ*, *decoct. è lignis*, *fonticuli*; si *venæsectio* celebretur, sit in talo. Inter specifica *antiepileptica* numerantur sequentia, *Radix pæon. mar. flor. lilior. corval. tiliæ, sem. rutæ, viscus quercinum, vel potiùs corylinum, lignum buxi, sp. ceras. nigr. aq. epileptic. Langii sp. sang. human. secundin. human. cranium humanum, dens hippopotami, castoreum, stercus pavonis, camphora, sal. & ol. succini.*

Quid agendum in paroxysmo.

Art. 378. Ad excitandum ægrum è paroxysmo infletur *fumus nicotianæ* [vel *avium pennarum*] in faucibus; suffitus *succini* etiam multum confert; conveniunt *ligaturæ* communicationem spasmodicam inhibentes, si, scilicet, *ab extremitatibus convulsiones inchoentur.*

WILLISII Sententia.

Paroxysmi descriptio.

Art. 379. Insultus epilepticus universalis ac immanior tantum *convulsio* esse videtur, cujus accessio ut plurimum ex improvise aggreditur, ægrosque nihil tale cogitantes opprimit, atque ictu oculi citius, sensu & intellectu orbos, in terram præcipitat; quippe non tam cadunt, quàm cum impetu quodam prosteruntur; prostratis supervenit stridor dentium cum spumâ oris, sæpè etiam capitis concussio; brachia & crura, necnon cervix & dorsum, aut statim rigida fiunt, aut variis flexionibus distorquentur; plerisque præcordia & hypochondria & venter intumescunt, post aliquod tempus ad se redeunt, superstitè dolore capitis & hebetudine.

Curatio.

Art. 380. Est morbus curationis difficillimæ, aliquando tamen medicamentorum ope profligatur,

gatur; aliquando suâ sponte terminatur, viz. circa pubertatis tempus, aliter in mortem definit, vel in alium morbum commutatur, scilicet, *paralysin*, *stupiditatem*, aut *melancholiam* (incurabilia.) *Alphonsus Ferrius* plurimos epilepticos simplici *guaiac.* decocto bis in die ad ℥vj. vel viij. præscripto ejusque decocto secundario vice potûs ordinarii (prout in *lue veneredâ* affolet) assumpto se curâsse affirmat: si tali decocto *radix pæon.* *aliaque specifica* addita fuerint, forsan efficacius esset remedium.

CHESNEAUII Sententia.

Art. 381. Quod palpitatio est cordi, talis omnino est Epilepsia cerebro; nam cum in eisdem usus habeat utrumque principium suam *systolem* & *diastolem*, harum ratione, ambo ab iisdem causis, simili symptomate affici par est. Ideo Epilepsia, five tanquam morbus five tanquam symptoma spectetur, dicenda est cerebri, aut alterius cujusque partis alteratio, quâ apta nata sit gignendæ materiæ, ichoris, aut vaporis simili, qualitatibus cerebro proprietate specificâ infensis, cujus occurso totum concutitur motu *palpitationis* simili cum læsione functionum, nervosa in consensum trahens, quæ suo modo etiam *palpitant* (quemadmodum *arteriæ palpitante corde*) quousque cerebrum noxia excuserit.

Art. 382. Non possum probare, quod omnes ferè consulunt, *membra scilicet coercenda esse tempore paroxysmi*, existimantes ex illâ convulsivi motûs cohibitione levare musculos; sed tantum abest: cum enim cohibitio hæc sit violenta, impediatque musculi contractionem ad terminum suum pervenire, quò longius est ab illo eò major fit fibrarum musculi contentio.

BARBETTII Sententia.

Ratio habenda est
causæ, unde
oriatur.

Art. 383. Si Epilepsia oriatur ex cerebri *idiopathiâ* semper adest gravitas, & atrox dolor capitis, item sensuum debilitas, stupor, faciei pallor, & insomnia turbulenta; si ex *sympathiâ* ventriculi, ii in præcordiis & circa orificium ventriculi dolorem, corrosionem vel distentionem sentiunt, præsertim jejuni, & difficillimè inediam tolerant; paroxysmus semper antecedit nausea, dolor & palpitatio cordis animique deliquium; solvitur autem paroxysmus cum vomitu biliosorum aut pituitosorum acidorumve humorum: Si ex *utero*, circa lumbos & pubem dolores, & simul capitis acerbi cruciatus percipiuntur.

Curatio.

Art. 384. In hoc morbo curando omnibus ferè antecellunt *flores salis armoniaci* & *ejusdem spiritus*, qui est valde volatilis & penetrantissimus, item prodest *cinnab. nativ.* præmissis universalibus haustus sequens bis in die exhibitus puellam ab hoc malo liberavit; *℞ Sapon. Hispan. albiss. ʒss. coque ex lact. vaccin. ʒiij. bibatur tepidè.*

PITCARNII Sententia.

Pitcarnii
tinctura.

Art. 385. In Epilepsiâ vel paralyfi post vomitum repetitum & vesicantia, detur tinctura antiepileptica sequens (junioribus verò exhiberi debet *mercurius* & jusculum cum *lumbricis terrestribus*) *℞ Rad. valerian. sylv. dictamn. alb. ana ʒvj. castor. sterc. columb. ana ʒss. visc. quercin. ʒvj. cinnam. summit. rorismarin. ana ʒss. fol. sen. ʒij. jalap. turpeth. ana ʒss. Infunde frigidè per dies x. in vin. alb. Gallic. ℥viij. colaturæ add. pulv. cran. humani ungu. alcis ana ʒij. sacchar. ʒiv. cui immisce ritè ol. succin. ʒiv. & spir. castor.*

castor. ʒij. dos. ʒiv. Expedi hanc tincturam purgantibus orbam exhibere in paralyticis declinante morbo; expedit etiam ægros, post membra affecta ad ignem liberaliter & strenuè perfricta, aquis frigidis immergere.

HARRISII Sententia.

*Art. 386. R. Lumbric. terrest. præparat. ʒj. ^{Pulvis speci-}
cran. human. præparat. ʒij. cardamom. min. ʒij. ^{ficus,}
m. f. pulv. in chart. xij. distribuend. sumebat
Epileptica unam bis in die in coch. julap. cephalic. sequent. superbibebatque ejusdem coch.
iij. R. Aq. ceras. nigror. flor. tiliæ ana ʒss. pæon.
comp. ʒij. tinctur. castor. ʒij. syr. pæon. comp. ʒij.
m. f. julap. sed quia tantam pulveris nausea-
bundi quantitatem ventriculus fastidiebat, paulò post sing. doses elix. propriet. dulc. gut. xxx.
sacchar. tantillo instillat. insuper mox degluti-
ebat: atque hæc methodo curata est puella Epi-
leptica postquam plurima alia incassum ten-
tata.*

FARRAGO Sententiarum.

Art. 387. Epilepticus, remediis aliis minus proficientibus, super mare naviget ad nauseam & vomitum excitandum, idque aliquoties repetat; & deinde deambulet, horis tribus quatuorve, quotidie, per integram septimanam, vel diutius, in sulco immediate post aratrum humum versans, in agello annis aliquot feriato. Dicet aliquis authorem pro certo insomniis ludificari; quanquam hoc credat, experiri licet, nec fortasse facti pœniteat.

Art. 388. Ultra omnia ad morbum caducum curandum, & penitus eradicandum valet diætæ lactea ab aliis quibuscunque obsoniis & potulentis omnino abstinentibus; ut ex insigni

historiâ Medici, Noviomagi non multò pridem degentis, isto modo curati doceamur. Vid. *Cheynei* Tractat. de Arthritide, p. 103, &c.

Remedia va-
ria.

Art. 389. Causa proxima omnis Epilepsiæ exquisitæ semper est nimia cerebri in nervos motorios, nulla in sentientes actio. *Boerhaave.* *Melancholici* fiunt aliquando Epileptici & contrà. Epilepsia (inquit *Hippocrates*) *pituitosis* quidem contingit, minimè vero *biliosis*. *Crato cinnabarinam nativam* tanquam Epilepsiæ magnetem commendat, hoc modo exhibitam; *R. Cinnab. nativ. opt. subtilissimè trit. ʒß. coral. rub. præparat. margar. præpar. ana ʒij. croc. opt. ʒj. fol. auri N° xv. f. pulv. subtilissimus, dos. ʒj. cum julap. cephalic. succus rutæ* multum laudatur ad epilepsiam; ideoque ejusdem *extractum* iisdem pollet viribus, & commodius sumi potest. *Electuarium Peruvianum Epilepticum Fulleri* est præstantissimum & certissimum Anti-epilepticum, uti experientia me docuit (inquit *Fuller.*) Post debitas *evacuationes* adultis dosis sit ʒj. manè & vesperi per 3 vel 4 menses & postea per triduum vel quatrimum ante *novilunium & plenilunium.* *Morbos Epilepticos, hystericos, & choream sancti Viti* penitus eradicat. In morbis hujusmodi convulsivis ægrotis prædictum *electuarium* frequenter exhibui & (libenter agnosco) rarò frustrata fuit spes mea. *Eximiae vires radices valerianæ sylvestris* à Fabio Columnâ prædicatæ, & à Riverio memoratæ, experientiâ *M. Marchant* denuò confirmatæ sunt. *Memoir de l. Acad. Vol. x. p. 430.* *Cortex Peruvianus* (inquit *Colebatch* in *Dissertatione de Visco*) non certiùs febri intermittenti, quàm *viscus arboreus* Epilepsiæ, choreæ S^{ci}. Viti, & morbis universis convulsivis, etiam asthmati convulsivo [& si huic, tussi convulsivæ] medetur.

Alia medi-
camenta.

Viscus Ar-
boreus.

tur. Dosis in substantiâ adultis ad 3ß. vel ultrâ formâ boli sextâ quâque horâ superbibendo haust. infus. fortis ejusdem plantæ. Si singulis unciis pulveris visci addatur drachma *asæ fetidæ*, medicamentum efficacius evadet. "O-
 "peræ pretium esset procul dubio, vires *bu-*
 "moris mucilaginosi baccarum in his affectibus
 "tentare: Valde enim probabile est vim ean-
 "dem, si non superiorem eo inesse; & for-
 "san esset medicamentum minus nauseabun-
 "dum." Præter jam dicta medicamenta se-
 quentia etiam quandoque præscribentis intenti-
 oni quadrare possunt, viz. *aurum fulminans*,
aurum Mosaic. pulvis ad guttetam, *sp. C. C. succi-*
nat. elect. cephalic. elect. epileptic. tinctur. epilep-
tic. & infusum cephalic. Fulleri. Elect. epileptic.
& emulsiō pæon. Batean. &c.

CHOREA sancti VITI.

Art. 390. Chorea sancti Viti à facello sancti ^{*Chorea san-*}
 Viti nomen accepit, quo loco verno tempore ^{*ti Viti.*}
 juvenes utriusque sexûs saltandi gratiâ conve-
 nire solebant & saltare more enthusiastico; at-
 que ibidem interdum hoc morbo correpti e-
 rant.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 391. Chorea sancti Viti est *convulsionis* ^{*Ejusdem*}
 quædam species; pueros puellasve à decimo æ- ^{*descriptio.*}
 tatis anno ad pubertatem invadit, prodit se
 claudicatione, vel instabilitate alterutrius cruris,
 quod æger post se trahit fatuorum more; ma-
 numejusdem lateris, vel pectori vel alii alicui
 parti applicatam nequit continere in eodem si-
 tu horæ momento, sed in alium situm & lo-
 cum convulsione distorquebitur, quicquid æ-
 ger

ger contra nitatur. Antequam poculum ad os possit adducere, mille gesticulationes, circulatorum instar, exhibebit: non enim rectâ lineâ ori admovet, sed deductâ à spasmo manu, huc illuc aliquamdiu versat, donec tandem fortè fortunâ labris propiùs apponens liquorem de repentinè in os injicit, & avidè haurit, deditâ tanquam operâ, ut spectantibus risum moveret.

Cura.

Art. 392. Ad curam ritè instituendam vena est secanda, & postridie exhibe potionem purgativam communem, & vesperi haust. paregoric. postea sanguis iterum extrahatur, & ad catharsin, uti prius, æger revertatur, & ad tertiam, quartamve vicem si vires ferant: diebus purgatione vacuis sequentia exhibeantur; R. Conserv. absynth. Rom. flaved. aurant. ana ℥j. anthos ℥ss. theriac. Androm. vet. nuc. moschat. condit. ana ℥iij. xinzib. condit. ℥j. syr. è succo citr. q. s. f. elect. de quo capiat quant. NM. manè & horâ 5^a pomerid. superbibendo vin. sequent. coch. v. R. rad. pæon. enul. campan. imperator. angelic. ana ℥j. fol. rut. salv. beton. chamædr. marrub. alb. summit. centaur. min. ana mj. bacc. junip. ℥vj. cort. aurant. ij. infunde frigidè in vin. canarin. ℥vj. coletur usûs tempore. R. Aq. rut. ℥iv. epileptic. Langii, brion. comp. ana ℥j. syr. pæon. ℥vj. m. f. julap. cap. coch. iv. sing. nocte horâ decubitûs instillando spiritûs C. C. gr̃ viij. applicetur plantis pedum emplast. è carannâ.

Ad recidivam præcavendam.

Art. 393. Ob recidivæ metum pertundenda est vena, & purgandus æger aliquoties eâ ipsâ anni sequentis tempestate (vel paulò antè) quâ morbus invasit.

Curatio singularis.

Art. 394. " Ipse vidi puellas duas hoc morbo affectas diutius saltitantes, tanquam lyrâ
" agitatas, cum mentis quâdam alienatione
" pro

CAP. III. *Fascinatio, Hypochondriaca, &c.* 159

“ pro tempore; has curavi cum *expressione*
“ *millepedum & cortice Peruviano*, præmissis ve-
“ *næfatione & leni cathartico*. Exemplum hu-
“ jus affectûs singulare habet *Solenander*, con-
“ *fil. med. p. 310. Electuarium Peru. epileptic.*
“ *Fulleri* vim habet egregiam ad hunc mor-
“ bum domandum. Pater prædictarum puel-
“ larum, qui *clericus* erat, filias suas *incanta-*
“ *mentis vel venificarum malis artibus* reverà af-
“ fici persuasum habuit, nec ab istâ opinione
“ abduci potuit. Rem verò longè aliter se ha-
“ bere ex eventu luculenter patuit; antedicta
“ enim remedia *obsessionem* istam protinùs com-
“ minuerunt, quæ *precibus & lacrymis* respue-
“ rat obtemperare.

FASCINATIO.

Art. 395. “ De Fascinatione in praxi meâ nihil *Fascinatio.*
“ experientiâ didici, quodcunque & quocun-
“ que de eâ vulgò perhibentur; neque credo ul-
“ los morbos à veneficiis suscitari: ideoque de
“ medicamentis & curatione eorum sollicitum
“ esse non est necessarium. In prodigiosis verò *Curatio.*
“ quibusdam morbis, symptomatum inusitato-
“ rum catervâ stipatis, medicamenta *vermi-*
“ *fuga*, item illa, quæ *epilepsiæ vel suffocationi*
“ *uteri* medentur, vel *flatus discutientia*, utpo-
“ te etiam quæ naturaliter repugnant dispo-
“ sitionibus illis in corpore, quibus diabolus
“ ad præstigias suas abuti possit, (uti credunt
“ Theologi) semper locum habent.

Hypochondriaca & Hysterica affectio.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 396. Hypochondriaca & hysterica af- *Hypochon-*
fectio est morbus frequentissimus; paucissimæ *driaca &*
quidem *hysterica* *affectio.*

quidem foeminae vel viri sedentarii ab illo penitus immunes sunt; symptomata, aliorum pænè omnium morborum æmulatur; quamcunque enim corporis partem infederit, symptomata qualia ei parti competunt, statim producit. In capite *apoplexiam* facit, quæ similiter hemiplegiâ solvitur. Spasmos horrendos gignit *epilepsiæ* similes, paroxysmum hysterici propriè dictum faciens, vulgò *uteri strangulatum*. *Cephalalgium* intolerabilem excitat, *clavus hystericus* nominatur, dolorem transverso pollice possis contegere. *Palpitationem cordis* præcipuè *chlorosi* laborantibus concitat. Aliquando (sed rariùs) pulmones obsidet, & *tussim* excitat ferè continuam sine expectoratione. *Dolores colicos* & *iliacam passionem* nonnunquam æmulatur, & interdum *ictero* paroxysmus solvitur; hoc genus in foeminis laxiori corporis habitu præditi locum habet; de salute plerumque desperant. Paroxysmum *nephriticum* aliquando mentitur. In ventriculo *vomitum*, in intestinis *diarrhæam* efficit, sine dolore tamen. Partes externas non rarò occupat dolore, præcipuè in dorso, & aliquando tumore maximè cruribus & tibiis; tumores ab *Hydropicis* discriminantur, in quod majores sint tempore matutino, & vestigium digiti impressi non retineant. *Dentes* etiam interdum afficit. Dolorem in dorso certo certius persentiscunt, quotquot hoc affectu tanguntur. Externarum partium *refrigeratio* his omnibus quasi viam sternit, & plerumque non nisi finito paroxysmo dispellitur. Ad sunt in ferè omnibus spirituum dejectiones & subsidentia, risus & lacrymæ sine ullâ *προφάσει*. Et postremò (quod tristissimum est) magis *animo* ægrotant quàm *corpore* hoc morbo afflict.

Art. Urina limpida & magnâ quantitate excernitur, quod signum est *pathognomonicum*. Ptyalismus nonnunquam eo gradu laborantes afficit, ut mercurio delibutos facillè crederes. Flatus nidosos, nunc acidos eructant, atrocissima animi pathemata in sinu foveant.

Art. 397. Causæ *procatareticæ* sunt vel vehementiores corporis motus, vel etiam multò sæpius violentæ quædam animi commotiones à repentino aliquo sive iræ, sive doloris, & similium passionum insultu. Causa efficiens est *irascibilis* spirituum animalium. "Secundum mentem quorundam pathemata, vapores vulgò dicta alterutro, tanquam causâ immediatâ, fundamento niti, viz. nimis titillante, vel molestiore quâdam ineffabili sensatione præter modum partes illinc irritante, vel hinc vellicante; unde secretiones evadunt valdè impares & malè comparatæ."

Art. 398. Præcipua indicatio curativa sanguinis corroboracionem indigitat; ideoque post debitas evacuationes (ubi indicantur) *chalybeatis*, *amaris*, *corroborantibus* & *volatilibus* cura perficienda est. Chalybeata foeminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducunt; in hoc casu exhibe *laudan. liquid.* guttas aliquot sing. nocte in *aq. aliquâ hystericâ*. *Aquæ minerales* omnes chalybis præparationes longè superant. *Limaturæ ferri crudæ* in robustis corporibus cum majori fructu exhibentur, quàm quævis præparatio. Aqua communis imprægnata *ferreis clavis* & *calceis equinis*, &c. medicamentosa evadit æquè ac *aquæ minerales*. Inter bibendum *aquas ferreas*, si aliquod symptoma gravius acciderit, quod potationi aquarum referri potest, tunc ab iis abstinendum, donec symptoma istud evanuerit: in earum

usu ad sex septimanas ad minimum perseverandum est; *zingiber conditum*, & *semina carui saccharata* ad ventriculum calefaciendum sunt subinde sumenda, dum *aquas* bibant. *Tberiaca Andromach.* & *vinum Hispanicum* multum laudantur. *Cortex Peruvianus* in hoc morbo eximias vires obtinet, praesertim foeminis, quae spasmis afficiuntur, ut & *dieta lactea* in *colicâ hysterica*. *Equitatio* usus est eximii. In paroxysmo ad foetida confugiendum est, quae spiritus in ordines compellunt; quaecunque foetent huic intentioni inserviunt. In doloribus vehementioribus, vomitionibus, & diarrhoeis ad laudandum tanquam ad sacram anchoram confugiendum est.

WILLISII Sententia.

Paroxysmi
hysterici
descriptio.

Art. 399. Hystericae affectionis signa sunt motus in imo ventre, ibidemque velut *globi* cujusdam ascensus, dein rugitus, aut vomendi nixus, hypochondriorum distentio & murmur cum flatuum eructatione, respiratio inaequalis ac ut plurimum impedita, praefocatio in gutture, vertigo, oculorum inversio aut rotatio, saepe risus aut fletus, fabulatio absurda, quandoque *inquietudo* & *inquietudo* cum pulsu obscuro aut nullo & aspectu cadaveroso, interdum motus convulsi in facie & artubus, & nonnunquam in toto corpore.

Symptomata
in viris.

Art. 400. Symptomata hujus morbi in viris sunt, quae sequuntur, cardialgia, flatuum ingens proventus, rugitus ac crebra vomitio, in sinistro hypochondrio distentio, ac subtus *ventriculi* pulsatio immanis sentitur, borborygmi & murmura. In *thorace* constrictio & angustia, respiratio difficilis, cordis tremor & palpitatio, spirituum deliquia. In *capite* dolores atrocissimi,

mi, scotomiæ, vertigines, vigiliæ pertinaces, cogitationum æstus & fluctuatio, animi incertitudo, phantasia perturbata, rei cujusque formido & suspicio, morborum, quibus immunes sunt, possessio imaginaria, melancholia & mania, dolores vagi, spasmi, stupores, sudores nocturni, febres erraticæ, &c. sputatio ferè continua. *Higbmorus* supponit præcipuam hujus morbi causam esse in vitiosâ ventriculi constitutione.

Art. 401. Ad therapiam quod attinet, quoniam quamplurima symptomata sunt *convulsiva*, ideo constat remedia *antispasmodica* potissimum indicari. In paroxysmo *fætida* internè atque externè valde prosunt; nonnullis convenit in medio paroxysmo *aq. frigida* haustum, in quâ *camphora* deflagavit, propinare. Extra paroxysmum *evacuationibus* necessariis factis, medicamenta vulgò *digestiva*, quæ ventriculi tonum ac fermentum spectant, locum habent; talia sunt *tinctura sacra*, *elixir propriet. pulv. ari comp. sal. absynth. cremor tartar. tartar. vitriolat. vitriolum Martis*, &c. "Inter digestiva & chalybeata pro certo eminent virtutes entis *Veneris*; " utcunque tamen an sit reverà *anodynum*, ut " à quibusdam perhibetur, dubius hæreo; non- " dum enim satis compertum habui." Externè *fotus stomachici*; postremò ex medicamentis *chalybeatis* maximum juvamen sperandum est. Potus assiduus *coffee* aut *theæ* paratus nonnullis emolumento fuit; *acidula* ferè semper cum fructu sumuntur. *Pil. nostr. bystr.* in paroxysmo & extra; *R. Fæcul. brion. asæ fæt. castor. ana ʒj, sal. coral. succin. Jovis ana ʒß, galban. in aq. bryon. comp. solut. q. s. f. massa.*

PURCELLII Sententia.

Hic affectus
est morbo-
rum legio.

Art. 402. Hysterica passio (inquit Galenus) unum quidem est nomen, varia tamen & innumera accidentia sub se comprehendit. Inter alia symptomata hoc morbo occurrentia perquam notabilis est sensus frigoris, quem percipiunt ægræ per dorsum assurgentem & mox per universum corpus diffusum; sequitur cephalalgia, & nonnunquam cordis palpitatio, & animi deliquium, & deinde brevi sensim ad se redeunt: in aliis præterlapso frigore succedit insignis calor, qui pleraque symptomata antedicta cum aliquot novis accerfit; interdum in initio paroxysmi frigus est vix perceptibile, & tunc symptomata graviora non nisi post accessum caloris tragœdiam agunt. Propter diaphragmatis & musculorum respirationi inservientium violentum ac perpetuum spasmodum fœminæ hystericæ quandoque diutissimè procumbunt instar mortuarum sine [sensibili] respiratione, immò interdum per integrum diem & diutius. Probè animadvertendum est hunc morbum ire & redire, & suos habere paroxysmos, etiam si non certis ac statis periodis recurrentes, sicut febrium intermittentium.

Causæ.

Art. 403. Causa primaria hujus affectûs sunt cruditates & coctiones vitiosæ, quæ plerumque ante adventum paroxysmi in ventriculo gravedinem ac perturbationem, in intestinis murmura ac borborygmos pariunt, unde produci-
tur spirituum ἀταξία, quæ est causa proxima reliquorum symptomatum; causæ remotiores ex errore aliquo circa sex res non naturales suboriuntur.

Methodus
therapeu-
tica.

Art. 404. Ad therapiam ritè instituendam accuratè distinguendum est medico de constitu-
tione

tione patientis, an sit sanguinea & biliosa, vel pituitosa ac melancholica, & etiam de cruditate peculiari genio, utrum sanguinis crassum nimis viscidam & glutinosam reddit, aut nimis laxam & ebullitionibus proclivem. Affectuum Hystericarum cura *huic fundamento* maximè innititur: ex his etenim inter se planè discrepantibus oriuntur indicationes longè à se invicem diversæ. Sensatio frigoris in dorso, item pulsus debilis & tardus sanguinis lentorem arguunt: pulsus celerior, calor ingens frigus excipiens, odor moschi, zibeth, ambræ, paroxysmum accersens, &c. statum sanguinis esse laxiorem & fermentiscibilem indicant.

Art. 405. E paroxysmo excitandæ sunt, nari- *Curatio.*
bus *volatilia* & *fætida* admovendo, *plantas pedum*
titillando (experimentum est *Dolæi*) & in graviore
casu *apoplectico* scilicet, *punctionibus*, *scarificationibus*,
vesicantibus, *ustionibus*, *sartagine calefactâ*, &c. sunt suscitandæ. Iis, quarum sanguis
est viscosus & nimis tenax, convenit *venæ sectio*,
& postridie vel die sequenti *emeticum*, vel,
si minus congruum judicatur, *catharticum*; his ita præmissis,
ad *attenuantia* & *aperitiva* accedendum est; & hic apprimè
conducunt *juscula ovin.* vel *gallin.* cum *radicibus* & *herbis*
aperitivis, & *rubigine ferri* (in nodul. ligat.)
incoct. [vel, si ob ferrum incoctum ventriculus *Juscula*
nauseat, forsan non erit minùs efficax, si sin- *chalybeata*
gulis auroris post medicamentum aliquod *chalybeatum*
assumptum superhauriatur catillus istiusmodi *jusculi*.]
Potus quotidianus sit *vinum Gallicum* aquâ dilutum
cum gut. xxv. vel xxx. sp. sequent; R. *Sal. volat.*
oleos. ʒiij. *sp. lavend.* ʒj. m. In hoc affectu nullum
remedium efficacius datur quàm *radix bellebori nigri*
vel ejus *extractum*. Constat ex solo usu *elect. chalybeat.*
seq.

seq. (℞ Cort. Peruv. pulverifat. ʒß. coral. rub. ocul. cancr. præp. ana ʒiij. ferr. rubiginos. ʒijß. sal. absynth. ʒij. cum q. s. syr. absynth. f. electuarius)
 Fœminas quamplurimas Hystericas curatas esse. In alterâ crasi, ubi sanguis est nimis laxus & ebulliens, indicantur remedia calorem temperantia, venæ sectio, emulsiones, cortex Peruvianus, aq. Tunbrigenses, Bathonienses, jusculum cancrorum fluviatiliū, &c. Accuratam sanè horum affectuum historiam symptomatum ætiologiam nobis dedit laudatus auctor in tractatu suo eleganti de hysteriâ, idiomate vernaculo conscripto.

ETTMULLERI Sententia.

Mali Hypo-
 chondriaci
 symptomata
 præcipua.

Art. 406. Malum Hypochondriacum est affectus ex multis symptomatibus diversimodè complicatus, à cruditate acidâ plus minùs viscidâ in primis viis natus; cujus eminentior gradus vocari solet *scorbutus*. Inter signa primaria sequentia sunt eminentiora, viz. cùm adfunt pathemata stomachi non ritè digerentis cum symptomatibus circa abdomen, cum torminibus & flatibus intestinorum, alvi obstructione, corporis perturbatione, &c. Sed non omnia in omnibus; ordinariò motiones, & plus minùs dolores, murmurationes, distentiones, & aliæ abdominis affectiones, cum præcordiorum angustia, & respirationis difficultate, flatibus & scotomatibus, vel vertiginosâ affectione rationem formalem constituunt. Est affectus quidem complicatissimus; tres ferè gradus paroxysmi statuuntur, viz. primò dum *respiratio est libera*. 2º. Quando *hæc impedita*, & *pulsus ferè cessat*. 3º. Quando etiam *convulsiones* superveniunt.

Curatio.

Art. 407. Emplastrum è galbano cum aliquot granis zibethi, umbilico apponi debet; zibethum enim

enim umbilico illitum suffocationes Hystericas insigniter alleviat, modo non nares nimium feriat. *Enemata* conducunt ex *carminantibus cum ol. succini & salibus volatilibus*, item ex *urinâ sani*; ut & *clysmata terebynthinata*. *Misturæ* ex *salibus volat. cum castor. & opiatibus* optimè *paroxysmum* sedant; conducunt etiam *trochisci de myrrh. stercus equinum maris* est remedium nulli cedens, *succus ejus cum vino*, vel *decoctum* propinatum expectando sudorem est incomparabile in vel extra *paroxysmum*; *fuligo furni splens* est medicamentum pro pauperibus, item *flores sulph. cum N. M. & theriaca* in vino solut. cum additione *castor.* In graviore malo exhibere soleo potionem seq. deterrimi quidem saporis, sed præsentanei effectûs; *R. Aq. menthæ flor. sambuc. matricar. ana ℥j. essent. castor. ℥jss. ad ℥ij. sal. volat. C. C. gr. xij. succin. gr. viij. laudan. hyster. ʒss. syr. è cort. aurant. ʒss. m. capiatur expectando sudorem.* In specie *sclæræa* [horminum hortense] vel ejus decoctum est experimentum singulare paucis notum in suffocatione uterinâ.

LOWERI Sententia.

Art. 408. Melancholiâ Hypochondriacâ af- Boulimia.
fecti humore salino in ventriculo deposito magnâ *boulimiâ* sæpissime tentantur, & quamdiu appetitus iste durat, ab omni dolore corporis immunes sunt, humore verò isto acri & ferino, metastasi quasi factâ, in alias corporis partes deposito, cruciatus & spasmi ciuntur, interea etiam ut ventriculi appetitus omnis & digestio propter defectum ejus penitus flaccescat, quod Hypochondriacis ferè omnibus solenne est, atque malæ sanguinis diathesi, potiùs quàm lienis vicio, proximè imputari debet. De corde P. (147.)

FARRAGO

FARRAGO Sententiarum.

Prudentia
opus est in
medico.

Art. 409. Morbi longi, teste Platone in *Timæo*, blandissimè tractari expetunt, non vehementioribus irritari. “ Mens ipsa ægroti frequentissimè adeò insigniter afficitur in hoc morbo, ut sæpius cogatur medicus aliquid admittere, quod jubet *consuetudo*, *opinio vulgi*, *superstitio præjudiciaria*, quod tamen sana ratio è contra vetat.

Diagnosti-
con singu-
lare.

Art. 410. Mulieres hystericae sensum quandam frigoris in vertice capitis pati solent, estque hoc præcipuum hysteriæ diagnosticon. *Baglivius*.

Bezoarti-
cum joviale.

Art. 411. *Bezoarticum Joviale* est præstantissimum remedium & infallibile in affectibus hystericis, ut pluries mirati sumus. *Idem*.

Emeticorum
efficacia.

Art. 412. In affectionibus hypochondriacis vomitus est ante omnia provocandus; sic enim fomes subtrahitur morbo, & reverà est basis curæ. *Pitcairn. in M. S.* In hoc consentientem habemus doctissimum D. *Woodward*, mihi amicissimum.

Remedia
varia.

Art. 413. Remedia sequentia quamplurimis indicationibus satisfaciunt, si quis cognoverit uti. *Aurum Mosaicum*, *cerevisia hysteric*. *Fulleri*. *Chalybs sine acid*. *Batean*. *Decoctum nigrum* (Art. 48.) *elect. hysteric*. *elect. Peruv. epileptic*. & *enem. hysteric*. *Fulleri*. *Ens Vener. flor. sal. armoniac. martiat*. Infusum amarum sequens ʒ cort. *Peruv. crasse pulv.* ʒij. *tart. alb.* ʒij. *rad. serpent. virgin.* ʒiss. *infund. frigide in vin. rub.* ℥ij. *coletur usus tempore*. *Infus. chalybeat. amar.* (Art. 48.) *Mistura ecphrastica*, *julap. camphorat.* *mistura hysteric. spirituos.* & *pil. hysteric. Fulleri*. *Pulvis ad guttetam*, *pulv. hysteric. Bat. sal. Jovis tinctura asæ fætid. tinctur. epileptic. Fuller. sp. C.C. ℥ succinat.*

*succinat. tartarum vitriolatum, vitriolum Martis
&c.*

MEMORIA læsa.

Art. 414. Inter omnes animæ humanæ facultates nè una quidem tantâ difficultate & molestiâ philosophorum animos exercuit ac *Memoriæ ætiologia.* Non pauci sunt, qui opinantur istam facultatem construi ex repositoario variarum idearum, sensibus oblatâ occasione primitus collectarum & cerebro cum signaturis quibusdam ordinatè depositarum, unde ad usus futuros tanquam ex promptuario ad libitum evocantur: sed duæ admodum graves obtrudunt difficultates, nimirum, in tantâ rerum accumulatione quomodo fieri potest, ut aliæ aliis minus oblitterentur & confundantur; & quo artificio mens ipsa ex adeo grandi idearum multitudine illas præcisè expergefacere & compellare potest cæteris silentibus, quas singularis usque usus pro variâ rerum exigentiâ exquisitè postulat. Exclamandum sit necesse est cum psalmistâ, *Plasmatio nostra mira est, & mirabile opificium corporis nostri!* Prodigiøsæ fuerunt in omni ævo quorundam hominum *memoriæ*, v. g. *Senecæ, Portii Latronis, Cyri Regis; nostratium quoque Reynoldi Episcopi, Wallisii &c.*

SENNERTI Sententia.

Art. 415. *Memoriæ læsæ exempla notabilia* apud authores passim occurrunt. *Christo- læsa.* phorus à *Vegâ* refert *Franciscanum* quendam ex acutâ febre ita *memoriam* amisisse, ut, etsi priùs peritus esset *theologus*, postea nec *litteras* agnosceret, & neque *nomina rerum*, quæ sibi assidue in usu erant, *memoriâ* teneret.

Art. 416. Si *intemperies cerebri* sit frigida & humida, somnus est longus & profundus; si humida

Z

si humida tantum, est longus sed non profundus; si frigida tantum, moderatè somnolenti sunt; si frigida & sicca, non sunt somnolenti. Si absque causâ externâ memoria subito lædatur, imminentis *apoplexiæ*, *epilepsiæ*, aut *paralyseos* est indicium, si homini aliàs salvo id accadat. Difficulter curatur, quæ à *malignis morbis*, *venenis*, aut *philtris* ortum habet.

Curatio.

Art. 417. Anacardium tanquam specificum decantatur, & reverà interdum egregios edit effectus, sed ejus usus periculo haud vacat. [vid. locum, item *Raii hist. plant.*] Abstinentum est à carne porcinâ, anatinâ, anserinâ, & piscibus, præsertim mollioribus, lacte, caseo, leguminibus, brassicâ, lactucâ, papavere, fructibus horæis, & quæ vaporosa sunt, crassæ substantiæ, & coctu difficilia; vinum moderatè sumatur, aër sit tenuis, cerevisia pura, corpus exerceatur, moderatis laboribus, somnus non mox à cibis ineatur, vitetur diurnus, noctuque sit moderatus, fugiat mœsticiam & animi solitudinem, & ad lætitiâ disponatur, à venere abstineat. Hoc in casu in usum revocantur hæc & similia; *Rad. pæon. mar. zedoar. valerian. maj. flores tiliæ, lilior. convall. primul. veris, rad. calam. aromat. sem. sinap. spec. diamb. sine odoratis, sp. lavendul. castor. ambra grisea, ol. cinnamomi, &c.*

ETTMULLERI Sententia.

*Tantum sci-
mus quantum
memoriâ te-
nemus.*

Art. 418. Tantum saltem scimus, quantum memoriâ comprehendimus, & cum judicio ponderamus, & applicamus. Certum est cerebrum esse memoriæ subjectum radicale, quomodo autem fiat, nescio. Venus nimia memoriam debilitat, maximè in senibus.

Art. 419.

Art. 419. *Cubebæ* No iij. manè jejuno sto-^{Curatio.}
 macho comestæ insigniter acuunt ingenium &
 memoriam; *ambra* est omnium optima medi-
 cina in firmandis viribus animalibus, & robo-
 randâ memoriâ, omnibusque mentis actioni-
 bus, adeò ut nihil æquè fulciat senes labascen-
 tes; elegantissima est tinctura cephalica ex gra-
 nis *chermes* & *ambrâ cum spiritu lilior. conval.*
 &c. Sed notandum est quod ex crebriori u-
 su, *ambra* plus nocet quàm prodest præmatu-
 ram *stupiditatem* inferens; prosunt *masticato-*
ria, & *capitis lotiones*, *thea*, *salvia*, *rosmarinus*,
 &c.

Art. 420. " In praxi nostrâ tabellas se-^{Vires radi-}
 " quentes, præmissis ritè universalibus, hoc ^{cis cassum-}
 " affectu laboranti cum fructu maximo, mul-^{muniar.}
 " tis abhinc annis exhibui; R. *Rad. cassummu-*
 " *niar. subtilissimè pulverisat. ʒj. spec. diamb.*
 " *sine odoratis ʒij. sacchar. albiss. duplo pondere*
 " f. tabellæ frequenter in die maximè vesperè
 " & manè comedend.

ANIMI MORBI.

Art. 421. Qui laborant animi pathemate ^{Animi mor-}
 corripì potissimum solent morbis *ventriculi*, ut ^{bi.}
 inter cæteros observare licèt in mœrentibus,
 qui conqueruntur primo de languore ventricu-
 li, mox verò de *inappetentiâ*, oris amaritie,
 & siti circa horas matutinas, cruditatibus aci-
 dis & nidorosis, flatibus & tensionibus hypo-
 chondriorum, aliisque læsæ chyloseos malis.

Art. 422. Si quis morbus durante animi ^{Morbus du-}
 passione ægrum corripuerit, solet interdum ^{rante passio-}
 tamdiu durare quamdiu ipsa animi passio, & ^{ne vix cura-}
 potiùs in alienæ speciei morbum mutabitur, ^{bilis.}
 quàm ægrotantem liberum relinquet.

Quomodo
tractandi
sunt.

Art. 423. Morbi ab animi pathemate pendentes blandè ac leniter tractandi sunt, à nimia remedium copiam & vehementiam quam maximè abstinendum.

Symptomata
anomala ab
animi passionibus.

Art. 424. Quando morbus aliquis remediis debite præscriptis cedere nolit, insolitisque quibusdam modis, atque à sui naturâ valde remotis progreditur, suspicandum erit de occultis animi passionibus. Inter solatia ægrotorum animo laborantium magnam vim obtinet musica (inquit Baglivius.)

MANIA & MELANCHOLIA.

Mania &
melancholia.

Art. 425. “ Mania cum melancholiâ talem
“ habet affinitatem, ut non rarò mania in melancholiam transeat, & initia melancholiæ
“ frequenter maniacum quid habent, ut observavit Dodonæus; ideoque in eodem capite
“ tractandi sunt hi duo affectus.

COELII AURELIANI Sententia.

Melancholia
descriptio
accurata.

Art. 426. In melancholiâ adest animi anxietas atque difficultas, mœstitia cum silentio & odio conviventium, nunc vivendi, nunc moriendi cupido cum suspicionibus velut insidiarum sibi paratarum; item inanes fletus, atque murmura vacua, & rursus hilaritas magis post cibum cum inflatione præcordiorum, capitis gravedo, color luridus cum nigrore, aut sublividus, corporis tenuitas, virium debilitas, indigestio cum ructationibus odoris tetri, intestinorum tormina, vomitus humorum diversiculorum & similium per podicem egestio.
“ Qui gravius laborant, sese vel pecudes esse
“ vel testaceos, vel etiam vitâ defunctos credunt; quare alii gallinacei cantum voce imitantur, alii occurrentibus cedunt, veriti
“ ne

“ ne (testacei cùm sint) diffringantur, alii ci-
 “ bum pertinacissimè recusant, amissam esse vi-
 “ tam rati.

RIVERII Sententia.

Art. 427. Melancholia est delirium sine fe-
 bre cum timore & mœstitiâ, & sic distingui-
 tur à *maniâ*, quæ est cum furore & audaciâ.
 Ex variâ melancholici humoris dispositione
 maxima deliriorum varietas emergit; undè a-
 lii putant se esse reges, vates, alii grana triti-
 ci, alii vitreos, ceram, alii se esse canes, feles,
 gallos, &c. existimant, indeque voces horum
 animalium imitantur, &c.

*Mania &
 melancholia
 quomodo di-
 stinguuntur.*

Art. 428. Varia sunt deliria in variis ægro-
 tantibus pro majori vel minori causæ vehe-
 mentiâ: alii enim feroci iracundiâ rapiuntur,
 & obvios quosque invadunt, & proprias ve-
 stes dilacerant, sibi que ipsis interdum violentas
 manus inferunt. Alii verò mitiores & pacatio-
 res sunt, nullamque astantibus noxam inferunt;
 sed tantùm varios sermones & ridiculos pro-
 ferunt; interdum canunt & rident, & sympto-
 mata patiuntur, quæ in melancholiâ & stultitiâ
 solent contingere. Melancholia errabunda
menfe Februario homines potissimùm infestat;
 ægri ne horam in uno loco manere possunt,
 sed continuò vagantur, quò vadant nesci-
 entes.

*Varia sunt
 deliria pro
 varietate
 constitutio-
 num.*

Art. 429. “ Admirandum melancholiæ, vel
 “ maniae speciem apud *Oribasium*, descriptam
 “ legimus, quam *λυκανθρωπίαν* vocat. Hujus-
 “ modi delirio affecti foras noctu vagantur,
 “ lupos quodammodo æmulantes, aspectu
 “ pallidi, luridi, os oculosque valde sicci,
 “ crura contusionum ac vulnerum plena; circa
 “ defunctorum monumenta, ad instar *Dæmoni-*
 “ aci

*Lucanbro-
 pia.*

“ *aci Evangelici*, plerumque versantur. Vide *Freind, Hist. Med. p. 18.*

Difficile cu-
ratur.

Art. 430. Humor melancholicus *flagellum*, *crux* aut *opprobrium* medicorum appellatur, quoniam vim remediorum eludit, solvitur interdum melancholia per fluxum *hæmorrhoidum* vel per *scabiem*, aliosve morbos *cutaneos*. Remedia in affectûs hypochondriaci curatione proposita hic locum habent; R. *Aq. nymph. ℥j. sal. prunel. ʒj. camphor. ʒj.* misce, & cum linteis complicatis admoveatur tepidè sincipiti in maniacis; utilissimum quoque est *epithema ex sacchar. Saturn. & aq. spermat. ranarum.*

Quibus re-
mediis ten-
enda est.

WILLISII Sententia.

Melancholi-
ci cogita-
bundi.

Art. 431. Melancholici in cogitando ferè continuò occupantur, & inter cogitandum res pauciores quàm antea solebant, animo comprehendunt, ita quidem ut sæpe dies & noctes idem objectum animo volutent, de rebus aliis, quæ interdum sunt longè majoris momenti, nihil solliciti; & etiam objecta ferè omnia iis deformia & velut sub larvâ apparent.

Quomodo se
habent ma-
niaci.

Art. 432. Hæc tria fere omnibus maniacis accidunt, viz. 1º. eorum *phantasiæ*, sive *imaginationes* cogitationum impetuosarum æstu perpetuò occupantur, ita ut varia sibi obmurmurent, aut clamando & ejulando proferant. 2º. *Notiones* sive *conceptus*, aut incongrui sunt, aut sub specie falsâ sive erroneâ repræsentantur. 3º. Illorum delirio *audacia* & *furor* adjunguntur, contrâ ac in *melancholicis*.

Curatio.

Art. 433. Helleborus ab *Hippocrate* ita crebrò præscribitur, quoniam tunc temporis alia *cathartica* saltem in frequenti usu, vix innotuere; jam verò longè præstat *lenioribus* & *mitioribus* humores subducere. *Emetica* sequen-
tia

tia sunt maximè utilia; ℞ Sulp. antimon. à gr. vij. ad x. crem. tart. ʒss. m. ℞ Mercur. vitæ gr. vj. vel vij. tart. vitriolat. ʒss. m. ℞ Extract. bellebor. nigr. calomel. ana ʒj. f. pil. cathartice.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 434. Affectus Melancholicus seu Melancholia differt à delirio Melancholico; prior est quando homo est nonnihil mœstus & morosus, facile subinde irascitur, ipsi nihil aridet, cogitabundus est; ubi verò taliter affectis supervenit *phantasma* constituit *delirium Melancholicum*, in quo ægri sunt timidi, anxiosi, & quasi in angustiis constituti videntur, adeoque quæcunque vident vel audiunt, sibi pejora & periculosiora persuadent, & licet interdum rident, & læti videntur, quando putant se esse divites, &c. nihilominus non est reverà hilaritas, non verum gaudium, sed potiùs apparens, & cum risu *Sardonico* conjunctum, transitorium, & facile succedit novus mœror, & præcordiorum anxietas, sine causâ iterum rident, & parum aut nihil omninò dormiunt, sed cum terrore evigilant.

Art. 435. Mores animi sequuntur temperamentum corporis. Fundamentum Melancholiæ semper circa hypochondria consistet, utut remotior causa interna subinde aliunde oriatur, in quo puncto lien & uterus incusari solent.

Art. 436. In Melancholicis imprimis *acidum vitiosum* in primis viis abundat, hinc frequenter sunt voraces. Expiscanda est mali origo, an ex tristitiâ & animi affectibus, vel ex sanguine Melancholico, in priori casu *pulsus* est valde obscurus, inæqualis & penè deficiens & vermicularis.

Art.

Curatio me-
lancholiæ.

Art. 437. In vomitoriis consistit radix curæ Melancholiæ, & antimonialia vomitoria exhibenda sunt in largâ dosi. Melancholici & Maniaci odio suum habent medicum, etiam curati licet. Alvus servanda est lubrica cum extracto bellebori & mercurio dulci, quod est alterativum æquè ac laxativum, ut etiam est lapis lazuli; in usum revocanda sunt remedia antiscorbutica, martiata, acidulæ; saccharum Saturni specificum habetur; tinctura coral. confect. alkerm. ambra, fumaria, anagallis, hypericum, crocus, camphora, vinum generosum, &c. laudantur. Emplast. ex tacamahac. capiti raso applicetur. In delirio Melancholico opium nullum sortitur effectum, licet duplâ aut triplâ dosi propinetur, ægri agrypni manent, & ferociores ferè evadunt.

Maniæ de-
finitio, &c.

Art. 438. Mania sive infania est delirium sine febre cum insigni furore & audaciâ, exutâ quasi omni ratione; ægri pertinacissimè vigilant, interdum per aliquot menses. Tres circumstantiæ sunt maximè notandæ, nempe, furor insignis, robur stupendum, & frigoris tolerantia planè mirabilis.

Curatio ma-
niæ.

Art. 439. Radix curationis consistit in validis vomitoriis sæpè repetitis, convenit etiam venæ sectio, præ reliquis radix bellebori albi est vomitorium maximè proficuum, sequenti modo præparata tutò propinari potest; R. rad. bellebor. alb. à ʒß. ad ʒj. coque in vino donec molescat, tunc abjiciatur vinum istud, & radix in vinum aliud injiciatur, & ita per noctem relinquatur in loco calido sine coctione tamen, postea coletur cum expressione levi vel forti, prout magis vel minùs validum potest, vires sunt optimæ, nec unquam satis laudatæ; nitrum crudum & omnia nitrata sum-
mè

mè conveniunt, remedia pro curâ *melancholiæ* hîc quoque locum habent. Immersio subitanea in *aquâ frigidâ* quandoque prodest.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 440. De horum affectuum *origine, incremento, & ætiologiâ* videatur *Boerhaave*. In se-
ctis cadaveribus Maniâ demortuis (inquit D. *Shaw*) nihil alienum à sanorum corporibus invenitur, nisi forsan *induratio meningis cerebri exterioris*, quæ probabiliter ejusdem oscillationes liberas plurimum immutat, & interturbat, undè spirituum animalium distributio valde enormis ac perturbata evadit.

Art. 441. Cùm melancholici plus justo læ-
tentur, indicium est ac præludium instantis
manicæ.

Art. 442. Succus *bederæ terrestris* intus sum-
ptus ad ℥ij. vel iij. singulis diebus valde com-
mendatur ad hunc morbum vincendum, item
linimentum ex *eodem succo* confectum pro ca-
pite raso inungendo curam promovere creditur. Specifica duo simplicia adeo deprædicata sunt *hypericon* (*Fuga Dæmonum* dictum) & *anagallis*. *Angelus Sala* pro arcano habuit tincturam *hyperici*, & aliquando cùm careret tincturâ, decoxit *summitates* ejusdem in vino Rheno & cerevisiâ tenui: atque utiliter propinavit. Decoctum *anagallidis flore purpureo* (dos. ℥iv. ter in die) præmisso plus semel vomitorio tanquam specificum commendatur ab *Ettmullero, Hartmanno, Willisio, Sennerto, Quercetano, &c.*

Art. 443. Sequens emeticum, quod fortissimum est, in hospitio mente captorum frequenter propinatur. ʒ succ. fol. *asari* ʒvj. vel ℥j.

Aa

aq.

aq. card. ben. ℥ij. oxymel. scillitic. ℥ss. m. f. potio. Pharm. pauper.

Cerevisia melanagoga.

℞ Rad. hellebor. nigr. ℥ss. jalap. ℥vij. hermodact. ℥ss. coq. in cerevis. nov. cong. xxiv. ad cong. xviii. addendo sub finem coction. sen. alexandr. ℥ij. rad. rhabarb. ℥vj. tart. alb. ℥iv. sem. coriandr. ℥vj. rad. liquirit. limatur. chalyb. ana ℥iv. fol. cochlear. hortens. M. iv. colaturæ add. fermentum.

Cerevisia ad Melancholiam.

℞ Fol. marrhub. alb. M. iv. coq. in cerevis. nov. cong. vj. ad. cong. iv. cola & in doliolo suspendatur faccul. seq. ℞ Rad. chin. nodos. pæon. mar. ana ℥ij. polypod. ℥j. lapath. acut. ℥iij. Raphan. sylv. 3x. fol. ling. cervin. M. iij. summit. hyperic. p. vj. cort. fraxin. ℥iv. bacc. junip. sem. dauc. ana ℥j. rasur. stanni (in nodul.) ℥iv. ferri rubiginos. ℥bj. includ. omnia in faccul. &c. *Pil. de lapide lazuli, flores salis armoniaci martiati, &c. sunt remedia proficua.* Nescio an vires camphoræ, Regiæ societati a Dre. Kenneir sesquianno abhinc communicatæ, ad hos contumacissimos affectus expugnandos ulteriùs tentatæ fuerunt, necne. Dosis in his casibus est ad semidrachmam omni nocte, præmissis universalibus, & aliis remediis cephalicis & alterantibus non penitùs neglectis. Philosoph. transact. N°. 400.

Delirium Rabiosum sive Hydrophobia.

COELII AURELIANI Sententia.

Hydrophobia.

Art. 444. Ex morfu animalis rabidi homines in delirium rabiosum sive hydrophobiam incidunt,

incidunt, quidam celerius, quidam tardius, post annum vel eo amplius, sed frequentius post dies quadraginta.

Art. 445. Signa præfagientia sunt anxietas Signa hydrophobia præfagientia & præsentia. quædam, iracundia, somnus suspensus & turbatus, stomachi gravedo, oscitatio, & extensio frequens membrorum, insueta querela de aëre quamvis sereno, parva bibendi voluntas. Signum præsentis mali ad apicem propecti est omnium potulentorum timor & abhorrentia.

MEADII *Sententia.*

Art. 446. Morsus canis rabidi hoc habet in Morbi prægressus. se singulare & stupendum, quod interdum malum non prius detegatur, quam memoria illius causæ penitus oblitterata sit; *vulnus* enim est *æquè medicabile* ac communes morsus sanorum animalium: Sed quandoque longò post dira symptomata exsurgunt, post duos vel sex menses, interdum post annum integrum vel diutius, sed frequentius post quadraginta dies sentiuntur dolores vagi per universum corpus, maximè circa partem læsam; æger evadit anxius ac tristis, & ad iracundiam proclivis; pulsus intermittit cum tremore aliquali & tendinum ac nervorum spasmis; adest insignis calor internus, & sitis, & postremò aquæ timor & abhorrentia [quod *essentiam* morbi constituit] adeò ut nè quidem conspectum potulentorum sine maximâ consternatione ferre possit, multò minùs unam guttulam deglutire valeat; atque hoc est signum *pathognomonicum* morbi consummati, quod tamen non accidit nisi sub ejus finem & ultimam *catastrophen*, nempè diebus duobus vel tribus ante obitum, cum morbus sit prorsus insanabilis.

A a 2

Art. 447.

*Quid facien-
dum est in
recens vul-
nerato.*

Art. 447. Sicut in aliis morfibz venenatis, ita speciatim hoc in casu *Galenus* prudenter admonuit vulnus amplificare per *incisionem circumlarem*, *cauterio* inurere, & *ulcus apertum* servare per dies 40 ad minimum: sin verò hæc methodus nimis dura & inhumana videatur, sufficere licet *cucurbitulâ* applicatâ virus extrahere, prægressâ priùs profundâ scarificatione. Solâ applicatione *unguenti Ægyptiaci* quàm calidissimi recens vulneratum feliciter servatum novi.

Cura interna.

Art. 448. Si quando remedia externa omnino omittantur, vel saltem haud rectè vel tempestivè adhibeantur, cura internis magnâ ex parte tentanda est; *alexipharmaca* sunt propinanda, inter quæ præ reliquis omnibus *cineres cancrorum fluviatilium* veteres medici uno ore magnopere extollunt; *Gallenus* ait neminem periisse, qui hoc remedium propinavit; sumendi sunt cineres ad quantitatem coch. i. vel ij. singulis diebus ad dies quadraginta, vel soli vel potiùs cum pulv. rad. gentian. & thur. in vino.

*Immersio in
aquam ma-
rinam.*

Art. 449. Frequens immersio demorfi in *aquam salsam marinam* optimum & certissimum omnium prophylacticorum meritò perhibetur ad hydrophobiam præcavendam.

ETTMULLERI Sententia.

*Delirium
rabiosum.*

Art. 450. Delirium rabiosum à morfu rabidorum animalium, in specie canis, oritur, unde hydrophobia; demorfi planè rabiosi redduntur, & omninò in mores brutales transmutari videntur, nihil ferè humani apud se retinentes. Præter canes, etiam *feles*, *galli gallinacei*, *equi*, *muli*, *lupi*, *boves* & similia animalia fiunt rabida, & morsus eorum sunt venenati,

ut

ut & hominis irati. Notandum est, quòd etiam morsus levissimus, immò tantillus salivæ contactus in homine, ab animali rabido receptus, suo tempore rabiem inferre possit, adeò penetrans & malignum est istud seminium. In decursu morbi hydrophobia est symptoma semper conjunctum. Extant exempla quædam, licet rariora hydrophobiæ, nullo morsu animalis rabiosi prægresso, sed dubium est an in talibus præcesserit aliqualis infectio, nec ne: contagium etenim subinde ad biennium, imò ad plures annos absconditum latet, antequam in actum erumpit.

Art. 451. Signa rabiei incipientis in demor-
fo sunt anxietas præcordiorum, iracundia sine causâ, querelæ de molestiâ aëris ambientis, de corporis gravitate, & ineptitudine ad motum; æger melancholicus evadit, lucem fugit, à potu abstinet, in parte olim vulneratâ morficationem & titillationem, interdum dolorem sentit.

Signa rabiei incipientis.

Art. 452. In morbo perfecto ægri sunt anxii, spumant circa os, oculos horridos habent, quidam latrant instar canum, collum & fauces ringunt, liquida omnia abhorrent, insomnes permanent; in his extremis rarò curantur, sed ut plurimùm moriuntur inter triduum vel quatrimum post inceptam hydrophobiam.

Hydrophobici intra triduum vel quatrimum moriuntur.

Art. 453. Ex vulnere factò, quantocyùs fieri potest, *malignum virus* extrahendum est, indeoque sanatio non citò perficienda est, sed vulnus potiùs ampliandum. Internè conducunt *cardiaca* & *alexipharmaea*, *tinctura bezoardica*, *spiritus theriacalis camphoratus*, &c. sed omnia duplâ dosi danda sunt, & diutissimè insistendum est his remediis; super locum morsum, allium, ruta, & sal contusa & mista apponenda

Intentiones curativæ.

ponenda sunt more cataplasomatis. Præ cæteris optima cura fit per improvisam in aquâ frigidâ immersionem; convenit purgatio cum bel-leboro & mercurio dulci; diuretica profunt; vis cantbaridum est quasi specifica. Post scarificationem vulneris applicetur cepa sub cineribus assata vel sequens; R. Cepam acrem N°. 1. alliorum capita. N°. 5. theriac. ʒvj. ferment. ʒß. f. cataplasma; sunt qui addunt, herb. rut. sem. sinap. ol. scorpion. &c. verum promptissimum remedium est ustio loci affecti cum ferro candente: hæc omnem malignitatem destruit. Si serò advocatus sit medicus, applicanda est cucurbitula cum multâ flammâ; conducit etiam foniculus prope locum affectum excitatus.

LISTERI Sententia.

Dolor in loco
demorso diu
post vulnus
sanatum signum futura
hydrophobia.

Art. 454. Præter signa ab aliis commemorata futuræ hydrophobiæ unum se [*Salium*], quod præcipuum & infallibile appellat, animadvertisse ait omnibus ignotum, viz. dolor quidam in loco commorso, licet ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partem nervosam petierit: hic dolor à loco jam commorso incipiens leviterque patientem affligens, per partem post partem spatio 3 aut 4 dierum plus minus ascendit ad cerebrum, ubi quasi vertiginem causat, & confusionem, indeque statim homo in rabiem deducitur.

Omnes hydrophobici moriuntur.

Art. 166. Huic prognostico (nempe neminem aquæ metu oppressum servatum esse) consentiant ferè omnes antiqui.

Virus in saliva maxime consistit.

Art. 455. Ex nostrâ observatione ipsam salivam præcipuè viciari atque in eâ unicum esse virus, experimentis credo: etenim hæc ferè vulnera inficere solet, & etiam sine vulnere communicari potest malum. " Huic conjecturæ

“ Eturæ adstipulatur historia duorum homi-
 “ num hoc malo affectorum *solo salivæ tactu*
 “ sine recepto vulnere, itemque duorum puer-
 “ orum in *Hiberniâ solâ tractatione vulneris* in
 “ capite canis ab altero rabioso demorſi pa-
 “ riter infectorum; historiæ proſtant Actis
 “ philosophicis. Plures canibus rabiosis de-
 “ morſi curæ meæ commiſſi fuerunt, ſed ne
 “ unum quidem *Hydrophobiâ* laborantem mi-
 “ hi unquam contigit videre; ſuppeditamur
 “ exemplis in Gallic. Hiſt. Acad. Scient. quo-
 “ rundam curatorum, etiam ubi aquarum pa-
 “ vores aderant, maximè *pblebotomiis* uſque ad
 “ deliquia iteratis vicibus celebratis; *immer-*
 “ *ſionibus in aquas ſalsas* tantum non mortem
 “ inferentibus, & *peruſionibus* earundem uſque
 “ ad extremas vitæ oras provectis. Quidam
 “ medicus hydrophobici cujuſdam oculis map-
 “ pam craſſam ſuperinjecit, manibuſque ligatis,
 “ potionem bibere invitum aliquoties cogebat;
 “ at prorſus ſiniſtro eventu; nam ſtatim vehe-
 “ menter convulſus obiit. “ Qui plura velit
 “ adeat authorem Liſterum, qui elegantiffi-
 “ mum tractatum de hoc affectu conſcripſit.
 “ Admiranda proſectò eſt hiſtoria *Jacobi Cor-*
 “ *ton* apud illum ab omnibus lectu digniſſima.

Lowiborp. Philoſ. Tranſact. Vol. III. pag. 283.

Art. 456. R. Rad. ſerpent. virgin. flor. hyperic. Remedium
ana p. æ. f. pulv. doſ. ʒß. vel ʒij. in julap. ce- ſingulare.
phalic. R. Fol. rut. ʒvj. theriac. Ven. allii, rament.
Jovis ana ʒiv. inſund. in vin. Canarienſ. vel alb.
 digere in balneo per horas 4, coletur cum ex-
 preſſione forti, doſis ʒij. vel iij. ſingulis auro-
 ris ad dies novem, maneatque æger jejunus
 per tres horas; *magma reſiduum* parti vulnera-
 tæ circumligetur & ſingulis diebus renove-
 tur.

tur. Remedium hoc me nunquam fefellit.
Mayerne.

*Remedium
topicum.*

Art. 457. Loco vulnerato quamprimùm applicetur *anus galli veteris* plumis prius divulsis; & si canis rabiosus esset, gallus statim intumescet, & mox morietur, & demorsus sanabitur; si vulnus sit exiguum, ampliari debet.

*Alia metho-
dus.*

Art. 458. Aliter, homo morsus *in mare* quamprimùm novies immergatur, & locus vulneratus cum lixivio è cineribus *quercinis* & *urinâ* eluatur, & applicetur cataplasma ex *theriacâ Londinensi*, *alliariâ*, *rutâ*, & *sale*.

*Electuari-
um.*

Art. 459. ℞ *Fol. rut. sicc. scord. ana* ʒij. *rad. serpent. virgin.* ʒiʒ. *flor. hyperici* ʒiij. *theriac. Lond.* ʒj. *syr. è cort. limon. q. s. m. f. elect. pro dos. ix.* una singulis auroris sumenda.

*Lichen ci-
nereus.*

Art. 460. *Lichen cinereus terrestris* (Raii p. 117.) cum æquali quantitate *piperis* est remedium infallibile ad rabiem præcavendam in homine ac jumento.

*Decoctum
ad morsum
canis ra-
bidi.*

Art. 461. “ Aliquando expertum vidimus
“ *decoctum ad morsum canis rabidi pharm. Bat.*
“ cum felici successu. Postremò quoniam
“ hoc malum à morfu animalis (& ut pluri-
“ mùm canis) rabiosi omninò pendet, operæ
“ pretium esse videtur, ut accuratè animad-
“ vertamus, quænam sint signa *diagnostica* ca-
“ nis verè rabidi, ut futurum morbum, si fi-
“ eri possit, præcaveamus. Sequentia itaque
habemus apud *Lommium*; canis rabiosus esu-
rit, sitit, nihil tamen cibi vel potionis sumit,
oculos flammeos trucesque habet, auriculas de-
mittit, linguam exerit, multum ore spumat,
umbræ suæ oblatrat, sæpe sine omni latratu
tristis atque anxius discurret, crebrò tanquam
cursu fatigatus spirat, caudam gestat intortam,
nullo discrimine in quosque obvios animantes
impetu

*Signa dia-
gnostica ca-
nis rabiosi.*

impetu ac morfu fertur, præcipiti atque incerto oberrans cursu. Integri canes & conspectum & latratum ejus, qui furit, exhorrescunt, ac fugiunt. "Primum symptoma rabiei in canibus est *inufitatus tremor seu trepidatio.*"

TARANTISMUS.

Art. 462. Tarantismus est rabies eorum, qui à *Tarantif-*
tarantulis sunt morfi. *In Apuliâ Italiæ regione*^{mus.}
frequenter occurrit; apud nos nusquam invenitur. Spiritus animales primario afficiuntur. Cura per *musicam* peragitur. *Clarissimus Baglivius* de hoc affectu tractatum emisit; & de eodem etiam scripsit *celeberrimus noster D. Mead*, quibus remittendus est lector eruditus. Vid. etiam *Hist. de l'Acad.* Vol. VI. p. 20.

INCUBUS five EPHIALTES.

WILLISII Sententia.

Art. 463. Incubi paroxysmus ferè tantùm in- *Incubus.*
ter dormiendum ingruit, & plerumque post stomachum cibis dyspeptis aggravatum, & decubitus in lecto supinum excitari solet: eo laborantes potissimum in pectore & circa præcordia noxiam sentire videntur; nam respiratione plurimum impeditâ, se à pondere, thoraci graviter incumbente, opprimi putant, quod pondus nunc hâc nunc illâ *speñtri* aut *larvæ* specie ipsorum imaginationes illudit, nec excutere possunt, nec corpus dimovere; verùm post diutinam, ac interdum ferè ad vitæ deliquium, in præcordiis luctam tandem evigilant, & moles imaginaria evanescit; superstitie verò ut plurimum cordis tremore, & non rarò diaphragmatis vibratione celerrimâ & violentâ. Hic affectus rarò ex se periculosus est.

B b

Art.

Curatio.

Art. 464. Præmissis universalibus cephalicis & antispasmodicis curatur.

ETTMULLERI Sententia.

Quomodo
præcavea-
tur.

Art. 465. Rarò hoc malo afficiuntur, qui laudabili utuntur diætâ, aut qui sobriam amant cœnam; si dormiatur in latere, elevato capite, præcavetur incubus. Ab Arabibus appellatur *epilepsia nocturna*, quia incubus habitualis & diurnus in *epilepsiam* tandem degenerare solet, & est ejusdem prodromus in junioribus, uti in senibus *apoplexiæ*.

Curatio.

Art. 466. Incubus habitualis curandus est, præmissis præmittendis, *antiepilepticis*, *martialibus*, &c. cum sobrietate conjunctâ. *Lapis lazuli* laudatur.

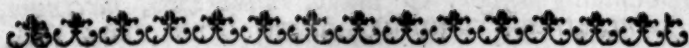
Inter legendum.

Elegans
morbis de-
scriptio.

Art. 467. *Antonius Menjoitius* hunc affectum eleganter describit; quòd sit nocturna spirandi difficultas absurdâ superinjectæ molis opinione somniantem eludens. Pueros frequenter exercet; quia voraces plus comedunt, quàm digerunt. Cùm vehementior impresserit præfocatio, quosdam interfici testatur *Aurelianus*; additque ex *Silimacho* contagiosum quoddam & epidemicum Incubum Romæ grassantem multos pestis instar jugulâsse.

Quandoque
letalis est.

CAP. IV.

Sive Fasciculus Morborum quartus.

Affectus CATARRHALES.

Art. 468.

Affectus Catarrhales, ni- *Affectus*
 mirum, Catarrhus, bran- *Catarrha-*
 chus, seu raucedo, & *les.*
 coryza, à seinvicem jux-
 ta distichon antiquum

distinguuntur.

Si fluit ad pectus dicatur rheuma Catarrhus, *Differentia.*
 Ad fauces Branchus, ad nares esto Coryza.

CATARRHUS.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 469. Catarrhus propriè dictus est præ- *Catarrhus.*
 ternaturalis à sero plùs minùs vitiato in quâ-
 cunque parte facta alteratio seu functionum
 læsio. In genere frequentius præcedunt Ca-
 tarrhos capitis gravitas, sensuum & actionum
 torpor, artuum lassitudo; supervenit successi-
 vè refrigeratio quædam in superficie corporis,
 horripilatio dorsi levis, in Catarrho graviori fe-
 bricula lenta. Intensiora sunt omnia sympto-
 mata in *calido Catarrho*, adest ardor, dolor,
 corporis quasi phlogosis, materia excreta est
 tenuis & corrosiva; remissiora verò sunt om-
 nia in *Catarrho frigido*, ubi lympa est mitis, &
 excernuntur mucosa viscida & crassa.

Art. 470. Conveniunt *diuretica*, & imprimis
sudorifera ex salibus volatilibus, decoct. è lignis,
 speci-

Curatio. speciatim *sassafr.* & *junip. rosmarinus, succinum, serpillum, &c.* In *Catarrhis calidis*, ubi *lymp*pha est tenuis acris aut salsa, profunt *opiata cum aromaticis & volatilibus.* In *Catarrhis diu*turnis conveniunt *vesicatoria & fonticuli.* In affectibus *catarrhalibus* vix habetur par remedium *fumo tabaci*; omnibus enim satisfacit scopis. "In frequenti usu sunt *decoct. catechu* & *suffitus ad Catarrhum Fulleri.*"

Ventus Borealis. Art. 471. "Ventum Borealem producendis *Catarrhis* aptissimum esse, præter *Hippocratis* testimonium, experientia communis suffragatur. *Willis.*"

RAUCEDO.

ETTMULLERI Sententia.

Raucedinis sedes & causa. Art. 472. Raucedo seu raucitas est vocis diminutio; pars affecta est aspera arteria ejusque larynx; larynx enim primariò format vocem; causa proxima est nimia effusio lymphæ tenuis. Est affectus *catarrhalis* à lymphâ acriori, falsiori, aut acidiori.

Curatio. Art. 473. In Raucedine contumacissimâ *sperm. ceti* est expertum remedium, item decoctum *raparum, rob. passularum.* In Raucedine inveteratâ, ubi mucus viscidus aut lymphæ crassa peccat, *incidentia & expectorantia* conveniunt, & præ cæteris *syrupus de erysimo, & oxymel scilliticum, & bals. sulph. venæ sectio* vitanda, nam morbum diuturnum reddit.

Vermes. Art. 474. "Interdum *vermes in intestinis* (6. 81.) "sunt causæ *aphoniæ* vel *Raucedinis*, ut in "praxi vidimus." *Extractum pectorale loboch. ad raucedinem. Loboch. vitellinum. Lac ebutyratum, &c.*

Remedia varia.

CORYZA.

CORYZA.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 475. Coryza, five narium catarrhus, *Coryzæ de-
scriptio & causa.*
est quando copiosa lymp̃ha tenuis & acris in principio per nares defluit, & postea materia crassa, tenax, variè colorata cum dolore capitis gravativo, ab aëre inclementiore ut plurimum ducens originem, rarissimè à causâ internâ. Frequentissimè recurrens periculum est, nè ozænam vel polypum producat.

Art. 476. Coryzam inchoantem curant nari- *Curatio.*
bus applicanda, in ore masticanda, suffitus, odoramenta, illinitio narium cum ol. anisi ante exco-
riationem, item oleum succin. vertici illitum, ol. garyophyl. cum bombyce naribus intrusum; balsam. apoplecticum, &c. quandoque in usum veniunt. Ad Coryzam præcavendam suffitus ex fumo succini, mastich. oliban. gum. animi, &c. multum juvant, sed hæc in principio; si morbus ulterius progrediatur, conducunt sternutatoria cum ol. chym. cinnamon. vel garyoph. vel ol. majoranæ.

Art. 477. Decoct. catechu compositum (in catarrho tenui præ aliis ferè omnibus) *Remedia varia.*
decoct. rosar. loboch. japonicum, loboch. vitellinum, suffitus ad catarrhum (fumus, pallio similive tegumento capite priùs tecto, naribus attrahatur,) tabellæ domesticæ, &c. sunt remedia in Coryzâ usitata.

Affectus CATARRHALES in genere.

Art. 478. " Cum fluxiones sunt pertinaces, *Dietâ sudorifica.*
" aliis auxiliis haud cedentes, ad dietam sudorificam,
" dorificam, tanquam ad summum præsidium
" & rarò fallax accedendum est, eandemque

“ 15, 20, vel 40 dierum spatio imperandam,
 “ vivendo toto hoc tempore pane biscocto,
 “ amygdalis torrefactis, & carnibus affatis cum
 “ decocto guaiaci in frigidis & pituitosis, rus-
 “ ticéque viventibus; Sarsaparillæ & Chinæ in
 “ mollioribus & delicatulis. *Cbesneau.*

CATARRHUS Suffocativus.

ETTMULLERI Sententia.

*Catarrhus
suffocativus.*

Art. 479. Catarrhus suffocativus est affectus laryngis, in quo hæc & caput asperæ arteriæ, in specie epiglottis, afficiuntur primariò ab irritatione ibidem excitatâ arcturam & quasi strictionem efficiente; certum est sedem mali esse in isto loco; respirationem subitò difficilissimam reddit, & suffocationem minatur; incipit cum raucedine subitaneâ, deinde irritatur larynx, stringitur epiglottis, undè metus suffocationis; est quasi complicatio *tussis ferinæ* & *rauvedinis* gravioris: oritur à lymphæ acore vel falsedine.

Curatio.

Art. 480. “ Catarrhus suffocativus est mor-
 “ bus, siquis alius, plerumque reverà peracu-
 “ tissimus hominem ferè dicto citiùs jugulans;
 “ propterea omni arte properanda est cura, fe-
 “ stinanter instituendo multiplicem humorum
 “ divaricationem, per venæsectionem, cucur-
 “ bitulas cum scarificatione, enematum acrium
 “ injectionem, vesicantium applicationem, ar-
 “ tuum fortem deligationem, *quam magni fa-*
 “ *cio,* & sequens cataplasma plantis pedum ap-
 “ ponendum suaderem; ʒ *Herb. ranunculi flam-*
 “ *mei minoris contus. p. iij. fimi columbin. p. j.*
 “ *pulv. euphorb. p. β. sapon. nigr. q. s. acet. pa-*
 “ *rùm contundantur, &c.* Author noster *Étt-*
 “ *mullerus vomitoria* & *opiata* proponit; sed in
 “ parox-

“ paroxyfmi articulo ambo fufpecta habeo.
“ Ufui interno conducunt medicamenta *volati-*
“ *lia* & *nervina dicta*, item *oleofa* & *mucilagino-*
“ *fa*, privatim albumen ovorum cum fyrup. de
“ *albæâ conquaffatum* & cum tantillâ aquâ *ne-*
“ *pbrit. dilutum*. Extra paroxysmum remediis
“ *antiafthmaticis*, & ad catarrhum propriè dictum
“ *ufitatis recidivatio præcavenda eft.*

Art. 481. “ Medicus quidam juvenis, athle- *Hiſtoria.*
“ ticus, oppido vicino degens, præeunte per
“ biennium raucedine, in hunc morbum fubi-
“ tò lapfus intra ſpatium 24 horarum mortu-
“ us eft. Ipſe & adſtantes *anginâ* laborâſſe ex-
“ iſtimabant, etiamſi nullus tumor gutturis ad-
“ erat, intus aut extrorſum, deglutitio neu-
“ tiquam impedita, &c. Horâ extremâ im-
“ plorabat meum auxilium, morbum fuiſſe *ca-*
“ *tarrhum ſuffocativum* admonui; ſtatim ac lo-
“ cutus fueram, ægrotus ipſe, qui adhuc men-
“ te conſtabat, agnovit morbum. Cucurbitu-
“ las illicò affigendas imperavi; ſed priuſquam
“ chirurgus officium inchoare poterat intra
“ horæ quadrantem animam efflavit. Quatuor
“ alios hoc morbo exitiali tentatos novi, quo-
“ rum duos tantum ſervatos vidi.

Art. 482. Eſt etiam alia ſpecies catarrhi ſuf- *Alia ſpe-*
focativi, ubi ſanguis in pulmonibus ſtagnat, & *cies.*
moriuntur ægri ex ſyncope [eſt forſan *polypus*
cordis vel in vafiſ ſanguineis majoribus] ejici-
tur ſpuma ex ore; Catarrhus hic ſuffocativus
cognoſcitur ex dolore pectoris gravativo, diffi-
cultate reſpirationis, & ſuffocationis metu, vo-
ce ferè interceptâ anxietate ægri, interdum tuſ-
ſi, non ſemper; ſcreatu non multum emittitur;
appellatur etiam *ſyncope cardiaca*. (5. 9.)

Art. 483. Convenit *venæ ſectio* quàm ociffimè, *Curatio.*
ſperm. cet. à ʒʒ. ad ʒj. in appropriato vehiculo
inſigne

insigne levamen adfert, *sal succini, antimon. diaphoret. & alia sudorifera*, item *gum. ammoniac. crocus* est summarum virium in hoc casu.

TUSSIS.

ETTMULLERI Sententia.

Tussis.

Distinguen-
dum est an
sit à pectore
vel ventri-
culo, &c.

Art. 484. Probè distinguendum est, an tussis humida sit ex *pectore*, an ex *stomacho*, an à *nervis*. Percunctandum est, ubi ægri percipiunt tussendi stimulum; an in larynge seu asperâ arteriâ, vel pectore, vel inferiùs circa scrobiculum cordis; nam posterior locus *tussim stomachalem*, priores *pectoralem* innuunt; jubeatur æger profundius respirare; sic enim tussire incipiet, si vitium sit in pulmonibus; secus si in stomacho. Sonus in tussiendo ex profundo quasi raucus pulmones affectos indicat, superficialis asperam arteriam.

Tussis sto-
machalis.

Art. 485. Nullus practicorum aliquid habet de *Tussi stomachali* præter *Lindanum*; mihi (inquit) est compertum pluribus observationibus plerumque Tussim esse ex ventriculo: ubi autem materia latitet, & undè procedat, ex sono dicere possum, qui variatur pro materiæ & loci conditionibus; si materia sit tenuis, & in ventriculo delitescit, furibunda Tussis est, in quâ vix aliquid egeritur, licet cum summo conatu tussiant [omnis Tussis in principio *sicca* progressu temporis evadit *humida*.]

Curatio.

Art. 486. Ad expectorationem promovendam convenit succus *raphan.* recens expressus cum *pauco sacchar.* temperatus; Tussis humida stomachalis cum vomitoriis & stomachicis curatur; sanctè testor, quod ex usu vomitoriorum nè minimum noxæ observaverim; *purgantia* non conducunt, *mercurius dulcis* verò primum obtinet.

net. *Elixir proprietatis & bals. Peruv.* laudantur. Tussis sicca, nocturna, pectoralis, catarrhalis dicta, ex lymphæ vitio, & exinde irritatione, optimè curatur per *volatilia sudorifera & opiata*, etiamsi febris conjuncta fuerit. *Flores benzöes, sperma ceti, decoctum raparum, succus glycyrrhiz. &c.* laudantur. In Tussi siccâ chronicâ *phthysin* minitante, ubi peccat lymphæ, egregium est decoctum *de lignis cum passulis, &c.* Decoctum *raparum* in omni Tussi siccâ, vel catarrhali, vel pectorali vel stomachali est nobile remedium, quod aliis irritis vidi optimum.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 487. Tusses aliquando sunt *epidemicæ* ^{Tussis epidemica} nemini ferè parcentes: Hæ pendent plerumque à febre aliquâ constitutionis prægressæ, tanquam à morbo primario; ideoque quando cum febre implicentur; respiciendum est ad istius morbi genium; cum verò tusses sine febre contingant, curandæ sunt solâ à *carnibus* abstinentiâ, moderato *exercitio*, & *ptisanâ pectorali refrigerante*: quandoque verò tusses *epidemicæ* ad tussim puerorum *convulsivam* quàm proximè accedere videntur, & tunc eandem ferè postulant medelam, viz. *venæ sectionem & catharsin*.

Art. 488. Tussis recens (*phthysi* nondum ^{Curatio} firmatâ) solâ abstinentiâ à *vino & carnibus*, & usu *loboch ex ol. amygd. dulc. &c. & tab. domestic. seq. ordinariò* subigitur; R. *Sacchar. cand. ℥i℥, coq. in q. s. aq. font. usque dum adhærescat extremis digitorum, tum add. pulv. glycyrrhiz. enul. campan. sem. anis. angel. ana ʒss. pulv. ird. florent. sulph. ana ʒij. ol. anis. chym. ʒij. f. s. a. tabellæ.* Sin verò, his tentatis, superstes

perstes maneat (præcipuè si febrem comitem habeat, vel à *peripneumoniâ* vel *pleuritide* originem ducat) ineptum fuerit *peſtoralibus* fiderè; sed *venæſectione* & *catbarſi* debellanda eſt; ſi autem denique huic methodo non ceſſerit, tum capiat æger *bals. Peruv. gut. x. in coch. j. ſyr. beder. terreſt. ter in die ſuperbibendo ʒiij. decoſt. amar. ſine purgantibus*; ſed in tuſſi diuturnâ vel phthiſi omnibus aliis præſidiis *equitatio* (492.) palmam facile præripit.

FARRAGO Sententiarum.

Terra catechu, & alia remedia,

Art. 489. Si Tuſſis à catarrho oriatur, curatur ut *catarrhus*; R̄ *Terr. catechu ʒiv. ſacchar. penid. in aq. roſ. ſolut. [ʒvi.] mucilag. gum. tragacanth. q. ſ. f. trochiſc. ſi ſub linguam teneantur, tuſſim curant, (inquit Bonetus) viſcidam & tenacem pituitam benè ſolvunt, eamque commodè expectorari reddunt, quare in his affectibus pulmoniacis mihi in frequenti eſt uſu, ſemperque meo deſiderio reſpondet hoc remedium.*

Remedia nonnulla alia melioris notæ ſunt, quæ ſequuntur, viz.

Syrupus ex allio ſequens ;

ʒ Rad. enul. campan. in ciſ. ʒiv. zinzib. ʒvj. rad. liquirit. ʒvj. coq. in aq. font. ℥vi. ad ℥iv. ſub finem ad lobul. allii tenuiter inciſ. ʒiv. ſem. anis. contuſ. ʒiſ. colatur. add. ſacchar. q. ſ. ut f. ſ. a. ſyr. Pharm. paup.

Trochiſci baſamic.

ʒ Baſam. Tolutan. ʒſ. pulv. rad. irid. enul. campan. ana ʒij. gum. Arab. trag. ana ʒj. flor. benzoin. ʒij. ſacchar. cand. ℥ſ. omnibus in pulv. ſubtil.

*subtil. redactis cum q. s. mucilag. gum. tragacanth.
f. s. a. trochisci.*

Item. *Balsam. sulphuris anisat. & extractum
pectorale, Loboch rub. & Loboch myrrhisat. præ-
cipue Fulleri in recenti Tussi conveniunt.*

*Art. 490. Discant ægroti Tussi laborantes, Admonitio.
tempore idoneo, & cum morbus altas nondum
egit radices, validisque adhuc viribus, reme-
dia adhibere.*

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

PHTHISIS PULMONARIS.

SYDENHAMI *Sententia*

*Art. 491. Phthisis pulmonaris à frigore hye- Phthisis
mali plerumque ortum ducit, & gradatim cres- pulmonaris.
cit, viz. ab humore in pulmones delapso, un-
de catarrhi ritu eos ita jugiter irritat, ut tussis
inde excitatur tantum non continua; & pro-
gressu temporis symptomata reliqua succedunt,
& morbus frequenter evadit incurabilis.*

*Art. 492. Tentandum est tamen defluxionem Curatio.
in pulmones minuere venæsectione & catharsi
leni, tum pectoralibus ad varios morbi status ac-
commodatis, scilicet incrassantibus, vel attenu-
antibus, & febrem hecticam temperantibus cum
emulsionibus, lacte asinino, &c. & postremò ul-
cus sanantibus cum balsamicis, opobals. dos. gt. xx.
sed hoc non est sumendum nisi prægressis eva-
cuationibus debitis: sed palmarium hujusce mor-
bi præsidium est, ut æger quotidie equo vaha- Equitatio-
tur; & qui se huic corporis exercitio sanandum nis benefici-
trahit, nullis jam diætæ legibus adstrictus, nul- um.
lo cibi potusve genere privandus est; cum in
hoc uno omnis rei cardo vertatur: hoc solum-*

Tumor in
collo.

modò observando, ut si æger juvenilem ætatem prætergressus fuerit, plus temporis huic exercitio impendere debet, quàm si puer aut juvenis esset, & sanè haud multò certius *cortex Peruvianus* feбри intermittenti, quàm in hâc ætate *equitatio* phthisi medetur. Quibusdam eorum, qui ex hâc methodo convalescere, tumor in collo exortus est non multùm à *scrophulis* abluens.

Prognosis.

Facies Hip-
pocratica.

Art. 493. In Phthisi materia purulenta per tussim excreta in ignem coniecta tetrum spirat odorem, & immissa in vas aquâ repletum fundum petit. Sudores nocturni, genæ livescentes, faciei pallor, nares exacutæ, temporum collapsus, unguium incurvatio, capillorum defluxio, & alvi profluvium colliquativum, mortem statim subsequituram denuntiant. Inter chronicos Phthisis duos ferè trientes jugulat. “Nasus acutus, oculi concavi, collapsa tempora, aures frigida & contractæ, cutis circa frontem dura, intenta & resiccata, totiusque faciei color subviridis, niger aut lividus, lethale. “Hæc est illa *facies Hippocratica* vulgò dicta, “ob traditam ab *Hippocrate* descriptionem, “quæ humidi calidique nativi consumptionem, “adeoque mox futuram mortem indicat.

MORTONI Sententia.

Phthiseos
causæ & di-
agnosis.

Art. 494. Phthisis pulmonaris pendet aliquando à malâ conformatione pectoris, estque illa vel *naturalis*, quando pectus sit nimis angustum, cervix longior quàm par est, omoplatæ tanquam alæ videntur; vel *accidentalis*, ubi curvitas vel pectoris distortio. Signum Phthiseos appropinquantis primum est *tussis arida*, quæ per menses aliquot durat; catarrhus verò simplex est, humorosus & brevis. Vomito

tio vel vomendi dispositio post pastum tussi prædictâ concitata est signum Phthiſeos certiffimum. Signum ſecundum eſt *febris hectica* cum calore in volis manuum, & rubore genarum præcipuè poſt paſtum. Tertium *extenuatio* partium ſolidarum in extremis digitorum maximè conſpicua, unde incurvatio unguium; & poſtremò febris *putrida hectica* ſupervenienſ.

Art. 495. Inter ſigna *pathognomonica* phthiſeos confirmatæ, primum eſt febris *inflammatoria*, inflammatis pulmonum tuberculis, quæ ^{Phthiſeos ſigna pathognomonica.} febris tanquam febres aliæ inflammatoriæ tractanda eſt, viz. *viſtu tenui*, medicamentis *pectoraliſus*, & *expectorantibus*, linimentis, & præcipuè *venæ ſectione*, utcunque emaciatus ſit æger (eſt enim *peripneumonia* cum pulſu ſerrato) *ol. lini* eſt remedium in hoc caſu nunquam ſatis laudandum. Febrem hanc inflammatoriâ ſequitur *putrida intermittens*, quæ ſit à ſupuratione tubercularum ob venæ ſectionem omiſſam, vel nimis parcè celebratam, vel aliter; hoc autem eſt ſignum pulmonum corruptorum certiffimum. *Cortice Peruviano* non proſligatur, neque *antibectic*. *Poterii*, aut ullo alio remedio, niſi ulcere priùs curato; hanc autem comitantur inſignes aliquot evacuationes, ſeu corporis colliquationes (& hoc eſt ſignum *pathognomonicum ſecundum*), expectoratio materiæ purulentæ (pus phthiſeos confirmatæ eſt graveolens, & etiamſi ſit ſpiſſum, non tamen glutinoſum ſeu tenax, ſed fluidum, variorum colorum, viz. flavi, viridis, ſed frequentius cinerei). Sudores colliquativi, quos ſi arte obſtruentur, inſequuntur tumores hydropici in pectore vel cruribus, ſive dyſenteria vel diarrhœa. Signum ultimum eſt *ſalivatio*, unde

de calor gutturis præternaturalis, & aphthæ pertinaces, incurabiles, [mortem non procul abesse plerumque nunciantes.]

Curatio.

Art. 496. Ad therapiam quod attinet, in principio *venæ sectio*, *lenis purgatio* cum *pil. stomach. Ruffi tinetur. sacr. [calomel.]* &c. conveniunt *diuretica*, *millepedes viv.* & *præparat. bals. sulph. terebinth. acidulæ.* *Diaphoretica*, *antimon. diaphoret. ceruss. antimon.* privatim decoctum *lignorum [in aq. calc.]* si adsit catarrhus & calor hecticus cathartici*s* *opiata* sunt admiscenda, reliquis antecellit *pil. cynogloss. seu styrac.* Radatur caput & aperiuntur *fonticuli.* [Atque hæc est summa curæ *rationalis* & *radicalis phthiseos pulmonaris.* In confesso est phthisicos confirmatos rarissimè curari; non tamen idcirco planè sunt deferendi; cùm *palliativa cura* debeat illis, qui non possunt curari perfectè].

Diarrhœa.

Art. 497. In diarrhœâ *decoctum album* pro potu communi; sed *opium* est unicum præsidium, *elect.* ad diarrhœam *seq.* in praxi nostrâ maximè efficax expertus sum. *R. Ocul. cancr. præp. ʒjß. coral. rub. præp. matr. perlar. ana ʒij. margar. præp. ʒß. spec. confect. de hyacinth. ʒj. ol. cinnam. chym. gr. iv. miv. cydon. ʒj. laudan. Lond. sp. croc. solut. gr. vj. syr. balsamic. q. s. m. f. elect.* Ad acrimoniam humorum obtundendam injiciatur quandoque enema ex *jussculo ovin.* cum *diascord. ʒß. opiata* benè ferunt hoc in casu ob metathesin materiæ morbificæ à pulmonibus ad intestina: diarrhœa tamen non est temerè aut nimis citò sistenda, nè gravius malum accideret, quod optimè præcavetur *expectorantia* & *lubricantia* certis intervallis propinando, & diarrhœam moderando potius quàm penitus vincendo.

Tussis.

Art. 498. Ad tussim importunam & vigiliis

galias pertinaces levamen vix procurandum est, nisi ab *opio*; cum cautelâ tamen exhibendum est, parcè, & non sine maximâ necessitate; nè languores, dyspnœam, extremorum frigus, &c. inferat, & mortem properet, & medico dedecus pariat. Hic in usum veniunt *linctus*, *trochisci*, &c.

Art. 499. Sudores colliquativi, nisi sunt ^{Sudores colliquativi.} valdè immodici, sunt tolerandi; sin verò sint maximè profusi, ita, ut languores usque ad deliquium ferè inducant, *astringentibus* & aliis propriis adminiculis moderari debent. Sequente julap. uti soleo; R. *Aq. tormentil. germ. querc. plantag. ana* ℥iij. *cinnam. ten.* ℥iv. *mirab.* ℥j. *margar. præparat. coral. rub. præp. ana* ℥ij. *bol. ver. sang. dracon. ana* ʒß. *ter. japon.* ℥j. *syr. myrt.* ℥iß. *sp. vitriol. [dulg.] q. s. ad gratam aciditatem. m. f. julap. sumat* ℥ij. vel iij. omni bihorio vel trihorio phialâ benè agitâtâ.

BAYNARDI Sententia.

Art. 500. “ Si calor hecticus sit insignis, ^{Ad febrem hecticam.} & phthisis celeri cursu progrediatur, con-
“ venit *diætâ lactea*, & *lac asininum* (si com-
“ parari possit) eligendum est; quoniam est
“ minùs crassum: huic verò *succedaneum* adin-
“ venit, quod etiam valdè commendat *clarif-*
“ *simus Baynard* in *appendice ad psychrolusiam*,
“ nimirum *serum* sive *lac butyraceum*; quam-
plurimis (inquit) indicationibus satisfacit; refri-
gerat, humectat, nutrit, &c. & déinde inferi-
us pergit laudatus author fidenter affirmans,
& expertus loquens se compertum habuisse,
quod plures ex continuato usu *hujusce lactis* à
caloribus præternaturalibus & etiam hecticis
& fitis importuna leviter acidulum præberi
debuisset,

debuisset, recens verò & dulce magis nutriat.
 “ Et reverà hæc omnia meritò dicta esse ar-
 “ bitror: Ego etenim plus semel *raucedinem*
 “ pertinacem & *catarrhum* mediante hoc re-
 “ medio, utcunque vulgari, feliciter sustuli;
 “ & in febre *hectica* magno fuisse commodo
 “ pro certo deprehendi.

ETTMULLERI Sententia.

*Phthisis
 variæ.*

Art. 501. Phthisici dicuntur κατ' ἐξοχλὴ ii, qui ulcere pulmonum laborant, & habent febrem hecticam conjunctam; eandem etiam habent ii, qui phthisi renali, jecorali, à vitio mesenterii, &c. laborant, tabidi evadunt. Tabes à glandularum mesenterii vitio solet habere abdomen inflatum ac tumidum cum dolore in ejus profundo obtuso, ac plus minùs gravativo, itemque cum renitente hinc inde sparsâ durtie circa umbilicum observabili.

Art. 502. Tussis phthisicorum non statim est *pulmonalis*, sed *stomachalis*, (485.) cui tandem acrioris lymphæ occasione per glandulas asperæ arteriæ, aut pulmonum exeretæ tussis pulmonalis supervenit. Materia viscida in aquam exspuita supernatat, pus verò fundum petit. Materia pinguis phthisicorum urinæ innatat.

Curatio.

Art. 503. Vomitoria sunt optima in omni phthisi incipiente, maximè si malum sit à vitio stomachi; *purgantia* sunt omninò vitanda; *syrupi* & *saccharata* omnia plus nocent, quàm profunt. *Lindanus* refert se curasse quendam domesticum atrophiam laborantem solo decocto ex *radice hellenii* cum *passulis* & *glycyrrhizâ*, adjectâ 10ma. parte vini Hispanici, nam & hoc nutrit egregiè; laudatur *rob. passularum*.

Art. 504. Febris hecticæ hæc tria sunt quasi signa *pathognomonica*, 1°. calor ipsi ægro ferè occultus

occultus vix sensibilis, ab omni pastu post aliquot horas acutus. 2°. Adest *absumptio* & *extenuatio* corporis successiva. 3°. *Pulsus celer, parvus, frequens, debilis* & *subinde durus*; efflorescit plerumque *facies* colore plus minùs rubicundo, & *sudores* nocturni infestant; accidit etiam frequenter *capillorum* defluvium, totius corporis lassitudo, frequens lipothymia; somnus horis matutinis est rarus; ægri conqueruntur de æstu interno. Hæctica incipiens *difficillimè* cognoscitur, *facillimè* curatur; confirmata è contra. In statu morbi urina in summitate pellem habet quasi oleaginosam, araneorum telis similem. In *saturno* singulare quid latet contra febrem hæcticam, & internas viscerum exulcerationes & corruptelas. Laudantur *antimon. diaphor. & antihæctic. Poterii, & decoct. è lignis* præ reliquis in lymphæ acrimoniâ, ut & *sperma ceti*. Ad ulcus pulmonum abstergendum, & sordes nimis hærentes eliminandas optima sunt ex *tabaco* remedia, utpote quæ præter vim expectorandi *vulnerariam* quoque possident. Potus ordinarius phthisicorum hæcticorum commodissimè conditus sit *fumo sulphuris* ad imitationem *Helmontii*. Immò & *fumus sulphuris* cum aliis per os attractus singulare est experimentum cujusdam *medici Hiberni*, quo aliquot desperatos phthisicos curavit, uti refert *Boyle*.

WILLISII Sententia.

Art. 505. Communis observatio est, regiones istas, sive in *Angliâ*, sive in *Belgiâ*, ubi *cespite* ignes nutriuntur, & odorem valde sulphureum spirant, tabem rariùs infestare; quinimo loca ista phthisi obnoxiiis, aut eâ laborantibus maximè salubria, & non rarò sanativa existe-

De virtutibus cespitis cremati & aliorum remedium.

D d

re;

re; cui accidit quod suffumigium ex *sulphure* & *arsenico* (quod sulphure copioso refertum est) pro curandis pulmonum ulceribus penè deploratis remedium licèt ultimum, efficacissimum tamen habetur. Haud novi præstantius remedium in tussi quâcunque, modò febris absit, quàm tinct. *sulph.* (sine empyreumate) *dof.* à g^t. vj. ad x. manè & vesperi in coch. syr. idonei.

SYLVII Sententia.

Laus balsami sulphuris anisati.

Art. 506. Nullum hætenus reperi medicamentum, quod vel externè vel internè usurpatum citius tutiusve non tantùm mundaverit, sed insuper consolidaverit recentia ulcera, atque *sulphuris balsamum*; cæteris verò omnibus imprimis præfero istud cum *oleo anisi* paratum, modò lentè paretur; ita enim longè gratior fiet, & convenientior, aliàs empyreuma redolet & acrior existit. Insuper pus ipsum tenuius fluidiusque reddit; adeoque ipsius excretionem promovet, ac faciliat. Ad mundati ulceris consolidationem quoque multùm laudari solent *rosæ rubræ, conservæ*; & aliis præparationibus præfero decoctum *rosarum rub.* cum forti expressione pauco *saccharo* edulcoratum.

FARRAGO Sententiarum.

Quibus potissimum tabes accidere solet.

Art. 507. Tabes maximè fit ætatibus ab anno 18. usque ad 35. *Hippocr. aphor.* In aliis ætatibus evenire potest, at in isto vitæ stadio multò periculiosior existit.

Phthisis est morbus contagiosus.

Art. 508. Phthisis est morbus *contagiosus*, per indusia, per vestes, per lintea, per lectos, phthisin communicatam fuisse mille docent exempla (inquit *Bonetus*). “Extant quidem hu-
“jusce

“ jusce contagii nonnulla exempla, sed, pace
 “ viri, non sunt adeò frequentia.

Art. 509. Quamdiu tabes est in primo gra- ^{Usus mercurii dulcis.}
 du, & probabile est sanguinem non esse extra-
 vasatum, ulcusve nondum factum, debet ante
 usum decoct. ex lignis, & dum purgantibus u-
 timur adhiberi mercuriis dul. non quidem cum
 purgantibus simul eodem die, sed sine purgan-
 tibus post aliquot dies. Pitcarn. in MS.

Art. 510. Hoc constanter affirmo me contra ^{Acida in phthisi.}
 omnium ferè scriptorum practicorum senten-
 tiam acidis temperatis felicissimè usum in cu-
 ratione phthiseos [in hoc convenit authori cum
 Colebatch.] Barbette. “ Atque hic liceat mihi
 “ obiter tantum mentionem facere coaguli vi- ^{Coagulum vitulinum.}
 “ tulin, quo utuntur caseo conficiendo, tan-
 “ quam ferè unici acidi animalis, non solum
 “ in hoc morbo, (maxime in Hæmoptisi);
 “ sed in nonnullis aliis, de quibus hic non est
 “ dicendi locus, opem ferentis.”

Art. 511. Quæro cum in hydrope tussis ve- ^{Elaterium.}
 hemens moveri soleat, & elaterio sedari, annon
 eadem in phthisicis etiam elaterio, parcè dato,
 tollatur? Lister de hydrope, p. 20. Dubitatur.

Art. 512. Remediorum sequentium vires & ^{Remedia varia.}
 usus lector ipse expendat. Antihæticum Poterii.
 Bals. sulph. anisat. nitrum saturnisatum. Syru-
 pus de peto. Sacchar. saturni. Aqua balsamica.
 Aqua limac. scorbut. aq. limac. pectoral. decoct.
 phthisic. express. milleped. simplex. Fuscum gal-
 li. Fuscum cancerum fluviat. Fuscum con-
 summatum. Lixivium de calce. Loboc. myrrhi-
 satum. (Phthisicis primo adhuc stadio optatis-
 simum est, præstantissimumque profectò reme-
 dium. Fuller.) Tinctura antiphthisica. Decoctum
 flor. bellidis major. Specificum habetur, De-
 coct. phthisicum, linimentum anodynum.

PHTHISIS NERVOSA.

MORTONI Sententia.

Phthisis
nervosa.

Art. 513. Phthisis nervosa est absumptio corporis tabida sine febre, tussi, vel anhelatione insigni, appetitu tamen dejecto, & concoctione depravatâ, languent vires exhaustis carnibus & robore; aliquando *indigenis* accidit [immò nuperis annis sæpissime, ratio in propatulo est, scilicet, ex nimia spirituosorum liquorum indulgentiâ]; sed frequentius huc revertentibus ab insulis nostris in *India occidentali*. In principio habitus corporis œdematosus apparet, & quasi chylo spiritibus destituto distentus turget; facies pallet, ventriculus fastidit omnia exceptis liquidis; urina est pauca, & plerumque rubicunda, aliquando tamen, ut in aliis nervosis affectibus, pallida & copiosa; nulla adest febris aut dyspnœa, nisi in ultimo morbi stadio. Constat luculenter genus nervosum affici [& primariò *ventriculum*].

Causæ pro-
catarticae.

Art. 514. Causæ *procatarticae* ut plurimum sunt graviore animi affectus, liquorum spirituosorum nimis libera ingurgitatio, aër insalubris, &c. [omnia etiam quæ cruditates, affectus *hypochondriacos* & *scorbutum* parere solent.]

Curatu dif-
ficilis.

Art. 515. Est morbus reverà *chronicus*, & nisi in ipso principio, curatu difficillimus; terminare solet in tumore *hydropico* incurabili.

Curatio.

Art. 516. Quod ad therapiam attinet in usum revocanda sunt medicamenta *stomachica* interna & externa, *chalybeata*, *antiscorbutica*, *cephalica* & *amara*. Instituat^r purgatio cum *spec. hier. in aq. rut. cerus. nigr. & pæon. comp.* externè *empl. stomach. magistral.* cum gr̃ aliquot *cinnam.*

nam. & absynth. ventriculo. In ætate aq. minerales chalyb. diætæ; inter chalybis præparationes extractum mynsicht. anteponendum est.

Art. 517. "Huic malo quoque affinis est iste, *Atrophia scorbutica.*
" qui à Willisio *atrophia scorbutica* appellatur.
" p. 116.

Art. 518. "Mœror qui est animi dolor, & *Animi affectus sæpissime hujus mali causa.*
" lucubratio nimia, quæ est ejusdem labor,
" ambo Phthisi plerumque viam sternunt, ast
" omnium quæ mihi hætenus nota sunt, nihil
" corpus adeo velociter absumit, ac *insanus a-*
" mor, quando *ambit* & non *exambit*.

Tabes reliquæ ab aliis morbis ortum ducentes, aut ab iis quodammodo pendentes.

MORTONI Sententia.

Art. 519. In phthisi ab hæmorrhagiâ, hæ- *Phthisis ab hæmorrhagiâ.*
morrhagiâ suppressâ, vescatur æger juscula &
gelatinas, & alios cibos bonum nutrimentum
præbentes. Convenit *diætâ lactea*; incidit ple-
rumque æger in febrem hecticam, quæ *cort.*
Peruv. profliganda est, nè in Phthisi pulmonari
incurabili desinat.

Art. 520. Phthisis à gonorrhœâ vel fluore *Phthisis à gonorrhœâ vel fluore albo.*
albo exorsa, confirmata cùm sit, est prorsus
immedicabilis; si recens fuerit, fluxus est si-
stendus, & æger cum euchymis nutriendus, &
calor hecticus, modò adsit, *diætâ lacteâ*, aut
aq. *chalybeatâ* extingendus.

Art. 521. In Phthisi ab apostematibus & ul- *Phthisis ab apostematibus & ulceribus.*
ceribus, ulcus tempestivè sanandum est ope ex-
ternorum & internorum, aq. calcis seq. sit pro
potu ordinario; R. Rad. *sarsaparil. incis.* ℥vj.
uvar. Corinth. ℥ss. infund. in aq. font. ℥xij. coq.
ad dimid. in colaturâ extingue calcis viv. ℥ss. per
residentiam depurat. sit pro usu. Nisi habitus
fit

fit jamjam hecticus *cathartica mercurialia* sunt usurpanda ad accelerandam ulceris curationem; immò excitare licet levem *ptyalismum* cum fructu; in usum veniunt *balsamica*, ut *syr. balsam. bals. Locatelli, Tolutan. &c.* suprema cura adhibenda est, nè Phthisis pulmonaris sequatur; quamobrem à curato ulcere fiant *fontanellæ*, continuetur usus *balsamicorum, diætæ lact. acidularum, &c.*

Phthisis à
lactatu.

Art. 522. Phthiseos à lactatu signa præfagientia sunt 1mo. Appetitûs diminutio; 2°. Spirituum languor & imbecillitas corporis. 3^{io}. Oppressio hypochondriorum. Tempestivè ablactandus est infantulus, & nutrix *diætæ lact.* committenda.

Phthisis à
diarrhœâ,
&c.

Art. 523. " Phthises à diarrhœâ vel dysenteria, à diabete, à salivatione, ab hydropo, & à sudore nimio nihil habent peculiare à morbis primariis & Phthisi in genere dicendum.

Phthisis
scrophularis.

Art. 524. Phthiseos scrophularis signa diagnostica sunt plerumque tumores scrophulares & crudi in externo corporis habitu, accomitantes vel præcedentes, ophthalmiæ, aut scabies, & similes affectus scrophulares. (1277.)

Curatio.

Art. 525. Vitanda est *diætæ lactea*, utpote obstructions pariens. *Radices scrophulariæ, filipendulæ, millepedes, &c.* cum *ingred. pulmonar. & balsamicis* conveniunt. *Opium* rarissimè usurpandum est ["Animadversum est à Sculteto mesenterium hoc malo semper primò esse affectum, & frequenter tumoribus strumaticis obsideri, sanis adhuc partibus externis, & in hoc casu difficile est quidem, nisi conjecturâ solâ, morbum invenire, priusquam ægrum penè interfecerit.] Convenit *emplast. de sapone* toti abdomini, &c.

Art.

Art. 526. "Est aliquid singulare in decocto ^{Decoct. tussilag.}
 "fol. tussilaginis ad hunc morbum curandum,
 "etiam in ægris maximè deploratis, & ferè
 "desperatis. *Fulleri medicina gymnastica.* (vide
 locum p. 92, &c.)

Art. 527. Phthiſeos ſcorbuticæ ſigna diagno- ^{Phthiſis ſcorbutica.}
 ſtica præcipua ſunt eruptio macularum hinc in-
 de ſparſarum per univerſam cutem, ſcreatio ferè
 perpetua puris viſcidi falſi à glandulis jugulari-
 bus præcipuè tempore matutino, exulceratio
 & extenuatio maxillarum.

Art. 528. Conveniunt *peſtoralia incidentia* ^{Curatio.}
 cum *antiſcorbuticis*, ut ſummit. *pini*, *rad. oxy-*
lapath. authoris *pil. baſſamic.* (16. 206.) *cha-*
lybeata, *acidulæ*, &c. *opium* omninò vitandum
 eſt, ut & *diæta lactea*, & immodica *fumiſuſtio*.

Art. 529. Phthiſeos aſthmaticæ ſigna diagno- ^{Phthiſis aſthmatica.}
 ſtica ſunt anhelatio, & ſpirandi difficultas; hæc
 autem Phthiſis eſt valde chronica, & eſt Phthi-
 ſis ſenectutis.

Art. 530. Omnia increſſantia ſunt vitanda; ^{Curatio.}
 profunt medicamenta *expeſtorantia*, *incidentia*,
 &c. ut *ſyrupus de eryſimo*, & 5 *rad. millepedes*,
pil. baſſam. noſtr. &c. *venæſectio* in paroxyſmo,
oxymel. ſcillit. & *aq. cinnam. fort. ana p. æ.*

Art. 531. Phthiſis ab affectu hypochondria- ^{Phthiſis hypochondriaca.}
 co vel hyſterico à cæteris diſtinguitur ſympto-
 matis his affectibus peculiaribus.

Art. 532. Curatio eſt ferè ejuſmodi cum aliis ^{Curatio.}
 [præcipuè cum Phthiſi *ſcorbuticâ*] conducunt
volatilia, *chalybeata*, &c.

HARVEI Sententia.

Art. 533. In Phthiſi ab hæmoptyi ſanguis à ^{Phthiſis ab hæmoptoe.}
 pulmonibus ejectus ſine dolore per tuſſim ex-
 antlatur; & ſi rupta fuerit vena, ut plurimùm
 primâ eruptione magnâ copiâ egeritur, &
 poſtea

postea minori quantitate : in principio apparet tenuis, sincerus & floridus cum spumâ flavescente; progressu temporis pallidior & aquosior evadit cum bullulis; & postremo cum pure commistus excernitur. Qui per *diapedesin* expectoratur, dilutior est, & minùs copiosus cum humore seroso vel purulento confusus.

ETTMÜLLERI Sententia.

Hæmoptysis. Art. 534. Hæmoptysis est quando sanguis ex pulmonibus per os tussiendo ejicitur, aliquando, sed rariùs, sine tussi; sanguis rejicitur vel floridus vel semigrumofus, facilè vel difficulter, cum vel sine dolore, spumofus vel non. Si ex pulmonibus provenit, sæpius vomitam, empyema, aut peripneumoniam, & hinc Phthisin post se trahit.

Curatio. Art. 535. Convenit venæsectio, purgatio vitetur; diuretica & diaphoretica locum habent; opiata sunt perquam proficua, in specie semen hyosciami est nobile specificum tam veteribus quàm modernis commendatum, cavendum est tamen in ejus usu ob vim narcoticam nè exhibeatur in nimia dosi, sed tutius est propinari repetitis vicibus; maniam etenim inducit nimis larga dosis. Respiciendum est ad acrimoniam sanguinis in hujus mali curâ, hoc facto, quæ in capite de hæmorrhagiâ tradita sunt, hîc locum habent. *Hedera terrestris* est planè mirabilis, item succus *urticæ*, *catechu*, *trochisc. de carabe*, *oleum lini cochleatim* sumptum mira præstat, *ol. vitriol. succ. cydon. decoct. bord. cum passul. min.*

Accidentalis vel habitualis. Art. 536. " Hæmoptysis est vel *accidentalis* vel *habitualis*; posterior est Phthiseos signum :
" *cortice Peruv.* optimè & tutissimè curatur, a-
" stringentibus sistitur, ut *bol. almen. sang. dracon.*
" *lapid. hæmatit. &c. Morton.* Art.

Art. 537. Mantissa. Elect. Boylean. elect. Pe- *Remedia varia.*
ruv. astring. elect. styptic. emulsio styptic. haust. ja-
pon. loboch japon. pulv. hæmoptoicus, stypticum
regis. Syrupus Boylean. succus urtic. menth. sed
præ reliquis beder. terrest. " In hæmoptoë ac-
" cidentali desperatâ, cæteris incassum tentatis,
" (sicut in aliis omnibus hæmorrhagiis) medici
" expectationem rarissimè frustratur sequens re-
" medium;" R. Aq. plantag. vin. rub. astring.
ana ℥ss. syr. papav. errat. ℥ij. ol. vitriol. quantum
lingua ferre potest; f. julap. suffitus ex calce viv. &
acet, in extremis eximie confert.

MORTONI Sententia.

Art. 538. In Phthisi à chlorosi vel mensium *Phthisi à chlorosi vel mensibus ob-*
obstructione non nisi in principio chalybeata *structis.*
tentanda sunt; calorem enim hecticum adau-
gent, & sanguinem exagitant; sed potius pul-
monaria, &c. sunt usurpanda.

Art. 539. Phthisis à pleuritide vel peripneu- *Phthisis à pleuritide, &c.*
moniâ malè tractatâ, julapiis contemporanti-
bus, expectorantibus, venæ sectione, acidulis,
&c. tractanda est, vel si sit empyema paracen-
tesi. Millepedes, decoct. sars. sal. succin. diureti-
ca, &c. Historia prima hoc morbo laborantis
est insignis & notatu dignissima, vide locum.

Art. 540. Phthisis ab ictero non curatur nisi *Phthisis ab ictero.*
sublato morbo primario; ideoque remediis an-
tiictericiis oppugnanda est.

VOMICA PULMONIS.

WILLISII Sententia.

Art. 541. Rara est mentio hujus affectûs apud *Vomica pul-*
autores. Vomica Pulmonis plerumque accidit *monis.*
sine febre aut phlegmone, immò sine tussi im-
mani, aut sputo, tacitè ac velut improvisò in

E e
pulmone

pulmone generatur, & non rarò non priùs se prodit, quàm patientem interimit. Latet (inquit *Tulpius*) inter initia ita clanculum, ut vix ulla sui proferat indicia, præter tussiculam, primò siccam, mox humidam, quâ aliquamdiu continuante, trahitur difficulter spiritus, deficit anima, & emarcescit paulatim corpus, licet interim nec sanguinem præ se ferunt sputa; sed si rumpatur nec opinanti vomica, occiditur (dictum ac factum) homo. Ita interdum solet contingere; verùm novi plures, qui ex Pulmonis Vomicâ sensim ortâ, maturatâ, & demum ruptâ, pus copiosum & foetidum expuissent; cùmque tale sputum per multas hebdomadas, imò menses quotidie excernentes debiles adeò & velut tabidi evaserint, tandem medicamentorum ope, cùm ulcus detergeretur & siccaretur, integrè convaluisse. Ab abscessu in Pulmone exoritur, & pus sæpissime insigniter foetet, eoque differt à sputo, quod in peripneumoniâ & phthisi ejicitur. Causæ remotiores latent, neque per signa ulla *pathognomonica* dignosci queat hicce morbus, neque prognosis institui potest, antequam ictu ferali se prodit.

Curatio.

Art. 542. Post Vomicam disruptam medendi methodus ferè eadem est ac post sectionem *empyematis*, aut in *phthisi* incipiente; in hoc casu *lac asininum* sæpe prodest; observavi quoque *fontanellam* in latere excitatam non rarò insigniter profuisse. Historias quasdam adducit author, de quibus consulendus est. p. 205.

BAGLIVII Sententia.

Baglivius vomicam accuratè describit.

Art. 543. Tuberculo Pulmonum laborantes de cætero benè se habentes, difficulter spirare incipiunt, inter spirandum non stertunt, & nihil expuunt, dolorem quoque in pectore sentiunt

tiant continuum, & dolentem in locum decumbere non possunt, siccâ tussi laborant, tandem genæ rubent, febricula supervenit; & negotio ad suppurationem vergente alia suppurationis symptomata accedunt. Duo tamen tanquam *pathognomonica* crudi & adhuc incipientis tuberculi signa sunt, *tussis sicca*, & *dolor lenis* in alterutro pectoris loco; & quamdiu quidem tuberculum adhuc crudius fuerit, dolorem exilem & tussim siccam inducit. Qui tuberculo Pulmonum laborant, sæpissime derepente moriuntur; nam suppurato tuberculo pus erumpit in trachæam, & suffocat: hinc quò longiùs à trachæâ, & Pulmonum centro distat, eò minùs periclitantur de suffocatione; pus enim in cavitatem pectoris erumpet, aut per urinas eliminabitur.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 544. Vomica Pulmonum & phthisis in *Differentia* eo saltem differunt, quòd Vomica sit *ulcus Pul-* *inter vom-*
monum clausum seu *abscessus*, phthisis *ulcus sordi-* *cam & phti-*
dum ex abscessu jam aperto: nam in Vomicâ in- *fin.*
terdum pus est laudabile, quod suis membranis inclusum citra excretionem in Pulmonibus hæret, & etiam sine tussi aliquando existere queat. A tumoris intùs ruptione exsolutio, vomitus, & animi deliquium fit. *Hippocratis Aphorism.*

ASTHMA.

FLOYERI *Sententia.*

Art. 545. Asthma est respiratio difficilis & *Asthmatis*
laboriosa cum scapularum elevatione & sibilo, *definitio.*
à compressione, coarctatione, vel obstructione
vasorum pulmonalium. Estque vel *continuum*
vel periodicum. Asthma *continuum* pendet à *Asthmatis*
compressione venarum & vasorum bronchialium *continui*
& vesicularum pulmonalium vel nervorum, *causæ.*

1°. Propter pectoris hydropem. 2°. Empyema, phlegmonam, abscessum vel tuberculum. 3°. Polypum in vasis sanguiferis, sanguinis ipsius coagulationem, varicem, plethoram, obstructions catameniorum, hæmorrhoidum, fonticulorum, ulcerum, psoræ, &c. 4°. Lapides in trachæâ generatos. 5°. Obesitatem nimiam, vel intumesceniam thymi. 6°. Gibbam. 7°. Pulmonum adhæSIONem. 8°. Nimiam pulmonum intensiONem à cursu [vociferatione,] &c. 9°. Hydropes, tumores visceris alicujus insignioris. 10°. Coli vel ventriculi inflationem. 11°. Paroxysmos apoplexiæ, vertiginis, lethargi, serum extravasatum nervos opprimens. 12°. Tumores pulmonum flatuosos, quemadmodum accidit in *equis ilia ducentibus*, vulgò *broken-winded Horses*.

*Periodici
causæ.*

Art. 546. Asthma *periodicum* pendet à compressione vasorum & vesicularum bronchialium mediante halitu flatulento, & morbis sequentibus plerumque succedit; 1°. Febris intermitentibus, variolis, peripneumoniis. 2°. Catarrho. 3°. Affectionibus hysteriis. 4°. Ephemeræ, à sex non naturalibus, maximè aëris mutationibus subitaneis, pendent. 5°. Caco-chymix glutinosæ, flatulentæ, in ventriculo prognatæ, ibique inflationes excitanti, & denique inflationem in pulmonum vesiculis producenti. Atque hoc est *verum Asthma flatulentum periodicum*.

*Asthmatis
periodici
paroxysmi
plerumque
sunt regulares; con-
tinui non
ita.*

Art. 547. Observandum est Asthmatis *continui* paroxysmos frequentes esse, à nimio corporis motu, vel errore in diætâ inductos, vel noctu recurrentes; sed hi recursus non sunt adeò regulares ac in Asthmate *periodico*, ubi decimo quoque die redeunt paroxysmi. Circa horam 2^{am} vel 3^{iam} pomeridianam à prandio asthmatici

tici sentire solent coarctationem vel inflationem circa scrobiculum cordis vel os ventriculi, quod tunc temporis flatibus distenditur, & ructus insipidos copiosè emittit; atque hæc ventriculi inflatio est primum signum appropinquantis paroxysmi, hanc sequitur sanguinis effervescencia, & huic proxima spirituum in pulmonum nervis & membranis expansio seu rarefactio, quippe rigidi & inflati sentiuntur.

Art. 548. Horâ primâ vel secundâ matutinâ paroxysmus sensim obrepit; respiratio evadit lenta, & mox angusta: si paroxysmus futurus sit brevis, nempe duarum vel trium horarum, & æger è lecto surgat, dyspnœa brevi faceffit, & expuit *crudum* quendam & *glutinosum* sreatum, instar *albuminis ovi* vel solutionis *gum. tragacanth.* tam in Asthmate *humido* quàm in *hysterico* [*siccò* vel *convulsivo*]; hæc autem materies lineis nigris seu filamentis discrimina-
Paroxysmi
descriptio.
 tur: si verò diuturnior futurus sit paroxysmus, viz. duarum, trium vel quatuor dierum, primis diebus parum aut nihil expectoratur, sed 3^{io} vel 4° die materia purulenta, magis cocta, & non adeò glutinosa, coloris albicantis, viridescantis, vel flavescantis, & in morbo inveterato saporis dulcis, instar sanguinis aut glycyrrhizæ, vel etiam saporis putridi, falsi, aut acidi, & frequenter cum filamentis sanguineis. Intra spatium 3, 4, aut 5 dierum paroxysmus prorsus finitur, & exinde parum aut nihil expuitur ante novi paroxysmi exorsum.

Art. 549. Plures & diuturniores occurrunt paroxysmi in *æstate* quàm in *hyeme*; ego ipse viginti in *æstate*, & tantùm sedecim in *hyeme* sustinui; in *Augusto* severiores semper; quanto diuturniores paroxysmi, tanto majora interval-
De paroxys-
mis observa-
tiones va-
ria.
 la, & vice versâ: Intervalla breviora mecum fuerunt

fuerunt 2, 3, 4, 5, 6, vel 7 dierum; longiora 8, 9, 10, vel 14 dierum; calor lecti morbum exasperat; extremum frigus est tolerabile sine injuriâ. Magna pallidæ urinæ copia in paroxysmo excernitur, sed sub finem rubicundior evadit cum sedimento crassiore. Quanto parcius & tenuior sit victus in paroxysmo, maximè in principio, tanto melius; minor erit quantitas chyli ad pulmones missi, & materia purulenta citius coquetur & evacuabitur, carnes itaque sunt omnino prohibendæ. De victu convenienti & improprio vide locum p. 90.

Indicatio
curativæ
generalis.

Art. 550. Ad unum scopum potissimum dirigenda est cura, nempe ad *temperandam effervescentiam*: malum etenim ipsum est quasi *catharrus*, ideoque propinanda sunt remedia *incidentia minus calida*. *Venæ sectio* quotiescunque repetita solummodo levamen præsentaneum affert, senibus asthmaticis maximè perniciofa est; ad *cachexiam* enim & *leucoplegmatiam* viam munit.

Remedia
varia ab au-
tore com-
probata.

Art. 551. *Acetum scilliticum* ad omnes flatulentias à Galeno valde commendatur; sensus acuit, respirationem facilem reddit, coctionem juvat, alvum laxat, urinam movet, flatus dissipat; & præ omnibus contra asthma egregia præstat. Sequens est syrupus asthmaticus declinante paroxysmo sumendus, dos. coch. j. manè & vesperi; R. Syr. de erysim. præss. balsam. ana ℥ij. oxymel. scillit. aq. brion. ana ℥j. bals. Peruv. 3ß. m. Cortex Peruvianus ad avertendum paroxysmum multum laudatur. Aqua simplex cum pane tosto, additis paucis nitro & sal. ammoniaco, copiosè epota, & hor. decubitibus acet. scillit. ℥ij. mecum frequentissimè adventum paroxysmi eluserunt. Et oxymel. nostr. cum rad. zedoar. &c. [vid. Pharm. Fulleri.] eundem

undem ad plures menses protelavit. *Hypnotica* ad compescendam inflationem multum valent [in asthma *convulsivo*] testibus *Riverio* & modernis plerisque, inter quos clarissimus *Gibbons*. Mihi in frequenti usu fuit haustus seq. *R. Aq. papav. ℥iij. sal. prunel. 3℔. syr. papav. 3vj. m.* In paroxysmo omnia calida sunt maxime pernicioſa, acida blanda sunt magis proficua, ut *mala aurantia, limonia, citria, fructus berber. acetum, ol. sulphuris per campan. &c.* *R. Conserv. acetos. cynosbat. rob. berber. ana ℥j. crem. tartari ℥iij. syr. limon. q. s. m. f. elect.* pro pauperibus *posca, gas sulph.* [i. e. aqua fumo *sulph.* saturata], quod remedium est maxime efficax. Semel atque iterum exhibui medicamenta *mercurialia* in hoc morbo cum felici eventu, sed hoc fuit in *leprosis*. De virtutibus *aceti* vide locum p. 183.

WILLISH Sententia.

Art. 552. Observare licet graves asthmatis paroxysmos sine quavis notabili pulmonum labe accidisse, revera ut putaverim hunc morbum aliquando esse mere *convulsivum*: paroxysmo etenim finito, quin etiam priusquam incipitur, respiratio libera & æqualis satis recte ducitur, nullaue tussis, aut valetudinariæ pulmonum dispositionis signa apparent. Hujusce morbi varias adducit *historias*. Ad hujus generis asthma curandum medicamenta *antispasmodica*, potius quam *bechica* vel *pneumonica* adhibenda sunt. p. 92. *Millepedes* in hoc affectu egregia præstant.

Art. 553. Asthma inveteratum difficillime aut vix unquam curatur, magnum tamen à medicamentis juvamen accipit; in deterius vergens,

aut

*Asthma convulsivum.**Prognosis & Curatio.*

aut *phthisin* aut *hydropem*, aut affectum quendam *soporosum* vel *convulsivum* minatur. Extra paroxysmum *pectoralia* cum *antispasmodicis* conjungantur. Laudantur *spiritus gum. ammoniac. cum sal. ammoniaco distillat. dos. à gⁱ xv. ad xx. tinctur. sulph. &c.* sed maximè *sp. gum. ammoniac. vires extolluntur. p. 213.* “De viribus visci arbor. vid. (Art. 389.)

ETTMULLERI Sententia.

Asthma humidum & siccum.

Art. 554. Adest in omni Asthmate respiratio frequens laboriosa & difficilis cum anxietate circa præcordia; adest sæpe tussis, interdum crebra & molesta, interdum non; interdum adest stertor, interdum sine stertore *orthopnæa* laborant. Asthma dividitur in *humidum & siccum*, sive in manifestum & occultum; prius expectorationem materiæ purulentæ conjunctam habet, alterum est merè *convulsivum*: verum interdum hi asthmatici, in fine paroxysmi, aliquid licet parum muci emittunt, quod non causa peccans est, sed ex conatu respirationis circa laryngem & fauces aliquid colligitur, quod evacuatur: causa materialis asthmatis *humidi* aut in pulmonibus est mucus viscidus, vel pus in vomica, empyema, phthisis, &c. vel serum pulmones copiosius inundans, vel sanguis in motu impeditus, aut in stomacho & primis viis ex cruditatibus, cachexiâ, &c.

Curatio.

Art. 555. Probè observandum est an Asthma sit morbus *primarius* vel *secundarius*; si posterior respiciendum est ad morbum à quo pendet. In paroxysmo Asthmatis *humidi* optima omnium sunt *vomitória*, nec est quòd exinde metuatur suffocatio, dyspnœam insigniter tollunt; in Asthmate *siccò* quoque extra paroxysmum cum fructu propinantur *cathartica*, in paroxysmo

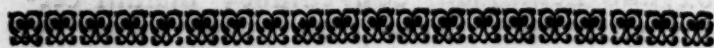
roxyfmo neūtiqum conveniunt; malum etenim exasperant. *Venæ sectio* locum habet solummodo in Asthmate ex vitio sanguinis orto. *Opiata* in Asthmate *sicco* multum conferunt, in *humido* suspecta sunt. In Asthmate *humido*, præsertim in senibus laudatur *syr. nicotianæ*. Succus *raphani* est potentissimum expectorans. *Gum. ammoniacum* est optimum remedium. *Sperm. ceti* à ʒʒ. ad ʒj. in paroxyfmo multum levamen adfert. Denique *millepedes* in utroque Asthmate est remedium omnem laudem exsuperans. Pro curando Asthmate *sicco* sive *convulsivo* conducunt in genere *antiepileptica*, *antihysterica*, *antispasmodica* & *opiata*, *cinnabarina*, *sal. succin. castor.* &c.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 556. Potio *coffee* omnium maximè certissimèque inflationem mirum in modum cicurat & compescit in ipso paroxyfmo. *Musgrave.*

Art. 557. " In paroxyfmo diuturniori & periculoso conveniunt *vesicatoria* præcipuè tibis applicata, ex *Hippocratis* præcepto. *Epispastica*

Art. 558. Remedia sequentia judicio prudentis medici permittuntur. *Flor. benzoin. dos. à varia.* gr. v ad xij. *nitrum saturnisatum.* *Serum sinapi-*
num. *Sp. nitr. dulc. decoct. expectorans.* *Emulsio*
asthmatica. *Emulsio Brunneri.* *Expressio asth-*
matic. *expressio milleped. hydromel.* *Joelis* (in Asth-
mate humido) *loboch viride* (in moribundis) *mi-*
stura expectorans. *Oxymel. asthmatic.* *Floyeri.*

CAP. V.

Sive Fasciculus Morborum quintus.

MORBI CORDIS.

Cordis
Morbi.

Art. 559.

OR variis Morbis gravioribus obnoxium esse, & reverà affici ex defunctorum sectione satis patet. In Historiâ Medicâ occurrunt exempla *vermium* in ipsis ventriculis latitantium, item *calculorum* ibidem reperorum. *Tumores scbirrosi* & id genus alii Cor occupârunt; *apostemata*, *abscessus*, & exinde *sordida ulcera* ipsam Cordis substantiam & auriculas obsederunt. Omnes Cordis Morbos absolutè lethales non statim existimandum est; contrarium etenim ex *Bartholomæi Cabrollii* observatione constat. Ipse ego (inquit) præsentè *Rondeletio* duo mirabilia satis in duobus cadaveribus exhibui, in uno in basi Cordis ad coronariam *cicatricem* duos latos digitos longam detexi; in altero *ulcus* in Corde latitudine folii myrtini sat profundum. *Observ. Anatom. 26.* In adolescentis cadavere (inquit. *Cbeselden Anat. p. 160.*) magnam vim puris in pericardio; & Cor ipsum exulceratum inveni. Et in homine tabidè mortuo pericardium undiquaque Cordi adhærens, & portio ipsius Cordis ossifacta, ferè unum digitum lata, reperta sunt.

Inflammatio
Cordis.

Art. 560. Verisimillimum est medicos interdum hallucinari inflammationem Cordis cum peripneumoniâ confundentes: æquum est enim, ut suppo-

supponamus, cordem inflammatione tentari, secus vix credibile est suppurationes & ulcera ibidem existere nisi præeunte inflammatione. Dies melius docebit.

Art. 561. Quocirca quoties propria Cordis substantia constitutione aliquâ præternaturali afficitur, æquè solliciti debent esse medici ac in morbis hepatis cerebrive, neque negligenda sunt media, quæ aliarum partium Morbis similibus subvenire solent.

Art. 562. Vermiculos & in corde & in cap- *Remedia ad*
sulis ejus gigni extra dubium est; & Morbus *Vermes.*
hic virginibus familiaris est. Noscitur ex puncturis & doloribus Cordis, & convulsio plerumque est, signum diagnosticum. *Remedia mercurialia* hic præ cæteris profunt, immo *argentum vivum* in substantiâ exhibitum est maxime efficax. *Hartman.*

PALPITATIO CORDIS.

WILLIS.

Art. 563. Palpitatio Cordis est motus ejus *Palpitatio*
[convulsivus] adeo vehemens & immanis, ut non *Cordis est*
solum tactu manifestius percipi, verum & ocu- *Morbus con-*
lis conspici, immò interdum ad distans quod- *vulsivus.*
dam audiri possit. Porro ab authoribus fide dignis narratur ipsas costas interdum effringi, aut in junioribus foras propelli. p. 102, &c. de hoc morbo egregie scripsit *Willisius.*

ETTMULLERI Sententia.

Art. 564. Causæ sunt variæ, aliquando ex- *Causæ sunt*
crescentiæ verrucæ Cordi adnatæ, ossificatio *variæ.*
arteriæ magnæ propè cor, vermes in ipso Corde, aut pericardio, abscessus in Corde, status sanguinis præternaturales, polyposæ concretiones, *F f 2* calculi,

calculi, flatus, ataxia spirituum animalium affectum spasmodicum faciens, [chlorosis seu pallidi virginum morbi, catameniorum obstructio.]

Curatio est
difficilis.

Art. 565. Quæ à scorbutò aut affectione hysterica ortum ducit, est curabilis, quæ à reliquis causis ut plurimum incurabilis. Cavendum est ab opio, *venæ sectio* in dubium vocatur, [Galenus verò, de locis affect. capitis, instat urgente paroxysmo *venæ sectionem* omnibus remediis præferendam esse]. Cura aggredienda est martialibus, corallatis, cinnabarinis, volatilibus, & succinatis. Ol. cinnam. laudatur à Lindano. Rosmarinus, crocus, camphora, ambra, moschus, sal. volat. viperin. [& alia viperina] castoreum, verbo uno *antispasmodica*. “ Si diutius pro-
“ trahatur, periculum ostendit repentinæ mor-
“ tis. Qui hoc morbo in juventute tentantur,
“ nunquam senescunt ex observatione Gale-
“ ni.

Remedia
varia.

Art. 566. “ Medicus peritus de usu sequen-
“ tium quomodo & quando benè novit;”
aurum mosaïc. cataplasma stomach. emplast. sto-
mach. fots spirituosus, julap. moschat. mistur. hy-
stERIC. spirituos. saccul. stomach. tinetur. epileptica,
hæc ex Pharm. Fulleri. Item, Pulv. ad guttet. sp.
C. C. succinat. sp. lavend. comp. &c. Vide etiam
remedia ad singultum (372.)

TREMOR CORDIS.

WILLISII Sententia.

Tremoris
Cordis de-
scriptio.

Art. 567. Tremor Cordis est carnum ejus convulsio spasmodica, seu potius *trepidatio*, quâ fibræ motrices celerrimè, ac tantum semicontractæ vices ocissimas, verum abruptas & quasi dimidiatas efficiunt.

Art.

CAP. V. *Lipothymia, Syncope, &c.* 221

Art. 568. Ad curam quod attinet, tria re-^{Curatio.}
mediorum genera maximè proficua esse solent,
viz. *testacea chalybeata*, & *sale volatili* prædita.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 569. In tremore Cordis pulsus inæqualis ^{Cum palpi-}
est, & languidus, subinde virium ingens pro-^{tatione Cor-}
stratio & imbecillitas juncta esse solet, & cor ^{dis fre-}
tremulo motu vibratur, adeo ut Tremor Cordis ^{quenter con-}
pertineat quodammodo ad *lypothermias*; pulsus ^{funditur.}
aliquando est vermicularis, pauca apud autho-
res prostant de hoc affectu seorsim, quoniam
ordinariò cum *palpitatione cordis* confunditur.

Art. 570. " Est potiùs plerumque *symptoma* ^{Plerumque}
" alterius morbi, quàm morbus *primarius*; id-^{est morbus}
" eoque causa exquirenda est diligenter, & mor-^{secundarius.}
" bus *primarius* inveniendus, & cura pariter
" instituenda. "

Lipothymia, Syncope, & Asphixia.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 571. Hi affectus differunt saltem gra-^{Horum af-}
dualiter non essentialiter. *Lipothymia* est [gra-^{fectuum}
vis languor] cum insigni spirituum defectione. ^{differentia.}
Syncope est gravius animi deliquium, non mul-
tùm ab *apoplexiâ* distans; atrociora adsunt sym-
ptomata, ægri inopinatò concidunt, sensus &
motus abolentur, respiratio vix ulla, aut pul-
sus, partes corporis frigent & pallent cum su-
dore frigido. In *asphixiâ* omnia hæc sunt ad-
huc graviora, ita ut cum pulsu planè abolito,
& aliquamdiu ad sensum cessante, ægri instar
mortuorum jaceant.

Art. 572. Horum affectuum causæ reliquæ, ^{Causæ.}
præter evidentes, quales sunt evacuationes ni-
miæ, balneationes nimis longæ, potus frigidus
post

post corporis incalescentiam, animi pathemata, &c. sunt ut plurimum obscurissimæ, ut sunt *cordis abscessus, polypi, vermes, &c.*

*Indicationes
curativæ.*

Art. 573. Inducantur *spirituosa, volatilia, & aromatica, ol. cinnam. ambra, præ omnibus sal. volat. viperarum, aq. cordial. citr. croc. castor. [spir. carmin. sylv.] externè sp. sal. ammoniac. ol. succini, fumus succini; aliquando confert venæ sectio.*

Syncope.

Art. 574. " In syncope facies in colorem
" cadaverosum mutatur, dentes, os atque ma-
" nus tam arctè clauduntur, ut vix recludi
" possunt, pulsus fere nullus & vix ulla mani-
" festa respiratio, sudor frigidus erumpit, &
" externa frigent: atque his signis diagnosticis
" ab *apoplexiâ* facilè distinguitur.

Causæ.

Art. 575. " Frequenter ex *polypo* Cordis or-
" tum ducit. *Wepferus* crurum fibroso-ramos
" ulnæ longitudinem superantes extraxit à fœ-
" minâ cardiacâ *syncope* interemptâ: talem in
" juvene cavitatem venæ cavæ ferè implentem
" reperit, & in aliis quamplurimis.

*Quid agen-
dum est.*

Art. 576. " *Sternutatoria* naribus immitten-
" da sunt, *cardiacis & volatilibus* imprimis in-
" cumbendum est, *cucurbitulæ* sunt affigendæ.

POLYPUS CORDIS.

MALPIGHII Sententia.

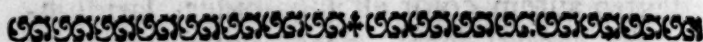
*Polypus
Cordis.*

Art. 577. Polypi nomen à substantiæ *piscis* similitudine ortum, peculiari cuidam tumori in naribus excitato adaptari cœpit, donec observatâ quâdam in præcordiis luxuriante materiâ, novus hic Cordis & vasorum morbus jam nunc audit. Figuram sortitur loci in quo generatur. Moles Polypi major est ut plurimum in dextro Cordis ventriculo quàm in sinistro;
in

*Ejusdem ac-
curata de-
scriptio.*

in dextro autem color est subalbidus, laridi instar, seu excreti succi, quem vulgò pituitam appellamus, & interdum rubra quædam vel subnigra stigmata conspersa habet: in sinistro autem colorem plerumque atrum, & densiorem obtinet substantiam. Morbosa hæc excrescentia suam structuram habere videtur, etenim præ se fert congeriem superpositarum extensarumque pellicularum, quæ substantiæ modo nervosum corpus cum aliquali tamen mucositate referunt, & si eadem laceretur, solvi videtur in oblonga & solida filamenta; hæc manifestiora redduntur in ejus appendicibus, quæ fasciculi instar in fibras quasi nerveas resolvuntur. Ex totâ concreti sanguinis mole, grumosa pars appellata, affusa licet purpura, multiplicibus lotionibus aq. com. factis rubicundæ illæ particulæ detergentur, & sanguis concretus tractu temporis albescet, & ejus contexturam planè fibrosam & reticularem oculis certè armatis videre licet; & hæc est materia procul omni dubio, ex quâ generantur Polypi. *Malpighius de polypo Cordis*, p. 158, &c. consulendus est author, qui hujus morbi ætiologiam & descriptionem longè optimam literis mandavit. " De Polypis in auriculis & ventriculis Cordis hydropicorum repertis (vid. *Art.* 823.)

Art. 578. " Concreſcentiæ polyposæ in apo- Causa est frequenter mortis re-
 " plexiâ demortuis frequenter inveniuntur; &
 " procul omni dubio plerumque sunt causæ perniciæ.
 " plurimorum *symptomatum* atrocissimorum,
 " necnon *mortis inopinatæ*; rarò deprehendun-
 " tur antequam ægrum jugulant.

CAP. VI.

Sive Fasciculus Morborum sextus.

Cruditates acida & Nidorosa.

ETTMULLERI Sententia.

Chylificatio Art. 579.
læsa.

Orbi plerique, præcipue chronici, à depravatâ coctione originem ducunt; *chylificationis læsæ*, duo sunt vitia insigniora, cru-

ditates in coctione, viz. *cruditates acida & nidorosa*.

Cruditates
acida.

Art. 580. *Cruditates acida* est, quando alimenta abeunt in liquamen acidum fixum plùs minùs viscidum, nec sufficienter attenuatum, & volatilifatum, fundamentum & origo morborum chronicorum.

Signa cruditatis
acidæ.

Art. 581. *Cruditates acida* cognoscitur ex psodâ, ructibus acidis & copiosioribus; quæ rejiciuntur per vomitum vel naturâ vel arte, sunt admodum crassa, viscida, ac pituitosa; alvus plerumque adstricta est.

Curatio.

Art. 582. *Cruditates acida* corrigitur per *absorbentia & acidum destruentia, ac aromatica volatilia, nucem moschatam, zinziber, sp. C. C. &c.* Destructo in hunc modum acido purgantia demum adhibenda sunt: nisi enim hæc methodus observetur, nihil per purgantia evacuabitur sed tormina & motus convulsivi excitabuntur. Usus *cancrorum fluviatilium* mirè proficiuus est, ut & *Gelatina, C. C. &c.*

Art.

Art. 583. Cruditās *Nidorosa* est, quando ali-
menta corrumpuntur ita ut abeant in liquamen
putrilaginosum horridi saporis & odoris, & om-
nino nutritioni ineptum, quod vocatur *Nidor*;
exhalant ructus graveolentes *Nidrosi*. Appe-
titus est index, qui loquitur, & monstrat quasi,
quæ sunt assumenda; hinc nobis inculcat *Hip-
pocrates in aphorism.* quod appetita facilius lon-
gè digerantur, quàm non appetita. Verum est
proverbium; quod sapit, nutrit.

*Cruditās
nidorosa.*

Art. 584. Ingestio variorum alimentorum ad
Cruditatem *Nidorosam* disponit. Masticationem
qui negligit, *Arabibus* animam suam odisse di-
citur. Conqueruntur ægri de dolore gravativo
stomachi duabus horis post pastum, item de
ructibus 5 vel 6 hor. post alimentorum assum-
ptionem, iisque non acidis, sed nunc insipidis,
nunc putridis, nunc sulphureis, nunc genuinum
saporem & odorem assumptorum repræsentan-
tibus; mox post pastum adest rubor faciei, qua-
si essent ebrii. (585.)

*Diagnos]
cruditatis
nidorosæ.*

Art. 585. Cruditās *Nidorosa* ructus habet fœ-
tidos, aut saltem horridos instar ovorum frixo-
rum, aut piscium putridorum; percipiunt im-
primis manè saporem peregrinum & abomina-
bilem, quasi cinereum, seu ligni putridi, quem
sufficienter exprimere nequeunt. Subinde a-
maror cum *cardialgiâ* & aliquali *nausæâ* percipi-
tur, ex ore & stomacho; quæ vomitu rejiciun-
tur, sunt liquida, flava, & omnino insipida, aut
quodammodo amaricantia, aut insipida dulcia,
aut ex amarore dulcescentia; præterea habent
alvum sæpius plus solito apertam. “ Cru-
ditas *Nidorosa* juxta veterum principia est
“ *intemperies ventriculi calida*, in quâ omnia as-
“ sumpta mutantur in bilem; signum hujus est
“ sapor

*Signa cru-
ditatis nido-
rosæ.*

*Intemperies
ventriculi
calida.*

“ sapor tetricus in ore, incipiente vel peractâ
 “ chylicatione.

Curatio.

Art. 586. Quoad curam convenit vomitus aut saltem evacuatio per rhabarbarum & tamarindum; post horum exhibitionem mirè conducunt julepia acidulata, succus aurantiorum, citrorum, elixir proprietatis acid. sp. salis dulcis, vitriolata, &c.

Nota bene.

Art. 587. “ Probè notandum est (ut therapia rite instituatur) ægroto incumbere non modo remediorum sibi præscriptorum usui, ut decet, insistere, sed quoque cane & angue pejus fugere alimenta sibi noxia, fomitem causis morbificis, & mala exacerbantia. Quælis erit diæta petendum præcipuè ex nocentibus & juvantibus, in quæ itaque diligenter dirigere oportet medicum.

Flatus.

Art. 588. Flatus in stomacho & intestinis fiunt per fermentationem vitiosam ab acido præternaturali in subjecto viscido excitatam. “ In curationem omnem paginam absolvunt digestiva & evacuantia cum victu regulari.

Apepsia.

Art. 589. “ Ventriculus corporis culina appellari potest; ejus officium est alimenta recipere tanquam in promptuarium, eademque concoquere est ejusdem actio primaria; unde apepsia, sive indigestio est totius œconomix ruituræ indubitata denunciatio.

Digestio.

Art. 591. Digestio est opus simpliciter naturæ nec arte promoveri potest; opus naturæ saltem adjuvare possumus & fermentum ventriculi corrigere ita, ut in statum naturalem reducat. Propinanda sunt vomitoria, cathartica, &c. & postea stomachicis & corroborantibus insistendum est. “ Mirum videatur in quibusdam somnum, in aliis exercitium, coctionem promtorem ac faciliorem reddere, quod tamen monet quotidiana experientia.

Art.

Art. 592. Remedia stomachica, & ventricu-
 lum roborantia insigniora sunt, quæ sequuntur. Remedia
stomachica
Mentha, absynthium utrumque, aromata, zedoaria, grana piperis integra deglutita (ad cruditates acidas) *rad. belenii, calami aromat. raphani rusticani, ari, plebeia* quidem, sed optima stomachica, *succus cydoniorum* [cum fumo sulphuris servatus,] *tincturæ ex amaris & aromaticis* [cum ol. sulphuris per campan. extractæ] *pulvis pepticus ex pelle interiore ventriculi gallinæ, & tinctura ejusdem, chalybeata, cortex Peruvianus, cortex aurant. citr. conditus, item zinziber, & alium conditum, tartarum vitriolatum, tinctura sacra, elixir proprietatis, aqua gentian. comp. absynth. comp. spiritus menth. syrupus cydoniorum, rob. & miva eorundem, species diambrae, crusta panis vino generoso ebria & cum pulv. N. M. caryoph. &c. conspersa, & ita instar scuti stomacho tepidè applicatâ, &c.* “Stomachica alia
 “celebriora & in praxi Londinensi usitiora
 “sunt *Elixir magnum vitrioli, tinctura stomach. amar. Quincii ad imitationem Stoughtoni, vel sequens, quæ præstantior videtur.*

“4 Cort. aurant. sicc. ℥j. rad. gent. ℥ij. sem. cardamom. min. zedoar. ana ℥j. caryoph. croc. ana ℥j. cochinel. ℥ss. sp. vin. Gallic. ℥ij. f. tinctura f. æ. vel infusum sequens.

“4 Rad. gent. ℥ij. summit. absynth. Rom. p. ij. calam. arom. ℥i℥. cubeb. ℥j. cort. aurant. ℥iij. infund. in aq. bullient. ℥xx. colatur. add. aq. absynth. magis comp. ℥iij. misce; vel

“4 Rad. gent. zedoar. cassimunar. sem. cardamom. min. ana ℥j. cort. flav. aurant. sicc. ℥ij. infund. in aq. bullient. ℥ij. colatur. add. aq. gent. magis comp. ℥ij. sp. lavend. comp. ℥ss. misce.

“In omnibus ferè imbecillitatibus & morbis ventriculi *masticatio rhabarbari* conducit,
 G g 2 “præcipuè

“ præcipuè in alvum habentibus adstrictio-
 “ rem.

“ Item, *Electuarium* è zinzib. *mistura stomach.*
 “ & *julap. stomach.* Et pro usu externo *fotus*
 “ *stomach. epithema, scutum, sacculus emplastr. ro-*
 “ *borans, ex Pharm. Fulleri,* quandoque usur-
 “ pari possunt.

Art. 593. “ *Stomachica* debent esse tempe-
 “ rata, (ut rectè annotavit *Waldschmidius*) nè
 “ fortioribus remediis calorem nimium vel au-
 “ geamus vel extinguamus, & nè fermentum
 “ reddamus acrius vel debilius: hinc præstat
 “ paucâ dosi & per intervalla remedia *stoma-*
 “ *chica* exhibere, quàm uno impetu ventricu-
 “ lum remediorum mole obruere.

*Nausea &
 vomitus.*

Art. 594. *Nausea & vomitus.* In genere vo-
 mitus omnis, qui non est *nimius*, ut plurimùm
 est *salutaris*.

Curatio.

Art. 595. In omni vomitu unicè observetur,
 ut *alvus*, quantum fieri potest, teneatur *aperta*.
 Ad vomitum sistendum conferunt *cydoniata, syr.*
 & *tinctur. coral.* præ reliquis *succus cydon. sp.*
menth. sal. absynth. cum succ. limon. &c. Exter-
 nè *decoct. absynthii, menth. cort. granator. flor. ros.*
rub. &c. in vino rub. coct. *sacculus croci* ventri-
 culo admotus egregiè vomitum sistit, ut & ca-
 taplasmata ex *fermento & pulv. aromaticis*. In
 genere præmissis ritè universalibus *stomachica*
 (592.) sunt usurpanda; *Decoct. Fracastor. elect.*
zinzib. julap. stomachicum, mistur. coral. mistur. sto-
mach. “ In vomitionibus ab emetico fortiori
 “ excitatis (teste *Waldschmidio*) si detur coch. j.
 “ *spiritus vini*, vomitum in momento compescet.

*Vomitus
 cruentus.*

Art. 596. *Vomitus cruentus* frequenter à pan-
 create oritur, quando, scilicet, vasculum ejus
 à succo acriore corroditur, ex irritatione duo-
 deni partim sursum in ventriculum propellitur,
 partim

partim inferius defertur: dolor gravativus & obtusus in superiori lumborum regione, ubi situm est pancreas, præcedere solet. Non raro decipiuntur medici, qui vomitum materiæ nigricantis habent pro *cruento*. In vomitu *cruento* Hæmorrhoidum fluxus est salutaris; est enim evacuatio quasi vicaria.

Art. 597. " Ipse ventriculus quandoque *Periculosum*
 " gravissimis Hæmorrhagiis obnoxius est. Et *malum.*
 " reverà vomitus sanguinis à quacunque causâ
 " oriatur, periculo haud vacat. Nimia sangui-
 " nis ejusmodi effusio intra ventriculi parietes
 " vel extra corpus ejectio mortem subitanam
 " interdum infert; vel si sanguis in ventricu-
 " lo extravasatus restat, ibidem grumescere
 " solet & corrumpi; inde graves *Lipothymia*
 " & suffocationes creantur."

Art. 598. Remedia in hoc affectu sunt suc- *Remedia ad*
 cus urticæ, sem. hyosciami, catechu, lap. hæmatit. *vomitum*
 cum blandis acidis, aut succ. cydon. Aliquando *cruentum.*
 etiam pus excernitur, & per vomitum rejici-
 tur. Convenit antimon. diaphoret. antipest. Po-
 terii, sacchar. saturni, haustus japonicus Fulleri,
 tinctura antiphthifica, &c.

Art. 599. Anxietas præcordiorum est insignis *Anxietas*
 dolor circa scrobiculum cordis. Malum hoc *præcordio-*
 oritur semper ab affecto plùs minùs orificio *rum.*
 ventriculi sinistro.

Art. 600. Cardialgia est ventriculi orificii su- *Cardialgia.*
 perioris dolor admodum molestus & intensissi-
 mus; oritur ex effervescentiâ succorum hete-
 rogeneorum, maximè bilis, unde percipiuntur
 phlogoses, & insignis ardor. Causæ hujus mali
 sunt variæ, bilis vel succi pancreat. vitia, lum-
 brici, ulcus orificii ventriculi, &c.

Art. 601. Dosis theriac. Andromach. egregium *Curatio.*
 est anticardialgicum. Cura ut plurimum incho-
 anda

anda est cum vomitorio, & postea opiata cum purgantibus admiscenda sunt. *Tinctur. sal. tartari à gutt. xl. ad l. item. pulv. testac. cum castor. oleum amygd. dulc.* est maximè efficax; laudatur decoct. iassafr. externè linimenta, empl. è *tacamahac caran. & balsam. Peruv.* “*Pulvis interioris pelliculæ ventriculi musculosi gallinæ ad ʒj.*” in vehiculo appropriato est efficacissimum “*remedium huic malo (inquit Shaw.)*”

Anorexia.

Art. 602. Anorexia sive inappetentia est, quando ægri destituuntur desiderio ad alimenta. Ratio habenda est morbi alicujus tanquam causæ, unde *indicationes curativæ* petendæ sunt, & postea *stomachica* (592.) sunt usurpanda, &c.

Malacia & pica.

Art. 603. Malacia est appetitus nimius, unde interdum plus, quàm conducit, comeditur. Pica est appetitus insuetorum, ut crudæ animalium carnis, carbonum, calcis vivæ, &c. “*In virginibus chlorosis Picam, vicissimque Pica chlorosin fovere solet.*” Pica est affectus chronicus, & non infrequenter ad *hydropem, cachexiam, vel marasmm* viam sternit. Non solum virginibus accidere solet, sed plerumque gravidis quoque; iis verò non adeò perniciosa est. “*Hi affectus oriuntur ex depravato stomachi fermento; ideoque evacuantibus & stomachicis sunt curandi.*”

Bulimus.

Art. 604. Bulimus seu appetentia canina, est voracitas nimia; ægri copiosè deglutiunt alimenta, sed non comminuunt; est affectus plerumque ab extremo ambientis aëris algore proventus, in cibi fastidium brevi desinens. *Appetentia canina* est semper cum vomitu vel diarrhœâ. “*Præcipua cura in diætâ est quærenda. Omnia pingua & dulcia temperata illis profunt, ut & leniter purgantia.*”

A S U R.

A SURFEIT.

Art. 605. "Crapula, per quam intelligo id, *Crapula.*
 "quod nostro idiomate vocamus a *Surfeit*,
 "est mala corporis habitudo cum sensu gra-
 "vitatibus ad ventriculum, & ægritudine; su-
 "pervenire solent plerumque *Eruptiones cu-*
 "tanæ & febricula: Causa usitatior hujus af-
 "fectus est edulium vel potulentorum nimia
 "voracitas; ingesta autem non minus qualita-
 "te quam quantitate peccabili lædencia esse
 "possunt; aliæ quandoque etiam sunt causæ,
 "uti potio nimis larga frigida vel cerevisiæ
 "tenuis æstivo tempore, exercitium nimis vi-
 "olentum, fervida ac sulphurea aëris consti-
 "tutio, & similia. Eruptiones cutanæ sunt
 "de genere *Erysipelatofo*, quod ordinariò ap-
 "pellamus a *Kath*.

Art. 606. "In omnibus hisce affectibus, & *Curatio.*
 "præcipuè à Crapulâ propriè dictâ originem
 "ducentibus vomitorium quàm primum est
 "propinandum, & si febris nondum invase-
 "rit dosis tincturæ hier. die proximo exhi-
 "benda est. Si eruptiones in conspectu veni-
 "ant, sustentandæ sunt cardiacis, & lenibus
 "diaphoreticis; potus sit serum lact. vino
 "Canariensi alteratum, & aliàs infusum salviæ.
 "In habitu plethorico, ubi febris intensior fu-
 "erit, *phlebotomia* locum habere potest.

*CHOLERA MORBUS.**SYDENHAMI Sententia.*

Art. 607. Malum ex se cognoscitur: adsunt *Cholera morbi de-*
 enim vomitus enormes, ac pravorum humo-*scriptio.*
 rum cum maximâ difficultate & angustia per
 alvum

alvum dejectio; ventris ac intestinorum dolor vehemens, inflatio & distentio, cardialgia, fitis, pulsus celer cum æstu & anxietate, nausea, artuum contractura, extremarum frigiditas, animi deliquium, &c. “Bilis supra in-
 “fræque magno impetu prorumpit, primum
 “liquidior, pallida, & subflava; dein crassior,
 “majoremque colorem exhibens, flavum sci-
 “licet, prasinum, cœruleum aut etiam ni-
 “grum.

*Methodus
 medendi.*

Art. 608. Pullus tenerior elixetur in aq. font. cong. circiter iij. *hujus decocti* cyathos plenos exhaustiat æger, eodemque tempore injiciatur *enema* ejusdem liquoris semel atque iterum, vel ad 3^{am}, 4^{amve} vicem; his addi possit *syr. par-
 tulac. lactuc. violar. &c.* Exantlato hoc eluvio-
 nis penso detur *paregoricum*. Si vires ægri ex-
 haustæ fuerint, & valde debilitatæ ante adven-
 tum medici ita ut extremæ frigescant, recto
 cursu ad *laudanum* confugiendum est. Vix ultra
Augusti limites evagatur.

ETTMULLERI Sententia.

Prognosis.

Art. 609. In genere qualiacunque symptoma-
 ta fortem ac deleteriam antimoniam purga-
 tionem, aut helleborum album sequuntur, ali-
 udve catharticum, ea similiter obvia sunt in
 cholera. Cholera, quæ sponte suâ sine causâ
 manifestâ externâ corripit ægros, ut plurimum
 est funesta. Est malum peracutum intra 24
 horas, biduum, vel triduum, jugulans; peri-
 odum ferè observat tertianariam, ita nempe ut
 de 3^{io} in 3um diem moveatur, seu plùs minùs
 exasperetur; quò magis excrementa à *statu
 naturali* recedunt, eò periculosior. Cholera
 aliquando est *epidemica* & valde *maligna* & *le-
 thalis*.

Art.

Art. 610. "Remedia petenda sunt ab Art. de *Remedia*
 "vomitu, de diarrhœa, &c. causâ morbi, si *qualia.*
 "inveniri possit, benè pensatâ. Vires deco-
 "cti rad. ipecacoan. tentari merentur. Vid.
 "dysenteriam.

ALVI RETENTIO.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 611. Alvi retentio cùm sit pertinacior, *Alvi reten-*
 frequentius est causa mille malorum, dolorum *tio causa*
 abdominis variorum; interdum nausæ & vo- *mille malo-*
 mitûs, affectuum capitis, cephalalgia, vigilia, *rum.*
 vertiginis, &c. "Familiaris est spleneticis, ne-
 "phriticis, hystericis, arthriticis, literatis,
 "scorbuticis, &c.

Art. 612. Convenit oleum amygd. dulc. vel per *Curatio.*
 fe vel in jusculo ad ʒij. vel iij. decoct. tamarind.
 in sero lactis; gum. ammoniacum. Aurum ful-
 minans cum extracto bellebor. nigr. sal. gem. in
 clysteribus ad ʒiſs. vel ʒij. multum laudatur
 ad fæces induratas fluxiles reddendas; item
 clysmata oleosa ex ol. lini, ol. raparum, ol. oliv.
 &c. In alvo pertinaciter obstructâ conducit
 balneum ex emollientibus & linimenta.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 613. Vires tartari crudi in medicinâ op- *Tartarus*
 timæ sunt, cremoremque & crystallos superat *crudus.*
 viribus ad absterfionem primarum viarum; vix
 suâ indole secundas vias ingreditur, ob crassitiem
 & indissolubilitatem, nec invenit tantum li-
 quidi in illis, quantum ad sui solutionem re-
 quirat. Si autem humoribus alcalinis occurrit,
 solvitur penitus, non à liquido, sed à solo al-
 cali occurrente, qui duo sales faciunt tunc opti-

H h

mum

rum salerni dissolventem; si verò dissolvitur ab aquâ, est adeo crassus ut per pannum non transeat quid, quod transeat per lactea; & si fortè solvitur à bile, aliove forsan liquore, non agit ut tartarus, sed ut sal neuter, vel sapo: hinc multos morbos ex vitio pituitæ, & vitio primorum viscerum egregiè tollit; debet verò dari ad drachmas sex ex jusculeo recenti. *Angelus Sala, chymicus candidissimus*, qui integrum tractatum, ubi sua arcana, cunctis medicis desiderata, revelat, de viribus tartari scripsit, laudat illum in colicis doloribus, diuturnis obstructionibus primarum viarum, hysteriis, podagrâ, &c. Sed dabat ad unciam unam, unde purgabantur per duos aut tres dies; hoc continuabat optimo cum successu, nam non intrat sanguinem, sed pondere & stimulo optimè agit; ergo reliquam massam sanguinis non turbat, sed saltem alvus diluitur, & emollitur sæx, cum alia purgantia post operationes suas relinquant semper alvum adstrictam.

*Quomodo
præcaven-
da est.*

Art. 614. "Novi plures ventris constipationis obnoxios curatos fuisse diluculo, & horâ prius assuetâ citius lecto assurgendo: quantum enim à perspiratione solitâ adimitur, tantum ad alvum lubricandam additur." *Willis.* "Qui alvum habent ficiorem (inquit *Waldschmidius*) nunquam se manè studiis applicare debent, vel foras procedere, nisi alvum prius deposuerint; vult enim sæpius moveri alvus segnior.

Aphorismus.

Art. 615. "Quibus, dum sunt juvenes, (inquit *Hippocrates*) alvi sunt humidæ, iis senescentibus ficcantur: quibus verò, dum sunt juvenes, alvi sunt ficcæ, his senescentibus humectantur. Melior est autem in juventute alvus fusior, in senectute adstrictior. Ob-
"structo

“structo inferiore ventre (inquit *idem de flat.*)

“in universum corpus flatus discurrunt.

Art. 616. “In act. philosoph. N^o. instan. *Historia.*

“tiam singularem habemus cujusdam homi-

“nis nomine *Pbelips*, qui per plures annos non

“nisi semel in 19 vel 20 diebus alvum exo-

“nerabat; nihilominus, quoad cætera benè

“se habuit: obiit tamen vigesimum tertium

“agens annum.

ALVI FLUXUS.

Art. 617. “In genere quod ad alvi fluxum *Alvi fluxus*

“attinet, aliquando cibi nondum concocti aut *in genere.*

“imperfectè cōcti per alvum dejiciuntur, &

“appellatur *lienteria* vel fluxus *lientericus*; a-

“liquando chylus excernitur & dicitur *cæliaca*;

“aliquando humores excrementitii, bilis, pitui-

“ta, &c. excernuntur, & vocatur simpliciter

“*diarrhœa*; postremò quandoque dejectiones

“sunt sanguinolentæ cum vel sine intestino-

“rum exulceratione, & appellatur *dysenteria*.

DIARRHOEA.

Art. 618. “Diarrhœa est frequens & cō- *Definitio.*

“piofa per alvum materiæ tenuis, aquosæ,

“mucosæ, pituitosæ, spumosæ, adiposæ, bi-

“liosæ, nigricantis &c. excretio, ab intestinis

“provenientis, aliquando cum, aliquando sine

“excrementis, frequenter sed non semper tor-

“minibus stipatur.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 619. In curâ diarrhœæ ex quâcunque *Ventriculus*

causâ *stomachus* est corroborandus, & *sudorifera* *præ omnibus*

cum *acida absorbentibus* sunt admiscenda. *Diarrhoea* *est corroborandus.*

rhœa oleosa & pinguis (si non ex assumptis)

ex colliquefactione pinguedinis corporis oritur.

Curatio.

Art. 620. In omni diarrhœâ potus debet esse parvus. Ad ventriculum restituendum convenit *vinum ustum cum aromatibus, vinum absynthit.* & maximè *cydoniata*, & externè *fotus*. Sistendus est effervescentium humorum impetus; hoc facto, cessat diarrhœa. Decoctum *rad. tormentil.* egregium est in omni diarrhœâ & dysenterîâ, tam *benignâ* quàm *malignâ*, & omnibus aliis medicamentis præcellit. *Fructus cydon.* & speciatim *mespilorum eorumque miva* maximè laudantur; *gelatina C. C.* in potu ordinario soluta est admodum specifica in diarrhœis epidemicè grassantibus, ut & *gum. Arab.* [in decoct. alb. solut.]; si adsint tormina vehementiora & *tenesmus* convenit enema ex *lacte tepido* & *tberiac. Androm.* In diarrhœis *habitualibus* per longum tempus durantibus conveniunt internè imprimis *martialia* & *aromatica* stomacho grata, imò *tbermæ*. Diarrhœa pertinax & diu durans *radice ipecacuanhæ*, quemadmodum *Dysenteria*, debitis intervallis aliquoties repetitâ curanda est, non neglectis interim aliis appropriatis remediis.

Diarrhœa habitualis.

BAGLIVH Sententia.

Art. 621. Mœror nihil aliud frequentius producit quam Diarrhœas, quæ, diu persistente mœroris causâ, evadunt incurabiles; iisque demum superveniente febre erraticâ & atrophiâ, ægrotantes è medio tollunt. Ad iram pariter diarrhœa supervenit, & si hæc non superveniat, febris superveniet, dummodò ingens fuerit ira. p. 129.

FARRAGO

FARRAGO Sententiarum.

Art. 622. Indusium laneum magnopere conducit ad curandam diarrhoeam *habitualement*. *Wainwright.* Ut & equitatio seu vestio in redda. *Fulleri med. gymnast.* Observandum est, appetitu & concoctione salvis, vix unquam nocere diarrhoeam.

Art. 623. Narrat D. Walker in obsidione *Derria Londinensium* nuperâ milites eò redactos fuisse, ut compositionem quandam ex *sabo & amylo* liberaliter sumpserint, unde non modò nutrimentum, sed & medicamentum egregium habuerunt, nempe diarrhoeæ curationem in his, *prophylacticum* in illis, idque miraculosè & infallibiliter.

Art. 624. Opium (sagaciter observante *Cockburn*) parum aut nihil facit in curâ *Diarrhææ ferossæ*: & reverâ res, si propiùs illam inspiciamus, & ad calculum accuratè vocemus, ita se habere videtur. Opium plerumque dolorem sedat, & somnum conciliat, & dejectiones rariores reddit, sed tamen copiosiores sunt & æquè tenues ac liquidæ, ut antè, &, quod probè notandum est, magis foetentes.

Art. 625. Remedia sequentia quandoque prodesse possunt, *Remedia varia.*
laudan. liquid. cydoniat. cataplasm. stomach. epithem. stomach. fatus astring. saccul. stomach. decoct. catechu, comp. decoct. fracastr. decoct. sistens, elect. corinth. enema de malicorio, expressio rosac. mistur. coral. elect. ad diarrhæam.

LIENTERIA & COELIACA.

Art. 626. Lienteria & Coeliaca videntur esse diarrhoea cum insigni apestiâ seu coctione ventriculi depravatâ conjunctæ; ideoque earum cura partim cum diarrhœâ convenit, præcipue

cipue quoad evacuantia in principio propinanda: hic etenim super alia quocunque radix ipecacoan. & rhabarb. locum habent, nec omit-
ti debent.

ETTMULLERI Sententia.

Lienteria
quid.

Art. 627. Lienteria est alvi fluxus, in quo assumpta prout fuere ingesta, aut parum immutata per alvum egeruntur. "Dolor ven-
"triculi est Lienteriæ comes indivulsus, &
"ægotum post pastum semper magis excruciat,
"at, donec alvum exoneraverit. Urina est pau-
"ca & valde colorata. Lienteria scorbutica est malum periculosum curatu difficile, & facile recidivans; ad cachexiam & tabem disponit.

Curatio.

Art. 628. Imprimis stomachus præ omnibus est roborandus. Rhabarbarum propinari debet; coralliata & cydoniata valde laudantur; in genere omnia in vomitu usurpata hic conducunt. "Stomachica simpliciora & paratu facilia
" (inquit Waldschmidtus) sæpius plus præstant,
"quàm composita: v. g. nux moschata condita,
"zinziber conditum, vitellus ovi cum aceto co-
"ctus, vinum absynthii. ex mastiche parata,
"&c.

Coeliaca
quid.

Art. 629. Coeliaca est alvi chylosa excretio, quando assumpta digeruntur quidem in stomacho, sed digesta sub formâ chylosâ cum excrementis excernuntur; ventriculus ut plurimum est salvus, & appetitus, sed hoc non semper; per alvum excreta sunt albicantia vel grisea, aut saltem pallida. Est malum satis grave & periculosum.

Curatio.

Art. 630. Aromatica blandiora & amara ap-
primè conveniunt; astringentia malum exasperant. "Deobstruentia procul omni dubio in-
"dicantur & martialia cum amaris. Præmissa
tint.

“ *tinct. rhabarb.* dosi unâ vel alterâ, elegan-
 “ tem puellam ab hoc malo diutius laboran-
 “ tem liberavi cum tinctur. *mart.* & vino ama-
 “ ro sequenti; *R. Rad. zedoar. ʒj. gentian. ʒiij.*
 “ *cort. aurant. ʒiij. winteran. ʒij. myrrb. pulv.*
 “ *ʒj. flor. cham. p. ij. centaur. min. p. j. N.*
 “ *M. mac. ana ʒj.* Infund. frigidè in vin. alb.
 “ *Hispan. ʒiv.* coletur usûs tempore. Fore-
 stus valde commendat pulverem *pelliculæ inte-*
rioris ventriculi gallinæ in *Cœliacâ* passione; ut
 etiam pulverem *integræ nucis moschatæ* in vitel-
 lo unius ovi exhibitum in *Lienteriâ*.

DYSENTERIA.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 631. Dysenteria cum rigore & horrore *Dysenteria.*
 aggreditur, calor sequitur; & deinde ventris
 tormina cum dejectionibus mucosis, quibus pro-
 gressu temporis intertexuntur sanguinis linea-
 menta quædam cum dolore insigni; sanguine
 aliquando destituuntur, & nihilominus (modò
 frequentes sunt dejectiones cum ventris tormi-
 nibus & colluvie mucosâ) rectè vocabitur *Dys-*
enteria. Si sanguis sincerus evacuetur, vita
 ægri periclitatur.

Art. 632. *Venæsectio* quamprimùm celebretur, *Methodus*
 & exhibeatur haustus *paregor.* eâdem nocte, de- *medendi.*
 inde *catharticum* lene bis repetitum, & *paregor.*
 hor. 4ta vel 5ta post sing. purgationes; potus
 ordinarius sit *lac coctum cum aq. tripl. vel decoct.*
alb. Si morbus præfractior sit, detur *laudanum*
 8va quâque horâ etiam in majore dosi, & in-
 jiciatur enem. ex *latte vaccin. & theriac. Androm.*
ʒß. ubi vires *venæ sectionem* non patiuntur, de-
 tur singulis matutinis bolus ex *rhabarb. ʒß.* cum
q. s. diascordii & paregoricum horâ somni.

Infantes eodem modo tractandi sunt diminutâ dosium quantitate. Methodus in *cholera morbo* (608.) in hoc quoque laudatur, ut & *diæta lactea*.

WILLISII Sententia.

Dysenteria
in Cruenta.

Art. 633. Quamvis dysenteria vocabulum communi acceptatione alvi fluxum cruentum, sicut diarrhœa humoralem denotat; tamen morbus *Londinensis* anno 1670 Dysenteria appellabatur, incruenta licet. Fuit affectus ille subitaneus & frequenter absque manifestâ occasione invadens; laborantes cum vomitu immani & sedibus crebris & aquosis citò in maximam debilitatem inque spirituum horrenda deliquia & virium omnium prostrationes redigebat. Novi plures pridie satis sanos, & valde robustos, intra xij. horas morbi hujus tyrannide adeo dejectos, ut cum pulsu debili & exili, sudore frigido, &c. jamjam moribundi viderentur, & quidem non pauci ab eo citò interibant.

Curatio.

Art. 634. Pro curatione hujus morbi nulla evacuatio juvabat; verum remedia tantum *cardiaca*, eaque calidissima commoda fuerunt, in tantum, ut *sp. vini* cum sacchar. parum deflagratus remedium popolare & quasi *epidemicum* fuerit, atque in tali Dysenteria ferè semper proficuum: etsi in alterâ cruentâ indifferenter usurpatum sæpe noxium deprehenderetur. Ego exhibui satis feliciter *theriac. Androm. ʒiʒ.* cum *julap. cardiac.* & ventriculo placentam ex *pane tosto* & *theriacâ* illinito vinoque generoso immerfam applicari jussi, aut loco *theriac. Androm. pulv. seq. R. Pulv. è chel. cancr. comp. è contrayerv. serpent. virg. ana ʒj. cinnam. rad. tormentil. ana ʒʒ. croc. cochinel. ana ʒj. dos. ʒij.*

Dysenteria
cruenta.

Art. 635. De descriptione dysenteria verè cruenta *Londinensis* vide authorem, p. 49. laborantes

rantes haud citò interibant, quin plures septimanas, imò interdum menses sanguinem quotidie in magnâ copiâ excernebant, &c. In his dejectiones fuerunt liquidæ, & sanguine diluto tinctæ, instar loturæ carniū, in aliis crassiores cruore saturatæ, ac insuper muco albicante, & non rarò membranarum frustis refertæ, &c. de remedium formulis consulendus est author. p. 50 & 52.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 636. Dysenteria est diarrhœa cruenta. Hujus morbi tres sunt differentiæ. 1°. Quando sine intestinorum vitio mero motu & impetu naturæ ex plethorâ sanguis bonus excernitur tanquam in fluxu hæmorrhoidali, scorbuticis familiaris est. 2°. Quando sanguis tenuis & aquosus loturæ carniū similis excernitur, fluxus hepaticus dicitur, sed reverà à vasis hæmorrhoid. internis provenit. 3°. Tertia species dysenteriae est, quando ob vitium intestinorum spasmoticum cum insignibus torminibus, & cum muco albescente, hinc cum purulentâ materiâ sanguis ejicitur, atque hæc κατ' ἐξοχλὴ dysenteria appellatur, diarrhœa cruenta tormentosa; reliquæ species ferè semper sunt absque torminibus. Est vel benigna sine febre & contagio, vel maligna cum febre & maximè contagiosa. In gradu acerbissimo carunculæ, (signum ut plurimum lethale) quæ excernuntur cum materiâ purulentâ, quid sint explicatu obscurum est; non enim nisi in Dysenteria diuturniori fit intestinorum excoriatio, & forsân exulceratio aliqualis; adsunt aliquando aphthæ, & intestina ipsa gangrænâ afficiuntur, ex quâ ferè omnes, qui Dysenteria laborant, moriuntur. " Omnes qui Dysenteria moriuntur, (teste Waldschmidio)

“ *sphacelo* pereunt, ipsis intestinis *sphacelatis*;
 “ quod observatur triduo ante mortem, ubi
 “ fitis non magis urget, & extrema frigent.

Curatio.

Art. 637. Cura inchoanda est cum *opiat*is & *sudoriferis* & *absorbentibus*, præmissâ tamen dosi *rhabarbari* semper in *Dysenteriâ benignâ*, in *malignâ* verò eadem methodus observanda est, ac in aliis febribus continuis *malignis*; *tinctura bezoardica* laudatur. *Astringentia* in principio malum exasperant, in declinatione locum habent cum cautelâ. *Venæsectio* & *clysteres* non conveniunt. Summa habenda est ratio *stomachi* externis & internis, uti in quibusvis alvi fluxibus. *Priapum cervi* tanquam specificum extollitur. Semper propinetur *gelatina C. C. pulv. cran. human. & usnea*. *Album græc.* pro pauperibus est insigne remedium, item succus *heder. terrest.* & *cydoniata*, *lac chalybeatum*, in quo *rad. symphit. maj.* coctum fuerit. *gum. Arab. trag. &c.* sed præ omnibus *sacchar. saturni*, & *viperina* [in *Dysenteriâ malignâ*]. *Balsam. Peruv. aut terebin.* in *clysteribus* aliquando est proficuum. *Oleum lini* præsentaneam præstat operam. Accuratè distinguendum est inter *flux. dysenter.* & *hæmorrhoid.* (1263.)

Remedia
 varia.

Art. 638. “ De viribus *rad. ipecacoan.* est res
 “ nota; sed præstat ejus *decoctum* propinare,
 “ quàm *radicem* in substantiâ. In *Dysenteriâ*
 “ *serum lactis* est ferè specificum; *Bagliv.* 242.
 “ & alibi. *Radix ipecacoanhæ* præter vim *vo-*
 “ *mitoriam*, quam obtinet, *sudores* copiosos ex-
 “ citare solet. Atque in hoc (inquit D. D.
 “ *Freind*) quantum ego conjecturâ assequi pos-
 “ sum, præcipuè consistit egregia illa in *Dys-*
 “ *entericis* affectibus virtus, quam sibi præ a-
 “ liis vomendi instrumentis vindicat. *Gras-*
 “ *sante Dysenteriâ* (inquit *Dolzus*) hoc unico
 “ medi-

“ medicamento plus centum feliciter curavi-
 “ mus, oleo, scilicet, *amygdalar. dulc.* cum suc-
 “ co *citri* commixto, sæpius de die assumpto,
 “ præmisso tamen *rhabarbaro* tosto; *diaphoretica*
 “ semper interponi debent in hoc morbo cu-
 “ rando, inter quæ eminent *tinctura bezoardica*
 “ & *mistura simplex*. *Nux moschata* est egregi-
 “ um *antidysentericum*; profunt *gelatin. C. C. ol.*
 “ *rhabarbari, cydoniata, &c.* Fungosa substan-
 “ tia nuclei lobos intercedens & separans ex-
 “ ficcata & pulverisata in vino exhibita modi-
 “ câ quantitate exercitum *Anglicanum in Hiber-*
 “ *niâ* gravissimâ *Dysenteriâ* medicorum omni-
 “ um solertiam eludente laborantem feliciter
 “ liberavit. Raii Hist. plant. J. Aubrey com-
 “ municavit. Repetitis experienciis (inquit
 “ Towne in Tractatu de Morbis *Barbadæ*) fe-
 “ quens electuarius in *Dysenteriâ* successu fe-
 “ licissimo exhibui; ʒi. *Conserv. ros. rub.* ʒiʒ.
 “ *sperm. cet.* ʒi. *cer. flav.* ʒiii. *ol. amygd. dulc.* ʒʒ.
 “ *syr. è cort. citr. q. s. m. f. elect.*

Art. 639. “ Sequentia quandoque locum ha-
 “ bent, *cataplasma stomach. decoct. Fracastor. ene-* Alia non-
nulla.
 “ *ma balsamicum* (expetitissimum planè reme-
 “ dium) *enema de malicorio; enema ad tormina;*
 “ *epithema stomach. fots ad colicam; fots*
 “ *stomach. tinct. rhabarb. Sennertus* de hoc mor-
 “ bo copiosè & pulchrè scripsit.

Art. 640. Tenesmus in genere est assidua Tenesmus.
 cupiditas per alvum egerendi; parum muco-
 sum, aut viscosum, aut cruentum aut purulen-
 tum, aut nihil omnino excernitur; pars affecta
 est intestinum rectum aut sphincter musculus.
 Tenesmus producitur à *Dysenteriâ, hæmorrhoid.*
verm. ascarid. calculo in vesicâ, &c. Fots
lactis tepid. [cum *flor. sambuci* incoct.] tenesmm
 lenit. *Enem. emol. cum lumbric. terrest. &c.* in-
I i 2
coct.

coct. [est exoptatissimum remedium] item enema ex jure carn. vervecin. &c.

Fluxus hepaticus.

Art. 641. Fluxus hepaticus veterum est merum non ens, est enim fluxus hæmorrhoidalis è venis hæmorrhoid. vide *Dysenteriam*.

Remedia.

Art. 642. Conveniunt remedia hæmorrhagias supprimentia, imprimis maritima. Decoct. è lignis [cum aq. calcis] gelatina C. C. item passulæ majores, &c.

COLICA BILIOSA.

SYDENHAMI Sententia.

Colica biliosa.

Art. 643. Colica Biliosa est intestinorum dolor atrocissimus præ cæteris omnibus; intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit paroxysmus, quem æger præsentens vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret & averfatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor, atque in ejusdem progressu, neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter cathartorum vim eludit; quò autem magis augetur dolor, eò obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi adstrictio, donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi totalis peristaltici intestinorum motus inversio (nisi maturiùs quis tulerit suppetias) atque *iliaca passio* procuratur. Quæ hoc morbo excernitur materia, sincera si fuerit atque *αμυγή*, viridis aliquando, aliquando etiam flava aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Quomodo à nephritide distinguatur.

Art. 644. A nephritide sic distinguitur. 1°. Dolor nephriticus fixus in rene est, & ab eo ad testem

testem exporrigitur secundum longitudinem ureteris; Colicus verò vagus est & cinguli instar medium ventrem affligit. 2°. A pastu Colicus dolor augetur, nephriticus potius imminuitur. 3°. In Colico dolore ab excretionem per alvum & vomitum majus levamen emergit, quàm in nephritico. 4°. In dolore nephritico urina primum clara & tenuis, postea aliquid subsidet, & tandem arenulae aut lapilli excernuntur: in Colicâ urinæ in initio crassiores existunt.

Art. 645. Ad curam ritè instituendam *sanguis* *Methodus medendi.*
 è brachio paulò liberiùs quamprimùm educatur, & post horas iij. vel iv. *anodynum* exhibeatur; postero die *catharticum lenitivum* & interposito die uno ad tertiam vicem propinetur. *Aq. epidem. mirab.* vel quaecunque alia *cardiaca*, postquam longo morbo vires plurimùm exhaustæ fuerint, aliquando mirum in modum juvant. Equitatio, quemadmodum in pluribus morbis chronicis quod maximum est præstat, hîc quoque cæteris non proficientibus curationem nonnunquam absolvit. “ Aliud exercitii genus in “ hoc affectu equitatione longè efficacius in “ *Barbadâ* habemus (inquit *Towne*) viz. *navigatio circa insulam*. Vidi quosdam in deploratissimo infirmitatis statu, cùm aliam qualemcunque gestationem ferre non potuerunt, hâc ratione, ultra quàm quod credibile est, restitutos.

PURCELLII Sententia.

Art. 646. Colica est dolor ventris atrocissimus, quandoque totum abdomen occupans, *Morbi descriptio.*
 aliquando ad unum punctum determinatur cum cruciatu quasi terebrante, interdum de loco in locum immutatur, nonnunquam videtur sensatio tanquam viscerum cum funibus simul correptorum;

rum; intumescit aliquando totus venter ita, ut quasi disrupturus esset; alvus ut plurimum clausa est, urina pauca redditur; atque hæc sunt symptomata usitata; accidunt etiam aliquando graviora, febris, in ore sapor acidus vel amarus, vomitus, ructus, urinæ ardor aut suppressio, icterus, pulsatio magna in abdomine, sensus frigoris in eodem, umbilici intus retractio, vel protrusio ejusdem extrinsecus, materia flava vel viridis per alvum ejecta sine levamine, excrementa alvina levissima & ventosa, instar stercoreis bovini, urinæ supernatantia. Colica frequenter in *paralyfi*, *epilepsiâ*, *arthritide*, *hydrope*, *rheumatismo*, aut *tabe* terminatur. Dolores Colici sunt aliquando in *peritonæo*, qui frequenter lethales evadunt, ut etiam in *pancreate*; vide locum p. 27 & 30. *Spigelius* affirmat se nullum unquam dissecuisse ex Colicâ mortuum sine intestinorum inflammatione.

Causæ varia.

Art. 647. Causæ colicæ frequentiores sunt cruditates, flatus, alvi adstrictio, humores acidi in sanguine, bilis acrimonia, herniæ, abscessus interni & latentes, ulcera, cancri, &c. concretiones lapidosæ in pancreate, hepate, liene, intestinis vel ventriculo, insertio ductûs cholidochi in ipsum ventriculum [vel pilorum], luxatio cartilaginis xiphoidis, constitutio aëris maligna, unde Colica *epidémica*, affectiones nephriticæ, & postremò obstructions & tumores strumosi in glandulis intestinorum [& mesenterii] Colicam producunt; hi dolores sunt magis fixi, diuturni, nec adeò acuti; *cathartica* & *enemata* minùs profunt. De structurâ & situ *coli* vide locum p. 66.

Curatio.

Art. 648. Curatio inchoanda est cum *venæ sectione*, si adsit calor insignis vel inflammatio, vel febris vel ingens humorum affluxus. *℞ Decoct.*

capit.

capit. ovin. vel pedum vitulin. vel intestin. vervecin. ℥x. ol. oliv. ℥iij. m. f. enema. In frigidioribus enema ex ol. oliv. vel lini & vino Canarin. item cum ol. rut. cham. junip. &c. cum fructu injiciuntur. Si hæc alvum non subducunt, ad fortiora deveniendum est. N. B. Sed *Nota bene.*
notatu dignum est, experienciâ abundè testante, quod immediatè post venæ sectionem clysmata vel lenissima promptiùs operabuntur, quàm fortissima ante sanguinis missionem. In acerbissimis torminibus cum vomitu, &c. laudan. gr. iv. vel v. in clystere dolorem in instanti leniunt, quum idem remedium per os nullum omnino afferat auxilium. In Colicâ habituali *Colica habitualis.* *pannus laneus mollis & subtilis immediatè supra cutem ventris continuò gestandus à Galeno & aliis multum laudatur, tanquam fomentatio perpetua. “ Virtutes aquarum sulph. Bathoniens. (extra paroxysmum) equitationis, &c. sunt fatis notæ. Commendatur jusculum cancrorum fluviatilium, & radix allii pro pauperibus. Interdum exhibeo oleum seminum anisi largâ quantitate viz. à gr. 40 ad 100 in paucis saccharo vel aliter cum magno levamine, præcipuè in Colicâ à causâ frigidâ oriundâ. Semen anisi vocatur ab Helmontio Solamen intestinorum.*

BAGLIVII Sententia.

Art. 649. In Colicâ Biliosâ succedit frequenter *De aphonia & paralyfi ex colicâ.* *aphonia & vox rauca, & per totum ferè morbi decursum durat. In Colicâ pertinaci si sudor copiosus & universalis superveniat labefactis & resolutis viribus, brevi paralyfin expectato; cave igitur ne opiata copiosius in eâ exhibeas.*

Art.

Remedia
nonnulla.

Art. 650. Antidotum Colicæ est *chamæmelum*, à quâcunque causâ oriatur. Quando *opiat* uteris, semper adde *castoreum*, nam & *opii* narcosin corrigit & doloribus medetur. In pertinaci malo conducit iter aliquod ut corpus plurium dierum *equitatione* excitetur, fibræque mesenterii longo dolore laxatæ pristinas resumant oscillationes ad morbosas impuritates è mesenterii sinu eradicandas expellendasque. Valde prodest *semicupium* in graviore casu, & in ipso ileo.

WILLISII Sententia.

In colicâ me-
senterium
primariò af-
ficitur.

Art. 651. Pars primariò affecta in Colicâ videtur esse *mesenterium*, quod est valde sensibile, & humorum nervosi generis affluxionibus plurimum obnoxium, & hinc dolores lumbares atrocissimi, in quantum scilicet nervi quidam insignes lumbares mesenterii plexum nerveum maximum ingrediuntur. Transitus à Colicâ ad *paralysin* indicio est materiem morbificam non per arterias sed nervos deferri, ejusque sedem non esse intestinorum tunicas, sed *mesenterii* plexus nerveos.

Curatio.

Art. 652. *℞ Fol. malv. utriusque mercurial. parietar. ana m. iv. flor. sambuc. cham. melilot. ana m. ij. caput vervecin. discissum; coquantur in q. s. aq. font. colatura usurpetur pro fotu cum stuphis laneis calidissimè intinctis & expressis atque vicissim applicatis repetendo quoties dolores intensius urgebunt. Omentum agninum aliave brutorum viscera calentia abdomini imposita & subinde mutata dolores interdum mirè sedant. Præ aliis quibuscunque remediis aquæ acidulæ minerales ferratæ, æstivo tempore per mensem epotæ, juvamen maximum conferre solent,*

lent, & reliqua alterantia longè superant. *Tin-*
etur. antimon. & succini locum habent.

COLICA HYSTERICA.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 653. " De Colicâ Hystericâ apud nul- *Colica Hy-*
 " lum authorem uspiam legimus audivimusve *sterica.*
 " ante accuratissimum Sydenhamum. Imprimis *Morbi de-*
 cavendum est, ne symptomata foeminis hysteri- *scriptio.*
 cis familiaria ab aliis, quos sæpe æmulantur,
 morbis diagnosi errante putentur oriri. Coli-
 ca *hysterica* biliosam nonnunquam mentitur, co-
 mitem habet dolorem circa cordis scrobicu-
 lum, regionem ventriculi & paulò inferiorem;
 sequuntur humorum viridi aut flavo colore per
 vomitum ejectiones & animi dejectiones maxi-
 mæ; post diem unum vel alterum faceffit do-
 lor, à levissimâ verò animi commotione revo-
 catur.

Art. 654. Cura radicalis à cap. de *hysterica* *Curatio lon-*
passione petenda est. Nec *venæsectio* nec *cathar-* *gè diversa*
sis locum habent; nam malum exasperant, *quàm colicæ*
biliosæ.
 immò nociva sunt ipsa *enemata lenissima*; quip-
 pe hic morbus à spirituum *ataxiâ* potius quàm
 vitio humorum nasci videtur: Ideoque præ-
 missis aliquot haustibus *liquoris possetici*, iisque
 per vomitum rejectis, statim ad *laudanum* con-
 fugiendum est, & in usu ejus persistendum.
 Aliquando tamen in foeminis sanguineis humo-
 rumque copiâ oppressis vel phlebotomiâ vel
 catharsi vel utrâque *anodyno* via aperienda est.
 In *icterum* interdum transit, qui plerumque
 sponte suâ sensim faceffit; sin longas moras
 nectat, remediis *ictericis* fugandus est; obser-
 vandum solummodò occurrit, quod è cathar-
 ticis *rhabarbaro* solo utendum.

K k

Art.

Colica Pictorum.

Art. 655. Colica Pictorum est species quædam, quæ degenerare solet in *Paralysin*, & motûs omnimodam manuum ac pedum depravationem, quam hoc nomine *Riverius* in cap. de Colicâ indigitat; & apud *insulas Caribum* notissima est, utpote quæ magnam vim hominum infestat. Hunc dolorem atrocissimum sanat *balsamum Peruvianum* frequenter ac magnâ dosi exhibitum, viz. gr. xx. xxx. vel xl. sacchar. albo instillatum bis vel ter in die: at *paralysis* huic remedio haud cedit. *Galbanetum* pro usu externo.

Balsamum Peruvian.

TOWNEI Sententia.

Colica nervosa.

Art. 656. Colica nervosa seu convulsiva est affectus adeò frequens in *Insulis Caribiensibus*, ut in numero morborum *Endemicorum* jure merito habenda sit. In medicorum scriptis Colica Pictorum nuncupatur, quia *Pictavi* est frequentissimus; in insulâ vero *Barbadæ* vulgo audit the dry Belly ach. Inter universas calamitates humanum genus affligentes, ne una quidem tantâ acerbitate homines excruciat, ac hæcce Colica. Frequenter malum inchoare solet in uno puncto ventris, indeque latius diffunditur, ita tamen, ut omnia viscera, à pyloro ad anum usque, ad istum locum, tanquam ad *miseriarum commune centrum* miro cruciamine contrahi videantur. Omnimodi sentiuntur dolores, urentes, lancinantes, mordentes, pungentes, &c. Multifariæ hujusmodi torturæ ægrum exercent, ad dies fortasse 8, 10, vel 14; alvus interim pertinaciter constipata est, urina pauca, vires ferè exhaustæ, extrema frigida; adsunt etiam sudores gelidi, præcordiorum anxietates, animi deliquia, angores, desperati-

ones, & similia, donec tandem dolorum atque ægitudinum oneri succumbit.

Art. 657. Causæ præcipuæ hunc morbum a. Cause.
trocem producentes sunt acerborum ac immaturorum fructuum comessatio, nimia liquoris perniciosissimi ingurgitatio, quem vocant *Rum-Punch*, ex spiritu sacchari ardentissimo & succo limonum sylvestrium, &c. compositum (vid. Tractat. de Venenis Art. 1633.) & inclementia aeris nocturni itinerantibus antè crapulam edormiverint, &c. Cessante aliquanto doloris vehementiâ ægrotus perturbationem quandam per spinalem medullam sentit, quâ brachiorum ac crurum nervis propagatâ, imbecillitate statim sensim afficiuntur, indies crescente, donec brevi in *paralysin confirmatam* desinat. “Unde *Willisius* conjecturam fecit transi-
“tum à Colicâ ad paralysin indicio esse mate-
“riam morbificam non *per arterias, sed nervos*
“deferri, ejusque sedem non esse intestinorum
“tunicas, sed *mesenterii plexus nerveos.* (651)

Art. 658. Methodus medendi hunc morbum Curatio.
gravissimum & paralysin præcavendi à catharsi primario incipienda est ad pertinacem alvi adstrictionem subigendam. In hunc finem cathartica leniora formâ liquidâ frequenter repetita optimè conducunt, fortiora spasmos adaugere solent, & *Ilei* periculum intentare. Verum propter affectiones intestinorum spasmodicas consultum erit imprimis *Paregoricum* propinare. Opiata paralysin accelerare nonnulli opinantur, sed longè errant; indubitatâ experientiâ doctus largâ manu illa non modo innocuè sed semper cum fausto successu exhibui. Sequenti methodo cum prospero eventu frequentissimè processit: ʒ *Pil. Matth. gr. viij. vel*
x. castor. gr. iv. opobalsam. q. s. f. pil. statim
K k 2 capiend.

capiend. deinde elapsâ femihorâ, ʒ Mannæ opt. ʒß. crem. tart. ʒij. syr. rosar. solutiv. ʒj. f. mistura in haustul. tepid. juscul. avenac. sumenda & 3^{is} horis repetenda, donec alvus soluta fuerit; in intervallis pil. Matth. gr. iv. exhibere soleo, vel, si vomitus vehementiùs urgeat, sequentem haustum; ʒ sal. absynth. ʒj. opii purissim. gr. j. vel gr. iß. aq. menth. fort. ʒj. syr. limon. ʒß. m. Enema quoque cum ballamicis 4^a quâque horâ injiciendum est; sequens etiam fots abdomini usui esse potest; ʒ Fol. cham. ʒij. bacc. junip. laur. ana ʒj. coq. in aq. font. ʒv. ad ʒij. sub finem addendo sem. carui, fœnic. anis. ana ʒß. colatur. add. opii ʒj. sp. sacchar. ʒj. m. Semicupium doloribus mitigandis quandoque nonnihil prodesse observatum fuit. Morbi vehementiâ in hunc modum subactâ ad purgantia efficaciora, mercurialia scilicet, deveniendum est; ʒ Calomel. pil. coch. min. ana ʒj. opobals. q. s. f. pil. manè sumend. & quotidie repetend. donec dolor penitùs remiserit, & alvus satis solubilis evadat. Deinceps balsamum Peruvianum ad ʒij. vel ultrâ 6ta quâque horâ sacchar. crystal. instillatum vel aliter exhibeo, & rarissimè spem meam fefellit. Est & aliud insigne medicamentum apud nos divini numinis favore in hâc insulâ sponte productum, nempe *Pisselæum Indicum*, huic malo valde proficuum, prædicto balsamo adhuc efficacius, nisi quod quibusdam stomacho non adeò gratum sit; dosis ʒij, ter in die per longum tempus, donec morbus penitùs subigatur. Nec datur præstantius remedium pro usu externo quàm dictum *Pisselæum*, cum æquali vel duplâ quantitate sp. sacchari commistum, pro vertebra dorsi & artubus illinendis, quandocunque paralyseos sit levissima suspicio: hæc verò cùm formata

*Pisselæum
Indicum.*

mata sit & confirmata, nulli remedio, quod scio, cedit; nisi forsan *aquæ Bathonienses in Angliâ* tanto malo succurrere valeant. “Immo in hoc ipso casu valere novi.

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 659. Dolor punctorius & terebrans acerbissimus sentitur in hypochondrio sinistro, aliquando sed rariùs in dextro, in utroque colon facit angulum satîs acutum in curvaturâ; dolor contortionis, lacerationis, & vagæ lancinationis oritur ex spasmodicâ intestinorum contractione, & plerumque adest in Colicâ nephriticâ; dolor rodens & vellicans vermes indicat, dolor pulsans intestinorum inflammationem. Mulieres interdum sub difficili mensium fluxu patiuntur tormina gravia abdominis, quædam post partum [& ante etiam aliquando] dolore Colico laborant, in utroque casu plerumque ex abdominis & intestinorum *convulsione*.

Art. 660. In omnibus intestinorum, torminibus tam humorosis quàm convulsivis habitualibus, quoad causam antecedentem, respiciendum est imprimis ad *acre acidum* plûs minûs *austerum*, plûs minûs *viscidum*, vel ex stomacho ad intestina delatum, adeoque ab assumptis vel vitiosis, vel vitiosè digestis eò distributum, vel in plexibus nerveis mesenterii vicinisque locis membranosis pertinaciter hærens, & à quâcunque causâ externâ excitatum.

Art. 661. In Colicâ hystericâ sensus globi, in abdomine moti, quem mulierculæ & medici ignorantes pro uteri habent motu, est *plexus centralis mesenterii maximè convulsus*, in viris quandoque accidens. Attendendum est præ omnibus, an Colica sit *humorosa*, an *convulsiva*, an sit *accidentalis* vel *habitualis*, an sit *scorbutica*,

Colica biliosa, &c.

Ad causam antecedentem respiciendum est.

Semper attendendum est ad speciem Colicæ.

ca, hysterica vel alia. Clysmata terebinthinata in Colicâ convulsivâ sunt optima.

Curatio.

Art. 662. In Colicâ humorosâ, ubi pertinaciter hærent stercora, convenit enema ex ol. sem. lini & raparum & sal. gemmæ ad ʒj. vel ij. aliàs enema emolliens & carmin. ex urinâ pueri in affectibus intestinorum flatulentis etiam cum terebinth. aliquando. Si dolor Colicus sit nimis acerbus prius est mitigandus, quàm purgantibus proritetur alvus. Ol. amygd. dulc. & sperma ceti in Colicâ convulsivâ est remedium proficuum, & gum. ammoniacum in humorosâ. Succus expressus stercoris equini est præsentaneum remedium contra Colicam, p. 1061. (vide locum) speciatim in Colicâ convulsivâ. Decoctum flor. cham. in quâcunque Colicâ maximè laudatur, tanquam specificum, & penè infallibile remedium; sacchar. saturni est remedium singulare. Pro usu externo ol. cham. succini junip. ol. petræ, galbanum, empl. fofus, &c. vid. locum p. 181.

Diagnostica
ex urinâ,
&c.

Art. 663. In Colicâ, si urina sit tenuis & aquosa, morbus est ut plurimum nephriticus [aliquando hystericus]; si valde colorata, scorbuticus; si respiratio sit difficilis & præcordia perturbentur, hystericus. In graviore casu clyσμα ex fumo nicotianæ est remedium dolorem mitigans & alvum laxans.

FORESTI Sententia.

Vires sal.
gemmæ.

Art. 664. In Colicâ stercoraceâ aut à pituitâ viscidiorē nunquam obliviscatur medicus sal. gemmæ: nam hoc est expertissimum ad resolvenda stercora & mucilagines crassas; Forest. 16xxj. vid. etiam mess. med. spagyr. sub tit. sal. gem.

Art.

Art. 665. " Consulendus est *Boerhaave* in *Remedia varia.*
 " his affectibus (utì in ferè omnibus) tanquam
 " oraculum. *R. Flor. cham. miß. coq. paulisper*
 " in *aq. brion. comp. ʒiv. in colaturâ dissolv. ol.*
 " *mac. per expref. ʒß. syr. de mecon. ʒß. m. f.*
 " haustus calidè sumend. ad dolores leniendos
 " in praxi nostrâ frequentissimè. *Decoct. fol.*
 " *malvæ* pro pauperibus præcipuè in colicâ
 " *nephretic. Waldschmidii* experienciâ constat
 " *avenas calidas* in sacco regioni ventriculi im-
 " positas vim habere dissolvendi ac discutien-
 " di. *Allium condit. zinzib. condit.* (in frigidiori-
 " bus) *empl. è bacc. laur. è Cym. &c. Pbarm.*
 " *Lond. Enema colic. enem. hyster. enem. te-*
 " *reb. fatus ad colic. fatus spirituosus, mistura*
 " *hyster. spirituos.* " sunt remedia usu compro-
 bata.

ILIACA PASSIO.

ETTMÜLLERI Sententia.

Art. 666. Ileus five Iliaca Passio est motus *Iliaca Pas-*
 peristalticus intestinorum inversus cum dolo-*fi.*
 re circa umbilicum intensissimo; excrementa
 alvina motu retrogrado per os ejiciuntur ex
 obstructione alvi contumaciori. Appellatur
Convolutulus & Chordapson. Quoties in sequiori
 sexu morbum Iliacum observare contigit, *Her-*
niam adeste tutò ferè prædicere possumus,
 quamvis ob exilitatem ipsæ patientes non ob-
 servare soleant. Opinio de convolutione inte-
 stinorum est falsa; ingressus verò superioris
 intestini in inferius, & contrà, est satis fre-
 quens. Dubium est an inflammatio intestini
 sit causa obstructionis ejusdem vel contrà. Mor-
 bus gradatim progreditur; in principio nil de-
 scendit per inferiora, abdomen sensim dures-
 cit

cit & tumet, ægri nauseant & vomunt primò ingesta, deinde recrementa flavescentia [& pituitosa] & tandem excrementa alvina. Adfunt lipothymix & anxietates inexplicabiles, sudores frigidi [extremorum frigus] urinæ suppressio; vires languescunt, singultus supervenit, qui prodromus est convulsionis, & epilepsix, & ipsius mortis. Plures intereunt, quàm convalescunt. Si dolor sit acutissimus, & subito sine causâ manifestâ deficiat, signum est gangrænæ.

Curatio.

Art. 667. *Venæsectio* celebranda est in initio, si adsit febris vel insignis calor. *Cathartica* sunt fugienda, quoniam vomitoria evadunt; non prius securitas promittenda est, quàm sequitur alvi profluvium sponte vel arte provocatum. *Ægri analeptici & cardiaci* sunt sustentandi. *Ol. amygd. dulc.* cum jusculo pingui, item *Sperma Ceti* in decocto *raparum*. Deglutitio *globulorum* aut *argenti vivi* nil prodest, sed potius malum exasperat, ubi adest intestini inflammatio, gangræna, vel hernia, vel ingressus intestini superioris in inferius. *Dos. argenti viv.* est ℥iij. vel iv. ad ℥ss. & amplius, & exitus ejus per clysteres omni studio promovendus est; aliquando non ante aliquot dies redditur, interdum *salivationem* movet. “ Exemplum affert
 “ alicujus mercurii ℥ij. per octiduum in corpore habentis & convalescentis, sed non sine
 “ salivatione excitatâ. Mulieri in sectione de
 “ Lumbricis memoratæ (Art. 691.) gravissimâ
 “ passione iliacâ correptæ enema lacteum statim injiciendum præscripsi, & elapsis duabus
 “ horis haustum hypnoticum capiendum; &
 “ deinceps post duas alias horas largam dosin
 “ pil. ex duobus cum colomel. ʒss. hæc nihil
 “ proficiebant; die proximo excrementa al-
 “ vina

“vina per vomitum ejecta sunt; largam quan-
 “tatem olei amygd. dulc. in brodio tenui po-
 “tandum jussi, & linimentum ventre illinen-
 “do usurpandum, & sub noctem enema cum
 “vin. benedict. ℥iv. injiciendum; nihilominus
 “nihil per inferiora descenderat, sed jugiter
 “fursum omnia. Die 4to sudores frigidi super-
 “veniebant, viribus ferè exhaustis; itaque ar-
 “genti vivi ℥iij. propinavi & trihorio post
 “tres alias uncias; elapsâ deinde horâ unâ vel
 “alterâ ingentem lumbricum evomebat & bis
 “per inferiora purgata est, & in futurum al-
 “vus satis soluta manebat; argentum verò
 “vivum (quod mirum videatur) non ante fi-
 “nem 7^m vel 8° dierum redditum est; nihil
 “tamen mali mulieri exinde obveniebat: hæc
 “enim etiam nunc post quatuordecim annos
 “vegeta vivit.” Omentum ovis recens ma-
 “ctati calidè in abdomen impositum mirum in
 “modum dolorem lenit; laudatur etiam cata-
 “plasma ex pomis putridis Borsdorffianis cum tan-
 “tillo croco, vel ex stercore ovillo cum lacte co-
 “cto; p. 120.

SENNERTI Sententia.

Art. 668. Barbari superioribus seculis Iliacam *Miserere*
 Passionem *miserere mei* vocabant, quoniam ma-
 lum est commiseratione dignum: in hoc mor-
 bo clysteres, imò & glandes vomitu rejiciun-
 tur ob motum intestinorum inversum, ideo-
 que aliquando intestinorum viæ in ileo non
 penitus præcluduntur. Signum hujus morbi
 proprium est, quod nihil descendit per inferi-
 ora; accidit plerumque vomitus bilis & pitu-
 itæ, frigiditas totius corporis, dolor plurimus,
 spirandi difficultas, &c. & morituris sudor fri-
 gidus.

gidus. Omnis Ileus periculosus; rarissimè convalescunt, qui stercus per os ejiciunt.

Curatio.

Art. 669. Venter foveri debet *decoct. emol. & linimentis* inungi. Oleum *amygd. dulc. & jussula pingua* ore sumenda sunt, & quamvis semel atque iterum talia vomitu rejiciantur, continuandus tamen est eorum usus ad fibras relaxandas. A tribus potissimùm causis exoritur, ab inflammatione, ab aliis tumoribus & exulceratione, & denique à facibus induratis, de quibus singulatim consulendus est author. P. 429.

De causis
consulatur
author.

BARBETTII Sententia.

Causa
proxima.

Art. 670. *Fabricius Hildanus* observavit principium & originem hujus affectûs fuisse circa *Intestinum Cæcum*; ego verò existimo valvulam in principio coli primùm ex intestini cæci inflammatione adeò contrahi & constringi, ut planè nihil permeare possit. In omnibus ferè hoc affectu extinctis dissectis accuratiores invenerunt, vel intestini gangrænam, vel tenuis intestini coarctati ingressum in partem proximam flatu priùs turgidulam. Si gangræna jam adierit, cognoscitur ex eo, quòd dolor statim cesset. *Omentum* & etiam *ipsa intestina* ex vivo animali quàm calidissimè abdomini applicari possunt multo cum levamine. Convenit *venæ sectio* in initio, si malum ab inflammatione oritur; “ Immò in corporibus robustis nunquam “ omitti debet.

Gangræna
mortis causa.

Art. 671. “ Plures ab ileo defunctos aperui,
“ & intestini cujusdam inflammationem & sphacelum ferè in omnibus, & morbi & mortis
“ causam fuisse deprehendi. *Willis*. Sæpius
“ in hoc morbo defunctis (inquit *Dolæus*) in-
“ testina planè vacua invenimus; undè ma-
“ nifestum

“ nifestum est sæpius spiritus animales pec-
“ care.

SYDENHAMI *Sententia.*

Art. 672. Venter primo loco præ omni-
bus corroborandus est, & vomitus, si fieri ^{*Methodus*}
possit, sistendus; ideoque *sal. absynth.* cum fuc-
co *limon.* præscribo [subinde] sumend. interme-
diis verò temporibus exhibeo coch. aliquot
aq. menth. stillat. sine alio quovis additamen-
to. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo
ventri indefinenter accumbere jubeo, dolore
hoc modo profligato, exhibeo *Pil. coch. maj.*
3j. in aq. menth. dissolut. quam etiam aquam
(quo certiùs vomitùs recursum prævertam) to-
to catharseos tempore injungo. Victus sit te-
nuis per totum morbi decursum, & decumbat
æger in lecto, donec convalescat. Usus ar-
genti vivi & globulorum author minùs probat.

Art. 673. In hoc affectu quotcunque cathar-^{*Curatio.*}
tica propinaveris, ea statim emetica fiunt;
ideoque *vena brachii* tundenda est & *fumus*
nicotianæ [de hoc vid. *Fulleri enema oleos. a-*
mar.] in intestina inflandus est quàm validissi-
mè (omnium enematum, quæ mihi innotes-
cunt, hætenus efficacissimum esse duco) idem
quoque post moram aliquam reiterari potest.
Hoc successu carente, necesse est *catharticum*
fortissimum exhibere, sed præstat horâ unâ aut
alterâ *paregoricum* propinare, ut sub *laudani* tutelâ
catharticum retineatur, & suo munere defunga-
tur. Sched. mon. p. 48. De usu follis, &c. vide
enema oleosum amarum Fulleri. Fetus ad colicam,
fetus spirituosus, mistura corallata, omnia ad co-
licam quandoque in usum veniunt. Demulcen-
dis doloribus convenit semicupium. In Ileo
stercore vaccæ quàm recentissimo universa ven-

tris regio emplastretur; hoc etenim remedio, aliis nihil proficientibus, viam intestinorum aperui (*inquit Zacutus Lusitan. in praxi admiranda*).

Historia.

Art. 674. "Infans vix semestris à nativitate
 "perfectè valens & vegetus subitò in gravissi-
 "ma ventris tormina lapsus est; subsecutæ sunt
 "vomitiones enormes, nihil omnino per infe-
 "riora descendente, præter exiguum sangui-
 "nem. Ad infantulum succurrendum omnem
 "operam ac studium navavi, sed frustra;
 "nam triduo expiravit. Abdomine aperto
 "intestina omnia usque ad inferiorem Ilei par-
 "tem flatibus valdè distenta invenimus, & je-
 "junum leviter inflammatum: jamque paulò
 "inferiùs morbi sedes in conspectum venit:
 "portio etenim Ilei, *sex digitos longa*, (quod
 "prodigiosum erat in subiecto tam parvulo)
 "in coli cavum, cum mesenterio adjuncto, col-
 "lapsa est; pars affecta in tumorem attollitur
 "tunicis intestinorum incrassatis, nigris, &
 "gangrænoxis, & quibusdam in locis sphace-
 "latis per totius involutionis tractum, undè
 "intestinorum *oppilatio insuperabilis*, quæ in-
 "star Polypi visa est. En luculentum exem-
 "plar *Passionis Iliacæ* perfectissimam morbi
 "ideam complectens in infante nondum semi-
 "anniculo; quod rarissimum esse credo."

LUMBRICI.

SENNERTI Sententia.

*Vermium
 Species va-
 riæ.*

Art. 675. Lumbricorum tres sunt species fre-
 quentiores, viz. *teretes* sive *rotundi*, *lati*, & *as-*
carides [ex ovis insectorum oriuntur]; aliquan-
 do sed rariùs vermes anomali ejiciuntur, cor-
 nuti scilicet, hirsuti, quadrupedes, multipedes,
 bicipites,

bicipites, tricipites, caudâ bifurcatâ præditi, &c. " Præter vermes intestinales, sunt & alii, ^{Vermes in variis corporis partibus.}
 " omnes ferè corporis partes incolentes, uti
 " vermes dentales, gingivales, rhinarii, pulmo-
 " narii, cardiaci, sanguinarii, urinarii, cutanei,
 " umbilicales, elcophagi, vermes in hepate, in sa-
 " livâ, &c. Sed hi omnes non nisi in statu mor-
 " bido inveniuntur.

Art. 676. " Lumbrici teretes sunt frequen- ^{Teretes.}
 " tissimi & satis noti, Lumbricis terrestribus
 " similes, nisi aliquanto albidiores sint.

Art. 677. " Lumbricus latus, tænia à Plinio ^{Lumbrici lati descrip- tio.}
 " Platero, &c. appellatus, est instar fasciæ dua-
 " rum vel trium ulnarum, aliquando longior,
 " geniculis transversis per totum divisus. Nico-
 " laus Andry affirmat unum esse tantum in corpo-
 " re, unde *solum* appellatur. Ast Mr. Hageunot
 " tæniam in ventriculo felis aliamque in duo-
 " deno reperit. Memoir de l'Acad. Vol. xvii.
 " p. 484. Et Mr. Geoffroy tæniam in tincâ
 " pisce duos pedes & amplius longam obser-
 " vavit. Hist. de l'Acad. Vol. xiv. p. 50. hunc
 " Lumbricum in cane ipse vidi tres circiter
 " pedes longum; ideoque in aliis animantibus
 " præter hominibus generantur.

Art. 678. Latos Lumbricos qui habent, ap- ^{Latus Lumbricus.}
 " petentiâ cibi nimîa laborant, ac nisi cibus of-
 " feratur, dolor & morsus in ventre percipiun-
 " tur, &c. Certissimum verò signum est, quod
 " cum alvi excrementis corpuscula quædam cu-
 " curbitæ feminibus similia excernuntur. Hi dif-
 " ficulter necantur; commendantur *rad. filicis* ad
 " zjj. & decoctum *corticis rad. mori*.

Art. 679. " Ad latos Lumbricos educendos ^{Remedia ad Lumbricum latum.}
 " adhiberi debet *vomit* ex oleo, non ex *radici-*
 " bus, & aliâ die *clystere* utendum admixtâ ni-
 " tri parte vel *salis*; danda etiam *aqua salsa*
 " potui,

“ potui, aut *glycyrrhizæ radice* decoctio aut
 “ similiter incocta *glycyrrhiza*.

Ascarides.

Art. 680. “ *Ascarides* sunt tenues *Lumbrici*,
 “ filorum particulas referentes, qui in parte
 “ inferiori crassorum intestinorum, & juxta
 “ sphincterem musculum residere solent.

*Remedium
singulare.*

Art. 681. “ Signum pathognomonicum *a-*
 “ *scaridum* est pruritus in ano vix tolerabilis;
 “ ægrotantes aliquando *syncopen* patiuntur, &
 “ frequentissimè *tenesmum*. Ad *ascarides* facit
 “ experimentum Aetii, suppositorium scilicet
 “ formatum, è *carne veteri salitâ*, pinguedine
 “ *derasâ*.

FULLERI Sententia.

*Ascaridum
Curatio.*

Art. 682. *Ascarides* sunt quidem gens pusilla, sed expugnata difficillima; namque licet omnes ad unam enematis vi exterminarentur, nova tamen & numerosa proles ab ovulis in recto depositis mox nascetur. Ideoque non tanti erit parentes solos proscripsisse; nisi insuper & natos, & semina etiam ipsa radicitus extirpentur, & ejiciantur. Hocque optimè fiet, si postquam *ascarides* jam disparuerunt, non statim à remediis abistamus; sed tertiis quartisve diebus per aliquot vices: ac deinde semel in hebdomade hujusmodi deturbantia enemata repetamus; quod nemo authorum hætenus notavit. Ideò minimè dubitandum est *enema amarum* seq. ℞. *Rad. serpent. virg. contus.* ʒj. *pulp. colocynth.* (in nodulo ligat.) ʒj. *herb. tanacet. summit. sabin. ana* M℞. *coq. in aq. font. q. s. ad* ʒvj. *colatur. add. ol. hyperic.* ʒ℞. *ol. absynth. chym.* ʒ℞. *spec. hier. picr.* ʒ℞. *m.* singulis noviluniis injectum, & per aliquot menses repetitum, *ascari-*
des interempturum, exterminaturum, & fundi-
tus deleturum esse.

Enema ama-
rum.

Art.

Art. 683. " A Lumbricis vomitus, cardialgia, Symptomata à lumbricis.
 " syncope, singultus, vocis privatio, tormina
 " intestinorum, capitis dolores, sopor gravis,
 " deliria, mœror, tristitia, febres, angina,
 " pleuritis, & alia innumera gravia sympto-
 " mata.

Art. 684. " In genere amara ferè omnia sunt Remedia
 " vermifuga. Privatim pulv. cort. aurant. mer- vermifuga
 " curialia, Æthiop. min. mercur. dulc. &c. mus- varia.
 " cus corallin. ens veneris, semen Santonici in
 " vino clareto est anthelminthicum insigne.
 " Floyer. Decrescente lunâ vermes sunt ag-
 " grediendi. Pulv. colocynthid. cum felle bovin.
 " subact. cum gut. aliquot ol. absynthii umbilico
 " applicat. Lumbricos pellit. Ad ascarides ne-
 " candos enemata cum colocynthid. incoct. mer-
 " curialia, &c.

BAGLIVII Sententia.

Art. 685. Quòd ut plurimùm homines ex Vermes ano-
 improviso, & sine ullâ causâ manifestâ, & sig- mala & in-
 nis alios morbos comitantibus, in subitum vitæ solita sym-
 discrimen incidunt, & cadunt veluti apoplectici ptomata sæ-
 cum extremitatibus frigidis, pulsu exilissimo pè pariunt.
 (qui ferè semper signum est vermium latentium
 uti & singultus) aphonîâ, quandoque improvi-
 sâ maniâ, tunc de vermibus dubitandum, in
 tali casu nil potentius est, quàm statim dare
 cum brodio gr. xii. merc. dulc. & gr. v. scam-
 mon. sulphurat. in adultis. In pueris verò mino-
 retur dosis, vel potiùs detur mercurius crudus ad
 magnitudinem pisi cum brodio, nam erit ad
 miraculum. Chesneau.

Art. 686. " Probè notandum est, quòd nul- Nota bene.
 " lum tam peregrinum sit symptoma, tamque
 " Δαμωναϊκόν, quod vermes excitare non pos-
 " sint. Horrenda quidem symptomata quan-
 " doque

“doque à vermibus exoriuntur, ut non rarò
 “ex incantatione produci vulgò credantur.
 “Periti medici multà adstantium admiratione
 “cacodæmona non rarò ejiciunt.

*Ex vermi-
 bus epilep-
 sia, mania,
 moria.*

Art. 687. “In praxi quotidianâ horrenda
 “hujusmodi symptomata à vermibus excitata
 “vidimus. Homo quinquagenarius subitò in
 “gravissimam *Epilepsiam* lapsus est, & intra
 “decem dies sex vel octo violentissimos insul-
 “tus cum horrendis spasms passus est; deinde
 “in *maniam* incidit per diem unam aut alteram,
 “& postremò in *moria* & ferè omnium re-
 “rum *oblivionem*. Die 16°. Lumbricum mor-
 “tuum excrevit, & sensim pristinam sanita-
 “tem nactus est, nisi quod *memoriam* nunc
 “biennio post nondum integrè recuperavit.

Cacitas.

Art. 688. “Adolescentula quædam febre
 “verminosâ laborans stupendis motibus con-
 “vulsivis correpta est, unde *visum* penitùs a-
 “misit, & luce orbata ad quatrimum mansit,
 “interim à spasms ferè libera; die 5to. alius
 “paroxysmus convulsivus supervenit, & acies
 “oculorum restituitur. Exhibita erant medi-
 “camenta antispasmodica, & præcipuè anthel-
 “mintica, *Æthiop. mineral.* & *calomel.* &c.
 “Vermes comminuti & contriti excreti fue-
 “runt & puella convalescebat.

*Obmutescen-
 tia.*

Art. 689. “Alia puella ex Lumbricis inte-
 “stina incolentibus primò rauescit, & febre
 “acutissimâ laborabat; post paucos dies vocem
 “penitùs amisit, & ad dies aliquot muta re-
 “mansit; & cum omnia symptomata mortem
 “in propinquo esse monstrabant, aliis vermi-
 “fugis minùs succurrentibus, exhibui *decoctum*
 “*foliorum hellebori nigri* ferè in ipso articulo
 “mortis; vermes quamplurimos excrevit, &
 “convaluit. Ejusdem remedii ope plures, qui
 “in

“ in extremo vitæ discrimine fuerunt versati,
 “ reſtitutos vidi; & longâ experientiâ didici
 “ helleborum nigrum *optimum eſſe & certifi-*
 “ *ſimum vermifugum in totâ pharmacorum familiâ.*

Art. 690. Ex Hiſtoriâ Medicâ abundè con-^{Lumbricus}
 ſtat Lumbricos nonnunquam ventriculum, in-^{umbilicalis,}
 teſtina, hypocondria atque inguina perforare &
 foràs prorere. Pluſquam viginti abhinc an-
 nos ex umbilico pueri octennis exulcerato *Lum-*
bricum teretem 6 vel 7 digitos longum propriis
 manibus evulſi; poſt Lumbricum cochl. j. vel ij.
puris flavi effluerunt, quod excrementa alvina
 non olebat. Ulcus non temerè ſanandum eſſe
 judicavi; ideoque foramini turundam adaptari
 juſſi, ut materia purulenta quotidie evacuetur;
 per ſeptimanam & diutius pus ubertim efflue-
 bat, ſed indies minori quantitate; deinde poſt
 triginta dies ſine ullo incommodo ulcus exſic-
 catum eſt, & puer integrè reſtitutus, utcunque
 tamen proximo anno in *ascitem* lapſus eſt, à quâ
 cauſâ nescio; ex hoc etiam morbo remediis ap-
 propriatis illum feliciter liberavi, & etiamnum
 ſanus ac vegetus vivit.

Art. 691. Fœmina quadraginta quinque an-^{Lumbrici}
 nos nata, robuſta, & laboribus aſſueta, dolore ^{ex inguine}
 colico quandoque obnoxia, aliàs ſana, circa ^{prodeuntes.}
 quatuordecim abhinc annos tumorem habuit in
inguine ſiniſtro, ovum gallinæ æquantem, quem
herniam eſſe ipſa credebat; durabat enim in-
 tegrum annum ante diſruptionem. Interea cir-
 ca dictam periodum fœmina *ileo* correpta eſt,
 de quo alibi [Art. 667.] à cujus morbi crucia-
 tibus ac immani vomitione, &c. ruptus eſt tu-
 mor in *inguine*, & effluxit tenuis humor flaveſ-
 cens, turpethi mineralis colorem æmulans: ad-
 vocatus eſt chirurgus, qui ſtylo immiſſo lar-
 gam cavitatem detexit; foramen ſenſim ſpon-

giâ præparatâ dilatatum est, & magna vis prædicti humoris indies evacuatur; die 10mo in foramine apparuit *Lumbricus vivus*, quem chirurgus coram astantibus detraxit, figurâ, colore, & magnitudine Lumbricis intestinalibus omnino similem. Post duas vel tres septimanas eductus est *alius Lumbricus* priori non dissimilis, nisi quòd aliquanto rubicundior esset. Vermifuga internè propinabantur, & *decocta antbelmintica ex fol. bellebor. nigr. aloe, sem. sanctonic. &c.* in ulcus sinuosum injecta fuerunt. Tribus circiter mensibus sanatum est ulcus, & mulier, adhuc viva, ex illo tempore benè se habuit.

Art. 692. Si quis de *Lumbricis umbilicalibus* & *inguinalibus* plura velit, *Schenckium* adeat, *Observ. p. 408, 409*; item, *Bonetum, p. 631*. Inguinalium recentiora exempla habemus apud *D. Morton Hist. Natural. Northamptonæ, p. 467*.

CAP. VII.

Sive Fasciculus Morborum septimus.

DIABETES.

LISTERI Sententia.

Art. 693.

Diuturna est hujus morbi *Diabetis tri-*
 creatio, & longo tempo-*storia.*
 re parturitur. In princi-
 pio os humore privatur,
 saliva albida est ac spu-
 mans, paulò plus lotii, quàm moris erat, ef-
 funditur; sitis adest, sed nondum vehemens,
 calefactio parva quidem, sed mordax, visceri-
 bus inhærens exoritur; habitus corporis graci-
 lis evadit, & homo anxius & animi dubius
 existit; progressu temporis sitis insigniter au-
 getur, & velox est carniū & membrorum in
 urinam colliquatio; neque enim cum intermis-
 sione lotium reddit, sed, perinde atque cana-
 les laxati sint, indefinens est profusio; sitis
 intolerabilis est, potus copiosus, multitudini
 tamen lotii non respondens; si parvum tempus
 à meiando abstinuerit, intumescunt lumbi, te-
 stes & ilia, postremò cum dolore meiit & fe-
 stina mors adventura est. Urinæ quidem gu-
 stus lenis, & minimè, quantum memini, dulcis;
 paulatim tamen dulcescere in confesso est, quòd
 primùm aquosior feri pars effunditur, & po-
 stea ipsa feri pars chylosior: huic autem rei fi-
 dem facit, nempe *phthysicorum* plurimorum ul-
 timis mensibus insignis sputi dulcedo, ad nau-

seam usque molesta (lac etiam muliebre, à chylo parvulum discrepans, dulcescit.)

Curatio.

Art. 694. Conveniunt *amygdalata & lacticia*.
 “ Affert exemplum cujusdam ex hoc affectu
 “ suo consilio curati bibendo *vinum* cum *zinzibere* coctum quantum & quoties pro viribus potuit, concessio interim haustulo *ex aq. lactis* ad sitim leniter temperandam.

ETTMULLERI Sententia.

Morbi descriptio.

Art. 695. In Diabete urina quantitate nimis copiosa excernitur, cum siti intensa, debilitate virium, macie, febre continuâ lentâ, ardore circa regionem lumbarem, verbo, symptomatis *hecticae confirmatae*; interdum cum urinâ pingue aliquid excernitur, & tandem ut plurimum mors subsequi solet. Sed hæc est *Diabetes notha*.

Diabetes vera.

Art. 696. Diabetes *vera* est immutata ingestorum potulentorum per urinam excretio, *cæliacæ & lientericæ* similis: In hac specie potulenta redduntur parum mutata quoad colorem, odorem, saporem, &c. sic vinum rubrum mingitur, &c. Exempli hujus sunt rariora.

Alia species.

Art. 697. Est & *alia species* Diabetis, quæ *cæliaca urinalis* appellari potest, nempe quando *chylus* cum urinâ aut loco urinæ prodit.

Prognosis.

Art. 698. Urina vulgò Diabete laborantium admodum dulcescit; est periculosum malum, & sæpe lethale; post immodicum laborem, nimiam venerem, chronicas febres, plerumque incurabile; “ ut etiam quando à pravâ & diuturnâ consuetudine liquorum spirituosorum “ ingurgitationis originem duxerit.

Curatio.

Art. 699. Quoad curam temperanda est sanguinis acrimonia; in plurimis convenit cum curâ *febris hecticae*; inchoanda est cura cum *vomitório*,

torio; deinde exhiberi potest *antibetic.* Poterii, lapis hæmatit. sacchar. saturn. croc. mart. alumina, trochisc. de carabe, terr. sigillat. opiatum hor. somni; præ reliquis aq. calc. lac. chalybeatum, emulsiones, &c. Ad Diabetem veram astringentia, martialia, privatim decoctum cort. aurant.

WILLISII Sententia.

Art. 700. Diabetes apud antiquos fuit mor-^{Morbus a-}
bus rarissimus, at nunc dierum magis familia-^{pus antiquos}
ris; habet sitim continuam, atque febrem len-^{rarissimus,}
tam & quasi hecticam semper conjunctam. No-
vi quendam vino Rhenano pro potu ordinario
per viginti dies usum Diabetem incurabilem
contraxisse.

Art. 701. Pauci aut nulli ab astringentibus^{Curatio.}
curantur. Sæpius in hoc morbo tincturam an-
timonii cum bono successu præscripsi, atque aq.
solutionis calcis viv. cum sassafr. sem. anisi, passu-
lis, liquirit. &c. Ego, D. Micheltbwait & Wi-
therly pro quodam comite sic præscripsimus;
℞ Summit. arboris cupress. M. viij. alb. ovor.
℥ij. cinnam. ʒß. lact. ℥viiij. distillantur, &c.
bibat æger ʒvj. ter. in die. ℞ Gum. Arab. tra-
gacanth. ana ʒvj. sacchar. penid. ʒj. f. pulv. dos.
ʒj. vel ʒjß. bis in die cum aqua distillat. hau-
stum paregoricum omni nocte; diætam ferè
tantum ex lacte. Horum usu indies melius
habuit, & intra mensem sanatus est.

Art. 702. " Fœmina quinquagenaria plenio-^{Diabetes &}
" ris temperamenti Diabete & salivatione, nunc^{salivatio.}
" hâc, nunc illâ, utroque morbo alternatim in-
" vadente, tamdiu laborabat, donec vires fe-
" rè exhaustæ fuerunt. Infusum rhabarbari in
" vino Canariensi quotidie capiendum jussi, &
" post paucos dies dosis decoct. catechu com-
" posit.

“ posuit. *Fulleri*, omni nocte propinata fuit,
 “ & pro potu ordinario *vinum Florentinum cum*
 “ *aquâ Bristolienſi dilutum* potavit, atque ita
 “ duobus vel tribus septimanis ab utroque ma-
 “ lo penitus liberata est, & plures annos inco-
 “ lumis vixit.

SYDENHAMI Sententia.

*Morbus ad-
umbratur.*

Art. 703. Succi sanguini illati per vias uri-
narias crudi & incocti exitum sibi quærunt;
unde sensim labefactantur vires, colliquescit
corpus & quasi substantia ejus per hanc cloa-
cam exinanitur, cum siti, ardore viscerum,
lumborum coxarumque intumescentiâ, & sali-
væ spumosæ exspuitione crebrâ.

Curatio.

Art. 704. Eadem præscribenda sunt, quæ
in fluore albo, omiſſis solummodo *venæ sectione*
& *catbarſi*: nam utrobique *indicationes curati-
væ* sunt eædem, quantumcunque inter se hi
duo morbi diffidere videantur.

HARRISII Sententia.

*Curatio ſin-
gularis.*

Art. 705. Cogitationi clarissimi authoris sub-
iit *diarrhæam* esse quasi *diabeten alvi*, & *dia-
beten renum diarrhæam*; ideoque felici cum suc-
cessu pro diabete laboranti hunc in modum
præscripsit. *℞ Rhei elect. ʒß. ſantal. alb. citr.
ana ʒj. cardamom. minor. ʒß.* infunde lento ig-
ne vase clauſo in *vin. Canarin.* ℥j. ſumpſit æ-
ger hujus vini colati coch. vj. horâ 6ta matu-
tin. atque tantundem repetebat horâ 10ma ante
merid. ab illo meridie uſque ad 10^{am} vesp-
erinam Diabetes penitus ſiſtebatur, ſitis deſiit,
&c. [ſed hujus rei hoc unicum habet exem-
plum.]

FARRAGO

FARRAGO Sententiarum.

Art. 706. Rara est mentio hujus morbi apud veteres scriptores; Græcis ferè incognitus fuit; Galenus profitetur se bis tantummodo ipsum vidisse; de locis affectis lib. vi. cap. 3.

Græcis incognita fuit.

Art. 707. Præter jam dicta interdum ad curam aliquid faciunt remedia sequentia, decoct. catechu composit. decoct. incrassans, ichthyocolla, gelantina C. C. oryza, tinctura coralli, trochisci Gordonii, & præ omnibus juxta praxin modernam aquæ calidæ Bristolienfes. Sequens decoctum cum maximo fructu propinari potest; ʒj. Cort. Peruv. ʒj. tinctur. rosar. ℥ss. coq. ad ℥j. lento igne, colatur. add. vin. rub. auster. ℥ss. syr. Cydon. ʒij. misce; dos. ʒij. bis vel ter in die.

Remedia varia.

NEPHRITIS.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 708. Certum est renes verâ inflammatione tentari ex dolore ardente, pungente, magno; ex febre acutâ, continuâ comitante; ex urinâ paucâ, admodum rubrâ, & flammeâ, vel in summo malo aquosâ; stupore cruris vicini; dolore inguinis, testisque vicini; dolore iliaco; vomitu bilis; ructu assiduo.

Inflammatio renum.

Art. 709. Hanc inflammationem producere possunt omnes causæ generales inflammationem parientes, privatim quicquid urinæ transcolationem & transitum in meatibus urinariis impedit. Si summa inflammatio hæc vascula occupat, ita sæpe stringuntur, ut nihil reddatur lotii; aliquando ut valde parvum, tenue, aquosum, quod pessimum. Infinitæ sunt Nephritidis species, causæque; & inter eas una à calculo;

culo;

culo; omnium tamen est fermè eadem curatio.

Curatio.

Art. 710. Sanatur per remedia generalia omni inflammationi sanandæ propria, viz. *venæ sectionem, avulsionem, dilutionem*; per *decocta lenia, emollientia, antiphlogistica* magnâ copiâ ingesta; per *clysmata, fomenta, balnea* ex iisdem constantia; *viētū humido, leni, quiete, vitatione lecti calidi, & decubitus* in dorso. Si nimia symptomata doloris, vel convulsionis urgent, *opiate* profunt; vomitum autem nimium sæpe ingestu tepidæ mellitæ juvare prodest. Atque hâc solâ methodo tutò curatur ipsa *Nephritis à calculo renibus, ureteribusve impacto* orta.

Abscessus.

Art. 711. Si causæ Nephritidis magnæ, nec malum resolvitur, nec sanatur, sed excurrit ultra septimum diem, *abscessus* metuendus; quem fieri docet, remissio doloris, ejus in pulsationem mutatio, horror sæpe recurrens, gravitas stuporque partis; jam factum esse docet prægressus priorum, tum pulsus, ardor, tensio in loco, urina purulenta, foetida, instar urinæ falsæ putrefactæ: simulac abscessus ille factus scitur, utendum valde *maturantibus* primò & *emollientibus*, dein purulentâ apparente urinâ, *diureticis puris ex aquis medicatis, sero lactis, similibusque, usurpatis simul balsamicis.*

*Effectus
suppuratio-
nis & pro-
gnosis.*

Art. 712. Si verò suppuratio dicta diu durat, totus ren exesus saccum format nulli usui servientem: tumque frequenter *tabes renalis* insequitur. Si scirrhum hic format, paralyxis vel *claudicatio* cruris suppositi oritur, immedicabile malum: unde sæpe lenta *tabes, hydrops, &c.* Si autem parva copia materiæ inflammatæ coagulata in folliculo urinæ minimo hæserit, basin format, cui apposita fabuli in urinâ materies

materies crustatim accrescens calculum renalem creat, sicque eundem auget, de quo alibi. Quin etiam aliquando in gangrænam transit, quod docet vehementia causæ & symptomatum, & subita doloris remissio sine causâ manifestâ, cum sudore frigido, pulsu debili intermittente, singultu, urinâ vel nullâ, vel lividâ, nigrâ capillosâ, foetente, carunculis fuscis, nigrisve foedâ, defectu virium subito, ubi nihil juvat, imo nec ipsa medicina.

Inflammatio & exulceratio Vesicæ.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 713. Renum inflammatio & exulceratio, *Signa inflammationis renum, & quomodo differt à calculo.* *nephritis* quandoque dicitur. Signa sunt ardor urinæ, stranguria, urinæ interdum suppressio, corporis inflexibilitas, febris, stupor cruris, vomitus biliosus, alvi suppressio, &c. Ut ritè distinguatur à *calculo*, observandum est quod hic semper adest febris continua, in calculo non ita; dolor etiam est magis continuus & pulsatilis, in calculo interpolatus & periodicus; ischuria in hac, rarò in calculo. “In inflammatione
“renum urina in principio valde rubescit, mor-
“bo autem ad summum provento aquosa &
“limpida evadit; in affectu calculoso contrari-
“um prorsus accidit.

Art. 714. Quoad curam cum reliquis inflam- *Curatio.* mationibus convenit, cum externis secundùm curam *anginæ* procedendum est, cum internis secundùm *pleuritidis*; *hirudines* venis hæmorrhoidalibus applicatæ prosunt. *Diuretica* in principio sunt nociva; conducunt *nitrata*, *saturнина*, *papaverina*, *succus cancrorum fluviatilium*, & externè *campbora*.

274 *Ulcus Renum & Vesicæ.* CAP. VII.

*Suppuratio,
inde ulcus
renum.*

Art. 715. Suppuratio aliquando expectanda est; rupto abscessu mictus fit purulentus, hinc *ulcus renum*; dolor morficans & rodens in lumbis sentitur à sero acri, quod in transitu irritat, & rodit cum caloris sensu; periculosum est malum, & sæpius lethale.

*Ejusdem
curatio.*

Art. 716. Quoad curam *mundificantia* & hinc *consolidantia* utramque faciunt paginam; *vomit* à pluribus laudatur; *mercurius dulcis* cum *terebinthinâ* & *balsamicis*; præmissis *mundificantibus* decoctum *hederæ terrestris*, & è lignis, *fucus cancrorum fluviatilium*, *trochisci alkekengi* [*trochisci Gordonii*, *lac asininum*] *acidulæ*, *aq. spadan.* &c.

*Inflammatio
& exulceratio
vesicæ.*

Art. 717. In inflammatione & exulceratione *vesicæ* pathemata sunt tensio, durities, ardor, tumor, ac dolor in regione pubis, febris plùs minùs acutâ; ægri ut plurimum moriuntur quarto vel septimo die, vel sequitur *ulcus* curatu difficillimum; internè quoad curam cum aliis inflammationibus internis convenit; externè danda est opera ut inflammatio *discutiatur*, aliter expectanda est *exulceratio*.

Ulcus Renum & Vesicæ.

*Ulcus ve-
sicæ signa.*

Art. 718. In ulcere *vesicæ* adest dolor gravis in pectine & pube, quoties ægri mingunt, urinæ difficultas accidit, sæpius & tenesmus, & membri virilis erectio. Si in pene vitium sit, inter meiendum dolor percipitur, quod in *vesicæ ulceribus* non accidit, nisi juxta ejus collum ulcus consistat. Malum ut plurimum est incurabile. Quomodo distinguantur ulcera renum & vesicæ. “ Inter renum & vesicæ ulcera sic “ distinguitur (inquit *Lommius*) *renibus exulce-
ratis* non æquè difficulter urina redditur, & “ quod

“ quod ex his deteritur, rubet, seu tenues
 “ trahuntur carunculæ, seu filamenta capillis
 “ similia; minor etiam incidit dolor, sæpius-
 “ que cruor urinæ permixtus. At verò *ex-*
 “ *ulceratâ vesicâ*, major est urinæ tum cupidi-
 “ tas tum difficultas; quicquid decedit, al-
 “ bum est; dolores magis urgent, minus fan-
 “ guinis excernitur; si meatus urinarius sive
 “ *urethra exulceretur*, urina subcrassa est, par-
 “ ticeps modici cruoris, vel certè puris. *Ul-*
 “ *cera renem* promptius quàm *vesicæ* sanef-
 “ cunt.

Art. 719. Eædem sunt indicationes curativæ *Curatio.*
 ac in ulcere Renum; *trochisci Gordonii* specificè
 laudantur; *thermæ*. Pro injectione convenit
aq. calcis cum trochisc. alb. rhæsis [*sacchar. Sa-*
turni.]

RIVERII Sententia.

Art. 720. Ulcus Renum vel Vesicæ à tribus *Causa &*
 excitatur causis; abscessu rupto post inflam- *signa, &c.*
 mationem, humorum acrimoniâ, (qualis est ea,
 quæ mictum cruentum efficit), aut à calculo a-
 spero dictas partes erodente; postrema hæc
 frequentior est, ac ferè ordinaria. Mictio pu-
 rulenta est signum diagnosticon. In ulcere Ve-
 sicæ, aut illius cervicis perpetua adest dysuria &
 continuus dolor partem istam infestans, in ul-
 cere Renum non ita; rarò curantur in juniori-
 oribus, in senibus nunquam.

Art. 721. Purgantia debent esse leniora, ut *Curatio.*
cassia rhabarbarum, &c. *mercurius* eximiam ha-
 bet vim omnia ulcera interna & externa mundi-
 ficandi & consolidandi, ut etiam *terebinthina* cum
pulv. liquiritiæ exhibit. ad ʒß. post debitas eva-
 cuationes & revulsiones ad *detergentia* progredi-
 endum est; inter illa *serum lactis*, *hydromel te-*

nue, lac asininum, &c. post horum usum, ubi ulcus satis mundificatum fuerit (quod cognoscitur quando pus minore quantitate excernitur, idque album æquale ac minimè foetidum) *glutinantia* & *consolidantia* exhibenda sunt, inter quæ *trochisci Gordonii* instar omnium habentur, qui dolorem leniunt & ardorem urinæ contemperant; dos. ʒij. vel iij. in hydromellite, vel dec. hord. præ cæteris *lac vaccinum* cum *bol. armen.* ʒß. haustum singulis matutinis testatur *Forestus* maximè conferre ad ulcus expurgandum & consolidandum; *lac tepens* recens multum frequenter injectum præstantissimum est *anodynum*, in quo si *trochisci Gordonii* dissolvantur, omnes scopi tum doloris sedandi tum ulceris curandi adimpleri possunt.

FARRAGO Sententiarum.

Prognosticon.

Art. 722. Renum affectiones (inquit *Hippocrates*) non vidi sanatas supra quinquagesimum annum. Si quis sanguinem & pus mingat, & squamas, & odor gravis sit, vesicæ exulcerationem significat. *Hippocr. aphorism.*

Remedium singulare.

Art. 723. *Rhabarbarum* in parvâ dosi & diu exhibitum est remedium singulare ad ulcera renum & vesicæ curanda. *Hamilton.*

Pareira Brava.

Art. 724. Nescio an virtutes *Pareiræ Bravæ* i. e. *radicis vitis sylvestris Brasiliensium* satis tentatæ fuerunt, necne; de quâ *M. Geoffroy* hæc habet; exhibui felici cum successu hanc radicem *Ulceribus Renum & Vesicæ laborantibus*, quorum urinæ tanto pure refertæ erant, ut meiendi impedimento fuerit; ex usu hujus remedii statim urinam liberè reddebant pure propemodum immunem, & progressu temporis adhibito paulo balsam. Capi. ad ulcera detergenda, ex his deploratissimis affectibus omnino sanari

ni evaserunt. In dolore etiam *colico & nephritico* mira præstat. Dosis in substantiâ à gr. xij. ad xvij. in decoct. ad ℥ij. Hist. de l'Acad. Vol. xiv. p. 75. De virtutibus etiam hujus radicis vid. *Transact. Philos.* N°. 365. Ex propriâ experientiâ D. Cheyne in tractatu suo de Arthritide p. 50. testatur *Æthiopem* mineralem largâ dosi bis in die sumptum, diuque continuatum *remedium esse certum* ad ulcus Vesicæ curandum.

Art. 725. Ulcus *Vesicæ*, quod à calculo fit, *Prognosis.* non curatur, nisi prius extrahatur calculus. Ulcera *Vesicæ* sunt ferè semper incurabilia; Ulcera *Renum* non sunt adeo periculosa.

Art. 726. Remedia sequentia quandoque suo loco utilia; *aqua calcis, decoctum balsamicum, decoctum incrassans, enema terebinth. mistura balsamica nephritica, tinctura antiphthistica, tinctura cantharidum.* *Remedia varia.*

Calculus Renum & Vesicæ.

Art. 727. “ Calculus definiri potest corpus *Calculi definitio.*
 “ durum ex materiâ lentâ aut terrestri, vi in-
 “ fitâ lapidescente, concretionem generatum, lo-
 “ co, quo detinetur, dolorem obstructionem
 “ aliaque symptomata ut plurimum pariens.

GREENFIELDI Sententia.

Art. 728. Signa præcipua diagnostica *Calculi renum signa diagnostica.*
culi Renum sunt quæ sequuntur; 1° in regione
 lumborum dolor fixus, continuus, gravativus,
 instar ponderis in renis substantiâ cum sensu
 obtuso; lapillo verò è pelvi in ureterem exe-
 unte incipit dolor dilacerans, & omnium acer-
 bissimus. 2° inflexibilitas spinæ dorsalis exten-
 sione & compressione nervorum. 3° lumbo-
 rum

rum ardor. 4° stupor cruris ejusdem lateris ex pathemate nervorum. 5° retractio testiculi ex eâdem causâ. 6° urina vel cruenta vel tenuis & limpida & paucâ quantitate; at verò post calculi in vesicam delapsum urina statim redditur admodum crassa, turbida, subnigra, & copiosa.

*Differentia
à colicâ.*

Art. 729. " Ut accuratè distinguatur hic morbus à *colicâ* (vid. *Art. 644.*)

Calculi vesicae signa diagnostica.

Art. 730. Signa diagnostica Calculi in *Vesicâ* sunt sensus gravitatis in perinæo & regione inguinali, perpetuum meiendi desiderium in frequente dolore atroci præcipuè in penis summitate cum egerendi conatu molestissimo & frequentissimo, undè prolapsus ani; “ Pruritus “ molestissimus ad caput penis, ejusdem frequens ac involuntaria erectio, urina post motum vehementiorem cruenta, nullum levamen ex remediis ad stranguriam adhibitis, &c. sunt etiam signa Calculi in *Vesicâ*; ” sed signum omnium maximè indubitatum est, quod certissimè tactu deprehendatur à digito in anum indito; vel cathetere, de quibus consulatur auctor.

*Excreſcen-
tiæ carnoſæ
Calculus
mentientes.*

Art. 731. Interdum in *Vesicâ* inveniuntur *excre-*
scentiæ carnosæ scirrhosæ vel fungosæ calculi sym-
 ptomata ad amussim mentientes, exempla duo
 aut tria adducuntur. “Ejusmodi scirrhum bis
 “in cadaveribus vidimus, inquit *Baglivius*.
 “Ex testimonio *Litbotomorum* constat Calcu-
 lum in *Vesicâ* semper esse *liberum*, parieti-
 bus ejusdem nunquam adhærentem, neque
 “membranâ unquam involutum, prout à qui-
 busdam falso perhibetur. *Vid. Litbot. Douglass*.
 “p. 6. Utcunque tamen verissimum est Cal-
 culum quandoque inter descendendum à re-
 nibus inter tunicas ipsius *Vesicæ* in trans-
 “itu

“itu hæere, ibique hospitari, & in molem
 “grandiorem accrescere, capsâque inter ipsas
 “tunicas formatâ, tandem aliquando ulcus de-
 “ploratissimum ibidem creare.” *Vid. Hist. de*
l'Acad. Sci. Vol. vi. p. 29. & Memoir. p. 34.

Art. 732. Calculus grandior in Rene unâcum *Calculus grandis in rene.*
 ejusdem ulcere est casus desperatus; aliquando
 verò natura, dictu mirabile, ultra spem om-
 nem abscessum efficiens per ipsos spinales mus-
 culos viam patefecit ad Calculum ejiciendum,
 & tandem Ulcus consolidatum fuit. “Atque
 “hinc quasi chartâ provocatoriâ, naturâ mon-
 “strante viam, ad aliquid tentandum ars no-
 “stra laceffit. Audax omnia perpeti gens
 “humana. Operationem *Lithotomiæ Vesicalis*
 “omni ævo chirurgi exercitârunt; sed de *Li-*
 “*thotomiâ Renali*, quod scio, nusquam omninò
 “audivimus ante celebrem *Dominicum Marchet-*
 “*ti Pataviensem*, qui è rene *Consulis Hobson*
 “calculum sectione eduxit, ægrumque ad in-
 “tegram sanitatem restituit. *Transact. Philos.*
 “Nº 223. Unam adhuc aliam *nephrotomiæ* in-
 “stantiam pari successu ex historiâ Gallicanâ
 “affert D. *Freind* *Hist. med. Vol. 2. p. 185.*
 “Sed, ut cum sagaci D. *Rutty* loquamur (in
 “eleganti suo tractatu de *duëtibus urinariis*) ex
 “consideratione partium secundarum est saltem
 “pura putâ *possibilitas*, ut hæc operatio felici-
 “ter succedat, *probabilitas* verò vix aut ne
 “vix quidem.

Art. 733. “Quod ad *lithiasin* attinet, Gale- *Nullum lithontripticum.*
 “nus scribit nullum remedium suo tempore
 “fuisse inventum præsidii Calculum Vesicæ
 “frangentis, sed solâ chirurgiâ seu incisione
 “curari posse. Idem alii recentiores, & præ-
 “stantissimi medici liberè fatentur. De *litbo-*
 “*tomiae* operatione, item de extractione Calcu-
 lorum

280 *Calculus Renum & Vesicæ. CAP. VII.*

“ lorum in sexu sequiori videatur auctor, qui
 “ egregiè scripsit; item consulantur *Celsus*,
 “ *Hildanus*, *Douglafs*, *Cbeselden*, &c.

*Plura ta-
 men vulgò
 credita.*

Art. 734. Sunt tamen remedia nonnulla plu-
 rimùm decantata, *litbontriptica* appellata (quam-
 vis in rerum naturâ talia non dari admodum pro-
 babile sit) inter quæ nuper aliquando celebriora
 fuerunt *elixir Daffæanum*, nunc fatis vulgatum,
pulvis Rogeri, nihil aliud quam *testæ mytulorum*
calcinatæ, *liquor Tipping*, (apud authorem,
p. 234. descriptus;) cum his & aliis quàm plu-
 rimis ejusdem commatis, *si mundus vult decipi de-*
cipiatur: interim nulla est de specificis *litbon-*
tripticis hætenus vera fides.

Curatio.

Art. 735. Homo sexaginta annos natus solo
 usu *ol. amygdal. dulc.* cum *gt. aliquot bals. Peruv.*
 intra dies decem 65 calculos excrevit; mihi in
 frequenti usu est *enema emolliens* seq. *℞ Rad.*
alib. ℥j. herb. malv. parietar. mercurial. ana Mj.
sem. lin. ℥℔. coq. in q. s. aq. font. ad ℥xij. cola-
tur. add. tereb. vitel. ov. solut. ℥℔. ol. lin. ℥ij.
elect. linitiv. ℥j. m. f. enema. & fatus sequens;

℞ Rad. alib. ℥iv. malv. parietar. chærefol. flor.
cham. melilot. ana Miv. sem. lin. ℥j. malv. petro-
selin. ana ℥iij. coq. in q. s. aq. font. ad ℥iij. pro
fotu. Quando diuretica indicantur, pulvis se-
 quens diureticus cum apozemate subsequente
 vel cum sero lactis vel vin. alb. vel Rhenan. ex-
 hibitus multum valet;

℞ Sal. prunel. ℥℔. cochinel. ocul. cancror. test.
ovor. calcinat. sal. sambucin. vel sal. stipit. fabar.
ana ℥j. croc. opt. gr. xv. ol. junip. gt. vj. m. f.
pulv. pro chart. iij.

℞ Rad. anonid. fœnic. petroselin. liquirit. ana ℥℔.
sem. alib. malv. cicer. rub. ana ℥j℔. sem. 4 frigid.
maj. ℥j. ficuum ping. N°. v. sebesten. N°. iij. bord.
mund. ℥j. gran. alkekeng. N°. vij. coq. in aq. plu-
vial.

vial. q. s. ad ℥ij. Ex observatione liquet *diuretica* multo melius operari cum illis, qui seip-
 sos aëri frigido exponunt, & leviter se exer-
 cent.

Inter *lithontriptica* dicta *virga aurea* multum *Lithontrip-
tica alia de-
cantata.*
 laudatur à *Matthiolo*, *Dodonæo*, &c. item *tinctu-
 ra pil. Matth. pulv. milleped. lignum nephriticum,
 sanguis birci, sp. nitri*, &c. Hæc sunt remedia in
 suo genere valde proficua, sed si quis existimet
 illa reverà esse *calculus frangentia*, sciat illa esse
 merè nugamenta, & res nullius pretii. “ De-
 “ sperandum non est (*inquit Boerhave*) de in-
 “ veniendo *aliquo menstruo* contra *calculus ve-*
 “ *sicæ*, quod tamen tam blandum & molle
 “ sit, ut non lædat *vesicam*, & solvat tamen
 “ *calculus* in *vesicâ*. Habui *menstruum*, quod
 “ solvebat omnia saxa durissima in manu, ma-
 “ nu interim illæsâ; conficitur autem hoc *ex*
 “ *pane Secalino*. Sic illud *menstruum* quod di-
 “ stillatur *ex ovo* nullum in oculo dolorem facit,
 “ & tamen dissolvit *myrrham*, quæ per mag-
 “ num & validum ignem dissolvi nequit; ideo
 “ procul dubio tale quid per industriam hu-
 “ manam inveniri potest contra *calculus*.

LISTERI Sententia.

Art. 736. Calculi inveniuntur sub linguâ (1245); *Calculi in
omnibus feri
corporis
partibus.*
 in palpebris, (1001.) in ductibus pituitariis, in
 cerebro, in hepate, in pulmone, in Vesiculis
 feminalibus, in utero, in ventriculo, in intesti-
 nis, in articulis, tum manuum tum pedum, at
 multo frequentius in Renibus & Vesicâ. Cal-
 culus est quid verè lapideum à sale lapideque
 Calcario, & interdum à ferro, metallo humori-
 busque, quibuslibet corporis concretum. *Causæ.*
 Calculi materiam ab esculentis & potulentis, quæ
 hujusmodi salibus lapideisque particulis abun-
 dant,

282 *Calculus Renum & Vesicæ.* CAP. VII.

dant, provenire constat : si corpus benè se habeat, foras ejiciuntur, neque in Renibus aut Vesicâ retinentur ; si Renes imbecilli fuerint & Vesica labefactetur, in lapidem coire apta sunt. Profectò robur inæquale partium est Calculorum præcipua ratio ; ita Renum alter Calculos parit altero sano. Nisi vitientur tonus & vigor Renis expulsivus, Calculi vix nascuntur, nec supra modum arenularum concrescit materia lapidea.

Curatio difficilis.

Art. 737. Calculus *hæreditarius* est incurabilis : facilius est enim utrum à pariendo prohibere, quàm Calculosos Renes Calculis vacuare. *Trochisci alkekengi* somnum conciliant & Calculum pellunt. Dos. ʒj. “ Fœminæ rariùs quam masculi Vesicæ Calculo laborant propter *viæ patientiam ac brevitatem.* Calculi Vesicæ dolores licet intolerabiles, in longum tamen trahunt, per multos scilicet annos : fractis demum viribus, & Vesicâ magnitudine & asperitate lapidis attritâ, mors sequitur, ni urinæ factâ suppressione maturiùs tollantur ægro-
tantes.

ETTMULLERI *Sententia.*

Calculorum diversitas.

Art. 738. Calculus in se non est morbus, sed productum morbosum ; morbus propriè dicitur *lithiasis*, quæ est dispositio Renum vel Vesicæ ad Calculum generandum. Triplex ut plurimum est diversitas Calculorum, alborum, rubrorum, vel flavorum, qui ultimi sunt frequentiores. Calculi insigniores interdum in Renibus latent quieti sine ullo præternaturali symptomate ; cum verò in motu sint, varia & gravia symptomata produciunt, & paroxysmum *nephriticum* faciunt.

Art.

Art. 739. In principio motus oritur dolor ^{Morbi bistoria.} auctus, modò intensior modò remissior in regione lumbari, minùs tamen pungens, dolor est gravativus & obtusus; ubi verò Calculus movetur ex pelvi in ureteres, tunc dolor lancinans, pungens, & tensivus excitatur, nec antè cessans, quàm Calculus ad *Vesicam* descendit, aut in *Renem* remeaverit. Sub paroxysmo ingruente urinæ sunt paucae, aquosæ, acres tamen & stimulant. In paroxysmo ægri non possunt se erigere, nec corpus incurvare; stupor adest cruris frequenter in primo paroxysmo, sed non ita in assuetis & hoc morbo fractis; testiculus etiam aliquando alter sursum dolorosè spasmò retrahitur, interdum adest tenesmus, & præterea nausea & vomitus, & non rarò difficilis respiratio, quasi cingulo constriunguntur costæ inferiores, item tormina, colica acerbissima spasmodica ex consensu nervorum. Omnia hæc symptomata in omnibus promiscuè haud reperiuntur.

Art. 740. Quoad curam *diurética* imprimis ^{Curatio.} fortiora in principio fugiantur, dum urgent dolores & spasmi, quoniam malum exasperant, *mitiora* sunt exhibenda cum *opiat*, ut & *alvum laxantia*, & *emulsiones*, *clysteres emollientes* aut cum *terebinthinâ*, minori quantitate injiciendi, & diu retinendi; *balnea* usurpari possunt & *inunctiones emollientes* ex *ol. cham. scorpion. junip. petrol. camphor. sem. hyoscyam. opio, unguent. dialth. nervin. &c.* Decoctum *florum cham.* singulariter excellit in paroxysmo *nephritico*, item *sal volat. succin. persicaria & semen dauci lithontriptica* audiunt, item *millepedes*, & *finus columbinus* benè præparatus, & quod præstat *sal ejus volatile*.

284 *Calculus Renum & Vesicæ.* CAP. VII.

Calculi vesicæ historia & signa.

Art. 741. Inest plerumque *nucleus lapideus* in Calculo Vesicæ; qui in initio ex Renibus descendit, & exinde augmentum lamellatim acquirens. Sentiunt imprimis ægri obstaculum, quod se opponit meatui urinario inter meiendum ità ut interdum urina in medio sui cursu supprimatur, unde assiduum meiendi desiderium, summa difficultas, & urinæ stillicidium, anus quoque in consensum trahitur, & tenesmo affligitur, quod est unum ex potissimis signis; obtusus est dolor in Vesicæ collo, & si grandior sit Calculus, pondus in perinæo, dolor & pruritus in glande penis, & frequens erectio. Calculus aliquando *Vesicæ adnascitur*, & tanquam in *capsulâ* continetur, quo in casu difficillimus est cognitu. In malo diuturno materia mucilaginosa, necnon lutosa ac argillofa cum urinâ excernitur, quæ tanquam productum morbi agnoscenda est ex nutrimento læsæ Vesicæ.

Curationis difficultas.

Art. 742. Cura eadem ferè est, ac calculi renum; prodest *aq. vel decoctum persicariæ, betulæ, dauci, &c. urina hirci & tauri, millepedes in vino Rbenan.* Longo usu mirabilia præstant; pro usu externo *petroleum, ol. scorpion. &c.* ut & enema sequens, *R. Ol. lin. amygd. dulc. ana ℥iv. scorpion. ℥j. tereb. ℥ß. m. f. enema.* [Si calculus sit prægrandior curam non recipit nisi ex sectione.]

BAGLIVII Sententia.

Signum pathognomonicum.

Calculi in rene interdum diu sunt sine dolore.

Art. 437. In calculo *vesicæ* adest dolor in glande penis, pruritus, & irritatio continua, quod inter pathognomonica ac certissima calculi vesicæ signa est. “Sectione defunctorum
“ planè constat calculos interdum per longum
“ tempus filere sine insigni dolore; immo
“ quandoque per annos aliquot non est dubi-
“ tandum. Heurnius refert se reperiisse in u-
“ no

“no rene defuncti calculos 80, & in altero
 “70, nihilominus homo dum vixit *dolores*
 “*nephriticos neutiquam sentiebat.* Antonius
 “Pozzis de calculis occultis in renibus ait se
 “invenisse in hominis alterutro rene calculum
 “non minus quàm sex uncias pendentem *sine*
 “*ullo tamen calculoso affectu.* Et in quotidianâ
 “praxi observamus calculos ingenti mole ex-
 “cerni diutius in renibus priùs commoratos,
 “quàm ad istud incrementum assurgere potu-
 “issent; excretos tamen *nullo præeunte dolore*
 “*excepto in exclusionis paroxysmo vidimus.*”

Art. 744. Existente calculo in renibus, mo-<sup>Cura ratio-
nalis.</sup>
 tu, quem facit descendendo per ureteres, ir-
 ritatis, crispatisque vicinarum partium fibris,
 fæcum & urinæ secretiones sistuntur: tota igitur
 curatio dirigenda est ac impendenda in tol-
 lendâ morbosâ irritatione & crispaturâ renum
 per *balnea, oleosa, anodyna, & laxantia remedia*;
 nam eâ ablatâ impeditæ tolluntur liquidorum
 secretiones. Quin imò sæpè observavimus,
 quod si calculus post x. vel xv. dies non des-
 cenderit ad vesicam, imprudenti *diureticorum* u-
 su & nimîâ remedium præscriptione, ut vul-
 gò faciunt medici, auctâ in dolente renum
 loco majori oscillatione magis magisque figi-
 tur ibidem calculus, & multo difficilius educi-
 tur, quo in casu, crede mihi, lector, unicum
 remedium est *abstinere à remediis*, nam solâ qui-
 ete calculus tandem profiliet.

DECKERSII Sententia.

Art. 745. Nitrum pulverizatum & calculo <sup>Nitrum ne-
que spiritus
illius calcu-
lum frangit.</sup>
 affusum ignique moderato impositum ipsum
 consumit, primo quidem in viscidam mutat
 materiam, dein aquosam; ast, proh dolor! ab
 externis ad interna non valet consequentia;
 saltem

286 *Calculus Renum & Vesicæ.* CAP. VII.

Alia remedia. saltem expectationi non satisfacit *verus nitri spiritus*. In omnimodâ urinæ suppressione *testæ ovorum calcinatæ* ad ℥ij. vel 3j. assumptæ omnia reliqua medicamenta præcedunt. *Cochinel* in *vino Rhenano* ad ℥j. assumpt. est mite & suave medicamentum, sed magnæ efficacisë. Omnibus commendamus *spir. sal. armoniaci* tanquam specificum *cum vino Rhenan. spirituve diuretico* ad præservationem, ut & curationem ipsam.

Nota bene. "Curationis scopus primarius est *dolorem lenire*,
"alter *vias reddere patulas* tum urinæ tum fæ-
"cum. Optabilius est, ut *natura* expellat cal-
culum, quàm *medicus*.

FARRAGO Sententiarum.

*Arenulæ si-
ne calculo.*

Art. 746. Arenas multi mingunt, & tamen non sunt calculosi; quoniam illæ non coguntur in lapidem, nisi viscido aliquo & crudo humore superveniente, ad quod itidem & tempore opus est. *Hollerius*. Symptoma illud scorbuticum mendaci specie calculum præ se ferens (de quo *Draviscius*) non solum scorbuticis, sed hypocondriacis familiare est. Tartarus sub specie sabuli rutilantis ut plurimum in urinæ subsidentiâ se prodit, quandoque in atomis adeo subtiliter divisus, ut visum fere effugiat, lateribus verò matulæ firmiter adhærere solet; tormina *nephriticis* æmula concitat, & his comitem se adjungit stranguria ferè continua. Parum levaminis à calidioribus diureticis expectandum est; malum enim exasperant. *Spiritus salis communis* strenuum hic se præstat averruncum, ut & *spiritus lumbricorum terrestrium*, *essentia item nephritica è ligno nephritico cum spiritu salis extracta*. (vid. Art. 906.)

*Observatio
D. Cypria-
ni.*

Art. 747. D. Cyprianus lithotomus celeberrimus inter 1400, quibus operationem celebra-
vit,

vit, *oinopolas* quàm plures, sed ne unum quidem *zythopolam* calculosum invenit. *Cerevisiam blandam ac mitem*, & quo recentiore eo meliorem, omnibus calculosis in potum ordinarium commendavit. *Catherwood.*

Art. 748. *Oleum seminum lini* intus sumptum per aliquot septimanas calculos ferè indolenter ejicit. *Hamilton.* [Multum etiam laudatur infusum *seminum lini* more Thæe diutius epotum.] *Oleum sem. sinap. per expressionem* (inquit *Boerhaave*) ut maximum remedium commendatur in nephritide, & calculo vesicæ & renum. *Virtus ol. lini, &c.*

Art. 749. *Aq. persicaria* valdè commendatur à D. Boyle. Julap. sequente quandoque in praxi usus sum; R. *Aq. persicar. vin. Rhenan. ana* *Aqua persicaria.*
 ℥vj. sp. carmin. sylv. ℥ij. test. ovor. præparat.
 ℥ij. syr. de alth. ℥jß. m. f. otus sive balneum tepidum, emolliens & laxans ad calculum ureteribus hærentem movendum & expediendum maximum adjumentum præstat; usum ejus suo calculo ipse *Hippocrates* comprobavit, lib. de affect. intern. fec. 15. *Experientiâ* enim evincitur à blando ac leni medicamento in *semicupio* sedenti exhibito plus auxilii provenire quàm ex mille lithontripticis vanâ ostentatione propinatis. *Vires supereminentes* *Aquarum Bristolensium* circa medium superioris seculi innotuisse ex memorabilibus D. Maplet M. D. literis Decano Wellensi anno 1665. datis satis liquet. “Ad *Rupem Vincentianam* tibi confugiendum esse arbitror, è quâ profiliunt aquæ renibus & vesicæ sive calculosis sive exulceratis succurrere, nec non sanguinis massam contemperare, & ab illâ segregandam urinam lenire & edulcorare aptæ natæ.” *Aq. flor. spin. alb.* in frequenti usu fuit apud D. Radcliff, unde forsan aqua nephritica Pharm. Londinens. *Semicupium.*
Aqua Bristolenses.

288 *Ischuria Renalis & Vesicalis.* CAP. VII.

Londinens. Vires hujusce remedii à multitudine insectorum verno tempore istos flores incolentium oriri videntur.

Prophylaxis.

Art. 750. Ad prophylaxin hujus affectûs magna habenda est ratio ventriculi; quoniam ex illius cruditatibus materia generandis calculis suppeditatur: ideoque post debitas evacuationes remediis appropriatis roborandus est ventriculus; & frequenter potandæ sunt *aquæ minerales acidulæ ac sulphuræ*; potus ordinarius sit vinum tenue cum decocto *rad. eringii marini*, quod commendatur à *Cratone*.

Remedia varia.

Art. 751. Præter jam dicta, sunt & alia nonnulla remedia, quæ pro symptomatum horum affectuum diversitate saltem opem aliqualem ægris afferre possunt. *Aqua omnium florum, cerevisia de dauco, decoctum nephriticum, emulsio cum infus. vel decoct. fol. theæ facta, enema è quatuor oleis, enema terebinth. mistura balsamica nephritica, nitrum saturnisatum, pil. Matth. pil. testac. sp. juniperi, sp. nitri dulcis, semicupium Hildani, &c.*

Ischuria Renalis & Vesicalis.

ETTMULLERI Sententia.

Ischuria quid.

Art. 752. Ischuria & urinæ suppressio totalis differunt saltem gradu; quandoque in ipso sanguine hæret causa, sed frequentius accidit ob renum vel vesicæ vitium; ob prius quando nulla urina sit in vesicâ, nullus tumor circa regionem pubis, nulla gravitas perinæi, ubi immisso cathetere urina nulla extrahi possit.

Causæ & Symptomata.

Causæ sunt vel calculi vel renum *ἀσυνία*, symptomata sunt angustiae præcordiorum & anxietates, aliquando sudor foetidus & urinosus, torpor sensuum, vomitus, &c. Ferè ad 10^{am} vel

CAP. VII. *Ischuria Renalis & Vesicalis.* 289

11um diem supprimi potest ante mortem, aliquando die 14° moriuntur, rarò ad 20um vivunt; si tamen adsit sudor copiosus, interdum diutius supervivunt; quæ ab *ἀσπικία* vel resolutione renum fit, ferè semper lethalis evadit.

Art. 753. In hoc affectu laudantur succus *Curatio.*
rad. raphan. & succus *limonum* [*sp. cocblear.*
vel *succ. ejusdem*] item succus *parietariæ* in antiquis parietibus nascentis, præ omnibus *sal succini*; si malum sit spasmodicum *cinnab. antimon. millepedes, cantharides* in substantiâ & tincturâ, infusum *fimi equini* in vin. Rhenan. egregium remedium, ut etiam *stercoris columbini*. Pro usu externo linimentum sequens, *R. Unguent. dialth. ol. scorpion. ana 3ß. petrol. 3ij. tereb. [junip. ana] g^t. xxx. m. f. liniment.* pro regione lumborum.

Art. 754. *Ischuria vesicalis* à vitio vesicæ *Ischuria vesicalis.* provenit, & à variis causis pendet; ut plurimum die 11° necat; pessimum est signum, quando nullum sentiunt dolorem.

Art. 755. Si adsint causæ impediētes *Curatio.* transitum urinæ, hæ sunt imprimis removendæ; si casus sit paralyticus, usurpanda sunt nervina internè, & externè, laudatur *oleum succini, clysteres terebinth. cataplasma ex parietariâ, cepis sub cineribus coct. & ol. scorpion.* convenit etiam *semicupium ex emollientibus & nervinis* exhibendo paulò ante incesum *blanda diuretica*. Immersio subitanea pedum ægri in aquâ frigidâ urinam provocat.

FULLERI Sententia.

Art. 756. Suppressio urinæ totalis, quæ fit, *Ischuria ex sanguinis dyscrasiâ.* non à renibus, ductibusve urinariis lapide, sabulo, mucove obstructis; sed à sanguine ipso confuso, nimis stricto, & adeò obferato, ut la-

290 *Ischuria Renalis & Vesicalis.* CAP. VII.

ticem aquosum intimiùs permixtum è sinu suo ægrè demittat: cujusmodi casus retulerunt *Riverius, Willisius, Sylvius*, atque inter medicinam faciendam ipsemet etiam aliquoties observavi; exindeque eum agnovi, quòd nullus dolor vel lumborum vel pubis præcefferat; & vesica (teste cathetere) urinæ omnino vacua fuisset: hæc inquam notabilis & (nisi tempestivè & ritè tractetur) lethalis urinæ suppressio curatur (*D. Baynard* monstrante viam) per *spiritum vitrioli nitrive* in vehiculo idoneo liberaliter propinatum: atque eo certiùs, ut opinor, si *venæsectio* præmittatur. Hujusce instantias apud *Philos. Transact.* N° 215. lectu & observatu dignissimas videre licet. “Sæpius in praxi
“experimur (inquit *Waldschmidius*), quòd se-
“nes urinæ suppressione corripiantur, quando-
“que cum alio graviore morbo, quandoque
“sine eo, & talis urinæ suppressio plerumque
“solet esse lethalis; oritur enim à deficiente
“secretione tum spirituum in cerebro, tum
“fermentorum in visceribus, ut & feri in re-
“nibus, ut rectè totalem viscerum obstructio-
“nem & lymphæ coagulationem hic accuse-
“mus: si enim esset à calculo, tum dolor
“lumborum adesset, & reliqua calculi sym-
“ptomata.

*Ejusdem cu-
ratio.*

*Senes huic
morbo sunt
preclives.*

FARRAGO Sententiarum.

*Diem xvij.
non super-
vivunt.*

Art. 757. Nullus hoc morbo laborans super-
vixit diem xvij. uti hoc in meâ praxi observavi.
Greenfield.

*Remedium
singulare.*

Art. 758. In ancipiti casu & moribundo ex
ischuriâ plurium dierum, aliis medicis dimissis,
hominem sic restitui, R. *Succ. limon. recens ex-
press. ℥vj. succ. cochlear. hortens. ℥iv. hepatic.
plantag. ana ℥ij. syr. violar. ℥ij. m. hujus ℥iv.*
tertiis

tertiis quibusque horis siccavit, & postridie urinam copiosè reddidit. *Lister.*

Art. 759. Apes siccatae in pulverem redactæ *Pulvis* propinentur *vino albo*, urinam paulò post pro-^{pum} vocant, N° iij. sufficiunt ut plurimùm. In seipso Ischuriâ laborante sæpius expertus est *Hiberniæ primarius Armagbanus. Mayerne.*

Art. 760. Balf. capiv. ad 3j. vel ultrà, de- *Remedia a-*
coct. incrassans, haust. diuretic. acid. & pil. di-
uret. Fulleri usui esse possunt; item *expressio*
diuretic. seq. Willisii; R. Milleped. viv. tinct.
sal. tart. ana 3ij. contunde & fortiter exprime.
Dof. gr. xl. vel l.

STRANGURIA.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 761. Stranguria, Latinis urinæ stillici- *Stranguria*
dium, est quando urina guttatim excernitur *quid.*
cum acerbo dolore & continuâ stimulatione ex
acore urinæ; ulcus vesicæ interdum pedetentim
sequitur.

Art. 762. Exhibendum est emeticum *Curatio.*
cujus vires magnæ sunt in affectibus urinariis, item
laxantia cum mercurio dulci, rad. liquiritiæ cum
fol. malv. in jure pulli, decoctum cort. aurant.
opiata. Pro euporisto decoctum raparum re-
medium sine pari, decoctum sem. cannab. ol.
amygd. dulc. syr. de alb. succus cancerorum fluvi-
at. decoctum bacc. alkekengi cum passulis. Con-
veniunt clysteres emollientes, injectiones in vesicam
ex lacte cum ol. amygd. dulc. &c. Thermæ etiam
profunt.

292 *Dysuria, Urinæ Incontinentia.* CAP. VII.

DYSURIA.

ETTMULLERI *Sententia.*

*Dysuria
quid.*

Art. 763. Dysuria est excretio urinæ cum conatu & dolore, & ardoris sensu; ut plurimum fit “ ab abrasione mucæ naturalis ductu-
“ um urinariorum, quos isto munimine or-
“ batos urinæ acrimonia irritat, & vehemen-
“ ter lædit; quandoque causatur ab excori-
atione vel exulceratione vesicæ coli vel ure-
thræ; excernitur materia crassa vel mucilagi-
nosa, nutrimentum partium læsarum; malum
est perquam molestum, non tamen per se le-
thale, interdum diuturnum, unde periculum
est, ne exulceretur tandem vesica, aut urinæ
incontinentia superveniat.

*Remedia
nonnulla.*

Art. 764. Remedia ad stranguriam hîc con-
veniunt, ut *ol. amygd. dulc. decoct. malvæ, tere-
binthinata & balsamica, antimon. diaphor. cum
tereb.* in formâ pil. *clysteres emollientes, injecti-
ones,* de quibus vide locum, p. 738. “ Sequens
“ mucilago valde commendatur, 4 *Gum. Ara-
“ bic. ℥ij. tragacanth. ℥ij. aq. cinnam. ten. ℥x.
“ syr. de alib. ℥ij. f. Mucilago cochleatim su-
“ menda.*

URINÆ INCONTINENTIA.

ETTMULLERI *Sententia.*

*Incontinen-
tia urinæ
causæ.*

Art. 765. Involuntarii urinæ profluvii causa
est deficiens sphincteris vesicæ constrictio à pa-
ralysi, contusione, diuturniori morâ in aquâ fri-
gidâ, partu difficili quandoque in ultimis ge-
stationis mensibus. [*Letitimi* plerumque sunt
vel infantes vel senes sub curâ medicâ haud
cadentes.] Affectus est difficilis curatu, qui vigi-
lantibus

lantibus contingit; in senibus immedicabilis, nisi interdum iis *thermæ* succurrunt, in morbis acutis malè ominatur.

Art. 766. Pro scopo curativo in genere con-
veniunt *astringentia*, *nervina* & *antiparalytica*; Curatio dif-
ficilis.
speciatim decoctum è *lignis sudoriferis*, *calamintha* & *mentha*, *pulv. mastich. thus*, *gum. Arab. castor.* &c. laudantur; specificum audit *guttur galli tostum* ad ʒj. in vino rub. propinatum; item *pulv. tunic. stomach. gallin. pudendum seu vulva suis* quocunque modo præparat. in vigilantium ac dormientium affectibus singulare experimentum, *mures exsiccati vel in butyro elixati.*

MICTUS CRUENTUS.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 767. Sanguis, qui tingit urinam, frequenter à renibus effluit, interdum ex ureteribus, interdum ex vesicâ, aut ex arteriolis penis; est hæmorrhagiæ species; præcedere solet dolor gravativus & tensivus in loco affecto; aliquando est *criticus*; à diureticis fortioribus interdum causatur, item à nimia venere, à contusione, vel casu ab alto, equitatione, saltatione, &c. *urina sanguinolenta* semper est opaca, turbida, & crassiuscula plus minus, prout plùs minus sanguinis est permistum, ex opaco nigrescit, ita ut *lintheum immersum suo rubore sanguineo inficiat*; si aliquamdiu steterit, crassamentum deponere solet nigrescens sanguinem grumofum exactè referens.

Art. 768. In genere tollenda est sanguinis acrimonia; remedia ad hæmoptysin dicata conducunt; *venæ sectio* interdum locum habet; *cathartica* non conveniunt excepto *rhabarbaro*; semen

Mictus cruentus, causæ variæ.

Indicationes curativæ.

semen *hyoscyami*, sicut in aliis hæmorrhagiis, vim singularem obtinet.

MAYERNII Sententia.

Intentiones. Art. 769. In mictu cruento intentiones sunt, ut humorum acrimonia, si adsit, obtundatur, aut impetus minuatur; inflammatio si adsit, tollatur, & vasa consolidentur & constriquantur.

Curatio singularis. Art. 770. Vidi quendam, annorum circiter 40. qui à retentricis renum imbecillitate & vasorum laxitate tantum cruoris fundebat cum urinâ, ut corpus macilentum, exangue & penè tabidum evaserit, pulsum habens languidum ac febrilem. Eò usque res devenerat, ut refrigeratâ urinâ, inconcoctus sanguis in eâ concrederet albicans, & gelatinæ potiùs quàm sanguini affinis. Vano labore assumptis & adhibitis omnibus remediis, tandem intra tres quatuorve dies convaluit, hausto quotidie mane lacte vaccin. recens multo supra ramum menthæ rubræ, eoque calente ex animali dulcorato satis syrupo cydon. & cinnamon. plures annos supervixit.

FARRAGO Sententiarum.

Quandoque accidit nullo existente calculo. Art. 771. Interdum aucto corporis motu cruentum lotium absque labe renis vel calculi præsentis suspicione potest accidere. Boerhaave.

Lac ovillum. Art. 772. Lac ovillum maximè laudatur à Foresto; sæpe, inquit, sanguinis mictum solo lacte ovillo, nempe sumendo lactis ℥iv. & bol. armen. ver. ʒj. curavi. Idem etiam laudant Hollerius & Duretus ex Hippocr. & Avicennâ.

Sanis quandoque accidit. Art. 773. Constat mictionem cruentam statim periodis recurrentem ob hæmorrhoides suppressas

pressas quibusdam sine sanitatis detrimento accidere: hinc verum est illud *Hippocratis*, quando ait, quòd sanguinem mingere rarò quidem, & sine febre ac dolore nihil mali significet, sed lassitudinum solutio fiat.

Art. 774. Remedia ad hunc affectum curandum à capite de *hæmorrhagiâ* petenda sunt. *Remedia varia.*
Stercus porcinum apud rusticos est remedium certissimum pro jumentis sanguinem mingentibus.
Radix symphyt. in lacte chalybeato coct. quibusdam profuit. *Electuarium Boyleanum, decoct. catechu, decoct. incrassans, haustus japonicus, nitrum saturnisatum, trochisci Gordonii, &c.*

De URINIS.

Inter legendum & ex observatione.

Art. 775. Urina præcipuè ex aquâ, sale, & *Urinarum compositio & diversitas.*
 terrâ conflatur; & quo plus salis respectu aquæ in se continet, eo rubicundior est; & quo minus eo, pallidior; & quo plus terræ, eo magis contentis saturatur, & contrà; si itaque terrâ & sale multo abundet, dicitur urina crassa, si parvo, tenuis: atque hinc quidem oriuntur maximæ urinarum diversitates, ex quibus deducuntur judicia, scilicet, à *consistentiâ, colore, & contentis*; adeò ut quicquid de urinâ aliquâ particulari pronunciari potest, huc tantum redit; scilicet hanc urinam plurimum salis continere & terræ parum; secundam multo salis & terræ abundare; tertiam ex modico sale & terrâ & plurimâ aquâ conflare, & sic de reliquis.

Art. 776. Colores urinarum sunt albus, fulvus, flavus, rubeus & niger. *Colores varii.*
Albus est vel tenuis *lympida & aquosa, vel crassior & subalbicans, Urina alba.*
quæ juri carniū semicoctarum assimilatur;
 &

& hujusmodi lotium plerumque reddunt pueri, dum febricitant, & etiam ii, quorum viscera lumbricis scatent, & non solum hi, sed etiam pueri sæpissime, qui optimâ valetudine fruuntur, adulti quoque nonnunquam, ut taceamus fluore albo vel gonorrhœâ laborantes, in apparatu variolarum, ut ipse sæpissime observavi, excernunt *albicantem* urinam. *Alba remissior*, ut *lactea*, & *glauca*, incipientibus & incrementibus febribus reddita, copiam materiæ putridæ, naturæque laborem demonstrat; quod si autem diutius fertur, longi frigidique indicium morbi præbet.

Tenuis & aquosa.

Art. 777. Urina *tenuis & aquosa* in plurimis morbis occurrit; talis redditur in affectibus ventriculi, & indigestiones ac cruditates plerumque denotat; item in chlorosi, cachexiâ, hypochondriacis & hysteriis affectibus; hujusmodi urina tenuis & aquosa copiosâ quantitate non rarò est signum animi peturbationum, & sæpissimè paroxysmorum hystericorum vel affectuum quorundam spasmodicorum prodromus, unde conjicere licet hos affectus à salibus urinosi provenire, vel saltem iisdem foveri. Tenuis urina quoque conspicitur in diabete, hydrope, aliquando in apparatu variolarum, & frequentius in declinatione. In nephriticis paulò ante paroxysmum, denique à computatione aquarum mineralium aliorumque liquorum tenuium, spirituosorum, diureticorum, &c. In febribus malè ominatur; à turbidâ & crassâ in tenuem & aquosam mutata est signum imminentis phrenitidis, scilicet, per materiæ febrilis in cerebrum metathesin.

Citrina.

Art. 778. *Fulvus* sive *citrinus color* in urinâ statum naturalem ut plurimum denotat. Et quoad quantitatem urina debet esse in proportionem

portione aliquanto minori (forſan ſubtriplà) liquidorum aſſumptorum; ab hac normâ verò non rarò deſectit, nunc ſuperabundans, nunc deficiens.

Art. 779. Urinæ *flavæ* ſive *aureæ* duo ſunt Flava ſive aurea. gradus, viz. *flammea*, quæ in febris tertianis, ut etiam in varioloſis, & non rarò in benevalentibus cernitur: Et *crocea*, quæ ictericis, ſcorbuticis, hypochondriacis, ut etiam iis, qui rhabbarum, crocum, folia ſennæ, &c. comederunt plerumque cernitur.

Art. 780. Urina *rubicunda* eſt ſignum febricitantium, ſed non proprium; nam in ſcorbuto diuturno urina tam intenſè rubefcit, ut non magis in febre ardente; in arthritide quoque urinæ intenſâ rubedine ſaturantur. Rubicunda.

Art. 781. Urina *viridis* ac *nigricans* eſt ſignum Viridis ac nigricans. plerumque morbi cujuſdam virulenti aut venenati, aliquando in febris quartanis conſpicitur, ut etiam in puerperiis, & iis, quæ menſes habent obſtructos (teſte *Galeno*), in calculoſis etiam poſt calculum foras eliminatum, in melancholicis purgatio non operans urinam facit nigram; caſſia & alia quædam pharmaca intus ſumpta lotium atrum reddunt.

Art. 782. Contenta urinarum reſpectu locorum in matulâ tria nomina fortiuntur, viz. in ſummitate *nubeculam*, in mediâ *enæorema*, in imâ parte *hypoſtaſin* vocamus. Urinarum contenta.

Art. 783. Nubecula in urinâ in morbis tam chronicis quàm acutis eſt ſignum redeuntis in ſtomachum fermenti, & recuperatæ plùs minùs digeſtionis.

Art. 784. In ſummitate urinæ interdum conſpiciuntur *bullæ* & *ſpuma*; talem urinam vidi in Bullæ & ſpuma. maniâ laborante, in quâ ſpuma & bullæ per integram nycthemeram manſerunt, & eadem

Qq

urina

urina hypostasim valde nigricantem deponebat. *Cremor innatans* in urinâ phthysicorum plerumque cernitur, sed frequentius in hypochondriacorum. Urina in summitate *caudam* pavonis representans ut plurimum est signum scorbuti. *Pinguedo* aliqualis & *guttulæ* quædam *oleosæ* frequenter apparent in urinis febre ardente, colliquativâ, aut etiam hecticâ, ulceribus renum, & similibus afflictorum.

Enæorema. Art. 785. *Enæorema* in praxi quandoque occurrit, sed nihil peculiare, quod scio, indicat; nisi quod in febribus plenioris concoctionis appropinquantis indicium sit.

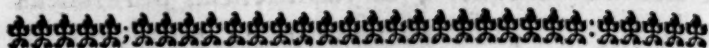
Sedimenta varia. Art. 786. *Hypostases* five *sedimenta* in Urinis sunt vel alba, vel nigra, vel rubra, aut saltem his vicina: *album sedimentum* in benevalentibus occurrit, *nigrum* in Urinis nigris, de quibus antea. *Rubrum* & *crassum* sedimentum ad instar pulveris laterum in febribus intermittentibus & remittentibus, & etiam in scorbuto, & colicâ frequentissimè occurrit. Quibus febricitantibus, in Urinis subsidentia fiunt crassiori farinæ similes, longam infirmitatem significant (inquit *Hippocrates* in *Aphorif.*)

Contenta præternaturalia. Art. 787. Sunt & alia in Urinis contenta, quæ præternaturalia & quasi accidentalialia dicta sunt; talia sunt arenæ, calculi, pus, sedimenta furfuracea, sanguis, &c. *Arenæ* in scorbuticis; *carunculæ* & sedimenta *furfuracea* in Urinis calculo laborantium, necnon in vesicâ & renum ulceribus excernuntur *furfuracea*; sedimenta aliquando etiam in morbis cutaneis, ut pruritu, scabie, &c. occurrunt. Materia *purulenta* non tantum à renibus, verum aliquando à vesicâ & meatu Urinario ulcere affectis in lotio deponitur; quandoque è vasis & locis genitalibus sanies, semen corruptum, & fluor albus Urinis

Urinis suffunduntur, & subsidentias purulentas efformant; postremò sedimenta purulenta in Urinis peripneumoniâ aut empyemate laborantium reperiuntur, quæ etiam morbum solvunt. Urina *cruenta* non tantùm in calculosis occurrit, sed etiam in plerisque scorbuticis multo cum levamine modò limites non excedat, nec defuerunt quædam *scœminæ*, quæ sua catamenia per vias urinarias inter lotium per multos annos innocuè emisissent; hujusmodi historiam habemus apud *Hollerum*, &c.

Art. 788. Post omnia verò quotquot dicta ^{Corollarium} fuerunt (ut proverbiali utar dicto), *urina est meretrix & mendax*; nihilominus urinarum inspectio in praxi medicâ est usûs eximii, modò cum reliquis symptomatis diligenter pensatis conjungatur, tum ad judicandum ægritudines earumque statum, tum etiam ad curandos morbos. Ideoque periti & fidelis est medici operam dare, ut, quod artis est de Urinis, haud temerè negligat, neque artis suæ limites transiliat.

C A P. VIII.

Sive Fasciculus Morborum octavus.

CORPULENTIA NIMIA.

ETTMULLERI Sententia.

*Corpulentia
sive obesi-
tas.* Art. 789.

Corpulentia nimia sive obesitas nimia, est, quando corpus totum tam venter quàm artus in tantum augentur, ut actiones, imprimis motus ac respiratio, aut omnino impediuntur, aut insigniter vitientur. *Sennertus* refert mulierem 450 lb. item virum 600 lb. pendentem. Prostant exempla apud *Schenkium* corpulentorum obesorum suffocatorum. " Obesitas nimia corpus red-
" dit variis morbis obnoxium, speciatim, apo-
" plexiæ, asthmatis, hæmorrhoidibus, calculo,
" ulceribus crurum, hydropi, &c.

*Difficile tol-
litur.*

Art. 790. Ad obesitatem tollendam non datur præstantius remedium quàm *acetum scilliticum* jejuno stomacho haustum. Semen *fraxini* seu *linguæ avis* ad ʒj. manè in haustu vini propinatum insigniter commendatur ad evacuandam urinam, ratione cujus & hydropicos curat & crassos emaciat.

*Valde obesi
quandoque
subito mori-
untur.*

Art. 791. " *Borellus* commendat masticationem *fol. tabaci*, sed in omnibus minùs convenit, ne ad *tabem* disponat. Qui naturâ sunt valde crassi magis subito moriuntur, quàm graciles; " *Hippocratis Aphorism.*

CACHEXIA.

Art. 792. " Cachexia ita dicitur à corpo- *Cachexia*
 " ris malo habitu; nascitur plerumque ex *causa.*
 " intemperantiâ ægrotantis, vel alicujus mor-
 " bi prægressi malâ curatione; à tumore
 " schirrhoso jecoris vel lienis, vel à fluxu hæ-
 " morrhoidum nimis longo & profuso, vel a-
 " liis hæmorrhagiis; ex febribus continuis di-
 " uturnis, vel intermittentibus malè curatis;
 " ex crapulâ, vel nimiâ spirituosorum liquorum
 " ingurgitatione; ex chlorosi, catameniorum
 " obstructione vel fluxu nimio; & ex innumeris
 " aliis causis.

Art. 793. " Signa diagnostica sunt pallor *Signa dia-*
 " subalbidus, aliquando etiam plumbeus color, *gnostica.*
 " debilitas ac piger corporis motus cum in-
 " flatione aliquali, in quibusdam ventris fluor
 " cum febriculâ vesperi recurrente, pulsus cre-
 " ber ac densus, cibi fastidium, & vini magis
 " appetentia, urina biliosa, interdum verò ru-
 " bicundissima, frequenter autem cruda & pal-
 " lida.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 794. Cachexia est affectus in quo natus *Cachexia*
 & floridus cutis color, ac imprimis faciei nitor, *descriptio.*
 perit, mutaturque in pallidum, lividum, lute-
 um, virentem, intensè rubicundum, &c.
 frequenter cum corporis habitu subtumido, las-
 situdine, &c. adest sæpe febris lenta, ægro vix
 sensibilis.

Art. 795. Principium curæ à vomitu facien- *Curationis*
 dum est: attamen ante vomitorium consultum *methodus.*
 erit, ut *digestiva salina* præmittantur cruditates
 solventia, ut *crem. tartar. tartarum vitriolatum,*
sal

sal digestivum hypochondriacum, dof. à ʒj. ad ʒß. bis in die; *sal absynth. tinctura sal. tartar. &c.* item *pulveres absorbentes dicti, antimon. diaphoret. antieptic. Poterii*; & tunc propinandum est vomitorium, vel, si minùs conveniat, catharticum; deinde his ita præmissis fit accessus ad *martialia*.

Remedium
singulare.

Art. 796. "In totâ republicâ medicâ vix datur præstantius remedium quàm *mistura euphratica Fulleri*.

Leucophlegmatia & Anasarca.

ETTMULLERI Sententia.

Leucophleg-
matia unde.

Ejusdem
signa.

Art. 797. "Quoties in toto habitu pinguedinis subcutaneæ lymphæ stagnat, vel effunditur, hydrops oritur ἀπὸ Κάχεως, ὑπὸ Κάχεως, ἀσχοφλεγματία, qui & circa abdomen & circa scrotum." Boerhaave. Signa Leucophlegmatiae sunt totius corporis tumor albus, mollis, laxus, reverà oedematosus in pedibus ac cruribus potissimum & manibus, bibendi desiderium, urinæ tenues, albæ, &c. "Ineipiente cachexiâ (inquit Lommius) vitatur cibi coctio, incolumi etiam appetentiâ; progressu verò temporis hæc quoque offenditur; spiratio debilis ac rara, alvus varia ac inæqualis est; atque hujusmodi *cachexia cruda* seu *pituitosa* nominatur, quæ hydropis speciem antecedit, venturamque prænunciat, quam ἀσχοφλεγματίαν Græci nominaverunt.

Curatio.

Art. 798. Præter purgantia, & martialia, &c. in curâ cachexiæ superius laudata, hic conveniunt sudorifera & diuretica, speciatim decoctum ligni guaiac. &c. lixivium ex ciner. absynth. genist. &c. post martialia, amara [& stomachica] utramque faciunt paginam. In Anasarca conveniunt

veniunt folia virid. bardanæ plantis pedum & juncturis applicata; nam mirum est quantam fuliginem extrahant cum ægrorum levamine.

WILLISII Sententia.

Art. 799. Anasarca est totius corporis exterioris, aut quorundam ejus partium, tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compressione relinquens. *Anasarca*

Art. 800. In curandâ anasarcâ *lixivialia cæ-* *Curatio*
teris diureticis longè præstant. *R. Ciner. genist.*
ad albedinem calcinat. & cribrat. ℥iv. ponantur in
lagenâ vitreâ cum vin. alb. ℥ij. digerantur clausè
& calidè per hor. iij. vel iv. dein coletur vinum,
dos. coch. vj. vel viij. bis in die. R. Ciner. ge-
nist. alb. & mundat. ℥ij. rasur. lign. sassifr. ℥iij.
rad. galang. ℥j. bacc. junip. sem. dauc. ana ℥i℥. f.
saccul. pro cong. iv. cerevis. post 7 vel 8 dies
hauriri incipiatur. Chalybeata in hoc morbo
sæpenumero egregiè profunt, & aliis præstant
præparata, quæ sulphure non spoliuntur; R. Ra-
sur. lign. sanct. sassifr. ana ℥iv. rad. irid. florent.
calam. aromat. galang. minor. enul. campan. ana ℥i℥.
bacc. junip. laur. ana ℥ij. sem. anis. carui, fœnic.
dulc. coriandr. aneth. ana ℥i℥. piper. long. cube-
bar. ana ℥i℥. caryoph. NM. zinzib. ana ℥℥. piper.
Jamaic. ℥ij. fol. sicc. salv. scordon. calamenth. agri-
mon. ana mj. liquirit. ℥iij. incis. & contus. coq. in
aq. font. cong. iv. ad mediet. colatura fervetur
in lagenis vitreis ad usum: hujus potu con-
stanti plures anasarcâ ferè deploratâ laborantes
convalescere novi, p. 254. " Medicamentum fe-
" quens fuit præscriptum Radcliffeanum; 4 Cort.
" interior. sambuci mij. summit. absynth. Roman.
" m℥. rad. gentian. ℥℥. sem. sinap. dauc. sylv.
" ana ℥iij. infund. in vin. alb. Gallic. ℥ij. Bibat
" haustul. ter in die.

HYDROPS.

HYDROPS.

SYDENHAMI Sententia.

*Hydropis
historia.*

Art. 801. Foveæ à digitorum impressione in surarum parte inferiori, sub noctem imprimis conspicuæ & manè evanescentes, primùm hujusce morbi indicium præbent, maximè si adsit dyspnœa. Paulatim crescit morbus, & abdomen quoque intumescit, & reliquæ corporis partes emaciantur. Tria hunc morbum stipant symptomata, *dyspnœa, urinæ paucitas, & sitis intensa.* Causa hujus mali in genere est debilitas sanguinis.

*Indicationes
curativæ.*

Art. 802. Indicationes curativæ sunt tantùm duæ, viz. *aquæ evacuatio* & sanguini roboris *instauratio.* Magni interest, an æger faciliè vel difficulter purgetur. *Cathartica fortiora,* & quæ celeriter operantur mitioribus & seignioribus sunt præferenda, & repetenda sunt, quoties ægri vires ferre queant. Duo sunt medicamenta palmaria, nempè *elaterium,* & infusio *croci metallorum.* Quinam sint meatus isti, per quos aquæ ex abdominis cavitate in intestina deducuntur, incertum est; experientiâ verò constat à dicto emetico sursum ac deorsum potenter evacuari, & quasi ruptis repagulis pleno alveo effundi. Est etiam aliud medicamentum, quod hunc morbum expugnat, vomitionem ac catharsin ciens pariter ac *crocus metallorum;* viz. *R. Cort. interior. sambuc. miiij. coq. in aq. & lact. ana ℥j. ad dimid. colaturæ capiat ægrotus dimidiam vesperi & reliquam manè, repetatque quotidie, donec convalescat.*

*Sanguis ac
viscera cor-
roboranda
sunt.*

Art. 803. Fatendum est tamen quòd in quibusdam casibus *emetica & cathartica* malum non tollant, sed potiùs augeant; rebus itaque sic se habent-

habentibus totus curationis cardo in sanguine ac visceribus omni ope *corroborandis firmandisque* omnino vertitur; ad hoc autem magnopere conducunt *aëris mutatio* atque *exercitium*. Ii quorum crases sunt debiliores, quàm ut purgantibus ferendis pares sint, *diureticis* evacuandi sunt; illa optima sunt, quæ è salibus *Diuretica usurpanda*, *lixivialibus* fiunt, nec quicquam refert è quorum vegetabilium genere cineres petantur: sequente infusione uti soleo; R. Ciner. genist. ℥j. fol. absynth. mj. vel ij. vin. Rhenan. ℥iv. infunde frigidè; dos. ℥iv. manè hor. 4ta pomerid. & serò.

Art. 804. Aquis his modis eductis ad *corroborantia* deveniendum est; in hunc finem ægrotus bibat vinum & liquores generosiores, item capiat *invigorantia, stomachica & amara*; primum locum obtinet *chalybs*, *allium* quoque multum confert. Semper recordandum est, quum sanguinis corroborationi navatur opera, quòd tota res in eo solùm cardine vertatur, & æger nullo modo expurgandus sit. Morbus ad supremum gradum provectus artis subsidia spernit.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 805. Hydrops *primarius* per se incipiens *Methodus medendi*, plerumque vitio læsæ in primis viis digestionis ortum debet; *secundarius* ex variis causis oriri potest, ut hæmorrhagiâ, febre intermittente, &c. Hydrops superveniens morbis chronicis, & ætate gravescentibus rariùs curatur. Sudor in *ascite* plus nocet quàm prodest; evacuationes per alvum & urinam sunt magis proficuæ. In initio Hydrops tanquam *cachexia* curatur. Rectè dicit Lindanus, qui vult curare Hydropem, rarò debet purgare, dare tamen tunc debet ea quæ certò ac vehementer purgant, sed rarò; intermedio tempore appropriatis & aperientibus,

R r

bus,

bus, ac massæ sanguineæ vitia ex cruditatibus orta, ac reliquorum humorum corrigentibus, & in naturalem crasin reducentibus, debet insistere. Instituantur purgationes decrescente lunâ. “ Qui cachexiâ laborant inveteratâ (inquit “ *Dolæus*) & qui sunt quasi eviscerati, iis non “ conducunt *cathartica* nec *diaphoretica*, aut “ alia ulla remediorum genera aquis exhaurientis accommodata, sed solis *corroborantibus* utendum. Hujusmodi itaque in casibus serò “ nimis accersito medico aliud nil quicquam “ restat faciendum, nisi ut prudenter præmissio permagni illius, in quo ægroti versantur, “ discriminis prognostico, experimentum faciat, quantum auxilii sit sperandum ex usu *cardiacorum martialium*. Et si scorbuti labes “ simul adsit, cum *antiscorbuticis* commixtis res “ peragenda est.

Diuretica & purgantia.

Art. 806. In Hydrope curando *diuretica* sunt omnium optima, sed semper præmitti debent universalia *attenuantia*, *aperientia* & *laxantia*, aliàs non tutò ad *diuretica* acceditur. *Purgantia* sunt *cort. sambuci*, *ebuli*, *rad. irid. resin. jalap. gum. gutt.* præ omnibus *elaterium* teste etiam *Lindano*, denique *colocynthis*; inter mineralia, *pil. lunares*, *mercurialia*, &c. cæterùm his purgantibus semper interponenda sunt *stomachica*, inter quæ eminet *absynthium*, *marrubium*, &c. proximo loco *diuretica* in usum revocanda sunt, *radix allii* multùm laudatur [in quibusdam verò intolerabilem capitis dolorem excitat] item *bacc. juniperi*; sed præ reliquis omnibus succus *herbæ kali* ad ʒß. bis in die in haustul. vin. tribus tantùm diebus singulis septimanis usurpetur, aliàs nimis urinam pellit; item eodem modo cineres *bufonum* ad ʒj. vel ultra. “ Hoc remedio *Romæ* sanatus fuit *Hydropicus* diu de- “ cumbens,

“ cumbens, cui ejus uxor, sumptuum pertæ-
 “ sa, de eo dederat, veneno tollere cogitans,
 “ unde copiosum reddidit lotium, iterumque
 “ dato pulvere, ut mortem præcipitaret; sed
 “ multò uberiùs redditâ urinâ præter spem sa-
 “ natus est vir ejus, ut habetur in lib. Wieri
 “ de Lamiis. Helleborus niger (monente *A-*
 “ *vicennâ*) urinam potenter movet. Hujusce
 “ remedii (inquit D. *Freind* Hist. Med. p. 105.
 “ vol. 2.) vires frequenter expertus sum, & in
 “ Hydrope, confiteor, effectus plus admiran-
 “ dos observavi, quàm ex alio qualicunque di-
 “ uretico.

WILLISII Sententia.

Art. 807. Ascites *anasarcæ* superveniens est *Ascites*.
 facilioris curationis, quàm morbus iste *solitarius*
 propter tumores circa viscera, vel propter va-
 sa lymphatica, aut lactea disrupta eveniens.
 Si quando in Ascite, à cathartico exhibito, a-
 qua copiosè cum *ἄφροδία* per sedem evacuatur,
 indeque abdominis intumescencia quidpiam mi-
 nuatur, de curatione non desperandum erit;
 si verò venter plus intumescat, & velut *tympani-*
ticus evadat, morbi eventum non nisi fune-
 stum expectare licet.

Art. 808. Fœmina ascite gravissimâ, ac, uti *Curatio*.
 mihi videbatur, deploratâ laborans, medicami-
 ne seq. per vj. dies continuos assumpto, mul-
 to meliùs se habuit, & brevi postea integrè
 convaluit; R. Gum. gutt. Gamb. gr̃ xij. ol. cin-
 nam. gr̃ j. conserv. ros. rub. q. s. f. bolus; dosis
 indies augeatur ad gr̃ xx. *jalapium* & *elaterium*
 potentissima *hydragoga* habentur. *Diuretica* quo-
 que in hoc morbo conveniunt; & si cum
tympanite complicatur, applicari potest empl.
 R r 2 *diasaponis*,

diasaponis, & injici enema ex *urinâ sani*, &c. infra descript. (829.)

BOERHAAVII *Sententia.*

*Causæ hydropis inge-
nere,*

Art. 809. Hydrops in genere producitur ab omni causâ, quæ valet 1° liquidum serosum ita coercere, ut stagnare faciat in vasis, vel 2° ipsa vasa rumpat ita, ut intra membranulas effundatur, vel 3° vasa reducentia à cavitatibus ita obstruat, ut liquida non exhalent, nec re-forbeantur. Causæ hæ sunt variæ, aliquando morbi acuti, tumores scirrhusi alicujus visceris insignioris, evacuationes quæcunque nimix, præsertim hæmorrhagiæ, &c. Signa sunt tumores, primò pedum ac crurum, & postea abdominis indies crescentis, hujus extensi sonus in *tympanite*, si percutiatur, in *ascite* strepitus fluctuantis aquæ; at in *ascite* ab aquis clausis in suis cistis, fallit. Adest insuper dyspnœa, fitis, gravitas, torpor, alvus dura, urina pauca, febricula lenta, sudor nullus, macies, vultûs livor, &c.

*Intentiones
curativæ.*

Art. 810. Ad curationem primò fluor conciliandus est lymphæ *cardiacis*, *roborantibus* & *stimulantibus*, quæ, si fitis valida non urgeat, petuntur ex *aromaticis*, *salinis*, *oleosis*, & *calidis* sub variis formis, inter quas eminet *vinum medicatum* & *infusum nostrum*. Si verò morbus erit calidior, & fitis vehementer urgeat, adhibenda sunt *cardiaca reficientia*, *acida grata*, & leniter *aromatica*, videantur remedia. [In hoc casu *tartarus vitriolatus* est proficuus, item *aquæ Spadanæ*, *Tunbrigenses*, &c. cum vin. Rhenan.] Secundò liquidi nimia tenacitas (si adfit) tollenda est *salibus alcalinis*, *volatilibus* & *fixis*, item remediis *mercurialibus*, *antimoniatis*, & è *cupro* præparatis. Tertiò aquæ in cavitatibus

tes congestæ educuntur, interdum *Paracentesi*, de quâ operatione vid. locum, *emissariis* arte factis, *causticis*, *lanceolis*, &c. [sed huic praxi adversatur *aphorismus Hippocratis*; *Hydropicis* ulcera in corpore orta non faciliè sanantur.] *Diureticis*; *vomitoriis*, quæ mirabiliter in hoc morbo profunt; *catharticis*; *dissipatione*, *calore foci*, *hypocausti*, *furni*, *arenæ*, *solis*, *salis*, *fimi*, &c. tum maxime pertinaci abstinentiâ à potu, victu panis biscocti cum pauco sale ex pauxillo vini oleosi. Labes viscerum debilitatorum emendatur *chalybeatis* & *roborantibus*, victu sicco, vino veteri meraco, & exercitio. Egregium est vinum chalybeatum stomachicum nostrum. *R. Limatur. chalyb. cort. Peruv. crassè pulv. ana ℥ij. rad. rhei pulv. ʒβ. vin. boccomorens. ℔ij. infunde frigide; dos. ℥ij. vel iij. ter in die.*

MAYERNI Sententia.

Art. 811. Mercurius dulcis cæteris intactis *Laus mercurii dulcis,* quasvis causas morbificas aggreditur, & si superari possint, prosternit; sed dandus est iste athleta in debitâ dosi: scio aliquando huic succedere *ptyalismum*, qui præcavebitur addito *cathartico* satîs activo; sed si nihilominus moveatur sputum, nihil est periculi, imò *salivatio* in *Hydrope*, quamvis semper sit molesta, attamen sæpissimè est salutaris. Nihil majus dat *Nitri,* *Hydropicis* levamen, quàm larga *urinarum profusio*, idque cum minimâ virium dejectione. Sales omnes sunt diuretici, verùm *nitrum* omnibus præfero, quod sitim, intolerabile in hoc morbo flagellum, extinguit, & calorem præternaturalem visceribus in hac muriâ mersis impressum egregiè temperat. *Ova formicarum* in *Ovorum formicarum,* lacte ebutyrato cocta copiosè urinam movent. *R. Ovor. formicar. coch. j. coq. in lacte ebutyrato,*

rato, exprime & dulcora paucò sacchar. detur manè superambulando hor. 4 ante prandium per octiduum. Mulier Hydropica, cui hæc ova præscripsi, mirè commendavit, dixitque movisse ingentem flatuum copiam, & prolixos crepitus magno cum levamine; dixit etiam frequens primò ortum meiendi desiderium, tandem se fudisse copiosas urinas, ita ut unâ vice totam repleverit matulam sæpius.

LISTERI Sententia.

*Abstinencia.
à potu.*

Art. 812. Quædam Hydropica ab omni portione ex toto abstinuit per mensem; ad sitim autem fallendam sic fecit, tenuem ac parvam particulam panis tostî cum spiritu vini intincti super linguam detinuit ad salivam potenter movendam, & convaluit.

*Abstinencia
à potu.*

Art. 813. " Pharmacopola quidam, habitûs
" obefioris, vir equidem haud mediocris inge-
" nii, neque inhonestæ existimationis, in Hy-
" dropem incidebat; valde intumuerunt cru-
" ra, & venter quoque turgescere incepit. Hic
" ex lectione præcedentis sectionis animum ob-
" firmavit, & secum decrevit ab omni potu
" per 30 dies abstinere, & abstinuit; unde à
" morbo gravissimo liberatus est. Idem vir
" probus (ut nuper aliquis mihi retulit) in eun-
" dem morbum lapsus eidem experimento spem
" omnem sanitatis recuperandæ iterum credi-
" turus est. Huic affinis est Historia Samuelis
" Ongly Equitis aurati opulentissimi, civibus
" Londinensibus, dum vixit, satis noti. Hic,
" cum septuagenarius esset, in Hydropem in-
" cidit deploratissimum, medicis celeberrimis
" (quibus fretus) prorsus incurabilem. In hoc
" rerum statu animo secum statuit se à potulen-
" tis quibuscunque ex toto abstinere: sitim vix
" tole-

“ tolerabilem forti animo aliquot menses susti-
 “ nuit, ac convaluit; & vixit sex vel septem
 “ annos ab isto morbo immunis, & non nisi
 “ biennium circiter abhinc, dum hæc scribo,
 “ mortuus est. Atque hic reticere nequeo
 “ (*utcumque me forsitan ludibrio sibi quis habuerit*)
 “ experimentum, paucis credo adhuc notum,
 “ curandi intumescenciam crurum equorum
 “ mediante nimirum *potus eorum decurtatione*.
 “ Hic morbus Hippiatris vulgò **The Grease**
 “ appellatur, equi hoc malo affecti decum-
 “ bere omnino respuunt, unde intumescencia
 “ valde augetur, & insuperabilis quandoque
 “ evadit. Methodus medendi breviter sic se
 “ habet. Qui curam equi attendit, *duas tan-*
 “ *tum aquæ libras* ad potandum equo præbere
 “ solet, manè & vesperi, ad dies 6 vel 8, quo
 “ tempore curatio efficitur; crura detument,
 “ & equus ad dormiendum procumbit, &c.

Art. 814. Quod ptarmica faciunt in naribus, *Laus elate-*
 idem *elaterium* aut *euphorbium* in intestinis effi-^{rii.}
 cere videtur, pituitam vehementer movendo.
 Illud notandum est, *elaterium* (quæ istius me-
 dicamenti summa est commendatio) dejectiones
 movere, *authore Dioscoride*, citra stomachi in-
 juriam, exhiberi potest ad gr. x. ℞ *Elater.* gr. x.
sal gemm. ℞j. *mir.* cydon. q. s. f. *bolus*. In casu
 ancipiti & moribundo ex dysuriâ plurium di-
 erum, aliis medicis dimissis, sic hominem resti-
 tui; ℞ *Succ. limon. recenter express.* ℥vj. *coclear.*
bortens. ℥iv. *hepatic. plantag. syr. violar. ana* ℥ij.
m. hujus ℥iv. omni trihorio siccavit, postridie
 urinam copiosè reddidit, & postea modicis *hy-*
dragogis detumuit venter & convaluit. Hy-
 drope siccato *aq. absynthii stillat.* in quâ *rhobar-*
barum maceratum est, est usûs eximii ad con-
 firmanda viscera. [Virtutes *elaterii* per totam
 exer-

exercitationem summopere extollit author, & reverà laudem omnem exsuperat.] “ Hoc re-
 “ medium equidem successu vix credibili ali-
 “ quoties exhibui. Anno proximè elapso, ver-
 “ no tempore, seni asthmicæ, diuturnitate
 “ morbi contritæ, cui pedes crura & femora
 “ valde intumebant, quod moribundis ferè sem-
 “ per evenire solet, elaterii dosin unam & al-
 “ teram atque tertiam, interpositis debitis in-
 “ tervallis, effectū planè admirando propinavi.
 “ Primâ vice humoris serosi per sedem evacuata
 “ sunt duodecim pondo, secundâ purgatione
 “ decem, & tertiâ demum vice solummodo duo
 “ vel tria. Atque ita à tumoribus Hydropicis
 “ omnino liberata est, & valetudine mediocri
 “ vixit usque ad initium hyemis, cū, ingra-
 “ vescente asthmate, colicâ vel iliacâ passione
 “ correpta est, ex quâ, postquam ultra hominis
 “ ætatem vixisset, tandem naturæ satisfecit.

HYDROPS VESICALIS.

*Hydrops
Vesicalis.*

Art. 815. Hydrops abdominis Vesicalis est
ascitis quædam species, in quâ quidem inclusa
 aqua tumorem abdominis facit, non verò in
 ejus cavo fluctuans, sed in vesiculis sive hyda-
 tidibus innumeris variæ magnitudinis conten-
 ta; quæ hydatides nihil aliud sunt, quàm por-
 tiones vasorum lymphaticorum alicujus visceris,
 in quibus motus lymphæ est impeditus; unde
 spatiola inter valvulas, liquore prædicto di-
 stenta, in figuras oblongo-sphæroidales effor-
 mantur, & totam cavitatem adimplent; ita
 ut post abdominis apertionem quandoque nihil
 aut parum aquæ extravasatæ effluerit. Hic
 morbus in brutis animantibus frequentius oc-
 currit, præcipuè in ovibus. In corporibus hu-
 manis

manis exempla prostant apud *Sennertum*, *Tulpium*, *Bartholinum*, &c. Valde curiosum est istud in Collectaneis Gallicanis Acad. Scien. *Memoir.* p. 215. anno 1722.

Art. 816. Sexennium abhinc historiam mihi *Historia.* communicavit D. *Richardus Blinck pharmacopola Bidifordensis*, juvenis cujusdam nautici qui ex febre ardente, in quâ permagnam frigidæ copiam potâisset, in ingentem abdominis intumescentiam incidebat. Applicata erant emplastra, & cataplasmata, ex quibus parum utilitatis: demum loco prominenti ad latus sinistrum umbilici caustico imposito apertum est foramen, ex quo *hydatides quamplurimæ prodierunt*, aliæ ova gallinæ æquantes, nonnullæ grandiores, plurimæ minores, omnes numero ad minimum octoginta. Homo convaluit, & adhuc vivit ab omni morbo immunis.

In Transactionibus Philosophicis N° 370. *Alia.* extat historia cujusdam hominis hujusmodi Hydrope laborantis, è cujus abdomine factâ paracentesi exivit ingens hydatidum copia, figurâ & magnitudine diversarum, N° septem vel octo millium; unâ cum his etiam evacuata erat magna quantitas materiæ gelatinosæ, coloris grisei & lutei, albumine ovorum aliquanto spissioris. Vid. locum.

HYDROPS PERITONÆI.

Art. 817. *Hydrops Peritonæi* est collectio *Hydrops Peritonæi* aquæ inter abdominis musculos & Peritonæum, maximè inter hoc & tendines musculorum transversalium, unde ex errore quidam authores, anatomix ignari, hunc morbum *Hydropem duplicaturæ peritonæi* falsò nominârunt. Tumor abdominis aliorum æquabilis circa umbilicum

minus prominet, ob strictam ibidem tendinum muscularium peritonæo adhæSIONem; atque hoc *propriam morbi hujusce diagnosin* constituit. Aqua sive lymphæ eò loci comprehensa, ibidemque moram ducens, carnem muscularem corrumpit, & hinc ulcus sordidissimum internum progressu temporis procreatur. Hic Hydrops *tempestivâ paracentesi* forsan sanari potest. D. *Cbeselden* verò aliter sentire videtur, Anat. p. 126.

Paracentesi.

Art. 818. Operatio Paracenteseos cum historiâ ipsius medicinæ est coætanea, ab *Hippocrate* memorata, & ab *Albucasi* æquè accuratè descripta ac in nostrâ ætate. Experimentiâ recentiori docemur aquas unâ vice ad siccitatem tutò depromi posse, quod praxi in nostris nosocomiis & Lutetiæ Parisiorum confirmatur.

Art. 819. Memorabilis est historia apud D. *Cbeselden* Anat. p. 187, &c. cujusdam ascite laborantis, qui novies vigesiesque in uno anno paracentesin subivit, & deprompti fuerunt plusquam septuaginta aquarum congiî. Tribus ultimis septimanis ante obitum *rheumatismo* laborabat, & frequenti *narium hæmorrhagiâ*, quæ immediatæ rationes vel causæ mortis ejus videbantur; aperto cadavere jecur repertum est sanum.

Art. 820. Operatio paracenteseos non molienda est in corporibus valde macilentis, vel senio vel tæbe confectis, nec (nisi in Hydrope subito exorto) in ægris, qui non respirandi difficultate laborant, & quorum partes nobiliores adhuc ferè sanæ & integræ sunt. De operatione, & ejusdem difficultatibus, vide *Barbette* & alios scriptores chirurgicos.

FARRAGO

FARRAGO Sententiarum.

Art. 821. Qui ex morboſo jecore oritur hydrops, vehementiſſimam, ſed inanem tuſſim conjunctam habet, quæ in aliis hydropum ſpeciebus vix aut rarò apparet. *Baglivius.* *Tuſſis in Hydropæ.*

Art. 822. Hydrops (inquit *Hippocrates in Coac.*) qui medicinæ concedit & revenit, deſperatus eſt. Hydrops omnis (inquit idem) qui ex acutis morbis oritur, malus & lethalis. Hydrope detentus (addit) curari poteſt, ſi robuſtis ſit viſceribus, ſi benè concoquat & ſpiret, ſine dolore ſit, & extrema colliquefacta non habeat. Omnes ferè Hydropici circa plenilunium moriuntur. *Tycho Braybe.* “ Diarrhœa “ in Hydrope, quæ non juvat, eſt peſſima; “ pravam enim in viſceribus diatheſin oſtendit. *Prognoflica varia ex Hippocrate.*

Art. 823. In Hydropicorum cadaveribus (inquit *Cheſelden*) ſemper obſervavi cor ſolito majus, fibraſque ejusdem valde laxatas, & vaſa ſanguifera plurimum diſtenta, & præterea concreciones polypoſas, interdum in ambobus auriculis & ventriculis, ſed frequentiùs in dextris. *Cor magnum.*

Art. 824. Stomacho & viſceribus ritè emundatis *infuſum theæ viridis* in vino Rhenano evadit medicamentum laudabile, non modò diureticum & ſtomachicum, ſed etiam ſanguinem exagitans, & ejus motum adaugens. *Wainewright.* Ex vegetabilium claſſe (inquit *Dolæus*) pro arcano in hoc morbo revelo ſuccum *brioniæ* ſequenti modo collectum; lunâ crescente, tempore imprimis verno, radicem *brioniæ* terræ adhuc commiſſam excava, & ſemper iterum impone operculum ex ſuperioris radicis parte abſciſſâ paratum, & ſingulis manè invenies coch. *Infuſum theæ.*
Succus rad. brioniæ.

ij. vel iij. istius succi, quem exhibe singulis matutinis horis Hydropico à coch. j. ad ij. vel iij. quo solo vili medicamine plures, Deo adjuvante, curavi. Deploratissimum Hydropicum curatum vidit Dr. *Beeston* medicus *Bathoniensis* celebris, nuper defunctus, ut mihi retulit, per radicem brioniae circumforaneo quodam exhibente, cum ex aliis remediis quocunque à peritis medicis exhibitis nullum juvamen acceperat. Sequens infusum diureticum fuit praescriptum celeberrimi Loweri & in sua praxi frequenter usurpatum; ʒ Rad. lapathi acut. ʒij. taraxic. ʒj. flor. sambuc. mj. summit. abiet. fol. cochlear. becabung. nasturt. aquat. ana mß. raphan. sylv. ʒij. sem. sinap. ʒj. infund. in vin. alb. ʒij. clausè & calidè per hor. 4; coletur pro usu, dos. coch. iv. vel v. bis vel ter in die.

Remedia
varia.

Art. 825. Inter remedia reliqua melioris notæ recensentur pil. hydropicæ Bontii; R. Aloes opt. ʒiijß. gum. gut. gam. ʒiß. diagrid. ʒj. gum. ammoniac. ʒiß, tart. vitriolat. ʒß. syr. ros. solut. q. s. f. massa pil. dos. à ʒß. ad ʒj. Electuar. hydragogum Sylvii; R. Bacc. junip. in aq. coct. express. & ad pulpæ consistentiam redact. pulp. tamarind. ana ʒiv. rad. jalap. ʒiß. scammon. elect. ʒj. cinnam. acut. sem. fœnic. dulc. ana ʒij. sacchar. clarific. ʒx. m. f. electuarius; dosis in adultis à ʒiij. ad ʒß. Potio hydragoga Listeri; R. Decoct. sennæ Gereon. ʒiij. syr. è spin. cervin. ʒiß. succ. limon. ʒß. elater. gr. iv. m. f. potio. Tinctura allii vino absynthit. extract. tinctura cochlear. compos. cataplasma Hydropicum, pil. hydragogæ, cerevisia Hydropic. cerevisia purgans Hydrop. haustus hydragogus, lixivium de calce, vinum Hydropicum. Sapo Castiliensis, express. diuretic.

TYMPA-

TYMPANITES.

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 826. Tympanites iisdem mediis, & eâ-^{Tympanites} dem methodo, tollitur, ac *anasarca* & *ascites*, si ortum duxit à rarefacto vapore humoris extravasati, & putrefacti; tum enim, causâ ablatâ, tollitur: Si verò ortum duxit ex aëre per membranas intestinorum putrefactorum perforatas in cava delapso, retroire non potente, sed calore corporis rarefcente, tum cuncta citò putrefiunt aëre juvante, malumque ex positâ causâ est ferè semper insanabile: unde *hydrops siccus humido* longè magis immedicabilis habetur: *punctura* sæpe solatio, rarò sanationi, suffecit; *fasciæ* post puncturam locum habent.

WILLISII *Sententia.*

Art. 827. De hujus morbi *ætiologiâ* præ ^{Quomodo} reliquis audiendus est *Willisus*. *Tympanites* est ^{generatur} tumor ventris; sed quæ sit materies morbifica tumorem istum inducens, quomodo in ventre aut progignatur, aut aliunde illuc adveniat, planè nescitur. In *ascitem* degenerare solet. Non à flatibus intra vel extra intestinorum cavitates conclusis excitatur, verùm exoritur [quantum conjecturâ assequi possumus] quatenus in imo ventre spiritus animales ad viscera membranacea spectantes, ab incongruo quodam in *irritatione* adacti, fibras ubique nerveas tumultuariè irrunt inflantque, nec statim denuò ab iis recedunt: hinc peritonæum extumescit, intestina ampliata & distenta velut inflantur, mesenterium, aliaque viscera membranacea spiritu impetuoso turgida, velut in molem attolluntur; porrò dum hæc fiunt, ut vacuitates à viscerum
conca-

concavorum extumescentiis factæ impleantur, humoris statim cujusvis intus contenti portio in vapores rarefacta, illicò in flatus spatia istæc inania oberrantes cedit.

*Quinam
huic morbo
sunt obnoxii.*

Art. 828. Spiritus animales potiùs quam flatus ejusmodi ventris intumescentias, saltem breves & transitorias, quales in paroxysmis colicis & hysteris contingunt, excitant: atque hinc evenit, quòd, qui affectibus *hypochondriacis, colicis* aliisque imi ventris *spasmodicis* diu obnoxii fuerunt, demum *tympanitici* fiant.

Curatio.

Art. 829. Hic affectus rarò per se interficit, quin longo tempore protractus, quo demum certiùs jugulet, sibimet *ascitem* lethi prænunciam adsciscit. A *catharticis*, præsertim fortioribus ferè semper exacerbatur hic morbus, saltem non alleviatur. *Enemata* crebrò injecta eximii sunt usûs, & hoc præ cæteris; *R. Urin. sani ℥j. sal. prunel. ʒj. tereb. Venet. cum vitel. ovi solut. ʒjß. m. f. enema.* Applicetur *empl. de sapon.* toti abdomini. Ad sitim intolerabilem in hoc morbo; *R. Conserv. lujul. per setaceum trajeet. ʒijj. pulp. tamarind. ʒij. sal. prunel. ʒj. syr. è succ. lujul. q. s. f. Eclegma molle,* de quo sæpius lambat æger.

*Vix differt
ab ascite.*

Art. 830. " Tympanites est flatuosa abdominis moles, rugitu strepens, dumque percutitur, instar *tympani* resonans. Vix differt ab *ascite*; rarò enim flatus absque aquâ reperiuntur, nisi in ipsis morbi primordiis.

*Remedium
empiricum.*

" *Experientiâ* didici hoc malum tractari debuisse remediis *antihysteris, antiscorbuticis, & corroborantibus*, priusquam in *ascitem* demigraverit. Sequens est *remedium empiricum* valde decantatum; *R. Succ. folior. porri & sambuci ana p. æ. analyticè misceantur; capiat æger coch. iij. vel iv. bis vel ter in die;*
" hoc

“ hoc valet aliquando in extremis post alia
 “ omnia incassum tentata. *Antibysterica, cha-*
 “ *lybeata, empl. de cicuta cum ammoniaco, fatus*
 “ *ad tympaniten, &c.* sunt valde proficua.

M. LITRE.

Art. 831. Scriptoribus de Tympanite in-^{Essentia morbi tan-}
 ter se minus convenit, quippe qui neque cau-^{dem detegi-}
 sam morbi neque sedem designarunt. Ex ca-^{tur.}
 daverum Tympanite mortuorum sectionibus
 patet ventriculum & intestina, præ reliquis
 crassa, mirum in modum distendi, ac ingenti
 mole vix sanè credibili ampliari. Frequenter
 (*souvent*) observavi *cæcum & colon semur huma-*
num crassitie æquantia; reliquorum viscerum in
 abdomine contentorum dimensionem ultra na-
 turalem nusquam inveni. In recentibus Tym-
 paniticis humiditatem tantum aliqualem in ab-
 dominis cavo reperi, & in inveteratis non nisi
 duas vel tres libras aquæ; quantitas adeo exi-
 gua neutiquam pro morbi causâ haberi potest:
 ideoque *inflationi ventriculi & intestinorum* mon-
 strofa ista ventris moles soli debetur. Ventri-
 culus & intestina quasi musculus cavatus spectari
 possunt, cui aër inclusus est antagonista. Pa-
 rietes intestinorum & aër internus sunt tanquam
 duo *élases* se mutuo indefinenter impellentia.
 Quamdiu hæ duæ potestates æquipollent, ven-
 triculus & intestina alternatim se contrahunt &
 dilatant salvâ dimensione naturali, suntque of-
 ficiis suis obeundis paria, manente scilicet æqui-
 librio: si autem laterum ventriculi & intesti-
 norum systole vim elasticam aëris inclusi supe-
 rat, fistula intestinalis supra modum coarctabi-
 tur: è contrâ si quando fibrarum intestinalium
 vires elasticæ quoquo modo imminuantur, aër
 inclusus canalem plus justo dilatat, & quo de-
 bilior

bilior est intestinorum elasticitas, eo major evadit eorum capacitas, unde *Tympanites* ortum ducit; qui affectus ut plurimum est incurabilis ob amissam aut valde diminutam istorum viscerum elasticitatem; fibræ nimis laxatæ sese contrahere rursus nequeunt, aut saltem admodum debiliter: & proinde ventriculus & intestina non nisi imperfectè admodum officia sua peragunt, in quantum præcipua eorundem energia & operatio à contractione, dilatatione, & motu peristaltico magnopere pendent. *Memoir. de l'Acad. Vol. 17. p. 314.*

HYDROCEPHALUS.

SCHENCKII Sententia.

Hydrocephalus.

Art. 832. Hydrocephalus est morbus adultis rarò accidens, infantes verò sunt magis obnoxii, & frequenter fit à violentâ obstetricatione. Est *tumor capitis aquosus*; colligitur autem humor vel inter cutem & cranium, aut inter cranium & cerebri membranas; *Actius* addit inter membranas & cerebrum; [*Boerhaave* addit inter cerebri plicas, & in cavitatibus;] sed hæc posteriores species sunt incurabiles: externa & evidens causa est plaga aut contusio in puerperio. [Ex tumore intus sub cranio neminem convaluisse vidi; sed ab externo tumore faciliè sanescunt.] “ Caput in tantam molem turgescit; ut quandoque *integrum corpus* præponderet. Insignis historia habetur in *Transac. Philos. p. 207.* Infantis biennis hoc malo mortui, è cujus capite sectione patefacto exivere *aquarum decem pondo*; humor erat tenuis, pallidus, & insipidus, in interstitiis meningum & cerebri ventriculis reconditus; de reliquis circumstantiis vid. locum.

Art. 833. Oppugnandus est hic affectus primo *resolventibus*; sed si id fieri nequeat, faci-
enda est *incisio* vitato temporum musculo, &
humor exprimendus est, [*Ambr. Paræus*] R. *Ol. cham.* ℥iv. *fulph.* ℥j. m. f. s. a. ungt. in hoc af-
fectu magnarum virium. " Hydrocephalus se-
cundum *Boerhaave* levi *inustione*, *terebratione*,
" *puncturâ*, prudenter, lentè, adhibitis, simul-
" que *hydragogis* & *roborantibus* internis curatur;
" vel externis *discutientibus* dissipatur exceptâ
" istâ specie incurabili, quæ in cerebri cavitati-
" bus formatur.

Art. 834. " Inter cætera ad hunc morbum *Remedia*
" oppugnandum *pseucrolousiam* emolumento *varia.*
" fuisse animadverti. Internè evacuantia &
" corroborantia eadem sunt ac in *ascite*. Pro
" usu externo *lixivium calcis vivæ* egregium
" admodum est in discutiendo Hydrocephalo,
" teste *Aquapendente*, & linimentum sequens à
" *Foresto* commendatur; 4 *Ol. cham.* ℥iv. *flor.*
" *fulph.* ℥j. *digere* s. a. Hydrocephali curatio
" (inquit *Barbette*) omni tempore experientif-
" simis medicis insignem creavit molestiam.
" Purgantia, sudorifera vel diuretica rarò ali-
" quid conferunt: cauteria, vesicatoria, fonticuli,
" setacea, immò plerumque ad incisionem
" vel *ustionem* impellimur, quæ tamen media
" quosdam in vitâ conservârunt.

M. PETIT.

Art. 835. Hydrocephalus est tumor capitis *Accurate morbi descriptio.*
aquosus adultis rarò accidens; infantes verò in
primis annis à *nativitate*, immò interdum ante
nativitatem occupat; & caput infantuli ex ute-
ro nondum *educti* tam grande existit, ut *puncturam*
vel *sectionem capitis* facere ad partum fa-
cilitandum chirurgus incumbat. Aqua secun-
dum

dùm authores colligitur, vel externè inter cutem & cranium, vel internè 1° inter cranium & duram matrem, 2° inter duram & piam matrem, 3° in ventriculis ipsius cerebri; atque hanc ultimam speciem solam in praxi vel in cadaverum sectionibus unquam observare potui; credo itaque reliquas rarissimè occurrere. Hoc morbo affecti sunt languidi, tristes, & pallidi, oculi illorum luridi & prominentes pupillis dilatis; ossa cranii tenuia & mollia evadunt, & figuras irregulares induunt, nasus depresso, frons valdè elatus, capitis magnitudo planè monstrosa, & gravitatis non sustentandæ, non rarò crepat & disrumpitur, & mors non multo post insequitur. In cadaverum sectionibus notavi duram meningem plus solito cranio adhærentem, crasin cranii valdè prolatam, & quasi ubique contractam, ossium margines membranis è longinquo connexos, cerebrum minimè corruptum, ventriculos cerebri adeo in immensum distentos, ut substantia ejus corticalis & medullaris extrorsum detrusa digiti vix duas lineas crassitie æquabat, & multis in locis à protrusione aquarum penitus divisa aquis usque ad meninges pertingentibus, vasa sanguifera prolongata & crassa, in pluribus *glandulam pituitariam scbirrosam*, quod inter causas hujus morbi locum habere videtur. Paracentesin quod attinet, tam diu procrastinari solet, ut vix ullum istâ operatione servatum vidi; intra 4 vel 5 horas plerumque moriuntur, si unâ vice aquas ad ficcitatem depromant; sin verò tardius progrediantur, non ultra quadraginta horas supervivere solent.

HYDROPS

HYDROPS PECTORIS.

SPONII Sententia.

Art. 836. Si Hydrops in pulmone accidat, ^{*Hydropis pectoris signa diagnostica.*} juxta *Hippocratem*, febris & tussis vexant, æger confertim respirat, pedes intumescunt, ungues incurvantur, & velut empyicus afficitur, sed remissiùs & diutius. Hæc signa diagnostica Hydropis pectoris apprimè sunt scitu necessaria; est enim morbus satis frequens, nec tamen satis cognitus; sed qui ista ad unguem tenebit, hunc morbum ab aliis facillè distinguet. Plurima habet cum *empyemate* signa communia; ea tamen symptomata sunt remissiora, quia serum sive aqua minus impedimenti in pulmonum bronchiis & pectore afferunt quàm pus ipsum; at diutius durat affectus, quia sero non ita corrumpitur aut opprimitur pulmo, ac purulentâ ibidem collectâ materiâ. *Sponii Aphor. p. 145, &c.*

ETTMULLERI Sententia.

Art. 837. In Hydrope pectoris præter pe- ^{*Symptomata*} toris tumorem & sensum fluctuationis, adest tussis sicca, difficilis respiratio, orthopnoea, palpitatio cordis, febricula. Ex ruptis vasis lymphaticis oritur, & curatur ut aliæ Hydropis species. De *paracentesi* vid. locum, p. 766.

WILLISH Sententia.

Art. 838. In Hydrope Pectoris lymphâ in ^{*Hic affectus in ovibus valde frequens.*} compagem pulmonarem restagnante sæpenu-mero accidit vesiculas hydatidas dictas, in extimâ hujus visceris superficie excitari, quæ postea disruptæ *ascitem in thorace* producant. Hujusmodi affectio in ovibus, quando ob tempe-

statem humidiores, & pascua aquosa ab Hydrope gregatim intereunt, passim cernitur. Morbus dignoscitur ex aquarum fluctuatione. Author historiam producit Hydropis Pectoris per *paracentesin* curati; & aliud affert exemplum cujusdam juvenis curati per *cathartica* & *diuretica*.

Art. 839. De Hydrope ovarii, Hydrope uterino, & uteri inflatu alibi in morbis mulierum dictum est.

ICTERUS.

Inter legendum & ex observatione.

*Icteri signa
diagnostica.*

Art. 840. Signa hujus morbi & symptomata præcipua sunt lassitudines totius corporis, anxietas præcordiorum, difficilis respiratio, virium dejectiones, faciei pallor, pulsus debilis & lentus, urinæ tenues, aut crassæ, coloris flavi ad rubrum vergentis, croceo colore pannum immersum tingentes; interdum adsunt vomitus biliosus, dejectiones albæ, pruritus totius corporis, & ariditas & veluti exustione solis aspera cutis superficies, flavedo per universam cutem, maximè in oculorum albis, quo quidem colore interdum objecta omnia apparent tincta.

SYDENHAMI Sententia.

*Icterus ex
colicâ.*

Art. 841. Icterus interdum est proles *colicæ*. In tali casu solo *rhabarbaro* purgandum est, & morbus plerumque sponte suâ sensim faceffit; sin verò non nisi ægrè discedere videatur, convenit sequens apozema; ℞. Rad. rub. tinctorum curcum. ana ℥j. chelidon. maj. cum toto, summit. centaur. min. ana mj. coq. in p. æ. aq. font. & vin. Rhenan. ad ℥ij. colatur. add. syr. è quinque rad.

*Ejusdem cu-
ratio.*

rad. Zij. m. f. apozem. capiat ℥ss. calidè manè
& serò usque dum convaluerit.

Art. 842. At ubi icterus per se invadit, co-^{Curatio in}
licà neutiquam prægressa, cholagoga, quæ per^{genere,}
alvum bilem subducunt, ægro sunt exhibenda,
& alia anti-icterica usurpanda. His denique
morbum non subigentibus ad aquas ferreas,
quales sunt Tunbrigenses, adeundum, quæ ex
ipso fonte sunt bibendæ.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 843. Icterus est totius corporis *cachexia* ^{Symptoma-}
flavedinem inducens, ut plurimum cum cardi-^{ca.}
algia, hypocondriorum dolore, præcipuè dex-
tri, alvi segnitie, lassitudine, &c. Si flavedo
ad viriditatem, vel ad coeruleitatem, vel ad ob-
scurum livorem inclinet, Icterus niger vocari
solet; febris interdum conjuncta est, interdum
abest. Tristitia aliquando inducit Icterum. I-
cterus flavus diuturnior semper in nigrum de-
generat, unde *essentialiter* non differunt. An-
xietas in præcordiis, dolor præcordiorum com-
pressivus, virium dejectiones, lipothymia, &c.
ante eruptionem Icteri frequentissimè occur-
runt. Urina ictericorum succussa spumam fla-
vam ostendit, & linteum tingit colore croceo,
sed non semper, sedimentum croceum dimittit;
fæces alvinæ sunt plerumque albicantes, vel
cineritii coloris, & hoc postremum ut pluri-
mum est signum *calculi in vesicâ felleâ*. Urina ^{Prognosis}
crassa turbida & nigerrima est signum solutio-
nis morbi. Quo magis flavus existit Icterus,
eo facilius est curatu, quo verò magis niger,
eo difficilior. Cum *hydrope* conjunctus rarò
curatur. " Si sudor erumpat (inquit Sylvius)
" citior plerumque curatio expectanda erit,
" sin vero urinis plus deponatur materiæ ru-
" bentis

“ bēntis & paulò pōst subſidentis, ſegnior erit
“ expectanda.

Curatio,

Art. 844. Quoad curam vomitoria, martialia, & hinc amara, totam abſolvunt paginam. Præmiſſis univerſalibus uſurpentur ſtomachica, martialia (limaturæ crudæ in Ictero nigro) rhabbarum, lumbricalia, viperina, alcalina, volatilia, amara, aquæ acidulæ, gum. ammoniacum. Venæ ſectio & cathariſis vix locum habent. Specifica ſunt (omnium optimum) chelidonium majus, marrubium, flor. hyperici, crocus, genista, abſynthium, ſem. cannabiſ in lacte coctum, rad. curcum. rub. tinctor. urinæ potuſ, ſtercora ferè omnium avium & animalium, pediculi, lapis in folliculo fellis tauri. In genere moneo in curando Ictero inſiſtendum eſſe ad tempuſ medicamenti anti-ictericis, quia morbuſ eſt chronicuſ & contumax: & quidem quamdiu urina mingitur tenuiſ & ſplendida, tamdiu illiſ inſiſtendum, donec ſigna coctioniſ apparent, uſque dum urina fit craſſa & turbida, & cum ſedimento repleta; hiſ tamen apparentibuſ ſpeſ eſt ſalutiſ. Curâ peractâ, ad abigendum cutiſ flavuſ coloreſ conveniunt frictioneſ & balneatio.

WILLISII Sententia.

Vomitorium
& alia re-
media,

Art. 845. Curatio Icteri inchoanda eſt cum vomitorio; R. Fol. aſari N°. 9. inciſ. & contuſ. aſfund. vin. alb. ℥iij. exprimat ur ſuccuſ & detur cum regim. Remedium vulgare & empiricuſ apud noſtrateſ eſt, ut ix pediculi vivi ſumantur manè, per 5 vel 6 dieſ, quo remedio (cum alia minus efficerent) plureſ ſanatoſ audivi. Chalybeata, ut in aliis cachexiæ affectibuſ, ita in hoc juvamen præſtant, atque hinc eſt quod acidulæ frequenter poſt omnia profunt. “ Cum apozemate ſequentē (inquit Dolæuſ) ſemper initium

“ tium curationis facere soleo; R. Rad. tarax.
 “ chelidon. maj. ana ℥j. herb. cicbor. fragar. ana
 “ m℥ss. marrhub. alb. m℥ss. tartar. alb. fol. senn.
 “ ana ℥iij. infund. in vin. alb. & aq. font. ana
 “ p. æ. coq. ad ℥ij. cola, &c.

VELSCHII Sententia.

Art. 846. Mulieres sæpe gestationis tempo- ^{Est affectus}
 re fiunt *Ictericæ*, præsertim in ultimis mensi- ^{in prægnan-}
 bus; an quòd bilis tunc temporis viscosior e- ^{tibus satis}
 vadat, & ita in glandulis hepaticis non secer- ^{frequens.}
 natur; an quòd uterus tumens comprimendo
 intestina in causâ est, quòd ductus choledo-
 chus nimis compressus bilem in intestina non
 transmittat: notandum est, quòd hic morbus
 in prægnantibus post partum statim evanescat.

SAMPSONII Sententia.

Art. 847. Saponis Castellensis ʒß. in haustul. vin. ^{Sapo Castell-}
 alb. solut. valet ad urinas provocandas in Ictero ^{liensis,}
 & Hydrope experimento domus Bedfordien-
 sis, ubi pro magno secreto habetur. Sylvius
 hoc idem medicamentum laudat, sed in lacte
 solutum ob salem fixum & oleosam ejus sub-
 stantiam. Ego quoque in nonnullis *Ictericis*
 expertus sum, in his cum fructu, in illis aliter.
 Ubi acidi humores vel in *Ictericis* vel in *Hydro-*
pici abundant, credo hoc medicamentum va-
 lere, quoniam ab acri sale fixo temperantur,
 subiguntur, & per vias urinarias expelluntur:
 & è contrâ ubi acres humores dominio potiuntur,
 acre medicamentum nihil valet, metuo, ut no-
 ceat.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 848. Dubitatur, an Icterus semper ori- ^{Dubitatur}
 atur ab obstructione bilis; quoniam neque in
 sanguine

sanguine vel urinâ ictericorum ulla est *amarities*: Icterus etiam generari potest sine hepatis obstructione, teste *Sylvio*, & obstructiones in hepate non semper pariunt Icterus, *authore Ettmullero*. Aliquando oritur ex animalium quorundum morfu. Ictericorum alvus & aperta & fæces flavo colore tinctæ [interdum] conspiciuntur. *D. Gailard in Thesi apud Cantabrigienses*.

*In hepatis
scirrbo.*

Art. 849. Si sit suspicio hepatis scirrhi, ap-primè conveniunt fots & empl. seq. *R. Fol. malv. alib. absynth. flor. melilot. chamæm. ana mj. fol. meliss. chamæpit. ana mß. sem. fænugr. ʒjß. coq. ex aq. ʒv. sub finem add. vin. alb. ʒij. &c. cum pannis laneis foveatur latus, deinde superimponatur empl. de cicutâ cum ammoniac. vel de ranis cum mercurio. Pitcarnius in MS.* Si verò jecur durum sit, i. e. scirrhum, res est desperata. *Hippocr. Aphor.* Si morbus diu duret, *bydropem* minatur.

*Avium ster-
cora.*

Art. 850. Candidum ex avium fimo est earum urina, idè confert Ictero, qui morbus *inflatio* est: album in anserino stercore diligenter abrasum siccatumque privatim ad icterum facit. *Listerus*.

Art. 851. In Ictero pertinaci, medicamentis usitatis minùs cedente, ex repetitis experi-entis omnibus commendo *Æthiopem mineralem* tanquam remedium in hoc affectu potentissimum. Icterus in ultimo stadio sanguinem fundens per sedem, per urinas, per ipsam cutem, per spu-tum, vel stillicidium ex naso, &c. vix unquam curatur.

Boerhaave.

Art. 852. Instar omnium religiosè consulendus est præclarissimus *Boerhaave*, qui de Ictero *multipli*, & de *hepatite* egregiè scripsit. p. 201.

Art.

Art. 853. *Stercus ovinum* in cerevisiâ infusum ^{Remedia varia,}
 pro pauperibus est laudabile medicamentum.
 Decoctum *sem. cannabin. sapo Venet. flores sal.*
armoniaci martiati, ens veneris, &c. sunt reme-
 dia optatissima; ut etiam sequentia, *cerevisia*
icterica, decoct. berber. decoct. icteric. expressio
milleped. icteric. haust. saponac. pil. icteric. [pro-
 batissimum medicamentum] *vinum chalybeatum.*

U u

CAP.

CAP. IX.

Sive Fasciculus Morborum nonus.

RHEUMATISMUS.

SYDENHAMI Sententia.

*Rheuma-
tismi bisfo-
ria.*

Art. 854.

ULLO non tempore, maximè autumnò, cum rigore & horrore & cæteris februm symptomatis adoritur, elapso uno vel

altero die (citiùsve) dolor adest atrox nunc in hoc nunc in illo artu, in carpis, humeris, & genubus præsertim; vicissim hos relinquens & illos occupans, frequentius cum rubore & tumore. Febris sensim evanescit, manente dolore: est morbus diuturnior, aliquando per menses aliquot durans, & annos, non continuò, sed paroxysmis repetitis. In *lumbagine Rheumaticâ* immanis dolor adest circa lumborum regionem fixus, *nephritin* mentiens, nisi quòd æger non vomituriat. In Rheumatismo sanguis pleuriticorum similis est.

*Lumbago
Rheuma-
tica.*

Curatio.

Art. 855. Sanguis mittendus est ad tertiam quartamve vicem, habitâ ratione virium, alternis vel tertiis diebus. *Vitus* admodum tenuis præbendus est; æger quotidie è lecto ad horas aliquot exsurgat. Potus ordinarius sit cerevisia tenuis vel potiùs ptisana ex *bordeo rad. liquirit. acetos.* &c. vel *emulsio*; parti dolenti applicari potest cataplasma ex *pane albo* in lacte coct. cum tantillo *croc.* diebus à venæsectione liberis injiciendum

endum est *enema* ex lacte saccharato, vel ex decocto communi pro *clystere*, &c.

Art. 856. Si imbecillitas ægri *phlebotomiæ* re- Alia me-
dendi me-
thodi. petitionem non ferat, tum post secundam vel tertiam venæsectionem curatio aliâ methodo tentanda est, viz. capiat alternis diebus portionem *purgativam* communem, donec convaluerit, & iisdem noctibus *paregoricum* ex *syrupo de mecon.* his minùs ad votum conducentibus, *antiscorbuticis* morbi reliquiæ fugandæ sunt. In juvenibus, atque iis, qui temperatè vixerunt, vino non plùs æquo dediti, *Rheumatismus diætâ simplici* admodum refrigerante, & medio-criter nutriente, æquè feliciter, ac repetitis *venæsectionibus* profligari potest, nempe *diætâ* ex solo *sero lactis*.

SCHMITZII *Sententia.*

Art. 857. Per *Rheumatismum* vulgò intelliguntur dolores erratici externum corporis habitum occupantes; crebri quandoque ac leviusculi horrores adsunt; febris si quæ adsit, mitis, noctu plerumque recrudescens. Sede, nocturnâ exacerbatione & contumaciâ *luis venereæ* cruciamina æmulatur. Lubricus est *Rheumatismi* in *arthritin* transitus; nam communis est utriusque morbi materia, hinc *arthritidis universalis* nonnullis appellatur. *Rheumatismus est quædammodo arthritidis universalis.*

Art. 858. Commodiùs sudoribus solvitur. *Venæsectio* semper in hoc affectu curando est necessaria; est enim remedium *ἡσυχον*, neque sine magnâ sanguinis jacturâ & virium ruinâ domari potest; post venæsectionem *emetica* fortiora sunt propinanda, hinc *purgantia* leniora, ut pulv. *Comitiss. Warvicens.* &c. Partes affectæ foveantur tepidè cum *lapide medicamentofo* in aq. pluviali solut. *Indicationes curativæ.*

MUSGRAVII Sententia.

*Lentor in
sanguine à
sale alcali-
co provenit.*

Art. 859. In Rheumatismo ab acri sale alcalico, quàm ab acido, lentorem fieri longè probabilius, *Baynardi* experimento liquet, viz. ex Rheumaticorum urinâ, salis alcalici ejus, quem habent sani bonâque utentes valetudine, pars quasi trigesima, nec quidem suprâ, distillando elicitur: unde conjicitur salem istum in sanguine retentum pituitâ (forasan adjuvante oleo, veluti in *sapæ* compositione) irretiri involvique, & ad viscidum in Rheumatismo faciendum, ad dolores & tumores inferendos opere quidem maximo contribuere. Serum quoque sanguinis Rheumatismo laborantium *syrupo violarum* admixtum viridescit, & cum *mercurio sublimato* albissimum deponit concretum.

*Vomitorio-
rum præ-
stantia.*

Art. 860. De magnâ efficacîâ vomitorii aliquoties repetiti in hoc morbo debellando dignus est, ut consulatur auctor. p. 26. *Balsamo sulphuris terebinthinato* artus motu privati bis die superillinantur, vel etiam *vernice terebinthinat. oleum terebinthinæ & camphora* sunt remedia internè & externè proficua.

ETTMULLERI Sententia.

*Rheumatif-
mus cum
arthritide
convenit.*

Art. 861. Arthritis vaga scorbutica seu Rheumatismus reverà cum *arthritide verâ* convenit, accidentibus saltem variat, terminatur nunc per sudorem aut urinam aut per eruptionem cutaneam instar purpuræ relictâ cutis asperitate: adsunt interdum gravissimæ præcordiorum anxietates, fitis clangosa, sudores, dolores lancinantes & pungentes; imbecillitas ad motum, locorum dolentium tumores, &c. fundamentum hujus morbi est sal scorbuticum fibras vellicans.

Art.

Art. 862. Vomitus in principio convenit; ve. Curatio.
naſectio in principio & incremento; *volatilia*
 non debent exhiberi in principio, ſed *alcalia* &
teſtacea, ut etiam *antimonium diaphoretic. cinna-*
baris antimonii, ſpeciatim *arcanum duplicatum*
Mynſichti; poſtmodum fiat accellus ad *volati-*
lia cum *antiſcorbuticis* mixta; *lumbrici terreſtres*
 ſunt remedium ſine pari in vino infuſi, vel in
 ſero lactis cocti, vel pulveriſati; *millepedes* etiam
 commendantur. Declinante morbo conveni-
 unt remedia ex *pino* vel *abiete* [*ſcobs abietis in*
ſero lactis coct.] *rob. bacc. junip. ſambuc. decoct.*
 & *lignis. Decoet. ſtrobilorum pini* curam ferè ab-
 ſolvit. Externè locis dolentibus applicandi ſunt
lumbrici terreſtres donec moriantur.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 863. Miasma rheumaticum quandoque *Partes no-*
cerebrum, pulmones & viſcera obſidet cum do- *biliores*
lore & ægritudine excrucians. Boerhaave. *quandoque*
obſidet.

Art. 864. Dedi nonnunquam terebinth. Venet. Vires tere-
3vj. vel 3j. (& tantam ejus quantitatem vete- *binthinæ,*
res vulgò adhibebant) cum vitello ovi ſolut.
 in hauſtu quodam, non modò in *paralyſi*, ve-
 rum in *arthriticis & rheumaticis* affectibus cum
 optimo ſucceſſu, ſed in hoc poſtremo affectu
venæſectio debet anteire, &, ſi opus fuerit, re-
 peti. *Harris.*

Art. 865. Infuſio ſtercoris equi maſculi in vino *Stercoris*
tenui vel liquore poſſet. facta, ad 3iv. vel vj. *equi.*
 bis in die propinata eſt medicina in hoc affe-
 ctu minimè contemnenda. *Willis.* “ Et nunc
 “ quoniam de medicamentis ſordidis ſermo
 “ agitur, prætereunda non eſt *urina vaccæ* a-
 “ pud *Parienſes*, & etiam non ità pridem
 “ *Londinenſes*, perquam celebrata, non modò
 “ in rheumatismo, ſed etiam *arthritide*, hy-
 “ drope,

“drope, asthmate, ictero, &c. curandis. *Me-
moir. de l'Acad.* Vol. XI. p. 41.

*Linum syl-
vestre.*

*Rhabarba-
rum.*

*Lac Asini-
num.*

*Infus. theæ
lactea.*

*Remedia
varia.*

Art. 866. Lini *sylvestris* cathartici herba in-
tegra cum caulibus & capitulis vino albo leni
calore infusa satis validè purgat serofos humo-
res, indeque in *Rheumatismo* valde prodest; sed
non nisi robustis propinanda est, quorum plu-
rimos, ruri degentes, solo usu istius remedii
curatos vidi. Non novi præstantius remedium
quam *rhabarbarum* diu continuatum ad hunc
morbum contumacem oppugnandum. Et si
malum sit habituale, ejusdem *masticatio* non mo-
do morbum tollit, sed etiam *recidivationem* præ-
cavet. In corporibus languidis & emaciatis,
hujus morbi diuturnitate, nec non medicamen-
torum farragine, fractis & detritis, *lac asinum*
cum *pulveribus testaceis*, vel saltem *diætâ lactea*
plerumque felici adjumento esse potest.

Art. 867. Ad rheumaticos lumborum dolo-
res potum *lactis* cocti cum aquâ decoctionis
theæ & manè sumptum ad ℥j. circiter, felicis-
simè sum expertus. *Baglivius.*

Art. 868. Remedia *antiarthritica* & *antiscor-
butica* ferè omnia hîc conferunt, præcipuè de-
clinante morbo & in intervallis. *Pil. volatil.*
epithema saponaceum, *unguent. salino-volatile*, &c.

SCORBUTUS.

BARBETTI & DECKERZII Sententia.

*Scorbutus
qualis mor-
bus.*

Art. 869. Scorbutus est aliqualis *cachexiæ*
species ab humore melancholico peculiariter
corrupto ortus; in *calidum* & *frigidum* plerum-
que distinguitur; sed reverà omnis provenit ab
unicâ causâ, nempe lymphâ vel pituitâ crassâ;
unde tot symptomata pro temperamentorum
& locorum diversitate, ex variis obstructioni-
bus & humorum stagnationibus: Quadraginta
noven

novem diversa enumerat *Eugalenus* in suo tractatu de *scorbuto*; sed illa omnia nunquam concurrunt in uno eodemque corpore. Conqueruntur de dolore interdum punctorio, ple- Symptomata varia. rumque gravativo capitis, de cordis palpitatione, angustia, inflatione ventriculi, tensione ventris; tussunt, putant se interdum suffocari, difficulter respirant, vomunt, febricitant; appetitus prostermitur; singultu, ructibus, flatibus, convulsionibus vexantur; tremunt, laffi sunt artus, maculis rubris vel purpureis aspersi, (quæ tamen non sunt multi faciendæ, nisi degeneraverint in ulcera, vel elevatæ sint) adest plerumque oris pruritus, gingivarum erosio, cum sanguinis effusione, dentium vacillatione ac nigredine, halitus gravis, immò cum teterimo aliquando odore; salivatio adest multa, urina cruda & tenuis, jam vero crassa & rubra, immò ferè nigra; pulsus semper inæqualis, ac ut plurimum debilis; dolores vagi, imprimis crurum, præcipuè noctu ingravescentes; ulcera maligna, tumores varii generis plerumque œdematosi, sudores copiosi, ipsa atrophia, viriumque defectus, caries, & sopor profundus, hydrops, &c.

Art. 870. His regionibus adeò familiaris est, Est morbus frequentissimus & diuturnus, & difficilis curationis. ut nullus ferè reperiat morbus, cui non aliquid scorbuti subsit; vere & autumnò maximè infestat, in adultis & senibus gravior est; inveteratus & hæreditarius difficillimè curatur; solvitur aliquando per alvum, per hæmorrhoides, vel per urinam; aliquando in alios morbos degenerat, scilicet, *hydropem, atrophiam, apoplexiam, epilepsiam, stuporem, aut convulsionem*; interdum Scorbutici subitò moriuntur; dysenteria rarissimè laborant; plerumque *diarrhæa vel lienteria*, quæ difficulter curantur, longo temporis tractu ægros

gros necant *hydropicos* vel *tabidos*; respiratio difficilis non adeò periculosum est malum quàm vulgò putatur. “ Scorbutus fixam habens sedem (inquit *Waldschmidius*) rarò curatur, nisi “ quandoque palliativè: impossibile enim est “ sanguinem totaliter corruptum ad statum naturalem reducere. *Diæta* in hoc malo est “ optima medicina, de quâ videatur *Sennertus* “ in praxi.

Curatio.

Art. 871. Exactissima *diæta* medicamentis præstat, sine quâ Scorbutus sensim fit incurabilis; *venæsectio* non prodest; *purgantia* fortiora nocent; sufficiunt suo tempore leniora; præparandi sunt humores *incidentibus*, inter quæ *salia volatilia* quæcunque *primarium* obtinent locum. *Antiscorbutica simplicia primaria* sunt, *radix raphan. sylv. oxylapath. petasitid. scorzonæ. taraxici, zedoar. angel. polypod. helenii, lignum guaiac. sassafir. sem. sinap. fol. cochlear. becabung. nasturt. aquat. trifol. paludos. acetos. persicar. mala aurant. acidor. pom. citri, bacc. junip. sem. dauci, gum. ammoniac. lacc. crem. tart. tartar. vitriolat. chalybs, &c.* Saccharum & saccharata omnia

Vires mercurii dulcis.

Scorbuticis nocent. “ *Omnem Scorbutum* (inquit *Dolæus*) feliciter intra xii dies, diis fa- “ ventibus, tollam per *mercur. dulc.* & reverà “ dulcificatur singulari & peculiari motu sub- “ limatum, ut duntaxat sudorem moveat, & “ nullam efficiat salivationem, cujus ope om- “ nes scorbuti humores intra prædictum tem- “ pus consumuntur & educuntur, sed duran- “ te hâc curâ nihil bibendum, nisi decoctum “ appropriatum, & ab acidis & carne suillâ “ abstinendum.

Art. 872. Singulorum symptomatum curam peculiarem videre licet apud *Eugalenum*, cujus hæc summa est; quòd omnibus *specificis* parti

parti affectæ dicatis admiscenda sint *antiscorbutica*. In difficili respiratione *sp. salis armoniac. Dyspnæa.* cum *tincturâ croci* & *aq. cochlear.* specificè prodest. (875.)

In gingivarum laxitate & putrefactione *tin-* *Gingiva-*
ctura gum. lacc. sp. cochlear. &c. pro lotionē, item *rum laxitas.*
mistura sequens; *℞ Pulv. rad. ireos florent. gum.*
lacc. ana ʒj. alum. ust. ʒj. mel. ros. q. s. sp. salis
parum pro grato acore, *m.* (883. 892.)

In doloribus vagis crurum, &c. inter exter- *Dolores va-*
na topica *epithema saponaceum Fulleri* maximè *gi.*
commendatur. (884. 894.)

In torminibus ventris convenit *sp. sal. ar-* *Tormina*
moniac. cortic. aurant. infus. cumque sp. junip. vel *ventris.*
sem. anisi mixtus: externè fōtus, & linimentum
seq. *℞ Ol. lumbricor. terrest. chamæm. sp. coch-*
lear. ana p. æ. (877.)

In convulsione & contractione internè con- *Convulso.*
venit *sp. sal. armoniac. cortic. aurant. salu. & ro-*
remarino affusus, item *ol. hyperic. & cochlear.*
pro inunctione tendinum. (878. 901.)

In erysipelate (1167.) præter externa exhi- *Erysipelas.*
beantur *sudorifera*, ut *rob. sambuci, sp. ejusdem,*
bezoar. mineral. sp. sal. armoniac. cochlear. &c.

In atrophîâ non datur præstantius remedium *Atrophia.*
quàm *lac caprillum spiritu aliquo antiscorbutico*
priùs ipsi instillato. (879.)

CHARLETONI Sententia.

Art. 873. Scorbutus in his regionibus septen- *Scorbuti*
trionalibus est morbus *endemi*us, & maximè *causæ insigni-*
frequens in locis Boreæ patentibus, uliginosis, *niores.*
palustribus & maritimis; huc faciunt quoque
insalubres ædium calce recens obductarum ex-
pirationes; & in carcerum, fornicum spelun-
carumque angustis conclusus, nec solutus sy-
derum luce aër. Scorbuto præ aliis maximè

X x

tentantur

tentantur ii, quibus alimenta sale ac fumo indurata, crassa, viscida, terrestria, nautica, atque id genus alia, quæ nec faciliè digeri, nec ad statum summæ fluxilitatis citò perducì nòrunt, diutino in usu sunt; item quibus vina polygophora & spiritus ardentes sunt in deliciis, utpote ex quibus confertim scaturientes particulæ salinæ & sulphuræ sanguinem succumque nutritium foedâ ranciditate inficiunt; adjice & illos, qui oxygari, omphacii, acetariorum, aceti, &c. ejusdem commatis condimentorum languenti per luxum stomacho malè consulunt; acida quippe omnia strenuè faciunt ad productionem *melancholiæ hypochondriacæ*, quæ scorbuto adeò affinis est, ut non nisi gradibus quibusdam ab eo differre videatur; sub eodem censu cadunt insalubres potus, aquæ nimirum corruptæ, crassæ, fæculentæ, graves, subsalsæ, cerevisiæ, & vina vitiosa. Qui delicatè vivunt magis Scorbutus obnoxii sunt, quàm qui laboriosè, fœminæ viris, urbani agricolis, studiosi obtusis, &c. Plures sibi Scorbutum *contagio*, quàm ex aliis ullis causis forinsecùs advenientibus contrahunt. “ Causa Scorbuti (inquit *Dolæus*) est sal fixum acre in massâ sanguineâ, in quâ latent multæ particulæ vel acidæ vel muriaticæ; acidæ quando sanguis crassior & nigricantior apparet, *muriaticæ* verò ubi consistentiâ amissâ totâ diffluit; certum est utcunque Scorbutum non semper ab unâ aliquâ singulari & simplici causâ proximâ ortum suum habere ac dependere, sed sæpe à multiplici: tot enim Scorbuti species seu differentiæ dici possunt, quot sunt vitiosæ sanguinis tincturæ è salibus diversis (quæ propemodum infinitæ sunt) & horum diversimodâ combinatione ortæ.

Causa scorbuti secundum Dolæum.

Art.

Art. 874. Acido scorbuto affectis nullum ^{Remedia ad Scorbutum acidum.} (spondemus) five præsentius, five certius adhibueris remedium, quàm *lactis emulsionum ex amygd. dulc. decocti chinæ, jusculeorum consummatorum* & cæter. *antiacidorum* & *analepticorum* usum ad plures septimanas productum.

Art. 875. Difficilis respiratio oritur plerum- ^{Dyspnœa,} que vel à sanguine grumesciente vel ab irritatione spasmodicâ à salium stimulis; in priore casu conveniunt *incidentia, spiritus* & *salia volatilia, viperina, fimus equinus, &c.* aliquando *venæ sectio* est necessaria; in posteriori casu *antispasmodica, spiritus castorei, lavendulæ, interdum opiata.* (872. 890.)

Art. 876. In diarrhœâ Scorbuticâ pluribus ^{Diarrhœa.} indicationibus satisfacit rhabarbarum modicè tostum, quo præmissio, cæteris omnibus meritò præfertur *crocus martis astringens cum conservâ ros. rub.* (882.)

Art. 877. In torminibus ventris *lac asininum,* ^{Tormina ventris.} *caprillum,* aut *serum lactis vaccin.* adhuc à coagulo tepidum, sunt remedia proficua: his enim mitigata post tormina primarumque viarum purgationem propinatis, non alvina tantum regio, sed totum etiam corpus perfectum *neoterismum* consequetur; sed omnium instar sunt *aquæ minerales catharticæ, ut Ebshamienses:* Harum virtus est planè admirabilis [nec minores sunt vires *aquarum Bathoniensium*]. (872.)

Art. 878. In paralyfi, stupore, tremore, &c. ^{Paralyfis, stupor, &c.} conveniunt remedia *invigorandis corroborandisque* *cerebro* & *nervis* appropriata cum *antiscorbuticis generosioribus* conjuncta, item *Balneatio in thermis sulphureis* [& earundem *aquarum potatio.*] (872.)

Art. 879. Atrophia Scorbutica partium nutri- ^{Atrophia.} endarum crimine contingit. Inter *deobstruentia*

haud scio an quicquam utilius datum sit *acidulis*, quæ faciliè in adyta mesenterii & glandularum sese penetrantes vias chylicas omni ab infarctu liberant, nec tamen ullum interim relinquunt sive caloris sive acrimoniæ vestigium; locum etiam habent *lac asininum*, *caprillum*, *juscula*, *instaurantia* ex *limacum*, *cancrorum* *astacorum* *confluvialium* *carnibus*, &c. (872. 901.)

*Dejectiones
unguinosæ.*

In atrophîâ scorbuticâ interdum contingunt dejectiones unguinosæ, quasi adipe vel oleo perfusæ, nimirum solidarum partium colliquationes sunt: ægroti *hæticorum* more sunt tractandi, advocatis simul in subsidium *antiscorbuticis* *temperatioribus*.

WILLISII Sententia.

*Scorbutus
est morbo-
rum legio.*

Art. 880. Scorbutus non est affectio simplex, sed potius morborum *legio*; secundum vulgares appellationes dicitur *biliosus* sive *calidior* exanthematis aliisque symptomatis apertioribus se prodens, vel *melancholicus*, cujus virus quasi sub cineribus latet. Dolor ventris Scorbuto adeo familiaris est, ut juxta *idioma Germanicum Scheurbuyck* exinde nomen acceperit; hoc symptoma nonnullos, in mitiori licet gradu, ferè continuo affligit; in quibusdam verò dolores valde acuti sunt, & tanquam affectiones *colicæ* frequenter eveniunt; paroxysmo autem diutius persistente cruciatus sæpenumerò in lumbos & dorsum propagantur, cujusmodi affectioni non rarò *paralysis* succedit; ratio est, quoniam nervi lumbares & mesenterici intimè communicant, ac pluribus in locis inosculantur. Dolores etiam alibi frequenter sentiuntur, ut in capite, pectore, cruribus &c. Novi plures Scorbuticos dolore molestissimo subter *sternum* excitato perquam diu vexatos, ut in quibusdam

dam nihil minus quàm *abscessum* in mediastino latentem suspicarer. Cephalalgiae sunt frequentissimae & intolerabiles, ut & tiliarum dolores atrocissimi.

Art. 881. Si ægrotantis constitutio sit calidior, *aloetica* & *diagridiata* vitentur, & temperatiora ex *sennâ*, *rhobarb.* &c. exhibeantur pro *catbarfi*. Inter medicamenta *digestiva* meritò recensentur *crem. tartari*, *tartar. vitriolat. tinct. salis tartari. elix. propriet. mixtura simplex*, &c. Tincturæ cum menstruo sequenti melius ac facilius conficiuntur, quàm vulgari modo; R. *Sp. vitriol. rectificat.* ℥vj. *sp. vin. alchalisat.* ℥xvj. m. & distilla in retortâ vitreâ cum ternis cohibiis.

Art. 882. Præter scorbuti curam radicalem medicus symptomatis gravioribus sublevandis subinde operam navare debet. In Diarrhœâ inveteratâ methodo sequenti sæpe bono cum successu usus sum; imprimis purgatio cum *infuso rhobarbari*, *aromaticis astringentibus adjectis*, instituitur, & aliquoties iterata intervallo trium & quatuor dierum: cæteris diebus fumatur dos elect. seq. bis in die; R. *Conserv. absynth. vulgar.* ℥vj. *spec. diarrhod. abbat.* ℥ij. *santal. alb. rub. ana* ℥j. *croc. mart. opt.* ℥ß. *syr. chalyb. q. s. m. f. elect.* (876.)

Art. 883. Quoad oris vitia, quando caro gingivarum intumescit & fungosa evadit, valet *gargarisma scorbuticum nostrum*: quando gingivæ putrescunt & corrumpuntur, medicamenta fortiora adhibeantur, imprimis infusio *lapidis medicamentosi*, & *astringentia* in dentium vacillatione. (872. 892.)

Art. 884. In artuum doloribus *sudorifera* cum *Artuum dolores.* *julap. ex aq. cochlear.* & *sp. lumbricorum*, & *diuretica*, item *lumbrici terrestres* quocunque modo

do usurpati frequenter juvamen præstant; aliquando tamen *pblebotomia* convenit. "Infusum *stercoris equi masculi*, decoct. è lignis, gum. *guaiac.* &c. hic locum habent." (872. 894.)

Scorbuti
essentia.

Art. 885. Crepitus ossium medelam vix admittit. "Nec mirandum; nam ex cadaverum sectionibus patet *epiphyses ab ossium extremitatibus sejungi & penitus separari*; unde sonum crepitantem inter movendum edunt. *Memoir. de l'Acad.* Vol. III. p. 238.

PITCAIRNII Sententia.

Scorbuti
Essentia.

Art. 886. Scorbutus est congeries plurium morborum naturâ diversorum. Uti febris est vitium sanguinis, sive omnium *excernendorum*, intra arterias dum fluunt, ita Scorbutus est vitium omnium aut multorum simul *excretorum*, dum per excretoria fluunt sua; vel est defectus aut augmentum in excretoriis canalibus. Pulsus in omnibus Scorbuticis est tardus (inter signa *pathognomonica*) ideoque generaliter *nasturtia* & *antiscorbutica* dicta prosunt; quia talia remedia pulsui frequentiam conciliant.

Curatio.

Art. 887. Scorbuti cura optimè eruitur resolvendo ipsum in symptomata, quibus constat, quorum remedia sunt nota.

Maculæ.

Art. 888. Pro maculis in Scorbuto exhibe *anti-icterica*; nam maculæ istæ sunt lividæ & ferè nigræ, ut in ictero nigro. (893.)

ETTMULLERI Sententia.

Signa Scorbuti
primaria.

Art. 889. Præ aliis *Belgæ & Angli* Scorbuto sunt obnoxii, *urina* plerumque est nimis flammæ, vel cum arenulis istis rufis imprægnata, in summitate vari-colorata instar *caudæ pavonis*; jejuno stomacho frequens est *ptyalismus*.
Sequen-

Sequentia ceu signa primaria Scorbuti recenset *Lindanus*, colorem purpureum semilunarem sub concavo oculorum apparentem, cruentationem gingivarum, foetorem oris, maculas in femoribus & tibiis, vacillationem genuum, phlogosin & exæstuationem per totum corpus.

Art. 890. Maximè observatu dignum est *Respiratio difficilis.* prognosticon *Sennerti* de Scorbuto: Respirationis (inquit) difficultas & pectoris angustia periculosum est malum, ob quam si medicus & adstantes suum officium non faciant, sæpè ægri *syncope* præter expectationem intereunt; sin verò fortior natura morbum diutius tolerare possit, plerumque in *hydropem* incidunt, præcipuè ii, qui purgantibus fortioribus subinde uti solent. Scorbutus calidus difficilioris est curationis quàm frigidus; imprimis Scorbutus cum diarrhœa est periculosissimus, inquit *Eugalenus*. (872. 875.)

Art. 891. Basis curandi mali hypochondriaci *Curatio.* & Scorbuti est vomitus in majori dosi; purgantia fortiora nocent, laxantia conveniunt; alvus enim semper servanda est aperta; de usu *martialium* notabilis est cautela *Tachenii*; in iis, quibus viscera tumida & infarcta jam ad schirrhosam naturam degenerant, minùs proficua. *Acetum* est nocivum, non tamen *succi acidi vegetabilium* & fructuum. *Lac* & omnia *lactinia* in Scorbuto, præmissis universalibus, quamdiu stomachus adhuc digerendo aliquid valet, sunt optima. *Mercurialia* sunt vitanda ob metum salivationis, *antimonialia* potiùs sunt eligenda. Ad curam conducunt *martialia* omnia, præmissis digestivis & vomitoriis, ut *sal digestivum hypochondriacum* [i. e. caput mortuum sp. *salis armoniac.* per solutionem, chrystallificationem, &c. factum] *tartarus vitriolatus*, *sal absynthii*

synthii [pulv. *byster. Batean.*] *antibetic.* *Poterii*, *bezoar. min. elixir. proprietat. &c.* Præmissis ita digestivis, propinandum est vomitorium, inter quæ eminent *antimonialia*, *tart. emetic.* dos. à gr. iv. ad vi. & postea per alvum *laxantia*, inter quæ *gum. ammoniacum*, *extraet. bellebor. nigr. rhabarbarum*, *mercur. dulcis* (sed parcè). Demum accessus fiat ad *martialia*, & *acidulas naturales*, *amara*, & *stomachica*, *arcanum duplicatum Mynsicht.* *Antiscorbutica specifica* sunt, *coclearia*, *nasturt. flammul. Jovis*, *trifolium palustre*, *radix raphani*, *oxylapath. bardan. ari.* *sem. sinap. abies*, *junip. chin. sarsaparilla*, *sassafr. cort. Winteran. citri, aurant. sp. coclear. rob. sambuci juniperi, sp. sal. armoniac. & sal. volat. ejusdem.*

Specificæ.

Gingivarum laxitas.

Art. 892. In gingivarum pathematis succus *salvæ*, *cocleariæ*, *rorismarini*, *gum. lacc. myrrh. alum.* utramque faciunt paginam, cui addi potest *cremor aquæ calcis supernatans.* (872. 883.)

Maculæ.

Art. 893. *Maculæ cutaneæ* sunt semper bonum signum malæ causæ foras erumpentis; internè conveniunt *diaphoretica*, *antibetic.* *Poterii*, *cinnab. antimon. tinct. coral. &c.* item *decoctum summit. pini* expectando sudorem.

Dolores crurum.

Art. 894. Ad dolores crurum internè *sudorifera*, *decoct. è lignis*, &c. Externè *sp. junip. camphorat.* item *sal armoniac. in sp. lumbricorum solut.* *Balneum quoque ex formicis earumque cubile est egregium.* (872. 884.)

Colica scorbutica.

Art. 895. " Est & colica quædam Scorbutica (inquit *Waldschmidius*) ubi ægri queruntur de intenso dolore circa lumbos, & non in intestinis, sed in musculis abdominis; ibi mesenterium afficitur, & causa morbifica hæret in plexibus nervorum succo nutritio depravato, sæpè terminatur in paralyfin, & cessante paralyfi redit dolor consuetus. Conveniunt

“veniunt antiscorbutica & nervina, diuretica,
 “sudorifica, &c.” Ad colicam & nephritin ^{Colica &}
 notham ol. amygd. dulc. in juscule gallinaceo, ^{nephritis.}
 item sperma ceti, & opiata cum cathartica, clyf-
 mata terebinth. stomachica & carminativa. (906.)

De arthritide vagâ Scorbuticâ vide infrâ.

Art. 900. Ad cephalalgiam sal volatile suc- ^{Capitis do-}
 cini, cinnab. antimonii, & usus lactis. ^{lor.}

Art. 901. Paralysis Scorbutica, ut & con- ^{Paralysis,}
 vulsiones & contracturæ curantur vomitoriis, ^{&c.}
 antiparalyticis, & antispasmodicis cum antiscor-
 buticis permistis. (872. 878.)

Art. 902. Febris Scorbuticæ signa sunt om- ^{Febris scor-}
 nia ea, quæ per se Scorbutum significant; pal- ^{butica.}
 marium interim notetur signum, quòd in fe-
 bre hæc adsint notabilia circa appetitum vitia,
 v. g. adest nimius, ut plurimum autem cum vo-
 mitu, aut depravatus, ut ad omnis generis
 falsa appetitus feratur, obstructions alvi con-
 tumaces, &c.

Art. 903. Febres hæc curantur, ut aliæ, ad- ^{Curatio.}
 hibitis etiam antiscorbuticis, arcanum duplicatum
 est optimum remedium, & sp. sal. armoniac.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 904. Scorbutus non ita frequens est ^{Sydenhami}
 morbus, ac vulgò putatur; nam multi ex iis ^{sententia de}
 affectibus, qui Scorbutici audiunt, sunt vel ef- ^{scorbuto.}
 fecta morborum fientium, vel reliquæ nondum
 perfectè devictorum, quod faciliè probatur ex-
 emplo arthritidis, podagræ, atque hydropis: re-
 bus ita se habentibus, methodus medendi non
 adulterinis illis symptomatis, sed ipso morbo,
 qualifnam is demum fuerit, ceu perfectè forma-
 to, jamque actu existenti accommodanda est.
 Sydenham. videatur locus m. p. 307.

*Vires limo-
num & au-
rant.*

Art. 905. Succi limonum aurantiorumve sunt antiscorbutica nunquam satis laudanda. " Peritissimi, inquit Piso, nonnulli Indiæ medicaſtri plus præſidii in limonibus ponunt, quàm in lapid. bezoart. aut theriacâ contra malignos morbos, & peſtilentiales febres atque ipſa venena: Ego autem ſine jactantiâ affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio ſimplici tot felices effectus in totâ praxi meâ obſervâſſe, quàm ex limonibus. Liſter.

Stranguria.

Art. 906. Sabulum rutilum tartareum in urinis Scorbuticorum excerni ſolitum nephritidem ſpurium ſæpius inducit, quatenus angulis acutis ejusdem atomi gaudent (quod patet ex adhæſione ejus tam firmâ matulæ lateribus, ut non niſi vi inde ablui poſſit) quibus partes nervoſas vellicant, & tormenta ipſis nephriticis graviora excitant, unde quoque ſæpius in ſtranguriam inducunt, in quo caſu omnia diuretica calidiora malum exaſperant; ſp. ſalis dulcis tamen hîc multum præſtat. Ephem. German. Anno 30. obſ. 44. (895.)

*Remedia
varia.*

Art. 907. Uſum remediorum ſequentium peritus non ignorat. Æthiops mineral. aqua limacum Scorbut. aq. omnium florum, aq. raphan, comp. aq. ſcelotyrbica, cereviſia Scorbutica, cereviſia Scorbutica attemperans, epithema de calce, expreſſio Scorbutica calida, expreſſio Scorbutica temperata, fotus podagricus, fotus ſpirituofus, galbanetum Sennerti, gargarisma contra fætorem, gargarism. myrrhiſatum 1, 2. Gargarisma prunellorum, miſtura ecphratica, pil. cathartic. Scorbutic. ſerum ſinapium, ſucci antiscorbutici 1, 2. tinctura cantharid. 1, 2. tinctur. gum. laccæ, tinctura antimonii, tinct. virginiana, pulv. ari comp. vinum vitriolum Martis.

ARTHRITIS.

ARTHRITIS.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 908. Podagra, exeunte *Januario* aut *Podagræ*
incipiente *Februario*, derepentè & nulla ferè *hiforia ac-*
præfensione antecedente ingruit, nisi quòd ven- *curata,*
triculi cruditate, aut apepsiâ ad septimanas ali-
quot æger laboraverit; corporis interim intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate; quæ indies augetur donec tandem detonet paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor & quasi flatuum descensus per femorum carnes cum affectione *παραμυηδῆ*, tum etiam pridie paroxysmi appetitus voracior, non tamen naturalis. Sanus lecto somnoque committitur, horâ verò secundâ post mediam noctem excitatur à dolore *pollicem pedis* ut plurimum occupante, quandoque verò *calcaneum, suram aut talum*: hic dolor eum refert, qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantum non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur rigor cum horrore & febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur (pari passu rigor & horror recedunt) idque in singulis horis donec tandem sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem officulorum *tarsi & metatarsi*, quorum ligamenta obsidet, perbellè accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ita vivum exquisitumque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum superincumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat; hinc mille conamina, sitûs tum ip-

fius corporis, tum membri affecti mutatione assiduâ, doloris sedationem incassum exambit; quæ tamen non contingit ante horam secundam tertiamve matutinam (decurso scilicet *nycthemeri* spatio à primo appulsu paroxysmi); quo tempore æger post materiæ peccantis modicam digestionem & diffationem aliqualem, subito à dolore respirat. Jam leni madore per-fusus somno concedit, à quo evigilans, dolore multum imminuto, partem affectam tumore recenter occupatam cernit. Intra paucos dies alter pes eodem dolore torquetur, easdemque excitat tragœdias; nonnunquam etiam ambos pedes in initio occupat; postquam utrumque pedem exercuerit, qui sequuntur paroxysmi abnormes sunt, tum quoad tempus invasionis, tum etiam quoad durationem; hoc tamen ubique servant, quod dolor noctu recrudescat, manè verò remittatur; atque ex serie horum paroxysmulorum constat paroxysmus, qui dicitur podagræ, diuturnior breviorve pro ægri ætate, &c. quod in vegetioribus, & iis, quos podagra rariùs invisit, diebus sæpè quatuordecim sit; in senioribus, atque iis, quos sæpius affixit, duobus mensibus; iis verò qui aliquot annis podagrici fuerunt, non priùs valedicit, quàm ætas adultior eam fugaverit.

*Paroxysmi
progressus &
terminatio.*

Art. 909. Ad quatuordecim primos dies urina coloratior est, quæ post separationem sedimentum rubrum, & quasi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimum nisi tertiam potulentorum quæ assumpsit partem per vesicam reddit, alvus item ad dictos ferè primos dies constipata est. Appetitus prostratio, rigor totius corporis sub vesperam, partium etiam non affectarum gravitas & molesta sensatio integrum paroxysmum comitantur. Recedentem

cedentem paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto veneno desquamantur.

Art. 910. Atque hoc modo se habet podagra *regularis*, cum verò vel indebita medicatione turbetur, vel diuturnior invaserit, jam per annos aliquot, phænomena sunt multum ^{Symptomata morbi post annos aliquot insistentis.} diversa à jam descriptis; jam manus, carpos, cubitos, aliasque regiones occupat; quandoque digitos distorquens, motu paulatim privans, tandemque concretionem, circa articulorum ligamenta, tophaceas generans, cretam vel oculos cancrorum æmulantes; nonnunquam in cubitis tumorem subalbum ciet, ferè ad ovi magnitudinem, qui sensim inflammatur; nonnunquam femur occupans, sensum exhibet, quasi ingentis ponderis appensi, sine dolore tamen notabili; at genu exinde petens, id acrius urget, artus jam habet æger ferè undequaque contractos & impeditos, ita ut claudicet, & permolestè prorepat.

Art. 911. Animadvertendum est, quòd ubi quis ad multos annos podagrâ laboraverit; dolor singulis paroxysmis gradatim imminuitur, tandemque *ægritudine* potius afficitur, quàm *dolore*; *dolor* & *ægritudo* quasi alternatim lacescit; **DOLOR IN HOC MORBO EST AMARISSIMUM NATURÆ PHARMACUM**, qui, quò vehementior est, eò citius præterlabitur paroxysmus, atque insuper & longior erit intermissio, & magis perfecta, & vice versa. ^{In morbo inveterato minuitur dolor & augetur ægritudo.}

Art. 912. In podagricis quamvis qui educitur sanguis pleuriticorum & rheumatismo laborantium sanguinem ut plurimum referat; attamen *venæsectio* haud minùs insigniter in hoc morbo officere ægro, quam in duobus prædictis ^{Neque venæsectio neque catarsis ullatenus prodest.}

ctis prodesse cernitur; *catharsis* etiam iustissimis de causis damnatur. Tam in hoc, quàm in aliis morbis quibuscunque, demptâ solâ peste, sudores prolicere non tam medici quàm naturæ provincia est; ideoque curatio medicamentis *diaphoreticis* incassum tentatur.

Unde difficilis est curatu.

Art. 913. In hoc morbo curando duæ sunt causæ principales præcipuè spectandæ, prima est *causa antecedens*, viz. humorum indigestio à caloris & spirituum defectu orta, altera est *causa continens*, viz. humorum calor & exæstuatio; hæ duæ toto cælo discrepant, atque hinc quæ huic profint remedia alteri obsint, unde hic affectus tam difficilis est curatu.

Præcipua indicatio curativa.

Art. 914. Quæ *ventriculum roborant & concoctionem* adjuvant, medicamenta *digestiva* appellata, intentioni adimplendæ conferunt; huiusmodi sunt *radix angelic. enul. campan. & antiscorbutica*, è medicamentis vulgò cognitis *theriaca Andromachi* concoctionibus roborandis præ cæteris confert. Inter simplicia *cortex Peruvianus* primas obtinet, cum sanguinem corroborat vegetumque reddit, si ejus grana aliquot manè & serò assumantur. Medicamenta *digestiva* modò laudata præcipuè in paroxysmorum intervallis, idque longissimè à paroxysmo insecturo in usum revocanda sunt majori cum fructu. Liqueur sequens, utpote qui gustu ac colore jucundo est, auctori maximè arridet; R. *Rad. sarsaparil. ʒvj. chin. lign. sassaf. ras. C. C. ana ʒij. glycyrrhiz. ʒj. coq. in aq. font. cong. ij. per hor. dimid. deinde stent clausè super ciner. calid. per hor. 12. postea ebulliant ad tertie partis consumptionem, cum primùm ab igne amoveatur, infund. sem. anis. ʒβ. post hor. ij. coletur liquor & per residentiam depuretur, &c.*

Art.

Art. 915. Tollere nodosam nescit medicina ^{Topbi.} podagram; exercitatio tamen *tophorum* generationem præscindit, & etiam generatos & induratos solvit: si cuivis innotescerit medicamentum, quod & celare vellet, æquè efficax in hoc morbo, ut in chronicis plerisque, ac est *equitatio* constans & assidua, opes ille exinde amplissimas faciliè accumulare posset. (931.)

Art. 916. In debilitate & languore ventriculi ^{Languores.} li aut ventris torminibus neque *vinum gallicum rubrum* vel *iberiaca Andromachi*, neque aliud quodlibet è *cardiacis* mihi hætenus notis pares habet vires, ac *vini Cnariensis* haustulus subinde deglutitus languore atque ægritudine urgentibus.

Art. 917. Sin autem gravius aliquod symptomata ex retrocessu materiæ podagricæ subito ^{Arthritidis retrocessio.} ingruat, & mortem ægro minitetur, neque vino neque exercitio suprà laudatis fidendum est, verùm modò non caput, at partes vel naturales vel vitales ejusmodi malum impetat, ad *laudandum* cum *cardiacis* permistis statim confugiendum. Signum *retrocessionis* materiæ Arthriticæ, est ægritudo ingens cum vomituritione & aliquali ventris dolore; in hoc casu congium unum *liquoris* posset. vel alicujus istiusmodi devoro, & cùm totum per vomitionem rejecerim, tum ebibo haustum *vin. Canarin.* cum *laudan. liquid.* gr̃ xvij. in lecto ad quietem me componens. *Schedul. monit. p.* (934.)

Art. 918. Ad diarrhœam, si *laudano* non ^{Diarrhœa.} obtemperet, unicum remedium est, ut *sudor* provocetur methodo & medicamentis huic usui destinatis; quod si fiat ad biduum triduumve per duas tresve horas continuas, sistetur ut plurimùm diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. (937.)

Art.

Peripneumonia.

Art. 919. Metastasis materiæ peccantis in pulmonum lobos pari modo tractanda est, quo peripneumonia absoluta, viz. *venæsectione*, &c. (941.)

Nephritis.

Art. 920. Si podagricis superveniat *nephritis* (quod sæpissime accidit) posthabitis aliis bibat æger magnâ copiâ *liquor. possit.* cui *radix* (& *fol. alb. & malv.*) incoct. sunt. Et injiciatur *enema*, & postremò exhibeatur *laudani* dosis grandior. (938.)

Therapia radicalis adhuc desideratur.

Art. 921. *Therapia radicalis* podagræ adhuc in *Democriti* puteo latet: neque temerè curanda est arthritis; quid enim est nisi naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur.

LISTERI Sententia.

Arthritidis causæ.

Art. 922. Ductus humori pituitoso in artubus excernendo dicati, aliquo modo labefactati, i. e. vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo, ex nimia Venere, à quâ tot motus articularum convulsivi, ex frequenti usu vini, &c. quibus iidem ductus vehementer resolvuntur; vel ex naturali quâdam imbecillitate, quâ contractioni impares sunt; vel obstructi ex aliquâ longâ hæmorrhagiâ; ex crapulâ & otio, humor ille ex cruda jam & lento fero confectus, in ductibus articularum excretoriis moram trahendo, facilè putredinem & acrimoniam concipit, & ichorosus tandem fit; ipsa denique ossa rodendo, illa in tophos dissolvere potis est; quod satis constat ex ossibus cariosis vermiculato quodam opere profundè insculptis. Unde primùm atrox dolor, nempe à continuâ distentione & dilatatione ductuum, à corrumpente humore, ex nativâ autem partium

tium istarum conformatione dolor acerbior evadit: atque hinc illi sensus stricturæ infinitæ, compressionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctiōum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus viam sibi faciat.

Art. 923. Ad dolorem mitigandum (932.) *Ad dolorem & sitim in artbritide laborantibus.* sequens cataplasma præscripsi; R. Mic. panis filiginei ex lacte coct. ℥j. croci ℥β. aloes succotrin. ad pulv. sicc. & friabilem ustulat. ℥iij. ol. lilior. q. s. m. f. cataplasma. &c. alio paroxysmo atroci Emplast. viride glyconis apud Scribonium Largum descriptum adhibui non minori cum successu; R. Aeris ust. ærugin. ana ℥vj. sal. gem. gum. ammoniac. thur. ana ℥β. aristol. rotund. ℥j. alum. ℥β. myrrh. galban. aloes. ana ℥j. ceræ ℥ij. terebynth. chie ℥iβ. ol. ℥j. m. f. s. a. empl. Decursu morbi ad sitim leniendam convenit hujusmodi aq. limac. ad ℥vj. ter in die; R. Cochlearum bortenf. NM. ℥j. lact. recent. ℥xij. cautè distillantur evitando empyreuma ad medias. Sing. ℥j. adde succ. limon. matur. ℥β. sacchar. cand. q. s.

Art. 924. Unica illa aurea regula de abstinentiâ mihi certè maximè arridet; nempè ut iis, quibus aut integra sanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi sunt, PARVA CIBATIO SUMMÆ CURÆ SIT: atque hoc omnibus hominibus, quocunque statu & conditione sint, cū ipsius quoque EXERCITII loco esse potest, etiam pedibus ex toto captis.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 925 Arthritis ferè per paroxysmos affligere solet, extra quos, nisi in inveterato malo, satis commodè se habent ægri; quoties imminet paroxysmus, alvus ferè segnior evadit, ægri molestiam quandam haud benè explicat.

Signa arthritidis appropinquantis & Symptomata præsentia.

plicabilem circa præcordia sentiunt, consuetum excrementum intra pedum digitos non reperitur, & circa articulos tensio percipitur; hinc dolor pungens, lacerans & pulsans, interdum ardens in Arthritide calida dicta; in hæc symptomata sunt acriora, sed breviores sunt paroxysmi; in frigida tumor plus minus oedematofus, nec nisi post longum tempus evanescens; in incremento paroxysmi conqueruntur ægri de æstu circa regionem stomachi, hinc sitis, & appetitus prostratus. Hæc ferè ipsa symptomata in dolore ischiadico occurrunt; si crebrius redeant paroxysmi, & vehementius affligant, insigniter debilitantur articuli. *Bacchus dicitur pater, Venus mater, & Ira obstetrix Arthritidis.*

Qualia remedia utiliter usurpantur.

Art. 930. Ingruente podagrâ convenit vomitus, & forsan blanda purgatio, quæ omnino vitanda est in statu morbi. Opiata nunquam ferè sunt proficua, malum contumacius reddunt, & motum naturæ impediunt. Optimè conducunt fixa acida absorbentia, volatilia, &c. Venæsectio minus convenit, nisi in ischiadico dolore; in principio paroxysmi, decoctum è lignis, spiritus cochlear. trifolium palustre, &c. laudantur. Topica non nisi præmissis universalibus locum habent; narcotica fugienda sunt; symptomata adjuncta sunt consideranda, ardor, dolor, tumor, &c. Topica non nisi in statu morbi sunt applicanda; laudantur sp. lumbricorum cum camphorâ, sale armoniaco, &c. sp. theriacalis camphorat. misturæ ex calce viv. & sal. armoniac. affundatur sp. vini, & huic distillato adde camphoram, & sic optimum habetur specificum in inflammationibus podagræ. Flores sambuci in lacte cocti dolorem leniunt. Caro bubula sine pinguedine manè & serò mutata dolorem compescit, & omnibus præfertur; item stercus bubulum cum urinâ

urinâ humanâ putrefactâ, in quâ calx viva extincta est; Sapo Venetus in spiritu vini solutus cum additione olei juniperi & petrolei insigne facit unguentum.

Art. 931. Vesicatoria in malo ischiadico multum conducunt. *Ischias.* Ad tophos (915.) caseus vetus & putridus cum decoct. suillæ est proficiuus. In malo ischiadico omnibus encomiis dignum est Poterii emplast. de pice sulphuratum; R. Pic. naval. ℥iv. terebinth. Ven. ℥β. mastich. succin. ana ℥ij. sulphur. commun. ℥β. m. f. empl.

PITCAIRNII Sententia.

Art. 932. In Arthritide nihil ages urgendo *Pitcairni methodus.* pharmaca purgantia; vomitoria profunt, post illa mercurius sensim datus. Parti dolenti (923.) applicare licet balsamum Guidonis, aut lintea liquore sequenti madentia; R. Aq. font. fervent. ℥viij. arsenic. alb. vel flav. ℥ij. calcis viv. ℥vj. digere per hor. 24. lento igne. [Sed de ejus usu incidit mihi suspicio.] Si dolor accedat in ventriculo, utere NM. condit. pulv. rad. sarsaparil. cort. Peruv. ol. cinnamon. zinzib. condit. &c. Proderit etiam in podagrâ decoct. sequens; R. Vin. alb. vel cerevis. ℥viij. lact. fervent. ℥iv. ablato coagulo immitte bacc. oxyacanth. ℥j. coq. per hor. dimid. bibat æger ℥j. manè & vesperi.

MUSGRAVII Sententia.

Art. 233. Sedes Arthritidis propria & exoptatissima est in artubus, non in trunco corporis; *Sedes arthritidis propria in artubus.* posteriori autem casu, non priori mortem minatur: "quid agendum sit, brevi comprehenditur
"in divini Hippocratis effato, nimirum, revel-
"lenda ea, quæ quò non oportet repunt: fin
"autem quò convenit, iis viam sternere oportet,

“tet, ut singula eò vergant.” Quando *recessus* fiat miasmatis Arthritici in partem aliquam internam, morbum istius partis adeò exquisitè imitatur, ut de existentia ipsius minimè constaret, nisi Arthritis regularis præcesserit.

*Indicatio
generalis in
arthritide
anomalâ.*

Art. 934. Medendi indicatio generalis est, ut Arthritide anomalâ pars affecta quàm citissimè, quàm tutissimè levetur; accuratè itaque perpenso morbi genio, juxta partem quam occupat, & factis necessariis *evacuationibus*, optimè felicissimèque curatio perficitur per materiæ in artus translationem; hoc enim est ipsum naturæ propositum. Medicamenta huic intentioni inservientia interna, *expellentia* dicta, sunt plerumque *cardiaca*, quæ satis nota sunt; ad extrudendam autem Arthritidem nihil potentius aut efficacius invenitur quàm *chalybs nutritus* (præparationem videbis apud auctorem.) *Topica*, quæ Arthritidem artubus invitant, sunt emplastra ex *gum. caran.* vel *oxycroc.* vel *cephalic. cum pice Burgund. dimidio vel triente*, vel *ceratum viride* vulgò *Hatcase*; &, si vires ægri ferant, & res in dubio versetur, *Phænigmus* seq. *R. Ferment. vet. partes ij. sem. sinap. rad. raphan. sylv. allii, cacumin. rut. sim. columbin. ana partem unam, contunde cum aceto vin. alb. q. s. & redige ad spissitudinem cataplasmati.* (917.)

*Arthritis in
ventriculo.*

Art. 935. Si Arthritis ventriculum occupet, ibique commoretur, indicatur lene *emeticum* ex decocto *sol. theæ viridis*, vel *cardui benedicti*, vel ex *sale vitrioli*; &, finitâ operatione, *paregoricum*; convenit etiam interdum *catbarfis*, & demum Arthritis in artus omni vi depellenda est, ut ante ostensum est.

*Colica ar-
thritica.*

Art. 936. In colicâ Arthriticâ propinari debet *catbarticum* huic morbo idoneum, & tunc *podagram expellentibus*, unâ cum *anticolicis*, utendum

tendum est; *fotus* etiam & *linimenta* suum habent locum; sed (quod maximi est momenti) probè animadvertendum est, & recordandum, quòd vana & frustra arthritidis regularis in artubus excitandæ sit spes omnis, quamdiu intestina fuerint immunda, fœcibusque onerata.

Art. 937. In diarrhœâ vel dysenteriâ arthriticâ laudano sensim cohibendus est fluxus, & postea expellendus est cum cautelâ inimicus. (918.)

Art. 938. In paroxysmo arthritico & nephritico simul *paregorica* sunt necessaria: *adeps cuniculi* externè inunct. dolorem mirificè lenit ex senis calculosi experimento. (920.)

Art. 939. In asthma arthritico cura variè instituenda est pro diversitate morbi vel *sicci* vel *humidi*; arthritidis (si fieri possit) in artubus excitanda est; interim in spirandi difficultatibus omnium maximè certissimèque inflationem mirum in modum cicurat compescitque *potio Coffee*.

Art. 940. In anginâ arthriticâ plurimum valet sequens gargarisma; ℞ *Aq. bord. t̄bj. diamor. ʒiij. sp. sulph. per campan. quantum lingua ferre poterit. m. nihil verò pulvere sequenti præstantius efficaciusve novi*: ℞ *Crystal. mineral. sacchar. crystal. ana p. æ. misce, teneatur in ore ʒj. donec saliva abundaverit, tunc expuatur, & repetatur frequentissimè; mirum quantum hinc saliva, &c.* (941.)

Art. 941. " In pleuritide, peripneumoniâ & " anginâ arthriticâ non novi præstantius remedium, quam infusum vel decoctum *stercoris equini*; est etenim medicamentum non modò iis affectibus primariò proficuum, sed etiam arthritidis in artus expulso fortissimus; " expertus loquor." (919.)

Art.

Arthritis
caput pe-
tens.

Art. 942. Arthritis caput petens, varios ac periculosos producit affectus, cephalalgiam, vertiginem, apoplexiam, convulsiones, paralyfin, &c. in his affectibus cerebrum quàm citissimè allevetur *evacuatione*, *revulsione*, & in artus *amandatione*; in hujusmodi casibus ægrotantium pedes in *aquam fontanam fervidam* immitti curo, ibidemque ad tempus detineri, unde capiti juvamen præsentaneum obtinetur.

Consulendus
est auctor.

Art. 943. " Si doctissimum auctorem inspicere haud graveris, ille tibi plura amplissimè suppeditabit de arthritidis anomalæ ætiologiæ & curatione.

FARRAGO Sententiarum.

Temperantia.

Art. 944. Omnia remedia calculosis & podagricis præscripta inutilia propemodum erunt, nisi *vinum*, *venus*, *otium*, & *crapula* temperantiùs usurpentur. *Baglivius*.

Dietæ lactica.

Art. 945. Novi quosdam insigne levamen accepisse ex *dietâ lacteâ* per tres aut quatuor menses sine ullo alio alimento: alios verò ex *lactis* usû deterius habuisse, viscerum obstructions contraxisse; ideoque sine prudentis medici consilio utrùm conveniat, necne, haud temerè ineatur. *Willis*.

Art. 946. Cui ego olim articulorum doloribus vexarer (inquit *Sennertus*) & varios de eâ re authores legerem, in eo omnes consentire animadverti, in arthritidis curatione, plus spei in *bonâ dietâ*, quam in medicamentis ponendum esse.

Art. 947. Summarium præscripti celeberrimi D. B——e pro Nobili quodam Anglicano ad *arthritidem eradicandam* hujusmodi fuit:

—Lac novum cum duplici aquâ commistâ, repudiatis aliis quocunque liquoribus, solummodo

do ad potandum concedendum est; utcunque tamen *coffee* & *thea* modicâ quantitate interdum permittenda sunt, his verò sorbitionibus lac semper jungendum est. Manè cum primum expergiscaris, coctionibus plenè ac perfectè absolutis, libram aquæ fontanæ bibas, suadeo; & deinde elapsis duabus horis ad jentaculum accedas; cui sufficiat lac coctum addito exiguo pane, jusculum avenaceum, cum vel sine lacte; interdum *coffee*, *thea*, vel *chocolata* cum lacte temperata, panis butyratus, &c. Prandio nihil edendum est, nisi ex avenis, hordeo, oryzâ vel seminibus millii paratum fuerit, radices dauci vel raparum, spinachia, fabæ vel pisæ, &c. admitti possint in victum; quinetiam fructibus vesci, cum maturi sint, non interdico; pyra vel mala furno cocta inter edilia minimè contemnenda recenseantur; sed præ reliquis panem biscoctum cum lacte commendo; aliquando, sed rariùs, de piscibus non salitis modicum comedere licebit. Acida & salsa vitanda sunt. Cœna sit lac & panis. Horâ 9. vespertinâ vel citiùs cubitum eundum est. Somno indulgeas; quanto enim plus somni capis eo melius tibi cessurum est. Frictio sicca artuum manè & vesperi repetita plurimum valet: Humores enim dissipat & nodorum ac tophorum generationem prohibet: Exercitium inter primaria auxilia pono, equitatio licet potior sit quàm curru vehi, ambo tamen utilia sunt, & in eorum frequenti usu esse debes. Inter exercendum solummodo caveas, ne aeri frigido ac humido teipsum nimium exponas. Si denique his non obstantibus arthritis insultum faciat, & cum vehementiâ desævierit, quod vix credibile est, interdum dosin laudani exhiberi, par-

câ

ca licet manu & non nisi premente necessitate, concedimus. Transitus à communi vivendi more ad hoc vitæ genus est tutissimus, neque est quod extimescas à subitanæ mutatione; sed hoc semel instituto, in eo usque ad vitæ terminum persistendum est: nam reditus ad luxum & liberam vivendi consuetudinem periculo haud vacaret. Arthritis hæreditaria perinde ac adventitia huic regimini cedit: labes etenim morbi in gremio sanguinis latitat, & in utroque genere hujusmodi victu facillimè exterminabitur. Amplexibus venereis ne nimis obedientem te geras, concubitus illicitos omninò fugias, &c.

*Remedium
celebre.*

Art. 948. Perquam celebre fuit præscriptum sequens aliquando apud *Londinenses*: *℞ Rad. turbit. bermodaet. jalap. tartar. vitriolat. ana gr. xv. m. f. pulv. in haust. vin. alb. sumendus singulis mensibus.* In eundem etiam usum *electuarium caryocostinum* à quibusdam valde prædicatur. Ast omnium vomitus podagræ est prophylacticum præstantissimum, qui potest provocari emeticorum ope in insigni humorum colluvie, ubi juncturæ admodum laxæ, & morbus præforibus est. Atqui *Podagricus* est vir sui arbitrii, præceptis medicis non auscultat, sed genio in valetudinis incommodum plerumque indulget.

*Ad nauseam
ventriculi.*

Art. 949. Ad nauseam ventriculi in hoc morbo frequentem non datur præstantius remedium quàm *vinum Canariense radice zedoariæ medicatum. Tinctura corallii* specificum audit.

Art. 950. Singularis est ista clarissimi *Verulamii* methodus. *℞ Mic. panis albissim. ℥iij. coq. in lacte recent. sub finem add. flor. ros. rub. ʒjβ. croc. ʒβ. ol. ros. ʒj. m. f. cataplasma*

ma parti affectæ applicand. subtepidè; post horas tres amoveatur, & usurpetur fots sequens per horæ quadrantem cum coccineo panno vel lanâ ejusdem coloris; R. *Fol. salviæ* mß. *rad. cicut.* ʒvj. *brion.* ʒß. *fol. ros. rub.* p. ij. coq. in aq. font. in quâ chalybs candens sæpius extinctus fuerit ℥iv. ad ℥ij. colaturæ add. *sal. marin.* mß. statim post usum fotûs applicetur *emplast. diacalcit.* cum *ol. ros. malaxat.* *Baconis bist. nat.* “ In podagrâ unicum commendamus

“ *topicum* (inquit *Dolæus*); *repellentia* verò in hoc affectu non magni facimus, quia inde plus damni quàm commodi experti sumus. Sequens verò pro arcano hîc in solatium podagricorum communicare voluimus, quod nunquam te frustrabit effectu, modo in tempore adhibeas; *mille enim experiētiis est comprobatum*, quòd extrahat dolores podagricos non repellendo eosdem, sed morbificam materiam extrahendo, resolvendo, & discutiendo. Quandoquidem primordia sunt ut plurimùm ab aciditate hostili, ad corporis ambitum delatâ, & artus molestante; unde podagræ character digestionem afficit. R. *Confect. hamech.* ʒj. *pulv. jalap.* ʒß. *extract. trifol. fibrin.* ʒij. *litharg. aur.* ʒvj. *sapæ antimon.* ʒß. *sacchar. canth.* ʒvj. *ol. olivar.* q. s. *ceræ & picis parum f. s. a.* emplastrum, quod imponatur artubus dolorificis quamvis inflammatis, & relinquo, donec dolores & humores evanuerint, quod mirè præstat.

Art. 951. Remedia sequentia interdum pro re natâ in usum adduci possunt; *allium conditum*, *aq. omnium florum*, *aurum mosaicum*, *balsamum Rhamelii*, *cinnab. antimonii*, *electuarium caryocostinum*, *empl. pleuriticum*, *empl. smecticum*, *epi-*

*thema saponaceum, expressio millepedum. Flores
salis armoniaci martiati, fots podagricus, gum.
guaiac. mistura balsamica nephritica, rob. Sambuci
ferè specificum.*

ISCHIAS.

COELII AURELIANI Sententia.

*Accurata
morbi histo-
ria.*

*Art. 952. Dolor Ischiadicus nunc ex mani-
festis, nunc ex occultis causis generatur, ut sus-
ceptione frigoris, terrenâ cubatione, casu aut
repentino percussu, vel luxatione, venere im-
modicâ, vel morbo aliquo prægresso. Adest
primò membri affecti gravedo & difficilis mo-
tus cum levi torpore ac formicatione, in qui-
busdam cum vehementi, pungenti, ac fervido
dolore, & ad sensum patientis tanquam serpen-
tis convoluti motu; interdum etiam adest fe-
bris, ut se in lecto continere non valeant æ-
grotantes; dolor in vertebro sentitur, dehinc
inarticulationes partium vicinarum penetrans,
ad poplitem pertingens atque suram, de-
hinc etiam ad talum, & pedis summitatem:
progressu temporis fit cruris totius extenuatio
cum debilitate, & ejusdem abbreviatio, & mi-
serrima claudicatio; quidam ambulant, capiti-
bus digitorum gradientes, alii antrorsum, alii
extrorsum, &c. Loci principaliter affecti sunt
periosteum & musculorum capita sive inserti-
ones; aliquando in abscessum tendit. Si quis
velit, consulat authorem de curatione.*

*Art. 953. " Methodus medendi hunc mor-
" bum satis contumacem D. Cheynei ex sugge-
" stione præclari Pitcarnii sic se habet: Sumat
" æger pro virium sufficientiâ & ventriculi to-
" lerantiâ spiritus æther. terebinth. à ʒj. ad ʒij.
" vel*

“ vel 3ß. cum triplici quantitate mellis purissimi
 “ quotidie mane jejuno ventriculo ad 4. 6. vel ad
 “ summum 8°. vices, superbibendo haust. ij. vel
 “ iij. ser. lact. cum vin. Canarien. alterati. In-
 “ termitti potest ad diem unam aut alteram,
 “ si nauseam pariat; diebus, quibus spiritum
 “ assumpserit, horâ decubitûs capiat dosin Pil.
 “ Matthæi. Spiritus *Æthereus* est iste, qui in
 “ distillatione inter spiritum & oleum prodit.
 “ Hæc methodus doloris vehementiam (in-
 “ quit author) *infallibiliter* aufert manente so-
 “ lummodo artûs quâdam debilitate. Et ut
 “ reliquiæ penitus eliminentur exhibenda est
 “ dosis *florum sulphuris* in lacte ad tempus bis
 “ in die.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 954. Si alia non proficiant, ad *causti- Causticum.*
 cum deveniendum est; ipse uti soleo *foliis ra-*
nunculi vel mixturâ *calcis vivi & saponis liquid.*
 hæc summoperè confert. *Baglivius.* Folia ra-
 nunculi (inquit *Ettmullerus*) contusa & regioni
 lumbari applicata per 6 horas, donec vesicas
 excitent, quæ discussæ pro more suo emittunt
 serum acre, *Ischiadicum* dolorem penitus tol-
 lunt & morbum subigunt, p. 630. Applicatio
foliorum ranunculi flammei minoris facta fuit paulo
 infra genu à *circumforaneo* quodam ut ipse ob-
 servavi plusquam triginta abhinc annis cum suc-
 cessu mirabili: Ego quoque plus semel idem
 experimentum compertum habui.

Art. 955. Radix Brion. alb. recens tusa &
 cum ol. sem. lini mixta & loco dolenti tepidè
 applicata mirum in modum dolorem pacat;
 & renovandus est labor, donec tota materia
 morbifica transudetur. *Tachenius de morborum*
principiis. Laudatur *empl. Poterii* (931.) “ Em-
 A a a 2 “ plastrum

“plastrum sequens in praxi expertus sum; R.

“*Pic. Burgund. q. s. malaxetur cum q. s. ol. sem.*

“*sinap. per expressionem. Emplastrum Ischiat.*

“quoque applicari potest.

Colocynthis.

Art. 960. Colocynthis clysteribus indita privatum coxendicum doloribus prodest. Lister. Interna eadem ac in podagrâ.

LUES VENEREA.

ETTMULLERI Sententia.

Lues Venerea.

Symptomata varia.

*Art. 961. Innotuit hic morbus Europæis non nisi circa annum 1493. Controvertitur, an veteribus cognitus fuerit, necne. Primò post impurum coitum plerumque exoriuntur, inflammatio præputii & tumor, urinæ ardor, gonorrhœa, bubones in inguinibus, pustulæ variæ in pene & aliis partibus, atque hinc ulcera fordida & maligna, cancrofa & callosa, progressu temporis etiam ossa corrodentia, dolores atrocissimi noctu exacerbantes, nodi, tophi, calor in volis manuum & plantis pedum, atque hinc fissuræ & excoiationes, verrucæ, condylomata, &c. circa anum pilorum deflu-vium, maculæ rubescentes, flavescentes, aut livefcentes. Inflammatio testium, raucedo, u-vulæ relaxatio & erosio, palati ulcus, ozæna, tinnitus aurium, surditas, cæcitas, scabies, ta-bes, &c. Sed hæc symptomata omnia non cuivis contingunt; non rarò sub larvâ *scorbuti* & *artbritidis* latitat. Ægri ut plurimùm rem cum infectis se habuisse constanter negant.*

Morbus variè incipit.

Art. 962. Paulò post congressum impurum circa penem aut vulvam æstus exoritur, aut ardor urinæ, hinc inter biduum aut triduum gonorrhœa; interdum nullum succedit gonorrhœa, sed virus per cutem potiùs ad inguina

inguina fertur, & bubones excitat; contingunt etiam quandoque ulcera callosa in scroto ac perinæo; interdum ulcus cancrosum ac callosum inter præputium & glandem; in quibusdam intumescunt testes. Sanguis missus in lue inveteratâ ferè maculis lividis aut colore quasi cœrulescente in superficie conspici solet. “ In *Maculæ ac pustulæ.*
 “ lue confirmatâ (ut rectè observavit *Lommius*)
 “ erumpunt maculæ frequentes, eæque more
 “ lentiginis exiguæ, aliàs rubræ, aliàs flavæ;
 “ in fronte quoque & temporibus & pone aures, maximè circa radices capillorum, dein in capite, vel etiam universo corpore, malignæ
 “ pustulæ, tumoresque non unius coloris efflorescunt, quæ sponte sanantur, iterumque
 “ passim expullulant: pustulæ modò flavæ,
 “ modò rubræ sunt, rotundæ omnes, siccæ,
 “ puris expertes, & aridam crustam habent;
 “ ex his deinde in ambitum serpentibus pustulis, cutemque cavantibus, ulcus oritur virulentum & fordidum.

Art. 963. Galli faciliùs salivant & citiùs curantur quàm Germani. Inter *sudorifera* eminent *guaiacum* & *sarsaparilla*, & regula semper observanda est in *frigidis* guaiacum, *calidis* sarsaparilla; decoctis *sudoriferis* non incommode addatur *antimonium crudum*. In inunctione mercuriali tutiùs procedunt, qui artuum flexuras, inguina & alas sufficienter fricant; abdomen, pectus, & caput non inungenda, aut rarissimè.

Art. 964. In gonorrhœâ effluit humor cum *Gonorrhœa.*
 acerbo dolore à locis circa penis radicem, ubi sunt prostates, primò seminalis aquosus liquor, qui hinc successivè flavescit, tum magis accrescit, tandem viridescit, aut cœrulescit, non raro

Curatio.

rò graviter foetet; urina cum acerbo dolore mittitur; supervenit tumor præputii & glandis, & ulcuscula, interdum carunculæ in urethra. Præter cathartica mercurialia convenit privatim emulsio ex sem. cannabis viridis parata, os sepiæ, terebinthina, saccharum Saturni, &c. multum laudatur mercurius præcipitatus viridis, & mercur. dulc. balsam. Saturni terebinthinatum, ex sacchar. Saturni & ol. terebinth. blando igne paratum, egregiè conducit, ubi ardor nimius circa renes & genitalia, ut & camphora; item infusum cantbaridum in vino, quod expertum est remedium medici cujusdam Belgicæ. R. Pulv. cantbarid. ℥j, infund. in vin. Rhenan. ℥iij, vel iv. infusum stet per aliquot dies in loco tepido, & postea filtretur liquor, usus tempore misceantur coch. vi, vij, vel viij. cum cantbaro vini, &c. Resina ligni guaiaci, balsam. de Capaibe, specificum habetur, antimonium diaphoreticum, bezoardicum minerale, aqua simplex in quâ argentum vivum incoctum fuerit. Injectio. R. Aq. cal. viv. ℥iv, mercur. dulc. ʒß, sacchar. Saturn. ℥j. m. pro injectione. Usurpetur liquor per residentiam depuratus. (980. 126.)

Digressio de Gonorrhœis non virulentis.

Gonorrhœa vera non virulenta.

Art. 965. Gonorrhœa vera est, in quâ semen verum effluit. Succus citri, granator. limon. &c. sunt remedia optima, venerem extinguunt, præcipuè si camphora & terebin. in usum adhibeantur, ut & emulsio cum sem. cannabin. sacch. Saturn. os sepiæ (specificum) cum ceruss. antimonii, balsam. capiv. extract. rad. tormentil. vel ejus decoct. Lenis purgatio cum bolo mercuriali. & die sequent. rhabarb. externè fots astringentes, &c.

Art.

CAP. IX. *Lues Venerea.*

367

Art. 966. *Gonorrhœa notba, benigna dicta,* ^{*Gonorrhœa notba.*}
non virulenta, est quando materia, non semen
verum continuò effluit ex pene citra tentiginem
aut pruritus venereum, diu durans sine multâ
virium prostratione, *fluori albo* mulierum res-
pondens; *gonorrhœa catarrhalis* vocari solet.
Partes affectæ sunt glandulæ prostatæ, nimis
laxæ vel exulceratæ.

Art. 967. Cura debet institui generalis, ^{*Curatio.*}
gestio rectificanda, stomachus roborandus, crudi-
tas corrigenda, pars affecta astringentibus firman-
da. Est affectus *catarrhalis*; *rosmarinus decoct.*
è lignis acidulæ profunt; interdum à scorbuto
pendet. Non nimis citò supprimenda est hæc
gonorrhœa. Ad maiorem cautelam aperiendus
est *fonticulus* in crure.

Art. 968. *Ulcuscula* glandis & præputii cu- ^{*Ulcera*}
rantur cum unguento *diapomphol.* & *mercurio* ^{*glandis, &c.*}
dulci; si fuerint cancrofa & callosa in usum ve-
nit solutio *mercurii sublimat. corrosiv.* in *aq.*
plantag. Si præputium insigniter tumet, & in-
flammat, applicetur solutio *sacchar. Saturn.* in
aq. calcis, item *camphora* in *ol. amygd. dulc.* so-
luta. (984.)

Art. 969. In mulieribus exulcerantur partes ^{*Ulcera va-*}
internæ vaginæ, & faniem plorant plùs minùs ^{*gine.*}
purulentam ac lividam, cum insigni dolore ac
molestiâ; nec multo diversam à virorum postu-
lant medelam.

Art. 970. Pro pustulis & tuberculis lac vir- ^{*Pustulæ,*}
ginale.

Art. 971. Ad ulcera sananda unguent. *basil.* ^{*Ulcera.*}
cum *mercur. dulc.* (968. 982.)

Art. 972. *Ulcera* oris & palati curantur cum ^{*Oris & pa-*}
gargarism. ex *decoct. lign. cum melle ros.* & ^{*lati ulcera.*}
pauco alumine. *Ozæna decoct. emol. bord. alth. ozæna.*
&c.

&c. primò tractanda est ad removendam crustam, & postea decoct. è lignis, &c. tanquam palati ulcera. Omnia hæc ulcera sub *litu mercuriali* sponte evanescunt, nec metuenda sunt ulcera oris; nam per *salivationem* citiùs sanantur.

Bubones.

Art. 973. Bubonum suppurationi & apertioni pro eliciendâ virulentiâ, maturè opéra danda est, internè *sudorifera* exhibenda sunt, externè *suppurantia*, quin & *cucurbitæ*, &, si secundum votum haud succedant, aperiantur *lanceolâ* profundius intrusâ. (991.)

*Quot modis
contagium
propagatur.*

Art. 974. Lues venerea contagiosa est, generatione, lactatione, contrectatione, salivâ, sudore, liquido genitali, exhalatione; & quâ parte contrahitur, primò se manifestare solet. *Boerhaave.*

SYDENHAMI Sententia.

*Methodus
salivandi.*

Art. 975. Lues confirmata non nisi per *salivationem* ab *hydrargyro* excitatam extirpari potest; ad hanc autem rectâ licet procedere, sine ullâ præcedente evacuatione aut corporis præparatione. Unguentum præscribere soleo ex *axung. porcin. ℥ij. argenti vivi ℥j.* cum hujusce parte tertiâ brachia, crura, tibias ad tres noctes continuas manibus suis ægrum perungere permitto, ita tamen ut nè axillas, neque inguina neque abdomen attingat uspiam. Post tertiam inunctionem gingivæ ut plurimum intumescunt, & *ptyalismus* suboritur; si verò intra id tempus haud procedat, tum *turbith. mineral. gr. viij. in conserv. ros. rub.* exhibeantur ægro, quod remedium vomitum ciet, & ptyalissimum suscitabit; & postea si salivatio jam incœpta priùs elanguescat, quàm symptomata penitus disparuerint, extimulanda est subinde cum

cum dosi *mercur. dulc.* Diætam quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus, ac in catharsi, imperanda sunt.

Art. 976. In quibusdam reperitur *idiosyncrasia* Quid agendum sit, quando *ptyalismus* excitari non possit. peculiaris tam salivationis respectu, quam purgationis, ita ut methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minus *ptyalismus* movere; in huiusmodi ægris cavendum est medico, nè importuniùs urgeat, recalcitrante naturâ, & horrenda symptomata accersat; lentè itaque festinet & moras trahat *mercur. dulc.* ℞. semel in septimanâ exhibendo, & quantumvis salivatio ad plenum nunquam affurgat, æger tamen copiosius quàm pro more solito expuet, & foetor justæ salivationis comes adfuerit; atque hac methodo morbus expugnabitur concessio debito temporis spatio. His ritè peractis (etiãsi morbus penitùs profligari videatur) quo minus recidivam postliminò patiatur æger, (utcunque benè se habeat) capiat *mercur. dulc.* ℞. semel in septimanâ ad 4 vel 6 vices. “ Unguenta mercurialia minore quantitate, quàm ad *excitandum ptyalismus* sufficiat, inuncta, & diutius continuata, universa Luis venereæ symptomata tollere & morbum penitus eradicare à quibusdam perhibetur.

LISTERI Sententia.

Art. 977. Lues venerea est morbus contagiosus ab humore aliquo venenato, ferè in Origo luis venereæ. contractu ulceribus doloribusque se manifestans. Ab *insulis Americanis*, in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus populariter grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat: Credibile est à

B b b

serpen-

serpentino genere vel morfu vel cibo assumpto illum ortum esse. A serpente aut scorpione percussus coitu levare produnt; verum foeminas venere eâ lædi authore *Plinio*, magnum argumentum originis Luis Venereæ ab aliquo infecto venenato. Ictus serpentum omnium malorum pessimum, ideò Lui Vener. comparandum. Quis adeò dubitet istam luem ex animalibus ortam esse: nam penis ab istis moribus venenatis vehementer intenditur; & *satyriasi*, id est, furore & libidine perciti nihil præter coitum anhelant. Ita quod vulneratis remedium foeminis calamitas est; & à foeminis sic infectis invicem mares conflictantur in posterorum diram perniciem. (*De humoribus*, p. 417.)

Curatio.

Art. 978. Foemina gravissimo urinæ ardore & punctionibus ibidem, item condylomatis cancrrosis in pudendi labiis, non sine vehementi capitis dolore afflicta est; illam purgavi 4to. quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars *mercur. dulc.* adjecta est; apozema ex *guaiaco*, &c. fuit pro potu ordinario, citra sudorem. Sumpsit etiam bis quotidie cochlear. tinct. sequent. in decoct. *guaiaci* ℥iv. ℞ *Cochinel.* ℥iij. *cantharid.* ʒj. vin. *Rbenan.* ℥vj. digere in B. M. & f. tinctur. Horum usu gonorrhœa admodum virulenta, foetidum & sanguineo-viride pus effundens, integrè sublata est, & duobus plus minus mensibus sine ullâ ope chirurgicâ etiam ulcera siccata sunt, dolorque capitis ex toto desit.

Dolores nocturni.

Art. 979. In doloribus nocturnis, præmissis universalibus pulvis sequens est maximè proficiuus; ℞ *Cochinel.* ʒj. *off. sepiæ subtilissimè levigat.* ʒss. m. dos. ʒij. 6ta quâque horâ cum decoct.

coct. valid. *Guaiac.* *Guaiacum hydrargyri, ut hydrargyrus veneni, in lue antidotum est.*

PITCAIRNII Sententia.

Art. 980. In principio gonorrhœæ virulentæ purgandum est cum ptisanâ laxante ex *sen. sal. tart. & flor. melilot.* & bibat æger serum lactis; post tres quatuorve dies purgationi insumptos, si ardor urinæ & fluxus sint minores, & color & consistentia meliores, bolum assumat ex *terebinth. & rheo* per 6 aut 7 dies, si alvum laxat, id fieri solet cum euphorîâ. Vitanda omninò sunt astringentia; gonorrhœa enim nunquam evadet in Luem Vener. nisi nimis intempestivè sistatur. *Pitcairn. in MS. (964. 987.)*

Art. 981. Methodus therapeutica *Pitcairni* radicalis sic se habet; post vomitum bis aut ter iteratum exhibeatur *mercurius* per aliquot dies, bis die; cum os inceperit dolere, abstineat se à *mercurio* per tres aut quatuor dies, tum *purgetur* alternis diebus; oris dolore cessante, iteretur usus *mercurii*; & iteretur hæc methodus, donec symptomata cessarint.

Art. 982. Ad ulcera & eruptiones leprosas decoctum pro lotionem, unguentum, aqua cosmetica, & *cerevisia guaiacana*, tanquam remedia maximè efficacia, ab authore laudantur. (968. 971.)

HARRISII Sententia.

Art. 983. Infantes à nutricibus lactantibus infecti, quanquam maculis, pustulis, ulceribusque scatent, quandoque & nocturnis illis doloribus erunt excruciat, facillimè omnium restituuntur. *Farina sarsaparillæ* ferè insipida, saltem nullo gustu ingrato, panantellis aut pulticulis suis, ut par est, commista, addito etiam, ventriculi

gratia, *santal* citrini polline, *carbaticis* debilitis intercalatis, *tenerrimæ* ætati, ut lætè nonnunquam observavi, salutem perfectam reddidit.

BLEGNEI Sententia.

Ulceræ penis
& præputii.

Art. 984. Pro ulceribus penis & præputii curandis apprimè valet sequens lotio; R. *Vi- triol. alb.* ℥ij. *auripigment.* alumin. nitr. ana ℥j. comburantur in crucibulo, ut in lapidem coeant; R. *Pul. prædict.* ℥j. *aq. calc. vin. alb.* ana ℥j. f. solutio, &c. Egregiè etiam conducit lotio sequens *Lanfranci*, maximè in ulceribus glandis & præputii; R. *Vin. alb.* ℥j. *aq. ros. plantag.* ana ℥ij. *auripigment.* ℥ij. *æris virid.* ℥j. *myrrh. aloë.* ana ℥j. misce. Ulceribus satis deterfis medicamentum affusâ aquâ lenius fieri debet pro futuro; & postremò cura cum *lact. virgin.* vel *aqua divina Fernelii* (1147.) (R. *Alumin. rupei* ℥iv. coq. in *aq. font.* ℥ij. ad tertias; tum R. *Lithar. auri* ℥ss. *vin. alb.* ℥i℥. decoquantur ad ℥j. colentur, ambæque aquæ commisceantur, & agitentur, donec albescant) perficienda est. Si verò ulcera fuerint diuturniora, adeò ut callosa & cancrosa evaserint, vulgò *Shankers* appellata, applicanda sunt remedia valde penetrantia, qualia *mercur. præcip. rub. lapis infernalis, aq. phagedænica*. Notandum est tamen cum primum ex usu horum crustæ inducantur, statim amovenda esse *escharotica*, & *suppurantia* ac *digestiva* adhibenda, quibus crustâ sublatâ, ulcera tandem cum *unguent. Devigonis* sananda esse [vid. etiam, p. 102.] internis remediis interim non neglectis.

Ulceræ cal-
losa.

Tumores œ-
dematosi ge-
nitalium.

Art. 985. Accidunt interdum tumores geni-
talium œdematosi sive *crystallini*: remedia ex-
terna

terna hoc in casu debent esse *exsiccantia*, *discutientia*, & aliquatenus *astringentia*; talia sunt *spirit. vin. camphorat. aq. calc. cum sal. armoniac. sp. vin. cum sapone nigro, pauco pipere, zinzib. & alum. ust.* si adsint simul ulcera cancrofa & tumores duri, præcavenda est gangræna.

Art. 986. De phimosi, paraphimosi, & amputatione penis consulatur author, p. 112, &c. *Phimosis, &c.*

Art. 987. Cura rationalis gonorrhœæ inchoanda est cum leni cathartico, alternis diebus ex *cassia decoct. senn. & crystal. mineral. in fero lact. decoct. tamarind. & alth. & rhabarb.* [gonorrhœa propè occlusa] interim exhibenda sunt quoque diuretica maximè terebinthinata, & postremò leviter astringentia, *aq. minerales, croc. mart. astring. in aq. simplici coct. tinct. rosar. tinct. coral. in coch. syr. ejusdem vel cydon.* Ptyalismus nunquam tollit gonorrhœam. [Pil. de certâ *Palmarii. Tinctura cantharid.*]

Art. 988. Ardor urinæ emulsionibus & ptisanâ *Ardor urinae.*
seq. R. Rad. alth. ℥vj. malv. ℥j. fol. acetos. p. B. bord. mundat. sem. papav. alb. ana ℥ij. coq. in aq. font. ℔x. ad tertias, sub finem addendo glycyrrhiz. ras. ℥j. f. ptisana mihi in frequenti usu mitigari & tolli potest: interdum in graviori casu venæsectio est necessaria; ut in urinæ suppressione, semicupium; R. Rad. & fol. alth. rad. & fol. malv. rad. fœnicul. apii, petroselin. eryng. marin. ana ℥ij. [rad. raparum ℔ij.] herb. parietar. violar. veronic. flor. cham. melilot. genist. sambuc. ana ℔ij. sem. fœnugr. lin. ana ℥j. petroselin. anis. fœnic. genist. ana ℥ij. coq. in q. s. aq. font. pro semicupio.

Art. 989. In tumoribus inflammatoriis testiculorum & scroti convenit *venæsectio*; topica *Tumores testiculorum.* *discutientia*, & dolorem mitigantia sunt usurpanda.

Art.

*Caruncula
in urethra.*

Art. 990. Carunculæ in urethra sunt curatu difficillimæ; remedium sequens optimum perhibetur; R. Pulv. alumin. ust. ʒj. præcipit. rub. auripigment. aris virid. ana ʒß. unguent. desicc. rub. ʒj. coq. ad consistentiam mediam inter unguent. & empl. hujus portiuncula cereoli summitati apponatur, & in urethram intrudatur, &c. de consumendis carunculis vide locum p. 177, &c. & consulantur alii scriptores Chirurgici.

Bubones.

Art. 991. Bubones quoquo pacto sunt suppurandi, internè conducunt *cardiaca*, *alexipharmaca*, *victus* & *potus generosus*; externè *suppurantia potentiora*, *emplastra*, vel potiùs *cataplasmata*; cum *cucurbitâ* semel vel bis in die atrahendi sunt, & cum sint satis maturi cum caustico aperiri debent, potiùs quàm *lanceolâ*, & aperti diutius sunt servandi. (973.) Ex erudito & eleganti tractatu Chirurgi Gallici D. Blegny.

P. S. In hoc morbo tractando D. Turneri Syphylis epitomen exhibere in animo habui; sed defuit mihi otium; ideoque ad ipsum tractatum præstantissimum remittendus est lector, & simul admonendus commentationes præclarissimi Boerhavii de hoc morbo ut consulat. Ibi habemus novam morbi ideam, novam theoriam à medicæ artis antistite, ne oraculo dicam, traditam, & novam medendi methodum, saltem aliquid in hunc finem candidè & modestè propositum, *pace nostratis* D. Turneri, qui etiam de facultate benè meruit. O Fortunati ter & ampliùs juvenes nobis senescentibus propemodum invidendi, qui sub tanto Gamaliele vel in ipso pavimento super mattas sedentes felicitatem habetis vos ipsos pulverizare pulvere pedum illius summi scientiæ promicondi!

PARTIS PRIMÆ FINIS.

SYNOPSIS

Universæ Medicinæ Practicæ:

SIVE,

Doctissimorum Virorum

DE

MORBIS

Eorumque

CAUSIS ac REMEDIIS

JUDICIA.

Accesserunt nunc demum Casus nonnulli
oppidò rari.

PARS II.

Authore J. ALLEN, M. D.

Editio tertia prioribus, triente plus, auctior.

Τῆς αὐτῆς Ἀγγολας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημύα.

Ἰπποκράτ. περὶ διαίτης.

LONDINI:

Impensis W. INNYS ad Insignia Principis in Coemeterio Divi Pauli. MDCCXXIX.

SYNOPSIS

Universae Medicinae Practicae

Doctrinarum Vitorum

MORBI

CAUSIS AC REMEDIIS

JUDICIA

Accesserunt nunc deinde Causae nonnullae

PARS II

Auctore J. ALLEN, M.D.

Editio tertio priore, tertio plus, auctior.

LONDINI:

Impensis W. Lintae et Indignae-Petropolis in Germania
anno Divi Pauli MDCCCLXX.

CAP. X.

Sive Fasciculus Morborum decimus.

Plica Polonica.

BONETI Sententia.

Art. 992. **P**LICA capillorum morbus Plica in Po-
 est Polonis plurumque lonia ende-
endemius, tam maribus quàm mia; alibi
 foeminis, imò pueris & in- cognita.
 fantibus; item in aliis regionibus, ut in *Helvetiâ*,
Alsatiâ, & *Belgii* parte ad *Rhenum*, ac in *Hun-*
gariâ cognitus, ast non tam frequens. In *Hun-*
gariâ interdum animalia hoc morbo infestari,
 præsertim equos, testatur *Sennertus*.

Art. 993. Est autem plica affectus capillorum Morbus gra-
 gravis, malignus, & periculosus, in quo capil- vissimus.
 li capitis indissolubili implicatione, & agglu-
 tinatione, seu inviscatione contorquentur, cum
 gravissimâ totius corporis artuumque tam su-
 periorum, quàm inferiorum capitisque læsione,
 & antequàm capilli complicantur, magno do-
 lore, sudore plerumque concomitante.

Art. 994. Præcisio capillorum intempestiva Incurabilis:
 in sic affectis est admodum periculosa. “Nulla
 “ certa & appropriata remedia hujus morbi
 “ hactenus inventa sunt, quæ illum perfectè
 “ sanare vel penitus extirpare valent; & quo-
 “ niam in his regionibus nusquàm invenitur,
 “ supervacuum erit de illo diutius expatiari.”

D d d *Tinea.*

Tinea.

TURNERI Sententia.

Tinea.

Art. 995. Sahafati seu tinea; Angli sonant a *Scall'd Head*. Hujus affectus tres species ab authoribus numerantur, viz. *tinea sicca, humida, & lupinosa*, quæ reverà sunt tantum varii gradus ejusdem affectus; sed prætermittis hisce divisionibus minùs necessariis morbus definiri potest; ulcuscula manantia capitibus infantum exorsa à vitioso, corrosivo, aut salino humore, glandulas cutaneas exedente, quæ tractu temporis texturam earum destruunt, & deprædantur. In primo gradu velamine albedo, sicco, furfuraceo, aut squamoso caput obducitur. In secundo gradu caro subjacens granulata apparet, ad instar seminum in ficibus transversim sectis. Gradus tertius est ulcerosus, sicut *achores & favi*. Nomen desumitur à *vermiculo tinea* ob similitudinem foraminum, quæ ab isto animali in chartis & vestimentis effodiuntur.

Definitio morbi.

Hujusmodi gradus varii.

Ratio nominis.

Curatio.

Art. 996. Ad amovendam incrustationem focus & unguentum sequentia ab *Ambrosio Paræo* laudantur; R. *Rad. alth. lapath. acut. acetos.* ana q. f. coque in *lixivio tenui*, cui addatur modicum *aceti* pro fotu bis in die usurpand. unguentum conficitur ex *foliis nasturtii hortensis* cum *axungia porcina* contusis vel frixis, quod 24 horis opus absolvet; ad radicalem autem curam hujusce mali contumacissimi rectè perficiendam consulatur author, qui de eò pulchrè scripsit, & optima remedia ex probatissimis scriptoribus cum judicio accumulavit. “ Sed negoti-
“ um adhuc abbreviare possumus: Experien-
“ tiâ etenim edoctus sum hunc affectum solâ
“ *Pisselæi Indici* inunctione (amotâ prius in-
“ crustatione, ut ante dictum fuit) tutò ac
“ citò sanari posse. Tracta-

Tractatus de OCULORUM Morbis cognoscendis & curandis.

Art. 997. Oculum nobilissimum totius corporis organon (quod emphasi quadâm *lux corporis* appellatur) curam medicorum præcipuam mereri damnum illud ingens, quod à cæcitate patimur, testatur. *Subjæti dignitas.*

Series Morborum Ocularium (primariorum saltem, quibus Reliqui referri possunt) à scriptoribus passim recensitorum in ordinem redacta.

Nomenclatura Morborum.

Morbis vel vi- tiapal- pebra- rum N°.xvi.	Art. 998. Emphysema, Tumor flatulentus.	999.
	Pladorosis, Tuberculum lividum.	1000.
	Acrochordon, verruca.	1001.
	Pforophthalmia, lippitudo pruriginosa.	1003.
	Xerophthalmia, lippitudo arida.	1005.
	Sclerophthalmia, lippitudo dura.	1007.
	Scleriosis, lippitudo schirrofa, livida.	1008.
	Tracoma, asperitas interna.	1009.
	Trichiasis, pilorum vitium.	1011.
	Madorosis, defluvium pilorum.	1012.
	Anchyloblepharon, coalescentia palpebrarum.	1013.
	Lagophthalmia, superior palpebra justo brevior.	1014.
	Atoniatonblepharon, defectus quoad motum.	1016.
	Hippos, oculi nictatio.	1017.
	Ectropium, inversio palpebræ inferioris.	1018.
	Phthiriasis, pediculatio.	1020.

388 *Tractatus de Oculorum Morbis* CAP. X.

	Ophthalmia, inflammatio oculi.	1021.
	Oedema, tumor oedematosus.	1033.
	Hypopyon, sanies sub corneâ.	1036.
	Phlyctænæ, pustulæ miliares.	1037.
	Anthracosis, carbunculus oculi.	1039.
	Synchysis, humorum confusio.	1040.
Morbi	Pterigium, unguis oculi.	1041.
Tuni-	Proptosis, ruptura corneæ.	1045.
carum	Rhexis, ruptura tunicarum cum hu-	
& Hu-	morum effluxu.	1047.
morum	Oule, cicatrix, leucoma, &c.	1049.
Nº. XIV.	Hyposphagma, Suggillatio.	1052.
	Hypochyma, suffusio, vel cataracta.	1054.
	Glaucoma, mutatio humoris chryf-	
	tallini in glaucum colorem.	1062.
	Epiphora, catarrhus oculi.	1064.
	Proptosis, exitus oculi ferè ex orbitâ.	1069.
	Atrophia, tabes oculi.	1073.
	Midriasis, pupillæ dilatatio.	1071.
Morbi	Meiopsis, pupillæ angustia.	1072.
ac vitia	Plege, oculorum vulnera & contusi-	
reliqua	ones.	1073.
in prio-	Elcos, ulcus oculi.	1074.
ribus	Paralysis, musculorum resolutio.	1078.
classi-	Strabismus, oculorum distortio.	1079.
bus mi-	Encanthis, excrescentia carnofa.	1081.
nus	Anchilops, ægilops, & fistula lacry-	
com-	malis.	1083.
prehen-	Amblyopia, hebetudo visus.	1085.
sa. Nº.	Amaurosis, gutta serena.	1088.
xv.	Myopia, propinqua visio.	1093.
	Presbytia, affectus priori contrarius.	1094.
	Nyctalopia, vitium duplex infra vi-	
	dendum.	1095.
	<i>Emphy-</i>	

Emphysema.

Art. 999. Emphysema five oculi inflatio est *Emphysema.*
Tumor *flatulentus* palpebrarum citra coloris
mutationem, subito accidens: in corporibus ca-
cheeticis & scorbuticis est affectus levioris mo-
menti. (vid. Emphysema 1298.)

Pladorosis.

Art. 1000. Pladorosis, *sarcomatis* quodammo- *Pladorosis.*
do species, morum ob similitudinem vocata,
est tuberculum lividum in palpebris nascens,
non in margine, sed frequentius in medio cilij
superioris, doloris expers; est Tumor in *cistâ*
contentus, sicut Atheroma, steatoma, & meli-
ceris, quæ in palpebris etiam quandoque ac-
cidunt. Hi Tumores extirpatu haud difficiles
sunt. (vid. Art. 1304.)

Acrochordon.

Art. 1001. Acrochordon, five *verruca* oculi *Acrochordon.*
latiori sensu pro excrecentiâ præternaturali ac-
cepta, est vitium multifarium, viz. 1°. *Hyda-* *Hydatis.*
tis in superiori palpebrâ quæ est excrecentia
substantiæ pinguis, infantibus maxime famili-
aris, quæ in majorem molem quàm reliquæ,
accrescere solet, unde tota palpebra quandoque
oedematosa fit; si sit recens & parva sæpè spon-
te evanescit, vel medicamentis facilè curatur.
2°. *Crithe seu Hordeolum*, quod est tuberculum *Crithe.*
in summâ palpebrâ ortum, prope cilia, quod
grano bordei simile est, unde nomen mutuatur.
Foveatur cerâ albâ, vel adipe Gallinæ, vel sa-
livâ jejuni, vel corpore musci abjecto capite
fricetur, vel sanguine columbæ vel perdicis. Si
omnia frustra, sectione opus est. 3°. *Chalazion*
seu *Grando*, quæ ab Hordeolo parum aut ni- *Grando.*
hil

390 *Tractatus de Oculorum Morbis* CAP. X.

Tophus.

hil differt, nisi formâ externâ, & forsan quod sit aliquanto durior. 4°. *Lithiasis, sive Tophus*, cùm materia verrucâ contenta ad *cretæ vel lapidis* substantiam accedat.

Curatio.

Art. 1002. Hæc omnia Tubercula in cistis continentur, & ut plurimum operatione manuali extirpanda sunt: nihilominus verò recordandum est, has operationes, utcunque leviores videantur, non, *sine cautelâ*, temerè fuscipendas esse.

Psfrophthalmia.

Psfrophthalmia.

Art. 1003. “ *Psfrophthalmia sive Lippitudo pruriginosa* est morbus palpebrarum *Psforæ* in reliquo corpore non multum absimilis, ab acri & mordaci humore proveniente, palpebrarum marginis levitèr inflammante, quandoque in tuberculis minimis erumpente, alias farinaceâ vel pruriginosâ scabie incrustante.

Curatio.

Art. 1004. Est malum contumacissimum & curatu difficillimum, præcipuè si fuerit inveteratum. “ Ut curatio regularis instituatur, imprimis mittendus est sanguis, & deinde exhibendæ sunt doses aliquot calomelanos alternis vel 3^{is}. noctibus; & bibendæ sunt aquæ minerales catharticæ singulis auroris, quales sunt *Ebershamenses* & nostrates *Alfordenses, Lidfordenses* vel *Holtenses*.” Interim foveantur oculi quotidie fotu sequent. *R. Fol. ros. rub. sambuc. ana Mj. sem. lin. fœnugr. ana ʒij. carui ʒj. coq. in q. s. aq. & vin. alb. ad ʒij. pro fotu bis vel ter in die usurpand.* Inflammatione & humorum acrimoniâ in hunc modum sublatis vel lenitis demum palpebræ liniment. sequent. illinantur. *R. Ung. Pom. ʒj. flor. Sulph. ʒss. Camphor. ʒj. ol. ros. q. s. M. vel cum Infus. sequent.*

sequent. humectentur bis terve in die. *R. Fol. Nicotian. opt. ℥j. flor. rorismarin. P. 1. superaffund. aq. calcis bullient. ꝑꝑ infund. per bor. quadrant. & coletur.* Valere potest etiam unguentum *Ophthalmicum Pharm. Londinens.*

Xerophthalmia.

Art. 1005. Est etiam genus *aridæ Lippitudinis*, *Xerophthalmia.* quod *Χηροφθαλμία* Græci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, sed rubent tantum, & cum dolore quodam ferè levi, ac prurigine graves sunt, & palpebræ citra duritiem ullam noctu prægravi pituitâ inhærescunt.

Art. 1006. “ Quoad curam præmissis præ-
“ mittendis, quemadmodum in quibusdam simi-
“ libus oculorum morbis, *Celsus* commendat
“ *vipam* oculis noctu apponendam; nec video
“ quid panis tosti oleo appropriato aliove li-
“ quore idoneo imbuti applicationem prohi-
“ bet; fatus emolliens in *Articulo de Psoroph-*
“ *thalmiâ* memoratus hic etiam locum habet. *Curatio.*

Sclerophthalmia.

Art. 1007. *Sclerophthalmia* est *Lippitudo* *Sclerophthalmia.* *dura, sicca, dolorosa, callositatem crassam in palpebris efficiens, earumque motum valdè impediens.* Ad effectus alterutriusque priorum ferè semper quoad medendi rationem referenda est.

Scleriosis.

Art. 1008. *Scleriosis* vel *scleroma oculi* est *Scleriosis.* *durities palpebrarum scirrhusa; vix a sclerophthalmiâ differt nisi gradu, unde prorsus malum incurabile evadit.*

Trachoma

*Tracoma.**Tracoma.*

Art. 1009. Tracoma est internæ palpebrarum partis asperitas, cum pruritu & rubore, sæpè & pustulis semen milii referentibus, ab humore acri. Gradus ejus sunt *sycofis*, & *tylofis*.

Curatio.

Art. 1010. Præter generalia, *revellentia*, *intercipientia*, *topica* sint *mollientia*, postea *refrigerantia*, ultimò *detergentia*. *Paræus* seq. instar omnium esse scribit, si parum *vitrioli* in *multâ aquâ ros.* solvas.

*Trichiasis.**Trichiasis.*

Art. 1011. Trichiasis vel Phalangosis est vitium pilorum in cilijs, duplici ordine crescentium, vel saltèm introrsum spectantium, atque ita oculum lædentium. Ophthalmiam non rarò inducit. Forcepe avellendi sunt hi pili nocentes, si fieri possit, secùs cura non est expectanda.

*Madarosis.**Madarosis.*

Art. 1012. Madarosis sive Prilosis est defluvium pilorum vel palpebrarum glabrities ex vehementiâ alicujus morborum trium supra recensitorum plerumque oritur, viz. *Psorophthalmiæ*, *Xerophthalmiæ* vel *Sclerophthalmiæ*.

*Anchyloblepharon.**Anchyloblepharon.*

Art. 1013. Anchyloblepharon est palpebrarum inter se invicem vel inter ipsas & tunicam conjunctivam *coagmentatio* vel *potius coalescentia*. Interdum (ut aiunt) est vitium infantibus connatum; sed frequentius ob incuriam in curandis ulceribus vel alijs quibusdam oculorum morbis provenit. Coalescentiæ præternaturales manu chirurgicâ cum cautelâ separandæ sunt; & oculus tanquam in vulneribus & ulceribus topicis appropriatis tractandus.

Lagoph-

Lagophthalmia.

Art. 1014. *Lagophthalmia* est cùm superior palpebra justo est brevior: vel nativa est, vel à cicatrice vel convulsione, vel cùm infantes in cunis sursum vel retrò semper spectant.

Art. 1015. Curatur *mollientibus*. Si à cicatrice, sectio sit supra eam figurâ *falcatae lunæ*, in plagam *litus* injiciendus est. “Sed reverà est malum ut plurimùm prorsus insanabile.”

Atoniatonblepharon.

Art. 1016. *Atoniatonblepharon* est affectus palpebræ superioris ex impotentiâ musculi attolentis, ortus, hinc motus ejusdem supernè in totum amissus est; provenire potest à *paralyfi*; (novi quosdam à *nativitate* sic affectos) à vulnere vel contusione gravi discissis scilicet istius musculi fibris: hujus rei documentum habemus satis notabile ac æquè deplorandum in insigni quodam *Baronetto Anglicolis* ferè omnibus noto ex ictu infelici calcis equinæ. Foemina quædam à *fistulâ lacrymali*, quâ aliquandiu afficiebatur, ope chirurgicâ sanata, hunc defectum in supercilio contraxit, & quod mirum videatur, idem in *nepotem* traductus est, nimirum virium imaginationis impressione: filia etenim, cum prægnans esset cum matre prædictâ cohabitans, & intuitu ac consuetudine quotidie utens filium peperit similiter oculo affectum & insanabile mansurum. Et fatendum est quidem *Atoniatonblepharon* a quâcunque causâ oriundum esse prorsus incurabile; neque curatio sectione, ut nonnulli suadent, temerè tentanda est, ne gravius malum, nempe *Lagophthalmia* accersiat.

*Hippos.**Hippos.*

Art. 1017. Hippos est instabilitas palpebrarum, cum palpebræ inordinato motu continuò clauduntur & aperiuntur huiusmodi nictatio ut plurimùm est hæreditaria, interdùm verò ex malâ consuetudine comparatur, vel à gravi aliquo affectu, ut terrore, irâ vel timore accidit: sub curam medicam propriè dictam nunquam cadit.

*Ectropium.**Ectropium.*

Art. 1018. Ectropium est affectus inferioris palpebræ, quæ invertitur, & deorsum trahitur, ut interna pars cum deformitate videatur, & instar rubræ carnis appareat; neque enim superiori committitur, sed pendet ac hiat. A paralyfi, convulsione, vel vulnere malè curato plerumque oritur.

Curatio.

Art. 1019. Hoc curant *astringentia* (inquit *Forestus*) ut *aqua ros.* in quâ ferrum ignitum sit extinctum; seq. sæpè expertus est, *R. Butyr. rec. diligenter lot. in aq. commun. & postea in aq. plantag. vel ros. Zijß. tutiæ præp. & in aq. ros. lot. aloe in aq. plantag. lot. sieff. alb. cum opio ana Zijß. campbor. lot. ʒj. f. ung. quo vesperi inunge & aq. calidâ ablue.* De operatione Chirurgicâ vide Celsum.

Phthiriasis.

Art. 1020. Phthiriasis sive palpebrarum pediculatio est vitium in quo pediculi inter pilos nascuntur. Malum est (inquit *Sennertus*) minimè contemnendum: acres enim fluxiones concitat, & oculi tandem ab iis valdè læduntur; idem varia medicamenta enumerat; sed non opus est, ut hic recenseantur; nam solâ inunctione saponis nigri pediculi cujuscunque generis facili negotio necandi sunt. (vid. *Art. 1569.*)

Oph-

Ophthalmia.

RIVERII Sententia.

Art. 1021. Ophthalmia sive Lippitudo est ^{Morbi definitio, & divisio.} oculi inflammatio cum tumore, rubore, & dolore; levis inflammatio *phlogosis* dicitur; *chemosis* appellatur, quando utraque palpebra inversa sit, ut vix ab iis oculi contegantur, rubrumque magna ex parte iridem occupet. Alia est ophthalmia *sicca*, alia *periodica*. Eleganter hujus affectus descriptionem habemus apud *Lommium*; ^{Ejusdem descriptio.}

“ Vehemens oculos urget inflammatio cum
 “ multo dolore, & tensione, & tumore & ardore & rubedine; interdum etiam tantâ cum
 “ punctione, ut oculi tanquam ab infixâ acu aut
 “ spinâ stimulari videantur; fervente humore
 “ implentur, sequiturque pituita modò paucior,
 “ modò uberior; sed & fordes quædam majoribus
 “ angulis inhærescunt; & ubi gravius
 “ est malum, vicina etiam loca ad malas usque
 “ attolluntur, circum circa arteriæ vehementer
 “ pulsant; vasa sanguifera tenuia turgent
 “ conspicuaque redduntur, quæ per sanitatem
 “ in albo fuerant obscura.

Art. 1022. *Venæsectio* docente *Avicennâ* usque ^{Curatio.} ad lipothymiam celebranda est; *cucurbitulæ* scapulis & spinæ dorsi affigendæ, *catharsis* lenientibus instituenda. Remedium sequens inflammationem sedat, & fluxionem cohibet. *R. Alb. ovi unius* agitetur cum frusto *aluminis* satîs magno, donec unguenti consistentiam adeptum sit, quod extendatur super linteum, & oculo tepidè applicetur, post horas 2 vel 3 auferendum est, ne humores nimis astringat. Unguentum fieri potest ex *butyro* & succo *nicotianæ* simul coctis maximè efficax. In declinatione collyria

396 *Tractatus de Oculorum Morbis* CAP. X.

magis *resolventia* usurpanda sunt, ut *R. Sarcocol. nutrit.* (i. e. per plures dies in lacte macerat.) *tutiae preparat. ana ʒiʒ. aloe ʒj. myrrh. ʒʒ. mucilag. sem. fœnugr. ʒʒ. aq. fœnic. euphras. ana ʒiʒ. m. f. collyr.* In ophthalmiis inveteratis, cum alia remedia non sufficiant, ad *mercurialia* tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. In graviore casu convenit *Setaceum*; aliquando etiam *masticatoria*, & decoctum è lignis profunt.

In morbo inveterato.

COWARDI Sententia.

Ophthalmia humida & sicca.

Art. 1023. Ophthalmia est inflammatio tunicæ adnatæ cum dolore & ardore torquens. Optimè dividitur in *humidam* & *siccam*, prout scilicet cum majore vel minore humoris profluvio stipatur. In *ἔντροφθαλμία* vel ophthalmiâ *siccâ* oculus quidem intumescit cum dolore quodam, leni rubedine, pruritu, & gravitate, & cum levi etiam humoris fluxione per vices saltem, non enim datur ophthalmia absolute *sicca*.

Prognosis.

Art. 1024. Copiosiores lacrymarum effusiones, ut ut mordaces, ophthalmiam non diutius duraturam indicant. Ophthalmiâ laborantem alvi profluvio corripere bonum est, inquit *Hippocrates*.

Curatio.

Art. 1025. Ut rectè instituaturs ophthalmiæ cura cum *venæsectione* incipiendum est; conveniunt etiam *cathartica* mitiora, privatim *aque minerales purgantes*, vel *sal mirabile* in aqua communi solut. Quoad *topica* considerandus est præ omnibus morbi status: In principio, factis debitis *evacuationibus*, *R. Aq. euphrag. fœnic. dulc. ana ʒj. tut. prepar. ʒʒ. trochisc. alb. rbas. ʒj. f. mistura.* *R. Lact. fœminin. ʒj. succ. fœnicul. dulc. ʒʒ. camphor. ʒj. album ovi unius,* probè

Varianda est pro ratione morbi stadiorum. In principio.

probè conquaſſando miſceantur, & redigantur in pulvem formâ cataplaſmatis applicand. Huic uſui quoque inſerviunt mucilagines *ſeminum cydon. pſyl. papav. &c.* quæ ſæpiùs renovandæ ſunt, nè acorem contrahant. In augmento *In augmento.*

℞ *Aq. Plantag. roſar. pallidarum ana ʒiſſ. ſacchar. ſaturn. vel ceruſſ. lot. ʒj. ſp. ſal. armon. ʒſſ. f. f. a. mixtura.* ℞ *Aq. ſolani ʒij. ſucc. ſedi ʒſſ. opii thebaici gr. ij. album ovi q. ſ. conquaſſando probè f. mixtura ophthalmica.* Si comitetur epiphora, ſine *vitriolatis* commixtis incaſſum laboramus. In ſtatu *reſolventia* remedia *repellentibus* prævalere debent, inquit *Riverius*, præcipuè *fotus è flor. ſambuci parat.* diſcutiendi gratiâ, ſed malle ego ſequens adhibere, *In ſtatu.*

℞ *Fol. euphrag. ſænic. ana Mj. ſemin. ſænugr. aloes lot. ana ʒij. aq. font. pauco aceto aceſcentis* (ita ut guſtu levitèr deprehendi poterit) ʒij. coquantur ſimul ad dimid. conſumpt. colatura fervetur ad uſum. In declinatione ſolâ *ſarcocollâ*, uti ſuadet *Sennertus*, maximè conandum eſt, ſi ophthalmia ſordes reliquerit, quod, priuſquàm aliquod applicueris medicamentum ophthalmicum, penitùs eluantur ſeu detergantur. *In declinatione.*

Art. 1026. In ophthalmiâ *ficcâ emollientia* & *lenientia* perpetuò intermiſcenda ſunt, nè *diſcutientium* & *exiccantium* medicamentorum uſu inflammatio aſperior & intenſior reddatur. *Ophthalmia ſicca.*

PITCAIRN in MSS.

Art. 1027. Ophthalmia externa diligentèr diſtingui debet ab eâ, quæ ſimul eſt & externa & interna: *interna* eſt inflammatio retinæ, quam nemo (quantum ſcio) deſcripſit; dabo itaque ſignum pathognomonicum, & in praxi utiliſſimum: nam ſi ſigna *externæ* ophthalmiæ adſint, *Ophthalmia interna.*

398 *Tractatus de Oculorum Morbis* CAP. X.

adfini, viz. rubor, calor, dolorque, & nihil aliud visui se offerat, est solum ophthalmia *externa*; at si præter illa *externæ* signa videantur ophthalmico oculis suis observari muscæ in aëre volitantes, pulvisve quilibet obscurus vagare, aliarumve rerum incerta simulacra, tum erit ophthalmia *interna externæ conjuncta*.

V. S. copiosa. Art. 1028. Nullus est morbus, qui naturâ suâ *venæsectionem* sæpius postulat, quàm ophthalmia. “ Et ex observatione quorundam
“ Chirurgorum Gallicorum constat unam Ar-
“ teriæ Temporalis Sectionem plus valere ad
“ inflammationem minuendam, quam duas
“ vel tres iteratas venæsectiones.

FARRAGO Sententiarum.

Epidemica. Art. 1029. Interdum ophthalmia est *epidémica & contagiosa* ex aëre inclementiori. In curandâ ophthalmiâ aliquando apprimè convenit *venæsectio* in pede ob majorem revulsionem. Ubi humores sunt acriores & corrosivi collyriis addenda sunt remedia *fixa metallica*, viz. *tutia præparata*, *lapis calaminaris*, *cerussa*, *sacchar. saturni*, imprimis *flores Zynci*, & *flores Jovis*, quos *Barbette* insignitèr commendat. In levi inflammatione frustum *carnis vitulinæ* vel *bovinæ* applicatum morbum discutit. *Ettmuller*.

Prognosis. Art. 1030. Ophthalmia ab uno oculo ad alterum facillimè, ac citissimè frequentèr transit. Tumor, sicut aliarum partium *Pblegmones*, vel medicamentis discutitur, vel ad suppurationem & disruptionem vergit, & exindè ulcera confectaria, vel denique, quod pessimum est, ex intempestivo & imprudenti frigidorum Topi-
corum ac repellentium usu *gangrænescit*. Medici præstantiores uno ore monent, ne topica in principio ophthalmiæ applicemus; mul-
ti

ti enim cæci facti sunt medicamentorum copia.

Art. 1031. " Ophthalmia frequentissime *Ophthalmia*
 " est *scrophulosa*; quo in casu præter *evacuan-* *scrophulosa.*
 " tia remedia *mercurialia* & *specifica* exhibenda
 " sunt, item *millepedes* & *herb. euphras.* in cere-
 " visia infus. pro usu communi per longum
 " tempus; sed præ omnibus, quotcunque
 " mihi hactenus innotescunt, *aquæ minerales*
 " *catharticae*, quales sunt *Eberhamenses* & nos-
 " træ *Alfordenses*, *Lidfordenses*, *Holtenses*, &c.
 " diutius epotæ morbum hunc pertinacissi-
 " mum subigunt, aut saltem inducias pacif-
 " cuntur, ut aliquoties observavi. Pro usu
 " externo collyrium sequens, R. *Mercur. dulc.*
 " ʒij. teratur in mortario lapideo affundendo
 " aq. ros. ʒij. per 4 vices, & agitetur pestillo
 " ferreo candenti toties calefacto. Prodest
 " interdum *cataplasma de pomis Fulleri*, & etiam
 " fots sequens *Boyleanus*, R. *Flor. melilot. sam-*
 " *buc. calend. ana* Mj. *sem. lin. fœnugr. cymín.*
 " *psyl. cydon. ana* ʒß. *bord. parlat. ʒß. coq. in*
 " aq. font. & vin. canariens. ana p. æ. ad ʒbj.
 " pro fots in doloribus magnis.

Art. 1032. D. Cheyne in Tractatu suo de *Virtus*
 Arthritide testatur *Æthiopem mineralem* largâ *Æthiopia*
 dosi bis in die sumptum diuque continuatum *mineralis.*
 spem Medici nunquam destituere in curâ Oph-
 thalmiæ inveteratæ, immò etiam si *Scrophularis*
 sit. p. 50.

Cataplasma sequens Etmulleri in gravissi-
 mis inflammationibus dolorem sedare solet;
 R. *Pulp. pom. dulc. assat. q. v. alb. ovi unius*
 cum *sacchar. crystal. benè conquassat. cam-*
phor. gr. xij. misce.

Stercus vaccinum more Cataplasmatidis tepidum
 ab animali oculo appositum Ophthalmiæ mede-
 ri dicitur. Ex Ephemer. Leopoltan. Oede-

Oedema.

Oedema. *Art. 1033.* Oedema oculi est inflatio five Tumor Oedematosus in albo oculi, i. e. in tunica conjunctivâ sine coloris mutatione, valdè prominens; est malum satis conspicuum. Cum pruritu mordaci plerumque incipit, tanquam locus ictus esset *spiculo apis vel culicis morfu*; frequentius in æstate quam hyeme accidit. *Banister.*

Art. 1034. “ Est etiam alia species Oedematis oculi minus rectè a quibusdam authoribus sic vocati, quod nihil aliud est quàm Emphysema in palpebris contingens, horum posterius frequentissimè vidi, & etiam prius semel vel bis conspexi; sed hoc ad alium Articulum pertinet. (*Art. 999.*)

Curatio.

Art. 1035. Ad hujus curationem ut rectè fiat; præter alias appropriatas evacuationes *cucurbitulæ* cum scarificatione humeris sunt affigendæ; topica quod attinet, *fotus* ex discutientibus Vino & Aquâ incoctis sunt proficui, ut etiam *Mucilag. sem. lin. & sænugr. cum solutione Myrrh. & aloë in Aq. rosar.*

Hypopyon.

Hypopyon.

Art. 1036. Hypopyon est collectio puris sub corneâ (secundum *Kennedy* in ophthalmographiâ suâ inter corneæ laminas) ab ophthalmiâ vel contusione violentâ plerumque ortum ducens. Intentiones curativæ sunt doloris sedatio & puris evacuatio per discutientia, &c. *Coward.* “ Si materia purulenta discuti nequeat, ipsa cornea lanceolæ mucrone cautè & prudenter aperienda est, quæ operatio periculo vacat, neque semper post se cicatricem sædam relinquit. Incisione factâ, & purè expulso

“ oculus

“ oculus tandem medicationem postulat, ac
 “ in vulneribus oculorum vel post cataractæ
 “ detractionem.

Phlyctænæ.

COWARDI Sententia.

Art. 1037. Phlyctænæ sunt ulcera nunc in *Phlyctænæ*
 adnatâ, nunc in tunica corneâ emergentia, ve- *quid.*
 lut tot minimæ vesicæ aquâ repletæ, quales so-
 lent aquæ ferventis in aliquas corporis partes
 affusione excitari, vulgò apud *Anglos Blisters*
in the Eyes appellantur, & instar granorum mi-
 lii apparent, & cum usitatiùs ab acri & corro-
 dente humore producantur, vehementem dolo-
 rem & lancinationem pariunt. “ Hæ pustulæ
 “ in tunica corneâ *albide* sunt, in adnatâ ru-
 bescentes.

Art. 1038. Præmissis ritè evacuantibus, *dis-* *Indicationes*
cutientia & exsiccantia conveniunt, quæ varian- *curativa.*
 da sunt, prout morbus sit in augmento, statu,
 vel declinatione. “ Detergendæ sunt Phlyc-
 tænæ cum *melle rosar. addito pauxillo unguent.*
Ægyptiac. vel cum pulvere nicotianæ [cum cautelâ
 usurpato]. Post deterfionem sanandæ & exsic-
 candæ sunt cum Collyrio ex *Aq. plantag. & Tro-*
chisc. Alb. Rbas. Kennedy.

Anthracosis.

Art. 1039. Anthracosis sive Carbunculus *Anthracosis.*
 oculi est Tuberculum gravissimum in oculo ex
 inflammatione nascens, & ad Ophthalmiam re-
 ferri potest.

Synchysis.

Art. 1040. Synchysis est humorum oculi *Synchysis.*
 confusa admixtio ab ictu, vulnere, vel

F f f

con-

contusione violentâ. vid. vulnus seu contus.
oculi.

Pterygium.

ETTMULLERI Sententia.

Morbi descriptio.

Art. 1041. Pterygium, vel (Latinis) Unguis, seu oculi pannus, est tunica quædam præternaturalis ab uno oculi angulo, frequentius interiori, enata, quæ successive accrescendo tandem ad pupillam pervenit; interdum est tenuis, albida, interdum crassior, & carnosior, aspera, obscura, dolorosa, imò cancrofa, quæ non est attingenda.

Curatio.

Art. 1042. Commendatur ablutio oculorum cum proprio lotio matutino; usurpanda sunt remedia *abstergentia*, ut *saccharum cand. os sepiæ, crocus, vitrum, vel butyrum Antimonij, succus chelidon. maj. vitriol. alb.* In malo pertinaciori tutò confugiendum est ad *Mercur. sublimat.* item *succus formicarum rub. express.* & cum aq. ophthalmicâ appropriatâ permistus commendatur.

Differentia.

Art. 1043. Ungulam oculi distinguere solent in *membranosam, varicosam & adiposam*; membranosa, aliàs panniculus appellata, est excrescentia carnosâ ac nervosa, quæ operationem valdè dubiam & incertam admittit; nec tractabilior est secunda species cultro tentanda, propter insignem venarum dilatationem & turgescientiam; ultimam adiposam scilicet coloris albicantis & substantiæ quodammodo pinguis, reliquis duobus benigniorem tutò extirpare licet, de operatione consulatur *Author*, ut etiam *Celsus*.

Curatio & Prognosis.

Art. 1044. Si Pterygium sit recens *ærugine, alumine usto, sacchar. cand. &c.* absumi potest, fel animalium ferè omnium valdè commendatur.

tur. Pterygium reverà est malum periculosum & curatu difficillimum; est etiam frequenter contagiosum ab uno oculo in alium transiens & ferè semper metus est, ne cancrum evadat.

Proptosis.

Art. 1045. Proptosis seu Straphyloma est reverà *Hernia oculi* & isto nomine designari debet: disrupta etenim tunica cornea quocunque accidente uvea seipsam protrudit, Tumorem vel *Ramicem* faciens, qui a similitudine aliquali rerum quarundam varia apud Græcos sortita est nomina, uti *Straphyloma*, *Melon*, *Helos*, *Myoccephale*, &c. (Vid. Art. 1069.)

Art. 1046. Quoad curam in principio haud incongruum erit experiri quid valent *Collyria astringentia*, si ex horum usu spes frustretur, ad chirurgicam operationem accedendum est, nimirum ad evacuationem humoris aquei per *paracentesin*, quæ periculo vacat; iste enim humor de novo supplebitur, & vulnusculum curatu non est difficile.

Rhexis.

Art. 1047. Rhexis est Tunicarum oculi ruptura cum humorum effluxu à vulnere, contusione violenta, vel ingenti exulceratione orta, cæcitatem perpetuam inducit, si humores omnes emanarunt. Nihilominus verò Globus oculi in hoc casu quandoque humore aquoso replebitur, utcunque tamen haud usque ad dimensionem naturalem: in hoc statu oculo artificiali vitreo deformitas elegantè resarcitur. Si solus humor aqueus reliquis in oculo manentibus effluerit, natura frequenter hunc denuo supplet, & oculi pulchritudo ac visio conservantur.

Curatio.

Art. 1048. In hisce gravissimis oculorum læsionibus semper convenit *venæ-sectio* quàm ocissima, item *enematum* injectiones, & in vulnus vino rubro cum exiguo melle prius ablutum, instillandus est *sanguis columbinus* ex animali vivo, vel mixtura ex *melle rosarum vitell. ovor.* & *lacte muliebri* adhiberi potest, & superimpendæ sunt *linteæ albumine ovorum cum tantillo alumine benè agitata imbutæ.* Post hujusmodi Medicationem aliquandiu continuatam *Collyrium ex Myrrh. Aloe & Croc. in Aq. Rosar.* usui erit.

Oule sive Cicatrix.

COWARDI Sententia.

Albugo quid.
Varietas &
prognosis.

Art. 1049. Albugo seu Leucoma est macula corneæ albescens; quò latior & crassior est, eò magis visum obscurat, & quò magis corneæ superficiei incumbit, eò magis albicat, & quò proprius ad nigredinem vergit, eò altius suas egit radices, & vix curabilis existit. Quæ è cicatrice relictâ exoritur difficillimè dissipatur, quæ *ophthalmiam* sequitur, frequenter suâ sponte facessit.

Curatio.

Art. 1050. Totus curationis cardo in *emollientibus, solventibus, seu discutientibus*, vertitur, quæ tamen cum summâ cautelâ sunt usurpanda. Pro cicatricibus tollendis *topica* acriora, imò *caustica* aliquando prudenti manu adhiberi debent, & primò tentanda est via lenioribus, & postea ad fortiora licet devenire. R. *Rad. albæ. ʒj. folior. malv. euprag. chelidon. maj. ana Mj. sem. lin. fœnugr. ana ʒiij. flor. melilot. p. j. coq. in aq. font. q. f. ad ʒij.* hujus decocti vapor oculis apertis calidè excipiat frequenter. Mallem ego in his oculorum medicamentis

dicamentis utendis formam *fomentationis*, quàm *vaporis* commendare, præcipuè si eidem decocto, dum caleſcat, pauculas *ſalis* ſeu *ſpiritus alicujus volatilis* guttas inſtillaveris, quod tum fortè prodeſſe poterit, niſi nimiam affuderis ſpirituum quantitatem, quæ oculorum tunicas feriat, & irriter. Alij utuntur *ſaccharo cand. in aq. ſenicul. ſeu euphrag. ſolut. ſuccus ſenicul. vel chelidon.* cum guttulis aliquot *baſam. Peruv.* potentèr albuginem diſcutit, inquit *Riverius*. Sequens ex *Riverio* feliciter expertus ſum, R. *Aq. roſ. ℥iv.* diſſolve in eà paululum *ſalis armoniac.* ita ut linguam feriat, deinde imponatur in vaſe aurichalceo, donec *cæruleum* colorem acquirat. *Fella animalium* præcipuè *lucij piſcis*, *ſuccus chelidon.* &c. ſunt remedia calida & acria, ideoque convenit ea excipere mucilaginibus *gum. tragacanth. ſem. cydon. &c.* vel cum pulv. *Trochiſc. alb. rbaſ.*

ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 1051. Albugo ſeu Leucoma eſt cicatrix albida poſt variolas vel alia ulcuſcula in oculo. Pro nubeculâ & albugine delendâ conveniunt *ſel anguillæ, ol. papyri, ſucc. chelidon. maj. aq. ſapphirin. mercurius ſublimatus.* “ *So-*
 “ *lenne eſt apud Chirurgoſ Gallicoſ ad hoc vi-*
 “ *tium amovendum operationem inſtituere,*
 “ *quam vocant ſcarificationem oculi. Inſtru-*
 “ *mentum ad hoc opus perficiendum, quod*
 “ *ſcarificatorem nominant, fit ex ariſtiſ hor-*
 “ *deaceiſ, N. xx vel xxv putâ, ad inſtar pe-*
 “ *necilli colligatiſ; cum hujusmodi autem ſco-*
 “ *piſ ſive verriculiſ oculum abradunt, quan-*
 “ *doque uſque ad effuſionem exigui ſanguiniſ,*
 “ *aſterniſ vel tertijiſ forſan diebuſ idem repe-*
 “ *tendo ad 4^{am}, 5^{am} vel pluſeſ viceſ; finitâ in*
 “ *hunc*

Pro cicatrice in oculo.

Remedia aliquot.

Scarificatio Oculi.

“ hunc modum singulâ scarificatione oculum
 “ cum aquâ tepidâ multoties abluunt, imò ferè
 “ continuò per totum diem, & deinde noctu
 “ pulpam pomi assati applicant: atque hæc est
 “ scarificationis methodus; accuratiorem verò
 “ hujus operationis rationem, non modo in
 “ hoc vitio, sed etiam in quibusdam alijs ocu-
 “ lorum affectibus vernaculo sermone evulgan-
 “ dam brevi, ut opinor, expectare licet.

*Hyposphagma.**Hyposphag-
ma.*

Art. 1052. Hyposphagma sive *suggillatio* oculi est sanguinis ex ictu vel lapsu, ruptis aut contusis vasis, vel alio modo apertis, in oculorum tunicis adnatâ vel corneâ, in easdemque effusio, colore primùm rubeo, postea livido vel nigro. Cui malo & hoc accidit, si corneam magis occupet, objecta omnia colorem ad rubrum vergentem præ se ferunt; nam & ad corneam venulæ porriguntur, eâ parte, quâ iridem spectat; & ex vicinis vasis sanguis in eam effundi potest.

Curatio.

Art. 1053. Si malum sit ingens opus est venæ-sectione & purgatione, & topica debent esse *discutientia*. *Galenus* in initio fotum usurpat ex decocto *Fenugraci* & *Meliloti* & postea *astringentia*. *Sennertus*. In oculorum suggillationibus optimum est sequens cataplasma, R. Rad. symphyt. maj. ℥vj. sigil. Solomon. ℥ij. flor. sambuc. ℥i℔. farin. fabar. ℥j. coq. in q. s. aq. font. Decoctum sit pro fotu, & ex radicibus, &c. f. cataplasma.

Cataracta.

*Cataracta.*COWARDI *Sententia.*

Art. 1054. Suffusio sive cataracta est pu- *Definitio.*
 pillæ obstructio ab opaco aliquo interposito in-
 ducta, quæ visum minuit, aut extinguit. Cau- *Causa.*
 sæ hujus affectûs sunt ut plurimum obscuræ,
 aliquando tamen evidentes, uti contusio, nimis
 assidua ad lucernam lectio, balneorum usus in-
 ordinatus, & in genere quicquid fluxionem ad
 oculos promoveat; *epiphora* nonnunquam in
cataractam transit. Differentiæ suffusionum sunt *Differentia.*
 variæ, nempe 1° ratione crassitie vel tenuita-
 tis materiæ, ex quâ pellicula constat. 2° ratione
 coloris, an alba sit, vel nigra, citrina, vel vi-
 ridis, aut subfusca. 3° à situ, num etenim
 uveæ, num corneæ propius adhæreat: Certum
 enim est cataractam semper inter *uveam* & tu-
 nicam *scleroticam* contineri, in quo nunc hu-
 more aqueo, instar syndonis, innatare & fluctu-
 are videtur, nunc firmiter tunicis, præsertim
 uveæ, adhærescere.

Art. 1055. Suffusio in initio discuti potest, *Curatio.*
 ut multi fidei integerrimæ authores testantur. *Regula de*
 Suffusio nigra, nec medicamentis, nec acu cu- *Cataractis.*
 rabilis est. Sequens est optima regula de cata-
 ractis, scilicet; *si quando videatur accrescere, &* *Operatio.*
discutientium medicamentorum vires excedere, suf-
ficienti temporis serie permittatur callescere, donèc
acui depositoriæ idonea naturaliter reddatur. Mo-
 dus operationis perficiendæ unicus est; intru-
 dendo, scilicet, acum depositoriam per adnatam
 & corneam è minoribus oculorum angulis ver-
 sus nasum, & cataractam eadem involvendo,
 tandemque ad oculi basin deponendo, ut ibidem
 resideat, seu leni manu figatur. Post hæc
 usitatum

usitatum est, quietem per plures dies patienti imperare vel in lecto vel extra, & stypticis aliquibus seu medicamentis agglutinantibus oculum malè affectum obducere.

Post operationem quid faciendum.

Art. 1056. " Statim post operationem si mul ac acus oculo evulsa fuerit, instillandæ sunt guttæ aliquot sanguinis columbini a vivo animalis, & toti oculo superimponantur lintæ duplicatæ albumine ovorum cum frustulo aluminis conquassato & tantillo melle rosaceo bene irrigatæ.

Prognosis.

Art. 1057. " Suffusio, quæ a morbo aliquo graviore, a pertinaci cephalalgia, vel a contusione violenta ortum duxerit, est omnium longè pessimæ indolis. Suffusiones, quæ sunt virides, vel cineritiæ, item quæ ferri rubiginosi, margaritarum vel testudinis marinæ colorem referunt, acu curabiles sunt: è contra suffusiones nigrae vel flavæ, item cretae, plumbo, malo citreo, colore similes, non attingendæ sunt. Præter colorem, ratio etiam habenda est substantiæ, & consistentiæ suffusionum, quæ a fricatione oculi palpebris operati dignoscendæ sunt; frictio enim oculi cum digito suffusionem reddit latiore & extensiore cum vel sine disruptione; si autem pristinam figuram statim recuperat sine disruptione, operationem fausto eventu successuram esse sperare licet: sin verò ex frictione suffusio in partes & frusta desiliat, operatio nullatenus molienda est, sed cunctandum est, donec suffusio firmior & maturior evaserit.

Nota quædam.

Art. 1058. " De operandi modo alibi dictum est (Art. 1055.) sed in ipsa operatione quædam adnotanda occurrunt; ibidem minus memorata. In cataractis adhuc imperfectis

“fectis interdum simul ac acus infigitur, sta-
 “tim oculus *inundatione humoris aliqualis lactei*
 “*impleri* videtur, quem ab ipsius cataractæ
 “vesiculis acu fauciatis provenire credibile est.
 “Quandoque oculus acu introductâ *cruore ple-*
 “*mus* conspicitur. Alias intromissâ acu cata-
 “*racta* statim duplo grandior augeri videtur, tu-
 “berosis *ostrearum testis [vel spermatis ranarum*
 “*in paludibus]* quodammodo similis. Hæc ac-
 “cidentia saltem ad tempus operationi impe-
 “dimento esse solent. Cataractæ nonnullæ,
 “utcunque aspectu benignæ ac pulchræ ante
 “operationem conspiciuntur, sunt tamen adeo
 “tenaces ac rigidæ, ut acui depositoriæ obtem-
 “perare omnino respuant, & quoties infra de-
 “truduntur, toties iterum assurgunt. Aliæ
 “etiamsi septennes vel octennes fuerint, sunt
 “tamen *molles tanquam gelatina*, atque ita vim
 “acûs eludunt. Aliæ *Uvæ* tam firmiter ad-
 “hærent, ut acu separari nequeant, atque hæ
 “sunt omnium pessimæ ab ictu vel contusione
 “violenta ortum plerumque ducentes. Quod
 “ad accidentia antedicta, nimirum *humoris*
 “*lactescentis, cruoris, &c.* in operatione con-
 “tingentia, attinet, octiduo vel noniduo ple-
 “rumque sponte evanescere solent, reliquæ
 “tamen quædam aut fragmenta interdum ma-
 “nere possunt. Post operationem visio quan-
 “doque statim, sed frequentius circa nonum
 “diem aliquatenus succedit, at non perfecta
 “& fortis ante duas vel tres septimanas, vel
 “forfan tot menses præteritos expectanda est.
 “*Banister & alij.*

PITCAIRNII Sententia.

Art. 1059. Signum pathognomonicum à *Error Riverio, Plempeio, & aliis traditum suffusioni* *rij, Plempeij, &c.*

G g g nullatenus

nullatenus convenit, nempè affirmant suffusionem tum ingruere, cum varia simulacra ante oculos volitant, pili, araneæ & similia, quæ apparitiones ex omnium opinione, si perpetuò offerantur, est vera & legitima suffusio: has apparitiones ascribunt corpusculis humori aqueo innatantibus, quæ cataractam efformant; verum naturam oculi ignorant: Nam corpuscula humori aqueo innatantia nullum sensum in retinâ depingunt; imò ea quæ cornæ exteriori adhærent nullam sui in retinâ picturam expriment, nec cicatricis corneæ ulla est imago, neque ob eam vel eas (si plures sint) ullæ rerum obvolitantium fiunt apparitiones: Ea enim est concavitas retinæ, ut ad objectum in eâ depingendum, hoc est ad congregandos in uno ejus puncto omnes radios, è quovis objecti puncto emissos, debeat objectum visibile removeri à retinâ ultra distantiam cornæ à fundo oculi. Hinc sequitur, si incipienti cataractæ conjungantur etiam simulacra muscarum &c. tum oculi etiam *Guttâ Serenâ* laborant.

FARRAGO Sententiarum.

*Prognostica
signa aliquot.*

Art. 1060. Si suffusio sit profunda, pupilla angusta apparet; intra sex menses plerumque confirmata evadit. Oculo digito compresso suffusio nonnihil diffuens & latior facta, & postmodum ad pristinam magnitudinem revertens nondum matura est; si verò nullam patitur mutationem discuti potest. *Riverius.* Si oculus suffusione affectus soli obversus nullam possit lucem percipere, frustra est omninò operationis periculum facere; est etenim cataracta cum *Amaurosi* conjuncta, quod malum est incurabile. *Barbette.*

Art.

CAP. X. cognoscendis & curandis. 411

Art. 1061. Cataractam reverà ut plurimum nihil aliud esse quam opacitatem præternaturalem humoris Crystallini videre licet Transact. Philosoph. N°. 373. Et hanc fuisse opinionem plurium Chirurgorum Gallicorum, viz. Maitre Jan, Antoine, Bissau, Heister, &c. ex horum authorum lectione planè constat: Cataractas autem membranofas rarissimè occurrere ferè omnes consentiunt. (vid. Artic. subseq.)

Opacitas humoris crystallini.

Glaucoma.

Art. 1062. Glaucoma est mutatio humoris crystallini in glaucum colorem humore crystallino per exsiccationem condensato. Oribasius in lib. viii. cap. 47. dicit Glaucoma & suffusionem veteres unum eundemque morbum esse existimârunt. Paulus Ægineta idem asserit. Valdè curiosæ sunt disquisitiones Gallorum de distinctione inter suffusionem & Glaucoma. vid. Acad. sci. Vol. XII. p. 47. item Vol. XXII. p. 36. &c. Posteriores tamen Græci propriè Glaucoma saltèm pro humoris crystallini in glaucum colorem mutatione accipiunt. Quod ubi fit, visio impeditur; nam humore isto pelluciditate spoliato species visibiles ad retinam perfectè transferri nequeunt. Cognoscitur hoc malum, quod citra pupillam insignis & profunda apparet albedo, & omnia tanquam per fumum aut nebulam videntur. A cataractâ ergò distinguitur, quòd albedo profundior appareat, in cataractâ in ipsâ pupilla & ferè juxta corneam. Sennertus. (vid. Art. præcedentem.)

Glaucoma.

Situs Humoris Crystallini vitiat.

Art. 1063. Est & aliud vitium humoris Crystallini, viz. Situs naturalis mutatio, ubi, scilicet, latiore suâ parte, quæ lentis majoris in-

Situs humoris crystallini vitiat.

star compressa est, Pupillæ foraminī non rectā opponitur, sed vel fursūm declinat, vel deorsūm, vel ad latera: & quidē si CrySTALLINUS humor situm mutet in uno oculo, in altero vero situm naturalem retineat; vel si ambo difformitēr situm mutant, ita ut alter fursūm, alter deorsūm, vel ad latera vergat, res geminatæ apparent; *mutatur enim planum*, ut loquuntur optici: hic affectus, sicut antecedens, est omninō incurabilis. *Sennertus.*

Epiphora.

COWARDI Sententia.

*Epiphora
quid.*

Art. 1064. Epiphora est præternaturalis oculorum defluxio, quæ *Anglis sonat a Rheum in the Eyes*; humore scilicet seroso acri ferē continuō depluunt oculi genas excoriante.

Curatio.

Art. 1065. Intentiones curativæ sunt 1°. humoris peccantis aliō derivatio per *venæsectionem, cucurbitulas, vesicatoria, cathartica, &c.* 2°. acrimoniæ per remedia idonea correctio, quæ plerumque vino *chalybeato amaro* feliciter peragitur; aliquando vinum simplex liberalitēr epotum epiphoram sanat [præcipuē non assuetis idem bibere], & postremō, præmissis rectē prædictis evacuationibus & alterantibus, *topica astringentia* adhibere licet.

PITCAIRNII Sententia.

*Oculorum catarrhus,
eiusdem curatio.*

Art. 1066. Epiphora est quasi species *catarrhi* in glandulis oculorum. Præmissis universalibus usurpandi sunt *fotus astringentes, linimenta, & collyria, &c.* Cataplasma sequens ex *Platero* egregias habet vires, *R. Pulp. pomorum acidorum* (vulgō vinos. dict.) *in aq. ros. macerat. ℥ij. mucilag. sem. fænugr. ℥β. album. unius ovi. lapid.*

lapid. hæmatit. ʒß. cort. granat. ʒj. ol. ros. q. s.
m. f. Cataplasma tepidè applicandum.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1067. Epiphora antiqua, & quæ senibus accidit, difficulter curatur; imò frequenter in fistulam lacrymalem degenerat. Remedia in principio debent esse blandè astringentia & postea siccantia; lapis calaminaris est singularis. Aqua ophthalmica sequens ex Hoffmanno valet ferè in omnibus oculorum affectibus usque ad miraculum, R. Vin. rbenax. Aq. plantag. rosar. ana ʒiij. tut. præp. ʒij. myrrb. elect. pulv. ʒjß. coq. ad tertiæ partis consumptionem sub finem in nodul. suspend. pulv. virid. ærif. ʒj. campbor. gr. viij. colatura sine expressione sit pro usu; utilissima quoque est aq. sapphirina, item collyrium certum.

Aq. opb-
thalmica
præcellens.

Art. 1068. Huc pertinet, si non idem sit, Rheuma sive fluxus Oculi, vel delacrymatio, quod est serosorum vel tenuium humorum ab oculo profluvium, sine insigni inflammatione; à Fistulâ lacrymali, vel ab ungulâ malè curatâ quandoque oritur, & tunc prorsus incurabilis existit; vulgò vocatur a Weeping Eye.

Rheuma oculi.

Proptosis.

Art. 1069. Proptosis est exitus oculi fere ex orbitâ, ex contusione, &c. vid. contusionem Oculi & Vulnera Art. 1052. 1073. huc referri potest buphthalmia, magnus oculus, sive oculi valde prominentes, vulgò Bogle Eyes; à naturali conformatione oriundi. Quomodo ab alio morbo eodem nomine insignito differt. (vid. Art. 1045.)

Proptosis.

Atrophia

*Atrophia.**Atrophia.*

Art. 1070. Atrophia oculi, sive imminutio, profunditas vel macies oculi, est quando omnes oculi partes imminuuntur & contabescunt. Nusquam hunc morbum, ut memini, tanquam particularem inveni, nisi à tabe universali proveniente; Celsus verò & alii hunc agnoscunt; adeò infrequentè, ut opinor, contingit, ut peculiarem medelam vix postulat. ad hanc classem pertinet *Microphthalmos*, sive parvus oculus, *The Bink-Eye or the Pig-Eye* à naturali conformationè ortus.

*Mydriasis.**Mydriasis.*

Art. 1071. Mydriasis, sive *Pupillæ Dilatatio*, est cum foramen illud, quo uvea tunica ad species visibiles admittendas donata est, ita præter naturam versus iridis circulum ampliatur, ut visio hæc de causâ lædatur. Objecta visibilia grandiora apparent & minus distincta. alia est *nativa*, alia *adventitia*, prior est incurabilis; si à siccitate oriatur, humectantia indicantur. Interdum est *guttæ serenæ* prodromos.

*Meiopsis.**Meiopsis.*

Art. 1072. Meiopsis, sive *Pupillæ Angustia*, est malum præcedenti contrarium; nimirum cum pupilla angustior est quam naturaliter esse debet. Hi affectus insanabiles sunt.

*Plege.**Plege.*

Art. 1073. Oculorum vulnera, sive a puncturâ, incisione, vel contusione fiunt, sunt periculossima. Omni arte fluxus humorum inhibendus est, viz. venæ-sectione, hirudinibus,

bus, clysmatibus, vesicantibus, intercipientibus, &c. & febris supprimenda testaceis, emulsionibus, &c. Interim remedia externa sunt ante omnia Sanguis columbinus è vivo animali in oculum vulneratum instillatus, aq. bordei & mel rosar. pro collyrio, oxyrrhodinum i. e. acetum, in quo sol. ros. rubr. incocta fuerint cum albumine ovor. conquassat. pro defensivo. Sequens cataplasma habet Turner. Art. Chirurg. p. 370. Vol. I. R. Fol. ros. rubr. sambuc. ana Mj. coq. in q. s. lact. vaccin. colatur. Hls. add. mic. panis alb. q. s. ut reducatur leni coctione ad debitam consistentiam sub finem addendo vitellum unius ovi cum tantillo croco minutim scisso, f. cataplasma subtedipè applicand. illinendo prius palpebram tumefactam cum ung. sambucin. consulatur author loco citato.

Elcos.

Art. 1074. Ulcera in tunicâ conjunctivâ vel corneâ, a quâcunque causâ oriuntur, à vulnere, inflammatione, à variolis vel combustionibus, &c. periculosa sunt, & aliquando curatu difficilia, & semper metuendum, nè opacam cicatricem post se relinquant.

Art. 1075. Quoad curam, materia ad oculum fluens divertenda est & evacuanda, sordes detergendæ, dolor, si adsit, mitigandus, & nativa oculi temperies restituenda & conservanda. Detergentia & exsiccantia sunt usurpanda, lenia tamen & temperata, sine asperitate & mordacitate. Ad ulcera detergenda (inflammatione, si adsit, prius penitus sublata) vix datur præstantius remedium quam aq. ophthalmica sapphirin. Bat. & deinde collyrium ex sarcocol. in cap. de ophthalmiâ laudatum, & postremò collyr. cum trochisc. alb. rbas. cum campha-

Elcos.

Curatio.

campborâ, sacchar. saturn. vel lap. calamin. præp. &c. oleum ovorum valdè commendatur.

Species va-
ria.

Art. 1076. D. Banister à priscis medicinæ scriptorius octo vel decem species ulcerum in oculo accidentium enumeravit, ut *ulcus rotundum, inustum, sordidum, depascens, cancrum, &c.* Sed distinctio nimis subtilis videtur. Verùm enimverò notatu dignum est ulcus istud, quod Græci *Peribrosin* nominant in Angulo oculi cum pruritu vix tolerabili conjunctum. Sequens medicamentum ab authore valdè comprobatur. R. Mucilag. sem. cydon. lin. in aq. plantag. & parietar. extract. ana ʒj. vitriol. alb. in aq. rosar. solut. ʒß. vitriolum album est antidotus ad pruriginem.

COWARDI Sententia.

Prognosis, &
curatio ulce-
rum oculari-
um.

Art. 1077. Omnia oculorum ulcera sunt periculosa & curatu difficillima. Totus curandi cardo in usu *detergentium & exsiccantium* vertitur, quibus tamen sæpissimè addi debent *lenientia* sive *anodyna*. Non differt horum ulcerum ab aliorum curatione methodus tractandi, nisi quòd ob teneritudinem & insignem partium usum curâ non vulgari suscipienda sint. Porro his in casibus conveniunt *agglutinantia* cum *detergentibus* mixta; inter quæ liquorem ex ovo cocto & indurato sacchari cand. q. f. repleto in cellâ vinariâ extillantem maxime commendat Riverius; quod medicamentum, si magis *abstersivum*, desideres, addito *myrrhæ pulverisatæ* pauculo saccharo cand. suprapræscripto, magis proficuum reddetur.

Paralysis.

Paralysis:

Art. 1078. Paralysis oculi est affectus musculorum ocularium paralyticus, ex quo motus

tus vel penitus amittitur vel multum impeditur. Est malum, uti credo, rarissime contingens; utcumque nihil habet in se peculiare à paralyfi aliarum partium diversum quoad theoriam vel therapiam.

Strabismus.

Art. 1079. Strabismus seu strabositas est oculorum unius vel utriusque respectu ad se invicem distortio, sive *obtus transversus*, vulgò a *Squinting*. Ex inequali musculorum ocularium exercitio provenit. Infantes hunc affectum facile contrahunt; interdum ob incuriam nutricum, quæ malo situ ad fenestram cunabula disponunt. Adolescentes quoque interdum in eum incidunt, vel a vitiosa oculorum praxi, vel a contagione, dum alios hoc morbo affectos intueantur.

Art. 1080. Strabismus difficillimè curatur; si à cunabulis perperam versùs fenestram locatis ortum duxerit, mutanda est eorum situatio. *Paulus Aegineta* ad hoc vitium emendandum larvam machinatus est, & faciei adaptavit, ita ut per duo foramina recta tantum antrorsum liceret prospicere. Ego ad adolescentulum quendam generosum strabismo affectum accersitus, statim ac intellexi unum tantum oculum affici, consului, ut *sanus subligaculis probe claudatur* per duas septimanas, quo facto alter oculus omnimodorum motuum liberrimè potitus integrè sanatus est, & in futurum cum altero motus faciales rectè servavit, & nunc elapsis aliquot annis sine recidivatione juvenem eleganti forma præditum in bonum virum evasurum fore spero.

*Encanthis.**Encanthis.*

Art. 1081. Ex curatione unguis vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum fit in Angulo parum ungue exciso, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: *ἑγκανθίς* græcè nominatur. Excipi Hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipso Angulo abscindatur. Tum exiguum linamentum respergendum est vel cadmia, atramento futorio, &c. *Celsus.*

Curatio.

Art. 1082. "Encanthis est excresecientia
"carnosa in majori oculi angulo carunculæ
"lacrymali adhærens; si mollis & laxa fuerit,
"Allumine usto & saccharo cand. deleri potest;
"si vero tumor sit durior & grandis filo per
"medium transmissio detinendus est, & forcipe
"abscindendus, & vulnus tincturâ myrrhæ
" & melle rosaceo fovendum." *Kennedy.* "In
"operatione suscipiendâ cavendum est, ne glandula
"lacrymalis nimium lædatur, exinde enim
"fluxus oculi perpetuus continuò in genam
"depluens supervenire solet, quemadmodum
"in fistulâ lacrymali malè curatâ plerumque
"accidit." (Vid. *Art. 1068.*)

*Fistula Lacrymalis.**COWARDI Sententia.**Morbi nomina & descriptio.*

Art. 1083. Anchylops, Ægilops, & Fistula lacrymalis apud autores promiscuè usurpantur; ægilops verò est tumor [vel potius ulcusculum] carunculæ majoris ad internum oculi canthum; anchylops nominatur, cum adhuc nondum sit ulcerosus; fistula lacrymalis propriè appellatur, quando ulcus sinuosum ibidem efformatur;

compressione digiti liquor è cantho ovī vitello similis, & foetorem emittens extillat; humor corrosivus viam facit, aut invenit, undè meatus colatorii nimis patentes facti, perpetuo stillicidio vexantur; imò frequentèr os *ethmoideum* penetrat, erodit, & ad *cariem* miserabilem deducit; in quo statu non nisi *cauterio* actuali curabilis est, hujusmodi fistula frequentèr cancrofa evadit, & tunc *Riverius* monet remediis non esse attingendam.

Art. 1084. Cura est totalitèr chirurgica, nisi quod intùs dari possunt pauca *evacuantia* & remedia quædam humorum acrimoniam *destruentia*, præcipuè *mercurialia*, & decoctum *lignis*. In initio si *anchylops* adhuc sit, *repellentia* maximè proficua sunt, ut suppuratio præveniatur; huic usui inserviunt *refrigerantia*, *astringentia*, & *vitriolica*: Si verò nec refrigerantibus repelli nec resolventibus discuti poterit, quin ad suppurationem vergat, aperiendus est abscessus, & *detergentibus*, *consolidantibus*, ac *cicatrizantibus* secundum artem tractandus. Alii sunt qui curam *ægilopis* moliantur *instrumento chirurgico*, per os nasi tramitem perforando, quo liquor perpetuò extillans per nasum evacuetur. “ Sed gravitèr errant, qui existimant *perforationem* hoc commodum præstare, ut materia per os effluat; foramen enim ossis à carne ex ipso pullulante brevi obstruetur. Os non est perforandum nisi præsentè maximà ipsius corruptione, quæ perveniat usque ad cavitatem internam ipsius nasi; solà siquidem ejus superficie corruptâ sat fuerit partem læsam scalpro abradere, *euphorbium* inspergere, &c. præmitti debet *setaceum*, quod tanti est momenti, ut inveteratam fistulam lacrymalem sine hoc præsidio vix curari posse in aliquibus observaverim. *Hercules, Saxon & Hildanus.*

*Visus Hebetudo.*COWARDI *Sententia.**Hebetudo visus.*

Art. 1085. Hebetudo visus est caliginosus videndi modus, cum objecta visibilia nebulâ velut tenui obvoluta apparent; primus est hic status ingruentis mali peioris, nisi præveniatur, prodromus; & *cataraetam* aliquando ob incuriam patientis, aut incitiam medici inductam, præcurrit. A statu sanguinis viscido & pituitoso oriri potest, vel à spirituum animalium penuriâ, vel ab humoris in oculo defectu, vel ex malâ partium conformatione.

*Unde.**Curatio.*

Art. 1086. Ad hanc oculorum hebetudinem discutiendam indicantur remedia, quæ sanguinis lentorem tollunt & que spirituum animalium penuriæ occurrunt. Quandoque convenit *venæ-sectio*, & deinde *catbarticum cum calomel.* exhibere. *Millepedes* inter specifica recensentur; *salia volatilia* & *deobstruentia* in sanguinis lentore mira præstant; salivationem per *masficatoria*, potius quàm *tabaci* fumo, excitatam prædesse autumo; *cerevisia oxydorica pharm. Bat.* propinari potest; *collyria vitriolica* & *astringentia* sunt vitanda; convenit *aqua ophthalmica sapphirina Bat.* In genere duæ regulæ ad visum utilissimæ, licet non usquequaque sufficientes statuuntur. 1°. Ut manè quolibet, nullo habito ad tempestatem respectu, *frigida* caput, tempora, & ponè aures alluamus. 2°. Ut à *calidis & piperatis eduliis*, nec non *potulentis spirituosiss*, quantum fieri possit, abstineamus.

*Dua regula ad visum prolongandum.**Euphrasia virtus.*

Art. 1087. “Euphrasia quoquo modo
“sumpta, seu in pulverem redacta, & cum
“vino albo pota, seu per se sola masficata &
“deglutita, seu in vino vel cerevisiâ infusâ,
“seu

“ seu in aquâ ad modum theæ, seu succus ejus
 “ expressus, *videndi facultatem mirificè roborat*
 “ & *adaugēt, debilem aut amissam reparat & re-*
 “ *stituit.* Arnoldus de villâ novâ & alij.

Gutta Serena.

COWARDI Sententia.

Art. 1088. Gutta serena seu Amaurosis est *Definitio.*
 visûs abolitio, sine ullo sensibili vitio in oculis
 apparente, ab obstructione *nervi optici* orta,
 influxum spirituum animalium prohibente.
 Quæ à causâ quacunque subitanæ exoritur fa-
 ciliùs curatur, quam cui deplorabile illud in-
 fortunium obrepit. In verâ amaurosi pupilla
 nigrior & amplior solito apparet, sed non sem-
 per; & gravitas supercilia premit.

Art. 1089. Quoad therapiam post univer- *Curatio.*
 salia (ubi indicantur) medicamentis *volatilibus,*
antiscorbuticis, chalybeat, mercurialibus, cephal-
cis, & nervinis cura tentanda est; vix aliquid
 sperandum est à *topicis*; si aliquibus utamur, de-
 bent esse *discutientia.*

PITCAIRNII Sententia.

Art. 1090. Si nullis ophthalmiæ signis ap- *Signum pa-*
 parentibus, muscæ aut araneæ & similia oculis *thognomoni-*
 observari videntur, signum est *pathognomonicum*
 guttæ serenæ nascentis.

Art. 1091. Curatio hujus affectûs medica- *Curatio.*
 mentis *mercurialibus* tentanda est, imò *salivatione*
 & decocto *guaiaci.*

Art. 1092. “ Tutiora sunt *purgantia* (inquit
 “ *Ettmullerus*) quàm *vomitória*; conveniunt
 “ *sudorifera*, maximè *sassafras & euphrasia, junip.*
 “ *rosmarin. millepedes, masticatoria, &c.*

Mya-

*Myopia.**Myopia.*

Art. 1093. Myopia, sive luscitio, est propinqua visio, quam nos Angli vocamus **Dur-
blindness**; à naturali conformatione oritur: qui autem oculos ita formatos habent, nunquam cæcutiunt, neque conspiciendorum in extremâ senectute indigent.

*Presbytia.**Presbytia.*

Art. 1094. Presbytia est affectus myopiæ contrarius; è longinquo melior est visio, quam propinqua; senibus præcipuè accidit, & est malum prorsus incurabile; conspiciendi verò egregio sunt adjumento.

*Nyctalopia.**Nyctalopia.*

Art. 1095. Nyctalopia est malum duplex, cujus species duæ sunt sibi invicem contrariæ. In primâ specie visio noctu vel in locis obscuris est præstantior, in clara luce valdè diminuta & ferè nulla. In alterâ specie nisi in clarâ & splendidâ luce nihil omnino cernitur. Hæc sunt vitia à malâ constructione oculi orta, ideoque incurabilia.

*Hæmorrhagia Narium.**SYDENHAMI. Sententia.*

*Hæmorrhagia narium
& hæmoptoe
interdum à
febre pendent.*

Art. 1096. Nonnullæ febres intercurrentibus annumerari debent, quæ vulgò pro symptomatis tantum habentur; hujusmodi sunt hæmorrhagia narium & hæmoptoe. Primo ut plurimum appulsu febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ data porta, faciente viam; dolor & calor sinciput adhuc torquent; sanguis per vices profluit, dem aliquamdiu

quamdiu sistitur, & mox denuò iterum atque iterum erumpit; donec tandem remediorum usu vel sponte omnino cessat, ita tamen ut ægro singulis annis à recidivâ metuendum sit.

Art. 1097. Sanguinis fervorem nimium atque ebullitionem, ut compescamus convenit *venæsectio* (sanguis eductus est pleuriticorum similis) item *viscus tenuis ac incrassans* imperandus est; quotidie injiciendum est *enema refrigerans*, & dosis *diacodii* horâ somni exhibenda est. Quoad externas applicationes, lintea quadruplicata immersa *aquæ frigida*, in quâ *sal prunella* dissolvatur, & postea levitèr expressa admoveantur nuchæ, ac utrinque cervici sæpiùs in die. Item post universas evacuationes peractas liquor sequens applicetur; *R. Vitriol. hungar. alum. ana ℥j. phlegmat. vitriol. ℥ss.* coque tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta, liquorem frigidum filtra, & add. *ol. vitriol.* partem duodecimam; turunda ex linteo raso liquore hoc probè humectata, nari ex quâ sanguis stillat, indatur per dies duos isthuc relinquenda.

Art. 1098. "Quando hæmorrhagia narium à febre pendeat, *cortice peruviano* profligari potest, æque ac hæmoptoe, de quâ alibi. (536.)

Art. 1099. "Opinione vulgari hæmorrhagias ordinariò ex arteriolarum evanescentium rupturâ accidere statutum est; Sed in errore magnoperè versantur: in omni etenim *criticâ* saltem hæmorrhagiâ sive narium, sive partium circa fauces & guttur, sive pulmonum, sive renum, sive hæmorrhoidum, sive uteri, sanguinis fluxus *mediantibus glandulis* omninò fit, *per ductus scilicet excretorios* sanguis exilit, quod probè notandum est.

ETTMULLERI Sententia.

Quinam hæ-
morrhagiis
obnoxii sunt.

Art. 1100. Quidam hypochondriaci, scorbutici & cachectici variis & stupendis hæmorrhagiis obnoxii sunt, ita ut sanguis non unciam, sed libratim effluat.

Curatio.

Art. 1101. In nimia effervescentia & sanguinis fervore conveniunt *blanda acida*, item *fucus menth. urtic. &c. martialia* pluribus scopis in curandis hæmorrhagiis satisfaciunt: *martialia* etenim per se semper astringunt, per accidens aperiunt, ut observare licet in mensibus nimis fluentibus & obstructis. Ipse novi exempla infantum & adultorum etiam frequentè hæmorrhagiis narium obnoxiorum solo esu *passularum* curatorum. In hæmorrhagia *habituali* sequens electuar. est proficuum; R. *Pulp. passular. ꝑ. pulv. rhabarb. zij. tart. vitriolat. zj. syr. cydon. q. s. m.* [Materia medica in hæmorrhagia latè patet, sequentia simplicia sunt insigniora] *folia plantaginis, urtic. millefol. heder. terrest. polygon. flor. ros. rub. balaust. cort. granat. rad. symphyt. maj. bistort. tormentil. muscus terrest. gallæ, sem. hyoscyam. papaverina, [catechu] usnea cran. human. gum. arab. sang. dracon. lapid. hæmatit. tint. mart. sacchar. saturn. stercus asininum aut suillum & caninum. Externè bufo sicc. stercus porcinum recens excretum. bol. armen. pil. leporin. crepitus lupi, alumen ustum, &c.*

Hæmorrhagia
habitua-
lis.

FARRAGO Sententiarum.

Aliquid no-
tandum in
V. S.

Art. 1102. Phlebotomia ad revellendum ampliori foramine celebrari debet, & ut magis confertim sanguis effluat, inter detrahendum eundem multum prodest vulnus sæpius digito occludere, dein aliquantulum sanguinis emittere.

Art.

Art. 1103. Deligatio artuum hæmorrhagiæ ^{Deligatio artuum.} sistendæ conducit; notandum est tamen artus omnes simul non diu ligandos esse, quoniam sanguis in extremis diu detentus, & à corde nimis exulans lypothymias terribiles inducit. *Album græcum* in omnibus hæmorrhagiis est medicamentum singulare; *spiritus vitriol.* vel *ejusdem ol. in aq. simpl. instillat.* in hæmorrhagiis periculosus est extremum remedium & raro fallax.

Art. 1104. Reliqua melioris notæ sunt ^{Remedia varia.} *calcanthum rubefactum*, *colophonium pulverisatum*, *stypticum regis*, *ol. terebinth. decoct.* *catechu*, *decoct. incrassans*, *decoct. styptic. elect.* *Boyleanum*, *pulvis Galeni*, *elect. styptic. tinctura rosar.* *epithema de sacobar. saturni* in casu deploratissimo moribundo post omnia tentata feliciter expertus sum.

Olfactus amissus.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1105. Olfactus amissus rarissime recuperatur, præcipuè in senibus. ^{Olfactus amissus raro curatur.} Præ reliquis multum confert *majorana* quocunque modo usurpata, item *rosmarinus*, suffitus ex *succino. gum. animæ*, &c. quæ valent in *catarrho* hic locum habent. (470.)

Art. 1106. Ozæna est ulcus fordidum in na- ^{Ozæna.} ribus latens, frequenter est venereum, interdum cancriforme evadit.

Art. 1107. Ad curationem conveniunt folia ^{Curatio.} & unguentum è *nicotiana*; si crusta adfuerit, cum *oleo amygd. dulc.* removenda est; interdum usurpantur fumi ex *cinnabar.* & *mercur. dulc.* in injectionibus, imò nonnunquam *mercurius sublimat.* Galli utuntur *mercur. præcip. cum unguent.*

*Polypus na-
rium.*

ros. subact. & cum turundis applicato. (972.)
Art. 1108. Polypus narium est sarcoma seu
excreſcentia carnoſa in naribus ex earum ſum-
mitate pronafcens, & naſum nunc replens, nunc
in fauces uſque deſcendens, à *polypo piſce* nomen
accepit, nunc mollis eſt, & lubrica, nunc unâ
nunc pluribus radiculis ſe affigit. Excreſcentia
hæc nunc alba, nunc rubra, nunc livida appa-
ret, ſi liveſcit, & dolet, ferè cancroſam natu-
ram ſapit; & non attingendus eſt polypus can-
croſus. Polypus narium eſt malum curatu

*Rare cura-
tur.*

admodum difficile. “ *Rbaſis* polypum hæmor-
“ *rhoides narium* appellat ob ſimilitudinem. De
“ ejuſdem extirpatione videantur ſcriptores
“ chirurgici. Si in ulcus cancroſum degene-
“ raverit, admittit curationem fictam & fuca-
“ tam; in hunc finem unguentum ſequens eſt
“ valdè proficuum, R. Unguent de plumbo, ſucc.
“ ſolan. ana ꝑj. aq. roſ. ꝑß. diutiſſimè agiten-
“ tur in mortario plumbeo & f. ung.

Art. 1109. “ Riverius diſtinguit inter ſarco-
“ ma & polypum, & quidem jure merito; Sar-
“ coma (inquit) eſt excreſcentia carnea in na-
“ ribus genita, *hyperſarcoſi* ſimillima in imis
“ narium partibus ſuccreſcens; Polypus verò
“ in ſummis ac ſuperioribus juxta naſi radicem.
“ Cura tentanda eſt primò aſtringentibus leni-
“ oribus, & deinde medicamentis potentiori-
“ bus, inter quæ eminet *mercurius præcipitat.*
“ *rub. cum melle roſaceo permixtus*; remedia ad
“ huc magis cauſtica cum cautela uſurpanda
“ ſunt, idque *decreſcente lunâ*, cum tumor im-
“ minuitur.

Lingua

Linguae Vitia.

ETTMULLER Sententia.

Art. 1110. Gustus læsiones. In amisso gustu *Gustus læsiones.* convenit *Raphanus* ante pastum masticatus, item *cephalica* & *nervina*. Sed gustus & odoratus vitia, si inveterata sint, sunt curatu difficilia, maximè in senibus.

Art. 1111. Loquela amissa frequentèr à *Aphonia.* linguae *paralyfi* accidit; curatur *aromaticis*; convenit decoctum *salviae*, *eruc.* *sinap.* &c. in vino, item *rosmarinus*, *rad. pyreth.* *zinzib.* sed præ reliquis succus *salviae*.

Dentium & Gingivarum Morbi.

Art. 1112. Dentium caries & nigredo fit à *Dentium caries & nigredo.* nimis calidis, frigidis, dulcibus, acidis, fumis ex mercurio, à scorbuto, &c.

Art. 1113. Vitanda ergo sunt antedicta, & *Curatio.* dentes à cibo repurgentur & vino eluantur. *Pumex* bis vel ter ignitus & vino albo extinctus & in pulverem subtilissimum redactus albissimos facit dentes; quidam solo pulvere panis *usti* utuntur [qui optimum & tutissimum est dentifricium]. *Cinis nicotianæ* est turpe medicamentum, sed dentes reddit albos. Ad dentium fordes tollendas & colorem vitiosum emendandum varia extant dentifricia in practi-
corum libris; R. *Os sepia* ʒj. *rad. pyreth.* *lapid. pumic.* *alam.* *ust.* ana ʒj. *cinnam. lign.* *aloe tart. rhenan.* ana ʒß. f. pulv. subtilissimus. Pro usu domestico pulv. panis *usti* ad dentes mundandos sing. auroris, & postea opiatum sequens usurpandum, R. Pulv. *flor. ros. rub.* ʒij. *myrrh. elect.* ʒij. *alum. ust.* ʒj. *sacchar. saturn.* ʒj. *cremor. aq. calc. supernatant. opobalsam. ana* ʒij. *aq. hungar.*

bungar. q. f. misce. Post usum hujus abluatur os cum vino rubro.

Cautio.

Art. 1114. In dentifriciis usurpandis optimè cavendum est, ne crebrior & durior attritus gingivarum, eas atterat & absumat.

Dentium vacillatio.

Art. 1115. Ad dentes firmandos valet solutio *terræ japon. zij.* in vin. rub. *℥ss.* pro lotionē (inquit *Boyle* multis in locis) conducit etiam *gum. lac.* quocunque modo usurpatum.

Gingiva putrida.

Art. 1116. In gingivis putridis & dentium vacillatione inde ortâ, *R. Gum. lac zij. cremor. aq. calc. supernatant. zj. alum. ust. ℥j. flor. ros. rub ℥ss. m. f. pulv. subtilissimus cum pauco mel. ros. usurpand. vel cum vino rub. gallico in quo infusa sunt fol. ros. rub. rad. tormentil. &c.* In graviore malo ad unguentum *Ægypt. deveniendum est* [vel *mel. unguent. Ægypt. supernatans*] plura videantur in cap. de scorbuto. De gingivis putridis & dentium vacillatione. Interim multum valet *tinctura gum. lac. Fulleri.*
 “ Præ reliquis autem, quocunque in libris inveniuntur, pro dentibus firmandis, iis denique
 “ & gingivis à putrefactione conservandis, nec non
 “ oris fœtore præcavendo, non datur præstantius
 “ remedium quam *Masticatio foliorum Nicotianæ*
 “ modicâ quantitate: eò etenim sufficiunt grana quatuor pro unâ vice, idque tantum semel
 “ in die usurpandum per horæ quadrantem in ore detinendo. Interim super omnia improbandus est *turpissimus quorundam mos totis diebus masticandi,* non ad hos laudabiles fines consequendos; sed planè nescientium quare, forsân solummodo fœdissimæ consuetudini indulgendi gratiâ.

Dolores dentium.

Art. 1117. Oleum *Buxi* dentium dolores quosvis ad miraculum sedat (inquit *Riverius*) *oleum origani* est in frequenti usu. *Pix livid.*
 in

in ore detent. dolorem tollit, ut ab amico accepi. *Rad. pyrethri* in ore manducat. pituitam evacuat & dolorem lenit. Decoctum *nicotianæ* in ore detentum dentium dolorem potentèr sistit (inquit *Ettmullerus*). “ Sed ultra omnia, “ quæ hæcenus novi, *succus radice iridis luteæ* “ dolenti denti affricatus vel ipsa *radix* in ore “ masticata in instanti quasi ex incantamento “ dolorem ex causâ quâcunque oriundum fugarat. Communicator affirmat se quadragies “ ad minimum pari successu tentasse; ego etiam ipse sæpius expertus sum & plurimi ex “ meo suasu idem facerunt: si dentis cavitas sit “ magna, imponi potest plumbum foliatum.

Art. 1118. Nonnunquam (inquit *Sennertus*, *Nota bene*, & ipse idem plus semel observavi) per dentium radices & maxillæ foramina, per quæ vasa in eas subeunt sensim extra effluit sanies è dente corrupto & tubercula in malâ vel mento excitat, quæ nullo modo curantur, nisi dens extrahatur. Vide locum p. 262. Vide etiam *Cbeselden Anat. p. 19.*

Art. 1119. Decoctum *sabinæ* in ore detentum vermes dentium elicit, ut auctor est *Ettmullerus*. *Vermes dentium.*

Aurium Morbi.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1120. In inflammatione & ulcere aurium adest insignis ardor in aure, & dolor tenfivus, & pulsatilis vehemens cum rubore, quandoque, conjuncta est febris, interdum delirium, & motus convulsivi. *Inflammatio & ulcus aurium.*

Art. 1121. Insensibiliter discutitur, vel suppuratur; convenit *venæ-sectio*, item *sudorifera* tanquam in aliis inflammationibus. Externa non nisi *Metodus curandi.*

nisi cum cautelâ sunt usurpanda, fomenta tamen ex *emollientibus* & *discutientibus* sunt proficua. Si discuti nequeat, ad *suppurantia* accedendum est, ut *cepe sub cineribus* affat. *pulv. rad. lilior. alb. caric. ping. ol. cham. amygd. amar.* &c. Ulcere rupto, si pus effluens sit album, æquale, &c. melius est, quàm si sordidum, faniosum, &c. fuerit: sufficit, si modò mundus servetur meatus auditorius, id quod optimè mediante *urinâ humanâ* assequimur; si ulcus fuerit sordidissimum *urinæ* addi possunt succus *cepæ* & *mel rosar.*

Otalgia curatio.

Art. 1122. Otalgia, sive auris doloris causa frequentissimè est inflammatio, de quâ modò dictum est; interdum verò ab acri humore provenit, ubi non est adeò insignis ardor & pulsatio. Fumus *nicotianæ* cum fistulâ inversâ auri immissus valet ad dolorem compescendum, item *millepedes in ol. communi* vel *amygdal. amar. infusi*, & *ol. scorpion.*

Vermes in auribus,

quid agendum sit.

Art. 1123. Si dolor aurium à vermibus fuerit, dolor tunc vagè lancinans, hinc inde rodens percipitur: educendi sunt vivi, aut intus enecandi; *lac tepidum* auribus immissum dulcedine suâ vermes allicit, ita ut prodeant: succus *absynthii* interficit, vel angit eosdem, item *oleum nucleorum persicorum*, vel *amygd. amar. diacolocynthidis quercetani* cum granis aliquot *mercur. dulc.* item *elix. propriet. argentum vivum* in aq. appropriatâ incoct. &c.

Tinnitus.

Art. 1124. Tinnitus aurium frequentissimè est affectus chronicus & valdè molestus, interdum in omnimodâ sorditate terminatur; raro curatur, sæpè recidivat.

Curatio.

Art. 1125. Præmissis universalibus, suffitus ex *succino*, *olibano*, & *gum. anima* est egregius; *spiritus sal. armoniac.* cum bombyce in aurem immissus

immissus tanquam singulare à *Lindano* laudatur; item *fel lucii piscis*, *ol. castor.* *zibet.* &c. in usu sunt.

RIVERII Sententia.

Art. 1130. Surditas & gravis auditus secundum magis & minus tantum differunt, eo affecti ægrè sonum percipiunt; auris afficitur vel in exteriori vel interiori parte. Meatus auditorius interdum *cerumine* vel aliâ quâvis forde obturatur; in interiori parte auris affici potest humoribus in cavitate collectis, qui frequentius *pituitosi* sunt.

Art. 1131. Obturatio externæ aurium cavitatis oculis ipsis dignoscitur, si ad solem cavitatem introspecias. "Pro cavitate externâ eluendâ uti licet decocto *folior. salviæ & flor. rorismarin.* in p. æ. aq. & vin. alb. facto, quod cum siphone prudenter injiciatur. Nihil æquè conducit in surditate à causâ internâ etiam post centum remediorum usum, quam ut æger præmissis præmittendis *sulphureis balneis* caput madefaciat; sedeat sub canali balnearum, & verso epitonio, aquam accipiat. *Ova formicarum* contrita & cum succo *cepæ* in aurem infusa quàm vetustissimam surditatem persanat. Si affectus sit contumacissimus post omnia incassum tentata excitare licet *ptyalismum* ex inunctione mercuriali.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1132. Inter remedia externa in surditate præ reliquis granum unum *moschi*, vel *ambrae*, vel *zibetbi* cum bombyce involutum & vesperi auribus immissum est optimum remedium, præcipuè in senibus; laudatur etiam *fel anguillæ* cum *spiritu vini*, & *fel perdicis* à *Lindano*.

Lindano, liquor ex ovis *formicarum* expressus, si quid aliud, admodum confert. Sunt qui valdè commendant suffitum ex *sulphure* mediante fistulâ in aurem transmissum; extremum remedium est salivatio. *Vapor auricularis Fulleri*.

Uvula Relaxatio sive Procidencia.

Uvula relaxatio.

Art. 1133. Gurgulio seu uvula est glandula pendula ad formationem & modulationem vocis conferens, quæ defluxionibus, æquè ac aliæ glandulæ, obnoxia est; si infrà tumeat, suprâ gracilis evadit. E palati extremo propendit, inque fauces & gulæ caput fertur; itaque hæc loca titillatione quâdam afficit, metuque præfoctionis sollicitat.

RIVERII Sententia.

Causa.

Art. 1134. Humor pituitosus in columellam defluens, eam humectat, emollit, & relaxat, ut longior facta partem superiorem œsophagi tangat, & nauseam pariat.

Curatio.

Art. 1135. Evacuantia universalialia eadem esse debent ac in *catarrho*. In principio *topica astringentia* & *repellentia* conveniunt, quemadmodum in curatione *anginæ*, quibus postmodum *resolventia* & *exsiccantia* erunt admiscenda: Remedia autem formâ pulverum potius quàm liquidorum sunt ut plurimum utiliora & efficaciora, præsertim si nulla adsit inflammatio. Excisio est ultimum remedium, sed cum supremâ cautione admolienda est; nam valdè periculosa est (inquit *Hippocratis Progn.*) de quâ operatione videantur authores chirurgici. “ Audiamus “ *Tulpium*. A medicis *prolapsus palati* vel omnino prætermittitur, vel leviter tractatur; & tamen vitium est non minus grave quam rarum. Vidi equidem tumorem hunc in palato

Excisio.

“ to

“ to adeo celeri gressu exortum, ut vix licue-
 “ rit cogitare de *Gargarismate*, ne dum de aliis
 “ auxiliis, præterquam de solâ *scalpelli incisi-*
 “ *one*, quâ dextrè & festinanter id temporis
 “ institutâ vidimus non modo effluxisse inde
 “ plurimum aquæ, sed detumescēte palato
 “ ad se rediisse hominem extinctioni jam
 “ proximum. Unum ex optimis remediis pro
 “ uvulâ prolapsâ est *semen cannabis* in poscâ
 “ parum coctum pro gargarismate (inquit *Ett-*
 “ *mullerus*). Proficua quoque esse possunt se-
 “ quentia pro arbitrio vel potiùs iudicio periti
 “ medici usurpata; *decoctum catechu*, *decoctum*
 “ *rad. tormentil cum pauco sale armoniaco & alu-*
 “ *mine crudo*, *gargarisma pro uvulâ*, *pulvis u-*
 “ *vularis*.

*Remedia
 varia.*

Aphthæ.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 1136. Aphthæ sunt parva, rotunda,
 superficialia ulcuscula os internum occupantia;
 sunt enim exulcerationes ultimorum emissario-
 rum, hinc occupant omnia loca, ubi talia emis-
 saria hiant; adeoque labia, gingivas, genas in-
 ternas, linguam, palatum, fauces, tonsillas, u-
 vulam, gulam, stomachum, intestina tenuia,
 [ad anum usque,] ubique ferè eâdem specie.
 Præcedere solent, febris, incipens cum diar-
 rhœâ vel dysenterîâ, nausea, appetitus prostratus,
 præcordiorum anxietas, debilitas magna, eva-
 cuatio notabilis, stupor, somnolentia. Varius
 est aphtharum color, albus, fuscus, flavus, livi-
 dus, niger quarum posteriores sunt pejoris no-
 tæ. Sapor omnis aboletur; adeò plerumque
 oris siccitas, interdum, crustis deciduis, saliva-

*Aphthæ
 quid.
 Et quas par-
 tes occupant.*

*Varius app-
 tharum co-
 lor.*

tio vel diarrhoea adoritur, imò dysenteria ex vaforum dilatatione.

Curatio.

Art. 1137. Ut curetur optimè hoc malum, exhibenda sunt *calida, diluentia, resolventia, & abstergentia*, ut crusta in facilem citumque lapsum disponatur; simulac lapsus conciliatus est, tum *anodyno, demulcente, & simul parum corroborante* medicamento utendum, uti *gelatin. C. C. vel seq. R. Aq. ros. stillat. syr. papav. alb. ana ʒij. vitel. ovor. ij.* Misce, hujus pauxillum ore assiduò contineatur. In fine dandum est *catharticum corroborans ex rhabarbaro, &c.*

ETTMULLERI Sententia.

Aphthæ undi.

Art. 1138. Aphthæ succedunt frequentius febribus ingentibus, aliquando oriuntur ex vitio salivæ, & cruditate ventriculî. Aphthas futuras in morbo cognoscimus ex sopore & singultu, qui toto morbi decursu non dormiverunt, in soporem incidunt, & tunc aphthæ prodeunt. Singultus accidit, si sint ex ventriculo, & tunc plerumque sunt deteriores.

Curatio.

Art. 1139. Nil pejus quam sæpius purgare in hoc malo. Tota curatio consistit in *humectatione*, quæ emolliat, & lenitè calefaciat; optimum est *decoctum raparum cum nitro*, item *decoctum herb. bellidis major. cum ficibus & sal. prunel.*

FARRAGO Sententiarum.

Laudanum ultimum remedium.

Art. 1140. *Spiritus vitrioli vel sulph. melli rosaceo* permistus in pueris ac adultis à Riverio commendatur; si verò morbus sit valdè pertinax (inquit idem) & humorum fluxus copiosus, adeò ut vita sit in summo periculo, extremum remedium est *Laudanum*, quod dolorem sedat, & humorum fluxum inhibet.

Art.

Art. 1141. Post febrem aphthæ, vel singultus, vel horum utervis, si non sponte facessat, sed in longum tempus decurrat, facile fugatur usu corticis peruv. Usurpari potest ad os colluendum gargarisma sequens R. Succ. pomorum agrestium [omnium opt. Cochææ] lbss. syr. de rub. idæ. ʒj. m. Sydenham sched. mon.

Cortex peruv.

Art. 1142. Sequens omnibus remediis, quæ hactenus expertus sum, multis parasangis antecellit in hoc morbo vincendo R. Terr. japon. pulverisat. ʒiij. coq. in aq. calc ʒxij. ad tertie partis consumptionem, colaturæ add. sacchar. saturn. ʒj. mel. ros. ʒij. capiat æger coch. j. singulis horis vel sæpius, teneatque paulisper in ore & sensim deglutiat: est remedium verè aureum. Videantur plura in cap. de infantum morbis. (1559.)

Remedium singulare.

Gutta Rosacea.

ETTMÜLLERI Sententia.

Art. 1143. Gutta rosacea est rubor faciei tuberosus, pustulosus, guttis interdum sanguineis similis, qui nasum sæpè & genas inæqualiter & valdè tingit, potatoribus sætis frequens est; ut plurimum ad mortem usque comitatur. Præmissis universalibus conveniunt saturnina, &c.

Gutta rosacea.

TURNERI Sententia.

Art. 1144. Gutta rosea seu rosacea ita dicitur à parvis rubicundis quasi guttulis, sive tuberculis igneis per universam faciem, & præcipuè nasum, hinc inde sparsis. Appellatur etiam rubedo maculosa. Rectius verò, me iudice, INSIGNIA BACCHANTIUM FLAGRANTI FULGORE RADIANTIA. Est morbus

Morbi nomina & descriptio.

“ profectò apud *Damnonios* & *Belgas* maxime
 “ familiaris & ferè *Endemius* ob pravam bi-
 “ bendi consuetudinem.” Tres gradus à qui-
 “ busdam numerantur, viz. *Rubedo simplex*, *ru-*
 “ *bedo pustulosa*, & *rubedo ulcerosa*; “ facies & na-
 “ sus aliquando in molem prodigiosam super-
 “ crescunt, adeò ut vultus aspectu horrifico
 “ planè tremendus & monstrosus evadat. No-
 “ vi quendam hoc morbo *gloriosè* affectum,
 “ cui inter pocula, quibus liberrimè indulgit,
 “ sanguis per ipsam cutem variis in locis exilire
 “ consuevit, & ubertim confluere, quod per
 “ aliquot momenta potationis negotio impedi-
 “ mento esse solebat; mox verò suppressâ hæ-
 “ morrhagiâ, ut canis immundus vel amica lu-
 “ to sus ad fordem & illuviem se recipere so-
 “ lent, ita ille ad charissimam computationem
 “ lætus redibat, ibique commorari solitus, do-
 “ nec vultum in *torrem* accenderet, tantùm
 “ non ignem undequaque spargentem, ipsis te-
 “ nebris fulgentem.

Ad gradum
 eminentem
 provectus.

Sobrius vane
 accidit.

Art. 1145. Agnoscendum est interim hunc morbum maximè abstemiis & temperatis interdum sed rariùs accidere; ut plurimùm enim spirituosorum liquorum, ingurgitatione accersitur.

Curatio.

Art. 1146. Ut ad curam sternatur via, imperandus est victus humectans & refrigerans, & idem regimen observandum ac in *psorâ*, vel in *eruptionibus scorbuticis*; sed maxima adhibenda est cautela in his mutationibus faciendis; à liquoribus calidis & spirituosus ad victum tenuem & potum refrigerantem non est facilis transitus. Ex *antimonio* & *mercurio præparata* tam internè quàm externè sunt maximè proficua. Author noster more solito quamplurima remedia ex *Sennerto*, *Mayerniq*, &c. accumulavit,

lavit, sed in calce monet se multoties opem tulisse singularem remediis facile parabilibus & minus pomposis, nimirum cum *sale tartari*, *nitri*, *sacchar. saturni pomato* admist. *albumine avorum* cum *frustro aluminis* aut cum *granis aliquot camphoræ & sublimat.* item *ol. myrrhæ*, sequens valde efficax perhibetur, R. *Ovum duriusculè coctum*, *eximatur vitellum & cum pulv. myrrh. elect.* suppleatur locus, & in cellariâ suspendatur, ut per deliquium fluat: hoc etiam est *cosmeticum* insigne, ut & *unguentum faciale Bat.*

Art. 1147. " In eruptionibus pustulosis *Remedia varia.*
 " levioribus linimento sequente feliciter usus
 " sum; R. *Ung. diapomphol. ʒß. mercur. dulc.*
 " *ʒj. alum. ust. ʒß. ol. rhod. gut. iij. ol. ros.*
 " *q. s. misce.* In graviore casu linimento &
 " lotionē sequentibus præmissis ritè præmit-
 " tendis; R. *Litharg. auri ʒj. sacchar. saturn.*
 " *ʒj. ung. pomat. fragrantissim. ʒj. ol. rhod.*
 " *gut. iv. amygd. dulc. q. s. m. f. linimentum*
 " pro locis in facie maximè affectis sing:
 " diebus vesperi illinendis. R. *Aq. plantag.*
 " *ʒvj. succ. limon. ʒij. mercur. sublimat. gr.*
 " *xij. camphor. ʒj. infund. clausè & calidè per*
 " *horæ dimidiam, colatura sit pro lotionē bis*
 " *vel ter in die usurpandâ.* Hæc ultima est
 " *Aqua divina Fernelii, & sequens Pitcairni.*
 " R. *Litharg. aur. ʒij. mercur. sublimat. corrosiv.*
 " *ʒj. acet. ʒx. infund. per bor. 12. in vase stanneo*
 " *sæpius agitando; post subsidentiam effundatur li-*
 " *quor limpidus. Usus tempore instillentur guttæ*
 " *aliquot ol. tart. per deliquium, donec lactescat.*
 " In eundem finem adhiberi potest etiam *Alu-*
 " *minatum Bateanum* præmissis ritè præmittan-
 " dis.

CAP. XI.

Sive Fasciculus Morborum undecimus.

Morbi Cutanei.

ETTMULLERI Sententia.

Cutis nigredo.

Art. 1148.

UTIS nigredo est vel nativa, vel accidentalis, prior est incurabilis; posterior, quæ ab ardore solis contrahitur,

Curatio.

succo citri tollitur; idem facit spiritus vini camphoratus, item tinctura benzoës. Interdum saponos odorati cosmetici à delicatis expetuntur, qualis est sequens; R. Sapon. venet. ℥j. amygd. amar. nucleor. persic. excort. ana ℥ij. pulv. rad. iræos flor. aron. ana ℥j. sal. tart. ℥ss. ambra grise. mosch. cum spiritu rosar. solut. ana ℥ss. zibet. gr. v. cum q. s. essentiâ benzoës f. massa saponiformis. “ Sequens est cosmeticum insigne
 “ R. Flor. bismuth. ℥ij. ungt. pomat. albiss. &
 “ fragrantiss. 3vj. ol. rhod. gut. ij. misce. Ut etiam arcanum cosmeticum.

Lentiginus.

Art. 1149.

Lentigines sunt maculæ obscure flavescens magnitudine lentis, faciem, collum, & manus defœdantes; cuti pertinacissimè adhærent, nec facilè curantur in iis, quibus per aliquod

aliquod tempus effloruerunt. *Lat virginale, ol. Curatio.*
tart. per deliquium, ol. myrrhæ per deliquium cum
albumine ovi parat. &c. ad lentigines tollendas à
quibusdam usurpantur.

Art. 1150. Ephelides sunt maculæ cutaneæ *Ephelides.*
 fuscæ & interdum asperæ, mulieribus com-
 munes, quæ potissimum frontem, interdum ge-
 nas, imò collum & manus deturpantes, in lon-
 gum & latum sæpè ad palmæ magnitudinem
 se explicant; gravidas in specie afficiunt, in
 quibus etiam per reliqua ingravidationis signa
 dignoscuntur.

Art. 1151. Maculæ hepaticæ sunt obscure *Macula he-*
 flavi coloris interdum ad palmæ ferè magnitu- *patica.*
 dinem, nunc minores cum cutis aliquali aspe-
 ritate; occupant imprimis collum, pectus, at-
 que dorsum, interdum manus cum singulari
 pruritu. Curantur ut *Lentigines* (1149.)

Art. 1152. "Sudamina sunt papulæ fu- *Sudamina.*
 "dorum in collo, pectore brachiis, &c. oriun-
 "tur à sudore bilioso cutem exasperante.
Schmitz. Miliæ granis similia sunt, causâ proxi-
 ma est ferum plus minus acre. *Ettmuller.*

Effere.

Art. 1153. Effere est tuberculorum genus in *Effere.*
Græcorum & Latinorum scriptis non occurrens;
 sed ab *Avicennâ & Arabibus* describitur, & in
 nostris regionibus frequentè reperitur. Voca-
 tur *Effere, Sora & Sare;* erumpunt tubercula
 parva ad rubrum vergentia, duriuscula, cum
 insigni pruritu, subito universum corpus occu-
 pant, non secus ac si ab *Apibus, vel Vespis, vel*
Culicibus homo demorsus, aut *Urticis* percussus
 esset, ex biliosis & falsis humoribus oriuntur.
 Tubercula hæc plerumque brevi temporis spa-
 tio, etiam nullâ curâ adhibitâ, sponte evanes-
 cere

cere solent; & fortasse morbus est paulò lenior & benignior, quam eruptio illa quam nos vocamus a *Rash*, vel quam Erysipelatis secunda species Sydenhami (1168.) In opere pratico circumspectione & cautela opus est, præcipuè si cum eo febricula conjuncta fuerit: nam in hujusmodi eruptionum diagnosi, prognosi, & curatione *primæ notæ medicos* deceptos novimus.

Phlyæna.

Art. 1154. Phlyctænæ seu Phlyctenes sunt vesiculæ parvæ pruriginosæ & ferventes, sero limbo repletæ, quæ intra digitos & circa carpos oriri solent: interdum in scabiem & serpiginem degenerant, curantur ut aliæ eruptiones cutaneæ.

Sirones.

Art. 1155. Sirones sunt pustulæ in volis manuum & plantis pedum æstivo tempore emergentes, & cum insigni pruritu molestantes, in quibus latent subtilissimi *vermes Sirones* dicti; acu effodiendi sunt; usurpanda sunt *unguenta & lotiones mercuriales*.

Vari.

Art. 1156. Vari sunt tumores parvi & duri ex rubedine in summitate tandem albescentes, ut plurimum in facie & collo oriuntur magnitudine seminis cannabis. Juvenes utriusque sexûs ad venerem aptos præ cæteris molestant; ubi rubor intensus conjunctus est, difficilis est satis curationis, & licet pustulæ removeantur, rubedo tamen permanet, cui si inflammatio & raucedo conjungantur *Lepre* imminenti signum est. *Lac virginis, sacchar. saturn. essentia benzoës, camphorata, &c.* usurpari possunt.

Curatio.

Art. 1157. Lichen, serpigo & Herpes sunt affectus sibi ipsis cognati gradibus verò à se invicem distantes.

Art.

Art. 1158. In Lichene cutis est aspera cum pustulis hinc inde erodentibus, crustis furfuraceis & cum summo pruritu ad partes vicinas serpentibus.

Herpes.

TURNERI Sententia.

Art. 1159. Herpes simplex est cum pustulæ singulæ (plerumque in facie) oriuntur; sunt albidæ, aut flavæ, & acuminatæ cum basi inflamatâ; à puris guttulâ, quam continent, exoneratæ sponte exarescunt. Herpes simplex.

Art. 1160. Herpetis species secunda est *Serpigo*, nos angli vocamus a **Tetter**, vel a **King's worm**. Pustulæ minutæ accumulatim exurgunt, quandoque figurâ rotundâ vel annulari cum dolore & pruritu insigni. *Serpigo* ad digestionem nunquam pervenit, tantum ex scalp-
turâ humore tenui defluit. Serpigo.

Art. 1161. Difficillimè curatur, postquam enim penitus extincta videtur, certis anni temporibus repullulare solet. Vulgus uti solet atramento; sed in morbo pertinaci præmitti debent universalia; egregiè faciunt *aquæ minerales catharticæ* & postea sequens linimentum, *R. Unguent. rosat. ʒj. mercur. præcip. ʒj. Arcan. corallin. ʒß. ol. Rhod. gr. ij. m. efficac* etiam est *lac sublimat.* ut aliquoties expertus sum, sed usurpandum est cum cautelâ, nè inflammationem inducat. Lotio sequens à *Paræo* commendatur, *R. Sulph. calcantb. alum. ana ʒj. mace-*
rentur in q. f. aceti fortis, & coletur liquor pro lotione. Curatio.

Art. 1162. Herpetis species tertia est *Herpes miliaris*, idiomate nostro audit **the Shingles**. Herpes miliaris.
Ex innumeris parvis pustulis constat variis in
L 1 1 corpo-

corporis partibus erumpentibus, viz. Cervice, pectore, lumbis, femoribus, &c. Locus affectus nonnihil inflammatur, æger leviter febricitat, assurgunt pustulæ albidæ & suppurantur, succedunt parvæ rotundæ crusticulæ semina milii referentes, unde nomen.

Curatio.

Art. 1163. In hoc morbo tractando indicationes curativæ quoad remedia interna eadem omninò sunt ac in *Erysipelate*; cavendum est primariò, ne repercutiantur pustulæ; conveniunt ergò discutientia: pustulæ eminentiores forcipe scindantur, & applicetur *ceratum ex oleo & cerâ*, ut vestimentis minùs hæreant. In declinatione adhibere licet *exsiccantia*, ut *unguentum diapomphol. tutiæ*, vel potiùs nostrum *ceratum de lapide calaminari*. “ Applicatio sequens valdè
 “ efficax perhibetur. R. *Sem. sinap. contus. ʒiſs.*
 “ *vitriol. virid. in q. s. aq. plantag. solut. ʒij.*
 “ *misce. Unguentum Herpeticum Bateanum usui*
 “ *esse potest.*

Art. 1164. “ Herpes miliaris ad naturam
 “ *Psoræ* proximè accedit (inquit *Wiseman*)
 “ quapropter *cathartica mercurialia*, nec non
 “ *alterantia*, ad curam rationalem exposcit.

SCHMITZII Sententia.

Herpes exedens.

Art. 1165. Herpes exedens est pustulosa inflammatio cum pruritu & rubedine, partem, in quam serpit exulcerans; oritur à bile ardentissimâ; facilè summum corpus ad epidermidem usque penetrat, ubi cùm retinetur, nec ultra expirat, eam partem exedit.

Curatio.

Art. 1166. Frequens *catharticorum* usus adhibendus est. Profunt *unguentum Diapomphol. & alb. Rhas.* nec non *plumbi lamina in aquâ aluminosâ diu macerat.* Si tumor usque adeò acris, ut *ulcus phagedænicum* excitet, quod mitioribus

bus nequaquam cedit medicamentis, ad valentiora recurrendum; ad *Arsenic. sublimat. optimè trit.* & cum *unguento alb. mixt.* Denique si magis magisque serpat ulcus, ad *ferrum ignitum* accedendum.

Erysipelas.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 1167. Erysipelas seu ignis facer quamcunque partem corporis occupat, at præ reliquis faciem; ex improvise corripitur æger, dum subito versatur (*rusticis syderatio* audit) pars affecta paulisper intumescit cum dolore & rubore summis, [ac ingenti æstu,] & denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in vesiculas subinde facessunt. Sensum latius serpit malum, & de loco in locum progreditur, & febrem habet conjunctam.

Art. 1168. Alia est etiam species, licet rarius occurrens, ex nimia spirituosorum liquorum computatione plerumque orta; febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ *urticarum puncturas* referunt, & non nunquam in *vesiculas* attolluntur, mox recedunt cum pruritu vix tolerando, at quoties scalpturam subeunt, denuò apparent.

Art. 1169. *Venæ-sectio* convenit & postero die lene *catharticum*, & *paregoricum* horâ somni. Pro usu externo *fotus discutiens*, & mistura sequens, *R. Spirit. vin. ℥ss. theriac. androm. ʒij. pulv. piper. long. garyoph. ana ʒij. misce, charta emporetica* hæc mixturâ madefacta parti circumvolvatur. Sanguis in hoc affectu est pleuriticorum similis, & quandoque 2^a. vel 3^a. *Venæ-sectio* postulatur.

Art. 1170. Altera species pari ferè modo amolienda est, nisi quod remediis externis minùs egeat.

ETTMÜLLERI Sententia.

*Differentia
ab inflamma-
tione.*

Art. 1171. Erysipelas digito levitèr pressum maculam albam ostendit & subito rursus rubescit, quod non fit in inflammatione, nisi fortius prematur. *Scorbutici* huic morbo sunt obnoxii.

Curatio.

Art. 1172. Purgatio est summè vitanda; *venæ-sectio* est periculosissima: Est enim morbus *cutaneus*; ideoque internè *diaphoreticis* cura est inchoanda & absolvenda, inter quæ *Rob. Sambuci* eminet, est potens *sudoriferum*. Externè omnia unctuosà astringentia & actu frigida sunt fugienda. *Spiritus Theriacalis camphoratus* est remedium laudabile. Erysipelata per unguenta oleosà aut mucilaginosà ineptè tractata subito serpentem inducunt *gangrænam*.

Cautio.

FRIENDII Sententia.

*Cardasis in
Erysipelate
capitis.*

Art. 1173. De *purgatione* in Erysipelate, haud convenit inter authores, sed omnia dubitanter proponunt, & in ultimo morbi discrimine, vel nulla dant consilia, vel timiditatis atque hæsitationis plena; mihi verò satis experimentis esse edoctus videor, ut pronuntiem in *capitis Erysipelate*, siquândo cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum distentio, aut nullam subesse salutis spem, aut *purgantia* maximè profectura. Neque in his rerum angustiis expectandum esse, quod & in variolis experimur, dum vel febris lenita sit, vel tumor planè subsederit. Nam cardiacis refrigerantibusve remediis contra febrem pugnare, topica admove, quid demum aliud est, quàm nugas agere,

agere, donec in medio curationis cursu æger intercidat? Exemplum singulare hujus praxeos in medio profert doctissimus author. *De Feb. commentar.* vij. p. 117. quod vide.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1174. Erysipelas foris intro verti non bonum: intus verò foras bonum (inquit *Hippocrates.*)

Art. 1175. Epithema sequens à *Barbette* *Epithema.* commendatur, R. *Trochisc. alb. rhaf. 3j. camphor. 9j. sp. vin. 3j. aq. sambuc. 3vj. f. mixtura,* cum hac madefiant lintea, & calidè applicentur, & sæpiùs renoventur, quoties siccescunt.

Art. 1176. *D. Turner* valdè commendat *Vindicatio* misturam ex *ol. sambuc. & aq. calcis* cum paucis *mistura Sy-* *denbami.* *spiritu vini camphorat.* Existimat misturam *Sydenbami* esse nimis calidam, sed (credo) inexpertus loquitur; est enim profectò medicamentum in hoc affectu omnem laudem exuperans, ut per vicennium multiplici experienciâ comprobavi. *Cataplasma fimi vaccini* est valdè proficuum ad dolorem leniendum.

Art. 1177. In Erysipelate *symptomatico* convenit linimentum seq. R. *ol. sambucin. lixiv. ten.* *Erysipelas* *symptomaticum.* ana p. æ. agitentur invicem diutissimè in phialâ, donec in unguentum coalescant: valet etiam *lotio ad Erysipelas Fulleri,* quam ex experienciâ suâ author laudat. (Vid. *Effere* 1153.)

Pfora.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1178. Scabies est vel *humida*, quæ apparet sub formâ ulcusculorum cutaneorum; *Scabies humida & sicca.* vel *sicca*, quæ saniem exsiccatam & in incrustatam repræsentat. *Art.*

Curatio.

Art. 1179. Humida facilius curatur quam sicca; purgandum est cum *belleboro* & *mercurialibus*; conducunt *absorbentia* & *sudorifera* ex *antimonio* præparata, decoct. è *lignis*, *viperina*, *rob. sambuc.* &c. externè conveniunt remedia ex *saturno*, *mercurio*, *sulphure*, *calce viv.* *campborâ*, *nicotianâ*, *litharg.* &c. R. *Ungt. nicotian.* ℥ss. *flor. sulph.* ʒij. *mercur. dulc.* ʒj. *ol. hyperic.* q. l. m. conveniunt etiam balnea ex *herbis* & *radicibus appropriatis*. [in *lixivio tenui coctis*] Vide plura in cap. de morbis infantum. (1561.)

CELSI Sententia.

Pfora quid.

Art. 1180. Scabies [sive Pfora] est durities cutis rubicundior, ex quâ pustulæ oriuntur, quædam humidiores, quædam ficciores. Exit ex quibusdam sanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens, serpitque in quibusdam citò. Atque in aliis quidem ex toto definit, in aliis verò certo tempore anni revertitur. Quò asperior est, quoque prurit magis, eò difficilius tollitur; itaque eam, quæ talis est, *ἀγρία* Græci appellant, id est *feram*. “ In juvenili ætate sæpè ab aliis morbis præservat, vel eos sanat; diuturnior in lepram migrare potest; in senibus contumax & curatu difficilis; sicca difficilior curatu, quam humida; quæ ex interno humorum vel viscerum vitio oritur; & plerumque criticè erumpit, minimè impedienda, nec intus repellenda.

Prognosis.

WILLISII Sententia.

Quas partes obidet.

Art. 1181. Pfora sive Scabies est pustularum in corpore sparsim eruptio, præcipuè circa juncturas artuum, & inter digitos, ab humore acri & salso procedens, ob pruritum insignem scalpendi necessitatem inducens. Nul-
I lius

Ius certè morbi labes (*peste tantum excepta*) *Contagiosa.*
faciliùs aut certius quàm *Pforæ* propagatur.

Art. 1182. Præmissâ *venæ-sectione* utilis-
simè propinatur cerevisia medicata sequens, *Curatio.*
℞ *Rad. polypod. querc. lapath. acut. ana ℥iij. sen.*
opt. ℥iv. epithym. turbit. mechoacan. ana ℥ij.
santal. citr. ℥j. sem coriandr. ʒvj. præpara f. a.
& f. saccul. pro cerevis. cong. iv. post dies v.
vel vj. hauriatur & fumatur ℥xij. plus minus
omni mane per viij. vel x dies. Pro usu ex-
terno *sulphur* in hoc morbo virtutem quandam
specificam habere videtur, & linimentorum
ferè omnium est basis. ℞ *Axung. porcin. ℥iv.*
flor. sulph. ʒß. pulv. zinzib. ʒß. ol. tart. per de-
liq. q. f. m. f. unguentum, cui odoris gratiâ ad-
di possunt guttæ aliquot ol. rhod. Unguenta
ex *hydrargyro* sunt periculosa. Restat adhuc
alius facilior & multo elegantior pruritûs sa-
nandi modus; nempe, ut indusium *aquâ font.* *Alia metho-*
cum *sulphure pulverisat. incotum & exsiccatum su-* *dus curatio-*
per nudum corpus per 4 vel 5 dies gestetur; ita
namque morbus iste sine balneatione, aut litûs
squalore, aut malo odore curari solet. Paupe-
res flores *sulphuris* cum lacte intus fumant.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1183. Borellus pro pauperibus & mi-
litibus commendat solam *saponis nigri* lotionem, *Sapo niger.*
sed citò abluenda est, ne cutem excoriet.

Art. 1184. ℞ *Pulp. subtilissim. rad. belleb. albi q. v. flor. laet. q. f. m. f. Unguentum.* *Acrem* *Radix belle-*
dolorem excitat, & interdum inflammationem; *bori albi.*
ideoque omnibus minus convenit: morbum
verò, ubi usurpari liceat, ferè semper certò
fanat. *Decoctum ejusdem radicis* est forsân me-
dicamentum tutius & elegantius.

Art.

Animalcula.

Art. 1185. Ex pruritu intolerabili hunc affectum jugiter comitante *animalcula* in causâ esse, & morbi essentiam constituere quidam suspicati fuerunt; unde etiam ejusdem *contagium* adeo promptè communicari crediderunt: sed nondum aliquid de hac re compertum habemus nisi quod à D^{re}. *Bononio* traditum invenimus *Philos. Transact.* N°. 283. qui (si ei fides adhibenda sit) rem extra dubium posuit: ille enim loco citato animalculum descripsit figurâ externâ instar testudinis, ejusdemque iconem exhibuit; ova quoque factò scrutinio reperit, unde generatione citissimâ quemadmodum pediculi producuntur. Curiosus videat locum.

Salivatio.

Art. 1186. In morbo inveterato & remediis aliis haud cedenti excitare licet *Ptyalismum*.

Remedia potentiora.

Art. 1187. In officinis optimum remedium est *unguentum ex oxylapatbo*. Potentissima sunt *balneum* & *linimentum ex Barbette*. Internè *æthiop. mineral. bezoar. mineral. carn. viperin. antimon. diaphor. tinct. antimon. decoct. è lignis gum. guaiac. &c.* Externè *unguentum herpeticum, unguentum psoricum mercuriale, lotio mercurialis; hæc postrema cum cautione sunt usurpanda.*

Impetigo.

WILLISII Sententia.

*Impetigo quid.**Ejusdem graphica descriptio.*

Art. 1188. Impetigo varia sortitur nomina, appellatur *Lichen, vitiligo, lepra græcorum, &c.* Imprimis papillæ sive pustulæ rubræ, modò singularis, modò plures simul congestæ in variis corporis partibus, præsertim verò in brachiis aut cruribus exoriuntur; quibus singulis novæ adjunguntur, & latius serpentes sese in orbem diffundunt, cujusque harum superfices

cies & nonnihil albida & squamosa apparet, unde, si scalpatur, squamæ decidunt, & ichor sæpè tenuis exudat, qui tamen mox exsiccat, in squamam rursus crustaceam indurescit. Hic affectus quandoque membra singularia infestat, reliquis partibus intactis; & est naturæ mediæ inter *scabiem* & *lepram*; differt à *priori*, quoad pustularum formulas; namque in *Pforâ* ubique ferè singulares, & spatiis licèt exiguis, ab invicem remotæ existunt; *hic* plures conglomeratim, & quasi per racemos magnis intervallis sejunctos erumpunt. *Lepra* multò immanior est & horrenda, viz. crustacea & squamosa, ubique continua, & per totum corpus diffusa.

*Differentia
hujus morbi
à Pforâ &
Leprâ.*

Art. 1189. Impetigo difficultèr admodum curatur, &, si in affectionem quasi leprosam transeat, incurabilis ut plurimum evadit. Remedia ferè tantum *magna* in curando hoc affectu valent, cujusmodi sunt *venæ-sectio*, *cathartica mercurialia*, *serum lactis* [medicatum] *acidulæ chalybeatæ*, *herbarum expressiones succulentæ*. *Decoct. è lignis*, *medicamenta chalybeata*, *salivatio*, &c. Sæpiùs lui venereæ aut scorbutò supervenit. Balneatio interdum nocet; novi plures haud gravitèr impetiginosos *Bathoniam* profectos, indè prorsus leprosos rediisse. *Acidulæ purgantes* contra impetiginem leviorē juvare aliquoties comprobavi, sed plus valent *aquæ Tunbrigenses*, &c. sed præ reliquis remedia *viperina* in hoc affectu, ut & in *elephantiasi* & ipsâ *leprâ* insignem habent virtutem. Inter topica balnea aut linimenta è *pice liquidâ* confecta, cæteris quibusque longè præstant; formulæ utriusque apud authorem subduntur. Fortissima sunt *unguenta mercurialia*.

Curatio.

*Per remedia
magna.*

Art. 1190. “ Quantum confert ad hunc
“ morbum curandum corpus in ipso mari fre-
M m m quentèr

“ quæter abluere & aquas marinas sæpissime ac
 “ diutissime innatare est experimentum fatis no-
 “ tum & peritissimis medicis comprobatum.

ETTMULLERI Sententia.

Lepra.

Art. 1191. Lepra convenit cum scorbuto confirmato; est etenim summus & contumacissimus scabiei scorbuticæ gradus; in leprâ verò longè major est succi nutritii corruptio, quàm in scabie, quatenus non tantùm cutis, sed etiam subjacentes partes carnosæ exulcerantur; scabies ferina & inveterata in lepram degenerare solet. Contagium ad tertiam vel quartam generationem interdum propagari solet. Inter signa externa apparet cutis nunc ad colorem lividum & nigrum vergens, nunc flavescent & ex rubro nigricans. Aëri exposita mox corrugatur, exasperatur & infrigescit, tota apparet unctuosâ, ut aqua ipsi inspersa vix hæreat, sensim crassescit, rugosa & asperior redditur; furfure nunc purpureo nunc albicante, ac si calce incrustata esset, imprimis in facie adpersa videtur, multisque nodositatibus tuberculis mobilibus & indolentibus, potissimum pone aures, circa frontem, mentum, & artus defœdatur, & morphæa, impetigine, & scabie siccâ pertinaci, aliisque pustulis afficitur [de reliquis signis diagnosticis consulatur auctor. p. 587.]

Signa diagnostica.

Prognosis.

Art. 1192. Lepra inveterata incurabilis est; sanguis in leprâ foetidus est & nigrescens; serpigo, & impetigo in manuum ac pedum digitis, cum pilis parvis ascendentibus est malum signum.

Curatio.

Art. 1193. Tanquam *Lues Venerea* curanda est. *Viperina* maximè conducunt. *Balnea Theriacæ*, &c. in usu sunt.

TUR-

TURNERI Sententia.

Art. 1194. Lepra Græcorum apud nos faltem non est adeò frequens, aut maligna, ac apud exteros, ubi comparata sunt *Nosocomia* *S. Lazari*, ut ob funestam morbi contagiem infecti ab humano genere prorsus dissociantur.

Ambrosius Paræus animadvertit in nonnullis *Germaniæ* regionibus eam inveniri, sed frequentius in *Hispaniâ*, & per totam *Africam*, & quibusdam locis in *Galliâ*. Quibus regionibus frequentior est.

Art. 1195. Lepra ut plurimum circa cubitos & genua primò erumpit, mox latius serpit, & per universum ferè corpus sensim caput attollit.

Art. 1196. Lepra hæreditaria & inveterata est prorsus incurabilis. Curatio. Ad hunc affectum

curandum veteres & recentiores quoque commendant remedia *viperina*, item ex *antimonio*, *mercurio*, & *sulphure* præparata, *guaiacum*, *radices oxylapath. polypod. epithem.* &c. *Jacobus Dornynetus* virtutes decocti *corticis ulmi* magnoperè extollit cum vino albo diutius propinati, asseritque remedium esse certum; extat in *Pharm.*

Bat. Etiam si omnes ferè scriptores in viperarum laudibus tanti sunt; *Fernelius* tamen & *Palmarius* eas esse omninò inutiles affirmant, præcipuè in corporibus calidioribus. Ipse

ptyalismus ad hunc morbum contumacissimum penitus eradicandum impar frequentissimè invenitur. Inter cætera linimentum sequens in usum adhibere soleo; *R. Unguent. è flor. aurant. ʒj. mercur. præcip. alb. ʒiʒ. camphor. ʒʒ. vitriol. alb. ust. ʒj misce.* “ Author noster co-
“ piosâ formularum segete ex optimis scripto-
“ ribus collectarum abundat; & reverà de
“ morbis cutaneis eruditè ac pulchrè scripsit. Salivatio.

Ex Clarissimo Deodato apud Fabricium
HILDANUM.

*Elephantia-
sis descriptio.*

Art. 1197. Elephantiasis Græcorum, seu *Lepra Arabum*, est affectus contagiosus plurimum vitiorum congerie corpus defœdans. In cute vel faciei, vel frontis, vel genarum, cubiti, femorum, manuum, pedumve tubercula facile mobilia, indolentia, & ex livore ad rubedinem tendentia, horridumque aspectum præbentia epullulant; in ore, in palato, in faucibus circa linguæ radicem, tubercula nunc flavescentia, nunc sublivida exoriuntur; in pedum digitorum interstitiis, vel in plantis, in crassâ præsertim & durâ illius parte, item in aliis artuum locis ulcera efflorescunt, hæc ulcera & fissuræ veram cutem penetrant, lata sunt, & ulterius serpunt labiis callosis ac pertumidis, atque læsa facile cruentant, indolentia licet: ulcera quoque nares depascunt; adsunt tumores in aurium ambitu, crassescunt labia, pedes manusque valdè inflatæ ac tumidæ sunt.

ETTMULLERI Sententia.

*Morbus de-
scribitur.*

Art. 1198. Elephantiasis Arabum ita vocatur, quia cutis tumida, rugosa, & aspera apparet. Senes vino liberaliùs indulgentes quandoque invadit. Est tumor pedum [crurumque] rubicundus, lividus seu nigricans cum ulceribus varicosis, è quibus serum acre limpidum effluit; interdum etiam solæ crustæ furfuraceæ totos pedes occupant (*Lepra est universalis*). Affectus ut plurimum est criticus, ideoque cavendum est ab externis repellentibus, nè gravius malum excitetur.

TUR-

TURNERI Sententia.

Art. 1199. Elephantiasis sive *lepra Arabum* In nostris regionibus vix occurrere. est morbus in nostris regionibus, saltem nunc dierum vix cognitus. Ab *Aretæo* elegantè describitur; nomen accipit (inquit ille) ab aspectu fædo & deformi, ex partium inæquali protuberantiâ, & cutis densitate ac scabritie, hinc inde rugis & fissuris, labiis tumidis interspersæ, *elephantis* cutem quodammodo referentis. Mendicantem in agro propè *Londinum* jacentem vidimus morbo huic maximè affini miserrimè laborantem.

Art. 1200. Hic affectus apud authores *Leontiasis* & *Satyriasis* appellatur; & ob magnitudinem morbi à plerisque medicis planè incurabilis meritò agnoscitur. Est incurabilis affectus. *Remedia ad lepram Græcorum*, si quæ alia, hîc locum habent. *Decoctum ulmi Pharm. Bat.* potanti graveolentissimos movet sudores (inquit author) & cum vino albo epotum ab *Elephantiasi* & *Leprâ Græcorum* liberat.

TOWNEI Sententia.

Art. 1201. In Insulis Caribarum *Æthiopes* Æthiopibus familiaris. servituti mancipati (& etiam inter incolas alterius coloris nonnulli) *Elephantiasi* sunt obnoxij; graviore alicui morbo ut plurimum est succedanea, iis præcipuè, quibus ex durâ necessitate infortunium est victu insalubri sustentari, accidere solet. Hic sequitur morbi hujusce *graphica descriptio*, quam videre licet apud authorem, eadem ferè cum modo ab *Aretæo* memorata. Morbo jam plenè formato homo cæteroquin benè se habet, neque incommoditatem ullam sentit, nisi molestum onus monstrofi cruris, quocum tamen per viginti annos duræ servitutis

tutis muneribus, quibusdam saltem, fungi novimus. Elephantiasis *amputato crure* solet statim alterum invadere.

Combustio.

Ex Pavio apud HILDANUM.

*Combustionis
definitio.*

Art. 1202. Combustio est solutio continui epidermidis, & cutis ut plurimum, nonnunquam etiam carnis musculosæ, venarum, articularum, nervorum, &c. vi ignis impressa: hanc autem combustionem sequuntur mox dolor acerbissimus, inflammatio, pustulæ; &c, si combustio profunda, corpusque cacochymicum fuerit, facillimè degenerat in ulcus foetidissimum & malignum.

Primus gradus.

Art. 1203. Tres sunt gradus combustionis. In *primo gradu* cutis rubicunda est, dolor acerbissimus & pungitivus, non aliter, ac si cutis urticis fricata esset, mox inflatur locus & elevantur pustulæ, in quibus aqua clara & alba continetur, tandem quoque epidermis separatur; primum & præcipuum negotium est ut impediamus, nè pustulæ oriantur, hocque fit locum combustum *in oleum* vel *aquam calidam* quantociùs immergendo, vel ad *ignem* admovendo; est etenim ignis proprii inusti mali *alexiterium*; hinc *cepæ* in mortario cum *sale* contusæ & paucò *sapone* empyreuma ad se attrahunt.

Intentio curativa.

Gradus secundus.

Art. 1204. In *secundo gradu* pars illico inflatur, rubescit, dolet, urit, & ipso momento pustulæ elevantur, ægerque de tensione cutis conqueritur: est enim vi ignis contracta atque densa. In hoc casu ubi vera cutis combusta & contracta fuerit, non *cepæ*, sal, sapo, &c. applicanda sunt, sed remedia *emollientia, calida &*

curatio.

humida,

humida, toti loco ambusto imponatur sequens unguentum; R^o *Unguent. basil. ℥j. ol. ros. lilior. alb. ana. ℥ss. vitel. ov. No. ij.* misce, & applicato defensativo, pars affecta involvenda est fasciâ in oxycrato madefactâ; unguento prædicto addi potest *crocus*, vel etiam *opium* in extremo dolore.

Art. 1205. In *tertio gradu* ipso momento, *Gradus tertius.* dum resignita adhæreat corpori cutis illicò evadit nigra vel saltem livida, & obtusè sentit, si scalpello pungatur; est enim dura & exsiccata crusta, ea cum deciderit, remanet ulcus profundum & putridum.

Art. 1206. Tertius gradus est admodum *Curatio.* periculosus; est enim metus gangrænæ; quo circa *eschara* in diversis locis ad carnem usque incidenda est, idque fieri debet primo vel secundo die, hoc facto, *unguentum* in secundo gradu præscriptum applicari potest, *defensativum*, &c. convenit *venæ-sectio* revulsionis gratiâ. Sequens autem fomentum vim habet sedandi dolorem, cutem emolliendi, & digestionem promovendi; R^o *Rad. albh. ℥ij. sem. cydon. sænuigr. ana. ℥ss. flor. cham. melilot. ana Mj. coq. in aq. font. q. s. pro fotu* [& add. *sp. vin.*] Si verò combustio adeò magna fuerit, ut in gangrænam degeneret, cautè & cum judicio procedendum est, & semper aliquid applicandum, quod putredini adversetur.

Art. 1210. Pustulæ statim ab initio in omni combustionē incidendæ sunt, ut aqua acris *Vesicula semper incidenda.* & fervida effluere queat.

Art. 1211. In oculorum combustionibus applicentur *defensativa* fronti & temporibus; *Oculorum combustio.* fluxio humorum ad partem *venæ-sectione* & omni arte inhibenda est; oculis continuò instilletur *lac muliebre* cum *aq. ros.* commistum, & appli-

applicetur sequens cataplasma ; R. *Pulp. pomor. essat.* ℥ij. *farin. fœnugr.* ℥ij. *bord.* ℥j. coq. in lacte vaccin. & f. cataplasma, cui add. *croc.* ʒß. Interim universalia rectè instituantur. In omni combustionem, ubi dolor est vehemens & ultra tolerantiam applicari potest cataplasma ex *mic. panis alb. in lacte coct.* cum paucis *croco* & *opio* ad dolorem mitigandum, ad tempus saltem, sed in oculorum combustionibus cavendum est de *opio*. *Sanguis columbinus* ab animali tepidus eximium habetur *anodynum*.

De cicatrice
turpi præca-
venda.

Art. 1212. Magna adhibenda est cura nè turpis cicatrix post combustionem curatam relinquatur, ut autem hoc incommodum vitetur, ab initio usque ad finem curationis *emollientia* sunt usurpanda, & postea applicanda est *lamina plumbea spissa mercurio inuncta*.

Facies pul-
vere pyrio
combusta
quomodo cu-
randa.

Art. 1213. Si facies pulvere *bombardico* combusta & grana pulveris cuti infixæ fuerint, illico extrahendus est pulvis, quantum fieri poterit, acu vel alio instrumento acuto ; si verò chirurgus in principio non advocatus fuerit, ita ut cutis jam cicatrizata, maculæ verò nigræ relictæ fuerint, necesse est denuò exulcerare cutem *vesicatorio*.

Combustio à
fulmine.

Art. 1214. Ignis à *fulmine* omnium vehementissimus & periculosissimus est, in se continet facultates quasdam supernaturales, quibus animal quandoque protinus extinguitur. Si partes externæ lædantur secundum gradum unctionis sunt medicandæ, sicut in aliis combustionibus, nisi quod *putrefacientia* & *escharam relaxantia* hîc locum non habent ; sed *escharæ* statim scalpello *excidendæ* sunt ; & internè optima *cardiaca* sunt propinanda.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 1215. Omnibus remediis quotquot ad-
 huc inventa fuere, *spiritus vini* facilè palmam <sup>Vires sp. vi-
 ni in ambu-
 stis.</sup>
 præripit in ambustis, cum cutem subjacentem
 ab omni putrefactione tueatur, ac vendicet,
 atque eo nomine curationem quàm citò absol-
 vat, digestionem, quæ non nisi admodum tardè
 sua tempora percurrit, etiam non moratus :
 nempe si lintea *spiritu vini* imbuta partibus
 ab aquâ ferventi, pulvere pyrio, vel simili,
 læsis, quamprimùm hoc infligitur malum, ap-
 plicentur, eademque spiritu dicto madefacta
 subindè repetantur, donec dolor ab igne pe-
 nitùs evanuerit, & postea solummodo bis in
 die.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1216. In ambustionibus superficiariis <sup>Remedia
 varia.</sup>
 (inquit *Turner*) mihi solenne est imponere ol.
lini & aq. calc. simul conquasset. vel. ol.
sambuc. & alb. ovar. Vesiculæ aqueæ refecan-
 dæ sunt, & unguentum *diapomph.* vel quod me-
 liùs est *ceratum nostrum de lapide calaminari* locis
 excoriatis applicandum. Idem ceratum (plu-
 ribus intentionibus satisfaciens) convenit etiam
 in gradu secundo ambustionis. Et reverà est
 medicamentum omnem superans laudem, non
 modò in hoc casu, sed etiam in *vulneribus* &
ulceribus curandis. Extat apud authorem ex-
 emplum curationis ambustionis gravissimæ, in
 quâ tota praxis venustè illustratur. Chirurgus
 librum consulat. “ Ubi plures partes, vel to-
 “ tum corpus ambustum est, rarò ægri con-
 “ valescunt, sed vehementiâ symptomatum mi-
 “ serè moriuntur. *Wiseman* commendat cata-
 N n n “ plasma <sup>Nonnulla
 vulgaria.</sup>

" plasma ex fimo equino ad empyreuma extra-
 " hendum. Calx viva multoties lota cum ol. lini
 " vel hyperici, item ceratum ex cerussa & ol. lini,
 " spiritus vin. camphorat. &c. sunt remedia vul-
 " garia, sed minimè contemnenda. Sequens
 " est Boyleanum, R. Sacchar. saturn. ʒß. acet.
 " vin. alb. opt. ℥iv. f. solutio, deinde add. ol.
 " sambucin. q. i. ut fiat unguentum.

CAP. XII.

Sive Fasciculus Morborum duodecimus.

Tumores in genere.

Art. 1217.

Usquam unquam vidi definitionem tumoris, nisi ex aliquâ parte peccantem; quocirca sequentem in medio protuli. Tumor in genere est præternaturalis alicujus partis, vel totius corporis, magnitudo mole morbosa aucta.

Definitio tumoris.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1218. Tumores propriè dicti oriuntur vel à *stagnatione*, hoc est ab impedito fluidorum transitu; vel à *congestionem* paulatinâ, ubi factâ quasi secretionem tumores procreantur; vel denique per novi humoris in parte generationem & collectionem: Exempla primæ speciei habemus in phlegmonis, tumoribus œdematosis, flatuosis, &c. Per congestionem paulatinam nascuntur tumores critici; per novi humoris in parte generationem producuntur tophi, cancri, ganglia, tumores omnes in cystide contenti, &c.

Tumores, eorundem tres species.

*Intentiones
curativæ.*

Art. 1219. Remedia quod attinet; tumoribus in genere applicanda in tres classes dividuntur (secundum totidem curationis intentiones) in *resolventia*, *discutientia*, & *suppurantia*, repellentibus à medicis sanioribus jam ex usu merito repudiatis.

*Resolventia
primi gradus.*

Art. 1220. *Resolventia*, *emollientia*, seu *attenuantia* primi gradus sunt radices & herbæ malv. alb. mercurial. violar. lilior. alb. parietar. flor. melilot. sem. lini, fœnugr. caricæ pingues, uvæ passæ, axungia, medulla, ol. amygd. dulc. lilior. alb. unguent. dialth. &c.

Secundi gradus.

Art. 1221. *Resolventia* secundi gradus sunt radices & herb. apii, puleg. cepæ coct. chærefolii, sambuci, cicut. scabios. flor. hyper. croci, sambuci, chamæm. adeps anserin. ursin. gum. tacamahac. styrac. liquid. terebinth. farin. fabar. sperma ceti, ol. cham. amygd. amar. hyperic. laurin. empl. de cicutâ cum ammoniac. diachylon. &c.

Tertii gradus.

Art. 1222. *Resolventia* tertii gradus sunt radices & herb. bryon. cucumer. agrest. raphan. cepæ crud. asari, scill. absynth. centaur. min. nicotian. sem. sinap. erucæ, cymini, gum. ammoniac. galban. bdell. sagapen. opopanax. elem. myrrh. nidus hirundin. spir. urinæ, armoniaci, spir. vini, fermentum, ol. lateritium, scorpionum, terebinth. lumbricorum, nicotianæ, petroleum, bals. sulph. Unguentum martiatum, diachylon cum gummi, oxycroc. diasulphuris, de cicutâ cum ammoniaco, de ranis cum mercurio. Ex simplicibus prædictis varia fieri possunt composita, fomenta, cataplasmata, &c.

Discutientia.

Art. 1223. *Discutientia* sunt prædictis vicina [imò pleraque simplicia & composita resolventium tertii gradus sunt discutientia] talia sunt, quæ sequuntur, radices fœniculi, ireos, aristolochia rotund. cucumer. asinin. pyreth. zinzib. flor.

flor. sambuci, plantæ aromaticæ, origan. puleg. thym. majoran. rosmarin. absynth. salvia, ruta, sabin. lavend. byssop. abrotan. flor. cham. melilot. lavend. salv. croci, anthos, bacc. junip. lauri. NM. mac. &c. aromata, sem. anethi, cym. fœnic. rutæ, sinapeos, castor, campbora, ol. lumbric. cham. cym. anisi, spicæ, terebinth. succini, sulphuris, stercora animalium, &c. Ex prædictis simplicibus fieri possunt fots, cataplasmata, &c. sequens cataplasma potentèr discutit; R. Fol. laur. rosmarin. rut. ana Mj. flor. cham. sambuc. summit. aneth. ana Mß. coq. in aq. & vin a. p. æ. ad mollitiem, deinde add. far. fabar. furfur. stercor. vaccin. ana ʒiij. mellis ʒiv. m. f. cataplasma. " Fots sequens est valdè discutiens; R. Summit. hyperici absynth. centaur. " min. ana Mij. flor. cham. sambuc. ana p. ij. " bacc. junip. laur. ana ʒiß. coq. in lixiv. ten. " ʒvj. ad ʒiv. in colatur. dissolv. sal. armoniac. " crud. ʒj. & usûs tempore add. sp. vin. com- " mun. ʒj.

Art. 1224. Externis hisce commodissimè simul adhiberi debent diaphoretica interna ex alcalium republicâ desumpta. Diaphoretica interna.

Art. 1225. Suppurantia denique sunt medicamenta, quæ maturationem faciliorem ac promptiorem reddunt; eminentiora autem sunt, quæ sequuntur; radix alth. lilior. alb. brioniæ, cepæ coctæ, allii sub cineribus cocti, herb. malvæ, alth. flor. melilot. chamæm. croci sem. lini, fœnugr. far. bord. tritici, mic. panis alb. caricæ pingues, gum. ammoniac. oleum, lilior. alb. chamæmil. unguent. alth. fermentum acre, sapo venetus, stercus bovinum, &c. Sequens cataplasma est valdè efficax, R. Rad. alth. lilior. alb. ana ʒij. fol. malv. Mj. pulv. sem. lini ʒj. ad mollitiem coctis add. cep. sub cineribus assat. ʒvj. Unguent. Suppurantia.

guent. basil. ol. lilior. alb. q. f. m. f. f. a. cataplasma. Præ reliquis egregium suppurans est lac, in quo coctus est *sapo venetus*, plus minus pro ratione indicationis, hoc appositum cum linteis multiplicatis mire maturat & aperit abscessus.

Phlegmone
quid.

Art. 1226. Phlegmone sive inflammatio est tumor ad tactum renitens cum tensione, rubore, dolore pulsatorio, & ardore; nunc quidem genuina ex sanguine puro, nunc verò spuria, ad erysipelata, vel œdematosos tumores, vel scirrhos proprius accedens. Omnes inflammationes vel insensibiliter discutiuntur, vel suppurantur, vel malè tractatæ in gangrænam abeunt.

Prognosis.

Curatio.

Art. 1227. Internè conveniunt *sudorifera ex alcalibus*; & omnia ea, quæ in *pluritide* usitata sunt, hic commodè usurpari possunt, v. g. *sperma ceti* cum *antimon. diaphoret.* additis quibusdam *salibus volatilibus*. Externè in initio decoctum *sulphuris* in urinâ, quod à *Paracelso* laudatur, item *stercus vaccinum, equinum, &c.* Si sit erysipelatosâ conducit *spir. vini camphorat.* cum *flor. sambuci* incoct. In ardore magno religiosè vitanda sunt oleosa. Si discuti nequeat remediis suprâ memoratis, ad suppurationem producenda est medicamentis appropriatis, modò recensitis; & quum maturus fiat, nisi sponte rumpatur, aperiendus est abscessus vel lanceolâ vel caustico ex *lixivio de sapone & calce vivâ in lapidem simul coctis*; & postea mundificandus, & consolidandus; omnibus his intentionibus satisfacit linimentum sequens, R. *Terebinth. clar. ʒj. mel. ros. ʒvj. bals. peruv. vitel. ov. solut. ʒß. misce f. linimentum digestivum.*

Art.

Art. 1228. Sæpè ex lactis coagulo in mam- *Inflammati-*
mammarum.
mis, aut quod aliàs stagnat acefcentiâ vitiosâ
inflammatio mammarum lactantibus accidit;
hæc autem aliquando est eryfipelacea; adfunt
tumor, dolor, rubor, &c. Inflammationes om- *Prognosis.*
nes mammarum sunt periculofæ, quia ut plu-
rimùm abeunt in *abscessus*, & hinc in ulcera
saniofa, interdum etiam in *fistulas*: si non ab-
eunt in abscessus, indurantur in *scirrhos*, qui
levi errore abeunt in *cancros*; rariffimè enim
inflammationes mammarum, in specie ex lactis
coagulo, discuti possunt.

Art. 1229. In genere in omnibus mamma- *Curatio.*
rum affectibus observandum est, quod mamilla
affecta rarò ad sanitatem perducatur, nisi alte-
ra sana lacte exsiccetur; quia dum lac influit
ad unam mammam, etiam fluit ad alteram, &
sic malum exasperatur. *Aqua calcis vivæ*, si
quæ alia, inflammationem omnem avertit, re-
solvit, & discutit. Unum ex expertissimis ad
mammarum inflammationes remediis est cata-
plasma factum ex farinis, viz. *Ex farinâ fa-*
barum, lupinorum, & lentium in oxycrato coctis,
& subactis, & cum albuminis ovi paucâ mistis;
emplastrum de *spermate ceti Mynsicht.* empl. de
cicutâ, &c. inflammationes similiter resolvunt.
Sed rarò discutiuntur hi tumores, ideòque tu-
rius est suppurationem promovere.

Art. 1230. “ Ubi tumor est durus sine in- *Tumores*
duri.
“ flammatione, convenit sequens ceratum.
“ R. *Summit. absynth. pulv. ʒij. sem. lentium,*
“ *fænuigr. fæniculi ana ʒi. succ. hyoscyam. cicut.*
“ *ana ʒiij. unguent. dialtheæ ʒij. axung. anatis,*
“ *anseris ana ʒj. sevi cervin. ʒij. styrac. liquid.*
“ *ʒß. ceræ q. s. f. ceratum. Cicuta per se*
“ applicata nimium incalescit, & cutem ex-
“ ulcerat, sed in vino cocta, & cum axun-

“ già porcinâ contusa, hosce tumores duos
 “ emollit. *Wiseman.*

*Inflammatio
 testium.*

Art. 1231. Inflammatio testium frequentissimè oritur ex ictu vel compressione violentâ inter equitandum; adsunt dolores gravissimi, & nonnunquam convulsiones [& vomitus], & interdum metus est gangrænæ, nisi citò discutiatur; aliquando in abscessum tendit.

Curatio.

Art. 1232. Curam quod attinet; *mittatur sanguis* copiosissimè quamprimùm, & injiciatur *enema leniens & emolliens*; interna eadem esse debent, ac in aliis morbis inflammatoriis. Externè pro discutiendo tumore & resolvendo expertissimum est cataplasma ex *farinâ fabarum cum oxycrato* cocta & applicata, addi etiam commodè potest *sem. cymini*, item *flores chamæmeli & meliloti*, & erit magis discutiens; si tumor discuti nequeat, *suppurandus* est cum maturantibus mitioribus. Inflammatio malè curata plerumque in scirrhum transit, & quandoque in cancrum abit, præsertim si punctiones acutæ sentiantur; in hoc casu *discutientia* sunt usurpanda, maximè autem conducit *Emplastrum de cicutâ cum ammoniaco*.

*In scirrhum
 vel cancrum
 transitus.*

*Furunculus
 quid.*

Art. 1233. Furunculus [quem nos vocamus *a Boil*] est inflammatio parva in locis extimis orta, in acutum tuberculum tendens, ovum columbinum magnitudine non excedens, cum rubore & dolore, interdum cum ardore atrocissimo, ac si carbo igneus admotus esset.

*Quomodo
 tractandus
 est.*

Art. 1234. “ Furunculi ut plurimùm periculo vacant; demonstrant plerumque constitutionem firmiorem, materiam peccantem
 “ foras propulsantem. Repellere est nefas;
 “ discuti non possunt, nec debent; frequen-
 “ tiùs sponte suâ suppurantur, & aperti ex
 “ se coalescunt, si non tantillo *balsami pe-*
 “ *ruu.*

“ *ruv.* consolidari possunt. Si *habituales* sint,
 “ *internis alterantibus* præcavendi sunt, in quem
 “ *finem rosmarinus*, item *radix bardanæ* à qui-
 “ *busdam specificè* prodesse habentur.

SENNERTI *Sententia.*

Art. 1235. Gingivæ quandoque inflamma- *Parulis.*
 tione (quæ Græcis *Parulis* dicitur) cum dolore
 corripuntur, & apostemata patiuntur, quæ in
 ulcera, interdum cancrum, fistulas, gangræ-
 nam desinunt. Malum per se patet, quod nisi *Prognosis.*
 maturis præfidiis succurratur, in apostemata &
 ulcera diuturna, imò nonnunquam in gangræ-
 nam, vel in cancrum incurabilem abit.

Art. 1236. Per *revulsionem, derivationem, Curatio.*
 & *gargarismata appropriata*, &c. opera danda
 est in initio, ut præcaveatur apostematio; si
 verò ad suppurationem vergeat, *caricæ* per me-
 dium discissæ imponantur. Si abscessus sponte
 non aperiatur, scalpello aperiri potest. Aper-
 tus abscessus *hydromelite* mundetur, tandemque
 ulcus exsiccetur & claudatur.

CELSI *Sententia.*

Art. 1237. Pessima pustula est, quæ *Epinyctis*
Epinyctis vocatur, ea colore vel sublivida, vel *quid.*
 subnigra, vel alba esse consuevit; circa hanc
 autem vehemens inflammatio est, & cum aper-
 ta est, reperitur intus exulceratio mucosa, co-
 lore humori suo similis. Dolor ex eâ supra
 magnitudinem ejus est; neque enim ea fabâ
 major est. Atque hæc quoque oritur in emi-
 nentibus partibus, & ferè noctu, undè nomen
 quoque à Græcis ei *Ἐπινυκτίς* est impositum.
 “ Periculosa non sunt hæc tubercula, molesta
 “ tamen ob dolorem; noctu inquietudinem
 “ pariunt, & adustum ac vitiosum succum in

O o o

“ cor-

Quomodo
trahenda
sunt.

“ corpore redundare significant. Omnino sup-
“ purandæ sunt epinyctides, saniem ejiciunt
“ sanguineam; *digestivis* & *mundificativis* trac-
“ tandæ sunt, & ut *furunculi*, curandæ.

Terminthus.

Art. 1238. “ Huic tuberculo cognatum
“ esse creditur Terminthum; verum quid
“ propriè terminthus antiquorum fuerit (in-
“ quit *Sennertus*) vix satis constat, nisi quan-
“ tum ex *Galeno* habetur, qui scribit termin-
“ thorum nomen nigras quasdam pustulas in
“ cruribus maximè orientes, à figuræ, colo-
“ ris, magnitudinisque similitudine, quam cum
“ terminthorum, id est, cicerum fructu (ut
“ vulgò vertunt, seu ut alii, & rectius te-
“ rebinthi fructu) habent, derivatum, sig-
“ nificare.

Phyma, Phygethlon, Bubo, & Parotis.

*Hi sunt quatuor Glandularum Tumores Inflammato-
torij insigniores.*

ETTMULLERI Sententia.

Phyma.

Art. 1239. Phyma est tumor glandularum
[sub maxillâ inferiore] rotundus, acuminatus,
plùs minùs rubens ac dolens; statim augetur
& suppuratur. “ Faciliùs curatur in pueris,
“ difficiliùs in juvenibus & adultis, sed in his
“ rariùs accidit.” In curâ à repellentibus ca-
vendum est; natura in hujus suppuratione po-
tissimùm occupata est, ideoque illius conatus
adjuvandus est medicamentis *maturantibus* im-
positis. “ Applicari potest *diachylum cum gum-*
“ *mi*, sed præstat cataplasma *suppurans*.

Curatio.

Phygethlon.

Art. 1240. Phygethlon, Latinis Panus ob
similitudinem fungi arbori adnascentis, est tu-
mor durus, phymate major magisque rubens

ac dolens. Curatur [interdum] *discutientibus*, *Curatio*, pro quo scopo convenit *oleum tartari fetidum* vel *ligni guaiaci*, his interdum *emollientia* cum *anodynis* junctis adduntur, &c. sed frequentius suppurantur.

SENNERTI Sententia.

Art. 1241. Bubo est tumor inflammatorius *Bubo*, in inguine vel sub axillâ; cum rubore & dolore apparet, & plerumque febris levior accidit; & quidem si per crisin accidit bubo, eodem erumpente, statim levatur alius morbus. Bubones *benigni* [non enim hic de *venereis* & *Prognosis*, *pestilentialibus* agitur] non sunt periculosi præcipuè si statim suppurentur; si verò diu protrahantur, & tardiùs maturentur, periculo non vacant, cum in fistulas periculosas faciliè abeant.

Art. 1242. Curatio bubonum & aliarum *Curatio*, inflammationum instituenda est eadem; hoc tamen probè notandum est, quòd *suppurantia*, quæ adhibentur debeant esse *fortiora* quam in aliis inflammationibus; glandulæ etenim sunt frigidiores quàm aliæ partes, neque habent adeò exquisitum sensum. “ Quamobrem *curbitæ* cum fructu applicari possunt; in “ hunc finem etiam conducunt *fermentum acce*, “ *sapo niger*, *stercus columbinum*, *sem. sinap. ur-* “ *ticæ*, *caricæ*, *cepæ assatæ*, &c.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1243. Parotides sunt glandularum *Parotis*, pone aures inflammationes: plerumque post malè judicatas febres protruduntur à fausto naturæ conatu. Maturationi opera danda est, & tractandi sunt sicut *bubones*, & aliæ inflammationes ad suppurationem vergentes.

Ranula.

Art. 1244. "Ranula est tumor sublin-
 "gualis, mollis, albicans, & quasi pellucidus,
 "œdematis speciem præ se ferens, linguæ
 "motum ac loquelam impediens. Periculo
 "ut plurimum vacat, nisi diuturnior fuerit,
 "vel malè tractatus; tunc enim metus est,
 "ne *cancrosus* evadat.

Curatio.

Art. 1245. "Aperiendus est cultro, vel
 "potius ferro ignito, prodire solet mucus ovi
 "albumini colore & consistentiâ similis. Com-
 "pertum est etiam aliquando *lapillos* ibidem
 "generari; ideoque à chirurgo semper ex-
 "plorandi sunt. Post apertionem os ablua-
 "tur sæpius in die *cum decocto bordei mel. ro-*
 "*sar. & tinct. myrrh.*

Paronychia
quid.

Art. 1246. Paronychia est tumor ordina-
 riò obveniens in extremitatibus digitorum,
 ultimis nempè articulis, ita tamen, ut non
 excludantur reliqui articuli. Quandoque est
 erraticus, & ex uno digito in alium transit,
 ita ut uno persanato mox vicinus inquinetur,
 donec omnes successivè infestaverit: tantus est
 dolor, ut subindè universum brachium consen-
 su afficiatur. Oritur ex humore acri admo-
 dum corrosivo, immediatè *periosteum*, & ipsi
 adhærentes *tendines*, occupante; supervenit in-
 flammatio ad apostema vergens, sed frequen-
 tiùs *gangrænescit*.

Causa.

Curatio.

Art. 1247. Quo citiùs ichor maturatur,
 eò minùs periculum est ossis cariei, in hunc
 finem quidam applicant *sterquilinum*, & sic do-
 lor & tumor optimè discutitur, & sistitur:
 "Cataplasma *Lumbricorum vivorum* subitò
 "atrocem dolorem sedat, uti testantur plu-
 "rimi authores." Ubi verò paronychia al-
 tiores egerit radices, opus est *incisione*, quæ
 etiam tutissima est, & quidem usque ad ipsum

os;

os; factâ incisione *iberiaca* cum *spiritu vini* soluta digito applicanda est.

Art. 1248. Huc quoque pertinet affectus *Paronychia* perniciosissimus, qui *pollices pedum* cum doloribus atrocissimis infestat, & nihil aliud est quam *paronychia pedis digitorum*, cui gangræna & sphacelus, & tandem mors subsequitur. Ex eâdem causâ provenit, & eandem medendi methodum postulat. Tutissima est digiti *resectio*.

Art. 1249. "Paronychia reverà est malum *Dua species.*
"minimè contemnendum, *Latinis* dicitur *paronarium*; ejusdem duæ sunt species, una
"benigna, vulgo a *Whitlaw* appellata; altera
"maligna a *Felon* dicta; in priori specie sup-
"puratio facilè procuratur, & materiâ albi-
"cante emissâ facillimè sanatur. Altera ve-
"rò est periculosissimum malum, & ferè nun-
"quam curatur sine *incisione maturâ* ad os
"usque.

Art. 1250. Perniones pedes & manus affligunt tempore hyemali; partes affectæ tument, & ex albedine ad aliqualem cærulescentiam inclinant, [pruriunt vehementè] dolent, & tandem, nunc cum, nunc sine exulceratione evanescent. [præmissis universalibus] Partes affectæ illinantur cum *petroleo*, quod præservat & curat. *Curatio.*
"Unguentum rosatum cum *ol. terebinth.*
"in *rapo* affato est remedium comprobatum
"(inquit *Wiseman*).

Aneurisma.

SENNERTI Sententia.

Art. 1251. Aneurisma est tumor ex tuni- *Aneurisma, unde fit.*
cæ interioris arteriarum apertione, & exterioris dilatatione: aperitur vel venæ-sectione im-

imperitâ ; cùm exterior tunica, utpote mollior, coalescit denuò, interior, ut durior, aperta manet ; vel à causâ externâ.

WISEMANI Sententia.

Opinio no-
stratis Wise-
man.

Art. 1252. Noster clarissimus *Wiseman* existimat aneurismata non fieri ex dilatatione vel relaxatione tunicæ exterioris arteriæ, sed potius ab *ambobus tunicis ruptis*, vel *sauciatis* undè tumor ab effluxu sanguinis in musculorum interstitiis efformatur : hæc autem opinio multò probabilior videtur ; utcunque sit tamen, eodem res redit, quoad curandi methodum.

Art. 1253. “ Aneurismata quandoque fi-
“ unt proculdubio simplici arteriæ tunica-
“ rum *dilatatione* (ut cum sanioribus quibus-
“ dam medicis sentiamus) quemadmodum in
“ *venis varicosis* frequentissimè accidere solet ;
“ saltem in hunc modum ab origine plerum-
“ que nascuntur, utcunque tamen diuturni-
“ ora cum fuerint, & in grandem molem auc-
“ ta, tunicæ arteriales multis in locis rum-
“ puntur, præcipuè interna, ut ex omni sec-
“ tione patuit. Accuratam hujus affectûs his-
“ toriam si quis velit, adeat D. *Freind* Hist.
“ Med. p. 179. &c. Pro accuratiore adhuc
“ aneurismatis naturæ explicatione. Vid. Phi-
“ los. Transact. No. 402.

Historia.

Art. 1254. “ In Transact. Philosoph. No.
“ 265. Insignis extat Historia *Aneurismatis*
“ *Aortæ*. Homo per infortunium aliquod vi-
“ olentam pectoris concussionem passus in
“ *Hæmoptysin* incidit, quâ diutius perseverante
“ tandem mortuus est. Secto cadavere *Aneu-
“ risma Aortæ* repertum erat adeo ingenti mole,
“ ut totum latus Thoracis dextrum imple-
“ verat.

Art.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1255. Aneurisma est tumor à collec-
 tione sanguinis arteriosi ab arteriâ exesâ aut
 laxatâ nimis, aut ruptâ ex quâcunque violen-
 tiâ, ab imperitâ in venæ-sectione vulneratione.
 Frequentiâ sunt aneurismata à vehementi *cordis*
palpitatione, ita ut ramus arteriæ descendens
 intumescat. Aneurisma frequentiùs collum oc-
 cupat, interdum crura & brachia, sed rariùs,
 ex violentâ commotione. Est tumor mollis
 tactui cedens, aliquando tamen non cedens, aliàs
 cum, aliàs sine pulsu, colore à reliquâ cute non
 variat. “*Exinde maximum periculum habet,*” quod
 interdum ab imperitis chirurgis habeatur pro
 abscessu suppurato; undè si aperiatur, subito
 sub manibus ægri cum sanguine animam e-
 mittunt. “In collo nè unum quidem cura-
 tum vidi (inquit *Barbette*), palliativâ curâ
 diu vivere possunt.

Aneurisma-
tis causa
N. B.

Diagnos.

Prognosis.

Art. 1256. Si aneurisma sit à venæ-sectione
 ineptâ, mox ligetur pars læsa *ligaturâ* forti, &
 fiat *venæ-sectio* in latere opposito. Curiosum
 est quod observat *Horstius*, quòd applicatio
laudani opii arteriæ hæmorrhagiam sistat.
 Notum est emplastrum *Galenii ex thure, aloë,*
pilis leporinis, & albumine ovi, item multùm
 conducunt *lamina plumbea, emplastra astringentia*
[cum sacchar. saturni]. His irritis cura per o-
 perationem chirurgicam facienda est, viz. per
deligationem arteriæ [supernè tantùm]. De no-
 vâ methodo *Gallorum* in aneurismate vide lo-
 cum p. 1246.

Curatio.

Varix.

Varix.

ETTMULLERI Sententia.

Varix quid.

Art. 1257. Varix est tumor ex laxatâ venarum tunicâ, undè sanguis in venis ferè stagnat. Malum est frequens mulieribus in ultimis gestationis mensibus, uti & post partum difficilem. Hic affectus quibusdam non parum proficius est ad conservandam sanitatem, in specie melancholiâ hypochondriacâ [undè fluxus hæmorrhoidalis iis salutaris est].

Curatio.

Art. 1258. Cura à ligatione magnâ ex parte pendet; fons ex alum. fruct. acac. [flor. ros. rub. cort. querc. &c.] in aceto coct. convenit.

In rupturâ venarum.

In rupturâ venarum, & gravi hæmorrhagiâ optimum euporiston est stercus suillum formâ pulveris adpersum cum linteis ex astringentibus expressis & admotis cum fasciatione, &c.

Hæmorrhoides.

WISEMANI Sententia.

Hæmorrhoides quid.

Art. 1259. Hæmorrhoides ani sunt venarum hæmorrhoidalium tumores varicosi, morbus est simplex, quando venæ solæ intumescant, vel compositus, cùm partes vicinæ afficiantur, vel cùm quasi novum corpus generetur ipsis adhærens, vel appendens; unde (ob similitudinem aliqualem ita dicta) ficus, crista Galli, condylomata, &c. producuntur.

Aperta vel cæca.

Art. 1260. Hæmorrhoides sunt vel apertæ, i. e. sanguinem effundentes vel cæcæ, tumentes, scilicet, sine hæmorrhagiâ, exquisitè tamen dolentes.

Curatio.

Art. 1261. Alvus aperta sedulo fervetur. Ad inflammationem, quæ sæpè accidit, valet sequens

sequens fatus; R. *Fol. plantag. polygon. summit. rub. equiset. ana. Mß. flor. verbasc. Mij. sem. lini ʒij. flor. ros. rub. cort. granat. balaust. bacc. myrt. ana ʒvj. coq. in q. s. aq. font. & vin. rub. pro fotu.* In extremitate doloris, R. *Ol. vitel. ov.* ^{In dolore} *ʒij. opii gr. vij. m. item bals. sulphur. Rulandi* ^{magna.} *dolorem sedat.*

Art. 1262. In fluxu nimio sanguinis, *venæ- sectio, cucurbitulæ, &c.* ^{In fluxu ni-} *conveniunt revulsionis* ^{mio.} *gratiâ. Internè astringentia & opiata, quemad-* *modum in aliis hæmorrhagiis; externè suppo-* *sitoria ex cort. granat. flor. balaust. thure, mastich.* *&c. cum gum. tragacanth. iethyocol. alb. ovor. &c.*

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1263. Distinguendus est ante omnia ^{Differentia} *fluxus hæmorrhoidalis verus, à diarrhœâ cruen-* ^{ab alio mor-} *tâ scorbuticorum, aliàs vocatâ dysenterîâ scor-* ^{bo.} *buticâ mendosâ (636.) Hæmorrhoides veræ* *attritu excrementorum plerumque aperiuntur,* *& sanguis cum excrementis unâ evacuatur, sed* *si sanguis promiscuè excernatur tam ante quam* *post excrementa sine dolore & torminibus,* *probabile est, quod sit fluxus scorbuticus. Hæ-* *morrhoides ad venerem omnino impotentes red-* *dunt cum magno foeminarum tædio.*

Art. 1264. Hæmorrhoides consueto fluore ^{Apertio.} *suppresso, sive in cæcas degenerantes, aperiendæ sunt; de aperiendis iisdem vide locum p.* *173. Remedia aloetica fluxum hæmorrhoidum* *promoveant. “ Externè convenit birudinum* *“ suctio, vel frictio ani cum foliis ficus recentibus* *“ modicè tritis, quæ forti impressione lac acre* *“ ac ferè causticum plorant, cujus acrimoniâ* *“ vasa tumentia successivè aperiuntur; vel si* *“ hoc non sufficiat, intrudantur suppositoria ex* *“ hierâ picrâ cum pulvere colocynthidos & melle* *“ parata,*

parata, quæ hæmorrhoides insigniter stimu-
lant, & cataplasma ex stercore columbino, sem.
Dolores. “*staphidis agriæ & lupinorum applicari potest.*”
 In doloribus conducit fots ex decoct. *verbasc.*
flor. sambuc. & sem. hyoscyam. Laudatur *scro-*
phularia, sed *chelidonium minus* est instar omni-
um pro usu interno quocunque modo usurpa-
tum. Camphora & sacchar. saturni pro usu ex-
terno in unguentis. Ad hæmorrhoidum exul-
cerationem linimentum ex auro fulminante, &
ol. amygd. dulc. est singulare experimentum apud
Anglos.

RIVERII Sententia.

Fluxus im- *Art. 1265. Mercurialis docet tamarindos præci-*
modicus. *puè miram potestatem habere ad compescendum*
hæmorrhoidum fluxum. In fluxu immodico fots
ex verbasci tapso barbato, fol. plantag. flor. ros. rub.
balauft. &c. in aq. ferrat. & vin. astringent. decoct.
convenit; ut & unguentum comitis. curato hæ-
morrhoidum fluxu, præcavendum est, nè re-
deat, quod fit vietus ratione convenienti, ve-
na-sectione bis vel sæpius in anno, purgatione
leni, &c.

In gravi
dolore,

Art. 1266. Oleum buxi præ cæteris dolo-
rem lenit, si illius gutta una supra hæmor-
rhoides apponatur, vel cum ol. sem. lini mis-
ceatur, item saccharum saturni in aq. ros. pro fo-
tu dolorem sedat.

MAYERNII Sententia.

Remedia va-
ria, externa,
& interna.

Art. 1267. Chalybs seu ferrum est specifi-
cum in hoc affectu obstructions viscerum tol-
lens, atram bilem domans & plurimum dolci-
ficans, viscera roborans, &c. Cerevisia parari
potest cum battituris, vel ferri rubigine, & ber-
bis & radicibus specificis, &c. Aquæ spadenses &
mine-

minerales acidulæ, multum valent. *Vernix*, quâ utuntur pictores est remedium singulare in curandis hæmorrhoidibus, tam apertis, quàm latentibus; si apertæ fuerint; & nimis tenaciter vernix cuti adhæreat, addatur *ol. rosarum*: hujus usu sanatus est *Carolus 5us* à muliere, cùm nullâ ope curari possit: vernix autem præparatur ex *ol. lin.* ℥xij. *tereb. ven.* ℥iv. *sandarac. purissim.* sive *gum. junip.* ℥iij. liquentur simul lento igne, &c. De *suppositoriis* vide locum. R. *Unguent. popul.* ℥ij. *cochin.* in *alkool. lævigat.* ℥ij. *sacchar. saturn.* ℥j. *ol. hyperic.* q. s. misceantur diuturnâ agitatione in mortario plumbeo, f. unguentum è bombyce applicandum & continuò gestandum.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1268. Si quis hæmorrhoidum dolore infano torqueatur, (inquit *Sennertus*) minimum quid *scrophulariæ*, vel radicis vel foliorum, cum cibo aut potu capiendo, statim dolore liberatur, sive ipsam plantæ substantiam siccam vel viridem, sive decoctum ejus assumat. Sedandis hæmorrhoidum doloribus (inquit *Chefneau*) præstantissimum est *unguentum de linariâ* à *Voulp*bio inventum, & pluribus medicis *Germaniæ* communicatum; simile anodynum, licet variis usus fuerim, nunquam inveni; sequenti modo paratur. R. *Herb. linar. cum floribus* q. v. decoquatur cum adipe porcin. quousque adeps valdè virescat fiatque unguentum, usus tempore adjiciatur vitelli ovi tantum quantum unguenti quantitas requirit. *Vires scrophularia.*

Art. 1269. Cepe vel porrum sub cineribus coctum cum *ol. ros.* & paucis croco valdè laudatur à *Solenandro* [& pro certo porrum cum butyro in sartagine frixum dolorem quasi ad miraculum sedat]. De viribus *chelidon. minoris* in

hoc affectu consulatur *Solenander*, qui de hoc morbo egregiè scripsit. *Oleum succini* per se usurpatum dolorem atrocissimum compescit. Sequens linimentum est admodum proficuum, *R. Balsam. sulph. terebinth. unguent. nicotian. ana p. æ. m. f. liniment. & sequens Boyleanum, R. Sacchar. saturn. 3ß. acet. opt. 3iv. ol. sambucin. q. f. m. f. linimentum. Rosmarinus* singulis auroris comestus hæmorrhoides penitus tollit. Ad dolorem & ardorem compescendum, & fluxum immoderatum lentè sistendum, instar arcani (inquit *Dolæus*) medicis junioribus commendo vile sed proficuum hoc remedium; *R. Alcohol. lapid. scissil. q. v. cum butyri non saliti q. f. f. unguent.* Aliquando etiam sequentia in usum adduci possunt; *Tabulæ divinæ, fots ad hæmorrhoidum dolorem, fots ad hæmorrhoidum fluxum immodicum, electuarium styptic. Cataplasma de ovis, enema de verbasco, unguentum hæmorrhoidale.*

ETTMULLERI Sententia.

Hernia varicosa.

Art. 1270. Hernia varicosa est tumor varicosus venarum spermaticarum; tactu patet, quasi funiculi tensi hinc inde obliquè distributi & nodi inæqualitèr uvæ in modum conglomerati observantur, cum testiculi plùs minùs relaxatione; dolor aliqualis [aliquando acutus] percipitur. Difficile est malum, & quod etiam interdum cancrofi aliquid occultum habet.

Curatio.

Art. 1271. “ In genere medicamenta quæ
 “ conducunt in aliis tumoribus *varicosis*, præ-
 “ cipuè *hæmorrhoidibus cæcis* in hoc affectu
 “ etiam sunt proficua; *deligationem* aptam vix
 “ admittit; opem fert *psychrolusia* vasa relax-
 “ ata contrahendo firmandoque, ut & lotio-
 “ nes & fots astringentes frigidè usurpati,
 “ &

“ & præ reliquis sequens, R. *Liquor. corario-*
 “ *rum, quo utuntur subigendis coriis* thj. *sacchar.*
 “ *saturn.* zij. *alum.* ziss. f. solutio quæ sit pro
 “ usu prædicto; conveniunt *venæ-sectiones,*
 “ *purgationes cum Hellebor. nigr. & calomel.*
 “ *Rubigo ferri cum gum. Ammoniac. millepedes,*
 “ *Tinctura Hellebor. nigri absorbentia, antiscorbu-*
 “ *tica, &c.* sed ante omnia *oleum lini* frequen-
 “ tè intus sumptum expertus laudo.

Art. 1272. *Oedemata sunt tumores molles, Oedema.*
 qui digito prementi cedunt, & pressioni ves-
 tigia diutius retinent, frigidi, indolentes, &
 albicantes, sæpius in cruribus evenientes.
 In leucophlegmatiâ totum corpus oedematofum
 videtur. “ *Oedema frequentissimè à pituitâ*
 “ *solâ originem trahit, & perfectum oedema no-*
 “ *minatur; quandoque verò cum aliis humo-*
 “ *ribus mixtum est, & imperfectum appellatur;*
 “ *hujusmodi sunt Oedema Phlegmonodes, Erysi-*
 “ *pælatodes, Scirrholders, &c.*” Hi tumores aliis
 morbis plerumque supervenire solent, impri-
 mis chronicis, interdum etiam affectibus sopo-
 rosis & convulsivis, gravidis quoque familiares
 sunt.

Art. 1273. Conveniunt internè *stomachica Curatio.*
 & *aromatica,* intermistis interdum *sudoriferis &*
diureticis: externè fots & cataplasmata *discu-*
tientia ex absynth. roremarin. cham. salv. puleg.
rut. flor. sambuc. melilot. cham. bacc. junip. in lixi-
vio & vino coct. addi potest etiam sulphur vi-
vum inter coquendum. *Stercus* quorundam ani-
 malium cum *urinâ humanâ* valdè proficuum
 perhibetur.

WISEMANI Sententia.

Art. 1274. *Oedema ut plurimum non est Prognosis.*
 periculosum; quidam corporis crassioris, & cra-
 pulosi

pulosi cruribus œdematosi diutius vivunt; ex hydrope aut phthisi malum caloris nativi defectum ostendit; in abscessum tendens periculosum est; si indurescat, in scirrhum abire solet. Quoad curam medicamenta interna eadem sunt ac in *cachexia* & *hydrope*; externa *discutientia*, *fasciatio*. “ Præ reliquis verò pro
 “ usu interno recordandum est *tincturam Hie-*
 “ *ram* eximias vires obtinere.

ETTMULLERI. *Sententia.*

Scirrhus,
qualis est tu-
mor.

Art. 1275. Scirrhus est tumor durus tactui renitens, indolens, immobilis; ut plurimum sensim generatur in partibus mollioribus; præter glandulas occupat alias partes, imprimis carnosas, sive internas, nempe viscera, sive externas quascunque. N.B. Scirrhus est vel indolens & *legitimus*, vel *dolens* & præterea non-nihil livescens & nothus qui subinde est can-crosus, undè si curatur periculum est, nè in cancrum degeneret. “ Scirrhus, qui doloris
Prognosis. “ est expers, & cui pili increscunt, incurabilis
 “ omniq̃ habetur; coloris lividi valdè peri-
 “ culosus, & sæpius in cancrum degenerat;
 “ imperfectus exiguus, aliquo modo dolorifi-
 “ cus aliquando licet rarissimè curatur.

Curatio.

Art. 1276. “ Quoad curam instituenda est
 “ catharsis cum mercurio dulci & helleboro ni-
 “ gro, & aliquoties repetenda; & in interval-
 “ lis cum fructu exhiberi possunt *pulveres ab-*
 “ *sorbentes, antimon. diaphoret. cinnab. antimon.*
 “ *Elec. nigrum, decoctum è lignis, milleped. viv.*
 “ *vel præp.*” Interim externè usurpanda sunt
resolventia fortiora cum *discutientibus* mode-
 ratis permista, ut tumor successivè resolvatur.
Stercus bubulum aceto incoctum scirrhum miri-
 ficè dissipat; item *oleum tartari rectificatum, sæ-*
tidum

tidum licet, tumores duros potentèr emollit & discutit, ut etiam cataplasma ex *brion.* cum *stercore caprillo.* Scirrhus, si non potest sensim resolvi, non est suppurandus, nè cancrusus evadat, intactus omnino est relinquendus, aut applicatione *nitri* in aceto dissoluti in lapideam duritiem indurandus. “ Scirrhus, qui omni “ sensu destituitur, est incurabilis.

Art. 1277. Strumæ seu scrophulæ sunt tumores vel *indolentes* & benigni, vicinis partibus colore similes, mobiles, &c. vel *dolentes*, fixi, colorem subcæruleum vel sublividum repræsentantes; hæ strumæ malignæ dicuntur, vix aut ne vix quidem curabiles. Prioris generis strumæ *discutientibus* tentandæ sunt; *emplastrum de cicutâ cum ammoniaco*; in incipientibus convenit fots cum spongiâ *aquâ calcis ebriâ*; *empl. de ranis cum mercurio.* Scrophulæ suppuratæ non sunt statim aperiendæ; sed quamdiu fieri potest, abscessus clausus linquendus est, propterea, ut eo major glandulæ strumosæ pars per maturationem in pus abeat, nam tota, si fieri possit, est absumenda. Internè convenit *purgatio cum belleboro nigro & mercurio dulci, & acidum absorbentia, &c.* ossibus adhærentes ferè incurabiles sunt.

Scrophula;

Curatio.

WISEMANI Sententia.

Art. 1278. Struma seu scrophula est tumor “ durus inæqualis, rarissimè dolorificus, “ reliquo corpori plerumque concolor, ali- “ quando leviter rubescens aut livescens ” à peculiari feri sanguinis aciditate ortus, quod ubicunque in glandulas, musculos, membranas, imò ipsa ossa incidit, coagulatur & indurefcit. Glandulæ sunt sedes hujus morbi frequentiores, præcipuè autem ac primariò glandulæ mesenterij,

Definitio.

terij, quæ nunquam intactæ sunt, si morbus alicubi in corpore vigeat. Cernitur frequentissimè in labiis maximè superiori, illum in-
crassat, & fissurâ obfignat.

Prognosis.

Art. 1279. " Prognosis à magnitudine
" morbi & reliquis ægroti constitutionis cir-
" cumstantiis plerumque desumitur; est mor-
" bus admodum difficilis curatu, & ubi hæ-
" reditarius, insanabilis, ut etiam in ætate
" grandioribus, vix post annum quadragesi-
" mum curatur.

Curatio.

Art. 1280. Medicamenta interna sunt ca-
thartica, alterantia, & specifica, millepedes, lac asini-
num, decoct. sarsæ, " Pulv. ad strumas Batean.
" spongia calcinata, paronychia cum folio rutaceo,
" &c. Sudoris provocatio eodem modo ac
" mediis, ut in *Lue veneræ*, instituta hic plu-
" rimum facit, immò vel sola strumas tollit,
" &c. " Externæ indicationes sunt *resolutio*,
suppuratio, & *extirpatio*: Strumæ molliores ali-
quando resolvuntur; strumæ phlegmonoides
frequentèr suppurantur, sed antiquæ, duræ ac
crudæ rarò ad perfectam suppurationem perve-
niunt. Si struma sit mobilis & libera, extir-
patio per *incisionem* est cura promptissima; sin-
verò strumæ sint grandiores & profundè jacentes
extirpatio per *caustica* meliùs efficitur, inter
caustica ad hoc institutum optimum est istud,
quod conficitur ex *calce vivâ in lixivio saponis*
coctâ: Apertione per causticum factâ struma
escharoticis est absumenda, huic usui inservire
potest *pulvis sine pari* dictus ex æquali parte
mercurii sublimat. auripigment. & calcis viv. mi-
tior est *mercurius præcipitatus*, cum, vel sine
alumine usto, lentè tamen operatur.

Art.

Art. 1281. "Præstantem hunc tractatum Consulendus est auctor.
 "Authoris, chirurgus juvenis iterum atque
 "iterum diligentè evolvat.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1282. Notârunt quidam medicamen- De viribus tussilaginis.
 ta ad curandas scrophulas in ultimâ lunæ phasi
 majori cum successu assumi, & in novilunium
 usque continuari debere. Decoctum *folior. tussilaginis* internè sumptum per longum tempus
 ultra omnia, quæ hætenus nota sunt, hunc
 morbum tollit, ut experimento fidelis D. *Francisci Fuller* mihi quondam amicissimi constat;
 videatur locus medicin. gymnastic. p. 93. Pro Paronychia, &c.
 specifico etiam habetur *paronychia folio rutaceo*
in cerevisiâ infusa. Infusum *rorismarini* instar
 theæ, itém *rad. scrophularia* ab *Ettmullero* sum-
 mè laudantur. " *Lamium* in lacte coctum ip-
 "sum coagulat; serum intus sumptum & co-
 "agulum ulceribus applicatum sine alio quo-
 "cunque remedio morbum sanant, ut à quo-
 "dam rustico accepi, qui & ipse & aliquis e-
 "jusdem vicinus, ambo deploratissimè stru-
 "mosi, curati sunt." Extat historia strumarum
 deletarum applicatione manûs hominis mortui
 in *Act. Philos.* Sequens emplastrum strumas
 resolvit, vel ad suppurationem deducit, & nun-
 quam fallit, ait *Zacutus cum juramento lib. 1. prax.*
admirand. observ. 101. R. *rad. brion. magn. in*
aleolas ten. sect. ℥ss. frige in sartagine quousque
contabescat, cola & add. terebintb. abietis ℥ss. cer.
℥v. f. unguentum s. a.

Art. 1283. Sub strumarum nomine veni- Tumores al- bi.
 unt, aut venire possunt, articulorum *tumores*
albi dicti, & reverà plerumque sunt pessimi
 commatis, de his empirici, & tyrones non-
 nunquam graviter hallucinantur, illos cum

artuum luxationibus confundentes, unde mille mala; quocirca cautela opus est.

Prognosis.

Art. 1284. Hi tumores discuti nequeunt, aut saltem rarissimè & quam difficillimè; si autem in abscessus vergant, pandoræ pyxides sæpius includunt, ossium caries, ligamentorum putredines, ulcera fistulosa, & curatio denique non rarò saltem imperfecta erit, articulis scilicet inflexibilibus relictis, & quod adhuc pejus, tandem aliquando *tabes universalis* induci solet.

Curatio.

Art. 1285. Curatio interna eadem est ac in aliis strumosis affectibus. *Suffusio frigida* hic multum prodest, speciatim à fide dignis mihi nunciatum fuit plures curatos fuisse artum aliquamdiu detinendo *sub flumine molari decidentis aquæ*, idem experimentum aliquoties repetendo. Atque hic attestantem habemus *Cheyneum* hoc remedii genus in isto affectu esse *infallibile* vid. *Traëtat. de Arthritide*, p. 87. Aptā deligatio parti affectæ tempestivè inducta fluxionem plerumque prohibet. Cunctatio periculosa est: abscessus enim huiusmodi summam chirurgi peritiam postulant, ut supra dictum est.

Spina Ventosa.

WISEMANI Sententia.

Spina ventosa.

Art. 1286. Spina ventosa est scrophulæ quædam species, quæ est ossis protuberantia cutis colore non mutato; rarò accidit, nisi in infantibus & junioribus: In ossibus minoribus, uti cranii, maxillæ, digitorum, &c. est curabilis; non verò in maioribus.

Curatio.

Art. 1287. Aperiendus est locus juxta protuberantiæ longitudinem ac os cariosum eodem modo tractandum est, ac in ulceribus cum ossibus cariosis postea dicetur. *Art.*

Art. 1288. "Chirurgus curiosus consulat
 "D. Freind, Hist. Med. Vol. II. p. 54. &c. de
 "hujus affectus naturâ & indole à libris *Rbas*
 " & *Avicennæ*.

Cancer.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1289. Cancer est tumor planè singu- Cancer tumor
singularis.
 laris, ac omninò sui generis. Punctio ab ægro
 primò percipitur; à pisi magnitudine succes-
 sive, modò citiùs modò tardiùs incrementum
 capit, & progressu temporis evadit tubercu-
 lum durum, nigricans, lividum; quando exul-
 ceratus sit, ardor est acerbissimus instar aquæ
 fortis corrodens & depascens cum insigni pu-
 trilagine & foetore; venæ tumorem ambiunt
 hinc inde turgidæ & nigricantes, tanquam *pedes*
cancrini [unde nomen sortitur.] Strumas &
 scirrhus malè tractatos frequentius subsequitur;
 in mammis verò per se inchoat, in genitalibus
 utriusque sexûs interdum adoritur. In parti- Noli me tan-
gere & lu-
pus.
 bus faciei externis, ore, naso, labiis, &c. ap-
 pellatur *noli me tangere*, item *lupus*; reverà sunt
cancrorum species. Opera danda est progressum Cura pala-
tiva.
 impedire, ne exulceretur cancer. "Postquam
 "enim cutis disrupta fuerit, certò certiùs ho-
 "minem miserrimè interimit, carnem ubique
 "avidissimè depascendo, fungos tanquam bras-
 "ficas floridas ubertim protrudendo, per acri-
 "moniam humoris causticam vasa nervosa &
 "sanguifera destruendo & erodendo; unde
 "icoris copiosa effusio cum vitæ ferè dispen-
 "dio; hæmorrhagiæ frequentes & profusæ
 "plerumquæ agmen claudunt, & mortem op-
 "tata accelerant." Cataplasma ex *cicutâ*
 potentèr mitigat cancrum [sed cavendum est,

nè cutem excoriet] *fonticuli* sunt inurendi. Internè conveniunt purgantia ex *belleboro* & *mercurio dulci*, decoctum *lignorum*, *millepedes*, “ item “ *pulveres testacei* & *lac asininum*, &c. Cancer ulceratus vix aut ne vix quidem curatur. *Oleum stercoris humani* in ulceribus cancris est summum remedium; si enim oleo hoc illinitur, ulterior progressus præcavetur. Multum quoque faciunt medicamenta *saturnina*, acidum acre corrosivum mirè absorbentia & edulcorantia; sed cura radicalis in *arsenico* consistit [si verbis fides habenda sit.]

HILDANI Sententia.

Curatio per
medicamen-
ta.

Art. 1290. Galenus cancri curandi rationem duplicem statuit, quarum prima perficitur medicamentis humores atrabiles expurgantibus; altera consistit in extirpatione tumoris. Quantum attinet ad primam nisi statim ab initio administrata fuerit, parum aut nihil ad sanitatem posse, certum est; quandoquidem jam materia ita compacta atque indurata est, ut medicamentis purgantibus non cedat. Altera via à Galeno præscripta est extirpatio tumoris; hanc autem nonnulli *ferro candente*, alii medicamentis *erodentibus*, reliqui verò *cultro incisorio* perficiunt. Quantum ad *cauterium actuale*, illud cum *Albucasi* in scirrhis & cancris humoribus atque ulceribus suspectum habeo, quandoquidem vi ignis, qui id summo gradu caloris & siccitatis agit, magis indurefcit, materia atrabilaris fitque malignior. Porro extirpatio quæ fit medicamentis *escharoticis*, aut *septicis*, sive quovis simili medicamento erodente, mihi quoque propter nobilitatem partis affectæ, suspecta est. Adde experientiam docuisse cancris ulcera hujusmodi medicamentis exacerbari, atque

Cauterium.

Escharotica.

que pejora fieri. Superest extirpatio, quæ manu & instrumentis incidentibus fit, quæ *Instrumenta.* præ aliis eligenda est, & tamen sua habet incommoda & difficultates.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1291. Quibus occulti cancri fiunt (inquit Hippocrates in Aphorif.) eos non curare melius; curati enim citò pereunt; non curati verò longius tempus perdurant, i. e. (si mentum senis rectè assequor) remedia plus nocent, quàm profunt, & officiosa medicatio mortem accelerat. *Cancro occulto non medicandi.*

Art. 1292. Certè, si quid aliud, epithema *Epithema.* Wisemani cancro occulto cum fructu aliquo applicari potest, quod fit ex solutione sacchari saturni in aq. spermat. ranarum, cui urgente dolore graviori, addi possunt trochisci alb. rbas. cum opio. “ Emplastrum si velis, fit de minio “ *simpl. Pharm. Lond. edit. ult. in linteo exten-* “ *sum,* quod mitissimum est ac innocuum.

Art. 1293. Cancer parvus, incipens, liber, loco apto situs, vasis magnis non adcretus, causâ externâ ortus, in juvenili sanoque corpore, solus in toto corpore cum bonâ spe curationis extirpari potest. *Qualis cancer extirpandus.*

Art. 1294. Quibus sunt cancri in cavitate corporis, aut palato, sede, vel utero, si fecentur, vel urantur, ulcera cicatrice induci non possunt. *Qualis non attingendus.*

Art. 1295. Inter remedia *Empirica* valdè *Remedium empiricum.* prædicatur sequens pulvis, R. Verrucar. calcibus posterioribus equi masculi adhærent. ℥ij. abluantur aquâ communi, deinde in vino albo per noctem infundantur, & postea exsiccentur & in pulverem reducantur, dos. ʒß. bis in die in vehiculo qualicunque idoneo. Sapo veneta ad ʒj. bis in die exhibita, vel formâ pilulari, vel in vehi-

vehiculo appropriato dissoluta, cancrum operatione quâdam occultâ vel specificâ sanare dicitur. *Vid. Turneri Art. Chirurg. p. 83. Vol. I.*

Art. 1296. Opportunum est monitum *D. Winter* in hoc casu. Cancro laborantes (inquit) incipiant, ubi plus sæpè finire solent, ad *diætam lacteam* & *aquas Bristolienſes*, tanquam ad sacram anchoram, confugiendo, & medicamentorum farraginem, præcipuè *mercurialium* & *topicorum* vitando.

*Redemptio
varia.*

Art. 1297. Internè etiam exhibentur *antimonialia*, *mercurialia*, *viperina*, decoct. è *lign. millepedes*, &c. *cerevisia* ad cancrum, *cerevisia* ad *scrophul.*

Tumores Flatulenti.

SENNERTI & aliorum Sententiæ.

*Tumor flatu-
lentus unde.*

Art. 1298. Tumores flatulenti (quos Græci *emphysemata* vocant) à flatibus seu spiritu flatuoso oriuntur, materiam flatibus producendis præbet humor crassus, pituitosus vel melancholicus. Cognoscuntur hi tumores, quod pars in molem nunc majorem nunc minorem attollitur, sine coloris mutatione; ex distentione autem interdum dolor aliqualis excitatur, nulla tamen gravitas sentitur, digito pressi foveam nullam relinquunt, & ut plurimum periculo vacant; accidunt frequenter in palpebris, genibus, scroto, præputio, &c.

Curatio.

Art. 1299. Conveniunt internè flatus *discutientia*. Non temerè aperiendi sunt hi tumores, præcipuè in articulis existentes, in aliis locis puncturâ facillimè curantur. Applicationes externæ debent esse *discutientia*. “ *Em-*
“ *plastrum* si velis, sit *de cymino cum exigua calce*
“ *vivâ*. Plura *emphysemata* novi (inquit *Turner*) *discussa* applicatione calcis *vivæ* *latæ*

“ more cataplasmatibus, ut etiam linteis aquâ
 “ calcis forti imbutis. Cavendum est ut ac-
 “ curatè distinguatur ab *aneurismatibus*. Vid.
 “ *Art. 1255.*

Art. 1300. Tumores in suis propriis folli- *Tumores
Capsulares.*
 culis inclusi non sunt adeo difficiles tractatu ac-
 strumæ: hujusmodi sunt ganglion, lupia, me-
 liceris atheroma, steatoma, bronchocele, &c.
 Observatum fuit, quod hi tumores capsulares
 subinde *Lunæ phasēs* imitantur.

Art. 1301. Ganglion est tumor in tendine *Ganglion.*
 corpori concolor, doloris periculique expers.
 Curatur frequenter solâ *frictione* siccâ diuturnâ,
 aliquando frictione cum *salivâ* absque aliorum
 medicamentorum usu; quidam applicant *lami-
 nam plumbeam argento vivo inunctam*; “ vel se-
 “ quens emplastrum 3^{io} vel 4to. quoque die re-
 “ novandum, *R. Empl. de ranis cum mercur.*
 “ *℞. de cicutâ cum ammoniac. 3ij. argenti vivi*
 “ *gr. xvj. minij 3j. cum styrac. liquid. q. s. m. f.*
 “ *emplast. vel R. Mercur. dulc. 3ij. Galban. colat.*
 “ *3j. misce pro emplast.* his remediis non cedens
 “ *sectione* tollendum est.

Art. 1302. Lupia est tumor mollis & ro- *Lupia.*
 tundus in juncturis & locis siccis ortus; à *Gan-
 glion* parum, situ saltem, & mollitie, discrepans;
 materia frequentèr in folliculo continetur; ean-
 dem ferè cum Ganglion recipit curationem.

Art. 1303. Meliceris, Atheroma, & Stea-
 toma sunt tumores, qui materiam habent pe-
 culiarem in propriâ tunica aut folliculo clau-
 sam: Si enim materia intus contenta sit melli
 similis, *meliceris*; si pulti frumentaceæ, quæ *Meliceris.*
abneg dicitur, *Atheroma*; si sebo, *Steatoma* ap- *Atheroma.
Steatoma.*
 pellatur. Omnes hi tumores sunt corpori reli-
 quo concolores, à parvulo incipiunt & diu ac
 paulatim excrescunt. Non sunt periculosi, diu
 tamen

tamen durant, & circumferuntur; interdum vero sponte in abscessum desinunt, quod si non fiat, non tam difficulter ut *scrophulæ* ac *scirrhi* curantur.

Curatio.

Art. 1304. Curatio eorum omnium eadem ferè est, eandemque requirunt diætam ac pharmaciam cum *œdematosis* “ ut plurimum sunt “ adeo benigni, ut internis vix indigeant.” Si sponte non aperiantur *sectio* instituenda est; ita ut cystis cum suis contentis penitus tollatur; si enim aliquid de tunica illâ relinquatur, tumor regenerabitur. “ Vel ulcus fistulosum “ fœdissimum difficilis & tardæ curationis relinquetur, ideoque quod *cultro* nequit auferri *ferri cauteriis* absumendum est, ne iterum repullulent.

Talpa seu Testudo.

Art. 1305. Talpa seu Testudo est tumor mollis & latus, ex impuris humoribus inter cranium & cutem putrescentibus collectus, *talpæ* aut *testudinis* formam referens.

Prognosis.

Art. 1306. Hujusmodi apostemata, ut & alii capitis erodentes affectus, propter cerebri viciniam & suturarum cranii proclivem in cariem lapsum periculo non vacant, quæ corruptionem cranii jam induxerunt, mala sunt.

Curatio.

Art. 1307. Quoad curam, præmissis universalibus, tumor *resolventibus* & *discutientibus* tentandus est, si discutientibus tolli non possit (quod rarò fit) *suppurantia* adhibenda sunt, & quidem neque semper perfecta suppuratio expectanda est, sed si aliqua saltem suppurationis signa adsint, tumor maturè aperiendus est, ne os *cariem* contrahat.

Natta.

Art. 1308. Tumor, quem *Natam*, *Nattam*, & *Naptam* appellant, est magnus & mollis sine dolore & colore, in dorso præcipuè excrescens, quandoque tamen in humero & aliis partibus

tibus erumpens, à tenui quidem radice pendens, ita tamen incrementum fumens, ut aliquot libras pendat, & melonis vel cucurbitæ quantitatem æquet, qui cum non semper easdem figuras habeat, ideo etiam diversis nominibus ab authoribus appellatur. Materia quidem in eo interdum videtur carnosæ, sed non verè caro est, verùm adipi similis. Non curatur nisi *exsectione*.
 “ In Transactionibus Philosophicis N^o.
 “ tat historia *ingentis Nattæ* maxillæ inferiori
 “ adnascentis, viginti pondo pendentis, cujus
 “ basis fuit quinque digitos lata: abscissa erat
 “ & homo perfectè sanatus.

*Hernia.*ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 1309. Herniæ veræ sunt tantùm duæ, *Hernia quot.*
 nempe intestinorum vel omenti extra abdomen elapsus horum posterior non est adeo molestus neque periculosus, ac prior. Nomen verò latè sumptum plures alios tumores comprehendit, ut in sequentibus patebit.

Art. 1310. Hernia itaque propriè dicta in genere est prolapsus intestinorum tenuium aut omenti ex limitibus suis à vulnere aut laxatione peritonæi. Aliquando est hæreditarius, ita ut herniosi parentes herniosos generent filios, sed rariùs [novi talem progeniem.] Hernia in adultis ut plurimum est incurabilis. Ex Herniâ frequentèr morbus *Iliacus* producitur; interdum intestina inflammantur, & gangrænâ corripuntur. Hernæ ordinariò & frequentèr fiunt in inguine, scroto aut umbilico; aliquando verò in aliis locis, nunc supra nunc infra umbilicum, nunc in lateribus longè supra inguina, nunc in superiori femoris parte mus-

Hernia in genere definitio.

Quibus in locis accidit.

culosâ, nunc juxta spinam dosi, &c. ex observatione *Barbette*. “ Valdè curiosa est observatio *M. Mery de Herniâ vesicæ scilicet urinariæ in scrotum prolapsæ*, aut saltem ibidem munere suo fungentis: existimat enim hoc vitium malæ confirmationi ortum suum semper debere. *Memoir de l'Acad. Vol. XVII. p. 146. &c.*

Curatio.

Art. 1311. Intestina facibus cum enemate carminante & emolliente priùs exonerata, in loca sua cum cautelâ sunt reponenda, mediante *fotu* ex emollientibus & carminativis cum spiritu vini, &c. & ita reposita in situ naturali omni arte & debitis subligaculis retinenda sunt, ne denuò excidant, adeò ut peritonæum ruptum aut laxatum consolidetur. Internè conveniunt *vulneraria*, speciatim commendatur *perfoliata* item *sympbytum majus*; continuus in dorso decubitus est *Herniarum panacea*, etiam in senibus. “ Quicumque *Herniâ* debilitatur sumopere debet cavere (ut prudenter admonet *D. Harris in Dissert. Med. & Chirurg.*) à ventriculo cibis incongruis implendo, spiritibusque furibundis nimis perturbando, & à colicis doloribus spasmisque excitandis, atque a tussi importunâ contrahendâ, quoniam istæ corporis concussiones ac tumultus solent hernias horridè amplificare.

Hernia reductionem respuentes.

Art. 1312. “ *Herniæ intestinales* reductionem respuentes periculum subitaneum minantur. Symptomata quasi *Passionis Iliacæ* superveniunt, dolores gravissimi, vomitus enormes, singultus, & demum pulsus languidus, & sudores frigidi, diagnosi indubitata instantis gangrænæ, & mortis appropinquantis. Audentes interdum *sectionem* moliuntur cum successu tamen valdè ancipiti;

“piti; nam res est perquam difficilis & periculi plena, nec temerè tentanda; & hac præcipue de causâ, quoniam, ferè semper, non nisi serò nimis operatio suscipitur.

Art. 1313. Pneumatocele seu Hernia ventosa, est tumor membranarum testium à flatibus ortus, estque saltem inflatio testium, nunc unius, nunc utriusque, nunc scroti quoque ad est dolor tensivus sine gravitate. Pneumatocele.

Art. 1314. “Infantes ex eorum temperiei humiditate & fibrarum laxitate huic affectui sunt valdè obnoxii, & à flatibus intra eorum intestina occlusis sæpenumerò adortur *extemporanea quædam Hernia inguinalis*, & quandoque etiam *testiculorum*, quæ statim factâ flatuum explosione subsidit. Hernia temporaria.

Art. 1315. Hæc Hernia flatulenta est omnium levissima, & curatu facillima; conveniunt internè flatus *discutientia* & remedia ad *colicam flatulentam*; externè *fotus discutientes*, *cataplasma ex farinâ fabarum, sem. cym. fimo vaccin. sulph. viv. &c.* Curatio.

Art. 1316. Hydrocele five Hernia aquosa est tumor aquosus testium à lymphæ recessu testibus impedito; est hydrops testium particularis, & à tumore scroti, qui in ascite accidit, distinguitur; similis est Herniæ carnosæ, sed in aquosâ induci potest fovea, quod non fit in carnosâ; prætereà pelluciditate se prodit. Hydrocele.

Art. 1317. Tentanda est cura internè cum *hydragogis & diureticis*, externè *discutientibus*; hic quoque valet cataplasma, in sectione de Herniâ ventosâ, descriptum (1315.) cum additione *balsam sulphuris*. De operatione chirurgicâ vide locum. p. 991. Curatio.

Sarcocoele.

Art. 1318. Sarcocoele seu hernia carnosâ est tumor à carne superfluâ adnascente; ex contusione vel ictu plerumque oritur, & ex insensibili principio sensim augetur, secus ac in aliis testium tumoribus, est ferè indolens, sed ægri pondus percipiunt. “ Est reverà *sarcoma* vel potius *tumor scirrhus*; & metus est, ne temporis progressu in *cancrum* abeat: ideoque *castratio tempestiva* imperanda est, de quâ consulantur scriptores chirurgici. Caro superflua quandoque *tunicarum scroti communium secundæ* adnascitur, & non *testiculis*, quo in casu sine horum læsione tolli potest.

Prognosis.

Art. 1319. “ Sarcocoele (inquit *Barbette*) medicamentorum ope vix tollitur; chirurgiæ verò operâ rarò sine ablatione testiculi; ad inguina ubi se extenderit ferè incurabilis habetur.”

Curatio.

Internè conveniunt medicamenta ad *strumas*. “ Speciatim à scriptoribus ferè omnibus commendatur *radix anonidis* intus sumpta per longum tempus.” Externè *resolventia* & *discutientia*, *emplastrum de cicuta cum ammoniaco*, *de ranis cum mercurio*, sed ex hoc vis testis periclitabitur. “ His nihil proficientibus ad auxilium chirurgicum deveniendum est. Fiat itaque foramen cauterio potentiali adhibito in *superiori tumoris parte*, & suppurantia medicamenta applicentur, ut hoc modo, si possibile sit, caro ea tolli possit: quavis tamen visitatione omne pus non est emittendum ut tanto melius carnis reliquæ consumi possint. Superest *castratio*, ut ante dictum sit. De Herniâ varicosâ, vide sect. de Varice. (1270.)

Hernia varicosa.

Bronchocoele
qualis est tu-
mor.

Art. 1320. “ Bronchocoele, sive hernia gutturalis improprie dicta, est tumor promi-
“ nens

“ nens in gutture, amplo spatio protuberans
 “ corpori concolor, utcunque mollis & mo-
 “ bilis, & doloris expers; modò caro hebes
 “ includitur, modo humor aliquis melli a-
 “ quæve similis, interdum etiam minutis of-
 “ sibus pili immixti; ut plurimum periculo
 “ vacat; quandoque verò materia putrescens *Prognosis.*
 “ malignam induit naturam, unde in cancrum
 “ degenerans mortem inferre solet. *Alpino-*
 “ *rum montium incolis est morbus endemius.*

Art. 1321. “ Præmissis universalibus, hu- *Curatio.*
 “ mor peccans discutiendus & absumendus est.
 “ Inter *topica* laudat *Aetius bdellium & capri-*
 “ *num stercus* in aceto liquatum. Si medica-
 “ mentis non cedat, ex *Rogerii* consilio ad-
 “ movendi sunt duo *setonei*, ut sensim humor
 “ defluat: & superfluum postea erodentibus
 “ paulatim est absumendum. Denique si ve-
 “ nis, arteriis & nervis implicata non fuerit,
 “ *incisione* potest extrahi cum cysti; hanc o-
 “ perationem *Galli* foelicitè moliuntur. De
 “ hoc tumore consulatur *Turner Art. Chirurg.*
 “ *p. 178, &c. Vol. I.* Item in Appendice *p.*
 “ *21, &c.* Etiam si sit tumor in cystâ in-
 “ clusus, tamen extirpatu difficillimi eventus
 “ ex structurâ loci.” Qui hanc operationem
 aggreditur, *Lupum auribus tenet.*

Ani Procidencia.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1322. Ani procidencia fit, quando sub *Ani proci-*
 fæcum excretionem intestinum rectum ita pro- *dencia.*
 minet & protruditur, ut non possit rursus
 sponte retrahi intra corpus, aut licet retraha-
 tur, mox incipiat denuò prolabi. Est inter-
 dum malum chronicum (præcipuè quando à
 paralyfi

Causa.

paralyſi ortum ducit) & difficulter curatur. Ani procidentiae cauſae ſunt alvi adſtrictio, diarrhoea, dysenteria, vel praecipue tenefmus; difficillima eſt curatu, quando haemorrhoides comitem habet.

Curatio.

Art. 1323. Si adſit inflammatio prius ar-
cenda eſt cum ſotibus *mollientibus* & *discutien-*
tibus, & remotis impedimentis reponendus anus
in ſitu naturali: “ Alvim leniter laxantia
“ pro re nata ſunt quandoque propinanda:”
Alias abſente inflammatione aut tumore fovea-
tur *astringentibus*, quae etiam ſub formâ *ſuf-*
ſitis uſurpari poſſunt. “ *Paræus* ſpongiam *aſ-*
“ *tringentibus* imbutam ano applicat. Stans al-
“ vim exoneret æger, ſic enim non tam fa-
“ cile excidit. Inter *astringentia* mihi nondum
“ innotescit remedium efficacius quam *ſotus pro*
hernia varicoſa. (1271.) “ Tenefmus frequen-
“ ter affligit, in tali caſu remedia ad tenef-
“ mum adhibenda ſunt.

Reductio.

Art. 1324. “ Intestinum rectum foras pro-
“ lapſum à frigore externo periclitatur, ne
“ gangræneſcat, quapropter citiſſimè reducen-
“ dum eſt. Reductio quandoque perfici po-
“ teſt *artificio ſequenti*, aliis mediis incuſſum
“ tentatis, viz. nates patientis extenſâ manu
“ quinquies, ſexies aut pluries verberando, quo
“ muſculi ani levatores inteſtinum rectum in
“ priorem ſedem attollent.

Verrucæ & Clavi.

ETTMULLERI Sententia.

Verruca &
clavi.

Art. 1325. “ Quales tumores vel potiùs ex-
“ creſcentiae ſunt verrucæ & clavi nemo non
“ novit. Verrucæ ſunt vel planæ ſeu ſeſſiles,
vel penſiles, acrochordones appellatae.

Art.

Art. 1326. Si verrucae in solâ cute sint ra-
dicatae facîle curantur vel tolluntur, sin verò
à subjectis tendinibus originum ducant, vix ra-
dicitus extirpari possunt citra ingens pericu-
lum; idem etiam de clavis pedum verum est.
Succus *chelidon. maj.* vel *esulae* vel *dentis leonis*
vel *titbymali*, &c. sæpius illitus verrucas ab-
sumit. *Aqua*, in quâ solutum est *sal armoni-*
acum est experimentum *Borelli*: “Atque hoc
“est medicamentum unicum certissimum quod
“se cognoscere in totâ medicinâ fassus est *D.*
“*Mapletost* haud pridem *Professor Græsbamen-*
“*sis*: hoc equidem remedium est ut plurimum
“maximè efficax, sed non certissimum & in-
“fallibile, neque tamen ars nostra omnium
“nobilissima, est adeò incerta, sicut vir doc-
“tissimus suggesserit.

Art. 1327. “Clavus (inquit *Celsus*) non-
“nunquam quidem etiam alibi, sed in pedi-
“bus tamen maximè nascitur, præcipuè au-
“tem ex contuso, quamvis interdum aliter,
“doloremque movet. Clavi à *Plinio Morti-*
“*cini* appellantur.” Ad curam quod attinet,
emolliendi sunt cum emplastro *mynsicht.* è galba-
no crocat. cum sale ammoniaco, & postea evellen-
di sunt; eidem usui inservire potest emplastr. de
ranis cum mercurio. Item recipiatur caro bubula
recens, cujus frustulum instar emplastri iis al-
ligetur, & sæpius removeatur; sic enim citò
sponte dilabi dicuntur.

Art. 1328. De cornibus non lubet differere,
quoniam pauciora sunt visibilia.

CAP. XIII.

Sive Fasciculus Morborum decimus
tertius.

Contusio, &c.

Ex observatione & inter legendum.

Contusio.

Art. 1329.

Orpora nostra vel à casu
ab alto, vel ictu violento,
vel compressione ponderis incumbentis,
&c. sæpissimè læduntur;

Ecchymosis.

partes carnosæ contunduntur, & ipsa ossa luxantur & quandoque franguntur. Ex prædictis causis accidit plerumque *ecchymosis* cum vel sine tumore, quæ reverà est accumulatio vulnusculorum cum attritu solidorum & vasculorum, unde liquida stagnant, coeunt, & interdum putrescunt, cohærentibus quandoque integumentis externis, vel iis etiam interdum hinc inde læsis.

ETTMULLERI Sententia.

Curatio.

Art. 1330. In ecchymosi curandâ imprimis opera danda est, ut sanguis extravasatus, con-
grumatus, & acore inquinatus, successivè re-
solvatur, insensibilitèr absumatur, & per meatus seu porulos corporis eliminetur. Conveni-
unt

unt remedia interna *acidum absorbentia*, sanguinem congruatum *resolventia*, simul & blandè *diaphoretica*, eminet *sperma ceti* cum *lapillis cancerorum*, *succin. præparat.* *coral. rub. &c.* *Antimonium diaphoreticum*, & *salia volatilia* sunt egregia. Externè imprimis *resolventia*, & sanguinem grumatum insensibiliter dissipantia sunt usurpanda, huc facit *spiritus vini* nunc simplex nunc *camphoratus*, nunc *crocatus*, cum linteis applicatus, efficacius erit si addatur *iberiaca*, & etiam *balsam. peru.* maximè in contusionibus partium nervosarum. In contusionibus levioribus applicatio *carnis bubulæ* in tenues lamellas sectæ optimè conducit. Quod si his & similibus remediis ecchymosis nequeat dissipari, opera danda est, ut sanguis extravasatus in pus convertatur; si verò metus sit gangrænæ, mox pars contusa profundè scarificetur, & sanguis congruatus, quantum fieri potest, eximatur, & tanquam gangræna tractetur, de quâ alibi (1384.) “ In omni contusione graviore
“ convenit *venæ-sectio*.

*Caveatur a
Gangrænâ.*

FARRAGO *Sententiarum.*

Art. 1331. Quidam adolescens ex alto ceciderat; & omnia membra admodum contusa fuerunt, ut brevi moriturus videretur. Pater ipsius accepit *favos cum melle* & coxit in vino ad consistentiam unguenti, quod extendit super *corium vervecis recentè mactati*, eoque ægrum involvit, reiteratâ per triduum operatione, æger omninò curatus est, ex *Riverio*.

*Remedium
singulare.*

Art. 1332. R. *Fol. solani lignosi sive dulcamar.* Miv. *sem. lini subtiliter pulverisat.* ʒiv. coq. in vin. *moschatellin. cretic. aut larido porcin.* ad consistentiam cataplasmatidis, quod loco contuso tepidè admoveatur: unius noctis spatio tumo-

Vires dulcamaræ.

S f f

rem

rem capitis humani magnitudine resolvit & contusiones deploratas musculorum sanavit (inquit D. Hulse apud Raium) vires quoque ejusdem plantæ pro usu interno sunt egregiæ; est enim basis *infusi traumatici* apud Fulleron; addit author singulare esse experimentum ad casum ab alto & contusionem: cruorem quippe extravasatum & grumescens mirificè dissolvit, &c.

*In simplici
contusione.*

Art. 1333. In simplici contusione sufficiunt embrocationes cum *ol. rosar. myrtil. & aceto*, & applicatio cataplasmatum sequentis vel hujusmodi *R. Far. bord. fabar. ana ℥iij. pulv. nuc. cupress. balaust. alum. rup. ana ʒss ros. rub. ℥iij. ol. ros. ʒiss. alb. ov. N^o ij. acet. q. s. m. f. cataplasma. Ex Wiseman.*

*Remedia
varia.*

Art. 1334. Præter remedia modò recensita interdum in usum venire possunt sequentia; *Bolus ad casum, pulvis ad casum, oleum sem. lini intus sumptum, emplastrum smecticum, &c.*

ETTMULLERI Sententia.

*Contusio ca-
pitis.*

Art. 1335. Gravior contusio capitis interdum cranium findit, vel in loco contuso, vel loco opposito (& vocatur *contrafissura*), nunc penetrat utramque laminam, nunc externam illæsa internâ, nunc è contra. Signa fissuræ sunt multiplicia, ut vomitus biliosi, vertigo, sanguinis per os, nares, &c. effluxus, subitanea obmutescens, & brevi superveniens delirium, convulsio, paralyxis; symptomata hæc superveniunt nunc mox in principio, ubi gravior fuerit læsio, nunc 4° vel 7° die, ubi levior. Si æger firmiter teneat funiculum inter maxillas & chirurgus fortiter trahat, si habeat fissuram, in loco fisso dolorem percipiet. Necessè est ut plurimum, ut perforetur cranium,

*Signa fissura
cranii.*

ut sanguini & saniei pateat exitus. Observandum est, quod vulnera simplicia capitis interdum post quartum vel septimum diem contrahant dolores, hinc rigorem & febrem; hæc si superveniant, & alia adsint symptomata; suspicio est fissi vel fracti cranii, sin verò non adsint alia symptomata, non statim ad *trepationem* accedendum est; febris enim ex aliis causis oriri potest. “ In contusionibus cranii
 “ & læsionibus meningium 7mo vel 11mo die
 “ gravis supervenit *ophthalmia*, & est signum
 “ mortis imminentis. *Baglivi.*

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 1336. In capitis contusionibus, & inde ex collectâ materie, interdum creantur varii tumores, erysipelas, œdema, dolores, convulsiones, ossis & periosteï putredines, febres, mors. — Cranium in junioribus intro-pressum, vel inadultiorebus post fracturam intro-pulsam, cerebrum premit; pro varietate loci pressi, pro variâ magnitudine, profunditate, acutis, puncturâ prementis, producit hebetudines, sopores, vertigines, tinnitus, caligines, deliria, vomitum bilis, dolores capitis, convulsiones, paralyfes, lotii sæcumque spontaneum exitum, apoplexias, febres, mortem. Concussus validus capitis interdum eadem facit rumpendo, comprimendo, &c. “ In his affectibus religiosè consulatur laudatus author in *cap. de capitis vulneribus*, qui (si quid ego iudicando valeo) omnium scriptorum est facile princeps. In contusionibus gravioribus semper recordandus est *aphorism. Hippocratis*, nempe omne quod contusum, necesse est, ut putrescat, & in pus vertatur.”

Capitis contusionis effectus.

Concussio v. b. bemens.

ETTMULLERI Sententia.

Luxatio
Ossium.

Art. 1337. Luxari dicuntur ossa, quando eorum capita ex situ naturali removentur; hæc autem luxatio fit à vi externâ ut plurimum, quandoque verò oritur à causâ internâ; namque hoc malum iis, qui scorbuto laborant, aut qui affectibus catarrhalibus sunt obnoxii, nonnunquam accidit; in his enim funiculi nervei laxantur & resolvuntur, & ferè insensiles fiunt, unde *paralyfi scorbuticæ* subindè supervenire solet.

Duplex.

Art. 1338. Duplex est luxatio nempe *perfecta*, quando os à sede suâ omninò amoveatur, vel *imperfecta*, quando non totaliter à sinu suo extrusum sit os, sed hæreat adhuc in sui receptaculi margine.

Prognosis.

Art. 1339. Præ cæteris omnibus os femoris difficilimè luxatur, istius etiam luxatio est omnium curatu difficillima; in adultis rarò aut nunquam restituitur sine miserrimâ in perpetuum claudicatione; ratio est, quoniam ligamentum fortissimum, quo in receptaculo suo illigatum est, vel ruptum sit, vel insignitè relaxatum. “ Valde probabile est (*observante* “ *D. Cheselden ex duobus dissectionibus Anat. p.* “ 33.) quod os femoris nunquam vel rarissimè luxetur, & quod fractura *cervicis istius* “ *ossis* pro luxatione frequentius accipiat, “ unde femur decurtatur, &c. Impossibile enim est (ut cum illo dicam) quod caput ossis inter musculos firmum ac stabilem locum inveniat ambulationis munere obeundo, tanquam in acetabulo.” Luxatio in talo seu pedio est omnium periculosissima, ubi sunt os tali, calcanei, tria ossa innominata, os cubiculare, &c. ibidem quoque copiosissimi sunt tendines,

tendines, unde dolor atrocissimus, inflammatio, quandoque etiam convulsio. “ Os humeri (*ex observatione Barbettianâ*) rarò luxatur, & etiam ita rarò reducitur, quin aliquantulum protuberet, quam ob causam patiens sæpenuerò manum ad caput porrigere nequeat. Dorsi vertebrarum ad interiora luxatio malum lethale censetur; item de costis ad interiora luxatis plerumque dicendum est.

Art. 1340. Quoad curam luxationis; os *Curatio.*
luxatum, membro extenso, maturè reponendum est, quo factò, nil aliud incumbit chirurgò, nisi ut commodis ligaturis os firmet, aptèque colloget, ac inflammationem facillè superventuram, & alios affectus maturè arceat. Fasciationes non debent esse nimis *strictæ*, nè compressis vel coarctatis vasis oriantur tumores; neque tamen nimis *laxæ*, nè pars semel restituta denuò ex loco elabatur. Si adsit *Inflammati.* inflammatio, antequàm membrum repositum sit, nihil priùs tentandum est, quàm inflammatio discussa fuerit; quamdiu durat, tamdiu pars inepta est extensioni, sin verò violentiùs luxatio inflammata extendatur, supervenit ex nimio dolore convulsio interdum lethalis. Ut ergo inflammatio imminens præcaveatur, vel præsens discutiatur, conducit fots sequens,
R. Summit. hyperic. Miß. beton. chamæmel. rorismarin. ana Mj. *rad. consolid. maj. ℥iij. aristoloch. rotund. ʒvj. sem. quatuor calid. maj. ana* ʒß. coq. in aq. font. & vin. ana q. s. ad ℔ij. sit pro fots, & in eodem humectentur fasciæ tepidè circumvolvendæ: ubi major adfuerit contusio, augeatur quantitas *rad. consolid.* ubi levior *Aristolochiæ*; ubi urgent dolores *capita papaveris* possunt addi. Supervenit quandoque tumor

Oedema.

tumor *edematofus*, in quo casu illinantur partes affectæ cum oleo volatili penetrante, convenit etiam petroleum item bals. peruvianum cum spiritu juniperi temperatum. In luxationibus prodest inunctio cum oleo hyperici & ol. terebinth. Ol. distillatum foetidum tartari est horrendum ratione odoris, sed tamen nihilominus est nobile admodum ratione efficaciarum; conveniunt ex lumbricis parata pro usu externo & interno. Experimentiâ didici ovum cum oleo terebinthinæ & paucis aceto conquassatum in luxationibus esse remedium utilissimum, omnibusque intentionibus satisfaciens. Belloste. Convenit etiam illud Boyleanum nempe furfur tritici in aceto coctum.

Fractura
ossium.

Art. 1341. In fracturis ossium, vel frangitur os secundum latitudinem, hoc est transversim; vel secundum longitudinem finditur, quod propriè dicitur *fissura*. Fracturæ in senibus frequentius occurrunt, quàm in junioribus, quoniam illorum ossa sunt aridiora.

Longitudi-
nals.

Art. 1342. Fracturæ ossium longitudinales, i. e. *fissuræ* difficilè cognoscuntur, sed facillimè curantur: neglectæ aut non ritè curatæ ulcus post se trahunt, imprimis si in loco fisso ossis caries superveniat, admodum periculosa sunt, & sæpius ad membri abscissionem deducunt.

Transver-
sales.

Art. 1343. Fracturæ transversales sunt cognitu faciliores, curatu difficiliores. Os fractum in medio sui dat fracturam leviolem, quàm circa articulum. Fractura cum vulnere & multâ partium contusione & læsione est gravius malum & perquam periculosum, ut etiam quando os in plura frustula frangatur. In adultis femur fractum rarissimè aut vix unquam sine claudicatione restituitur. Minora ossa fracta

Prognosis.

intra

intra 7 vel 14 diem ferè sanantur; ossa majora intra 20 ad 40 præter propter curationem recipiunt.

Art. 1344. In curâ fracturarum duo scopi *Curatio.*
chirurgo incumbunt, nimirum ossa fracta factâ
extensione in situm naturalem reponere, & re-
posita per fascias & ferulas firmare; tunc enim
natura eadem denuò firmiter conglutinat, &
formatur *callus*, qui substantiâ quidem similis
est ossi, conformatione verò solâ ab eodem dif-
fert. Si adsit inflammatio, curanda est, an-
tequam aliquid circa fracturam tentandum est,
quâ curatâ, atque osse reposito illinatur locus
fracturæ cum *ol. hyperic.* vel *ol. lumbricorum*
terrest. cum guttis aliquot *ol. terebinth.* & ap-
plicetur *emplastrum ex tacamahac.* cum pauco
ol. distillat. rorismarini malaxatum; applicato
emplastro imponantur ferulæ tres aut quatuor
ad summum, quæ postmodum conjungantur
per tria ligamenta; Ligationes autem debent
esse moderatæ; nam si sint *arctæ* nimis par-
tem suffocant, & gangrænam inferunt. Ex *Pires ossium*
colla.
perientiâ constat præ cæteris quibuscunque *la-*
pidem osteocolle à 3ß. ad 3j. intus sumptum
esse remedium singularissimum in callis ossi-
um fractorum generandis, & augmentandis,
utcunque obscurissimum sit, quomodo ope-
ratur. Hactenus de fracturis simplicibus; quæ-
dam cum vulnere complicatæ sunt, post repo- *Fractura*
complicata.
sitionem ergò ossis vulnus considerandum ve-
nit, quod, ut alia vulnera, de quibus postea,
tractandum est; emplastrum fracturæ appli-
candum perforatum esse debet in loco vulne-
ris, ut ita beneficio foraminis vulnus com-
modè tractari possit. Si os iterum frangatur,
non frangitur in callo, sed circa callum.

Vulnera.

Vulnera.

BOERHAAVII Sententia.

*Vulnris in
genere bisfo-
ria.*

Art. 1345. Vulnus est soluta unio recens, cruenta, partis mollis à corpore duro & acuto facta. Partes vulneratæ sensim magis magisque à se mutuò recedunt; cruor plerumque primò cum impetu effluit, dein sensim sponte sistitur; tum crusta sanguinea cavo vulneris innascitur, & liquor dilutus, rubellus, tenuis effluit; labia vulneris incipiunt rubere, calere, dolere, tumere, retorqueri; atque eodem tempore febricula cum calore & siti adest; [in magnis vulneribus] hinc 3° 4° die ferius vel ocyus vulneri adest liquor tenax, albus, pinguis, æqualis, pus; eodem tempore rubor, calor, dolor, tumor, retorsio labiorum, febricula, cessant, vel minuantur; & sensim cavum vulneris à fundo sursum, & ab ambitu versùs centrum, crescente carne impletur, coeunte margine albo; postremò siccat vulnus, & obducitur cicatrice.

*Vulnera ar-
teriarum.*

Art. 1346. Ex arteriâ majori totâ dissectâ oritur hæmorrhagia lethalis; arteria verò non nimis magna transversim dissecta, retrofiliens, atque inter solida vicina se recondens, sibimet obthuraculo est; sin verò arteria transversim vulnerata non totaliter dissecta fuerit, oritur hæmorrhagia perpetua, eâ autem sedatâ, à tenuitate cicatricis cedente aneurisma.

Hæmorrhagia.

Art. 1347. “ Ad hæmorrhagias vulnerum
“ sistendas, præter vasorum ligaturas & fi-
“ bularum linariarum applicationes, *styptica*
“ quamplurima in consuetudinem veniunt;
“ usitatoria sunt, quæ sequuntur; *Pulvis Ga-*
“ *lenicus*, *alumen ustum*, *coleothar. vitrioli*, *mus-*
“ *cus Indiæ*, *stypticum regis*, *oleum terebintbinæ*,
“ *tinctura antiphthifica Ettmulleri*, vel potius
“ *Michaelis*

“ *Michaelis* (vid. *Ettmuller. Vol. I. p. 476.*)
 “ præstantissimum quidem remedium, *Helve-*
 “ *tij stypticum*, viz. *tinctura chalybis cum tar-*
 “ *taro præparati spir. vin. extract.* atque hoc
 “ est ultimum remedium eorum, quæ sunt me-
 “ lioris notæ; nisi quis *nova lumina* consectari
 “ velit, *ignes fatuos*. Non deerunt *Thrasones*
 “ ac fumi venditores, quamdiu mundum a-
 “ deo credulum invenire possint. Proh dolor!
 “ nunquid sermo hic de vulgari tantum opi-
 “ nione movetur? Utinam ne dicam hujus-
 “ modi impostores *fautores habere Equites Aura-*
 “ *tos, Camerarios, &c.* Sed regeant *torquem*
 “ *epilepticum* tempore *Oribasij* in usu fuisse; ita
 “ quidem majores nostri, omni ævo, & *Hip-*
 “ *ocrates* ipse impudentissimis agyrtis mun-
 “ dum infestari conquesti sunt. *Exiguum opii*
 “ *frustulum* in foramen arteriæ sanguinem fun-
 “ dentis intrusum *hæmorrhagiam* extemplò sis-
 “ tere dicitur. *N. B.* Stypticum *D^{us} Eatoni*
 “ idem esse vel saltem non multum diversum
 “ à styptico *Helvetii* apud externos aliquamdiu
 “ obsoleto & nunc demum tantâ cum osten-
 “ tatione redivivo; in ambobus vim maximam
 “ à spiritu vini oriri eosdemque effectus ip-
 “ sum spiritum vini solum præstare luculen-
 “ ter demonstravit *D. Sprengellius*. Transact.
 “ *Philos. N°. 383.*

Art. 1348. Nervi toti dissecti retrosiliunt, *Nervorum*
 se recondunt, ramulos vulnere paulò superiores *vulnera.*
 trahunt, & vicinis dolorem obstructionemque
 creant, parti verò infra vulnus positæ stupo-
 rem, immobilitatem, marcoremque. Nervi
 puncti, vel dimidiato discissi dolores, aliquan-
 do primò obtusos, nonnunquam vivos exci-
 tant, primo in loco vulneris, post per omnes
 nervos nexos, vicinosque; hinc calores, tu-
 mores,

*Tendinum ac
membrana-
rum.*

*Sutura cu-
randi.*

Curatio.

mores, rubores late sparfos, febres, deliria, spasmos, inflammationem, inflammati aperturam cum evacuatione acris, tenuis, & copiosissimi sæpè feri; postea insensibilitatem, rigiditatem, exsiccationem, immobilitatem producunt, vel gangrænam & mortem. Eadem ferè parum mutata etiam in tendinibus diversimodè læsis obtinent; & membranæ, tendinum nervorumque sæpè productæ quum sint, similiter quoque afficiuntur.

Art. 1349. “ Tendines magni recens ab-
“ scissi vel rupti futurâ resarciri possunt, extre-
“ mitates ita conjungendo, ut glutine natura-
“ li vel callo quodammodo uniantur, & usus
“ artuum conservetur. Chirurghi Gallici fre-
“ quenter & etiam aliqui ex nostratibus hoc
“ præstant cum fausto eventu. Extat apud
“ *M. Petit* instantia *amborum tendinum Achillis*
“ penitus disruptorum *solâ ligatione* sine ullâ
“ futurâ curatorum. Vid. *Memoir de l'Acad.*
“ *Anno 1722. p. 68.*

Art. 1350. “ Nervorum ac tendinum vul-
“ nera (*inquit Barbette*) putredinem facilè con-
“ cipiunt, & sunt admodum periculosa; punc-
“ tura est periculosior quam sectio. His vul-
“ neribus probe animadvertendum est frigida
“ externa valde nocere; hoc non tantum de
“ medicamentis sed etiam de aëre intelligen-
“ dum est. Medicamenta debent esse mode-
“ ratè califacientia & exsiccantia, minimè a-
“ cida, qualia sunt *oleum lumbricorum, rutaceum,*
“ *hyperici, terebinthinæ, ceræ, sp. lavend. comp.*
“ *elixir. propriet. balsamum peruvianum, opobalsa-*
“ *mum, gum. elemi, spiritus vini, &c.* In punc-
“ turâ recenti tendinis aut nervi (ut loquitur
“ *Job Mek'ren*) illico foramini imponatur pul-
“ maceolum sequenti vel simili misturâ made-
“ factum

“ factum R. Ol. terebinth. sp. vin. ana. p. j. ol.
 “ ceræ in quo aliquid euphorbii solutum p. ij. misce,
 “ huic superimponatur pulmaceolum siccum,
 “ mox spatula parum ignita applicetur, ut ca-
 “ lor & vis misturæ ad interiora læsa defera-
 “ tur, hoc peracto, pulmaceolum unguento
 “ Basil. inunctum priore remoto admoveatur,
 “ & superimponatur Emplast. siēt. Paracels.
 “ In puncturâ tendinis juxta observationes & ra- *Nota bene.*
 “ tiocinia D. Cbeselden brachium in situ accli-
 “ nato non extenso tenendum est.

Art. 1351. “ Inter venæ-sectionem cele- *Punctura*
 “ brandam homines interdum, maximè ab im- *tendinis.*
 “ peritis chirurgis, à puncturâ tendinum in ar-
 “ tūs amittendi, atque adeò in vitæ discrimen
 “ conjiciuntur. Qui verò hujusmodi punctu-
 “ rā plectuntur, dolorem non statim sentiunt,
 “ sed duodecim horis post phlebotomiam se
 “ eodem affici conqueruntur, non tam in ori-
 “ ficio nuper facto, quàm in partibus ad ax-
 “ illam tendentibus, ubi tandem dolor se figit,
 “ & tunc maximè percipitur, cum brachium
 “ extendatur; attamen læsa pars tumore ad-
 “ modum insigni non afficitur, eodem avel-
 “ lanæ magnitudinem vix superanti, sed ex
 “ orificio humor aqueus vel ichor quidam jugi-
 “ tēr distillat, quod quidem præcipuum punc-
 “ turæ tendinis diagnosticum est habendum.
 “ Curatur cataplasmate sequent. ut propriis *Curatio;*
 “ oculis observavi; R. Rad. lilior. alb. ℥iv. coq.
 “ ad teneritudinem in lact. vaccin. ℥ij. deinde
 “ R. farin. lini avenac. ana ℥iij. coquantur farinæ
 “ ad cataplasmatis consistentiam in q. s. lactis à
 “ radicibus prædictis colati, & radicibus contusis
 “ misceantur; f. cataplasma parti affectæ cali-
 “ dè applicandum mane & vesperi. Sydenham.
 “ Ego quoque hujusce cataplasmatis efficaciam
 “ semel atque iterum expertus sum. *Art.*

*Vulnera qua-
lia letalia.*

Art. 1352. Vulnera sequentia sunt lethalia; cerebelli, item cerebri profunda adeò, ut medullam oblongatam multum lædant, medullæ spinalis profunda vulnera, maximè parte superiori; cordis in cava penetrantia; magna quoque vulnera pulmonis, hepatis, lienis, renum, pancreatis, mesenterii, stomachi, intestinorum, uteri in gravidis, vesicæ circa arterias ejus majores, aortæ, carotidum, & similium arteriarum venarumque magnarum. Vulnera magna bronchiorum, vulnera utroque latere thoracis cavitatem penetrantia, diaphragmatis præcipuè in ejus parte nervosâ, vulnera magna ventriculi, intestinorum tenuium, &c.

ETTMULLERI Sententia.

*Musculi tem-
poralis peri-
culosa.*

Art. 1353. Vulnera musculi temporalis sunt periculi plena, & rariùs curantur, [inferunt plerumque *spasmos horrendos.*]

Curatio.

Art. 1354. Cura vulnerum consistit in unionem partium separatarum, quod opus est solius naturæ, quæ beneficio succi nutritii ad omnes partes distributi sensim sensimque easdem renovat, & reducit; chirurgi autem opus est hic adjuvare eam, in hoc bono opere sequendo ejusdem ductum, removendo imprimis impedimenta externa, ac applicando remedia, quæ parti sint familiaria ac amica, *vulneraria & balsamica* appellata. In curandis vulneribus internè prodesse possunt *vulneraria & alcalia*, inter quæ eminent *album græcum, cancer fluvialis, mercurialia, &c.* “Imò tota curatio interna consistit in blandiori *diaphoresi* promovendâ & conservandâ; ideoque *mixtura simplex* vulneratis optimè convenit.” In vulneribus recentibus non necesse est, ut cura in longum protrahatur; sed potiùs suppressâ hæmorrhagiâ,

& remotis corporibus extraneis, statim instillentur guttæ aliquot *bals. peruvian. simpl.* quod interdum vulnus citò conglutinat: interdum tamen necesse est, ut, neglectis balsamicis, *digestiva* applicentur methodo vulgari, ubi, scilicet, conjuncta est contusio, uti in vulneribus *sclopetorum* evenit. *Digestiva* (1367.) ordinariò constant ex *terebinthinâ* & *vitello ovi* tanquam basi, quibus pro re natâ, nunc *mellis parum* cum *myrrhâ* aut *bals. peruv.* aut *gum. elemi*, &c. addendum, imprimis si circa partes nerveas, quæ aliàs facilè putrescunt, suppuratio expectanda est. *Elixir proprietatis* omnes nostri corporis putredines arcet ob *myrrham*, ut & *colcothar vitrioli* ab *Helmontio* laudatum, ex hoc *Felix Wurzius* unguentum suum fuscum parabat. *Balsamum peruvianum* reliquis balsamis præferitur, proficuum quoque est *balsamum saturni terebinthinatum*, & *balsamum sulphuris cum oleo hyperici factum*; laudatur *oleum Momordicæ*; *oleum Hyperici* ex seminibus expressum, cui proprii flores infusi sunt, est egregium; *spiritus iheriacalis* pro lavandis vulneribus recentibus, est optimum putredinem prohibens, &c.

Art. 1355. Turundis parcè utuntur saniores practici, neque unquam sine premente necessitate; nam nimis frequentèr & diu usurpatæ consolidationem impediunt, item partes cutaneas circa labia ad occallescentiam solent disponere.

Quod sequitur de turundarum usu & abusu; & de rarâ solutione vulnerum, ex libro valdè raro & vix comparando *Johannis Baptistæ Magati* de rarâ medicatione vulnerum, &c. decerpsi.

Art. 1356. Turundæ & penicilli nihil aliud sunt quam corpora extranea partis affectæ naturam infestantia, & in illis expellendis semper laborat;

*Solutio rara
vulnerum.*

laborat; partem vulneratam distendunt, comprimunt, eidemque sunt oneri, & propterea fluxionis periculo eam exponunt. Veruntamen turundarum & penicillorum usus aliquando saltem admittendus est ac necessarius, & in quibusdam casibus æstimandus, viz. quando ob complicatum affectum remoranda est vulneris sanatio, ut quando viscera vulnerata sunt, & in cavitate thoracis aut abdominis materia continetur aut sub cranio collecta est, & simili rerum statu olim *Romani Chirurgi*, ne suâ laude fraudentur, longâ & sedulâ observatione novum curandi vulnera modum, quo rarissimè solvuntur, adinvenere, qui cum experientiæ potius quam rationi & procerum nostrorum doctrinæ inniti videretur; eum *Cæsar Magatus*, ad methodum reducere conatus est. Modus *Ludovico Septalio* clarissimo *Italiæ* ornamento valdè arrisit, ipsumque ad praxin felici successu adhibuit, & suis scriptis commendavit. Quoties vulnus solvitur ac detegitur, toties interturbatur & à proprio munere distrahitur natura: & quamvis accedat utilitas ex novâ recentium medicamentorum impositione, attamen majus est detrimentum quod ex crebrâ solutione sequitur, quam commodum ex novâ medicamentorum impositione, quorum virtute vulnus haud destituitur; *sanatio etenim est duntaxat naturæ opus*. Status vulneris sub tegumentis oculis mentis cognosci potest; in quibusdam verò casibus solutio & detectio vulneris est perquam necessaria, nempe, quando manualis aliqua operatio requiratur ad peregrinum corpus vel ossis aliquam portionem evellendam, &c. quando caro spongiosa supercrescat, quando ingentis putredinis, vel fordidorum excrementorum abundantiae fit suspicio, quando adsit dolor vehemens

mens vel erosio & pruritus; sub his & similibus circumstantiis detegenda sunt vulnera, ut congruis remediis his malis occurratur.

Art. 1357. In medicinâ faciendâ experientia docet eandem curandî rationem à vulneribus ad ulcera transferri posse; idque adeo felici successu, ut sæpè deplorata ulcera, & innumeris tractata remediis, facillimo negotio hac viâ sanabilia evadunt, corporibus solummodo priùs à cocochymiâ *benè purgatis* & ulceribus à fordibus deterfis. *Ulcerum.*

Art. 1358. Vulnera sclopetorum post extractionem globuli plumbei, sicut alia vulnera cum contusione conjuncta curanda sunt; convenit *venæ-sectio*; revulsio enim (inquit *Galenus*), quæ è directo fit, celerrimam utilitatem adfert, die proximo *enema lenitivum* injici debet, & fotus sequens usurpari, *R. Summit. hyperici, centaaur. min. scord. absynth. ana Mj. flor. ros. rub. chamæm. melilot. sambuc. ana Miß. furfur. p. j. coq. in aq. font. ad ℥ijß. colatur. add. vin. auster. ℥j. sp. vin. ʒvj. m. pro fotu.* Si pus laudabile obtineatur, nimirum album, æquale, leve, minimè foetidum, &c. res in vado est; sin verò pus non fuerit secundum votum, cum unguentis admisci debet *præcipit. rub. Wiseman.* *vulnera sclopetorum.*

Art. 1359. Sclopetorum vulnera sunt omnium pessima ac periculosissima; nam adest semper insignis contusio, & partium dilaceratio; tardius ad suppurationem perveniunt. Vix ante tertium vel quartum diem. *Periculosa.*

Art. 1360. Ad curam quod attinet, omni extraneo ex vulnere priùs exempto, loco digestivi communis, optimè applicatur *balsamum Paræi*, singularitèr commendatum ad curam vulnerum sclopetis inflictorum; descriptio hæc est à *Sennerto & Barbette*, *R. Ol. lilior. alb. vel violarum* *Curatio.*

olarum ℥iv. in hoc coq. catelli duo nuper nati ad ossium usque dissolutionem, postea add. *lumbicorum terrestrium* in vino coct. ℥vj. coquantur simul colaturæ adde *terebinth. vin.* ℥iij. *sp. vin.* ℥iij. m. f. linimentum, quod egregiè conducit ad sedandum dolorem, & maturanda vulnera sclopetorum. Ubi autem suppuratum est vulnus, & omne contusum separatum, *mundificativa* sunt usurpanda, & vulnus f. a. tractandum est, donec sponte caro nova succrescat.

Capitis vul-
nera.

Art. 1361. Vulnera capitis superficialia facile curantur cum *balsamo peruviano*, vel *oleo hyperici*, imponendo desuper *emplastrum de betonica*; sed præ reliquis omnibus quocunque pro capitis vulneribus convenit *emplastrum è gum. elemi*, five *linimentum Arcaei*; vitanda sunt omnia unctuosæ; convenit etiam *gum. elemi tum terebinth. mistum* in cranii vulneribus. De eximiiis virtutibus hujus unguenti audi sis ipsum inventorem. Hujus linimenti nobis inventi ea vis est, ut concoquat, digerat, mundificet, atque carnem etiam inducat; hujus certissimi in omni periculo faciendo usus nunquam me poenituit: & cui omnes ij quicunque fuerint experti, *balsami nomen* non immerito fecerint.

Cranium nu-
datum.

Art. 1362. Pericranio læso, ut nudet diu os, vel ut putrefiat, os privatur vasis periostei adeoque & suis, stagnat in his liquor, putrefactus squamam separat, unde os flavum, fuscum, nigrum, tandem foliolum deponit. In hoc casu curatio [tutò, promptè, & expeditè] fit os levitèr *parvâ terebrâ* diversis vicinisque locis usque ad medium perforando, unde *exfoliatio* cavetur, periosteum inde renascitur applicando pulmaceola *spiritu vin. mastichino* imbuta, & cura citissimè præstabitur. Ex *Boerhaave*,
“ quem chirurgus præcipuè minùs exercitatus
“ in

“ in vulneribus capitis & calvariâ læsâ præ re-
 “ liquis omnibus quibuscunque diligentè con-
 “ sultat; & errores in praxi evitabit. In om-
 “ nibus capitis vulneribus, præcipuè graviori-
 “ bus, ubi cranium denudatum fuerit, danda
 “ est opera, inter medicandum, partem vul-
 “ neratam, quantum poterit à frigore exter-
 “ no tueri.

Art. 1363. Balsamum Samaritanum in cu-
 randis vulneribus valdè commendatur à qui-
 busdam, privatim à *M. Le Clerc*, quod confici-
 tur ex vino & oleo oliv. diuturnâ coctione in
 balsamum redactis: est etiam aliud magis com-
 positum, quod frequenti usu comprobatum est;
R. Vin. Hispan. ol. ros. ana ℥ss. sacchar. cand. mel.
violar. ana ʒij. coquantur simul lento igne & f.
 balsamum, *Belloste.*

Balsamum
Samarita-
num.

Art. 1364. Inflammationem vulnerum præ
 reliquis sistit aqua calcis, vel per se, vel cum
camphorâ, aut *sacchar. Saturni* fociat.

Inflammati-
o
vulnorum.

Art. 1365. Synovia est fluxus aquæ albi-
 cantis ex articulis vulneratis, estque periculo-
 sum symptoma, & subinde partium atrophiam
 relinquit, ut compefcatur, inspergatur pulvis
 astringens; quidam chirurgus recepit *usneam*
cran. human. & laccam pictorum ana. Aliàs sin-
 gulare experimentum est *stercus porcinum* cum
 sanguine vulneris invicem mistum, ac coctum,
 & ita vulneri applicatum instar cataplasmat.
Ettmuller.

Synovia.

Curatio.

Ulceræ.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1366. Ulcus est solutio continui ab
 acredine corrodeute cum partium quarundarum
 ablatione; corrodens hoc in ulceribus est acre
 U u u acidum,

Ulcus quid.

acidum, alimentum parti proprium in excrementum acre, five in saniem immutans; ulcus autem est vel simplex vel complicatum, sinuosum, fistulosum, cariosum, &c. Ulceræ antiqua maciem, febres lentas, aliaque mala æquè excitant, ac ulceræ pulmonum.

Curatio.

Art. 1367. Ulceræ diuturniora sine internorum usu rarissimè curantur; interna autem debent esse *acidum absorbentia* & *destruentia*, & *sudorifera*, præcipuè decocta *lignorum*, *antimonialia*, *viperina*, & *volatilia*; inter purgantia optimum est *extractum bellebor. nigr. cum mercurio dulci*; sed omnibus præferenda sunt *vomitiva*, sæpiùs repetita, ad facilem ulcerum curationem reddendam: His etenim & hujusmodi internis omninò neglectis, frustra frequentissimè chirurgicum imploratur auxilium. In ulceribus pertinacissimis, & aliàs incurabilibus ipsa *salivatio mercurialis* in auxilium vocanda est. Antiqua ulceræ interdum claudinon possunt, nisi in loco opposito fiat *fonticulus*. Quoad remedia externa, in genere sunt *digestiva*, *mundificantia*, *sarcotica*, & *epulotica*, quæ pro varietate conditiones ulceris curandi à prudenti chirurgo usurpanda sunt. Sequens est *digestivum* probatissimum, *R. Terebinth. venet. ʒj. vitel. ovi unius, mel. ros. ʒvj. ol. hyperic. ʒj. fiat unguentum*; interdum addantur *gum. elemi, unguentum basilic. thus, mastiche, farina bordei, &c.* *Mundificantia* à chirurgis usurpata quamplurima sunt, insigniora tamen, quæ sequuntur; *radix apii, aristolochiæ utriusque, fol. nicotianæ, flor. hyperici, album græcum, camphora, balsamum peruv. myrrha, aloë, euphorbium, ex sulphure præparata, saturnina, æs viride, arsenicum, aqua calcis vivæ, mercurius dulcis, mercurius præcipitatus, balsamum sulphuris, oleum & unguentum nicotianæ, unguentum ægyptiacum, apostolorum,*

Digestiva.

Mundificantia.

“ item

“ item oleum campboræ, viz. campbora in duplâ
 “ quantitate spiritus nitri soluta, &c.” Sarcotica & ^{Sarcotica & Epulotica.}
 Epulotica gradualitèr tantùm differunt; sequens
 valdè proficuum perhibetur, R. Unguent. dia-
 pomphol. tutiæ ana p. j. diasulph. Rulandi p. ij. ol.
 nicotian. parum M. “ Vix datur præstantius
 “ quàm emplastrum de lapide calaminari D.
 Turner. (16. 39.)

Art. 1368. In ulceribus vetustis emplastrum
 sequens est egregium, R. Calcis vivæ bis vel ter
 lot. & parum exsiccat. q. v. ol. lini q. f. misce, &
 cum bolo armon. vel bol. rub. tingatur ad carne-
 um quasi colorem.

Art. 1369. In ulcere diuturniore aut malè ^{Callus.}
 tractato aliquando supervenit callus, qui nunc
 cingit simpliciter ambitum seu orificium ul-
 ceris ipsius, nunc verò totum finum ulce-
 ratum incrustat, & occupat, & talia ulcera fi-
 nuosa cum callo interno vocantur *Fistulæ*, quæ ^{Fistula.}
 difficiles sunt curatu propter callum, qui nisi
 auferatur, sunt incurabiles, Amplificandus est
 sinus cum rad. gentian. & absumendus est callus
 cum pulv. alum. ust. mercurio præcipit. succ. nico-
 tian. &c. Aliquando necesse est, ut tota fistu-
 la cultro incidatur, & aperiatur, & deindè callus
 absumendus cultro vel antedictis remediis.

Art. 1370. Caries ossis frequentèr accidit ^{Caries.}
 in ulceribus inveteratis; quæ est corrosio ipsius
 ossis, & quasi ejusdem ulcus; si os denudatum
 fuerit, primò oleosum quodammodo & pingue
 apparet, hinc successivè flavescit, deinde ni-
 grescit, & postea foraminulatum redditur, &
 quasi teredinibus perforatum; si absconditum
 fuerit os, specillo expiscanda est caries; tunc
 enim os in fundo non glabrum sed inæquale &
 scabrosum percipitur, quin & quæ effluunt ex
 ulcere sordes & excrementa pingua oleosa &

Curatio.

acria majorique copiâ, & ulcera nequeunt ad cicatricem perducî. Labia ulceris sunt dilatanda, remedia unctuosâ vitanda; pulvis *euphorbii* est expertissimum remedium, huic proximum est *radix irid. florent. mercurius dulcis* valdè commendatur, ut & *oleum garyophyllorum* ad exfoliationem promovendam. “*Oleum camphoræ*, viz. *camphora* in duplâ quantitate *spiritus nitri soluta* à quibusdam prædicatur. *Hist. de l'Acad.* Vol. IX. p. 74. Si hæc & similia successu careant, denudandum est os, & abradendum; & si corruptio sit profundior, terebrum, vel quod potius est, *cauterium actuale* adhibendum est: nam ultra omnia ferri igniti tactus offis humiditatem exsiccat, idemque ad promptam desquamationem disponit.

WISEMANI Sententia.

Ulceræ simplicia.

Art. 1371. In ulceribus simplicibus tractandis non rarò mihi fuit usitatum ulcus digerere, detergere, & incarnare cum *unguento basilic. & mercurio præcipit.* in proportionem majori vel minori pro re natâ invicem commistis, & postea ulcus *cicatrizantibus* claudere: Sed rarissimè inveniuntur ulcera simplicia; complicantur enim ut plurimum variis accidentibus, uti intemperie, dolore, fluxione, &c.

Intemperies

Art. 1372. “Ulceribus quandoque accidit *intemperies* curationem tantoperè impediens ut hanc expectare non datur, nisi illa prius corrigatur; hæc autem est quadruplex.

Calida

“In intemperie calidâ pus acre est, labra ulceris rubra, & adest insignis dolor.” Usurpanda sunt *refrigerantia*, moderatè *astringentia*, & *repellentia*; talia sunt *fotus astringentes*, *unguentum album camphoratum*, *refrigerans Galeni*, *populn. & similia.*

Art. 1373. In intemperie frigida " labia *Frigida.*
 " ulceris mollia sunt, albicantia, & ubi res
 " malè succedit, livida evadunt." Conve-
 niunt *fotus discutientes & attenuantes* quemadmo-
 dum in tumoribus *œdematosis*, & unguenta ac
 emplastra debent esse *exsiccantia & detergentia*
 quæ fati nota sunt.

Art. 1374. In intemperie humidâ " caro *Humida.*
 " mollis est & flaccida, sæpè supercrescens,
 " humorum fluxus copiosus ;" hic indicantur
exsiccantia & astringentia, qualia sunt *unguentum*
diapompholyg. tutiæ, è calce lotâ, nutritum, desicca-
tivum rubrum, &c.

Art. 1375. " Ulcera cum intemperie sic- *Sicca,*
 " câ conjuncta, ubi pus paucum aut ferè nul-
 " lum, difficultè sanantur." Topica debent
 esse *humectantia*, fotus ex *emollientibus*, unguenta
 & emplastra & *digestiva* conveniunt ; *unguentum*
basilic. & mercur. præcipit. apprimè conferunt.
 In his omnibus hætenus memoratis remedia in-
 terna non sunt negligenda.

Art. 1376. In ulceribus cum ingenti dolore *Ulcerata cum dolore.*
 vix ferendo, præmissis ritè internis, quæ indi-
 cantur, attendendum est ad conditionem ipsius
 ulceris, ut deprehendatur vera doloris causa ;
 inspiciendum est, an humor sit crassus, qui *for-*
des vocatur, vel tenuis & ichorosus, qui *sanies*
 appellatur ; uterque peculiaritè *detergentibus*
 corrigendus est, his ritè peractis manente adhuc
 dolore ad *lenientia & anodyna* confugiendum est ;
 cataplasmata ex *mucilag. sem. psyllii, cydoniorum,*
far. bord. croc. vitel. ovi, &c. unguentum populn.
refrigerans Galeni, &c. refrigerant & dolorem
 leniunt ; sed pro varietate causarum varia exur-
 git indicatio.

Art. 1377. In ulceribus frequentèr caro *Fungus.*
spongiosa sive *fungosa* succrescere solet, à nimio
 humo-

humorum affluxu ortum ducens, vel à chirurgi imperitiâ ; supprimenda est medicamentis exsiccantibus ; imò cathæreticis & causticis absumenda est ; mitiora sunt lapis tutiæ, alumen ustum, mercurius præcipit. fortiora vitriolum romanum, aq. lapidis medicamentos. aq. viridis Fallopii, &c.
 “ De reliquis ulcerum affectionibus & accidentibus consulatur author, qui candidè & modestè scripsit.

BELLOSTII Sententia.

Euporiston.

Art. 1378. Coronidis loco subnectere haud pigebit & experimentum illud M. Belloste propter singularem illius virtutem in ulceribus curandis ; quod quidem euporiston nihil aliud est quàm decoctum foliorum juglandis in aquâ cum paucis saccharo ; modus utendi est linteolum imbuendo, & ulceri imponendo, & non sæpius quàm secundo vel tertio quoque die eandem applicationem renovando, donec ulcus sanatur. Hoc medicamentum, utcumque simplex & vulgare videatur, suppurat, detergit, incarnat, putredini resistit, &c. certius & foelicius quàm aliud quodcunque remedium hactenus notum, inquit author, qui multò copiosior est in illius laudibus. p. 260.

WISEMANI Sententia.

Fistula in Ano.

A phymate.

Art. 1379. Ad ulcera pertinet Fistula in Ano, quæ est ulcus sinuosum à phymate vel hæmorrhoidibus internis ut plurimum ortum ducens. Fistulæ quæ à phymate oriuntur, sunt peiores, dolentes admodum & curatu difficiliores, utpote in muscutorum interstitiis profundè penetrantes, & cuniculos agentes, & quanto sinus ab ano sunt remotiores, tanto deteriores, quoniam

quoniam apertionem per *incisionem* non admittunt. “ Sic arbitratus est *author noster*; quoniam in isto rerum statu necesse est, ut musculus ani sphincter discindatur: Sed D. *Beck Chirurgus Eboracensis*, vir probus, & hac operatione speciatim celeberrimus, asseruit se sphincterem ani frequenter penitus divisisse, & etiam si ægri durante vulneris curatione fæces continere nequeant, post consolidationem facultatem sphincteris retentricem reintegratam fuisse. *Vid. Cheselden Anat.* p. 63.

Art. 1380. Fistulæ ab hæmorrhoidibus internis originem trahentes inter tunicas intestini recti sensim generantur, & perforationem exiguam habent juxta ani ambitum, unde saniem tenuem sive ichorem sine dolore emittunt; progressu verò temporis superveniunt pruritus & excoriationes; orificia tandem callosa evadunt, & quandoque ad tempus clauduntur, & deinde certis intervallis denuò erumpunt.

Ab hæmorrhoidibus.

SENNERTI *Sententia.*

Art. 1381. Fistulæ, si copioso fluxu, aut foetore, aut alio modo, nihil incommodi afferant, sed potius natura superfluos humores è corporibus *cachymicis* & *cachecticis* cum ægri commodo per eas evacuet, curari non debent, sed servari. Fistulæ verò simplices & recentes sine periculo curari possunt.

Fistula non temerè curanda.

Art. 1382. Incisionem quod attinet, si ea sine periculo, nè scilicet musculis ani lædatur, & fæces præter voluntatem egrediantur, tentari possit, fit vel *filo seu laqueatione*, ut appellant, vel *ferro*. *Filo* ita fit: Sumatur filum ex ferico, vel seta equina, aut aliud, quod non facile putrescat; id immittendum in extremitatem

Inciso per filum.

tem specilli stannei vel plumbei, instar acûs perforati, & in fistulam intrudendum, digitoque, oleo rosaceo inuncto, in rectum intestinum immisso, filum apprehendendum, specillum extrahendum, & duæ extremitates ejus connectendæ, & quotidie vel à chirurgo, vel ab ipso ægro arctius constringendæ, donec tota fistula incisa sit; hinc callus absumendus, & ulcus curandum.

*Inciso cum
instrumento
ferreo.*

Art. 1583. Ferro *inciso* celerius hoc modo fit; in fistulam specillum plumbeum immit- tendum, usque dum in intestinum rectum pe- netret, & hinc instrumento falcato digito in anum immisso, secundum styli plumbei ductum fistula incidenda, cavendo tamen, ne hæmor- rhoides lædantur, & hæmorrhagia excitetur. Incisione peractâ, penicillum *albumine ovi* & *pul- veribus astringentibus* illitum immittere decet; die sequente Hippocrates *æris flore usto* consper- git, & frustulum spongiæ melle illitum intru- dit, ut fistula aperta fervetur, idque diebus septem continuat, donec callus absumatur; in- terim spongia vino austero madida imponenda, ut humores reprimantur. De *Callo* absumendo alibi dictum est. (1369.)

Gangræna & Sphacelus.

ETTMULLERI Sententia.

*Gangræna &
Sphacelus
quid.*

Art. 1384. Gangræna significat incipien- tem partis mortificationem, cum dolore tamen & aliquali ardore conjuncta est: Sphacelus ve- rò seu necrosis è contrâ est perfecta mortifica- tio, in quâ omnimoda vitalitatis est carentia; differunt ergo saltem gradualitèr gangræna & imminens sphacelus.

Causa.

Art. 1385. Interdum supervenire solet frac- turis,

turis, vulneribus malè tractatis, ulceribus ca-
coeth. & tumoribus, imprimis sanguineis; ali-
quando autem à causis internis oritur. In par-
tibus gangrænosis color mutatur in pallidum, *Diagnos.*
obscurum, sublivescens, aut cæruleum, &
tandem in nigricantem; caro autem tensa mox
evadit flaccida & mollis, & sphacelo facto,
cutis sponte à partibus separatur, & aqua quæ-
dam decolor pravi odoris effluere solet, & pars
affecteda balitum cadaverosum spirare.

Art. 1386. Certissimum est gangrænam à *Prognosis.*
causâ internâ lethalem esse: Auferatur enim li-
cèt membrum, iterum regerminabit malum,
& necessariò mortem post se trahit.

Art. 1387. Ad gangrænam sistendam in- *Curatio.*
ternâ omnia sunt *sudorifera* & *alexipharma*; *Curatio.*
externè autem decoctum *calcis vivæ* est mi-
rabile, vel solitarium, vel efficacius, si in
eodém incoquatur *sulphur*, & dissolvatur *mer-*
curius dulcis, addito *spiritu vini* [*campborato.*]
In graviore gangrænâ, præmissâ profundâ sca-
rificatione, conducit *finus equinus*, in vino aut
urinâ coctus, fuit experimentum & secretum
Sylvii & Barbettij, [& meliùs esset si adijciatur
spiritus sal. armoniac.] In usum quoque venire
solet *unguentum ægyptiacum* calidè usurpatum,
factâ priùs, ut artis est, scarificatione, &c.
“ Chirurgis nostratibus solenne est locis sca-
“ rificatis *oleum terebinth. calidum cum triente*
“ *tincturæ myrrhæ & aloë* adhibere, & *empla-*
“ *strum è theriacâ Londinensi calefactum super-*
“ *imponere.*

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 1388. Signa Gangrænæ sunt phæno- *Signa gan-*
mena inflammationis subitò ablata sine correc- *grænæ.*
tione causæ, sensus hebes, color pallidior, cine-

X x x

reus,

reus, fuscus, lividus, &c. mollities, flacciditas, ad tactûs vestigia non resurgens, pustulæ ichore lymphatico subflavo vel rubello plenæ in loco inflammato; ubi à frigore, pruritus & punctura ingens, unà cum rubore intenso, quem brevi nigredo mortifera sequitur.

Perfecta necrosis.

Art. 1389. In perfectâ necrosi sensus motusque integrè tolluntur [gravitas aliqualis quodammodo in parte sentitur;] color est lividus, fuscus, niger; caro est flaccida, & frigida; adest foetor cadaverosus, corruptio mortifera profunda, omnia vicina depascens in ossa usque. Gangrænæ illicò succurrendum; sphacelus illicò extirpandus. In senio ferè semper à quacunque causâ lethalis est, ita in hydropicis, phthificis, & scorbuticis.

Curatio.

Art. 1390. Ut suppuratio acceleretur, conducit *scarificatio* putrefacti usque ad vivorum initia; sic enim suffocatione nimia imminutâ, loco serpentis gangrænæ fit abscessus, quo cutis & adeps gangrænosa plerumque à subjectis adhuc vivis separantur. Incisa pars *calidis liquoribus, corruptioni resistentibus, & duritiem escharæ emollientibus* fovenda; toti parti affectæ assiduò applicanda *cataplasmata calida*, & cum calore continuo sustentato agentia; huc etiam plurimum facit rarior partis detectio, quàm vulgò fieri solet. Si ab impacto *acri gelu* gangræna fiat, pars *nive impositâ* vel impositis lintheis *aquâ gelidâ* humectatis operienda erit, donec spiculis frigoris in nivem vel aquam receptis, iterum solvi incipiat, redeunte vitâ: aliter caloris applicatu pars putrescit, actis nec educ-tis spiculis; eo autem peracto *calidis* refocillandus *cardiacis*, & in *sudorem usque* calefaciendus æger est. De *amputatione* videatur locus N°. 469. & consulantur reliqui scriptores chirurgici.

A gelu gangræna.

BELLOSTII Sententia.

Art. 1391. Bellostius sequens unicum remedium instar omnium ad gangrænam & sphacelum venditat. R. *Spirit. nitr. vel aq. fort. p. ij. argenti viv. p. j.* fiat solutio; in hoc liquore madefiant lintea, & parti gangrænosæ circumvolvantur, & promptè separabitur mortuum à sano, neque opus est, inquit author, ut aliud quodcunque medicamentum ad gangrænam sistendam excogitemus; non enim reperitur aliud, quod tam citò, & tam certò, pensum absolvit.

*Remedium
singulare.]*

CAP. XIV.

*Sive Fasciculus Morborum decimus
quartus.*

Chlorosis.

ETTMULLERI Sententia.

*Chlorosis
quid.
A cachexia
muliebri dis-
fert.*

Art. 1392.

Chlorosis sive febris alba virginum longè distat à *cachexia* muliebri; hæc enim antecedit aut insequitur mensium suppressionem; chlorosis verò est affectus proprius virginibus & viduis, saltem extra consortium virorum viventibus, aut quibus mariti non satisfaciunt. Hoc morbo affectæ pallent, habentque sub oculis coronam subcæruleam vel subrubefcentem, tristes sunt, & adest sæpiùs febricula lenta, & quasi erratica, pulsus inæqualis & varius, vomitus etiam interdiu infestat, ac præcordiorum anxietas, &c. Mensium suppressio est ferè tantùm effectus hujus morbi. Tales volunt (inquit *Lindannus*) cohabitare viro.

RIVERII

RIVERII Sententia.

Art. 1393. Pallent ægrotæ, & adest gravitas corporis, segnities, intumescencia faciei & palpebrarum, palpitation cordis, difficultas spirandi, somnolentia, rerum absurdarum appetentia, &c. Morbi descriptio.

Art. 1394. Præmissis universalibus chalybeatis & amaris restituendæ sunt; & in frigidioribus decoctum ligni guaiaci multum juvat. Curatio.

Menstruatio.

Art. 1395. " Mulierum profluvij menstrui Menstruatio.
 " rationes expedire & theoriam exponere ad-
 " modum difficile & longum esset, & pro-
 " fessæ nostræ brevitati minus congruum;
 " ideoque paucissimis solummodo attingam.
 " Menstrua, perinde, ut de cæteris quibuscunque
 " humoribus notum est, (quantumcunque à me-
 " dico quodam magni nominis nuper defuncti dis-
 " sentire videar) è solis excretoriis ductibus glan-
 " dularum uterinarum, ibidem locatarum, & isti
 " muneri inservientium prodire sine difficultate as-
 " serere audeo: quod satis manifestum est ex
 " ipsâ partium anatomia, ex chylo scilicet su-
 " pervacaneo in humorem istiusmodi viscidum
 " cocto, & in orbe sanguinis paulatim accu-
 " mulato. Insignis est menstruorum præ eo
 " sanguinis lentor ac visciditas; ingratum quo-
 " que ac inusitatum odorem in plerisque spi-
 " rant, non qualem sanguis è venis missus, aut
 " ex hæmorrhagiis effluens. Rubent quidem
 " menstrua, quod & serum & sanguinis inte-
 " gri globuli rubri unà cum isto humore trans-
 " mittuntur, ob ampliatas præter modum in istis
 " ductibus commissuras, unde materia excreta
 " est compositum quiddam ex sanguine & præ-
 " dicto

“ dicto humore glutinoso, crasso, & viscido.
 “ Quantitas singulis vicibus ordinariò excre-
 “ ta, in statu sano & naturali, sit ab unciiis
 “ quinque vel sex ad octo vel decem ad sum-
 “ mum, non à viginti ad triginta, secundum
 “ laudatum authorem. Fœtus in utero chylo
 “ materno, in gremio sanguinis circulante, per
 “ vasa umbilicalia delato omninò nutritur,
 “ non sanguine menstruo; sicut idem loqui
 “ amavit. Lac in mammis à chylo, eoque
 “ non multum mutato, secernitur, non à ma-
 “ teriâ per vias uterinas excerni solitâ; quem-
 “ admodum vir eruditus somniavit, qui trac-
 “ tatum de emmenologiâ in juventute scripsit.

ETTMULLERI Sententia.

Feminis
 propria.

Art. 1396. Fluxus menstruus est fœminis
 proprius; (“memorantur tamen *quædam fœ-*
 “ *minæ* menstruis prorsus immunes”) nam in-
 ter animalia nullum præter *simium & barbum*
piscem similem pati fluxum dicitur: Nonnulli
 tamen, licet pauci, *viri* singulis mensibus ta-
 lem fluxum per penem patiuntur. “Hujusce
 “ phænomeni præternaturalis & rarissime ac-
 “ cidentis in toto vitæ curriculo duo tantum
 “ exempla mihi cognovisse obtigit. Viris quo-
 “ que (*inquit Lister in dissertatione de humoribus*)
 “ menstruum chyli superpondus, æque ac fœ-
 “ minis, accrescit; sed in *urinam* convertitur,
 “ profluitque menstruatim perinde ut virgini-
 “ bus forte ante pubertatem, & vetulis rur-
 “ sus à cessatione menstruorum. Hæc opinio
 “ in *Aphorif. 65 & 66. Lib. I. Santorij* fun-
 “ datur viz. Corpora quoque virorum sana &
 “ moderatissimo victu utentia singulis mensi-
 “ bus fiunt solito ponderosiora, unius scilicet
 “ quarumve librarum pondere, & redeunt ad
 “ con-

“ consuetum pondus circa finem mensis, ad
 “ instar mulierum; sed factâ crisi, per urinam
 “ paulò copiosorem, vel turbidiorē. An-
 “ te dictam crisin menstrualem à somno fac-
 “ tam, vel gravitas capitis, vel corporis lassitudo
 “ perſentitur, & deinde paulò copiosiore urinâ
 “ evacuata omnia ſedantur.

Art. 1397. Fluxus mensium ordinariò incipit quasi motu naturæ critico ad finem *se-* Tempus e-
cundi septenarii, & desinit similiter circa finem *se-* rumpendi,
ptimi septenarii; nonnunquam citius inchoat, & & desinendi.
 diutius fluit. “ Cuidam puellæ quinto æta-
 “ tis anno menses eruperunt. Alias nonnullas
 “ novi *octennes* & *nonennes*, quibus earundem
 “ fluxus incept; sed in huiusmodi ætate præ-
 “ maturâ, utcunque unâ vel alterâ vice flux-
 “ erunt, vix unquam (quantum ego observare
 “ potui) constanter menstruatim evacuatae fue-
 “ runt. Novi fœminam, adhuc viventem,
 “ nunc *septuagenariam*, si non aliquot annis ſe-
 “ niorem, quæ ab ineunte pubertate menstruatim
 “ rectè purgata fuit, & jam nunc in
 “ tam provectâ ætate catameniis colore &
 “ consistentiâ usitatis, periodis solitis, haud
 “ destituitur, cui per totum vitæ cursum uno
 “ tenore minus interrupto cum optimâ valetudine
 “ jugiter fluxerunt. Haud scio, an univ-
 “ versa medicinæ historia par exemplum
 “ suppeditet, necne.” Ex quo hoc scripsi aliud
 exemplum inter legendum mihi occurrit,
 viz. in *Transact. Philos.* N° 337.

Mensium suppressio.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1398. Quibus menses nunquam flux- Mensium
 erunt, & tamen sanæ sunt medicamentis non suppressiois
 sunt curatio,

sunt tentandæ; menstruatio enim est opus naturæ. In suppressione mensium inter purgantia *colocynthis* [ideoque *pil. ex duobus*] & *belleborus niger* menses stimulare & uterum sollicitare solent, præsertim si *mercurius dulcis* adjungatur. *Radices angelicæ, fol. marrub. alb. &c.* in vino infus. cum *aromat. quibusdam* & *amaris* in frequenti usu sunt. *Sabinum* est fortissimum remedium, & ejus oleum est potentia stupendæ ad menses ciendos & foetum pellendum, ut etiam *borax veneta*; *aristolochia* est fere specificum.

Indicationes
curativæ.

Art. 1399. Indicationes curativæ sunt quæ sequuntur. 1°. Ventriculi chylosis imprimis est rectificanda. 2°. Sanguinis cruditas volatilibus, salinis, aromatibus, est corrigenda. 3°. Humorū visciditas vasa uterina obstruentium iisdem incidenda. 4°. His peractis, remediis appropriatis fermentatio menstrua stimulanda est. Menses stimulandi sunt stato fluxionis tempore, si cognosci possit, si non, interrogandæ sunt, an non singularem interdum in corpore percipiant sanguinis motionem, & agitationem, & insolitos dolores lumborum, & pulsationes in locis vicinis, aut febriles effervescentias &c. tunc enim temporis propinanda sunt *stimulantia*: Si verò nulla horum adsunt, monent practici, quòd convenientissimè dentur specifica tempore novilunii & crescente lunâ. "Empiricum est (inquit *Forestus*) menses in "extenuatâ provocare niti." *Rosmarinus* aliquid singulare habet in morbis mulierum à mensibus obstructis ortis. Urina nigra in mensibus suppressis est bonum signum.

FARRAGO Sententiarum.

Art. 1400. Mercurius (inquit *Pitcairnius*) ^{*Virtutes Mercurii & auri in hoc & aliis morbis domandis.*} melius cum vi ejusdem generis & majori, fluxum menstruum provocat quàm *mars*. Idem affirmare licet de *auro*, si atteratur (& atteri potest) in partes adeo parvas, ut earum superficies, habità ratione molis tantæ sunt, quæ redant partes illas aquæ levitate pares. Morbi lepra, fluor albus, lues venerea, scorbutus, &c. *auro quàm mercurio tutius atque citius sanabuntur.*

Art. 1401. "Radix hellebori nigri veteribus ^{*Radix hellebor. nigr.*} *in frequenti usu humoribus attenuandis, & privatim mensibus movendis nuperis annis modernâ praxi redintegratur, & non infimum locum inter emmenagoga obtinet, præcipuè, ubi ob calorem hæcticum chalybeata porrigere nefas esset. In mensium suppressionibus quandoque etiam locum habent externa remedia, qualia sunt suffitus, balnea fomenta &c. pro certo his plurimum usus est Hippocrates."* Præter dicta emmenagoga ^{*Medicamenta alia.*} *cantharides cum camphorâ (dos. ana à gr. ij. ad vj.) menses movent; martiata omnia, ens veneris, extractum ecphræcticum, tinctura martis, enema hystericum, enema terebinthinatum, electuarium martis, infusum chalybeatum amarum, mistura ecphræctica, vinum chalybeatum, &c.*

Mensum Difficultas.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1402. In quibusdam mulieribus præcipuè sedentariis ^{*Mensum difficultas.*} *(& quæ nunquam pepererunt) menses cum vehementi dolore & perturbatione fluunt; dolores patiuntur tanquam colici, &*

Y y

partu.

parturientium similes, aut hysterico affectu laborantium, &c. & si non maturè succurratur, metus est nè omninò supprimantur menses.

Curatio

Art. 1403. " Si medicus in ipso paroxysmo & præsenti dolorificâ excretionē consue-
" latur, præscribere debet *carminativa* & *sto-*
" *machica*. Extra paroxysmum eadem exhibenda sunt ac in catameniorum suppressione; in paroxysmo conveniunt *clysteres carminantes* & *terebinth.* qui difficiles menses faciliùs promoveant; laudatur *sperma ceti*. Si dolores sint maximè atroces & symptomata gravissima, *laudanum* propinari debet, sed non sine *menses moventibus consociatis*. Pro usu externo fons sequens, R. *Fol. laur. artemis. ana Mij. puleg. Mj. flor. cham. sambuc. ana p. j. rad. angel. levist. ana ʒij. bacc. laur. ʒj. junip. ʒʒ. concis. & contus. coq. in q. s. vin. Hispan. vase clauso.*

Menses per
loca aliena
egredientes.

Art. 1404. Cum menses per loca aliena effluant [per oculos, aures, nares, gingivas, vias salivæ, œsophagum, alvum, vesicam, mammas, cutim, vulnera, ulcera, &c.] *saphæna* secari debet, aut *cucurbitulæ* inguinibus, femoribus internis vel furis applicari.

HAMILTONI Sententia.

Remedium
ad dolores
catamenio-
rum.

Art. 1405. Fœminæ nonnullæ sub tempore catameniorum corripuntur doloribus ita acerbis, ut illorum, qui parturientes excruciant, pænè sint æmuli: ad quos leniendos nihil unquam novi præstantius, quàm *oleum amygdalarum dulcium* vel *lini* recenter expressum ad ʒʒ. vel ʒvj. vel per se vel cum *syr. violar. ling. noct.* per menses aliquot. [hoc remedium expertus laudo, sed in majori quantitate exhiberi debet.]

Mensium

Mensium fluxus nimius.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1406. In omnibus nimio mensium ^{Fluxus mensium nimius.} fluxu laborantibus ventriculi robur enervatum est, & ut plurimum adest dolor in dorso, & circa lumbos; foeminæ sunt scorbuticæ, tactu molles, & habitu quasi aquoso præditæ. In mulieribus senescentibus nimia menstruatio plerumque incurabilis est.

Art. 1407. In curatione fluxus non est subito nimis sistendus, nè graviora mala inducantur. *Rhabarbarum* præ reliquis purgativis laudatur, quoniam pollet vi astringente; *venæ-sectio* culpatur, fluxum enim vehementiorem reddit. “ Quotidianâ tamen experientiâ
“ docemur venæ-sectionem Revulsionis gratiâ
“ celebratam plurimum prodesse; secunda est
“ vena in Brachio, & sanguis partitis vicibus
“ mittendus digito per vices foramini imposito:
“ ita enim multas vidimus, quæ detracto sanguine multo convaluerunt, cum nullis aliis
“ remediis possit reprimi fluxus. Conveniunt opiata speciatim semen hyoscyami [undè valet electuarium Boyleanum]; item succus plantaginis, urticæ, menthæ, decoctum cort. granatorum visc. quercin. tinctura & syr. è coral. saccharum saturni, &c. cum fructu usurpantur. Ex marte præparata, licet menses stimulant, tamen fluxum nimium constringunt; chalybeata enim propriè sunt astringentia. “ *Mercurius & Mars*
“ (inquit Pitcairnius) fluxum nimium ventris
“ & menstruum immodicum tollunt, æqualitèr tollendo impedimenta aliarum secretionum, & sic eas augendo, cum per circulum motum ad omne corpus æqualiter
“ feran-

“ferantur.” Sicut alias hæmorrhagias, ita in specie uterinas sistunt *stercora animalium*, imprimis *caninum*, *asininum*, & *suillum* [hoc ultimo utuntur rustici in *mictu sanguineo jumentorum*]. Pulvis sequens vel huic similis in frequenti usu est cum vino rubro, R. *Coral. rub. præp. lapid. hæmatit. bol. armen. ana ʒj. borac. calcinat. alum. crud. ana ʒß. laudan. opiat. gr. iv. f. pulv. pro chart. vj. fumatur una bis in die.* Spongia cum vino rubro & aceto imprægnata vulvæ applicari potest, vel *sperma ipsum ranarum* cum paucis aceto & alumine linteis multiplicatis eodem loco usurpatum à quibusdam laudatur. Si mulier sit *bibacula* omnia erunt frustra. “Malum hoc frequentèr diuturnum est (inquit *Waldschmidtus*) & viam sternit ad hydropem vel atrophiam; & quæ semel morbo hoc graviter laborarunt, plerumque manent *valetudinariæ*. Conveniunt blandiora evacuantia non fortiora; sudorifera sunt proficua, privatim *rob. sambuci, juniperi*, &c. *Viscus quercinus* est expertum remedium *Paracelsi* ad nimium catameniorum fluxum.

HAMILTONI Sententia.

Remedium
singulare.

Art. 1408. In nimio mensium profluvio eminet apozema sequens, R. *Cort. aurant. No. vij. coq. in aq. font. ℥iij. ad ℥ij. colatura edulcetur cum sacchar. alb. dosis sit coch. x. ter quaterve in die.* Hoc medicamentum magno cum successu præscripsi, præcipuè si nulla pars placentæ post partum vel abortum remanet. [*expertus laudo*] In nimio etiam mensium fluxu *pil. cathartic. cum opio* exhibere soleo, unde fluxus menstruus & ventriculi morbi diminuti sunt. p. 41.

Art.

Art. 1409. " *Usnea cranii humani* ad flux- Alia reme-
 " um sistendum à quibusdam multum lauda- dia,
 " tur; sed præ omnibus quocunque mistura
 " acida (16. 191.) cum vino Florentino co-
 " piosè sumpta utramque adimplet paginam,
 " ut frequentissimè expertus sum. Sunt &
 " alia quamplurima remedia, quæ sunt usùs
 " eximii in hoc affectu, uti, *haustus japonicus*,
 " *pulvis hæmoptoicus*, *tinctura rosarum*, *fotus ad*
 " *hæmorrhoidum fluxum immodicum*, &c.

Fluor Albus.

SYDENHAMI Sententia.

Art. 1410. Quod effluit modò album, mo- Fluoris albi
 dò pallidum, modò flavum, viride, aut sub- descriptio.
 nigrum, modo acre & erodens, tetrum quan-
 doque & graveolens; decoloratur facies, dolet
 spina dorsi, prosternitur appetentia, oculi pe-
 desque intumescunt. " Animi mœror gravis
 " & diu protractus fluorem album frequenter
 " producit teste *Sylvio Deleboe*."

Art. 1411. Ut cura rectè incipiatur, in- Methodus
 stituenda est *venæ-sectio*, & postea *catharsis* ad medendi.
 tres vices; & deinde curativæ indicationes ad
 sanguinem invigorandum corroborandumque
 omninò dirigendæ sunt; itaque ægra aggre-
 diatur usum sequentium remediorum; R. *The-*
riac. androm. ʒiʒ. *conserv. flaved. aurant.* ʒj.
diascord. ʒʒ. *zinzib. condit. nuc. moschat. con-*
dit. ana ʒiij. *pulv. è chel. cancr. comp.* ʒiʒ. *cort.*
exter. granat. rad. angelic. hispan. coral. rub.
præp. trochis. de ter. lemn. ana ʒj. *bol. armen.*
ʒij. gum. arab. ʒʒ. *cum q. f. syr. è ros. sicc.*
f. elect. de quo fumat ad magnitudinem nuc.
mosch. major. ter in die hor. medicis per
ensem integrum, superbibatque infus. sequent.
coch.

coch. vi. ℞ Rad. enul. campan. imperator. angelic. calam. arom. ana ℥β. fol. absynth. roman. marrub. alb. centaur. min. calaminib. vulg. salu. sicc. ana Mj. bacc. junip. ℥j. incidantur minutim, & infund. frigidè in vin. canarin. ℔iv. coletur usûs tempore. Vescatur cibus eupeptis, & abstineat ab usu olerum & fructuum qualiumcunque, & singulis partibus bibat vinum Hispanicum. Eâdem ferè methodo, atque iisdem remediis diabetes sanatur, omiſſis solummodo venæ-sectione & catharsi.

FULLERI Sententia.

Differentia. Art. 1412. Fluorem album ab ulcere uteri & gonorrhœâ scitè distinguere operæ pretium est. In *fluore albo* dantur plerumque lassitudo spontanea & lumbago gravativa. Humor effluens ut plurimum albidus, subinde flavescens, serofus plûs minûs pituitosus, & mucosus; in mali initio inodorus & mitis; pedetentim verò acrescit, & excoriât. In *ulcere* dolor sentitur, & mordicatio in utero, vel ejus cervice, idque à principio; materia extillans est faniosa, cruenta, vel purulenta, alba, levis, æquabilis, & sæpè foetida. In *gonorrhœâ* acerrimus torquet urinæ ardor, & stranguria, quæ inter meiendum exacerbantur. Colluvies depluens est plerumque parcior, quàm in fluore albo, crassior tamen multò alba primùm, postea flava, virescens, acris, exedens, sed raro foetida. Pudendum mucosâ quâdam materia conspurcatur; & interdum etiam exulceratum deprehenditur. *Gonorrhœa* (quod habet Charleton de Catameniis, p. 151.) certò potest ab uterino fluore internosci, quòd prorumpentibus catameniis, non desinat, sed cum his, & mox ab iis sanatis persistat: *uterinus* verò
fluor

*Ab ulcere
uteri.*

A Gonorrhœâ.

fluor cesset in mensium eruptione & aliquanto post tempore.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1413. Fluor albus in initio plerumque est mitis, progressu verò temporis est acris ac mordax, & à colore albo flavescit, vel viridescit, & graveolet; omnibus ætatibus contingit, puellis trium vel septem annorum natis, vetulis, &c. menstruatis & non menstruatis, ante & post mensium periodum, gravidis etiam; typum aut periodum certam nullam observat, sed nunc copiosius nunc parcius fluit, nunc menses comitatur, nunc iisdem cessantibus aliquamdiu perstat; circa menstruationis tempus tamen uberius ante & post scaturit. Nihil aliud est procul dubio quàm gonorrhœa mulieris, virili non virulentæ analogæ ex glandulis prostaticis effluens [de sede & ætiologiâ hujus morbi optimè differit Author noster]. Quod in naribus coryza, in oculis nimia lacrymatio, in faucibus tussis & screatus, talis est fluor hicce in fœminis.

Qualis est
morbus &
quibus con-
tingit,

Art. 1414. In curando hoc affectu exhibendum est vomitorium imprimis, & postea stomachica sunt propinanda, & cruditas cachectica corrigenda per chalybeata & volatilia, & postremò specificis morbus est profligandus; purgantia parcius administranda nisi rhabarbarum & mercurius dulcis; sudorifera & diuretica præcipuè in scorbuticis sunt proficua, maximè decoctum è lignis & terebinth. Decoctum è roremarino diutius continuatum hunc morbum sanat; decoctum nucis pineæ cum ligno visci quercini sæpius haustum; item lamii flore albo pænè specifica audiunt; ut & osteocolla, [camphora teste Greenfield]. “ Electuarium ex visco
“ arboreo

“ arboreo (parum enim discriminis est in qua-
 “ lem cunque arborem crescat) cum q. s. al-
 “ bumine ovi & tantil. Syr. de Alth. largâ
 “ dosi exhibitum diuque continuatum ex mul-
 “ tiplici experientiâ fluorem album certò cer-
 “ tius sanare compertum habeo. Vires muc-
 “ laginis baccarum nondum expertus sum.

FARRAGO Sententiarum.

*Differentia
inter fluorem
Gallicum &
non Galli-
cum.*

Art. 1415. Differentia inter fluorem mulie-
brem Gallicum & non Gallicum (inquit *Pit-
cairnius* in MSS.) est quòd in *Gallico* humor
sit tenuis & serosus planè; in *fluore albo* &
non Gallico viscidus.

*Tanquam go-
norrhœa cu-
ratur.*

Art. 1416. Fluor albus etiam si non sit vi-
rulentus (secus ac in viris) tolli non potest ni-
si remediis *lui venereæ* propriis. De curandâ
gonorrhœâ vide (980.) ex MSS. *Pitcairni*.

*Alia reme-
dia.*

Art. 1417. Remedia quoque sequentia quan-
doque in usu sunt; *electuarium de colophoniâ*,
*elect. styptic. emulsio styptic. haustus contra fluo-
rem, haust. japon. haust. saturn. pil. ad colluviem,
pil. saturnin.*

Furor Uterinus.

SENNERTI Sententia.

*Furor uteri-
nus est spe-
cies mania.*

Art. 1418. Furor uterinus pertinet ad ma-
niam, & peculiaris ejus species est. *Fœminæ*
in insaniam illâ venerem potissimum appetunt,
vel eâ non satiari possunt. Causa est semen
nimis copiosum & præservidum.

Curatio.

Art. 1419. Hic insanus amor curatur, si
nimius feminis proventus prohibeatur, aut le-
gitimâ venere evacuetur, vel medicamentis ab-
sumatur.

Cnoceptus

*Conceptus & Graviditas.**SENNERTI Sententia.*

Art. 1420. Conceptionis signa præcipua ^{Conceptionis signa.} sunt, retentio feminis in utero, suppressio menses, ciborum fastidium, ventris tumor versus ventriculum acuminatus, motus in utero perceptio, non fluctuantis aquæ, nec flatûs vagantis speciem referentis, sed motus lenis, blandus ordinatusque, tandemque mammarum intumescencia papillarumque color in lividum mutatus, & lac in mammis collectum: hæc signa si omnia adfuerint, non amplius fœmina dubitet se esse gravidam. Urina est mendax. Vide plura sub titulo Mola (1426, 1429.)

“ Gravidam mulierem cognosces (inquit *Hippocrates de superf.*) si oculi cavi videantur, &

“ album oculorum nativam non habeat albedinem, sed lividum sit; necnon si cibum

“ aversetur, oris ventriculi morfu torqueatur,

“ & saliva abundet. Recensita signa (ut rectè

“ *Sponius* in locum) sunt æquivoca, tam in gravidâ quàm in non gravidâ reperiri possunt:

“ ex his itaque solis non licet medico graviditatem asserere, sed tantùm si cum aliis

“ multis concurrant; cumque intricatissima

“ res sit graviditatis cognitio, caveat medicus,

“ nè unô aut altero tantùm malè fretus signo, temerè nimis suam de illâ proferat sententiam: debet itaque tota signorum syndrome perpendi.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1421. Nonnullæ mulieres extra gravidationem libidine pruriunt, sed factâ conceptione ardor videtur extinctus. Clausura u-

teri est signum conceptionis; exploranda est obstetricis digito. Signum conceptionis pathognomonicum non datur. Citò post conceptionem mulieres frequentèr sentiunt frigus quoddam vel horrorem vel horripilationem quandam circà corporis peripheriam, saltem mulieres dicunt se sentire nescio quid: hinc succedunt symptomata varia circa stomachum ac digestionem, vomitiones, pica, &c. venter sensim attollitur, maximè circa regionem umbilicalem & sursum, imprimis circa lineam albam prominet, regiones laterales quodammodo æquales, & quasi depressæ, quod probè observandum est.

Nota bene.

Art. 1422. “Fœminæ nonnullæ, paucissimæ licet, fluxum regularem menstruorum per totum gravitationis cursum patiuntur, aliis eisque frequentioribus ad quatuor vel quinque primos à conceptione menses minore licet singulis vicibus quantitate solent fluere, donec omninò supprimantur. Ordinariò, si catameniorum fluxus ultra quartum mensem diutius protrahatur, fœtum imbecillem ac valetudinarium reddit, si ultra sextum, mulier abortione periclitatur.

Quomodo distinguitur ab hydrope.

Art. 1423. Gravidatio à tumore hydropico ex signis sequentibus discernitur; color faciei vividus, vivacitas & vigor oculorum significant gestationem; in hydrope verò perit oculorum nitor, &c. In gravidis tumor abdominis sursum vergit, estque inæqualis; contra in hydrope. Quo se vertunt hydropicæ, eò labitur aqua; sitis in hydrope est major; sentitur fluctuatio in hydrope; ephelides (1150.) in facie apparentes est signum ingravidationis. [Gravidis facies (inquit *Barbette*) aut nativa est, aut valdè collapsa; morbidis tumida plerumque & decolor.] *Art.*

Art. 1424. "Quoad sterilitatem. Adhuc *Sterilitas.*
 "in tenebris (inquit *Lister*) sunt generatio &
 "utriusque sexûs virtutes: uteri, qui fani &
 "secundum naturam se habent, prolis quidem
 "concipiendæ potes sunt; at in quo consistit
 "ista sanitas, quæstio est. Quando mas (in-
 "quit *Ettmullerus*) emittit genituram [debitæ
 "consistentiæ] largitèr; & quando nullum
 "adest vitium conformationis, mas absolvitur,
 "& vitium sterilitatis est in fœminâ, quæ mille
 "modis potest impediri.

Mola.

SENNERTI Sententia.

Art. 1425. Mola est massa informis sine *Mola quid.*
 ossibus & visceribus ex imperfectâ conceptione
 loco fœtûs genita; aliquando una, nunc plures
 molæ excluduntur; nonnunquam solæ, sine
 fœtu, nunc ante, nunc cum, nunc post fœ-
 tum; nonnunquam pluribus annis in utero ges-
 tantur. [Mola nulli fœminæ accidere potest
 sine viri consuetudine]

Art. 1426. Mola distinguitur à concepti- *Quomodo di-*
 one verâ per motum: motus enim molæ est *stinguitur à*
 saltem tremulus & palpitans, non verò in om- *vero concep-*
 nem sitûs differentiam, ut in vero fœtu accidit;
 præterea si fœmina de latere in latus conver-
 titur, mola in latus, in quod decumbit, instar
 lapidis volvitur cum insigni ponderis sensu.
 Quinetiam fœtus verus à molâ discernitur à
 figurâ ventris, qui cum fœtu præcipuè versùs
 umbilicum attollitur & acuminatur, & versùs
 latera utrinque mollitèr coarctatur; in molâ
 verò in omnem dimensionem æqualitèr intumescit.
 Mammæ quidem in molâ intumes-
 cunt, sed lac verum in iis non generatur, sed

cruda tantum materia à mensium suppressione. Molæ sunt periculosæ, si solæ sint; pluribus annis utero hærent, quibusdam etiam consenescent; interdum verò nullum incommodum præter molestiam & pondus afferunt.

Mola expulsio.

Art. 1427. Ad deturbandam molam ex utero, primo conducit *venæ-sectio*, deinde fortis *purgatio*, eaque repetenda, & ultimò *menes moventia* sunt exhibenda, & etiam quæ foetum mortuum vim habent expellendi, & secundinas retentas movendi; *pessus* quoque interdum usurpatur; his incassum tentatis ad *chirurgicum* deveniendum est. Interdum etiam accidit, ut foeminæ *varia monstra viventia* præter & contra naturam generant, ut passim videre est apud authores practicos.

Monstra.

ETTMULLERI Sententia.

Mola aquosa vesicularis.

Art. 1428. Ex liquorum & membranularum confusione sub primis gestationis mensibus oritur mola aquosa vesicularis ex pluribus membranaceis particularibus capsulis conflata; “ nempe ex *hydatidibus* infinitis inter se con-
“ nexis variâ magnitudine, & vasculis sangui-
“ feris quamplurimis in immensam molem,
“ tactu mollem, & undique defluentem con-
“ stare solet; hujusmodi *molam vesicularem* ipse
“ vidi ex utero foeminæ exclusam cum ingenti
“ fluxu sanguinis; illa verò convaluit, & alios
“ liberos peperit.

Uterus Inflatus.

ETTMULLERI Sententia.

Uterus inflatus.

Art. 1429. Uterus inflatus intumescit non secus ac in gravidis, & sensim augetur, menses simul supprimuntur, aut parcius fluunt, quin

quin & lac in mammis generatur, undè tales se gravidas esse credant; in hoc statu manent ultra gestationes tempus ad annum integrum vel diutius, & postmodum vel medicamentis, vel supervenientibus doloribus parturientium, vel interdum sine his excludunt ex utero solummodo aliquos *bombos* & *flatulentias*, & venter subsidet; undè hic affectus *mola ventosa* seu *flatuosa* appellatur à quibusdam: interdum verò sine manifestâ talium flatuum eruptione insensibilitèr flatus exhalant, & venter subsidet. Videtur fieri occasione genituræ maris sine conceptione in utero contentæ. Tumor non prominet præcisè in medio abdominis, sed in omnes dimensiones se expandit, nunc augetur, nunc diminuitur; insignis tensio dolorque sentitur, pondus est minus, quàm in conceptione legitimâ.

Art. 1430. Flatus uterum distendentes ejicendi sunt aperto uteri orificio interno, item re-
mediis internis fortitèr *purgantibus* & *alterantibus* discutiendi sunt.

*Quomodo
flatus discutiendi sunt.*

SYDENHAMI *Sententia.*

Art. 1431. Sunt duæ species tumorum abdominis hydropem mentientes foeminis familiares. Prima est *carnium* in partibus intra abdomen excrescentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minus conspicuam attollit, quàm solet inclusa aqua. Altera species *flatibus* ortum debet, qui non tumorem tantum, sed & alia ingravidationis signa pariunt, & veram conceptionem æmulantur, tandem verò venter, pari quo increverat gradu, sensim detumescens spem vanam eludit. (1429.)

*Excrescentia
carnosa in
abdomine.*

Flatus.

Uteri Hydrops.

BOERHAAVII Sententia.

Hydrops u-
teri.

Art. 1432. In cavo uterino, clauso accuratè ejus ore interno, sæpè colligitur tanta aquæ copia, ut integrum abdomen mentiatur *ascitem*; morbus est difficultèr cognoscendus ob signa fallacia graviditatis. (1423.)

Curatio.

Art. 1433. Curatur laxatione oris uterini per *fomenta, vapores, uterina adhibita, &c.*

ETTMULLERI. Sententia.

Uteri by-
drops.

Art. 1434. Uteri hydrops est tumor ejus aquosus, qui foeminas decipit, ut se gravidas aestiment; constat ex copiosâ limpidâ aquâ, rariùs croceâ; interdum conjunctus est hic hydrops cum gravitatione verâ [quod ipse novi.] Signa sunt fluctuatio, & delapsus à latere ad latus, indolentia tumoris pressi, insignis gravitas in vulvam incumbens “ & frequentèr labiorum intumescentia œdematosa.” Hydrops uteri discernitur ab ascite, si color faciei sit bonus, sitis nulla, tumor incipiat à parte inferiore, &c. Hydroke uteri post conceptionem correptis foetus intra aliquot menses abortu ejicitur. Observandum quoque est, quòd post fluxum aquæ intereant mulieres.

Quomodo di-
stinguitur ab
ascite.

Curatio.

Art. 1435. “ Verus uteri hydrops est morbus rarissimus; si cum foetu jungatur parum aut nihil tentandum est; nam partu incipiente *aqua hydropica* ultro effluere solet.” In genere eadem remedia, quæ aliàs in *ascite* usurpari solent, hic locum habent, speciatim *elaterium cum mercurio dulci*, ut & *vomitiva* & *clysteres acres*, item *uterum stimulantia* ut *borax*, *crocus*, *extractum sabinæ*, *castoreum*, *myrrha*, &c. Injections uterinæ ex decoct. mezer. thermæ sulphureæ, &c.

Hydrops

*Hydrops Ovarii.*SYDENHAMI. *Sententia.*

Art. 1436. Hydrops ovarii oritur ab ob-
structione in testiculorum alterutro, quæ fen-
sim ejusdem crasin subvertit, ubi repositâ mor-
bi minerâ, tunica ejusdem mirum in modum
distenditur; quâ jam tantum non crepante, na-
tura humori excipiendo vesiculas quasdam sug-
gerit, quibus tandem disruptis, & in abdominis
cavitatem se exonerantibus, eadem occurrunt
symptomata ac in *ascite*.

*Hydrops o-
varii unde
oritur.*

BOERHAAVII *Sententia.*

Art. 1437. Notabilis hydropis species ova-
ria mulierum sæpè occupat, qui morbus ut
plurimum steriles annosâsque mulieres obsidet;
difficultèr cognoscitur, & vix sine inciso cada-
vere; curatur verò nunquam, sed transit sæpè
in *ascitem*.

*Quibus acci-
dit.*

Art. 1438. “ Foemina innupta viginti *Historia.*
“ quinque circiter annos nata ventrem sensim
“ intumescens habuit anni spatio ad partu-
“ rientis magnitudinem. Medicis, quos con-
“ suluerunt, graviditatis suspicio incidebat;
“ obstetrices rem ita se habere audacter affir-
“ mabant; mulier ipsa infonem accusare con-
“ stanter instabat. Ego accersitus, certior-
“ que de rerum statu, examine prius instituto,
“ factus illam *hydrope ovarij* laborasse, & mor-
“ bum incurabilem esse pronunciaui. Post
“ septimanas aliquot mortua est; sectoque ca-
“ daverè in abdominis cavo invenimus aquæ
“ coloris citrini sesquicongium; in infimo ven-
“ tre tumorem caput humanum æquantem ad
“ hypogastrium dextrum aliquanto vergen-
“ tem;

“ tem; *sinistrum tamen esse ovarium* in adeo in-
 “ gentem massam turgescens, altero sano, sta-
 “ tim agnovimus; in superficie conspiciuntur
 “ nonnullæ *bydatides*, una ovum anserinum
 “ æquans, reliquæ minores. Tota moles sep-
 “ tem pondo pendebat. Tumorem factâ inci-
 “ sione planè *strumosum esse*, & de specie *stea-*
 “ *tomatis* liquidòprehendimus. Uterus erat
 “ sanus, & in statu virgineo; glandulæ mesen-
 “ tericæ tumefactæ, tres reliquis insigniores
 “ ovum columbinum æquantes, strumosaque
 “ erant de genere *Meliceridis*. Jecur & lien
 “ parùm discolorata, non verò scirrhusa. In
 “ thorace aquæ, illi in abdomine analogæ,
 “ libræ duæ repertæ sunt; alter pulmonum
 “ lobus paulisper absumptus; cor sanum; to-
 “ tum corpus valdè emaciatum. In nosocomio
 “ D. Thomæ plusquam triginta abhinc annis
 “ cadaver fæminæ eodem morbo defunctæ
 “ sectione patefactum vidi, unde justam ac le-
 “ gitimam *diagnosin atque prognosin* præcedentis
 “ casus proferre mihi contigit.

Art. 1439. “ In transactionibus *Regiæ So-*
 “ *cietatis Londini* No. 381. insigne & singulare
 “ exemplum habemus hujus morbi largâ sec-
 “ tione curati per D. R. *Houstoun* in fœminâ
 “ quinquagesimum octavum annum agente.
 “ Medici & chirurgi locum videant.

Hydrops in
cistâ inclu-
sus.

Art. 1440. “ Hujusmodi quoque sunt *by-*
 “ *dropsies enkistées* gallis appellati, sive *hydropes*
 “ *in cistis inclusi*. Integrum abdomen quando-
 “ que adimplent visceribus coarctatis, & in
 “ angustias detrufis, sacco ab ovario, vel parti-
 “ bus circa ovarium originem ducente. Ad-
 “ modum curiosa est historia hujus affectûs
 “ apud *Du Verney Memoir de l'Acad.* p. 187.
 “ lectu dignissima.

Abortus

Abortus.

RIVERII Sententia.

Art. 1441. Abortus est immaturi foetus exclusio. Signa antecedentia sunt lumborum coxarumque gravitas insolita, & ad motum segnities, appetentia dejecta, rigor aut horror per vices recurrens, capitis dolor, praesertim circa oculorum radices, laterum ventrisque superioris constrictio, mammarum detumescentia & extenuatio; si verò dolores frequentes & ferè continui renes & lumbos excrucient, qui versùs pubem & os sacrum exporrigantur, cum quodam ex utero egerendi conatu, certum imminentis abortus indicium est; si autem dolores illos & conatus sanguis purus vel serosus vel aqua ex utero profluens subsequatur, abortum instare, & disrupta vasa & membranas, atque os uteri apertum esse significat. “ In genere quicquid foetui in utero mortem affert, id abortus quoque causa est; quippe foetus mortuus citrà corruptionem in utero diutius retineri nequit, & quanquam insolita quædam dentur exempla foetuum emortuorum in utero diu detentorum, ibique ferè consumptorum hæc admodum rara sunt. De venter.” Aretæus testatur se nullas vidisse servatas ex iis, quibus in abortu vel post abortum convulsiones supervenerunt. Abortus in primiparâ periculosior est.

Abortus signa.

Signa imminentis & instantis abortus.

Prognosis.

Art. 1442. Ad abortum præcavendum maximo in usu sunt *radices tormentil. mastiches, & grana kermes*, circa *emplastra* hoc animadvertendum est, ea non diu esse gestanda, sed per intervalla removenda; alioqui diutius lumbis effixa renes adeò calefaciunt, ut miseræ mulie-

Præcautio.

res aliquando urinæ ardore afficiantur, vel arenulas aut sanguinem mingant.

*Vena-sectio
aliquoties re-
petita.*

Art. 1443. Mulier quædam, quæ tres abortus consequentes passa erat, à duobus mensibus gravida patiebatur dolores circa umbilicum & lumbos, qui abortum minabantur, *venæ-sectionem* imperavi, statim liberata est; ied eadem symptomata accesserunt eo prorsus tempore, quo menstruas purgationes pati consueverat extra graviditatem, ideoque iterata fuit *venæ-sectio* mense 3º, 4º, 5º, 6º, 7º, & 8º, recurrentibus doloribus, & tandem mense 9º peperit filium, &c.

ETTMULLERI Sententia.

*Effluxus a-
quarum im-
maturus.*

Art. 1444. Interdum per aliquot septimanas aut per mensem fit aquarum ex utero effluxus immaturus, quod periculosum est; metus enim est, nè foetus moriatur; hoc verò aliquando evenit citra ullam noxam.

*Ad præca-
vendum ab-
ortum.*

Art. 1445. Ad abortum præcavendum commendatur *decoctum verben.* item *grana kermes*; ex regno animali *cancris fluvialibus, tinctura coral.* *succus cydon. citri, pulvis pelliculi ex ventriculo gallinarum exsicc.* Externè *panis tostus vino generoso madefactus, & aromatibus conspersus* abdomini & lumbis applicatus. Abortus à ferosâ *cachexiâ* metuendus decocto *lign. guaiaci* optimè præcavetur.

*Vomitus in
gravidis.*

Art. 1446. Vomitus in gravidis, si diutius continuatur circa medium gestationis tempus, potius *phlebotomiâ*, quàm aliis remediis compescendus est: ultimis mensibus est admodum periculosus, tunc blandè *laxantia* sunt exhibenda, & appropriata *stomachica*; externè *emplastrum stomachicum magistral.* " vomitio in gravidis, " (inquit *Hamilton*) quæ sitim excitat, & lin-

CAP. XIV. *Partus difficilis.*

347

“ guam aridam reddit; leni catbarfi (viz. cum
“ pil. tartar. Quercetan. 3ß. vel ʒij.) felicissime
“ sanatur; propinari etiam debet oleum amygdalarum dulcium. p. 13. & 48.

FARRAGO Sententiarum:

Art. 1447. “ Quæ abortum consequuntur *Prognosis.*
“ symptomata enixarum communia sunt; periculofior tamen est abortus quam partus maturus; periculofior quoque est 6°, 7°, & 8° mense.

Art. 1448. Sequens est medicamentum *Remedium*
Jenandri, R. Mastich. thur. alb. ana 3ß. myrtil. *singulare.*
bol. armen. orient. lacrym. sang. dracon. ana ʒß.
m. f. pulvis; R. Hujus pulv. ʒj. infarciatur dactylus, ejecto nucleo ligneo, involvatur charta madesiat deinde vino clareto, & calefiat sub cineribus, deinde edatur. Hoc remedium in fluxu nimio mensium, & etiam in foetu retinendo efficax esse experientia didici (inquit author) primum Bononiæ à præceptoribus edoctus.

Art. 1449. Oleum sem. lini contra abortum *Alia remedia.*
est singulare experimentum authore D. Hamilton p. 42. In usu quandoque sunt emplast. smectic. tabulae embryonum (instar omnium) fetus astringens, fetus stomachic. electuarium contra abortum, mistura consolans, mistura acida, tinctura rosarum, &c.

Partus difficilis.

Art. 1450. Experientia constat (inquit La Motte) *Terminus partus.*
mulieres alias aliis diutius foetum in utero gestare. Usitatissimus partus terminus ad finem noni mensis accidere solet; nonnullæ vero mense 7mo, 8vo, 10mo, 11mo, immo, addit author, non ante integrum annum pariunt.

A a a a 2

“ Ex

“ Ex observatione liquet infantes 8vo mense
 “ natos frequentius mori, quam qui 7mo nas-
 “ cuntur, quod valde obscurum est.

ETTMULLERI Sententia.

Dolores par-
 turientium
 legitimi.

Art. 1451. Dolores parturientium legitimi
 & optimi sunt, qui continuè ex lumbis incipi-
 entes secundùm abdomen deorsum protendun-
 tur ad regionem pubis usque; hinc clunes &
 coxas occupant, & ita tremorem genuum in-
 ferunt, qui *spasmodum* est effectus. “ Si quan-
 “ do dolores ad pedes & brachia tendunt,
 “ malè ominantur. Ex observatione constat
 “ quod foeminae, quæ partum primum facile
 “ absolunt, de partu in partum difficilius ha-
 “ bent, & sæpè vel in partu vel in puerperio mo-
 “ riuntur, quo verò laboriosius pariunt primi-
 “ paræ, eo melius habent de partu in partum.

Dolores no-
 thi.

Art. 1452. Dolores nothi, qui foeminis ali-
 quando accidunt, sunt plerumque *colici, iliaci*, aut
hysterici; at à veris parturientium distingui pos-
 sunt; quandoque verò cum *veris* conjuncti sunt.

De disrupti-
 one membra-
 norum.

Art. 1453. Non semper consultum est mem-
 branas discindere, & non faciendum, nisi indi-
 cia imminentis partûs sufficientia adsint; &
 foetus legitimum habet situm.

Partus dif-
 ficilis causa.

Art. 1454. Tres sunt circumstantiæ præ-
 reliquis, quæ partum difficilem & periculosum
 reddunt; foetus mortuus, hæmorrhagia partum
 præcedens, aut convulsiones. Funiculus um-
 bilicalis foetus frontem communiter cingit;
 quando verò aliquot gyris circa collum aliamve
 partem circumvolvatur, casus est periculosus.

Situs vitio-
 sus.

Art. 1455. Situs foetus vitiosus est maximè
 periculosus, quando pedibus primò prodit in-
 fans, ita ut etiam manus deorsum inclinent:
 Nam sic fit, ut egresso corpore orificium uteri in-
 ternum

ternum circa collum se stringat, ita ut caput adhuc in utero hæreat (tales foetus dicuntur *Agrippæ*;) ubi non potest emendari talis positura, obstetrix saltem alterutrum brachium eo dirigat, ut sursum versus ad caput vergat, &c.

Art. 1456. Alvo existente clausa, vel intestinis flatu turgidis *enema carminativo-emolliens* ad facilitandum partum optimè conducit, imò in ipso partu.

Enema quandoque inspicendum.

“De agendis instante partu, & de officio
“obstetricis ex sequentibus colligere licet.

Stricturæ quædam breves perfectam obstetricandi artis idæam complectentes, maxime ex Deventerio depromptæ, qui ultra omnes hanc chirurgiæ partem luculentissime tractavit, partus difficilis causas clarissime demonstravit, & modum partus incommoda arte removendi significanter indicavit.

Art. 1457. Cognitio ossium pelvem constituentium, ejusdemque pelvis figuræ obstetricibus imprimis utilis est, imò necessaria; aliter enim cæcutientes, temerè, & inconsultò auxiliatrices acturæ sunt; atque ut *distinctam pelvis idæam* concipiant, *Skeleton* iterùm iterùmque conspiciere debent; ubi observare licet in sceletto muliebri partes infimas ossium sedentariorum magis plerumque distare, neque adeo dorsum versus ossis coccygis acumen inflecti, quam in masculino sceletto, id quod sapientissimus atque benignissimus Creator ita constituit, ratumque habuit ad evitacionem plurium adhuc partuum difficultium, qui tamèn satis frequentes sunt.

Pelvis cognitio necessaria.

Art. 1458. Capacitas & figura pelvis in mulieribus varia est. Magni interest qualis sit pelvis forma sive conformatio in gravidis æque ac in parturientibus; linea recta est norma sui & obliquæ; ita pelvem bene formatam qui cognoverit.

Figura & capacitas varia.

noverit, pravam dispositionem facile deprehendet. Pelvis in quibusdam est *nimis angusta*, in alijs *nimis ampla*, & patentior quam par est, in quibusdam denique non satis distantia intercedit inter ossa pubis & os sacrum ejusdemque appendicem os coccygis, hujusmodi *pelvis plana* dicitur. Omnes hæ pelvis pravæ formæ diversa incommoda afferunt in praxi occurrentia.

Situs oris uteri.

Art. 1459. Obstetrices inexpertæ tangentes foeminam digitos in vaginam rectâ protendunt secundum longitudinem foeminæ, & hoc pacto offendunt ossis sacri curvamen, unde digitis resilientibus ore uteri non invento confunduntur; sed ex constructione pelvis luculenter patet (quod probe animadvertendum est) *cavitatem ejus longitudine sua non secundum longitudinem spinæ dorsi tendere, sed ab imo obliquè anticam versus ascendendo progredi, quasi per eam umbilicum ventris attingere velis*: quare quærentes os uteri non rectè versus curvatum os sacrum digitos intendere debent, sed ab imo sursum tendere, quasi per muliebria *umbilicum* attingere velint.

Quomodo se habet ante & in partu.

Art. 1460. Uterus & vagina sibi invicem coadunata sunt, uterisque quâ in acutum terminat parte, prope ipsius os, in vaginam intrusus est, vel acuminatus prominet; ita ut in foeminis non imprægnatis, immo & prioribus graviditatis mensibus, *tactu percipiatur acuminatus*: at in partu os pariter cum utero laxatum adeo & extensum est, ut vagina cum utero videatur *unicum quasi utrem* constituere, orisque uteri & vaginæ differentia sentiatur nulla, nisi quod vagina tenuior molliorque. Os vero uteri callosius sit, nec tum *acuminatum quid* tactu percipiatur. Ex hac rerum mutatione, si opus fuerit, optimè conjecturare licet *propinquitatem & longinquitatem temporis pariendi*; certum autem tem-

tempus inde infallibilitè præfiniri non potest.

Art. 1461. Certissimum est veras difficillimorum partuum causas non adeo dependere à *pravis posituris* infantum in utero quàm a *perverso ipsius uteri situ*. Quo majorem gravidæ foetum gestant, eò altius uterus in ventrem assurgit, cum enim cavitas pelvis non sufficiat ad capiendum prægrandem uterum, uno vel pluribus infantibus ex omni parte absolutis unà cum secundinis & humoribus repletum, exindè necessario sequitur, ultra oram pelvis in cavitatem ventris, uterum ascendere; atque tum posituram naturalem aut retinet, aut non; si retineat, vocatur *uterus rectus & benefitus*, atque tunc acuminata ejus pars recta tendit in *cavitatem pelvis*, fundus vero circa *umbilicum* versatur: Positurâ autem mutatâ, huc vel illuc aliquantulum inclinatus *uterus obliquus vel pravè situs* appellatur, quorum insigniores sunt quatuor; *primus*, quando os uteri nimis suspensum ab antica parte ad ossa pubis adigitur, & infans capite in ossa pubis facilè impingens hæret immobilis, aut quod deterius est, capite super ista ossa transfertur. *Secundus* pravus uteri situs est, quando in ventrosis mulieribus uterus pronus propendet, ore ad os sacrum converso. *Tertius*, quando fundus uteri in latere sinistro paulo altius vel demissiùs ponitur, ore ad spinam dextri ossis ilij vel pubis converso; huic contrarius est *quartus & ultimus*. Ex his & hujusmodi obliquis uteri posituris oriuntur partus difficiles, unde matris vel infantuli vel utriusque interitus sequitur, nisi solertis obstetricantis operâ ferventur.

Art. 1462. Aliquot diebus ante puerperium prægnantis venter aliquantulum extenuatur, quod tunc temporis bene situs infans in cavitatem pelvis *prono capite delabitur*, quod felicitis partus est præsagium: Infans enim pravè situs

Uteri positura varia.

Uteri descensus ante puerperium.

fitus vel uterus obliquatus in cavitatem pelvis haud ita promptè illabitur. Sed isthæc descensio plerumque gravidis *aliquid incommodi* affert sive eundo, sive mingendo, sive dejiciendo, sive hæmorrhoides producendo, &c. Scilicet a pressione capitis infantis, immò interdum muliebria intumescere facit. Hæc incommoda non facilè nisi post partum evanescent.

Signa instantis partus.

Art. 1463. Tandem tempore partus jam imminente dolores lumborum ac inguinum cum *vi deprimente* per vices ingruentes sentiuntur, & humor aliqualis glutinosus profluit; qui, cum rubescere incipiat, certissimum partus indicium est. Callida obstetrix genuinos dolores à spuriis *tactu facile dignoscat*; hi enim os uteri arctius constringunt, genuini verò illud dilatant. Adest insuper sanguinis vehemens commotio, faciei rubor, concussio & tremor totius corporis, maximè genuum aliis concitatur vomitus, &c.

Partus naturalis.

Art. 1464. Partus naturalis (ubi scilicet recta datur uteri ac infantis positura) est, qui *sola naturæ vi* sine arte vel alieno auxilio perficitur, obstetrice haud indigens, nisi ut infantulum excipiat, & funem umbilicalem abscindat, &c.

In difficili partu quomodo parturiens adiuvanda est.

In quibusdam verò maxime in mulieribus annosis res non adeo facilè expeditur. Ideoque instante partu, obstetrix, ut laboranti opem quam maximam ferat, alterâ manu in vaginam immisâ & dorso conversâ, digitorum apices, quousque potest, subter caput infantis insinuet, cautè tamen, manum ibi tenens immotam, donec dolor irruat: alteram manum extrinsecus, abdomini imponat, super fundum uteri; deinde doloribus irruentibus ipsa simul incipiat utraque manu cooperari; manu scilicet intra corpus deprimat contra ossis sacri acumen, quod
retror-

retrosum premendum est; altera manu extrinsecus uterum deorsum leniter premat. NB. Maxima apertio & amplificatio pelvis, qua pateat foetui via, a retrocessu ossis sacri vel totali vel quod acumen ejus sive ossis coccygis expectanda est. In ipso parturiendi articulo, præcipue pelvi planâ existente, optimum ad partum facilitandum adjumentum datur osse coccygis fortissimè detrudendo, idemque singulis dolorum paroxysmis irruentibus repetendo.

Art. 1465. Ad partum felicem facilemque requiruntur dolores naturales, suo tempore & modo, *instar nimbi irruentes*, quibus ventris & intestinorum muscoli adstricti tantam depressionem impetumque in uterum faciunt, quasi a corpore expellendus esset; atque horum dolorum impulsu aperitur uterus, foetusque in ostium expellitur & mulier partum edit: hi vero dolores quandoque *pravi vel irriti* sunt, quos vocant aut vocare possunt *feroces aut tergiversantes dolores* quodammodo irruentes quidem sed non penetrantes, neque veram depressionem facientes, sed tandem re infectâ cessant, ac in cruciatum aut spasmum laborandique impotentiam mutantur. In hujusmodi tergiversantibus doloribus medicamentis propellentibus non est utendum, quia exinde cruciatus ingravescent; sed contra lenientibus & anodynis.

Art. 1466. Obstetrix parturienti advocata, habito brevi examine, illam sine morâ *tactu explorare* debet; tactus autem fit duobus prioribus digitis, ut eo melius singula sensu distinguantur. Ex quo cognitionem *situs uteri* assequetur: certior facta erit, an os uteri situm sit *super mediam pelvim*, an in antica ad ossa pubis, an in postica ad os sacrum, an in dextro, an in sinistro latere, an os uteri apertum sit, & quam late pa-

B b b b

teat,

teat. Et quid in eo præviū exhibeatur, caputne an aliud membrum, seu aquæ protuberantes. Si os uteri sit in mediâ pelvi & vertex infantis in ostio oris uteri, tunc nullo negotio opus est, & solum expectandum, dum natura parturientem dolorum impetu ad laborandum concitet.

*Indicia par-
tus difficilis.*

Art. 1467. Sin vero, ore uteri in pelvim directo, obstetrix tractu nec caput, nec nates possit sentire, nihil in ostio se exhibente præter aquas quæ coeperunt extuberare isthac *partus difficilis* indicia sunt, & obstetrici incumbit non otiosam esse, & nisi habilis sit ad *peritum ebirur-
gum obstetricantem* confugiendum est; infans enim transversus prodit, quare mox post *aqua-
rum effluuium* caput in ostium producendum est, aut infans pedibus extrahendus.

*Præva in-
fantis versio.*

Art. 1468. Si loco capitis altera solum manus, pes, genu, cubitus, vena umbilicalis, aut manus una cum pedibus prodeant, idem periculum imminet. Si podex præviū exhibea-
tur, tunc minus periculi, siquidem infans cum valentioribus doloribus complicatus excludi potest, at vero si obstetrix egregiè callet artem, *sub aquarum effluuium* infantis situm faciliè mutare potest, pedesque in ostium producere, unde facilius adhuc enixus. Si pes unus prodeat, alter adjungendus est, aliter metus est, ne *con-
luxetur*.

*Positura ute-
ri tactu ex-
ploranda.*

Art. 1469. Si obstetricis tactu deprehenda-
tur, quod os uteri super mediam pelvim non si-
tum sit, sed in antica in ossa pubis, aut in
postica ad os sacrum, aut in latere ad ossa
coxendicis nimis conversum sit; grave pericu-
lum imminet, præcipuè *quanto magis uterus à
rectâ positurâ declinat*: tunc a natura enixus non
sperandus est; cunctatio nihil commodi sed
multum mali inferre potest; ideoque matura-

to

to opus est: istiusmodi enim uteri positurae mortem afferre solent infanti, & parturienti etiam, si soli naturae id negotii committatur, aut non nisi vulgares suppetiae ferantur. Partus experto chirurgo excludendus est, periculum subinde ingravescit, opera fit difficilior, cruciatus parturientis aggravantur, viresque ad ferendos dolores deficiunt: cunctando remisque velisque plenissimis in discrimen fertur parturiens, sed maturatâ partus exclusione periculum subterfugit.

Art. 1470. Licet uteri positura sit percommoda, si fœtus in illo pravè sese versat, difficilem partum sequi necesse est: & vice versâ utut infans rectè ad exclusionem situs sit, uteri tamen perversa positura partum dabit difficilem, major difficultas pariendi è pravâ hac uteri positurâ resultat, quam à pravo infantis situ, sed maxima omnium adhuc & ferè insuperabilis difficultas ex ambobus simul conjunctis exoritur.

Difficultas ex malâ uteri positurâ, & ex pravo infantis situ.

Art. 1471. Utero denique seu rectè seu plus minus obliquè posito, si aquis effusis, membrum aliquod (sive manus sive pes, &c.) exclusum sit, id indicat partum confestim ac sine morâ excludendum esse.

Nota bene.

Art. 1472. Mirabilis est vis uteri contractiva; instante partu, cum aquæ effluerunt, illicò uterus decrescit, & strictè adeo coangustatur, ut infantem compressè concludat; quare mox post defluvium aquarum infantem excludi necessum est, vel partus difficilis expectandus est: Si fœtum exclusum non statim secundina sequitur, fundo adhuc adhærens, uterus mox contrahitur; & nisi quid sanguinis concreti remanserit, post aliquot horulas non nisi multo labore potest recludi ad secundinam

Vis Uteri contractiva.

nam extrahendam. Partu jam edito, & secundinâ exclusâ, si manus aliquamdiu in utero retineatur (quod obstetricantium est officium) sentiet uterum circa manum *contrahi & occludi*, quod semper evenit nisi corpus quoddam heterogeneum contractioni obstat.

Quid faciendum sit partu excluso.

Art. 1473. Quocirca protinus ab exclusione infantis manus utero immittenda est extrahendæ secundinæ causâ; quoniam, si hoc fit sine morâ, sine ullo puerperæ dolore vel incommodo fieri potest ore uteri adhuc patente; hoc modo puerperium tutissimè ac certissimè penitus absolvitur; ex hoc enim optimo scrutinio obstetrix certior facta est, non solum an secundina libera sit vel cohæreat, & num unus adhuc vel plures infantes adhuc vivi vel mortui restent, vel si quid alienum excludendum sit, sed etiam num frustula quædam secundinæ, aut membranarum residua sunt in utero aut sanguinis grumi, &c.

Procidencia uteri præcavenda est.

Art. 1474. In pelvi ampliore periculum est, ne inter parturiendum uterus ipse vel vagina ligamentis nimium laxatis unâ cum fœtu prolatabatur: ad hoc grave malum præcavendum obstetricis est diligenter operam navare manibus suis os uteri fortiter sustinendo.

Effluxus aquæ qui urgens est partus.

Art. 1475. Si funiculus umbilicalis solus, vel cum manu, cubito, humero vel genu prodeat obstetrici accurate observandum est momentum effluviî humorum ut immediatè manu immisâ in situm infantis inquirat, secum judicans, an consultius sit caput in ostium dirigere, aut infantem pedibus extrahere; & quod tutius censet & commodius, efficiendum: præstat enim infantem sine morâ pedibus extrahere, quàm capiti in ostium dirigendo diutius immorari, & nihilominus vel tandem ad pedes quærendos necessitate adigi.

Art.

Art. 1476. In genere in qualicunque uteri obliquâ positurâ, vel infantis pravâ versione methodus tutissima, promptissima, minusque dolorifica, partum accelerandi est *infantem pedibus extrahere*, idque in principio laborum, mox post effluvium aquarum, quamprimum constat parturientem genuinis parientium doloribus laborare; hoc pacto plures mulieres ac infantes aliter perituri servarentur.

Art. 1477. Parturientibus solenne est vel *clysterem emollientem* ad intestina crassioribus excrementis exoneranda, & meatus laxiores reddendos, vel nonnunquam *stimulantem*, ut pigri dolores excitentur. Insuper nonnulli chirurgi obstetricantes maximè commendant *siphonem*, quo inter labores oleum in internos corporis meatus quaqua versum injicitur, sed hoc tanquam necessarium non est judicandum.

Art. 1478. Instrumenta ad partum educendum quod attinet, rarissimè dicam? immò ne unquam quidem usui esse possunt, præterquam infantibus incuriâ neglectis, vel monstris excludendis.

Art. 1479. Pro certo cognosci vix potest vivine an emortui sint infantes in utero: ex tactu maximè signum omnium certissimum obtinetur, viz. *cuticulæ capitis supremæ dissolutio*, quæ non nisi post obitum infantis contingit.

Art. 1480. Prægnantes quandoque ex vehementi animi affectu, casu, collisione vel nimia extensione hæmorrhagiâ facilè corripuntur, quæ *profluvia immodica & continua* ex avulsione secundinæ oriuntur, nec sisti possunt, adeo ut sanguis conglobatim distillans deliquia tandem inferat, & nisi foetus excludatur, convulsiones sequuntur, & mors; quocirca in hoc casu

In omni fere difficultate tutior methodus est infantem pedibus extrahere.

Clysterum usus.

Instrumenta.

Infans in utero mortuus.

Infantibus magnis hæmorrhagiis factis exclusio arte præstanda est.

casu extrema non expectanda, sed in tempore
fœtus extrahendus est.

*Fœtus mor-
tuus.*

Art. 1481. “ Inter signa fœtus mortui in
“ utero ab auctoribus recensita certissimum (in-
“ quit *Baglivius*) & ferè infallibile est *Tenes-*
“ *mus*, sive crebra voluntas fœces dejiciendi
“ mulieri superveniens. Puerperæ sæpiùs in-
“ opinatò moriuntur, (inquit *Waldschmidius*)
“ quatenus ob nimium parturiendi conatum
“ aneurisma internum rumpitur, & sanguis in
“ cavitatem nobiliorem effunditur cujus cau-
“ sam sæpè non cognoscunt adstantes & me-
“ dici, nisi post mortem aperto cadavere.

*Aneurisma
internum.*

*Remedia
pellentia.*

Art. 1482. Non conveniunt remedia pel-
lentia nisi in partu naturali, in præternaturali
ab iisdem abstinendum. Præter remedia usi-
tata ad partum facilitandum, & fœtum pellen-
dum commendatur decoctum *stercoris equini*,
item *aurum fulminans*, tanquam singulare &
ultimum remedium; *pulvis testiculorum equin.* à
præcticis laudatur. *Sternutatoria* aliquando fœ-
tus exclusionem adjuvant. In casu desperato,
fœtu mortuo, *vomitória fortiora* sunt exhibenda,
privatim *mercurius vitæ* ad expellendum fœtum.
Quidam exhibent *ol. succin.* à *gt. xii.* ad *xxx.*
usurpantur etiam quandoque *balnea emollientia*
& *laxantia*, *mistura hysterica spirituosâ*, *trochisci*
hysterici, *trochisci de myrrha*, &c.

Secundina retenta.

WALDSCHMIDII Sententia.

*Secundina
retenta.*

Art. 1483. Obstetrices & adstantes sæpiùs
nimis indulgent parturientibus, easque post e-
nixum partum è fellâ dimittunt, utut *secun-*
dinæ nondum extractæ sint; verùm in eo er-
rant gravissimè, quandoquidem parturiens nun-
quam

quam dimitti vel in lectum deduci debet, nisi prius secundinas reddiderit. Hæ autem tutius ac commodius manu peritâ ab utero divelluntur, & extrahuntur, ubi funiculus umbilicalis, qui indicis loco est, recens adhuc est: Quod si orificium uteri jam clausum sit, debet apice unius digiti iterum aperiri, & digitus prudenter circumduci, donec & alter inseri potest: Jam si digitos ad fundum uteri usque exporrigere possis, quærendus est locus, ubi secundinæ utero adhærent, & digito inter uterum & placentam inserto cautè hæc divellenda; cavendum verò ne forte ipsum apprehendas uterum, quem facile dignoscēs, cum placenta ob vasorum congeriem admodum inæqualis & durioris sit superficiei. “Secundina retenta brevi post putrescit, hinc febris & dolor ventris insignis & tormina infra umbilicum circa uteri regionem superveniunt; sin frustulatim prodeat, aliquando crudelem hæmorrhagiam excitat, adest difficultas anhelitus, halitus foetens intolerabilis, lipothymia, & tandem convulsiones. Quæ per genitalia excernuntur, post aliquot dies sunt saniosa, & horrendè foetida, unde etiam lochia foetorem cadaverosum referentia partem secundinarum in utero relictam indicant, quæ successivè sub putrilaginis formâ ex utero effluit.

*Symptomata
secundinae
retentæ.*

Art. 1484. “Remedia secundinas pellentia eadem ferè sunt ac ea, quæ in partu difficili & foetu mortuo usurpari solent, speciatim pulvis secundin. human. præp. item pulvis sabin. ʒß. cum croc. ʒß. ut & oleum succin. borax, castoreum, &c. Euporiston vulgare pro usu externo est cataplasma ex sem. lini in oleo lini coct. De injectionibus & pessis vide locum p. 1128. *Lochia.*

*Remedia
pellentia.*

Lochia.

ETTMULLERI Sententia.

Lochiorum
fluxus ratio.

Art. 1485. Post partum uterus denuò fibrarum suarum beneficio se contrahit, sicque spongiæ instar compressæ liquores contentos exprimit, undè purgamenta seu lochia succedunt. Effluit primò sanguis fere purus, hinc dilutior, & postremò materia mucosa alba: quantitas & tempus durationis hujus purgationis varium est; nonnullæ ad dies quindecim purgantur, aliæ ad octo solummodo.

Sudor.

Art. 1486. Sudor puerperis est proficiuus usque ad diem septimum vel nonum; & si hoc eveniat, incolumes sint, aliter vix sine febre aut aliis gravioribus symptomatibus puerperium transigunt; sed cavendum est, nè nimius sudor lochiorum fluxum sistat.

Cautela.

Art. 1487. Cautus sit medicus, nè turbet motum naturæ, cum lochia per aliena loca excernantur; sit enim aliquando cum euporiâ.

De lochio-
rum suppres-
sione.

“ Si quando cum lochiorum suppressione san-
“ guinis perturbatio insignis cum vomitu si-
“ ti & vigiliis adfuerit, sæpè *laudanum croco-*
“ *admistum* cum foelici successu exhibitum
“ novi (inquit *Willisius*.) Dolentibus mammis
“ post partum lactis causâ, lochia supprimun-
“ tur frequentissimè; remittente mammarum
“ dolore lochia libertati restituuntur, ut rectè
“ observavit *Baglivius*.

Remedia ad
fluxum pro-
movendum.

Art. 1488. Ad lochiorum fluxum promo-
vendum conducunt sequentia, ex *myrrhâ præ-*
parata, crocus, borax, castoreum, radix zedo-
ariæ, antimonium diaphoreticum, sperma ceti ad
sanguinem fluidum reddendum in symptoma-
ribus gravioribus *laudanum, emmenagoga omnia*
aristolochia

aristolocchia ferè præ cæteris foetum mortuum secundinas, & lochia, potentèr movet.

Art. 1489. Ad fluxum lochiorum nimium ^{In fluxu nimio.} conducunt *cydoniata*, *tinctura* & *syrupus* è *coralliis*, *lapis hæmatitis*, *crocus martis astringens*, *blanda acida*, *trochisci de carrabe*, *Alumen ad* ʒj. in *conserv. ros. rub.*

Dolores post partum.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1490. Dolores post partum sunt quasi ^{Remedia ad dolores post partum.} *tenesmus uterinus*, & cùm vehementiores sint, fluxum lochiorum impedire solent. *Herb. chæresol.* & *sperma ceti* à practicis valdè laudantur, & præcipuè *oleum amygdalarum dulc.* item *decoctum flor. chamæm. antibysterica* & *nervina* [*anodyna cum cautelâ adjunctis antibystericis & croco*] “ *Tinctura succini cum aq. cinnamon.* “ *extracta & cum exigua cinnamon. quantitate* “ *temperata est specificum (inquit Baglivius)* “ *egregius etiam est bolus ad casum. Cepæ* “ *cum vino coctæ, & postea cum oleo in* “ *sartagine frixæ, contusæ, & supra ventrem* “ *calidè more cataplasmatidis applicatæ statim* “ *dolorem sedant (inquit Bayrius).*

De accidentibus quibusdam aliis, quibus aliquando obnoxia sunt gravidæ & parturientes.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1491. Gravidæ aliquando circa labia ^{Tumores oedematosi.} *pudendorum oedematose intumescunt*; in tali casu *fotus discutiens ex calce vivâ* est egregius, teste *Lysero*. Item convenit *fotus ex decoct. fol. cham. & sambuc. in vino & aq. [vel potiùs*

C c c c

tiùs in vino & lixivio ten. coct.] item flor. melilot. & sem. fœnugr.

Alia accidentia.

Art. 1492. In pudendorum excoriatione vel ruptione prodest oleum hyperici & rosar. cum ovis contus. In fissuris decoctum raparum aut linimentum sequens, R. cer. alb. ʒß. ol. amydg. dulc. ʒj. balsam. peruv. ziv. M. De rapturâ Perinæi & curatione per futuram vide locum

Ruptura Perinæi.

p. 1140. " Ruptura Perinæi est malum miserabile & valdè molestum, & si non tempestivè curatur, admodum indecorum futurum; ideoque obstetricis est officium (quandoque istud infortunium acciderit) rem non celare, (uti pessimus mos obtinuit) sed statim auxilium periti chirurgi advocare, ut partes disruptæ futurâ, ut artis est, conjungantur.

De lacte fugando & mammarum affectibus.

Art. 1493. Ad lac fugandum applicetur mammis emplastrum de cicutâ, lac imminuet, & indurationem prohibebit, item diacbyl. simpl. & emulctio lactis in ferrum candens. " Solenne est etiam mulierculis lintea duplicata spiritu vini intincta axillis supponere in eundem usum." In genere in omnibus mammarum affectibus mamilla affecta rarò ad sanitatem perducitur, nisi altera sana lacte exsiccet. Inflammationes mammarum rarissimè discutiuntur; aqua calcis vivæ si quæ alia [forfan cum sale armoniaco] inflammationem resolvit, & discutit; prodest etiam cataplasma ex farinis, emplastr. è spermate ceti, de cicutâ, &c. De tumore duro indolente scirrroso periculum est, nè in cancrum degeneret, discutientibus & penetrantibus tractandus est, ut empl. de ranis cum mercurio, de cicutâ cum ammoniaco, &c.

Febris

*Febris lactea.*ETTMULLERI *Sententia.*

Art. 1494. Circa tertium vel quartum à partu diem supervenire solet febris, quam vocant *lacteam*, biduum vel triduum durans, dum lac perfectum in mammis generetur, circa septimum aut nonum à partu diem sudore blando terminatur, & raro sub praxin medicam cadit. *Pulveres testacei*, & *blanda diaphoretica* indicationi satisfaciunt; promovendus est quoque *lochiorum fluxus*, eodem tempore, si non sufficienter fluant.

Febris lactea facillime curatur.

Art. 1495. In omnibus febribus acutis & malignis puerperarum respiciendum est ad *lochiorum fluxum*, & ad symptomata in primis viis. Admodum periculosa sunt hæ febres, nisi statim in principio diarrhoea, lochiorum fluxu, aut simili evacuatione solvantur. In specie tinnitus aurium & gravitas capitis tertio aut quarto die supervenientes generis nervosi symptomata graviora innuunt; quibus si accedant summa præcordiorum anxietas, respiratio difficilis cum pulsu debili & inæquali, res desperata est.

Febres maligna puerperarum.

Art. 1496. In his febribus summa habenda est ratio lochiorum; nam si suppressa fuerint, fluxus eorum est provocandus; si verò non amplius fluant, & antea ritè fluxerint, febres hæ, ut alia, curandæ sunt. Puerperarum febres sunt plerumque malignæ; in quibus *sal. volat. CC. succini, cinnabaris antimonii, antibecticum Poterii, tinctura coral.* &c. sunt valde proficua.

Curatio.

Febris miliaris.

HAMILTONI Sententia.

Ratio nomi-
nis, & accu-
rata morbi
descriptio.

Art. 1497. Febris miliaris à pustulis sive vesiculis feminis milii speciem referentibus nomen accepit; febris vesicularis etiam appellari licet. Vesiculæ primò sunt plenæ sero lim-
pido deinceps subflavo, perlarum colore non absimili. Hæc febris est specie duplex, viz. *simplex*, quoties hæ pustulæ erumpunt solæ; *composita*, cum pustulæ papillares rubræ mili-
aribus sunt interspersæ, quæ ubi solitariae sunt, vulgò appellantur à *Kash*. Hanc febrem sæ-
pè comitantur dolores colici, nephritici, pleu-
ritici, rheumatismatici, vel parturientis æmuli;
nec non oppressio pectoris cum depressione
spirituum, vigiliæ, & spirituum commotio
à *Hurry in the Head* vulgò dicta, quoties æ-
græ ad somnum se componunt, pulsus fre-
quens & debilis, &c. Hæ pustulæ plerum-
que in pectore, collo & digitorum interstitiis,
interdum etiam in toto corpore sunt conspi-
cuæ. Difficillimum est eruptionis diem assignare;
quantum autem assequi possum, eas o-
pinor decimo aut undecimo die à principio
plerumque pullulare; si modò febris habet
progressum regularem; & circa decimum oc-
tavum, vel, ubi materia morbifica abundat,
circa vigesimum primum vel secundum diem
desiccari.

Puerperis
frequentèr
accidit.

Art. 1498. Est morbus usitatissimus in puer-
peris [vocatur ab *Ettmullero* febris purpurata
p. 401.] à primo calore interno vel dolore
ante partum, ad eruptionem à partu, frequen-
tèr dies n° undecim. In puerperis hac febre
corruptis diarrhoea est symptoma periculosum
eruptionem

eruptionem & lochiorum fluxum impediens. Respiratio difficilis, vox faucibus hærens, & linguæ tremor, præcipuè dyspnœa nervosa periculosa sunt.

Art. 1499. Ad curationem quod attinet, *Curatio.* *testacæa* sunt exhibenda, quæ calorem foveant mediocrem, simul & edulcorant, & *diaphoretica* promovent; *vesicatoria* sunt applicanda alia post alia per totum ferè morbi decursum. *R. Sperm. cet. pulv. è chel. cancror. comp. ana* *ʒj. croc. gr. v. syr. paralyf. q. s. m. f. bolus* sextâ quâque horâ fumendus. Spirituum defectus & pectoris oppressio cum suspiriis sunt hujus febris signa pathognomonica. *Antimonium diaphoreticum* est medicamentum ad pustulas miliares emittendas, nec non ad levandum delirium à me sæpissimè comprobatum. *dof. ʒj. sextâ quâque horâ.*

Delirium in puerperio.

Art. 1500. “ Delirium in puerperis est *Delirium in puerperis.* *symptoma gravissimum in morte sæpissimè* *desinens, vel in maniam diuturnam aliquando perpetuam transiens.*

Art. 1501. “ Remediis internis fluxus lo- *Curatio.* *chiorum, si opus sit, est sedulò promoven-* *“ dus; tibiis applicanda sunt emplastra epispas-* *“ tica, & plantis pedum cataplasma sequens,* *“ R. Capit. papav. cum seminibus contus. ʒiv. sal.* *“ armoniac ʒʒ. stercoris bovis recent. lbj. sp.* *“ vini q. s. m. f. cataplasma.*

Uter

Uteri procidentia.

ETTMULLERI Sententia.

Uteri proci-
dentia.

Art. 1502. Uteri procidentia vel magis propriè prolapsus *sinus pudoris, seu vaginæ* in initio est tantum exiguus tumor foras propendens inter pudendi labia, in maiorem molem concrefcere solet ad magnitudinem ovi anserini, aliquando capitis infantis, & ad genua usque propendens; interdum ulceratur, immò gangrænescit. Ortum plerumque ducit à fluore albo vel à partu difficili, vel ab impetu obstetricis, hæc postrema est ferè incurabilis.

Curatio.

Art. 1503. Pars prolapsa convenientè in situm naturalem reponenda est; *fotus astringentes* sunt usurpandi in *vino rubro* & *aqua ferrariorum* decoct. quemadmodum in ano prolapsò (1323.) item *fotus metroproctoticus* Sydenhami sequens; R. Cort. querc. ℥ij. coq. in aq. font. ℔iv. ad dimid. sub finem addendo cort. granat. contus. ℥j. flor. rub. granat. ana Mij. deinde add. vin. rub. ℔ss. colatura sit pro fotu. “Pessi suberei syndone involuti interdum adhibentur. Interna sint *Rhabarbarum, camomel, chalybeata* & *amara*, & ut verbo dicam remedia *ad cachexiam* & *fluorem album*. Decubitus in lecto ad aliquot septimanas nonnullas hoc malo liberavit.” Abscindi potest imminente *Gangrænâ*, de quâ operatione consulantur scriptores chirurgi. “Ut cunque recordandum est *peritissimi Barbetti* effatum. Uterum (inquit ille) sine vitæ periculo posse excindi, quemadmodum multi medici scribere ausi fuerunt, perito anatomico intolerabile censetur.

CAP.

CAP. XV.

*Sive Fasciculus Morborum decimus
quintus.*

Morbi infantum in genere.

HARRISII Sententia.

Art. 1504.

Emperies infantum hu- Infantum
morbis ab
unâ causâ
nempe acido
plerumque
oriuntur.
midissima est, & mor-
bi eorum universi ejus-
dem generis sunt, & ab
unâ eâdemque causâ ut

plurimum producantur : quemcunque enim af-
fectum pati deprehenduntur infantes, hoc vel
illo nomine insignitum, rarò aut nunquam iis
deesse *fæces acidum redolentes*, & maximè ab in-
itio ructuum acidorum copiam observare po-
tuit ; ergo symptomata infantum singula *acido*,
ut parenti, ortum suum debent. “ *Ἄρα ὁξύς
“ χυμός ἀνεπιήδει & λοιπὸν μάליς ἐστὶ* (inquit
Hippocrates de vet med.)

Art. 1505. Facillimè in morbos dilabun- Diagnosi
morbis
quibus crite-
riis investi-
ganda est.
tur infantes, & nisi imperitiùs tractentur, fa-
cillimè in sanitatem restituuntur. Percunctan-
dum est, an nausèa & vomitu, & quamdiu
laborârint, an lac vel cibum coagulatum e-
jecerint ;

jecerint; an importuni vagitus, vigiliæ & inquietudo torminibus ventris eos excruciaci indicârint; an ructus acidi vel singultus emittantur; an tussis adsit; an fedes vel pauciores quàm par est, vel frequentiores fuerint; quo colore demum inficiantur, an albidæ, viridescentes, vel bile sint admodum saturatæ; an sitiant & febricitent; an sint ulcuscula in ore (*Aphthæ dictæ*;) an iis solennis sit icor depuens pone aures; an epileptici sint; an tempus sit dentitionis; an tumescit abdomen; an color sit ictericus, vel phlegmonoides, &c.

Nulla pulsus aut urina habenda est ratio.

Art. 1506. Totidem sunt, quæ infantum pulsum accelerant, vel aliàs immutant, ut sententia exinde lata ut plurimum fallax futura est. Urinæ infantum sanitate rectâ gaudentium sunt crassissimæ, adeo ut ferè nulla exinde exsurgit indicatio.

Causa præcæsarctica morborum infantium.

Art. 1507. Causæ præcætarcticæ morborum infantium sunt variæ, nimirum interdum præ-existunt diatheses morbosæ hæreditariæ à principiorum generationis conditione ac statu deductæ, aut à matre gravidâ plurimum pendentes; post has, causæ eorum affectus propius respicientes ad quatuor capita referri possunt. 1°. Ad *frigus susceptum* quod affectibus febrilibus infantes disponet, &c. 2°. *Nutrices lac magis crassum*, quod debetur vel intemperantiæ lactantis circa liquores spirituosos, vel circa amplexus venereos (unde moventur menses,) vel passioni hysteriæ, si nutrix sit hysterica. 3°. Ad *præmaturam carniū deglutionem*, quæ cruditates parit, exinde lumbrici & plurima incommoda. 4°. Ad *potum liquorum spiritibus abundantium* concessum. Ventriculus infantum, à quacunque causâ id primariò pendet,

det, in acidam intemperiem nunquam non fa-
cessit, unde fit, quod alimentum suum nequa-
quam in homogeneam chyli substantiam ritè
conteratur, verùm in quoddam coagulatum
transeat, ex quo morbi ferè omnes iis contin-
gunt; quodque istiusmodi coagulatio aut cui-
piam aciditatis gradui jugiter innitatur, aut
saltem exinde proficiscatur multò sæpiùs, quàm
ab alià quâvis causâ, luculentissimè constabit,
siquæ sensibus ipsis, aut demum curationi (quæ
acidum obtundentibus, & coagulationes solven-
tibus optimè instituitur) fides certò adhiberi
possit.

Art. 1508. Saltem si omnimodò vera non
sit nostra hypothesis de acido in omnibus pue-
rorum affectibus prædominium habente, votis
nostris abundè sufficiet, si per *testacea & remedia*
absorbentia dicta curationis methodus efficacior
ac certior, quàm ea, quæ hætenus passim ob-
tinuit, evadat [quod experturo facilè patebit.]

*Hypothesis
de acido con-
firmatur ex
curationis
methodo per
absorbentia.*

Art. 1509. *Corpulenti & obesi infantes*, pi-
tuitâ diffuentes, verticis regionem mollem (pul-
pæ adinstar tremulæ) & apertam, quam di-
cunt, Anglicè *an open Pouch*, ab anteriore
ad posteriorem cranii futuram persæpè excur-
rentem diutiùs retinentes, Rachitidi, tussi con-
vulsivæ, aphthis difficultè cedentibus, ac tan-
dem scrophulis; maximè sunt obnoxii. *Ma-*
cilenti & strigosi sunt omnium tenerrimi, acer-
rimo calore aduruntur, & in febres pessimi mo-
ris, hoc est, summè inflammatorias (pro ratione
ætatulæ) & nervoso generi adversas, sunt ut
plurimum proclives. — Pueri ex matribus
hystericis, teneris, morbosus, &c. orti à gravi-
ori aliquo morbo difficiliùs convalescunt.

*Prognosis ex
conformatio-
ne, & corpo-
ris habitu,
&c.*

Art. 1310. Quod ad infantilium affectuum
curationem attinet, in genere semper eorum

Curatio.

D d d d

imbè-

imbecillitatem naturalem præ oculis habere imprimis oportet; & eligenda sunt medicamenta, quæ tenerrimis maximè conveniunt: etenim quò mitiora ac tutiora sunt remedia, quæ adhibemus, eò certiùs ex animi sententiâ succedet eventus.

*Phlebotomia
raro necessaria.*

Art. 1511. Quod ad *venæ-sectionem* puerorum attinet, quamvis materiæ febrilis in pulmones metathesis insignior, & tussis convulsivæ eam in minimis infantibus quandoque exigant, tamen apertè constat eam non esse medicinam iis naturâ consentaneam, neque magis huic tenerrimæ, quàm decrepitæ ætati accommodam. Et proinde minimè necessarium duco ejus auxilium implorare in quibuscunque infantum affectibus, nisi in *tussibus istis convulsivis*, vel ubi *febrim* subitò exortam *tussis importuna* concomitari solet: vel in *contusionibus* gravioribus, quæ nonnunquam contingunt.

ETTMULLERI *Sententia.*

*Vires mercurii
dulc. & auri
fulminantis.*

Art. 1512. In infantum curâ latet quid singulare in *mercurio dulci*, sed adhuc meliùs est *aurum fulminans*, dosi lactantibus est gr. j. vel gr. iß. pro dos. ij. horrendas dejectiones efficit, interdum etiam vomitus movet. In epilepsiâ, asthmate convulsivo, torminibus, convulsionibus, &c. *Aurum fulminans* est sacra anchora. p. 1177. & 1179.

*De meconii
purgatione.*

Art. 1513. Infans recens natus purgetur cum *ol. amygd. dulc. & syr. violar.* vel *de rhubarbaro*, vel *è spin. cervin.* quod est optimum, idque toties, & tam diu repetatur, donec liberetur à fero mucilaginoso ventriculum occupante, & à *meconio* nigricante & spisso excremento in intestinis stabulante. *Colostrum* seu lac primum est alimentum medicamentosum, quod natura
cum

CAP. XV. *Febres Infantum.*

571

eum in finem generavit, ut modicè nutriendo levitèr pro infantis imbecillitate purget per aliquot dies.

Art. 1514. "*Syrupus flor. malorum persicor.*
" est optimum, lenissimum, ac tutissimum e-
" meticum pro infantulis; alvum quoque blan-
" dè laxat. Infantibus recens natis apprimè
" propinatur loco *ol. amygd. dulc. & syr. violar.*
" *dof. à ʒij. ad ʒj.* Est medicamentum praxi
" modernà comprobatum.

Efflorescentia Purpurea.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1515. Infantes tertio vel quarto à par-
tu die [aliquando tardiùs] *efflorescentiâ cutis mi-*
liari purpureâ [Anglicè *the Red-Rum*] affligun-
tur, quæ citò evanescit. Mulierculæ pulv. *Gas-*
conicum, confect. alkerm. crocum in vino generoso,
&c. solent exhibere; ope medicâ rarò in-
diget.

Efflorescen-
tia purpu-
rea.

Febres Infantum.

HARRISII Sententia.

Art. 1516. Prima indicatio in curandis fe-
bribus est *acidum* ritè præparare, quo melius
id eliminetur; hoc autem necessarium videtur
antequam humores acidi poterint cum *σφοδρία*
expurgari: nam secundùm *Hippocratem* cocta,
non cruda, sunt medicanda; hæc præparatio
non aggredienda est sudoriferis propriè dictis,
sed potiùs *absorbentibus*, scilicet, pulveribus *tes-*
taceis; *salia volatilia*, aut *lixivialia*, aut *spiritus*
volatiles, in tenellis non sunt usurpanda, utpo-
te ipsorum ætatulæ tenerrimæ minùs congru-
entia.

In febribus
curandis duas
indicationes
humorum:
præparatio
& expurga-
tio.

Methodus
medendi.

Art. 1517. Infanti anniculo febricitanti, aut torminibus (ut plerumque fit) excruciato in hunc ferè modum succurrere soleo, quartà quaque horà exhibeo chartam pulv. testac. ex sequentium nonnullis, ocul. & chel. cancrorum, test. ovorum, ostrearum, concharum, os. sepia, cret. coral. corallin. margar. matr. perlarum, lap. bezoar. pulv. Gascon. spec. de byacintb. &c. dosis circiter ℞. cum julap. sequent. exhibere soleo, ℞. Aq. laet. ℥iv. ceras. nigr. ℥ij. pæon. comp. epidem. ana ℥ij. sacchar. perlat. q. s. m. f. julap. facillimè variari potest formula, servatà semper eadem intentione. Convenit interdum emulsio ex amygd. dulc. &c. ad sitim extinguendam, & humores contemperandos.

Catharsis in-
stituenda.

Art. 1518. Tertio die à quo sum advocatus, nisi variolæ, morbilli, aut febris scarlatina, caput attollant, purgandum esse præcipio, infantem unius anni in hunc ferè modum: ℞. Syr. de cicbor. cum rbeo ℥ij. rhabarb. elect. pulv. gr. xv. vel. ℞. aq. laet. alexiter. cinnam. ten. ana q. s. ad diluendum, misce. Vel ℞. Syr. de rhamn. cathartic. ℥ij. pulv. diasen. gr. viij. m. vel ℞. Pulv. cornachin. gr. vj. sumat in coch. aq. ceras. nigror. nullum verò medicamentum magis accommodatum est ætati puerili ac rhabarbarum. Ad vim purgationis accelerandam crystal. tartar. genuin. ℞. aut ℞ij. in haustul. juscul. avenac. exhiberi potest, & catharsis repeti debet alià atque alià vice pro re natà. “ Sed oportet me-
“ dicum cavere: Febres etenim infantum tu-
“ moribus criticis terminari non rarò aptæ natæ
“ sunt, quales sint phyma vel phygethlon sub
“ mento parotis pone aures, &c. Ideoque in
“ isto rerum statu catharsis omninò differenda
“ est, & suppuratio promovenda.

Art.

Art. 1519. In symptomatis *αἰκνίας*, ex sum- Quid facien-
mâ humorum putredine oriundis sæpè ex usu dum in symp-
est *Æthiopis mineralis* gr. vj. [imò ad ʒj. vel ʒʒ.] tomatis dis-
vel *mercurii dulcis* gr. iv. cum *flor. sulph.* tantun- sonis.
dem admixta in syr. alicujus grati cochleari
parvo, nocte catharsin præcedente exhibere.
His ritè peractis plerumque cessant graviora
symptomata, vel saltem multùm leniuntur, ut
proinde in vado jam res sit, quæ in extremo
discrimine paulò antè fuerat.

Icterus.

SYLVII Sententia.

Art. 1520. Icterus plerisque infantibus mox Icterus.
à partu solet supervenire, immò nonnunquam
illo infecti nascuntur, adeoque ipsius causam
quandoque ante nativitatem in se continent;
probabile est, quòd ab humore glutinoso, pi-
tuitâ, scilicet viscosâ ortum ducat. Existimo
in his infantibus icterum sæpè fieri posse absque
ductûs bilarii obstructione, à bilis, scilicet, spi-
rituositate, & ideo ad effervescendum inepti-
tudine.

Art. 1521. Omnia remedia icterum curan- Curatio.
tia infantibus non ita tutò exhibentur, quàm
adultioribus; pulvis sequens ex lacte materno
exhibitus semel aut bis in die intra paucos dies
icterum infantum curare solet, R. *Pulv. croc.*
angl. bezoar. min. ana gr. j. m. quoties alvus est
adstrictior commodè sollicitatur ac laxatur *rha-*
barbaro, ac imprimis *syrupo de cichor. cum rheo*;
prodest etiam *pulvis viperarum* [item *millepedes*,
sal succin. &c.

Art. 1522. “ Rara est mentio hujus affec- Plures hoc
“ tûs in practicorum libris, nihilominus tamen morbo perse-
“ plures sanè infantuli recens nati hoc morbo unt.
“ inte-

“intereunt, ex muliercularum plerumque
 “negligentiâ; aiunt enim, flavescent, & mo-
 “rientur, neque ullas suppetias aut quærunt
 “aut explorant.

Tormina Ventris.

ETTMULLERI. Sententia.

Tormina
ventris.

Art. 1523. Tormina ventris frequentèr mi-
 rum in modum affligunt recens natos, continuò
 plorant, pedibus calcitrant; crepitus copiosi
 emittuntur, excrementa sunt viridia; sunt planè
 motus convulsivi intestinorum; aliquando Her-
 nia producitur.

Curatio.

Art. 1524. Præmissis enemate & aliis laxan-
 tibus & pulveribus absorbentibus, sperma ceti cum
ol. anisi est egregium; externè *ol. cham.* & *rut.*
 cum gutt. aliquot *ol. anisi, junip. nuc. moschat.*
 cui addi potest *fel. bubul.* q. s. pro linimento.
 Enema ad tormina Fullerii.

Nota bene.

Art. 1525. “Hoc duntaxat seriò admoneo
 “(inquit Harris) tormina omnia, inquietudi-
 “nes, & vigilias infantum *testaceis* aptè exhibi-
 “tis æquè certò demulceri, ac dolores ac vi-
 “gilias adultorum ipsis *narcoticis* ad tempus
 “tolli.

Vomitus.

ETTMULLERI Sententia.

Vomitus.

Art. 1526. Vomitus est utilis in infantibus,
 ex quacunque causâ oriatur, nisi sit nimius;
 in culpâ est lac frequentissimè.

Curatio.

Art. 1527. Si sit nimius & discolorata re-
 jiciantur, *clyisma* injiciendum est, & per os *car-*
minativa, nux moschat. &c. sunt exhibenda; ex-
 ternè stomacho frustulum *panis tostii in vino gene-*
roso madefacti & cum *aromatibus conspersi* appli-
 candum, &c.

Alvi

Alvi Adstrictio, & Diarrhœa.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1528. Alvus infantum ordinariò est ^{Alvi ad-} laxa, saltem bis in die exonerari debet; ad-^{strictio.} strictio plerumque oritur ex vitio lactis vel pultis.

Præter usitata *laxantia* in hoc affectu præ-^{Curatio.} stantissimum remedium est *muscerda* à N^o ij. ad vj. pro ratione ætatis in puliculâ exhibitæ; usurpari etiam possunt *linimenta laxativa ex colocynth. scammon. &c.* “In tenellis sufficit
“ *inunctio ventris cum butyro* ante focum; item
“ *ablutio quotidiana clunium & femorum cum*
“ *aquâ frigidâ.*

Art. 1529. “*Diarrhœa infantum* (inquit ^{Diarrhœa.} *Harris*) non *astringentibus* aut *narcoticis* co-
hibenda est, sed potiùs humores ferocientes
cum pulveribus *testaceis* compescendi sunt,
& contemperandi, ut demum *rhabarbaro*
expurgentur. *Dysenteria* infantibus (inquit ^{Dysenteria.} *Barbette*) sæpiùs perbenigna reperitur; illâ
enim ad menses aliquot quandoque affici-
untur sine quovis incommodo, modo res na-
turæ permittatur.

Atrophia Infantum.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1530. Macies & atrophia infantum ex ^{Macies &} denegato nutrimenti transitu ab obstructione ^{atrophia} lacteorum & glandularum mesenterii accidit. ^{quemodo fit.}
Membra macilenta evadunt, venter tumet, & indurefcit, ut plurimum secessus liquidi & copiosi observantur; causa ut plurimum est viscositas ingestorum; periculosum est malum.

“ Quot-

“ Quotquot hoc affectu extinctos aperii (inquit *Dolæus*) in iis glandulas mesenterii tumidas & obstructas reperi; denegato enim sic nutrimenti transitu, necessario partes nec-
 “ tare suo rorido privantur.

Curatio:

Art. 1531. Alimentum debet esse tenuissimum & subtilissimum; conveniunt *volatilia* & *martiata mitiora*; externè linimentum ex *gum. ammoniac.* &c. “ *Marasmus* seu extenuatio infantum (inquit *Sydenhamus* in *sched. mon.* p. 55.) quasi phthifica curatur exhibitione *infusi rhubarbari* in cerevisiâ ten. quod ipsum ego quoque aliquoties expertus sum. “ *Reusnerus* affirmat *Hillerum* infantes atrophiam laborantes cum *tussilagine* ad instar homini frixâ frequentè restituisse. [Succus quoque ejusdem plantæ est maximè efficax.]

Aridura
partium.

Art. 1532. Pro aridurâ partium valdè commendatur *arcanum aluminis Fælicis Wurzii* p. 473. valet etiam *unguentum ad atrophiam*; ut & remedia *ad Rachitidem*.

Tussis Convulsiva.

ETTMULLERI Sententia.

Tussis convulsiva.

Art. 1533. Frequens est tussis infantum ferina, in quâ multum ac diu tussunt, donec per vomitum rejiciant mucosum quid ex ventriculo, postea ad tempus cessat per dimidium præter propter diem, tum revertit simili modo. Ex ventriculo oritur, ut etiam *asthma infantum*, quod est anhelosa & sibilosa respiratio. “ Tussis infantum (ut rectè observavit *Waldschmidius*) est ferè semper *stomachalis*.”

Asthma.

Causa.

“ Materia acida, mucilaginosa & tenax (inquit *Dolæus*) in ventriculo hospitans sæpissimè est causa hujus affectûs; interdum verò
 “ causa

“ causa ferox advenire videtur, & nihil aliud
 “ esse, quàm sal quoddam mediante aëre cor-
 “ poribus tenellulis communicatum lympham-
 “ que coagulans, à quâ acriori & stagnante
 “ vel præterfluente larynx afficitur, unde *tussis*
 “ *illa* oritur *convulsiva*. Frequentissimè infan-
 “ tibus accidunt *catarrhi* cum stertore in pec- *Catarrhus.*
 “ tore à quo malo plurès intereunt; febrici-
 “ tant enim, & suffocantur; quare munien-
 “ di sunt infantes ab aëre frigido; si enim
 “ ventis frigidis exponantur ex incuriâ nutri-
 “ cum vel matrum, facilè in hunc morbum
 “ incidunt, & dein difficultè curantur.

Art. 1534. Quoad curam hujus tussis fu- *Curatio.*
 ribundæ semper ad stomachum erit respicien-
 dum; absque vomitu vix curari potest, cum eo
 tamen facilè depellitur, ut & *asthma* dictum;
 provocari potest cum pennâ oleo tinctâ, &c.
 Jusculum *raparum* est mulierum euporiston,
sperma ceti in juscule est egregium. “ Ingens
 “ solatium (inquit *Sydenhamus*) adfert *venæ-* *Vena-sectio.*
 “ *sectio* infantibus tussi convulsivâ laborantibus,
 “ & remedia quælibet pectori dicata longo
 “ post se linquit intervallo *method. p. 207. Pble-* *Catharsis.*
 “ *botomiâ* & repetitâ *catharsi*, eâque solâ ex-
 “ pugnatur hæc tussis, sed leniora cathartica
 “ hic conveniunt, eaque sunt cochleatim in-
 “ gerenda pro ratione ætatis. *Ep. p. 29.* Po-
 “ tus & alimenta liquida (inquit *Willisius*) in
 “ quantitate solito minori sumantur, istius vice
 “ *bochetum ex sarsâ, chin. santal. ras. ebor. C. C. cum* *Decoctum &*
 “ *ingredientibus diureticis & antispasmodicis usur-* *lignis.*
 “ *petur; decoctum vel syr. ex castor. & croco item*
 “ *decoct. rad. pæon. mar. visc. quercin. byssop.*
 “ multos juvârunt.

FARRAGO Sententiarum.

Remedia
nonnulla alia.

Art. 1535. Caro murium fraxorum commesta vulgò specificum audit; sed super omnia muscus pyxidatus, quocunque modo sumptus, est remedium probatissimum, & rarò fallax. Decoctio ex musco arboris (inquit Baglivius) præsertim à quercu pendente omnium præstantissima est, ut nos experti sumus, valet quoque in aliis morbis convulsivis. Aurum Mosaicum (in aliis morbis convulsivis maximè efficax) in paulò ætate proVectioribus tentari meretur, ut & ol. sulph. per campan. serum lactis recens à caseo pro potu ordinario bibatur. Expressio millepedum ad pertussim, julap. moschat. syrupus ad tussim convulsivam, &c. quandoque cum fructu usurpantur. R. Milleped. in vin. alb. demers. q. v. exprime succum, & add. sacchar. alb. q. s. & f. s. a. syrupus; hic syrupus cochleatim sumptus (inquit D. Cheyne in tractatu de Arthritide p. 116.) Tussim convulsivam infallibiliter tollit.

Epilepsia.

WILLISII Sententia.

Epilepsia
quando potissimum accidit & à quâ causâ.

Art. 1536. Epilepsia puerorum circa duo potissimum tempora in pueris convulsionibus maximè obnoxiiis reperiri solet, viz. intra primum à partu mensem, & circa dentium eruptiones; quanquam hujus morbi insultus etiam aliis temporibus, & quibusdam aliis de causis, non rarò eveniant; cujusmodi sunt nutritrix invaletudinaria, aut prægnans, lac in ventriculo coagulatum, aut in putrilaginem acidam aut amaram degenerans, intemperies febrilis, capitis aliarumque partium ulcera, aut exanthemata, subitò evanescencia, aëris mutationes, lunationis

nationis periodi, &c. “ Quando in infantibus Signa praesentia,
 “ (inquit *Dolæus*) frequentes oscitationes, pan-
 “ dulationes, oculorum & palpebrarum le-
 “ ves motus, manuum commotiones, brachio-
 “ rum extensiones, pavores & tremores, vigilias
 “ nimias observamus; epilepsia timenda est,
 “ quia sunt ejusdem prodromi.

Art. 1537. Antispasmodica medicamenta nu- Curatio.
 trici exhibeantur; sumat mane & vespere *rad.*
Æ sem. pæon. mar. Æ sem. fœnic. dulc. in haust.
ser. lact. coct. Linimentum sequens circa na-
 res, tempora & cervicem infantis epileptici u-
 surpari potest, *R. Ol. capivi, castor. ana ʒij.*
succin. ʒß. m. nuper mihi retulit medicus erudi-
 tus se novisse plures hoc remedio curatos, viz.
R. Fol. cham. minutim. incis. Mij. includantur in
 duobus sacculis à lino tenui aut serico confec-
 tis, qui lacti calido intincti & expressi abdo-
 mini successivè applicentur. *Untzerus* valdè
 commendat *fel catelli* lactantis nempe ut totus
 succus cisti felleâ exemptus puerulo cum pauca
aq. flor. tilie propinetur.

HARRISII Sententia.

Art. 1538. Ad convulsiones seu insultus Ad convul-
 epilepticos tollendos apprimè etiam valent *pul-* siones testa-
veres testacei, maximè si *castoreum* iis adjiciatur. cea optima
 In convulsionibus quamplurima pro specificis remedia.
 vulgò habita tam ab authoribus gravissimis
 quam à practicis celeberrimis decantari solent:
 veruntamen virtutes eorum (quantum obser-
 vare licuit) nostram de se expectationem vi-
 dentur vix ac ne vix quidem explevisse. In pa-
 roxysmis infantum convulsivis, utpote à tormi-
 num prægredientium materiâ acri nervos om-
 nes vellicanti jugiter obortis; ea, quæ *acidum*
 obtundunt, contemperant, aut infringunt, id-
 que

que sine corporis novo æstu aut calefactione, quæque aciditatem sic infractam atque aculeis orbatam *per inferiora* deducunt, post alia infinita incassum tentata, veras continere vires huic symptomati horrendo debellando pares tandem agnoscentur.

ETTMULLERI Sententia.

Causa.

Art. 1539. Epilepsia infantum plerumque ex his sex causis originem ducit. 1°. A meconio retento. 2°. A lactis vitio. 3°. A dentitione difficili. 4°. Ab immoderato animi affectu nutriticis. 5°. Ab excretis cohibitis. 6°. A lumbricis.

Aurum fulminans.

Art. 1540. Mirabilis est vis *sulphuris antimonii & auri fulminantis* in epilepsia dos. gr. j. vel in imbecillibus gr. iß. pro dos. ij. cum aliis appropriatis. (1512.)

Alia remedia.

“ *Ol. succin.* gr. ij. vel iij. cum pari quantitate *spiritus vitrioli* in *aq. ceras. nigr.* exhibit.
 “ puerulos à paroxysmo statim plerumque liberant; sed præ omnibus quocunque mihi
 “ hætenus innotescunt *oleum sulph. per campan.*
 “ hunc morbum in infantibus præcipuè primo
 “ mense feliciter expugnat; sumi potest in
 “ *julapiis cephalicis* ad sufficientem aciditatem.
 “ *Pulvis de gutt.* utilis est ad præcavendam recidivam.

Dentitio.

HIPPOCRATIS Sententia.

Dentitio.

Art. 1541. Ad dentitionem accedentibus, gingivarum pruritus, febres, convulsiones, alvi profluvia, & maximè ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros sunt crassissimi, & qui alvos duras habent. “ De plu-
 “ mis

“ mis exuendis & novis nascentibus (inquit
 “ *Lister* in locum) idem gravis dolor atque fe-
 “ bricula avibus contingit; unde mutæ sunt;
 “ & canere desinunt. Idem quoque erucis in
 “ veteribus cuticulis deponendis accidit. Ger- *Modus erup-*
 “ men dentis (inquit *Dolæus*) in maxillis est in- *tionis.*
 “ star albuminis ovi, mucosi & tenuis, in cel-
 “ lulis eorum contenti, quod de die in diem
 “ durius redditur, usque dum illa materia in-
 “ durata gingivam perrumpat: in hac perrup-
 “ tione miseri tenelli plurimis affliguntur symp-
 “ tomatibus: adfunt enim comites gingiva-
 “ rum pruritus, superflua caro, vesiculæ, fun-
 “ gi, maxillarum inflammationes, terrores, in-
 “ somnia, vigilæ, salivatio, vomitus, epilep-
 “ sia, pavores, diarrhœæ, febres convulsiones
 “ gingivarum, tubercula, dein abscessus, &
 “ non rarò mors ipsa.

Art. 1542. “ Licet nihil certi (inquit *Bo-* *Tempus erup-*
 “ *netus*) de termino eruptionis dentium statui *tionis.*
 “ queat, quippe in quibusdam citiùs in aliis
 “ tardiùs prodeunt; tamen communiter obser-
 “ vatum est dentes successivè biennii spatio ex-
 “ ire; ita ut primò septimo mense *incisores*, de-
 “ inde *maxillares* tum 15° aut 17° mense *ca-*
 “ *nini* vel *oculares* prorumpunt. (Vid. *Art.*
 “ 1544.)

HARRISII Sententia.

Art. 1543. Nullus affectus infantibus tot *Symptomata*
 gravia symptomata prognerare solet, quot *varia inter*
 dentitio difficilis & laboriosa; inter dentien- *dentiendum.*
 dum enim ex inflammatione gingivarum non
 rarò oriuntur tormina ventris, vigilæ in quie-
 tudines, profluvium alvi aut ejusdem consti-
 patio, dejectiones & vomitus virides, aphthæ,
 febres, convulsiones, &c. “ Atque hæc acci-
 “ dentia

“ dentia (ut rectè observat *Baglivius*) vitio so-
 “ lidi tantummodo succedunt, solidi nempe
 “ gingivarum irritati, puncti, crispatique à qui-
 “ bus ad intestina oscillatione producta gra-
 “ ves oriuntur diarrhœæ, quæ si non venerint,
 “ pejora veniunt mala [antedicta.]

*Duo denti-
 tionis sunt
 tempora.*

Art. 1544. Dentitionis tempus est duplex ;
unum, quo dens ossè maxillari primùm emergere
 nititur, & quo gingivæ pars externa & superior
 absque aliquo ejusdem tumore, albido quodam
 circulo circumscribi ut plurimum solet ; *alte-
 rum* est, quo dens mole jam auctior gingivam
 tumidam reddit, atque eam perrumpere omni
 vi conatur, atque hoc solummodo postremo
 casu quandoque licet gingivas incidere. “ Qua-
 “ tuor, quinque vel sex mensibus à nativitate
 “ elapsis dentes ordinariò incipiunt erumpere,
 “ primo *incisores*, deinde *canini*, & postremò
 “ *molares* ; circa septimum ætatis annum *nova*
 “ *series* producitur, & circa vigesimum pri-
 “ mum *dentes sapientiæ* dicti, nimirum duo
 “ postremi molares egrediuntur. (Vid. *Art.*
 “ *1542.*) Nonnulli, licet paucissimi cum denti-
 “ bus aliquot eruptis nascuntur. Ego novi
 “ foeminam *sine dentibus*, non modo in infantiâ,
 “ sed per totum vitæ stadium *edentulam* man-
 “ sisse.

Curatio.

Art. 1545. Symptomata dentientium uni-
 versa eidem ferè methodo, remediis nempe *aci-
 dum absorbentibus*, & *contemperantibus*, ac deinde
 lenitè *expurgantibus* plerumque cedunt.

Nota bene.

Art. 1546. “ Ordinariò copiosè salivant
 “ infantes dentibus erumpentibus, & adest ple-
 “ rumque diarrhœa ; hæc si eveniant, benè
 prælagiunt : quocirca commodè fricandus est
 dens erumpens cum *folio tabaci* circa nutricis di-
 “ gitum obvoluto & *cerevisiâ* parum made-
 “ facto,

“ facto, quod *salivam & alvum lenitèr movet,*
 “ *Alvus lubrica* perpetuò servanda est; &
 “ si adsint convulsiones pulvis sequens *Willisii*
 “ locum habet, R. *Ocul. cancr. margar. præpa-*
 “ *rat. coral. rub. ana ʒj. ol. sulph.* quantum pul-
 “ vis imbibendo excipiet f. pulvis. *Spiritus C.*
 “ *C.* (inquit *Sydenhamus in sched. mon. p. 54.*) utut
 “ tritum & planè contemptum remedium (dos.
 “ gt. iij. vel iv. in aq. *ceras. nigr.*) præ cæteris,
 “ quæ mihi innotescunt, medicamentis votis
 “ respondet in dentitione laborantibus. Con-
 “ vulsiones hinc oriundas minuta *spiritus C. C.*
 “ *dosis* foelicitèr tollit (inquit *Boerhaave.*) In
 “ ventris torminibus apprimè convenit *enema*
 “ *ad tormina* Seq. R. *Cret. pulv. ʒʒ. herb. rut.*
flor. cham. ana Mʒ. coq. in q. s. aq. font. ad ʒiv.
colatur. add. tinct. castor. diascord. ana ʒij. syr. de
mecon. ʒiʒ. ol. anis. gut. x. m.

Lumbrici.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1547. Lumbrici sponte prodeuntes Lumbrici.
 vel per alvum vel per os raro sunt sine pericu-
 lo; nam *malignitatem* in morbis denotant, unde
 fugâ sibi volunt consulere. Authores practici
 studiosè monent in omnibus affectibus infan-
 tum curandis, imprimis obstructionibus semper
 ad *lumbricos* esse attendendum.

Art. 1548. Primaria signa lumbricorum Signa lum-
bricorum.
 sunt in ore copiosa saliva jejuno stomacho,
 sculptura narium, pavor in somno, stridor den-
 tium, ventris tumor, tussis sicca, sitis, alvus
 lubrica, tormina ventris jejunis, rubor & pal-
 lor faciei alternatim.

Art. 1549. R. *Argenti vivi ʒj. coq. in aq. simplic.* Remedia ad-
lumbricos.
 [vel quod melius est in decoct. alb.] tʒʒ.
 vel

vel probe agitentur invicem in lagenâ vitreâ post subsidentiam *Mercurii* decantetur liquor, & detur infantibus pro potu ordinario. Est experimentum certissimum ad enecandos lumbricos. “Ejusmodi quoque est medicamentum istud per universam *Italiam* celebratum. “*R. Argent. viv. 3j.* infund per noctem in aq. “*galegæ 3ij.* decantetur liquor & propinetur “mane. *Boyle.*” Externè utile est linimentum sequens, *R. Aloe 3ij. myrrh. 3ß. [ol. absynth. gt. vj.] fel. taurin. q. s. m. f. linimentum,* cui addi possunt ad acuandum *ol. colocynthidos* guttæ aliquot. De aliis vermifugis alibi (684.) “*Cin-* “*nabaris nativa* est remedium valdè efficax, ac “tutissimum, vermibus necandis. *Pulvis stan-* “*ni,* nempe stannum calcinatum est adhuc ef- “ficacius medicamentum, & ferè inter speci- “fica censetur: hinc *pulv. vermifugus sequens* “*Quincij. R. Stanni calcinat. musc. corallin. sem.* “*sancton. ana 3j. sabin. croc. ana 3j. m. f. pulv.* “*dof. à ʒss. ad ʒj.* alvum non movet. Author “in ejusdem laudibus copiosior est; vid. lo- “cum. *Emplast. vermifug. Batean. & Syrupus* “*vermifugus ejusdem* interdum usui esse possunt. “In extremis utor aliquando *Hydrargyro (in-* “*quit Chesneau)* quod in vermibus necandis “non habet simile. Ad pisi magnitudinem “ex cochleari cum lacte parvulis sine noxâ “propinare soleo.

Crinones seu comedones.

Art. 1550. Crinones seu comedones sunt vermiculi subcutanei infantes ad *atrophiam* disponentes; occupant plerumque loca musculo-
sa, imprimis dorsi, scapularum humeri, cru-
rum ac furarum; pruritus molestus excitant,
indeque inquietos & vigiles reddunt infantes,
tandemque in tabem adducunt. Cum *lotione*
mercuriali sunt enecandi. “Hi forte sunt ver-
“mes,

“ mes, quos Ætius describit, & dracunculos
 “ vocat; Æthiopes & Indos quandoque in-
 “ festare solent; rarissimè apud nos inveni-
 “ untur.”

Rachitis.

BOERHAAVII Sententia.

Art. 1551. Medio ferè labente seculo de-
 cimo sexto in *Mediterraneis Britanniae* primò,
 deinde per totam *Germaniam*, denique & per
 omnia *Europæ borealis* loca, ortus est morbus
 novus, hodie frequentissimus, qui *Rachitis* ap-
 pellatur; infantibus nunquam connatus est, ra-
 rò ante nonum ætatis mensem, vix unquam
 post biennium vitæ, sed spatio hoc medio
 frequens accidit.

*Rachitis est
 morbus no-
 vus.*

Art. 1552. Curatio optima fit cibo levi,
 eupepto, sicciore, minùs pingui, aromatibus mitio-
 ribus condito, sæpè dato & copiâ moderatâ. Po-
 tu pauco, meraco ex cerevisiâ, imprimis non ve-
 teri quidem, at diu coctâ ac spissâ; aëre sic-
 co, & calidiusculo; vestitu accuratè sicco, ex lanâ
 confecto; gestatione, concussionem, oscillationem, ve-
 stitionem in rhedâ; frictionem multâ, calidâ, siccâ pan-
 nis fumo aromatum perfusis institutâ maximè ad
 abdomen & spinam; cantharidum iteratâ quan-
 doque applicatione; vomitoriis lenibus aliquo-
 ties cum prudentiâ repetitis; purgantibus deinde
 roborantibus per aliquot dies successivos adhi-
 bitis; denique usu diu continuato medicamen-
 torum roborantium, exsiccantium, antiscorbutico-
 rum, & spiritus excitantium. An immersio in a-
 quam frigidam prodest? “ Immò *psuchrolusia*
 “ in hoc affectu est valdè efficax, ut ex quo-
 “ tidianâ experientiâ docemur, de quâ videat-
 “ tur *Floyer*, p. III, 145, 222, &c.

*Methodus
 medendi.*

Psuchrolusia.

GLISSONII Sententia.

*Signa diagn-
nostica.*

Art. 1553. Signa diagnostica rachitidis sunt laxitas & mollities partium, debilitas & languor, ignavia & torpor; est in hoc affectu inæqualis partium nutritio; caput justo majus, facies plenior & floridior; partes carnosæ infra caput in progressu morbi magis magisque indies extenuantur; adsunt protuberantiæ quædam, & nodi circa nonnullos articulos, maximèque in carpis conspicuæ, paulò minùs in talis observantur; similes quoque tumores in costarum extremitatibus, quibus cum sterni cartilaginibus committuntur; ossa nonnulla incurvantur, præcipuè tibiæ & fibulæ, hinc ossa ulni & radii, sed paulò minùs & infrequentius, aliquando etiam ossa femoris & humeri; aliquando decurtatio quædam ossium, & deficiens eorum accretio secundum longitudinem; demum irregularis quædam capitis protuberantia, maximè ossis frontis antrorsum huc quoque referri potest; dentes tum tardiùs tum molestiùs erumpunt, levi occasione vacillant, aliquando nigrescunt, aut etiam frustulatim excidunt; pectus in ulteriori morbi gressu à lateribus angustiùs redditur, anteriùs acuminatur; adest quoque subtumida quædam abdominis repletio & hypochondriorum tensio; frequenter etiam tussis, respiratio difficilis multaque alia pulmonum vitia inducuntur. Hoc morbo afflicti sæpè lateralem decubitus modò dextrum modò sinistram averfantur ob coalescentiam pulmonum cum pleurâ vel tumorem in adverso latere.

*Partes inter-
na affecta.*

Art. 1554. “ Interius hepar justo majus
“ est, ventriculus & intestina in majorem mo-
“ lem assurgunt; mesenterium glandulis justo
“ majore

“ majoribus, si non strumis afficiatur; pula-
 “ mones infarcti & tumidi cernuntur, nonnun-
 “ quam purulenti strumosi & pluræ adhæren-
 “ tes. Venæ jugulares & arteriæ carotides
 “ solito ampliores; denique partium ferè om-
 “ nium enervatio, item torpor quidam & ad
 “ motum segnities. Hic affectus plerumque
 “ ex se non est mortalis: nonnunquam ta-
 “ men ingravescentibus symptomatis *in tabem,*
 “ *hydropem pulmonum, aut ascitem* degenerat; *Prognosis.*
 “ quo citius à partu ægrum invadit, eo pe-
 “ riculosior est, quo major morbus eo dete-
 “ rior. Qui ante annum quintum non cu-
 “ rantur, postea per totum vitæ spatium va-
 “ letudinarii sunt. Scabies aut pruritus huic
 “ morbo supervenientes ad curationem multi
 “ conferunt. Mayow.

Art. 1555. Materia medica in hoc affectu *Remedia*
 sunt *herbæ omnes capillares, imprimis tricomanes, simplicia.*
radix osmund. regal. gemmæ dum vix erumpent
filicis maris, lingua cervina, veronica mas, iussi-
lago, radix rubiæ tinctorum, curcum, sarsapa-
rillæ, chin. lignum guaiaci & ejusdem gummi,
chalybs, sperma ceti, vermes terrestres, millepedes.
Rhabarbarum præ aliis simplicibus commen- *Laus rha-*
 damus; est enim medicamentum moderatè ca- *barbari.*
 lidum & siccum, spiritibus insitis omnium
 partium satis familiare & amicum, torporem
 spirituum benignè excutit, mollitiem laxita-
 temque partium firmat, internam lubricitatem
 nonnihil corrigit; pulsum ad artus evocat,
 calorem externarum partium auget, interna-
 rum & imprimis earum, quæ nutritioni in-
 serviunt, vigorem & activitatem fovet: est me-
 dicamentum profectò omni ætati & complex-
 ioni satis tutum.

Curatio.

Art. 1356. Cathartica appropriata præcipuè ex *rhaborbaro* debitis intervallis repetita in hoc morbo profunt; *fonticuli* & *vesicatoria* sunt utilia; enema sequens est valdè proficuum, *R. Fim. equi non castrati. ʒiʒ. sem anis. fœnicul. malv. contus. ana ʒiʒ. flor. cham. p. j. coq. in q. f. ser. lact. incolatur. ʒiv. solv. syr. violar. ʒx. sacchar. rub. ol. ros. ana ʒʒ. m. f.*

De frictione.

enema. De *Frictione* hoc observandum est, abstinendum esse à frictione, quâ parte ossa prominent, & liberaliùs fricandum esse partibus eorum cavis; non continuandam esse hanc actionem ultra levem ruborem in partibus excitatum. “ Quantum valet *frictio* in hoc morbo, ut etiam de viribus *tussilaginis* speciatim in hoc affectu & atrophîa curandis: vide *Fuller. medicinam gymnastic. p. 96.*

MAYOWII Sententia.

Methodus
medendi.

Art. 1557. Quandoquidem Rachitidis causa in obstructione spinalis medullæ nervorumque inde oriundorum imbecillitate consistit, præcipuæ indicationes curatoriaæ sunt, ut *nervi roborentur, & obstructions tollantur*; in hunc finem venæ-sectio, vel sanguinis detractio per hirudinum suctionem, medicamenta cathartica, item digestiva, diuretica, diaphoretica & specifica in usum vocentur. Enemata laxantia injici possunt, nonnunquam corroborantia ex *decoct. fimi equin. flor. rorismarin. &c. Enem. terebinth. cum expressione milleped. viv. &c.* Catharsis institui potest cum *rhaborbaro* item cum *calomel.* Fonticuli insuper opem egregiam præstant, præcipuè, si inter primam & secundam colli vertebra excidentur. Præter specifica vegetabilia laudatur *ens veneris*, inventum nobilis *Boylei*, ut & *salia volatilia, elixir propria-*

proprietas, balsamum sulphuris, nonnunquam etiam chalybis usus convenit, utpote qui virtute insigniter aperiente donatur, idemque non tantum concoctionem juvat, sed etiam viscerum tonum firmat roboratque: verum illius usus non sine cautione instituendus est; etenim in tussi, pleuritide, infarctu pulmonum, febre hecticâ morbisque id genus aliis à chalybis usu omninò abstinendum est. Ad abdominis intumescenciam sequens fomentatio multum confert, nempe ægro in vase satis amplo collocato *bordeum fermentatum*, quod in aquâ coctâ aliquamdiu infusum est (ut in cerevisiâ conficiendâ fieri assolet) eidem circumcirca tepidè apponatur, maneatque æger eodem penè opertus ad sudoris provocationem.

Art. 1558. “ Succus è limacibus cum testis ^{*Alia remedia.*}
 “ parum contusis exstillans, vulgò, sed perperam, *oleum limacum* vocatus, in hoc affectu
 “ pro usu interno & externo valdè celebratur,
 “ præcipuè in *infantibus hecticis & phthisicis.*
 “ Virtutes & usus remediorum sequentium
 “ lector ipse expendat; *Flores salis armoniac.*
 “ *martiati Batean. Cerevisia ad Rachitidem, aq.*
 “ *limacum pectoralis, emplastr. spinale, linimentum*
 “ *spinale, omnium Fulleri.* Consulatur etiam
 “ *Sydenhamus de Rachitide Epist. p. 148.*

Aphthæ.

SYLVII Sententia.

Art. 1559. Aphthæ sunt ulcuscula [satis *Aphthæ.* nota] totam oris superficiem occupantia, neque parcut œsophago, ipsive ventriculo, quantum conjecturâ assequi possumus; ut plurimum albicantes sunt, subinde flavescentes, quandoque nigricantes, quæ postremæ sunt periculosiores.

losiores. “ Aphthæ (inquit *Dolæus*) quæ vul-
 “ gò, sed perperam, *ulcuscula* judicantur, sunt
 “ reverà *escharæ* quædam sed leviusculæ, quæ
 “ in summitate pustularum quarundam in ore,
 “ &c. oriuntur.

Causa & cu-
 ratio.

Art. 1560. Aphthæ nobis videntur ortum
 habere ab acidis humoribus halitibusve ad os
 delatis; quocirca curatio consistit in acido-
 rum humorum halituumque *correctione* ac *emen-*
datione, & in partium affectarum ab aphthis
liberatione, *mundatione*, ac *consolidatione*; *testacea*
 & *pulveres absorbentes* primariò indicantur, &
 postea lenitè expurgandi sunt humores *syrupo*
de cichor. cum rhubarb. “ *Mucilago sem. cydon.*
 “ (inquit *Ettmullerus*) cum succo *sempervivi*
 “ *majoris* subactus linimentum præbet non in-
 “ conveniens pro illinendis aphthis; præ cæ-
 “ teris verò *succus raparum* super ignem vase
 “ recto sine aquâ assatarum expressus sine sac-
 “ charo est optimus; egregium est *album græ-*
 “ *cum* & *spiritus sulphuris cum melle rosaceo.*
 “ In puerulis aphthis laborantibus (inquit *Bo-*
 “ *netus*) nihil est quod tam præsentaneam af-
 “ fert opem, quàm *oleum raparum* cum pau-
 “ co saccharo. Sequens valdè commendatur
 “ à *D. Boyle*, & profectò votis interdum re-
 “ spondet; R. *Succi semperviv. maj. mellis opt.*
 “ *ana p. æ. coq. paulisper ad clarificand. de-*
 “ *inde add. alum. rup. q. f. ad saporem me-*
 “ *diocritè austerum M. cum plumâ illinen-*
 “ *tur os & guttur singulis horis vel sæpiùs.*
 “ Author hoc remedium tanquam specificum
 “ venditat. *Decoctum corticis interioris ulmi*
 “ *cum paulo mellis rosacei* est reverà optimum
 “ aphthis curandis gargarisma. Non debemus
 “ in hoc affectu (inquit *Dolæus*) proclives esse
 “ ad purgandum; quia facilè diarrhœa seque-
 “ retur,

“ retur, quæ pessima est. Sed de aphthis
 “ plura alibi (1136.)

Morbi Cutanei.

Art. 1561. “ Crusta lactea, scabies (1178.) *Scabies, &c.*
 “ Tinea (995.) &c. sunt affectus, quibus in-
 “ fantes sæpiùs tentantur. Eruptionibus sca-
 “ biosis frequentèr infestari solent in variis
 “ corporis partibus, præsertim facies eorum
 “ sicca ac foedissimâ scabie incrustari solent.
 “ Hildanus monet hos affectus non temerè cu-
 “ randos esse, sed potiùs naturæ aliquamdiu
 “ relinquendos, nisi periclitantur partes mus-
 “ culosæ & nervosæ subjacentes. Usurpare
 “ licet lenitèr purgantia & alterantia, antimo-
 “ nium diaphoreticum, æthiops minerale, &c. sunt
 “ proficua.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1562. Pro his affectibus internè con- *Curatio.*
 veniunt medicamenta ex fumariâ, tinctura coral.
Rob. Sambuci, diaphoretica, viperina, cinnabaris
antimonii, mercurius dulcis. Crusta est humida
 & manans, vel crassa & sicca; in priori casu
 inspergenda est cum lapide calaminari præpa-
 rato, tutiâ, ceruss. flor. sulph. campborâ, &c. In
 posteriori uti licet oleo amygd. dulc. cum guttis
 aliquot ol. tartar. per deliquium, vel bals. sulph.
 lixiv. vulgar. &c. est in usurpandis remediis
 ex nicotianâ; mercurius dulcis est tutior quàm
 reliqua mercurialia; sequens est unguentum non
 inelegans contra tineam, R. Litharg. ceruss. ana
 ʒij. flor. sulph. mercur. viv. ana ʒj. ol. ros. q.
 f. Instituatur cura tineæ decrescente lunâ. De
 his affectibus alibi (1178.) plura.

Head-mould-shot and Horse-shoe-head.

Art. 1563. “ In catalogo nostro Londi-
 “ nensi septimanatim morientium duo infig-
 “ nia morborum nomina sive titulos inveni-
 “ mus, viz. **Head-mould-shot & Horse-shoe-**
 “ **head**, quos medici scriptores neutiquam,
 “ quod scio, tractarunt; plures tamen infan-
 “ tes his affectibus obeunt, ut ex prædicto
 “ calculo constat.

Art. 1564. “ **Head-mould-shot** est affectus
 “ infantulis jugiter connatus, in quo ossium
 “ cranii margines ad futuras, maximè coro-
 “ nalem, alii super alios obvolvuntur, undè
 “ meningium fibræ tenduntur & distrahuntur,
 “ nec non cerebrum ipsum comprimitur, &
 “ infantes convulsionibus non rarò corripi-
 “ untur.

Art. 1565. “ **Horse-shoe head** est affectus
 “ in quo cranii futuræ sunt nimis patentes,
 “ & spatia dehiscentia inter ossium margines
 “ intercedunt, quæ hiulca quandoque non ni-
 “ si annis aliquot suppleantur. Signum est fre-
 “ quenter *imbecillitatis ac brevis vitæ*. Nutri-
 “ ces loca affecta *spiritu vini* vel *spiritu sac-*
 “ *chari* perfricare solent, cui nonnullæ addunt
 “ *albumen ovi* & *ol. palmæ*.

*Lues Venerea.***HARRISII Sententia.**

*Infantes quo-
 modo curan-
 tur.*

Art. 1566. Infantes à nutricibus lactanti-
 bus infecti, quanquam maculis pustulis ulceri-
 busque scatent, quanquam & nocturnis illis
 doloribus erunt excruciiati, facillimè omnium
 restituuntur. *Farina sarsaparillæ* ferè insipida,
 saltem

saltem nullo gustu ingrato, panatellis aut pul-
tulis suis, ut par est commista, addito e-
tiam ventriculi gratiâ *santali citrini* polline,
cathartici debitis intercalatis, tenerrimæ ætati,
ut lætè nonnunquam observavi, salutem per-
fectam reddidit.

Phthiriasis.

ETTMULLERI Sententia.

Art. 1567. Phthiriasis est morbus pedicu-
laris, cui plerumque obnoxii sunt pueri. Ab-
luatur caput cum *lixivio*, in quo coctum fuit
sem. staphis. agr. & inungatur cum linimento
sequente, R. *Ol. spic.* ʒij. *amygd. dulc.* ʒß. *un-*
guent. nicotian. ʒvj. misce; pediculi omnes in-
teribunt spatio unius noctis.

Morbi pedi-
cularis cum
ratio.

Art. 1568. “ Pulvis baccharum *Cocculi In-*
“ *dici* capiti inspersus certò certius pediculos
“ interimit. *Condrochius* (qui peculiarem de
“ iis tractatum scripsit) millies expertum in
“ puerulis tradit hunc pulverem etiam in ex-
“ iguâ quantitate cum adipe suillâ vel pomo
“ cocto & similibus permixtum, & capiti ap-
“ positum egregiè pediculos interficere, & fe-
“ liciùs, quam *staphidem agriam* tutiùsque quam
“ *hydrargyrum*.

Cocculus In-
dici.

Art. 1569. “ In adultis, pro *pediculis can-*
“ *crofis* inguina incolentibus necandis *sapo ni-*
“ *gra* inuncta est remedium infallibile, neque
“ opus est ut aliud quodcunque exquiramus.
“ D. *Turner lac. sublimat.* proponit; sed est
“ medicamentum non adeo tutum genitalibus
“ usurpandum.

Pediculi in-
guinales.

Art. 1570. “ Est animalculum quoddam *The Bugs.*
“ foedissimum ac maximè invisum, cujus ne-
“ mo *Græcorum* vel *Romanorum* authorum,
G g g g quod

“ quod scio, meminit, nomine vernaculo
“ a *Bugg*, civibus Londinensibus doloroso &
“ venenoso morfu satis superque notum, *Ri-*
“ *cino*, infecto livido cruoris pleno, qui cani-
“ bus, ovibus, & bobus valdè infestus est,
“ non multum dissimile est. Nescio an su-
“ pradietus *Pulvis cocculi Indici* (*Art.* 1568.)
“ circa spondas & stragulas conspersus hoc
“ animalculum maximè detestandum interi-
“ meret, necne. D. *Shaw* asseruit, quod, si
“ locus demorsus statim cum alumine rupeo
“ salivâ soluto fricetur, virus illicò suspende-
“ tur, & dolor evanescet.

CAP. XVI.

*Sive Fasciculus Morborum decimus
sextus.*

Tractatus de Venenis

Ex pluribus, iisque optimis, scriptoribus,
more nostro collatio, non sine propriis
aliquot symbolis, quibusdam in locis in-
terjectis, concinnatus.

Art. 1571.

Itam hominum, quibus *Proamium.*
venenum aliquod illa-
tum sit, in ancipiti esse
& in angustiis versari ex-
perientia nimis frequen-
ti satis compertum est, venenatorumque symp-
tomata nullam pati *cunctationem*, sed medelam
citam ac promptissimam exposcere. Ideoque
nè opusculum hocce manuale in tantâ rerum
præcipatione ac difficultate *subsidio tam neces-*
sario planè destituatur, schedulam hanc de
venenis, tanquam quid desideratum, adjeci.

G g g g 2

Art.

Venenum
quid.

Art. 1572. Utrum quidpiam in se & absolute venenum sit, multum ambigitur: è contrà omnia venena esse nec sine veneno quicquam existere asserere non dubitavit *Paracelsus*; dosis sola (inquit ille) facit, ut venenum sit, vel non: cibus enim vel potus quilibet quantitate majori æquâ assumptus, attestante eventu, sæpius venenum fit, vel, quod ad idem redit, mortem violentam affert. Sed quum de *venenis* loquamur, intelligenda sunt illa, quæ in minutissimâ ut plurimum sui quantitate corporibus nostris insignitèr lædunt, eo nomine vocari.

Veneni definitio.

Art. 1573. Venenum in genere definiri potest, id, quod intus assumptum vel extrinsecus admissum qualitate quâdam vel agendi ratione corporibus nostris vehementèr nocere aptum est: non enim est de veneni essentiâ, ut hominem semper interimat; sed satis est, si illum arcanâ quâdam facultate vehementèr lædat; posterioris generis sunt omnia illa, quæ *insaniam, stoliditatem vel fatuitatem* inducunt homines non penitus interficientia.

Venena quomodo perimunt.

Art. 1574. Non est hujus instituti inani speculationi tempus impendere de variis venenorum modis agendi, aut litem movere, utrum venena perimunt *nimio calore vel frigore, vasorum erosione, vel humorum putrefactione, lancinante nervorum irritatione, vel vehementi spirituum animalium in furorem agitatione, &c.* est enim maxima varietas. Interim tamen operæ pretium erit id adnotare, quod scribit *Sylvius*; quamvis (inquit ille) acrimonia omnis sensum caloris producere videatur in partibus sensibilibus; reperiuntur tamen in nostris corporibus duo acria effervescentiam diversam producentia, tum calidam tum calore destitutam,

non

non tantum sensui manifestam, & ideo ab invicem distinctam, sed diversis remediis cedentem. Si quis venenorum effecta & symptomata, quæ in homine solent excitare attentâ mente consideraverit, agnoscet illa omnia ortum suum ac efficaciam debere alterutri vel utrique acri, cujus acrimonia vel patet vel latet; quoties patet veneni acrimonia prompta est ipsius actio humorumque corruptio sentiturque confestim ejus noxa; quoties latet, lenta & tarda est ejusdem actio, humorumque corruptio, nec nisi paulatim observatur ejus noxa.

Art. 1575. Quandoquidem duobus modis corpora nostra venenis afficiuntur, nimirum *Venenorum duo genera.*
ore sumptis vel extra in corpus immixtis, de utrisque seorsim agendum est, & primò de venenis ore sumptis.

Art. 1576. Signa veneno intus assumpto *Signa veneni sumpti.*
 supervenientia sunt quæ sequuntur ructus foetidi & mali saporis, mox pulsus & cordis motus insignis mutatio, virium lapsus, cordis angustia, palpitatio, lipothymia, syncope, interdum vertigo, visus obfuscatio, tremores, convulsiones, singultus, stupor, mordicatio & dolores, & quandoque erosiones ventriculi & intestinorum, sitis, urinæ suppressio, vomitus materiæ pravæ, interdum & alvi profluvium, extremarum refrigeratio, sudores frigidi, linguæ intumescencia, labia tumefacta & nigricantia, ventriculi & hypocondriorum intumefactio atque extensio, interdum totum corpus intumescit & inflatur maculis passim in corpore erumpentibus, & postremò mors ipsa. Verum non omnia hæc symptomata in omnibus accidunt.

Art. 1577. Magna est venenorum differentia alia aliis sunt magis perniciofa, alia citiùs *Prognosis.*
 alia tardiùs pro ratione quantitatis, qualitatis
 &

& reliquis eorum circumstantiis hominem eneant. Prognosis potissimum à copiâ & vehementiâ symptomatum petenda est, si idonea medicamenta statim adhibita fuerint, & ex eorum usu melius æger habeat, de vitâ non est desperandum. In convalescentibus verò sæpius accidit, quod à veneno maligna diathesis corpori imprimatur, quæ pertinaciter hæret, & longo post tempore sese exerit, & diuturnos ac periculosos morbos parit. Opinio ista vulgaris ficta est ac falsa, quæ *Indos ab iisque Italos ita artem veneficam statuit calluisse, ut in statum diem aut tempus prædeterminatum, sive fuerit septimana, sive mensis, sive annus, venenatos omnes certò conficere possint*: natura enim quibuscumque venenis huic aut altero æque totis viribus se opponit, & lethale virus reprimat aut frustratur.

Curatio.

Art. 1578. Quoad curationem venenorum in genere indicationes communes sunt tantum duæ, nempe ut venenum per viam per quam in corpus ingressum est, (si possibile) revocetur & expellatur, & deinde ut idoneis alexipharmacis expugnetur. Ex naturâ & ratione alexipharmacorum & bezoardicorum, quæ magnâ ex parte cardiaca audiunt, proclives sumus conjecturam facere illa non proprie in venenum ipsum agere, sed saltem corpus roborare, ut ad venenum expellendum sufficiat, atque ita saltem per accidens in venenatis prodesse. Ex prædictis luculenter patet, quod danda sit opera, ut venena ore sumpta quamprimum è corpore evacuentur: atque ut id commodissimè fiat per vomitum, vomitoria autem non debent esse fortiora acria aut corrodentia sed leniora, & parata ex iis, quæ lentorem obtinent, & naturam mucilaginosam vel oleosam habent, quæ
I
veneni

veneni acrimoniam aliquo modo obtundere possunt. In his casibus festinandum est nullaque interposita morâ quæ ad manum sunt exhibenda. In hoc negotio, quod cunctationem non patitur, aqua tepida cum multo oleo permixta reliquis omnibus quocunque viribus fere æquipollet; deficiente oleo butyrum ejus vices supplere potest; valent etiam juscula mucilaginosâ & pinguiâ, &c. Non autem satis est semel vomitum provocare, sed tamdiu is continuandus est, donec nulla amplius veneni in ventriculo indicia ex sapore, odore, nausæâ, dolore, & morfu deprehendantur. Si venenum à ventriculo ad intestina descenderit, quod sæpius accidit, iteratâ clysterum injectione illuenda est alvus, & è veneno emundanda; purgantia quoque lenia propinanda sunt, ut intestina superiora liberentur, conveniunt *cassia, manna, rhabbarbarum* & similia; utiles sunt *emulsionēs ex amygd. dulc. sem. melon. cydon. gum arab. &c. cum syr. de althæâ.* Tandem si quæ reliquæ veneni in corpore supersint, à corde & visceribus avertendæ sunt & ad ambitum corporis pellendæ, & per sudores evacuandæ, quod alexipharmaca itidem præstant, & omninò utile & necessarium est ab alexipharmacorum usu non statim desistere, sed ea aliquamdiu continuare, donec maligna dispositio corpore impressa expugnata sit. *Tberiaca Andromachi* contra omnia venena cujuscunque generis præ reliquis quocunque remediis optimam esse *antidotum* jure merito communi suffragio censetur; sed majori solitâ dosi ad drachmas duas vel tres exhibenda est (inquit D. Harris in *Pharmacolog. Antiempir.* p. 285.) ab hac verò regulâ interdum declinandum est; *nam de opio cauto opus est,* quando cum venenis narcoticis rem habeamus.

Interim

Interim instituendus est conveniens victus; *lac in cibo & potu* à quamplurimis authoribus valde commendatur; reliqui cibi sint *pingues & unctuosi*; utilia sunt *juscula gelatinosa & pedibus vitulinis, rasuris eboris, C. C. &c.*

Venenorum
diviso.

Art. 1579. Venenorum in specie divisio maximè naturalis à differentiâ corporum, quibus insunt, petenda est; existunt enim venena *vegetabilia, mineralia, & animalia*: ex his sufficiet eminentiora quædam tractare, unde ex istis exemplaribus ante oculos positis praxis de reliquis facili negotio derivari potest.

Venena vegetabilia.

Cicuta &
Aconitum.

Art. 1580. Ex plantarum classe *cicuta & aconitum* primas obtinent, utpote apud antiquos scriptores frequentissimè memoratæ. Cicutam plantam esse venenatam foliis, radicibus, & succo expresso, pluribus exemplis passim apud authores probari potest. Folia interdum errore pernicioso loco chærefolij & petroselinij colliguntur, & inter acetaria devorantur; radices pro pastinacis incautè comesæ quosdam interemerunt; succum esse exitialem ex *Atheniensium* consuetudine satis constat, qui mortis sententiâ damnatis propinabant; ex hoc lethali pharmaco occubuisse dicitur *Socrates ille philosophorum sapientissimus*; verum enim verò quodnam fuisset istud *venenum Atticum*, an merus cicutæ succus, vel ex hoc & aliis pharmacis compositum haud satis constat, quin in dubium vocari possit; sed hic non est disputandi locus.

Cicuta calida
& acris.

Art. 1581. Rationibus & experimentis deprehenditur cicutam esse calidam & acrem (quod contra universæ antiquitatis suffragium doctissimus *Weberus* indubitatè comprobavit) suisque aculeis membranam nerveam potissimum ventri-

ventriculi ferire ac fibræ ejus ad violentam constrictionem irritare, unde tum ob vellicationis vehementiam, tum ob constrictionis atrocitatem maximè circa orificia ventriculi, ubi nervi insigniores disseminantur, præsidem systematis nervosi in furorem agit, undè convulsiones, &c. & cerebrum & cor in consensum rapiuntur.

Art. 1582. Affectus cicutæ intus sumptæ sunt præcordiorum & ventriculi dolor cum sensu punctiōis & ardoris ibidem, quasi temulentia aliqualis, vertigo, epilepsia cum sensuum abolitione, & mirâ capitis artuum & totius corporis succussione & torsione, spasmi universales, effluxus sanguinis ex auribus, tumor pugnæ virilis magnitudine circa scrobiculum cordis, singultus, inanes vomendi conatus, faciei & abdominis intumescencia, fluxus spumæ viridis ex ore post mortem.

Effectus cicutæ intus sumptæ.

Art. 1583. Indicationes itaque curativæ erunt cicutam quantocius ex ventriculo educendam esse, ejusque acrimoniam infringendam, spiritus vitales consumptos à vehementiâ symptomatum instaurandos, aut ob motum sanguinis varium vel interceptum oppressos excitandos, labem ventriculo vel intestinis impressam, siue inflammatio siue denudatio membranæ nerveæ, siue exulceratio sit, emendandam, & vires laudabili victûs ratione restituendas & conservandas. Cicuta brevior, tutior & certior viâ exturbabitur è ventriculo vomitu tempestivè concitato, neque necessum est, ut vomitoriis fortioribus utamur, ut ventriculum vehementer irritent & stimulent, cum jam aliàs ad constrictionem à cicutâ plectus sit; sufficiunt aquæ & olei tepidi largi & iterati haustus. Ad vomitum quoque in hoc casu ciendum valent juscula pin-

Curatio.

H h h h

guia,

303
 guida, decoctum bordei cum oleo simplici, aqua tepida
 cum butyro, lac cum oleo & butyro, sincerum aut
 aqua dilutum, cerevisia cum oleo & butyro; oleum
 lini vel nucis per se nauseabunda sunt, ideoque
 commodiora ad vomitum facilitandum aqua
 tepida, lacti, decocto bordei, cerevisiae, aut jusculis
 cujuscunque generis permista, quae unâ operâ ci-
 cutae acrimoniam demulcent & obtundunt.
 Pergendum est in hoc opere, donec omnes cicuta
 è ventriculo pulsa sit. Si verò ventriculus his
 in expellendo adjutus voto non respondeat, &
 vomitus tardetur, ad fortiora vomitoria recur-
 rendum est, ad oxymel scilliticum, sal vitrioli, de-
 coctum cort. virid. jugland. decoctum fol. nicotianæ,
 &c. Dum hæc tentantur pinguiâ enemata in-
 jiciantur & ano suppositoria intrudantur ex melle
 & sale coctis hier. picr. sapone sal. gem. vel alumine,
 &c. Clysteres enim & suppositoria motum
 peristalticum intestinorum sursum vergentem
 deorsum proliciunt. Vix licitum est catharti-
 cum propinare nisi lenissimum. Eductâ ita è
 ventriculo & intestinis cicuta omni vel maximâ
 parte, tum demum ad vinum generosum & alexi-
 pharmaca deveniendum est. Antidoti magnæ,
 Theriaca, Mithridatium, electuarium Orvietanum,
 &c. profunt quatenus dissolvunt sanguinem &
 lympham alicubi stagnantes. Huc pertinent
 etiam aqua cordiales diætæ, confectioes de byacinth.
 alkermes, lapis bezoardicus, item tinctura bezoar-
 dica, salia volatilia, mixtura simplex Paracelsi.
 Cum suspicio sit tunicas ventriculi aut intesti-
 norum erosas esse aut ulcerosas, haud consultum
 est cibos aromatibus condire multò minus aceto,
 neque vino nimium indulgere; magis prodest
 decoctum bordei cum passulis, sem. anisi aut decoctum
 rad. chin. saffr. &c.

Art. 1584. Probabile est (inquit clarissimus *Cicuta anan-*
D. Mead) *cicutam* antiquorum, de quâ *Wepbe-*
rus tractatum edidit fuisse nostram *œnanthem*
cicutæ facie succo viroso, quæ *cicutâ* vulgari mul-
 tò exitiosior est. *Raius* verò noster, rei herba-
 riæ peritissimus, *cicutam majorem vulgarem vene-*
num fuisse Atheniense asserit, & *cicutam aquaticam*,
 de quâ *Wepberus* integrum librum conscripsit,
 fuisse *cicutariam palustrem*. vid. *Hist. Plant.* Vol. I.
 p. 451, 452. *Oenanthem autem cicutæ facie esse*
plantam ab ambobus diversam vid. eandem p. 441.
 Doctissimus verò laudatus author forsan con-
 jecturam suam sustinere potest, & per me licet,
 sustineat; non est mihi litigandi otium, nec
 animus. Interim agnoscendum est has plantas
 cognatas esse, nec viribus aut facie valde dissi-
 miles.

Art. 1585. *œnanthem aquaticam cicutæ* *Oenanthæ*
facie apud Raium loco citato ad hunc modum
 descriptam invenimus; “ *Paludapio* foliis non
 “ absimilis est *rutæ pratensis* similior (nostrâ
 “ sententiâ *apio* aut *petroselino* similior quam
 “ *Tbaliastro*) multo pullulatu virore tetro colore
 “ & facie *cicutæ*. Caules bicubitales spargit
 “ è radice in pares *asphodeli* albi bulbos multi
 “ partita & quasi brachiata nullius fibræ vin-
 “ culo aut interventu continuos teneros gustu
 “ acres & ingratos, succo lacteo primum de-
 “ inde flavescente viroso & exulcerante præg-
 “ nantes. In rivulis non in septentrionalibus
 “ duntaxat, sed & meridionalibus *Angliæ*
 “ provinciis copiosè provenit.” An radices
 hujus plantæ sint venenatæ & malignæ vel fa-
 lubres *Raius* dubitat, & rem in medio relinquit
 ulteriori examini subjiciendam. Sed de earun-
 dem malignitate sequens historia omnem tollit
 dubitandi ansam.

*Historia
anantbes
comesa.*

Art. 1586. Ad tertium lapidem ab oppido ubi jam pluribus annis commoratus sum medicinam faciens, septem circiter abhinc annos, à quatuor pueris comesæ fuerunt *radices anantbes*, quod in hunc modum eveniebat; hi pueri horâ undecimâ ante meridianâ è *scholâ alphabeticâ* egressi, per prata palantes, ad ripam rivuli has radices reperiiebant, & cum candelabri fragmento, quod ad manum fuit, effodiebant; opere egregiè delectabantur, & plures jam nacti aiebant alii aliis, hæ sunt *radices dauci teneræ* **young Carrots**, statim mutuis incitamentis, non famis, sed petulantis luxuriæ causâ, illas avidè devorabant. Quid fit? domum abeunt, ægrotare incipiunt, quod factum fuit, celabant. Hi liberi fuerunt tres filij & una filia ex ijsdem parentibus orti, patre verò tunc temporis solo superstite; eorum natu minimus quartum annum nondum compleverat, & maximus nonum non attigerat; filius medius quintum, & puella sextum aut septimum agebat annum. Vagiebant, ejulabant; pater natorum aspectu conterritus, quid mali sit, nesciebat. Porro obmutescabant, vertigine corripiebantur, proni in terram cadebant, superveniebant spasmi horrendi cum totâ sensuum abolitione, vomebant omnes, puella supra ac infra violenter purgata est, subinde verò in lucidis intercapedinibus edebant & bibebant. Pater lacrymans miserabili & subitanæ natorum omnium *metamorphosi* vehementer perculsus varia in animo volvebat; secundum vulgi opinionem *incantamentis vel malis artibus* admiranda hæc symptomata inducta fuisse credebatur. In lucidis intervallis rogabat, nunquid comedissent? rem nondum agnoscunt; deinde in oculis factò scrutinio inventa sunt frustula quædam

dam *cujusdam radice*, hoc detecto, qui loqui potuerunt, veritatem fatentur omnes de *istâ radice* esitasse, unde statim de veneno suscepto orta est suspicio: & extemplò nuncius cum radice ad me defertur; fortè fortunâ *radicem facie agnovi*; ipse autem tunc temporis aliàs occupatus *pharmacopolam* consilio & subsidiis idoneis instructum mox demisi, qui misellos invenit veneno ferè confectos; nunc omnes, nunc hunc, nunc alium paroxysmis epilepticis cum gravissimis spasmodis & spumâ oris laborantes. Jussu meo multum oleum cum aquæ tepidæ crebris haustibus largâ manu propinavit. Exantlato ita ventriculo, medicamentum, quod mihi maximè arridebat, fuit *tinctura bezoartica*, quâ fretus alia ascisci fore supervacuum credidi, nisi quod iis modico vino in languoribus indulsi. Dosis tincturæ maximo natu fuit coch. iss. & parvulis diminutâ quantitate pro ratione ætatum 6tâ vel 8vâ quâque horâ cum haustulo cerevisiæ; interim brodiis & lacticineis nutriebantur. Post 24 horas duo ex iis pristinæ sanitati restituti sunt, multò tamen debilitati; reliqui duo tardius convalescebant, nec ante quintam vel sextam diem excussa est veneni labe; iis *clysteres* sæpius injici curavi, & fortasse alia nonnulla remedia exhibui, quorum jam mihi excidit memoria: evasere omnes, sed non sine maximâ difficultate; & jam, dum hæc scribo vivi sunt.

Art. 1587. Idem paterfamilias, vir fidei integerrimæ, mihi narravit se biennio post habuisse *porcum*, qui è propugnaculis prorepens vagus per agros aberravit, & in idem pratum incidit, ubi more istorum animalium ruspan-
tem credibile est has radices gustasse & devorasse: nam post paucas horas vehementer ægro-
tabat;

*Porcus ex
esu ananthes
interfectus,*

tabat; accersiebatur *veterinarius* quidam è vicino, qui manus auxiliares porrexit, sed frustra; nam animal moriebatur convulsus spumosa ex ore salivâ effluente.

Corona imperialis, esula euphorbium, helleborus.

Art. 1588. Radix bulbosa *coronæ imperialis* intus sumpta affectus fere eosdem habet ac *cicuta* attestante *Jobanne Rhodio apud Wepherum*; ideoque eandem exigit medendi methodum. *Esula* sive *tithymali* quoque ferè omnes sunt acres & maligni, intro assumpti violenter admodum purgant, ventriculum & intestina excoriant, adurendi vim obtinent, & *cicutæ* viribus perniciosius propemodum æquipollent. De *Euphorbio* & *Helleboro* idem dicendum est, si in nimia quantitate exhibeantur, & etiam quibusdam aliis pharmacis emeticis & catharticis usu vulgari nimis frequenter adhibitis.

Aconitum sive napellus.

Art. 1589. Quod *aconitum* sive *napellus* à totâ substantiâ suâ summum sit venenum & perniciosum in necandis hominibus & quadrupedibus ut vix etiam approbatissimis *antidotis* succurri possit, nisi confestim applicentur præsidia ex sententiâ medicorum ferè omnium notum est. *Napellus* in jugis montium *Alpinorum* nutritus vires admodum noxias obtinet, adeo ut inter venena vegetabilia jure merito princeps censetur, delatus vero in hortos in locis humidioribus malignitatem magnâ ex parte deponit.

Effectus intus sumpti.

Art. 1590. Symptomata ab assumpto *Napello* sunt quæ sequuntur intumescencia labiorum, linguæ, & totius faciëi, oculorum prominentia, pectoris gravitas, compressiones cordis, tremor partium, vertigines, syncopes, horror, mania, & lethargus, quæ omnia accidunt, & si intoxicatus evaserit, febre hæcticâ tamen miser corrumpitur.

Art.

Art. 1591. De remediis adversus pernicio- *Curatio.*
 fum hoc venenum (veneno ipso prius vomiti-
 one reddito & reliquis de curando veneno in
 genere (1578.) rectè observatis) commendatur
radix contrayerv. à ʒj. ad ʒj. cum Theriaca vel Mi-
thridatio exhibita. Sunt qui succum *Raphani*
 intus sumptum tanquam certissimum remedium
 decantant: plurimum prodesse aliqui volunt
lapidem bezoar. oriental. ex Matthioli experimento
in duobus reis comprobato, lib. iv. cap. 73. in *Dios-*
corid.

Art. 1592. *Cocculæ* officinarum sive *baccæ* *Coccula of-*
ficinarum.
cocci Indici inter venena merito numerantur:
 in bestiis etenim (ex experimentis *Wepberi* con-
 stat) symptomata invasionis ordine & sævitiâ
 non disparia iis quæ *cicuta aquatica* in hominibus
 efficit; certum est iis inesse vim deleteriam im-
 pensè irritantem *belleboro albo* similem. Quam-
 obrem qualis sit medendi methodus ab hoc
 veneno assumpto supra in sectione de *cicutâ*
 (1583.) percipienda sit.

Art. 1593. *Taxus* arbor foliis, succo, & *Taxus.*
 baccis, hominibus & jumentis lethalis est. Hoc
 veneno infecti frigus in toto corpore percipiunt,
 strangulationis metum incurrunt, & alvi pro-
 fluvium dysentericum patiuntur, & plerumque
 repentinâ morte moriuntur. Facta per vom-
 itum necessariâ evacuatione propinandum est
 vinum generosum in quo infusa sunt *folia absyn-*
thii, flores rorismarini, rad. zedoariæ, serpent.
virgin. sem. cardamom. cum aliis aromatibus. Ad
 febrem & alvi profluvium conducunt *terra sigil-*
lata, bolus Armenus, lapis bezoar. coral. rub. rad.
tormentill. &c.

Art. 1594. *Opium*, quod vi suâ polychres- *Opium.*
 tâ, nunquam satis laudatâ, quâ & somni nobis
 dulcedinem conciliat, & doloris suave lenimen
 præstat,

præstat, & quævis in republicâ nostrâ microcosmicâ turbata pacatiora reddit, in dosi plus justo exhibitum venenum evadere nemini non notum est, in quantum verissimum est, quod etiam si illius facies una sit *Angelica*, altera tamen sit *Diabolica*: quamobrem prudentia summa & maxima cautela in opiatis exhibendis omninò requiruntur; eorum usus promiscuus & profusus *cane pejus* & *angue* vitandus est *Narctica* enim, quæ stuporem sensui inferunt, non temerè in usum ducenda sunt, nec nisi in vehementissimis doloribus, ubi vires dolorum acerbitate concidunt, ut cessantibus doloribus vires recolligant. Adulatoris est medici, aut auram popularem captantis ea ob levissimam aliquam causam nimis frequenter & manu supra modum liberali propinare. Sed hoc obiter dictum sit; de opio veneno dicturus sum.

Effectus opij
in nimia
quantitate,

Art. 1595. Effectus opii in nimia quantitate sumpti sunt, qui sequuntur ardor ventriculi, ponderis sensus ibidem, alacritas aliqualis in initio cum risu *Sardonico*, partium omnium relaxatio ac debilitas, mentis alienatio, memoriæ lapsus, oculorum obfuscatio ex tunicarum relaxatione variis coloribus coram oculis apparentibus, ipsa cæcitas, linguæ balbuties, sopor, pulsus rarus, efflorescens faciei rubor, maxillæ inferioris laxitas, labiorum intumescencia, spirandi difficultas, furor & mania, salacitas, cutis pruritus vehemens, nausea, vertigo, affectiones comatosæ, apoplecticæ, vomitus, singultus, pulsus turbatus, spasmi, sudores frigidi, syncopes, & lipothimiæ, expiratio frigida, mors. Omnia hæc symptomata in omnibus vix occurrunt, sed quædam in his quædam in aliis pro diversitate constitutionum, pharmaci quantitatis, &c.

Art.

Art. 1596. Curatio in hoc primariò confis-
tit, ut (quod in omnibus venenis faciendum)
vomitus provocetur, at, si ad intestina jam pe-
netraverit venenum, clysteres acriores injician-
tur, ac demum dosis cremoris tartari propine-
tur. Et postea *opii antidoti* exhibeantur, inter
quas *salia lixivialia* aliis supereminet, ut & *sa-
po albus vel potius tartareus*, si comparari possit.
Commendatur haustus *vini veteris vel spiritus
vini* cum *vitello ovi* ad noxiam resinam, opii
partem perniciosissimam, ventriculo adhæren-
tem subigendam. Postremò ad medicamenta
acida deveniendum est; excitandus est æger
omni arte, & se labore aliquo exerceat; aeri
frigido se nudum exponat; immo in graviore
casu commendatur *immersio in aquâ frigidâ*.

Art. 1597. Hyoscyamus niger vulgaris est
planta soporifera & venenosa odore foetido fa-
cilè se prodens. Ex esu *radicis, foliorum, vel se-
minum* oriuntur symptomata sequentia, ariditas
faucium & linguæ, artuum stupefactio, spiri-
tuum languor, pruritus universalis, mentis alie-
natio, vociferatio, delirium, vertigo, visus de-
privatio aut abolitio, dyspnœa, suffocatio.
Quoad curam vid. opium. *Art. præcedenti.*

Art. 1598. Solanum lethale, *Bella Donna*,
est planta maligna & stupefaciens; illius baccæ
quandoque à pueris incautè comeduntur, quas
vocant *cerasa sylvestria*: symptomata ex his
comesis sunt sitis intensa, raucitas, cardialgia,
sopor gravis, cæcitas, mentis alienatio, deli-
rium, hypocondriorum tensio, convulsiones,
affectus apoplectici, mors.

Art. 1599. Eiusdem commatis *narcotici est*
Mandragora, ut etiam *coriandrum*, sicut à qui-
busdam affirmatur; sed de hoc haud satis con-
venit inter *Botanicos & Medicos*.

Non vomica.

Art. 1600. Nux vomica *narcotica est & virulenta*, eâ utuntur ad canes & feles interimendos: hæc animalia *nux vomica* devorata intra paucas horas convulsi moriuntur. Neque dubitandum est quin eisdem in homine haberet effectus. *Avibus* certè non minus perniciosam esse ex frequenti nostratum experienciâ constat, qui ejus pulvere carnibus insperfo corvos, cornices, aliasque aves noxias inescare & perdere solent. Vide opium quoad curam. (1596.)

Planta narcotica.

Art. 1601. Hæ plantæ *narcoticæ ultimò recitatæ* naturæ ferè ejusdem cum opio sunt quoad malignitatis speciem & operandi modum; ideoque non opus est hisce diutius immorari, sed brevitatis causâ remittendus est lector ad sectionem de opio. (*Art. 1595.*)

Fungi.

Art. 1602. Fungi sunt infimum & ignobilissimum vegetabilium genus, quorum & si aliqui simpliciter venenati sunt, & in cibum non veniunt, alii tamen à nimis delicatulis edules sunt: omnes facilè nocere possunt, ut non sine causâ *Seneca* fungos voluptuarium venenum nominaverit, & *Plinius* cibum *ancipitem* illos dixerit. *Athanasius Kircherus in lib. de peste* hæc habet; *Fungus, qualiscunque sit, semper malignus est, semper exitialium qualitatum apparatu instructus: & si non statim sentiatur, frequenter tamen comesus nescio quid successu temporis occultæ machinationis interiore viscerum administratione moliatur.* Apagete ergo perniciofa isthæc gulæ blandimenta. Quæ tanta voluptas, ancipitis cibi? An usque adeò vitæ tædet, ut eam tam vili offâ permutemus, mortemque semper in procinctu stantem *ultro sollicitemus*: ita vitam nostram, quam non accepimus, facimus brevem, nec inopes ejus sed prodigi fimus.

Art.

CAP. XVI. *Venena vegetabilia.*

611

Art. 1603. Fungi (præcipuè species venenatæ) comesi sensum suffocationis & strangulationis in faucibus inducunt, ventriculum inflant, singultum excitant, choleram morbum producunt, interdum epilepsiam, syncopen, sudorem frigidum, somnum profundum, &c. immò mortem ipsam, sicut ex plurimis historiis in authoribus fide dignis videre licet.

Effectus fungorum.

Ego ipse ex improvise imprudenti esu fungorum aliquando in diarrhæam mali moris incidi cum gravissimo Tenesmo, & perpetuo meiendi desiderio, quod Tenesmus vesicæ urinariæ appellari potest. Diarrhœam naturæ prius relinquendam esse causam ejusdem tunc temporis ignorans judicavi (nulla enim aderat nausea vel ventriculi gravamen) quàm die 3^{io}. malo persistente & crescente de esu fungorum animo revolventi cogitabam Quocirca dosin rhabarbari masticaui, ex quâ tamen nullum juvamen accepi. Die 4to. ingravescente morbo cum insigni virium jacturâ, nec non aliquali affectu vertiginoso, & ani excoriatione dolorificâ vesperi emeticum ex infuso radicis ippecacuan. propinavi, ex quo ter vel quater evomui, & deinde horâ decubitûs dosin Confectionis Fracastorij deglutivi, undè feliciter omninò liberatus sum.

Historia.

Art. 1604. Quoad curationem, fungi (si fieri possit) statim vomitu rejiciendi sunt, & reliqua de veneno in genere curando jam dicta probè observanda. Salia lixivialia ægros mirabiliter juvant, speciatim lixivium ex cineribus sarmentorum vitis. Contra nocumenta fungorum nil præstantius invenitur quam Theriaca Andromachi cum oxymelite simpl. vel scillitic. gallinarum finum duntaxat candidum decoctum mulso venena fungorum boletorumque astringit ex Plinio, Lister de Humoribus p. 392.

Curatio.

Venena Mineralia.

Venena mineralia.

Art. 1605. Postquam de venenis è plantis, sectionibus præcedentibus actum est, proximo loco eminentiora quædam venena in classe *mineralium tum naturalium tum arte factorum* percurrendum est; ac primò de arsenico.

Arsenicum.

Art. 1606. Arsenicum primi subsellij esse venenum lippis & tonforibus notum est; duplex est, nativum vel factitium; nativum iterum est duplex, nempe, *auripigmentum*, seu *arsenicum aureum, citrinum, & sandaracha*, seu *arsenicum rubrum*: factitium itidem duplex ex his per sublimationem conficitur, alterum ex auripigmento, & appellatur *arsenicum album crystallinum*, alterum ex sandarachâ, & vocatur simpliciter *arsenicum*. Intra corpus assumpta alterutra arsenici species eadem ferè gravissima symptomata infert; sandaracha tamen mitior est auripigmento, auripigmentum arsenico albo crystallino, quod omnium est perniciosissimum.

Effectus in eis sumpti.

Art. 1607. Arsenicum intra corpus admissum virulentiam suam primum exerit pungendo, vellicando, irritando, urendo, unde ventriculi ardor & dolor atrocissimus, intestinorum cruciatus vehementissimus, vomitus, sitis inextinguibilis, linguæ, faucium, & gulæ ariditas & asperitas, singultus; sequuntur anxietates gravissimæ, cordis palpitatio, lipothymia, extremorum frigus; superveniunt interdum vomitus & dejectiones nigræ, foetidæ, cadaverosæ, ventriculi & intestinorum gangræna aut sphacelus, postremò mors violenta.

Curatio.

Art. 1608. Quoad curationem, præmissis universalibus *ἄνω καὶ κάτω* evacuantibus, quemadmodum in curatione venenorum in genere jam dictum

dictum est (1578.) hic valde conferunt diluentia, oleosa, mucilaginosi, &c. Insuper ex observatione *Wepberi* constat *bezoarticum minerale cum butyro permixtum* acrimoniam hujus veneni infringere.

Art. 1609. Inunctio ejus externa est etiam *Inunctio.* valde periculosa & perniciofa: extant etenim historiæ in scriptoribus medicis nonnullorum, qui unguento, cui arsenicum commistum est, sese illeverunt, extintorum, aliorum insanientium, aliorum perpetuò claudicantium, &c.

Art. 1610. Argentum vivum in venenorum numerum vix referendum est; notum est enim, quòd in quibusdam casibus innoxie hauriatur ad uncias aliquot: peioris verò perniciæ multoties existit ejus usus externus, ut videre est in iis, qui in Lue Venereâ vel scabie *mercurialibus* utuntur; quamplurimis exitio inopinatò fuit; tremorem, stuporem, paralyfin, claudicationem perpetuam, &c. intulit; aliis pravam corporis diathesin vix unquam sanabilem produxit. Novi quendam, qui scabie laborans curandi gratiâ *cingulam mercurialem* circa lumbos adhibuit; partes omnes infra cingulam stupebant, & paralyticæ evasere: pro illo restituendo variæ methodi incassum tentatæ fuerunt; tandem ad *Thermas Bathonienses* missus est, sed reducem parum in melius mutatum, irritis omnibus aliis, *salivatione mercurio excitatâ* & decocto è lignis à morbo penitus liberavi. *Argentum vivum.* *Historia.*

Art. 1611. Tametsi argentum vivum virulentum non sit; nonnulla tamen ex illo præparata sunt maximè venenosa, ut *mercurius præcipitatus varius*; ast omnium gravissima symptomata & damna infert *mercurius sublimatus corrosivus* intus sumptus; suo contactu instar ignis adurentis omnia corrumpit; hinc si sumptus sit, *Mercurius præcipitatus & sublimatus.*

sit, statim lingua & fauces vehementer exasperantur; oriuntur dolores ventriculi tormentosi cum abdominis distensione, vomitus vehementissimi cum maximo nixu, ejicitur materia mucosa, spumosa, interdum cruenta, istiusmodi quoque sunt dejectiones alvinæ, quæ frequentes sunt cum doloribus acerbissimis, adest sitis ardentissima, insatiabilis, accidit gravissima inflammatio ac intumescencia linguæ ac faucium, superveniunt deliquia, sudores frigidi, tremores, convulsiones; brevi ventriculo & intestinis gangrænam patientibus æger dicto citius obitu miserabili cadit.

Curatio.

Art. 1612. Proh dolor! tam ingenti malo haud datur *par remedium*. Basis curæ in summâ festinatione maximè fundatur; quod factum opus est omni procrastinatione sublatâ suscipiendum est; quantum præstare possumus, adnitendum est, ut ventriculus à veneno vomitione provocatâ liberetur. Non est vir fortis, cui animus non crescit in ipsâ rerum difficultate. Armamenta, quæ præ manibus præstò sunt usurpanda. Quid vulgarius oleo butyro, & aquâ tepidâ, quibus rarò pauperum casæ carent? attamen & hæc præstantissima sunt ad muniendas partes internas contra veneni aculeos; hæc si quæ alia hostis exturbationem citissimam promovent, hæc demulcent, hæc denique magnis *Antidotis* viam sternunt, illarum usum tutiorem efficiunt, ut venenosa labes impressa emendetur. Extra corpus nostrum vidimus in præcipitatione magisteriorum per oleum tartari à corporibus solutis omnem vim corrosivam tolli, unde sperare licet *oleum tartari per deliquium*, vel *sal tartari*, vel *absynthii*, & *similia salia fixa alcalia* & *lixivialia* ad virulentiam hujus veneni domandam aliquid præstare

CAP. XVI. *Venena Mineralia.*

615

stare posse, & reverà opem præstant ultra omnia alia *antidota*, quæ hætenus novimus, quod enim scribunt de viribus *chrystalli*, & *similibus*, ego illis vix fidem habeo.

Art. 1613. Sublimatum corrosivum vel aliud quodvis venenum intra ventriculum admissum statim emetico aliquo propinato ejiciendum est (inquit D. *Shaw*) ideoque *æraginem æris ad gr. i. vel ij.* exhiberi suadeo; quoniam promptissimè ac sine morâ operabitur: hoc verò esset venenum ingerere ad aliud expellendum; quod tamen quibusdam fortasse minus incongruum videatur; clavus enim clavo pellitur, & ignis igne expellitur; sed ego malim *tutioribus remediis* malum aggredi. De *Æruginæ æris* proximo articulo.

Art. 1614. *Æs viride* intra corpus sumptum perniciosissimum est venenum, & etiam nonnulla ex *antimonio malè præparata* sunt æquè virulenta. Hæc sunt ejusdem ferè naturæ cum *arsenico*, licet gradu paulo inferiori, similiaque symptomata excitare solent; eandemque itaque curationis methodum requirunt; ideoque non opus est ut de his singulatim differam.

Art. 1615. Spiritus acidi, ut *aqua fortis*, *spiritus nitri*, *spiritus* & *oleum vitrioli* & *similia* vulgo venena audiunt; verum quicquid præstant potius corrosione quam venenositate facere videntur. Per imprudentiam vel errorem quandocunque in ventriculum dimittantur, statim instar ignis faucium & linguæ, ventriculi ac intestinorum tunicas cum diris cruciatibus erodunt, & suffocationem instantaneam minantur, & hominem in extremum vitæ periculum conjiciunt.

Art.

Curatio.

Art. 1616. Citò ac maturè idonea auxilia adhiberi debent, lenientia & viscida opem ferunt, item pinguia, oleosa, & mucilaginosà plurimum valent, privatim *mucilago seminum cydoniorum, gum. tragacanth. &c.* magnam utilitatem præstant. Sumptis venenis erodentibus (inquit *Montanus*) non est præstantius remedium *lacte bovino*, si bibatur in magnâ quantitate ad exigentiam sitis, quia semper sequitur sitis ingens tali sumpto veneno; hic quoque *salia fixa* corrosionem minuunt, ut & *pulveres testacei &c.*

Lithargyrum, cerussa & minium.

Art. 1617. Sunt etiam *recrementa quædam metallica ex plumbo, & alia ex illo factitia*, quæ inter venena numerantur, viz. *Lithargyrum utrumque, cerussa & minium*: hæc vires *Arsenici* quodammodo æmulantur, sed non adeo exitiosas possident. Qui hæc venena sumpserunt, eodem modo curandi sunt, ac ii qui ipsum *Arsenicum* hauserunt. (1608.)

Venena Animalia.

Venena animalia.

Art. 1618. Restant jam venena, quæ venenosa animalia homini communicant, tractanda: atque hæc *ex morfu, iectu, vel ipsorum esu* corporibus nostris nocumentis sunt.

Serpentes & angues.

Art. 1619. E venenosorum animalium numero *serpentes* imprimis sunt. In omnibus cuiuscunque generis serpentum sive anguium, sive viperarum morsibus virus morfu tempore in vulnus infunditur, unde funesta omnia symptomata insequentia excitantur. Authores venenum *viperæ* inter ea, quæ statim enecant, & ea, quæ tardius interimunt medium esse constituunt. Ideoque pro exemplo reliquorum istius generis sit *vipera*.

Art.

Art. 1620. Vipera est animal viviparum, *Vipera*
 reliqui serpentes sunt ovipari. Demorſi non-
 nunquam ſeptem horarum ſpatio, interdum non
 ante tertium diem intereunt. Viperæ plurimum
 iratæ, & tempore æſtivo ſunt magis lethales,
 item in regionibus calidioribus ſunt magis no-
 civæ, quam in frigidioribus, quod omnino ve-
 rum eſt de omnibus ſerpentum & anguium gene-
 ribus. Culter anatomicus detexit liquorem quen-
 dam ſubſlavum à viperarum ſanguine ſecerni
 glandulis duabus conglomeratis, parte anteriore
 ſincipitis locatis, ex diverſis aliis minoribus con-
 flatis, quæ communi membranâ teguntur quo-
 rum ſingulæ vas excretorium exhibent, quæ
 vaſa ſe uniendo ductum formant ad radices
 dentium inciſſorum perforatorum decurrentem;
 ibique in veſiculam liquidum hoc deponunt,
 vix guttulam quantitate ſuperans; conſtat ex
microſcopicâ obſervatione CC. D. Mead particu-
 lis ſalinis egregiè minutis, quaſi ſpiculorum
 inſtar hoc liquidum ſcaturire.

Art. 2621. Symptomata morſum viperæ *Symptomata*
 conſequentia ſunt dolor acutus & punctorius *morſum vi-*
 in loco vulnerato, tumorque primò ruber & *piperæ conſe-*
 poſtea liveſcens, ſenſim in partes vicinas latiùs *quentia.*
 ſerpens; cutis æſtuat erumpentibus veſiculis;
 progreſſu temporis ſupervenit inſignis languor,
 pulſus celer, debilis, & quandoque intermit-
 tens, cordis palpitatio, ſenſuum ſtupefactio,
 præcordiorum anxietas, ventriculi ægritudo
 ſumma cum vomitu bilioſo, oculorum hebe-
 tudo, interdum dolores circa umbilicum, vel
 circa hepatis regionem, reſpiratio difficilis, ſin-
 gultus, tremores, convuſiones, ſudores gelidi,
 extremorum frigus, mors ipſa tragoediam clau-
 dens, niſi malo remediis ſuccurratur, vel pe-
 culiaris vulnerati vigor, & innatum robur ve-

K k k k

nenum

nenum vincant. Si demorsus superstes sit, tumor cum inflammatione aliquamdiu manet; interdum sanies e vulnuscule manat, & pustulæ quædam circa idem herpetis exedentis ad instar erumpunt; cutis universa flavescit, tanquam in ictericis.

Curatio generalis & particularis.

Art. 1622. Venenorum extra in corpus admissorum curandi ratio à tribus potissimum indicationibus pendet; primò ut venenum statim extrahatur; secundo ut inhibeatur, ne ad interiora serpat; & tertio ut si quid veneni jam in arterias & venas penetraverit, alexipharmacis expugnetur, eodem planè modo ac in venenis ore sumptis. Id, quod habet *Celsus* de serpentum morfu, quicquid fuit in praxi antiquorum, complectitur; imprimis (*inquit ille*) membrum supra vulnus deligandum est, non tamen nimium vehementer, nè torpeat; dein venenum extrahendum est *cucurbitulâ* applicatâ factâ prius scarificatione profundâ, vel alterius hominis in ore ulcus non habentis ex suctione; venena enim serpentum non gustu sed in vulnere nocent [*sed ab hoc experimento sanos cavere suadeo*] neque alienum est circa vulnus scalpello incidere. “ Plaga postea *spiritu vini* in quo *Tberiaca* vel *Mitbridatium* dissolutum sit, abluenda est.” Vivum etiam gallinaceum pullum per medium divisum vulnere imponere proficit; huc etiam facit hædi agnive caro calida loco vulnerato applicata. Necessarium est quoque demorsum exsorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo par est, nec humorem intus coire patitur; nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia sunt. Quoad praxin recentiorum animadvertendum est,

est, quod testatur *Boylæus*, scilicet, quod si statim à morſu, paulo eminus à parte *ferrum benè ignitum* teneatur, venenum adeò enervat, ut demorſum ſoſpitem & incolumem conſervet, ne quid mali niſi dolorem in parte citò evaneſcentem patiatur: longè vero melius & tutius videtur, quod alii docent, locum proſunde exurere *cauterio actuali*. Sed præ omnibus quocunque *axungiam viperinam* vulnerei affricatam (modo extemplo fiat) eſſe præſentaneum remedium ſine ullâ internorum ope quamplurimis experimentis conſtat; ſed quoniam hæc axungia non ſemper in promptu ſit, & virus celeritèr tranſiens maſſam ſanguineam contaminare poſſit, topicis aliis appropriatis, quæ præ manibus ſunt non neglectis remedia interna quam ociffimè exhibenda ſunt, inter quæ inſtar omnium eminet *ſal viperarum*, quod ægro in lecto decumbenti ſufficienti quantitate datum, & aliquoties repetitum ad levem ſudorem ſuſcitandum ſine alio auxilio curam abſolvit. Quæ veneno in genere adverſantur, hic conferunt ut *Cardiaca, bezoartica, Theriacalia, alexiteria*, &c. Generale *Antitoxicon prophylacticum* nullum omninò hætenus cognoscitur, quin & repugnat tale eſſe.

Art. 1623. *Aspis* omnium ſerpentum eſt *Aspis* longe vehementiſſimus; tam exiguum infligit vulnus, ut omnem ferè oculorum aciem effugiat, vix puncturam acûs æquans, per illud tamen tantæ pernicipi venenum infundit, quod intra paucas horas totum corpus pervadit, hominemque citiſſimè è medio tollit, nec tamen dolorem multum infert; ſed ſupervenit capitis gravitas, oculorum caligo, ſenſuum hebetudo, ſtupor, ſegnities, ſomnolentia, faciei pallor, corporis refrigeratio, crebræ oſſitationes, ſpaſmi,

& tandem, nisi citò succurratur, *trium horarum spatio* ipsa mors. Ab *aspide* demorsi eodem modo curantur, ac à viperâ, vel aliis serpentibus læsi.

Aranei.

Art. 1624. Araneorum licet plures species reperiantur alii aliis venenosiores, omnes tamen uno eodemque modo nocent, viz. *ictu* per vulnusculum venenum in corpus infundunt, vel *in esculenta vel potulenta* illapsi & ingesti hominem lædunt, vel postremò combusti *fumo suo* nocent. Accidit in parte demorsâ stupor cum frigoris sensu & horrore, ventris intumescencia, flatus in intestinis, faciei pallor, lacrymæ involuntariæ, partium extremarum tremor, & affectiones spasmodicæ, sudor frigidus, perpetua & vana mingendi cupiditas, membri virilis tensio.

Curatio.

Art. 1625. Ad ictum araneorum eadem observanda est methodus ac in morfibus aliorum animalium venenatorum; privatim autem planè admirandæ sunt vires *foliorum ficus* ad hoc venenum domandum, si icti statim lac ex foliis manans bis aut ter in vulnus instillet venenum omnino extinguit, & dolores tollit, & reliquorum symptomatum ingruentium occasionem præscindit. Ad *araneos deglutitos* propinandum est vomitorium sicut in aliis venenis intra corpus sumptis, neque omittenda sunt alexipharmaca ordinaria, speciatim verò *resina abietis sicca* multum præstare dicitur; commendatur etiam *allium frequenter comesum*, *vinumque aromatizatum* &c.

Scorpionis ictus.

Art. 1626. Ab ictu scorpionis acerbissimus dolor non solum in parte affectâ, sed & in toto corpore sentitur; locus vulneratus inflammatur & tumet, circa plagam emergunt pustulæ; adest tremor, pallor, frigus, singultus, vomitiones &c.

Art.

Art. 1627. Ad scorpionis ictum *scorpio ipse* *Curatio.* est pulcherrimum medicamentum (inquit *Celsus*); quidam contritum cum vino bibunt, quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt; quidam super prunas eo imposito vulnus suffumigant, & carbonem ejus super vulnus deligant; quidam *allium cum ruta mistum oleoque contritum* adhibent. “ Sed præ
“ reliquis externis, quemadmodum axungia
“ viperina morsum viperæ sanat, ita *oleum*
“ *scorpionum* eorundem ictui medetur. Inter-
“ na eadem sunt ac in aliis venenatorum ani-
“ malium morfibus.

Art. 1628. Bufo sive rubeta est animal *Bufo,* veneno plenum, ut non immerito *terrestris toxic*
ici & contagiosæ virulentiae bursa appellatur. Maximo in hominem odio est *bufo*, & vicissim in *bufonem* homo. Et si bufones dentibus careant, gingivis tamen, quas perduras & scabras habent, partem cui adhæserint, sic arctè constringunt, ut venenum suum in partem indeque totum corpus per constrictæ partis poros adigant. Venenositas *bufonum* non videtur in alio consistere, quam vel in eorum furore, vel in eorum excrementis, speciatim urinâ acri caustico volatili sale imprægnatâ, quam acrimoniam obtinere videtur ex alimentis, nempè minutulis istis *scarabæis*, qui in eorum ventriculo & colo reperiuntur: bufones enim mortui omni veneno carere dicuntur. Venenum suum mictu, salivâ & vomitu in herbas eructant, præsertim verò in *fraga*, quæ vehementer appetere dicuntur. Bufonum venenum non modo intus ingestum perniciosum est, sed etiam *cuti aspersum*, nisi locus statim urinâ vel aquâ falsâ abluatur.

Art.

*Bufonis ve-
neni effectus
& curatio.*

Art. 1629. Admisso bufonis veneno ægri flavescent, toto corpore intumescunt, labris linguâque nigricantibus balbutiunt, dyspnœa asthmaticâ corripuntur, vomitu, sudore frigido, vertigine, convulsione, syncope, & tandem morteprehenduntur. Ideoque procurare vomitum quamprimum medicum oportebit, præsertim si venenum ore sumptum fuerit, *clysterem* injicere, veneni vim omnibus alexiteriis calidis & attenuantibus infringere, ut *Theriaca* & *Mithridatio in vino generoso dissolutis*; tandem verò balneis æstuariis, & valido multoque exercitio ipsum digerere.

Cantharides.

Art. 1630. Cantharides extrâ corpori applicatæ interdum vesicæ nocent, stranguriam faciunt, immò sanguinis mictionem excitant. Intus sumptæ omnes ferè ab ore ad anum usque humani corporis partes internas arrodunt, inflammant, atque exulcerant, undè febris ardens; in ore resinæ cedri vel pini sapor percipitur; imprimis verò partibus urinæ dicatis suâ naturâ insensæ sunt, unde in illis ardorem inflammatorium, excoriationem, penis continuam erectionem, cruentam & dolorificam stranguriam, vel omnimodam ischuriam excitant, quæ tandem vasorum urinariorum gangræna & ipsa mors consequuntur.

Curatio.

Art. 1631. Ad curam primo loco operanda est, ut *Cantharides* è corpore quamprimum ejiciantur, idque per vomitorium cum aquâ tepidâ vel jure pingui; *clysteres* quoque ex diluentibus & oleosis injiciendi sunt; ad acrimoniam etiam obtundendam æger copiosè bibat *lacticina*, *emulsiones*, *oleosa*, & *mucilaginosas*; commendatur etiam *terra Lemnia*, & præ omnibus aliis (attestante D. Gronvelt) *camphora*.

Art.

Art. 1632. Pulvis adamantis, crystalli, vi-
tri, metallorum variorum limaturæ, & similia di-
ci possunt *venena mechanica*, quæ intra corpus
admissa, quasi tot cultelli, viscera lancinant &
incidunt; atque ita mortem vel subitanam vel
lentorem inducunt, artemque nostram illudunt.

Art. 1633. Superest adhuc alia venenorum
familia, nimirum *spiritus vinosi* & *potus inebri-*
antes stillatitii, horum enim nimis frequens &
profusa ingurgitatio (uti pessima consuetudo
obtinet) tot hominum *Myriades*, quot sunt in
cælo *stellæ*, trucidavit; immò plures *decies cen-*
tenis millibus ex hoc quam ab omnibus reliquis
quotcunque venenis occubuere, minimè dubi-
tandum est; unde hoc malum perniciosissimum
vocare soleo Κατ' ἐξοχήν *The Harm*, jocone an-
serio ne dicam. Quamplurimis non tantum
morbos gravissimos parit, sed aliquando etiam
quibusdam ipsam mortem subito affert, quo
nomine, si non *veneni* appellationem mereatur,
quo alio id possit, ego saltem assequi vel con-
jicere nequeo. (vid. *Art. 1572, 1573.*) *Spiri-*
tus vini intus sumptus omnibus fere animan-
tibus vitam adimit; immò vegetabilibus qui-
buscunque more pabuli exhibitus, *ne parente*
vite exempta, mortem infert.

Art. 1634. Ingratum onus medicis gene-
rosis incumbit. Istiusmodi spirituum ardentium
belluones noctes atque dies juxta suum cacoethes
detestabile ignem liquidum perpetuò pitissantes,
quum coctiones omnes delerunt, solida uni-
versa enervarunt, & liquida corruperunt; cum
fabrica jamjam diu vacillans collapsura est,
nostram opem petunt. Quid fit? *Scabinorum*
munere fungendum est; & forte fortuna ex-
antlatione peractâ & lasanis ac scaphiis in sen-
tinam decapulatis, & labe quodammodo resar-
citâ.

citâ rursus actum agere statim satagunt, & ut canis immundus vel amica luto fus, ad for-
dem & illuviem se protinus recipiunt; atque
ita vitæ suæ non inopes, sed prodigi, quam
non acceperunt illam faciunt brevem. Quid
faciamus *Medici* vel quid faciant *Theologi*? me-
dicamenta nihil valere possunt, & consiliis aus-
cultare nolunt. Omnia incassum erunt, in im-
pii veneni amplexus ruunt, stupidi & occæ-
cati evadunt, rationibus & consiliis *marpessæ*
cautibus surdiores; in æternum sitiunt, & siti-
entes bibunt quasi *dipsade morsu*, & quo plus
potæ plus sitiuntur aquæ, *aquæ istæ stillatitiæ*
mortiferæ, quibuscum, quâ festinatione possunt,
scenam claudunt in ipso mortis articulo *lage-
nam exposcentes*. Proh Dolor!

Encomium
temperantiæ.

Art. 1635. O beatam temperantiam! nun-
quam satis laudandam, nunquam satis admi-
randam! primævæ ætatis, quam fecisti auream,
decus & tutamen! tui ipsius suadelam utique
& pretium! lætis aliquandò *Saturni* tempo-
ribus visam! puris piisque animis in omni
ævo cultam usque & colendam. Tu es, si
quod uspiam in terris, *verum Archæi sedativum*,
& conservatrix mentis sanæ in corpore sano.
Tu rectâ deducis tui cultores ad longam &
jucundam senectutem vultu placido & juve-
nili, grato & amabili. Tu denique tui ipsius
inimicorum laudibus ornaris, & amabilis e-
tiam ab ipsis dicaris, quibus, te impruden-
tissimè repudiâtâ, manet *Satyrici maledictio*,
ut, *virtutem hanc videant intabescantque re-
lictâ*.

Judicium

Judicium de defuncto Venenato.

Art. 1636. Adumbratis sic pro instituti ratione venenorum (præcipuorum saltem) naturâ, agendi modo, & medendi methodo; operæ pretium erit paucis attingere, *quomodo Medicus suum judicium ferat*, si quando vocatus fuerit ad defuncti cadaver inspiciendum, ubi ex repentinâ morte & aliis circumstantiis de veneno clanculûm dato inciderit suspicio. Hoc autem ex supradictis magnâ ex parte ediscendum est, si ad singula venenorum genera probè attendatur. Testimonia eminentiora hominis veneno corrosivo metallico vel vegetabili enecati, sunt, quæ sequuntur, *externus superficiali tumor, maculæque nigræ, fuscæ vel lividæ, linguæ tumor nigricans, unguis nigræ, vel lutei, faciliè labentes, capillorum spontaneus manipularisque casus.* In aperto cadavere *viscerum livor, colorque citrinus, vel nigredo, ventriculi ac intestinorum gangrænæ & sphaceli*; hæc sunt manifesta veneni indicia, si adfuerint signa antegressa, nimirum *vomitibus perpetuus, tormina, alvi dejectiones cruentæ, urinæ ardores, oscitationes, convulsiones, syncope, sudores frigidi, palpitatio cordis, obmutescencia, & alia id genus dira symptomata in superioribus passim enumerata.* Narcotica & opiata (quantum ego scio) nullum omninò externum sui signum relinquunt, præter *horridum oculorum obtutum*; signa antegressa in *Art. 1595.* recensentur. Sed in judicio ferendo ex signis supradictis summam inter prudentiam & edicendi parsimoniam medicus versari necessum habeat: namque ea omnia indicia, quæ ex erosione forte per venenum visceribus colligi poterint, ex humore acri in-

*Judicium de
defuncto
Venenato.*

tra ipsum hominem generato fieri queunt. Consultius proinde erit, reum, nullo certo ipsum convincente argumento, accusati criminis absolvere, quam infontem morti adjudicare, quod jura divina & humana voluisse patet: dantur tamen interdum casus tam extra dubium positi, ut aliâ ratione judicandum esse necesse sit.

EPILOGUS.

ATque jam tandem ventum est ad umbilicum. Æquum est igitur, ut lector benevolus seriò admoneatur hæc commentariola negligentè, confusè, ruditèr, ac memoriæ tantùm causâ, usui privato primariò conscripta fuisse: & nullus dubito, quin omnes ferè, qui in praxi medicâ aliquamdiu versati fuerunt, præstantioribus adminiculis ex propriis adversariis suppeditentur; sed, quoniam, rerum facies obscura multo major est quàm illuminata; & de rebus non omnes eodem modo cogitamus; haud incongruum mihi videtur alios fructum aliquem ex hisce meis laboribus percepturos esse, sicut invicem ego me ex aliorum lucubrationibus uberrimum emolumentum consecutum esse libentèr agnosco.

De unico tantùm me hoc loco hortari sufficiat; scilicet, nè quis brevibus hisce stricturis nimiam fidem adhibeat, sed potiùs authores ipsos ubicunque consulat: nam in transferendis eorum sententiis verisimile est me frequenter errasse, aut saltem sensum obscurè aut imperfectè tradidisse. *Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquæ.*

Deus optimus maximus, quo tanquam fonte æternùm inexhausto omnia bona ac fausta

continuo descendunt, à cuius gratiâ felix
 medicæ artis successus, præ aliis quibuscun-
 que, jugiter pendet, his, quæ sincero animo
 ex aliorum operibus fideliter collegi, & quæ
 ex observatione propriâ & experientiâ scripsi,
 pro suâ bonitate favere dignetur, quo in pub-
 lici commodum, privato semper antefendum,
 cedant.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

SYL-

Admonitio ad Lectorem.

BREVITATIS causâ, nè Liber in molem nimis ingentem crescat, remediorum formulas, in impressione priori editas, *Pharmacopœia Londinensis, Bateana, & Fulleri*, nemini ferè, ut credo, ignotas, earundem nudâ solummodò recitatione factâ, authorumque designatione, hic omitti debuisse duxi: Reliquarum verò nonnullas, præcipuè minus notas, quæ in hoc opusculo occurrunt & non describuntur, hoc loco subijcere necessarium judicavi.

Sciat itaque Lector, quod per literam capitalem B *Pharmacopœia Bateana* designetur, & per reliquas literas initiales, ut infra, indicantur Authorum nomina, viz.

B.	<i>Pharmacopœia Bat.</i>	Mu.	Musgrave
Bar.	Barbette	P.	Pitcairnius
Bo.	Boerhaave	Pu.	Purcell
D.	Diemerbroeck	P. L.	Pharm. Lond.
E.	Ettmuller	R.	Radcliff
F.	Fuller	S.	Sydenham
G.	Greenfield	Syl.	Sylvius
H.	Harris	T.	Turner
L.	Lifter	W.	Willis
M.	Morton		

- A.**
 Acetum pestilentielle. B.
 Æthiops mineralis. B.
 Aluminatum. B.
 Antihecticum Poterii. B.
 Apozema diuret. G. Art. 735
 Aq. Balsamica. F.
 Benedicta. B.
 Cosmetica. P. Art. 1147
 Divina Fernelij. *ibid.*
 Limac. scorbut. F.
 Pectoral. F.
 Omnium florum. B.
 Ophthal. Sapphirina. B.
 Prophylactica. Art. 192
 Sclerotyrbica. F.
 Theriacalis. D. Art. 192
 Arcanum cosmeticum. B.
 Aurum fulminans. B.
 Aurum Mosaicum. B.
- B.**
 Balneum psoricum. Bar.
 B. Rad. lapath. acut. brion.
 ana ℥vi. fol. fumar. M.
 vj. flor. cham. M. iij.
 furfur. ℥i. sulph. crud.
 ℥ij. nitr. ℥j. alum. ℥i℥.
- sal. commun. ℥ij. aq.
 font. q. s. ad Balneum.
 Balsamum Rhamelij.
 B. Sapon. venet. ℥ij. cam-
 phor. à ℥ij. ad ℥℥. sp.
 vin. q. s. f. f. a. Balsam.
 Balsamum Saturninum. B.
 Sulphur. anisat. B.
 Bezoarticum minerale. B.
 Bolus ad casum. F.
- C.**
 Cataplasma anginosum. F.
 De cymino. F.
 De halecibus. F.
 Hydropicum. F.
 Ex nido hirundinis.
 Art. 207
 De ovis. F.
 Pestilentielle. B.
 De pomis. F.
 De rapis. F.
 Soleare. B.
 Stomachicum. F.
 Suppedale. Mu. Art. 934
 Ceratum de lapide calami-
 nar. T.
 B. Butyr. recent. mense
 Maio collect. infalit. cer.
 citrin. ana ℥iij℥. ol. o-
 livar. purissim. ℥iv. la-
 pid. calaminar. select.
 subtilissimè trit. & cri-
 brat. ℥ij. & ℥x. liques-
 cant

cant cera & butyrum
super ignem lentum unà
cum oleo, & colatis sta-
tim insperge pulverem
gradatim continuo agi-
tando mixturam è fundo
vasis, donec frigesce-
re incipiat, & pulvis non am-
plius subsidere possit.

Cerevisa ad cancrum. F.

De dauco. F.

Hydropica. F.

Hysterica. F.

Ictérica. F.

Melanagoga. Art.

443

Ad melancholiam. *ib.*

Purgans hydropica. F.

Ad rachitidem. F.

Scorbutica. F.

Ad scrophulas. F.

Chalybs sine acido. B.

Chalybs tartarifatus. B.

Cinnabaris antimonii. B.

Collyrium Boyleanum.

℞ Aq. rorismarin. ℥ii. aloë
subtilissimè pulveris. ʒβ.
vitriol alb. vitr. antimon.
croc. metallor. ana ʒvj.
digere leni colore per
mensē; decantetur li-
quor purus.

Collyrium certum. R.

℞ Aq. plantag. euphras.
rosar. ana ʒj. trochisc.
alb. Rhas. ʒij. lapid. tut.
ʒij. vitriol. Rom. gr. ij.
M. pro collyrio.

D.

Decoct. amar. febrifug. M.

Art. 36.

Decoct. catechu. comp. F.

Coccineum. F.

Ictericum. F.

Incrassans. F.

Ad morsum canis ra-
bidi. B.

Nephriticum. F.

Nigrum. Art. 48.

Phthysicum. F.

Decoctum pleuriticum.

℞ Hord. perlat. ʒj. uvar.
pass. maj. enucleat. ʒij.
ras. ebor. CC. ana ʒij.
rad. liquirit. ʒvi. sem.
anis. ʒβ. coq. in aq. font.
℥iij. ad ℥ij. colatur. add.
succ. fim. equi mascul.
per express. ʒij. M. dos.
ʒiv. 4tâ quâque horâ.

Decoctum sistens. F.

Ad sitim. B.

Stypticum. F.

Variolosum. F.

Ulmi. B.

E.

Electuarium contra abor-
tum. B.

Boyleanum. F.

(L 111 2)

Cepha-

- Cephalicum. F. admisce sal. gem. ʒij. M.
 Chalybeatum. Pul. Art. f. Enema.
 405 Enema amar. F.
 De colophonia. F. Apoplecticum. F.
 Epilepticum. B. Balsamicum. F.
 Hydragogum. Syl. Emolliens. G. Art.
 Art. 825 735
 Hystericum. F. Febrifugum. F.
 Martis. F. Hystericum. F.
 Peruvianum astring. F. E quatuor oleis. F.
 Peruvianum epileptic. Terebinthinatum. F.
 F. Ad tormina. F.
 Stypticum. F. De verbasco. F.
 E zinzibere. F. Ens veneris. B.
 Emplastrum cephalicum. F. Epithema de calce. F.
 Ichiatricum. F. De saccharo Saturni. F.
 Mamillare. B. Saponaceum. F.
 Pleuriticum. F. Stomachicum. F.
 De pyrethro F. Expressio asthmatica F.
 Roborans. F. Diurectica W.
 Smecticum. B. B. Milleped. viv. tmct. sal.
 Ad strumas. B. tart. ana ʒij. contunde &
 Ad strumas. Bar. fortiter exprime. dos. gr.
 B. Emplast. de ranis cum XL. vel L.
 mercurio ʒβ. galban. ʒij. Expressio milleped. simpl.
 sacchar. saturni sal. vo- F.
 lat. ammoniac. ana ʒβ. Ictérica. F.
 ol. rut. q. s. M. f. Em- Ad pertussim. F.
 plast. Scorbutica calida. F.
 Emulsio asthmatica. F. Temperata. F.
 Brunneri. F. Extractum pectorale. F.
 Pæoniata. B. F.
 Styptica. F.
 Enema acre. Bo. Flores salis armoniac B.
 B. Pulp. colocynth. ʒβ. Fetus astringens. F.
 fol. tabac. ʒij. coq. in
 aq. font. q. s. ad ʒx. Fetus

- Fotus ad calculum. G. Art.** **R.** Ol. sem. lini frigide ex-
 735. press. ziss. sperm. cet. ʒij.
Ad hæmorrhoid. dolo- ol. nuc. mosch. gr. ij. aq.
 rem. F. cinnam. hord. syr. papav.
Ac fluxum immodi- errat. ana ʒvj. m. f. haust.
 cum. F. quam calidissime sumen-
 Lateralis. F. dus.
 Podagricus. F. **Haustus saponaceus. F.**
 Spirituosus. F. Saturninus. F.
 Stomachicus. F.
Ad tympanitidem. F.
G.
Galbanetum Sennerti. B.
Gargarisma anginosum. F.
 Commune. F.
 Contra foetorem. F.
 Myrrhisatum. 1. 2. F.
 Ad pituitam. F.
 Prunellorum. F.
 In variolis. S. Art. 134.
 Variolosum. M. Art.
 139.
 Variolosum. F.
 Pro uvulâ. F.
H.
Haustus diaphoreticus. F.
 Diureticus acidus. F.
 Contra fluorem. F.
 Hydragogus. F.
 Japonicus. F.
Haustus Pleuriticus.
- I.**
Infusum cephalicum. F.
 Chalybeatum amarum.
 Art. 48.
 Cephalicum. F.
 Fracastorij.
R. Theriac. Andromach. ʒij.
 Diascord. ʒss. cochinel.
 ʒss. Aq. lact. alex. ʒvj.
 infund. clausè & calidè
 per hor. quadrant. cola-
 tur. add. aq. cinnam. fort.
 syr. cydon. ana ʒj. misce.
Infusum traumaticum. F.
Injectio ad gonorrhœam. E.
R. Aq. cal. viv. ʒiv. mercur.
 dulc. ʒss. sacchar. saturnt
 ʒj. liquor depuratus si.
 pro injectione.
Julapium moschatum. F.
 Stomachicum. F.
L.
Lac sublimatum.
R. Aq.

R. Aq. calc. viv. ℥iv. mer-
cur. sublimat. corrosiv.
gr. xij. dissolv. in vitro
leni calore. Potest augeri
vel minui quantitas subli-
mati pro re nata.

Lac Virginale. P. L.

Linimentum anodynum. R.

Art. 236.

Paraliticum. F.

Pleuriticum. F.

Pforicum. B.

Lohoch Myrrhisat. F.

Ad raucedinem. F.

Rubrum. F.

Viride. F.

Vitellinum. F.

Lotio Lanfranci. Art. 984.

M.

Mistura acida.

R. Aq. plantag. syr. papav.
errat. ana ℥iss. ol. vitriol.
℥ij. misce.

Mistura balsamic. nephritic.

F.

Consolans. F.

Corallata. F.

Ecphractica. F.

Expectorans. F.

Simplex Paracelsi. Art.

78.

Stomachica. F.

N.

Nitrum Saturnisatum. B.

Nodulus hystericus. B.

O.

Ol. ranarum. B.

Oxymel, asthmaticum. F.

P.

Phænigmus. Mu. Art. 934.

Pil. balsamic. M.

R. Milleped. præp. ℥ij.
gum. ammoniac. purissim.
℥iss. flor. benzoin. ℥ij.
extract. croc. balsam. pe-
ruv. ana ℥j. balsam. sulph.
anifat. q. s. m. f. pil.

Pil. cathartic. in scorbuto.

R. Gum. ammoniac. colat.
℥j. extract. fol. hellebor.
nigr. ℥ij. calomel. ℥ij.
balsam. peruv. q. s. m. f.
massa; dos. ℥ij.

Pil. ad colluviem. F.

De cretâ Palmarij. B.

Diuretic. F.

Pil. Hydrdgog. F.

Hydropic. Bontij. Art.

825.

Hysteric. F.

4

Pil.

Pil. volatiles

℞ Sal. volat. C. C. vel. ammoniac. ʒij. gum. ammon. ʒj. extract. croc. pulv. carn. viper. ana ʒj. balsam. peruv. q. s. m. f. pil.
Pulv. diureticus. G. Art.

735.

Ad guttetam. B.
Hæmoptoicus. F.
Pleuriticus. B.
Uvularis. F. & B.

S.

Semicupium Hildani. Art.
988.

℞ Rad. & fol. alth. rad. & fol. malv. rad. fœnic. apij, petroselin. eryng. marin. ana ʒij. [rad. rapar. ʒij.] herb. parietar. violar. veronic. flor. cham. melilot. genist. ana mj. sem. lin. fœnugr. ana ʒj. petroselin. anis. fœnic. genist. ana ʒij. coq. in q. s. aq. font. pro semicupio.

Stypticum regis. B.

Succi antiscorbutici.

℞ Fol. cochlear. hortens. becabung. nasturt. aquat. ana p. æ. contundantur & exprimatur succus ad ʒij. deinde add. vin. alb. vel rhen. ʒij. aq. raphan. comp.

succ. aurant. acid. ana ʒss.
m. dos. ʒij. bis in die sine vel cum tantil. sacchar.
Suffitus ad catarrhum. F.
Syrupus de peto. B.
Vermifugus. B.

T.

Tabellæ domestic. S. Art.

488

Tabellæ embryonum. B.

Tinctura antiphthifica. F.

Bezoartica. B.

Tinctura cantharidum. G.

℞ Pulv. cantharid. ʒj. sp. nitr. fortissim. ʒij. digere simul hor. 24, sic cantharides plane dissolventur, & liquor rubicundus erit, huic add. sp. vin. ʒvj. digere simul quo diutius eo melius; postea filtretur tinctura & ad usum referretur. dos. a gr. xij. ad xl. bis in die ex haust. vin. alb.

Tinctura epileptic. F.

Gum. laccæ. F.

U.

Vapor ad anginam. F.

Vinum chalybeatum. F. & P. L.

Vinum

Vinum hydropicum. F.
Viperinum. B.
Vitriolum mart. B.
Unguentum digitale. B.
Hæmorrhoidale. F.
Pleuriticum. F.

Unguenta ad ulcera venerea.
R. Mercur, præcip. rub. zij.
præcip. alb. ʒi. ol. tart.
per deliquium. ʒij. un-
guent pomat. ʒij. misce,

Tabellæ domesticæ. S. Ar.

Tabellæ amphiporum. B.

Tinctura artemisiæ. F.

Tinctura camphoræ. B.

Tinctura cardui. B.

Tinctura caryophylli. B.

Tinctura cicutæ. B.

Tinctura cistitiæ. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Tinctura cnicus. B.

Ad præparandum. B.

Hydrophorum. F.

Hydrophorum. B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

Unguentum. F. & B.

LYS

SYLLABUS

Symptomatum Morborum

(Sive

Ægrotorum passiones variæ enumeratæ;
& ad calculum redactæ.)

In hunc finem, ut Morbos eorumque Causas Medicus
facilius, promptius & certius inveniatur, introspeciat
& cognoscat, unice constructus.

Ufus hujus Indicis neminem latere potest.

EDICUS juvenis & in Praxi minùs exercitatus,
ægri suum de omnibus aptè interroget, at-
que ex ipsius, vel cohabitantium ministranti-
umve ore Symptomata & Queremonias omnes
sedulò expiscetur: hoc factò, singulà Symptomata in In-
dice investiget; & librum ipsum (quoties opus sit) variis
in locis consulat; indeque de naturà Morbi, utcunque
obscuri, complicative, judicium justum & rarò fallax
formare valeat.

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	A.	Morbus.	Art.
Abdominis dolores			
Vid. ventris dolores & termina.	}	<i>Alvi Retentio.</i>	611
			Abdo-

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Abdominis intumescencia	{ <i>Hydrops ascites</i> <i>Vesicalis</i>	801
Vid. ventris intumescencia		815
Tumor	{ <i>Empyema</i>	240
Vid. Ventris tumor		
Absumptio corporis	<i>Phthisis nervosa</i>	513
Ægrotudo gravissima	<i>Arthritis</i>	911
	{ <i>Ventriculi morbus</i> <i>Arthritis</i> <i>Colica</i> <i>Iliaca passio</i>	581
Alvus adstricta		925
		643
		666
Alvi excrementa albicantia	<i>Cæliaca</i>	629
Grisea vel pallida	{ <i>Icterus</i>	843
Cineritii coloris		
Levia & ventosa	{ <i>Colica</i>	646
Instar stercoris bovini		
Viridia	<i>Tormenta ventris</i>	1523
Alvi fluxus	<i>Diarrhæa</i>	617
Chylosus	{ <i>Cæliaca</i>	629
Vid. Dejectiones, diarrhoea.		
Alvus lubrica vel soluta	{ <i>Lumbrici</i> <i>Ventriculi morbus</i>	1548
Vid. Diarrhœa.		585
Alvi retentio	<i>Ventriculi morbus</i>	581
Alvus Segnior	<i>Arthritis</i>	925
Amor	<i>Phthisis nervosa</i>	518
Anhelatio	{ <i>Peripneumon. noth.</i>	214
Vid. Dyspnœa respiratio anhelosa		
Animi deliquium	{ <i>Affect. hyster.</i> <i>Syncopè</i> <i>Ascarides</i>	402
Ani pruritus		571
Procidentia vid. procidentia ani		681

Anthrax

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Anthrax vid. carbunculus	<i>Pestis</i>	170
Anxietas vid. præcordio- rum anxietas	<i>Febris ardens</i>	65
Aphonia	<i>Hydrophobia</i>	445
Vid. rancedo	<i>Pestis</i>	170
Aphthæ	<i>Colica</i>	649
	<i>Lumbrici</i>	683
	<i>Dysenteria</i>	636
	<i>Febris continua</i>	61
Apoplexia leuiuscula	<i>Affectio hysterica</i>	396
	<i>Febris intermit. spur.</i>	37
Appetitûs diminutio	<i>Phthisis</i>	522
	<i>Ventriculi morbus</i>	602
Appetitus infuetorum	<i>Gravidatio</i>	1421
	<i>Ventriculi morbus</i>	603
	<i>Lumbricus latus</i>	678
Nimius	<i>Arthritis</i>	908
	<i>Ventriculi morbus</i>	603
Aquarum ex utero fluxus immaturus	<i>Abortus</i>	1444
Ardor lumborum	<i>Diabetes</i>	695
	<i>Arthritis</i>	908
Artuum dolores	<i>Scorbutus</i>	884
	<i>Rheumatismus</i>	854
	<i>Catarrhus</i>	469
Lassitudo	<i>Febris lenta</i>	69
Atrophia	<i>Scorbutus</i>	879
Auris internæ suppuratio	<i>Pleuritis</i>	228
	<i>Lues venerea</i>	961
Aurium tinnitus	<i>Febris ardens</i>	66
	<i>Febris petechialis</i>	83
	<i>Febris puerperarum</i>	1495

Borbo-

(910)

Syllabus Symptomatum.

B.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Borborygmi & murmura intestinorum	{ <i>Affectio hystera.</i>	400
Vid. ructus, flatus		
Bulimus	{ <i>Affectio hystera.</i>	408
	{ <i>Ventriculi morbus</i>	604
Bubo in inguine	<i>Lues venerea</i>	961
Bubones	{ <i>Febris maligna</i>	77
	{ <i>Pestis</i>	171, 180

C.

Cachexia	<i>Scorbutus</i>	869
Calor & frigus se mutuò ex- cipientia	{ <i>Morbilli</i>	123
Calor hecticus	{ <i>Phthisis</i>	494
	{ <i>Post variolas</i>	145
Calor urens	<i>Febris ardens</i>	62, 65, 103
Capillorum defluvium	{ <i>Phthisis</i>	493
	{ <i>Venenum</i>	1636
Caput justo majus	{ <i>Hydrocephalus</i>	832
	{ <i>Rachitis</i>	1553
	{ <i>Febres ferè omnes</i>	34, 58, &c.
Capitis dolor	{ <i>Affectio hystera</i>	396
	{ <i>Alvi retentio</i>	611
	{ <i>Lumbrici</i>	683
	{ <i>Sudor anglicus</i>	194
Capitis dolor cum insigni ardore	{ <i>Cephalalgia</i>	280, 281
Cum aliquali frigoris sensu	{ <i>Cephalalgia</i>	280
Capitis dolor gravativus	<i>Cephalalgia</i>	280
Periodicus	<i>Febris intermittens</i>	37

Syllabus Symptomatum

Symptoma.	Morbus.	Art.
Capitis dolor punctorius & gravativus	Scorbutus	869
Capitis & dorsi dolor	Variolæ	131
Capitis gravitas	Catarrhus	469
Capitis tumor aquosus	Hydrocephalus	832
Carbunculus	Pestis	171, 181
Cardialgia	Lumbrici	683
Caries ossium	Post variolas	145
Carunculæ in Urethrâ	Lues venerea	990
Catarrhus	Febris lenta	69
	Phtisis	491
Cervicis dolor	Febris ardens	66
Cholera morbus	Febris intermittens	37
Chyli per alvum fluxus	Cæliaca	629
Per Urinam	Diabetes	697
Circumrotatio objectorum visibilium	Vertigo	300
Claudicatio fatuorum more	Chorea Sancti viti	391
	In variolarum apparatu	137
	Febris intermittens	37
	Febris remittens	50
Colici dolores	In parturientibus	1452
	Calculus renum	739
	Affectio hysteric.	396
Color purpureus sub concavo oculorum	Chlorosis	1392
	Scorbutus	889
Colliquatio humorum	Febris colliquativa	73
	Febris ardens	65, 114
	Febris eruptiva	118
Coma	Hæmorrhoides	1259
Condylomata circa anum	Lues venerea	961
Congelatio	Catalepsis	350, 351
Contractura partium	Convulsio tonica	365
	Febris ardens	65, 116
Convulsio	Febris eruptiva	118
M m m m	Convul-	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Convulsionēs infantum	{ Dentitio	1543
	{ Lumbrici	1548
Convulsiui motus	{ Epilepsia	375, 379
	{ Venenum	1576
	{ Chlorosis	1393
	{ Affectio hysterica	396
Cordis palpitatio	{ Scorbutus	869
	{ Sudor anglicus	194
	{ Venenum	1576
Corona subcærulea vel sub- rubescent sub oculis	{ Chlorosis	1392
Coryza	Febris lenta	69
Criſes febrium	Febris continua	58, 59, 91
Cruris stupor	Nephritis	708
Crurum tumor frigidus	Hydrops	809
Cruſta alba in ſanguine	{ Pleuritis	228
	{ Rheumatismus	854
Cutis denſitas ac ſcabrities tumida cum rugis & fiſ- ſuris, &c.	{ Elephantiaſis	1199
Flavedo vid. flavedo cutis	{ Cutis ſiccitas vide ſiccitas cu- tis	
D.		
Decubitus in unum tantum latus	{ Empyema	240
In latus morboſum	{ Pluritis	224
In latus oppoſitum		
Deglutitio difficilis	{ Angina	200
	{ Febris ardens	66
	{ Variolæ	144
Penitus impedita	Paralyſis gulæ	343
Dejectiones albæ vel cine- ritiæ	{ Icterus	840
	{ Calculus in veſicâ felleâ	843
	Dejec-	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Dejectiones albicantes griseæ	Cæliaca	629
Vel pallidæ	Dysenteria	633
Aquosæ	Dysenteria	635
Membranaceæ	Dysenteria	631
Mucosæ	Dysenteria	636
Purulentæ cum carunculis	Dysenteria	631
Sanguinolentæ	Dysenteria	646
Vid. fluxus cruentus	Colica	643
Ventosæ & leves instar Stercoris bovini	Colica biliosa	1523
Viridis vel insoliti coloris	Tormina ventris	64
	Calentura	32, 58, 65, 115
Delirium	Febris	683
	Lumbrici	427
Delirium furiosum sine febre	Mania	427
Melancholicum sine febre	Melancholia	450
Rabiosum	Hydrophobia	245, 247
Perpetuum & immane	Pbrenitis	254
	Paraphrenitis	869
Dentium caries & vacillatio	Scorbutus	379
Hæmorrhagia	Epilepsia	1548
Stridor	Lumbrici	240
Ad diaphragma gravitas	Empyema	396
	Affectio hysterica	918
Diarrhœa	Artbritis	497
	Phtbifis	870
	Scorbutus	132
	Variolæ	109
Diarrhœa colliquativa	Febris	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Diarrhoea infantum	<i>Dentitio</i>	1543
	<i>Lumbrici</i>	1548
Cum dejectionibus sub- viridibus vid. De- jectiones varii colo- ris	<i>Morbilli</i>	123
Oleosa	<i>Diarrhoea</i>	619
	<i>Cholera morbus</i>	607
Tormentosa	<i>Dysenteria</i>	631
	<i>Febris intermittens</i>	37
	<i>Febris remittens</i>	50
	<i>Spasmus Cynicus</i>	362
Distortio oris		
Dolor abdominis vid. ab- dominis dolor.		
Artuum vid. Artuum dolores		
Capitis vid. capitis do- lor		
Dolor circa cordis regio- nem	<i>Pestis</i>	183
Circa scrobiculum cor- dis	<i>Ventriculi morbus</i>	599
Dorsi & capitis	<i>Variolae</i>	131
Ad claviculum & mammas	<i>Peripneumonia vera</i>	216
Insignis sub costis no- this	<i>Inflammatio ventriculi</i>	258
Cervicis vid. cervicis dolor		
In artubus ardens, pungens, lacerans, pulsans, &c.	<i>Arthritis</i>	918
Obscurus in hypocon- drio dextro	<i>Hepatitis</i>	268
		Dolor

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Dolor in hypocondrio sinistro	} <i>Inflammatio lienis</i>	271
Intestinorum vid. in-		
testinorum dolor		
In oculorum bulbis	<i>Pbrenitis</i>	255.
Lenis in alterutro pec-	} <i>Vomica Pulmonis</i>	443
toris loco		
Punctorius versus o-	} <i>Pleuritis</i>	212, 216.
moplatus		
In quâlibet thoracis	} <i>Pleuritis</i>	218.
parte		
Medium ventrem affli-	} <i>Colica biliosa</i>	644
gens cinguli instar		
Circa umbilicum inten-	} <i>Iliaca passio</i>	666
sissimus		
Subter sternum	<i>Scorbutus</i>	880.
Universalis contundens	} <i>Feb. Petech.</i>	79, 112
& lancinans		
Erratici externum cor-	} <i>Rheumatismus</i>	854, 857
poris habitum oc-		
cupantes		
Nocturni	<i>Lues venerea</i>	961.
Parturientium æmuli	} <i>Febris intermittens</i>	37
	<i>Colica</i>	1452
Vagi præcipuè crurum	<i>Scorbutus</i>	869
Dorsi & capitis dolor	<i>Variolæ</i>	131
Dorsi spinæ inflexibilitas	<i>Calculus renum</i>	728
Dyspnœa	} <i>Hydrops</i>	801
Vid. Respirandi difficultas		
	<i>Pbrenitis</i>	255
Dysenteria	<i>Febris remittens</i>	50.
Dysuria.	<i>Ulcus renum vel vesicæ</i>	720.

Efflorescentiæ

Syllabus Symptomatum.

E.

Symptoma.	Morbus.	Art.
	<i>Erysipelatis quædam species a</i>	
	<i>Rash</i>	1168
Efflorescentiæ maculosæ	<i>Febris maligna</i>	75
	<i>Morbilli</i>	123
	<i>Variolæ</i>	125
Confluentes	<i>Febris scarlatina</i>	122
Miliaris purpurea in		
infantibus recens na-	<i>Red. Gum</i>	1515
tis		
Empyematis signa	<i>Hydrops pectoris</i>	836
Epileptici paroxysmi	<i>Variolæ</i>	131
Erysipetulosus tumor	<i>Variolæ</i>	142
Exanthemata	<i>Pestis</i>	170
	<i>Variolæ</i>	138
Excrementa alvina albican-		
tia, grisea vel pallida,	<i>Cæliaca</i>	629
chylosa		
Levia & ventosa instar	<i>Colica</i>	646
stercoris bovini		
Viridia		
Vid. dejectiones colo-	<i>Tormenta ventris</i>	1523
ris varii, &c.		
	<i>Atrophia infantum</i>	1530
Extenuatio partium carno-	<i>Phthisis</i>	494
sarum	<i>Phthisis nervosa</i>	513

F.

Facies plenior & floridior in	<i>Rachitis</i>	1553
infantibus		
Scabiosa infantum	<i>Crusta lactea</i>	1561
Turgida & subtumida	<i>Febris</i>	96
		Facies

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus	Art.
Faciei pallor	<i>Chlorosis</i>	1392
Rubor	<i>Febris ardens</i>	66
Rubor & pallor alternatim	<i>Lumbrici</i>	1548
Rubor pustulosus	<i>Gutta Rosacea</i>	1143
Rubor post pastum	<i>Cruditus ventriculi nidorosa</i>	584
Faucium dolor & inflammatio	<i>Angina</i>	200
Febris ardens	<i>Inflammatio alicujus visceris</i>	62
	<i>Inflammatio ventriculi</i>	258
	<i>Catarrhus</i>	469
Febris lenta	<i>Diabetes</i>	695
	<i>Empyema</i>	240
	<i>Cachexia</i>	793
Febricula	<i>Chlorosis</i>	1392
	<i>Rheumatismus</i>	854, 857
Flatus in ventriculo & in intestinis	<i>Affectio hysterica</i>	402
	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Ventriculi morbus</i>	588
Flavedo cutis	<i>Cachexia</i>	794
	<i>Icterus</i>	840
Fluctuationis aquæ sensus	<i>in Abdomine</i> <i>Ascites</i>	809
	<i>in Pectore</i> <i>Hydrops pectoris</i>	801
	<i>in Utero</i> <i>Hydrops uteri</i>	1434
	<i>Dysenteria</i>	636
Fluxus cruentus	<i>Hæmorrhoides</i>	1263
	<i>Inflammatio pancreatis</i>	267
	<i>Scorbutus</i>	1263
Foveæ à digitorum impressione	<i>Hydrops</i>	801
	<i>Œdema</i>	1272
Frigus & calor superveniens	<i>Febris intermittens</i>	34
	<i>Et in initiis ferè omnium</i>	102

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Frigoris	in capitis vertice	<i>Affect. hysterica</i> 396
sensus	in abdomine	<i>Colica</i> 646
	per dorsum	<i>Affect. hysterica</i> 402
Furunculi		<i>Scorbutus</i> 869
		<i>Variolæ</i> 145
G.		
Gangræna & caries	<i>Post variolas</i>	145
Genarum rubor	<i>Phtibisis</i>	494
Genitalium tumores œde-	<i>Lues venerea</i>	985
matosi		
Gesticulationes variæ	<i>Chorea Sti Viti</i>	391
Gingivarum cruentatio	<i>Scorbutus</i>	869, 889, 892
Erosiones		
Laxitas		
Inflammatiō	<i>Dentitio in infantibus</i>	1543
	<i>Parylis</i>	1235
Globi sensus in abdomine	<i>Colica hysterica</i>	661
Gonorrhœa virulenta	<i>Lues venerea</i>	964
Non virulenta	<i>Gonorrhœa Catarrhalis</i>	966
Gravitas corporis	<i>Hydrophobia</i>	451
Ad diaphragma	<i>Empyema</i>	240
Ad tempora	<i>Feb. ardens</i>	66
Circa ventriculi regio-	<i>Feb. petech.</i>	82
nem		
Gravitatis sensus in perianeo	<i>Calculus Vesicæ</i>	730
Gutturis dolor ulcerosus	<i>Feb. Eruptiva</i>	118
	<i>Variolæ</i>	132
Gutturis ac pectoris stridor	<i>Angina</i>	200

Hæmorrhagia

Syllabus Symptomatum.

H.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Hæmorrhagia narium	{ <i>Feb. ardens</i>	66
	{ <i>Feb. continua</i>	58
	{ <i>Feb. sui generis</i>	1096
	{ <i>Variolæ</i>	132
Hæmoptoe	{ <i>Feb. sui generis</i>	1096
	{ <i>Phthbisis</i>	533, 536
Hæmorrhoidum fluxus	<i>Vomitus cruentus</i>	596
Halitus foetens intolerabilis	<i>Secundina retenta</i>	1483
Halitus gravis	<i>Scorbutus</i>	869
Hebetudo visûs	{ <i>Cataracta incipiens</i>	1085
	{ <i>Feb. ardens</i>	66
Hemicrania	{ <i>Cephalalgia</i>	282
	{ <i>Feb. intermittens</i>	37
Horripilatio	{ <i>Abortus</i>	1441
	{ <i>In initiis fere omnium febri-</i>	
	<i>um</i>	20
Humorum colliquatio	<i>Feb. colliquativa</i>	73
Hypocondriorum distentio	{ <i>Affectio Hysterica</i>	399
	{ <i>Colica</i>	646
Oppressio & angustia	{ <i>Feb. eruptiva</i>	118
	{ <i>Phthbisis</i>	522

I.

Icterus	{ <i>Colica</i>	646, 841
	{ <i>In prægnantibus</i>	846
Ignavia & torpor in pueris	<i>Rachitis</i>	1553
	{ <i>Phthbisis nervosa</i>	513
Inappetentia	{ <i>Ventriculi morbus</i>	602
	{ <i>Melancholia</i>	426
Indigestio	{ <i>Ventriculi morbus</i>	579, &c.

N n n n

Indigestorum

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus	Art.
Indigestorum per alvum excretio	} <i>Lienteria</i>	627
Inflatio circa scrobiculum cordis	} <i>Asthma</i>	547
Inflatio ventriculi	} <i>Affectio Hysterica</i>	401
	} <i>Cholera morbus</i>	607
Inquietudo universalis	} <i>Feb. ardens</i>	65
	} <i>Feb. maligna</i>	74
Intestinatorum dolor atrocissimus	} <i>Colica</i>	643
Vehemens pulsatorius, &c.	} <i>Iliaca passio</i>	666
	} <i>Inflammatio Intestinatorum</i>	261
Ad punctum determinatus	} <i>Colica</i>	643
Circa umbilicum intensissimus	} <i>Iliaca passio</i>	666
Intestinatorum prolapsus	<i>Hernia</i>	1310
Intumescencia abdominis vid. abdominis & ventris intumescencia		
Intumescencia faciei, abdominis, totius corporis	} <i>Venenum</i>	1576, 1590, &c.
Iracundia	} <i>Diarrhœa</i>	621
	} <i>Hydrophobia</i>	445
Ischuria	} <i>Calculus renum vel vesic.</i>	752
	} <i>Sanguinis dyscrasia</i>	756
Jugularum venarum intumescencia	} <i>Apoplexia</i>	325
L.		
Labiorum intumescencia & nigrities	} <i>Venenum</i>	1576
Lac in mammis collectum	<i>Gravidatio</i>	1420
		Lactis

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus	Art.
Lactis species sed non ve- rum	{ Mola	1487
Lacrymæ invitæ	{ Feb. ardens	66
	{ Feb. eruptiva	118
Languores gravissimi	{ Affectio Hypochondriaca	400
	{ Arthritis in ventriculo	916
	{ Sudor Anglicus	194
Lassitudo artuum	{ Syncope	571
	{ Feb. lenta	69
Lassitudo spontanea	{ Icterus	840
	{ Chlorosis	1393
	{ Fluor albus	1412
	{ Scorbutus	869
Totius corporis	{ Feb. ardens	65
	{ Feb. continua	58
Lateris dolor punctorius	{ Pleuritis	212
	{ Feb. intermittens	37
Laxitas & mollities partium in pueris	{ Rachitis	1553
Lingua alba	{ In febrium initiis morbilli	123
	{ Feb. ardens	65
Sicca, flava, nigra ex- usta	{ Petechialis	83
	{ Pestis	170
Linguae intumescencia	{ Venenum	1576
Linguae scabrities	{ Feb. ardens	65
	{ Feb. continua	58, 107
Lipothymia vid. Syncope		
Lipyria	Febris	104
Livor vultûs	Angina	200
Lochia per aliena loca ex- creta	{ Lochia	1487
Fœtorem cadaverosum referentia	{ Secundina retenta	1483

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Lumbago	<i>Feb. continua</i>	58, 112
	<i>Feb. intermitens</i>	34
	<i>Rheumatismus</i>	854
Gravativa	<i>Fluor albus</i>	1413
Lumborum ardor	<i>Diabetes</i>	695
Dolor ardens & pun- gens	<i>Nephritis</i>	708
	<i>Calculus renum</i>	728
Dolor fixus gravativus	<i>Rheumatismus</i>	854
	<i>Pancreatis Morbus</i>	596
Superiorum dolor ob- tus		
Lumbrici	<i>Feb. petechialis</i>	83
	<i>Horrenda Symptomata</i>	686
	<i>Variolæ. Malè ominantur.</i>	

M.

Macula albescens in oculo	<i>Albugo</i>	1049
Maculæ cutaneæ fuscæ	<i>Ephelides</i>	1150
Maculæ lividæ in sanguinis superficie	<i>Lues venerea</i>	962
	<i>Feb. petechialis</i>	80
Maculæ rubræ pulicum morsibus similes	<i>Morbilli</i>	123
	<i>Variolæ</i>	125
	<i>Feb. scarlatina</i>	120
Rubescentes latiores		
Rubræ, majusculæ, ro- tundæ distinctæ	<i>Feb. petechialis</i>	86
	<i>Feb. petechialis</i>	83, 86
Flavescentes, nigres- centes	<i>Pestis</i>	172
	<i>Feb. petechialis</i>	80, 86
Lividæ pallescentes	<i>Variolæ</i>	143
	<i>Venenum</i>	1636
Nigræ, fuscæ vel li- vidæ		

Maculæ

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Maculæ purpureæ	{ <i>Pestis</i> <i>Scorbutus</i> <i>Variolæ</i>	172 869 132
Nigræ violaceæ	{ <i>Pestis</i> <i>Variolæ</i>	172 144
Macularum rubrarum vel purpurearum eruptiones	{ <i>Phthisis scorbutica</i> <i>Scorbutus</i>	527 869
Maculæ exiguæ more len- tiginis rubræ aut flavæ in fronte, temporibus, &c. erumpentes	{ <i>Lues venerea</i>	961, 62
Mammarum intumescencia	{ <i>Gravidatio</i> <i>Mola</i> <i>Uterus inflatus</i>	1420 1426 1429
Detumescencia	{ <i>Abortus</i> <i>Variolæ</i>	1441 137
Meiendi perpetuum deside- rium	{ <i>Calculus vesicæ</i> <i>Stranguria</i>	720 761
Memoriæ debilitas	{ <i>Apoplexia</i> <i>Paralysis</i>	314 336
Menstruum suppressio	{ <i>Conceptus</i> <i>Uterus inflatus</i>	1420 1429
Mentis alienatio	<i>Chorea S^{ci} Viti</i>	394
Mictio dolorosa	<i>Ulcus vesicæ</i>	718
	{ <i>Empyema</i> <i>Gonorrhœa</i> <i>Fluor albus</i>	244 787 ibid.
Mictio purulenta	{ <i>Ulcus renum vel vesicæ</i> <i>Calculus</i>	720 787
	{ <i>Febris ardens</i> <i>Mictus cruentus</i> <i>Pestis</i> <i>Variolæ</i> <i>Scorbutus</i>	66 767 170 132 787

Micturitio

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Micturitio	<i>Variolæ</i>	137
	<i>Stranguria</i>	761
	<i>Diarrhæa</i>	621
Mœror	<i>Mœror</i>	843
	<i>Phtisis nervosa</i>	518
Motus manuum & pedum	<i>Colica pictonum</i>	655
deprivatio		
Motus tremulus & undula-	<i>Vertigo</i>	303
torius objectorum visi-		
bilium		
Motus in imo ventre	<i>Affect. Hyst.</i>	287
Motus in utero lenis blan-	<i>Conceptus</i>	1420
dus ordinatusque		
Tremulus & palpitans	<i>Mola</i>	1426
Muscarum pilorum, &c.		
simulacra ante oculos	<i>Gutta serena</i>	1059, 1090
volitantia		

N.

Narium excrefcentia alba	<i>Polypus narium</i>	1108
rubra vel livida		
Pruritus	<i>In feb. ardente</i>	66
Scalptura	<i>Lumbrici</i>	1548
	<i>Alvi retentio</i>	611
	<i>Calculus renum</i>	739
Nausea & vomitus	<i>Conceptus</i>	1421
	<i>Feb. intermittens</i>	34
	<i>Nephritis</i>	713
	<i>Affect. Hyst.</i>	396
Nephritici dolores	<i>Arthritis</i>	920
	<i>Feb. intermittens</i>	37
Nodi & topi	<i>Arthritis</i>	910
	<i>Lues venerea</i>	961

Nodi

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Nodi in carpis & costarum extremitatibus	Rachitis	1553
	O.	
Objectorum visibilium cir- cumrotatio, motus tre- mulus & undulatorius	Vertigo	303
Obtumescentia subitanea	Lumbrici	689
	Fissura cranii	1335
	Venenum	1636
Oculi cavi	Empyema	240
	Phthibisis	493
Oculorum horridus obtutus	Venenum ex opio	1636
Oculorum distillatio	Morbilli	123
Defluxio serosa	Epiphora	1064
Gravedo	Morbilli	123
Inflammatiō cum tu- more ardore & do- lore	Ophthalmia	1021
Insolita mutatio	Febris maligna	77
Puncturæ	Febris eruptiva	118
Rubedo	Febris eruptiva	117
Splendor	Peripneumonia vera	216
	Febris	28
Odor cadavericus	Gangræna	1385
	Mortis signum	28
Œdematosus corporis ha- bitus	Anasarca	799
	Leucoplegmatia	797
	Phthibisis nervosa	513
Œdematosi tumores	Scorbutus	858
	Post variolas	145
Ophthalmia	Febris intermittens	37
Oppressio pectoris	Febris eruptiva	117

Oris

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Oris distortio	<i>Spasmus Cynicus</i>	362
Fœtor	<i>Scorbutus</i>	889
Pruritus	<i>Scorbutus</i>	869
Ossium crepitus	<i>Scorbutus</i>	885
Incurvatio	<i>Rachitis</i>	1553
Tumor vel protuberantia vid. nodi & tophi	<i>Rachitis</i>	1553
	<i>Spina ventosa</i>	1286
Ozæna	<i>Lues venerea.</i>	961
P.		
Palati ulcus	<i>Lues venerea</i>	961
Palpebræ inversæ	<i>Ectropium</i>	1018
Palpebra œdematosa	<i>Hydatis</i>	1001
Palpebrarum gravitas	<i>Febris eruptiva</i>	118
Intumescencia	<i>Chlorosis</i>	1393
	<i>Morbilli</i>	123
Pruritus & rubor	<i>Tracoma</i>	1009
Papillarum color in lividum mutatus	<i>Conceptus</i>	1420
Palpitatio cordis vid. cordis palpitatio		
Paralysis	<i>Colica pictonum</i>	655
	<i>Scorbutus</i>	880
Parotides	<i>Post variolas</i>	145
Pectoris gravitas	<i>Empyema</i>	242
Mala conformatio	<i>Asthma</i>	545
	<i>Phtisis</i>	494
Ingens oppressio	<i>Febris eruptiva</i>	117
	<i>Febris miliaris</i>	1497
	<i>Peripneumonia notha.</i>	221
Stridor	<i>Peripneumonia vera</i>	216
Pedum tumor	<i>Hydrops pectoris</i>	836

In

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
In penis summitate dolor exquisitus	{ <i>Calculus vesicæ</i>	730, 739, 743
Pruritus & frequens erectio		
Periodicus symptomatum recursus	{ <i>Febris intermittens</i>	34
	{ <i>Febris remittens</i>	49
Peripneumonia	<i>Arthritis</i>	919
Pervigilium vid. vigiliæ ni- miæ	{ <i>Febris ardens</i>	65
Petechiæ	{ <i>Febris petechialis</i>	79, 80
	{ <i>Variolæ</i>	140, 142
Phrenitis	{ <i>Febris ardens</i>	65
	{ <i>Febris continua</i>	58
Pica	{ <i>Conceptus</i>	1421
	{ <i>Ventriculi morbus</i>	603
Pleuritici dolores	{ <i>Febris intermittens</i>	37
	{ <i>Febris remittens</i>	50
	{ <i>Lumbrici</i>	683
	{ <i>Asthma</i>	554
Præcordiorum anxietas	{ <i>Chlorosis</i>	1392
	{ <i>Febris eruptiva</i>	117
	{ <i>Febris maligna</i>	74
	{ <i>Febris petechialis</i>	82
	{ <i>Febris puerperarum</i>	1495
Dolor	{ <i>Febris ardens</i>	66
	{ <i>Febris maligna</i>	74
Inflatio	<i>Melancholia</i>	426
Perturbatio	<i>Colica hysterica</i>	663
Præputii inflammatio & tu- mor	{ <i>Lues venerea</i>	961
Tumor sine colorismu- tatione	{ <i>Tumor flatulentus</i>	1298
Procidentia ani	<i>Calculus vesicæ</i>	730
Pruritus ani	<i>Ascarides</i>	681
Totius corporis	{ <i>Icterus</i>	840
	{ <i>Psora</i>	1181
O o o o		Pruritus

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Pruritus manuum vel pedum cum ardore, rubore, &c.	<i>Pernio</i>	1250
Molestus in infantibus	<i>Crinones</i>	1550
Circa juncturas	<i>Pfora</i>	1181
Prunella	<i>Febris</i>	107
Ptyalismus vid. salivatio		
Pubis ardor & dolor, &c.	<i>Inflammatio vesicæ</i>	717
Pulmonum coarctatio	<i>Asthma</i>	545
	<i>Peripneumonia notha</i>	214
Pulsatio in abdomine	<i>Colica</i>	646
Subtus ventriculum	<i>Affectio hysterica</i>	400
Pulsus velox	<i>Febris in genere</i>	20
Fortis uno tenore per- gens	<i>Idem</i>	32
Celer, debilis, vacillans	<i>Idem</i>	32
Celer, inæqualis	<i>Sudor Anglicus</i>	194
Debilis ac languidus	<i>Febris maligna</i>	74
Durus	<i>Pleuritis</i>	227
Fortis	<i>Apoplexia</i>	326
Tardus	<i>Scorbutus</i>	886
Pupilla angusta	<i>Cataracta</i>	1060
Nigrior & amplior	<i>Gutta serena</i>	1088
Pus albo-flavescens ab ocu- lis extillans	<i>Fistula lacrymalis</i>	1083
Puris viscidæ scretio	<i>Phthisis</i>	527
Pustulæ albidæ relinquen- tes crustulas femina mil- lii referentes	<i>Herpes miliares</i>	1162
Pustulæ accumulatim exur- gentes	<i>Serpigo</i>	1160
Densæ, dolorosæ, ru- bræ cum inflamma- tione latius serpentes	<i>Erysipelas</i>	1168

Pustulæ

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Pustulæ Flavæ, siccæ cum aridâ crustâ sparsim per corpus, speciatim in fronte & mento, &c.	<i>Lues venerea</i>	962
Inflammatoriæ partem exulcerantes	<i>Herpes exedens</i>	1165
Plures congestæ, squamosæ, &c.	<i>Impetigo</i>	1188
Parvæ rubescences cum cutis duritie & pruritu insigni	<i>Pfora</i>	1180
Subrubræ	<i>Variolæ</i>	131
Variæ in pene & alibi	<i>Lues venerea</i>	961
Urticationes referentes	<i>Erysipelas species</i>	1168
Pustula (vel potius tuberculum) sublivida, vel subnigra vel alba.	<i>Epinyetis</i>	1237
R.		
Raucedo	<i>Catarrhus suffocativus</i>	479
	<i>Colica</i>	649
	<i>Febris lenta</i>	69
	<i>Lues venerea</i>	961
	<i>Lumbrici</i>	683
Clangosa	<i>Catarrhus suffocativus</i>	482
	<i>Febris eruptiva</i>	118
	<i>Variolæ</i>	155
Rekursus poti liquores per nares	<i>Angina</i>	200
Resolutio partium nervosarum	<i>Paralysis</i>	332, 335
Respiratio anhelosa, laboriosa, & sibilosa	<i>Asthma</i>	545, 554
	O o o o z	Respiratio

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Respiratio ejusmodi in infantibus	<i>Asthma infantum</i>	1533
	<i>Febris eruptiva</i>	118
Cita & anhelosa	<i>Peripneumonia notha</i>	214
	<i>Secundina retenta</i>	1483
	<i>Variolæ</i>	155
Denfa	<i>Febris ardens</i>	65
	<i>Peripneumonia vera</i>	216
	<i>Angina</i>	206
	<i>Catarrhus suffocativus</i>	479, 482
	<i>Colica hysterica</i>	663
	<i>Hydrops</i>	801
Difficilis	<i>Hydrops pectoris</i>	837
	<i>Icterus</i>	840
	<i>Peripneumonia notha</i>	216, 242
	<i>Phrenitis</i>	255
	<i>Rachitis</i>	1553
	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Vomica pulmonis</i>	541, 543
Rheumatici dolores	<i>Febris remittens</i>	50
	<i>Lues venerea</i>	961
	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Dysenteria</i>	631
	<i>Febris intermittens</i>	34
Rigor & horror	<i>Febris omnis</i>	20
	<i>Pestis</i>	183
	<i>Pleuritis</i>	212
	<i>Rheumatismus</i>	854
Per vices recurrens	<i>Abortus</i>	1441
Rifus Sardonicus	<i>Melancholia</i>	434
Rubor genarum	<i>Phthisis</i>	494
Ructus	<i>Affectio hysterica</i>	399
	<i>Scorbutus</i>	869
Acidi	<i>Ventriculi morbus</i>	581
Affiduus	<i>Nephritis</i>	708
	Ructus	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ructus insipidi	<i>Asthma</i>	547
Nidorosi	<i>Ventriculi morbus</i>	583
Saporis varii	<i>Idem.</i>	584
Tetri odoris	<i>Melancholia</i>	426
	<i>Venenum</i>	1576
S.		
Saliva copiosa	<i>Lumbrici</i>	1548
Spumosa	<i>Diabetes</i>	703
	<i>Febris continua</i>	61
Salivatio	<i>Phthisis</i>	495
	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Variolæ</i>	132
Saltationes admirandæ	<i>Chorea Sancti Viti</i>	394
Sanguis sincerus per alvum	<i>Dysenteria</i>	631
	<i>Hæmorrhoides</i>	1260
Sapor oris ingratus, vel amar	<i>Febris continua</i>	58
Tetrus vel putridus	<i>Empyema</i>	243
Scabies ferina & inveterata	<i>Lepra</i>	1191
cum tuberculis mollibus		
vel indolentibus		
Scotomia	<i>Apoplexia</i>	314
Screatus crudus & glutinosus filamentis nigris distinctus	<i>Asthma</i>	548
Scrobiculi cordis dolor	<i>Colica hysterica</i>	653
Inflatio	<i>Asthma</i>	547
Segnities	<i>Chlorosis</i>	1393
	<i>Icterus</i>	840
Segnities & torpor in infantibus	<i>Rachitis</i>	1553
Siccitas cutis	<i>Febris ardens</i>	65
	<i>Icterus</i>	840
	Singultus	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Singultus	{ Fungorum ejus	1603
	{ Hepatites	268
	{ Lumbrici	683
	{ Scorbutus	869
	{ Venenum	1576
Sitis intensa	{ Febris ardens	65, 105
	{ Febris continua	58
	{ Diabetes	695
	{ Hydrops	801
	{ Venenum	1576
Somnolentia	{ Morbilli	123
	{ Variolæ	131
	{ Apoplexia	315
Sopor gravis	{ Coma, lethargus, carus	295,
		296, 297
	{ Lumbrici	683
	{ Pestis	179
	{ Sudor anglicus	197
Spasmi	{ Affectio hysterica	396
	{ Epilepsia	375
	{ Febris	116
Spirandi difficultas, vid. res- piratio difficilis		
Spirituum depressio	{ Febris maligna	74
	{ Febris miliaris	1497
Spuma circa os	{ Angina	200, 206
	{ Apoplexia	315
	{ Epilepsia	379
Sputum sanguinis vid. hæ- moptoe	{ Febris ardens	66
	{ Peripneumonia	216
	{ Pleuritis	212
Stercoris per os ejectio	{ Iliaca passio	666
Sternutatio	{ Morbilli	123
Stertor insignis	{ Apoplexia	315

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Stridor dentium. vid. dentium stridor.		
Stridor pectoris vid. pectoris stridor.		
Stomachi gravedo	<i>Hydrophobia</i>	445
	<i>Vesicantium applicatio</i>	110
Stranguria	<i>Nephritis</i>	713
	<i>Arenæ vel sabulum</i>	746
	<i>Scorbutus</i>	869
Stupor in genere	<i>Venenum</i>	1576
Stupor brachii aut pedis	<i>Apoplexia</i>	314
Cruris	<i>Nephritis</i>	708
	<i>Febris continua</i>	58, 111
Sudores	<i>Febris intermittens</i>	34
	<i>Scorbutus</i>	869
Colliquativi	<i>Phthisis</i>	499
Copiosi	<i>Colica biliosa</i>	649
Critici	<i>Febris</i>	91
Glutinosi	<i>Febris</i>	97
Morbifici	<i>Morbi soporosi</i>	294
Perpetui & copiosissimi	<i>Sudor anglicus</i>	194
	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Angina</i>	200
Suffocationis periculum	<i>Asthma</i>	554
	<i>Catarrhus suffocationis</i>	479
	<i>Uvulæ procidentia</i>	1132
Superciliorum gravitas	<i>Gutta serena</i>	1088
Suppuratio auris interni	<i>Pleuritis</i>	228
Surditas	<i>Febris maligna</i>	77, 99
	<i>Ascarides</i>	681
Syncope vid. languores gravissimi	<i>Lumbrici</i>	683
	<i>Venenum</i>	1576

Tendi-

Syllabus Symptomatum.

T.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Tendinum subsultus	{ <i>Febris continua</i>	32
	{ <i>Febris eruptiva</i>	118
	{ <i>Ascarides</i>	681
Tenesmus	{ <i>Calculus vesicae</i>	730, 741
	{ <i>Fætus mortuus</i>	1481
	{ <i>Ulcus vesicae</i>	718
Testium inflammatio	<i>Lues venerea</i>	961
Testiculi retractio	{ <i>Calculus renum</i>	728
	{ <i>Nephritis</i>	708
Thoracis totius dolor	<i>Peripneumonia notha</i>	214
Gravedo	<i>Peripneumonia vera</i>	216
Tibiarium dolores	<i>Scorbutus</i>	880
Tinnitus aurium. vid. aurium tinnitus		
Tonsillarum tumor	<i>Angina</i>	200, 206
Tophi & nodi. vid. nodi		
Tormina ventris. vid. ventris tormina	{ <i>Lumbrici</i>	683
	{ <i>Scorbutus</i>	869
	{ <i>Febris</i>	32
Tremores	<i>Iracundia</i>	358
	<i>In senio confectis</i>	358
	<i>Secundina retenta</i>	359
	<i>Venenum</i>	1576
Tristitia	<i>Icterus</i>	843
Tuberculum acutum inflammatorium	{ <i>Carbunculus</i>	171
	{ <i>Furunculus</i>	1233
Durum, lividum vel nigricans	{ <i>Cancer</i>	1289
Tumor abdominis	{ <i>Ascites</i>	801
	{ <i>Empyema</i>	240
Acuminatus glandularum	{ <i>Phyema</i>	1239
		Tumor

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Tumor albicans, frigidus, indolens	} <i>Œdema</i>	1272
Aquosus capitis	<i>Hydrocephalus</i>	832
Pone aures	<i>Parotis</i>	1243
Carnosus magnus in dorso	} <i>Natta</i>	1308
Corporis totius.	<i>Anasarca</i>	799
In digitorum extremis manuum vel pedum	} <i>Paronychia</i>	1247, 1248
Durus, indolens, mobilis, sine coloris mutatione	} <i>Scrophula</i>	1277
Durus, livescens, indolens	} <i>Scirrbus</i>	1275
Durus, lividus vel nigricans, punctorius	} <i>Cancer</i>	1289
In ano varicosus	<i>Hæmorrhoides</i>	1259
Cum inflammatione & dolore pulsatoria	} <i>Phlegmone</i>	1226
Inflammatorius in inguine vel sub axillâ	} <i>Bubo</i>	1241
Levis digito cedens & digito pressus foveam non relinquens	} <i>Tumor flatulentus</i>	1298
Mollis sine coloris mutatione plerumque pulsans	} <i>Aneurisma</i>	1255
Mollis & latus inter cranium & cutim	} <i>Talpa</i>	1305
Mollis in juncturis	<i>Lupia</i>	1302
Offis vel ejusdem protuberantia	} <i>Spina ventosa</i>	1286
In præcordiis	<i>Inflammatio ventriculi</i>	258
In tendine doloris expers	} <i>Ganglium</i>	1301
	P p p p	Tumor

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Tumor varicosus venarum spermaticarum	} <i>Hernia varicosa</i>	1270
Ex laxatâ venarum tu- nicâ	} <i>Varix</i>	1257
Tufficula	{ <i>Febris ardens</i> <i>Lumbrici</i> <i>Morbilli</i>	65 683 123
Tuffis	{ <i>Affectio Hysterica</i> <i>Febris lenta</i> <i>Pleuritis</i> <i>Scorbutus</i> <i>Tuffis stomachalis</i>	396 69 212 869 485
Cum dolore capitis	<i>Peripneumonia notba.</i>	214
Humida diuturnior	{ <i>Asthma</i> <i>Phtbisis</i>	554 491
Perpetuò molesta	{ <i>Asthma</i> <i>Febris eruptiva</i>	554 118
Immanis	<i>Hydrops</i>	821
Importuna & sicca	<i>Hydrops pectoris</i>	836, 837
Infantum ferina	<i>Tuffis convulsiva</i>	1533
Sicca & molesta	{ <i>Empyema</i> <i>Lumbrici</i> <i>Vomica pulmonis</i>	240 1548 543
Stomachalis	<i>Tuffis</i>	485

U.

Ventriculi ægritudo summa	<i>Sudor anglicus</i>	197
Ventriculi Æstus	<i>Arthritis</i>	925
Cum dolore molesto & intensissimo	} <i>Cardialgia</i>	600
Dolor gravativus	<i>Ventriculi morbus</i>	584
Inflatio	<i>Scorbutus</i>	869
Inflammatiô	{ <i>Asthma</i> <i>Scorbutus</i>	547 869
	Ventri-	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ventriculi mordicatio & dolor vehemens	<i>Venenum</i>	1576
Ventris dolor	<i>Scorbutus</i>	880
Ventris intumescencia	<i>Graviditas</i>	1420
	<i>Uterus inflatus</i>	1429
Æqualiter in omnem dimensionem	<i>Mola</i>	1426
Circa umbilicum minus prominens	<i>Hydrops peritonæi</i>	817
	<i>Colica</i>	643
Tormina vid. tormina ventris	<i>Dysenteria</i>	631
	<i>Lumbrici</i>	683
	<i>Scorbutus</i>	877, 880
In infantibus	<i>Dentitio</i>	1543
	<i>Lumbrici</i>	1548
Circa umbilicum	<i>Iliaca passio</i>	666
Infra umbilicum	<i>Secundina retenta</i>	1483
Ventris tensio	<i>Scorbutus</i>	869
	<i>Ascites</i>	809
	<i>Gravidatio</i>	1420
Ventris tumor	<i>Hydrops ovarii</i>	1436
	<i>Mola</i>	1426
	<i>Tympanites</i>	827
	<i>Uterus inflatus</i>	1429
In infantibus	<i>Rachitis</i>	1553
Durus cum corporis extenuatione	<i>Atrophia infantum</i>	1530
Verrucæ circa anum	<i>Hæmorrhoides</i>	1248
	<i>Lues venerea</i>	961
	<i>Apoplexia</i>	314
Vertigo	<i>Peripneumonia notba</i>	214
	<i>Venenum</i>	1576

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Vesiculæ ambustorum simili- les	Variolæ }	135
Aqueæ		140
Miliares		143
Serosæ subflavæ	Febris miliaris	1497
Vibices	Febris petechialis	79
	Febris continua	58, 113
	Febris maligna	74
	Febris eruptiva	118
Vigiliæ pertinaces	Hydrophobia	445
	Mania	438
	Morbus solitarius	289
	Peripneumonia notba	216
	Pestis	179
Virium prostratio	Icterus	840
	Febris maligna	174
	Febris petechialis	82
Subitanea	Pestis	79
	Sudor Anglicus	194
	Venenum	1576
Visus abolitio	Cataracta	1054
	Gutta serena	1088
	Venenum	1576
Obfuscatio	Opium	1596
Visus hebetudo. vid. hebe- tudo visus		
Ulcus palati. vid. palati ul- cus		
Ulcus sinuosum in oculi cantho	Fistula lacrymalis	1083
Ulcera cancrofa & callofa	Cancer	1289
	Lues venerea	961
	Herpes exedens	1165
Corrosiva	Variolæ	156
		Unguens

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Ungues recurvi	Empyema	240
	Hydrops pectoris	836
	Phtisis	493
Ungues nigri vel lutei	Venenum	1636
	Affectio Hysterica	396
	Colica	643
	Conceptus	1421
Vomitus	Febris intermittens	37
	Lumbrici	683
	Phtisis	494
	Variolæ	131, 137
	Cholera morbus	607
Ennornes	Pestis	183
	Iliaca passio	668
Biliofi & pituitosi	Renum Inflammatio	713
	Pancreatis morbus	596
Cruenti	Ventriculi morbus	596
Materiae nigræ	Melancholia	426
Humorum diversificalorum	Venenum	1576
	Iliaca passio	666
Stercoris	Catarrhus suffocativus	479
	Febris ardens	65
	Variolæ	155
Vox clangosa	Catarrhus suffocativus	482
	Colica	649
	Lumbrici	683
	Affectio Hypochondriaca	408
Voracitas nimia	Ventriculi morbus	604
Urina sanorum similis	Febris maligna	74
	Infantum febris	776
	Lumbrici	776
Urina alba	Variolæ	776

Urina

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Urina aquosa, tenuis & pal- lida	<i>Affectio hysterica</i>	777
	<i>Asthma</i>	549
	<i>Cachexia</i>	777, 793
	<i>Chlorosis</i>	777
	<i>Colica nephritica vel hysterica</i>	663
	<i>Febris maligna</i>	777
	<i>Nephritis</i>	708
	<i>Variolæ</i>	137
	<i>Diabetes</i>	697
	<i>Diabetes</i>	698
Chylosa	<i>Affectio hysterica</i>	777
Copiosa	<i>Asthma</i>	549
	<i>Artbritis</i>	909
Crassa & rubra	<i>Colica</i>	644
	<i>Scorbutus</i>	663
	<i>Icterus</i>	840
	<i>Hypocondriaca affectio</i>	779
Crocea & flava.	<i>Scorbutus</i>	779
	<i>Calculus</i>	787
Cruenta. vid. miçtus sanguinis	<i>Scorbutus</i>	787
	<i>Diabetes</i>	663
Dulcis	<i>Icterus</i>	843
Nigra & viridis	<i>Febris quartana</i>	781
	<i>Morbus virulentus vel vene- natus</i>	781
	<i>Febris ardens</i>	66
Nigra & tenuis	<i>Colica biliosa</i>	646
	<i>Hydrops</i>	801
	<i>Nephritis</i>	708
Pauca	<i>Diabetes</i>	695
	<i>Febris ardens</i>	784
	<i>Febris colliquativa</i>	784
	<i>Febris hectica</i>	784
	<i>Ulcus renum</i>	784
Pinguis		Urina

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Urina purulenta	Ulcus ren. vel vesicæ	718, 720
	Empyema	787
	Fluor albus	787
	Gonorrhœa	787
	Pleuritis & Peripneumonia	787
Rubicunda	Arthritis	780
	Febris continua	58, 97
	Nephritis	708
	Peripneumonia notha.	214
	Scorbutus	780
Urinæ ardor	Variolæ	137
	Colica biliosa	646
	Dysuria	763
	Lues venerea	961
Urinæ subita mutatio à turbidâ & crassâ in tenuem & pallidam	Renum inflammatio	713
Urinæ stitlicidium	Phrenitis	246
	Strangura	761
	Colica biliosa	646
	Ischuria	752, &c.
Suppressio	Nephritis	713
	Venenum	1576
In Urinâ carunculæ & filamenta	Ulcus renum vel vesicæ	718
Cremor innatans	Affectio hysterica	784
	Phthisis	784
Materia crassa vel mucilaginosa	Dysuria	763
Bullæ & spuma	Mania	784
Sedimentum crassius farinæ similis	Morbus diuturnus	786
Sedimentum lateritii coloris	Febris intermittens	37
	Vultûs	

Syllabus Symptomatum.

Symptoma.	Morbus.	Art.
Vultus livor	{ <i>Angina</i>	200
	{ <i>Hydrops</i>	809
	{ <i>Febris ardens</i>	66
Rubor insignis	{ <i>Febris scarlatina</i>	120
	{ <i>Peripneumonia</i>	216
In Utero ponderis sensus instar lapidis	{ <i>Mola</i>	1426

INDEX

I N D E X

M O R B O R U M.

A.			
	Art.		
A <i>Bortus</i>	1441	<i>Aneurisma</i>	1251
<i>Acrochordones</i>	1001,	<i>Angina</i>	200
	1325	<i>Arthritica</i>	940
<i>Ægilops</i>	1083	<i>Notba</i>	208
<i>Affectus Catarrhales</i>	468,	<i>Sine Tumore</i>	202
	478	<i>Ani Procidentia</i>	1322
<i>Albugo seu Leucoma</i>	1049	<i>Animi Morbi</i>	421
<i>Alvi adstrictio in infantibus</i>	1528	<i>Anorexia</i>	602
	611	<i>Anthracosis</i>	1039
<i>In adultis</i>	617	<i>Anxietas Præcordiorum</i>	599
<i>Alvi Fluxus</i>	611	<i>Apepsia</i>	589
<i>Alvi Retentio</i>	611	<i>Aphthæ Adultorum</i>	1136
<i>Amaurosis sive Gutta Serena</i>	1088	<i>Infantum</i>	1559
	1202	<i>Apoplexia</i>	308
<i>Ambustio</i>	799	<i>Appetentia Canina</i>	604
<i>Anasarca</i>	1013	<i>Aridura Partium</i>	1532
<i>Anchyloblepharon</i>	1083	<i>Arthritis</i>	908
<i>Anchylops</i>	1083	<i>Anomala</i>	933
		<i>Ascarides</i>	681, 682
		<i>Ascites</i>	807
		<i>Q q q q</i>	<i>Asphixia</i>

Index Morborum.

<i>Asphixia</i>	571	<i>Carbunculus Pestilentialis</i>	
<i>Affodes</i>	63		171, 181
<i>Asbma</i>	545	<i>Cardialgia</i>	600
Continuum	ibid.	<i>Caries Ossis</i>	1370
Periodicum	546	<i>Caruncula in Urethra</i>	990
Convulsivum	552	<i>Carus</i>	297
Humidum & Siccum		<i>Catalepsis, Catoche, Congelatio</i>	
	554		350
Infantum	1533	<i>Cataphora</i>	294
<i>Atheroma</i>	1303	<i>Cataracta sive Suffusio</i>	1054
<i>Atoniatonblepharon</i>	1016	<i>Catarrhus</i>	469
<i>Atrophia Infantum</i>	1530	Suffocativus	479
Scorbutica	527, 872,	<i>Cephalalgia</i>	276
	879	<i>Chalazion</i>	1001
Oculi	1070	<i>Chemosis</i>	1021
<i>Aurium Morbi</i>	1120	<i>Chlorosis</i>	1392
		<i>Cholera Morbus</i>	607
B.		<i>Chorea Sⁱ Viti</i>	391
<i>Bronchocele</i>	1320	<i>Chylificatio Læsa</i>	579
<i>Bubo Benignus</i>	1241	<i>Cicatrix sive Macula in</i>	
Pestilentialis	171, 180	Oculo	1049
Venerens	973, 991	<i>Clavi</i>	1325
<i>Buggs</i>	1570	<i>Cæliaca</i>	617, 629
<i>Bulimia</i>	408, 604	Urinalis	697
		<i>Colica Arthritica</i>	936
C.		<i>Colica Biliosa</i>	643, 659
<i>Cachexia</i>	792	Hysterica	653
<i>Calculus Renum & Vesicæ</i>		<i>Pictonum</i>	655
	727	Scorbutica	895
<i>Calentura</i>	64	<i>Coma</i>	294
<i>Callus in Ulceribus</i>	1369	<i>Coma Vigil</i>	299
<i>Cancer</i>	1289	<i>Combustio</i>	1202
<i>Canis Rabiosi Morsus</i>	444	Cum pulvere pyrio	1213
<i>Capitis Contusio</i>	1335	A fulmine	1214
Dolor	276	<i>Comedones sive Crinones</i>	1550
<i>Vulnera</i>	1361	<i>Concussio Capitis</i>	1336
		<i>Congelatio</i>	350
		Contusio	

Index Morborum.

[illegible]

Index Morborum.

<i>Epiphora</i>	1064	<i>Fissura Cranii</i>	1335
<i>Erysipelas</i>	1167	<i>Ossis</i>	1342
<i>Alia Species</i>	1168	<i>Fistula in Ano</i>	1379
<i>Scorbuticum</i>	872	<i>Lacrymalis</i>	1083
<i>Symptomaticum</i>	1177	<i>In ulceribus</i>	1369
<i>Effere</i>	1153	<i>Flatus</i>	588
<i>Exanthemata</i>	172, 181	<i>Fluor Albus</i>	1410
<i>Excrementie præternaturales</i>	1308	<i>Fluxus Hepaticus</i>	641
<i>Carnosæ in vesicâ cal-</i>		<i>Fractura Ossis</i>	1341
<i>culum mentientes</i>	731	<i>Complicata</i>	1344
		<i>Fungus</i>	1377
		<i>Furor Uterinus</i>	1418
F.		G.	
<i>Fascinatio</i>	395	<i>Ganglium</i>	1301
<i>Febres in genere 1, 2, &c.</i>		<i>Gangrena</i>	1384
<i>Ardens seu Causus</i>	62	<i>Genitalium Tumores edema-</i>	
<i>Catarrhalis</i>	69	<i>tofi in Lue Ven.</i>	985
<i>Colliquativa</i>	73	<i>Gingivarum Affectus</i>	1116
<i>Continua</i>	10	<i>Laxitas</i>	872
<i>Ephemera</i>	7	<i>Glaucoma</i>	1062
<i>Eruptivæ</i>	117	<i>Gonorrhœa vera & notha</i>	
<i>Hæctica</i>	500	<i>non virulenta</i>	965
<i>Infantum</i>	1516	<i>Virulenta</i>	964
<i>Intermittens 34, 35, &c.</i>		<i>Grando</i>	1001
<i>Lactea</i>	1494	<i>Gula Paralysis</i>	343
<i>Lenta</i>	68	<i>Gustus læsiones</i>	1110
<i>Lipyrria</i>	104	<i>Gutta Rosacea</i>	1143
<i>Maligna</i>	74	<i>Gutta serena</i>	1088
<i>Miliaris</i>	1497		
<i>Petechialis</i>	79	H.	
<i>Pituitosa</i>	71	<i>Head-mould-shot</i>	1563
<i>Cum Prunellâ</i>	107	<i>Horse-shoe-head</i>	1565
<i>Remittens</i>	49	<i>Hæmoptysis</i>	533
<i>Scarlatina</i>	120	<i>Hæmorrhagia Narium</i>	1096
<i>Scorbutica</i>	902	<i>Hæmor-</i>	
<i>Februm Symptomata</i>	102, 103		

Index Morborum.

<i>Hæmorrhoides</i>	1259	<i>Ileos five Iliaca Passio</i>	666
<i>Hæctica Febris</i>	494, 500,	<i>Impetigo</i>	1188
	504	<i>Inappetentia</i>	602
<i>Hemicrania</i>	282	<i>Incontinentia Urinae</i>	765
<i>Hemiplegia</i>	312, 316, 329	<i>Incubus</i>	463
<i>Hepatitis</i>	268	<i>Infantum Morbi in genere</i>	1504, &c.
<i>Hernia, ejusque species</i>	1309	<i>Inflammatio in genere</i>	199
<i>Hernia aquosa</i>	1316	<i>Aurium</i>	1120
<i>Carnosa</i>	1318	<i>Cordis</i>	560
<i>Varicosa</i>	1270	<i>Hepatis</i>	268
<i>Herpes Exedens</i>	1165	<i>Intestinorum</i>	261
<i>Miliaris</i>	1162	<i>Lienis</i>	271
<i>Simplex</i>	1159	<i>Mammarum</i>	1228
<i>Hippos</i>	1017	<i>Mesenterii</i>	263
<i>Hordeolum</i>	1001	<i>Pancreatis</i>	267
<i>Hydatis</i>	ibid.	<i>Renum</i>	708, 713
<i>Hydrocele seu Hernia aquosa</i>	1316	<i>Testium</i>	1231
<i>Hydrocephalus</i>	832	<i>Ventriculi</i>	258
<i>Hydrophobia</i>	444	<i>Inoculatio variolarum</i>	158
<i>Hypdrops</i>	801, 809	<i>Insignia Bacchantium</i>	1144
<i>Ovarii</i>	1436	<i>Ischias</i>	931, 952
<i>Pectoris</i>	836	<i>Ischuria Renalis & Vesicalis</i>	752
<i>Peritonæi</i>	817		
<i>Siccus</i>	826		
<i>Vesicalis</i>	815		
<i>Uteri</i>	1432		
<i>Hypochondriaca & Hysterica affectio</i>	396	<i>Lactis fugatio</i>	1493
<i>Hypopyon</i>	1036	<i>Lagophthalmia</i>	1014
<i>Hyposphagma</i>	1052	<i>Lectimigi</i>	765
		<i>Lentiginis</i>	1149
		<i>Lepra</i>	1191
		<i>Græcorum</i>	1194
		<i>Lethargus</i>	296
		<i>Leucoma seu Albugo</i>	1049
		<i>Leucophlegmatia</i>	797
		<i>Lichen</i>	1157
		<i>Lienis</i>	

Index Morborum.

<i>Lienis Inflammatio</i>	271	<i>Melancholia</i>	425
<i>Lienteria</i>	626, 627	<i>Meliceris</i>	1303
<i>Linguae Paralysis</i>	345	<i>Memoria laesa</i>	414
<i>Vitia</i>	1110	<i>Menstruatio</i>	1395
<i>Lipothymia</i>	571	<i>Mensium difficultas</i>	1402
<i>Lippitudo sive Ophthalmia</i>		<i>Menses cum dolore fluentes</i>	
	1021		1405
<i>Lipuria</i>	63, 104	<i>Fluxus nimius</i>	1406
<i>Lithiasis</i>	733, 738	<i>Per loca aliena fluentes</i>	
<i>Lithonriptica</i>	734		1404
<i>Lochia</i>	1485	<i>Suppressio</i>	1398
<i>Loquela amissa</i>	1111	<i>Mesenterii Inflammatio</i>	263
<i>Lues Venerea</i>	961	<i>Mictus Cruentus</i>	767
<i>Infantum</i>	983	<i>Miserere mei</i>	668
<i>Lumbrici</i>	675	<i>Mola</i>	1425
<i>Latus</i>	677, 678	<i>Aquosa Vesicularis</i>	1428
<i>In Infantibus</i>	1547	<i>Ventosa</i>	1429
<i>Lupia</i>	1302	<i>Morbi Nervini</i>	274
<i>Lupus</i>	1289	<i>Morbilli</i>	123
<i>Luxatio Ossium</i>	1337	<i>Morsus Canis Rabidi</i>	444
<i>Lycanthropia</i>	429	<i>Mydriasis</i>	1071
		<i>Myopia</i>	1093

M.

<i>Macies Infantum</i>	1530
<i>Macula sive Cicatrix in Oculo</i>	1049
<i>Maculae Hepaticae</i>	1151
<i>Scorbuticae</i>	888
<i>Madarosis</i>	1012
<i>Malacia</i>	603
<i>Mammarum Tumores</i>	1228, 1493
<i>Mania & Melancholia</i>	425
<i>Meconii purgatio in Infantulis</i>	
	1513
<i>Meiopsis</i>	1072

N.

<i>Narium Morbi</i>	1105
<i>Nata Natta seu Napta</i>	1308
<i>Nausea & Vomitus</i>	594
<i>Necrosis</i>	1384
<i>Nephritis</i>	708, &c.
<i>Arthritica</i>	920
<i>Notha Scorbutica</i>	895
<i>Noli me tangere</i>	1289
<i>Nyctalopia</i>	1095

Obesitas

Index Morborum.

O.		<i>Paraphrenitis</i>	254
<i>Obesitas seu Corpulentia nimia</i>	789	<i>Paraplegia seu paraplexia</i>	312, 329, 332
<i>Obdormitio Membrorum</i>	356	<i>Paronychia</i>	1246
<i>Oculorum Morbi</i>	997, &c.	<i>Pedis digitorum</i>	1248
<i>Oculorum Ulcera</i>	1073	<i>Parotis</i>	1243
<i>Edema</i>	1272	<i>Parasynanche</i>	206
<i>Edema Oculi</i>	1033	<i>Partus difficilis</i>	1450
<i>Edematosi Tumores Genitalium in Lue Ven.</i>	985	<i>Parulis</i>	1235
<i>Olfactus amissus</i>	1105	<i>Pediculi Inguinales</i>	1569
<i>Opisthotonos</i>	361	<i>Penis Amputatio</i>	986
<i>Ophthalmia</i>	1021	<i>Peribrosis Oculi</i>	1076
<i>Epidemica</i>	1029	<i>Pericranii læsio</i>	1362
<i>Humida & sicca</i>	1023	<i>Perinæi ruptura</i>	1492
<i>Scrophulosa</i>	1031	<i>Peripneumonia notha</i>	214, 221
<i>Ossium fractura</i>	1341	<i>Vera</i>	216, 220
<i>Luxatio</i>	1337	<i>Arthritica</i>	919
<i>Otalgia</i>	1122	<i>Pernio</i>	1250
<i>Ovarii Hydrops</i>	1436	<i>Pervigilium</i>	289
<i>Oule</i>	1049	<i>Pestis</i>	163
<i>Ozena</i>	1106	<i>Phimosis & Paraphimosis</i>	986
P.		<i>Phlegmones</i>	1226
<i>Palpebrarum Morbi</i>	998	<i>Phlogosis</i>	1021
<i>Palpitatio Cordis</i>	563	<i>Phlyctenæ, morbus cutaneus</i>	1154
<i>Pannus, oculi vitium</i>	1041	<i>Phlyctenæ, oculi vitium</i>	1037
<i>Paracynanche</i>	206	<i>Phrenitis</i>	245
<i>Paralysis & Paresis</i>	332	<i>Phthiriasis</i>	1020, 1567
<i>Gulæ</i>	343	<i>Phthisis ab Apostematibus</i>	
<i>Lingue</i>	345	& ulceribus	521
<i>Oculi</i>	1078	<i>Asthmatica</i>	529
<i>Scorbutica</i>	878	<i>A Clorosi vel mensibus obstructis</i>	538
<i>Paraphimosis</i>	986		

A Diarrhæa

Index Morborum.

<i>A Diarrhœa vel Dysenteria</i>	523	<i>Psorophthalmia</i>	1003
<i>A Gonorrhœa vel fluore albo</i>	520	<i>Pterygium</i>	1041
<i>Ab Hæmorrhagiâ</i>	519	<i>Pudendorum Excoriatio</i>	1492
<i>Ab Hypochond. vel Hyster. affectione</i>	531	<i>Tumores Edematosi</i>	1491
<i>Ab ictero</i>	540	<i>Punctura Tendinis</i>	1351
<i>A Lactatu Nervosa</i>	522	<i>Purpurea Efflorescentia in Infantibus</i>	1515
<i>A Pleuritide vel peripneumoniâ</i>	539	R.	
<i>Pulmonaris</i>	491, 494	<i>Rachitis</i>	1551
<i>Scorbutica</i>	527	<i>Ranula</i>	1244
<i>Scrophularis</i>	524	<i>Raucedo</i>	472
<i>Varia</i>	ibid.	<i>Red Gum</i>	1515
<i>Pladrosifis</i>	1000	<i>Renum Inflammatio</i>	708
<i>Phygethlon</i>	1240	<i>Ulcus</i>	715
<i>Phyma</i>	1239	<i>Rheumatismus</i>	854
<i>Pica</i>	603	<i>Rheuma Oculi</i>	1068
<i>Plege Oculi</i>	1073	<i>Rhexis</i>	1047
<i>Pleuritis Arthritica</i>	919	<i>Rubedo Maculosa</i>	1144
<i>Notha</i>	218, 224	<i>Ruptura Perinæ</i>	1492
<i>Occulta</i>	227	S.	
<i>Vera</i>	212, 218	<i>Sabafati seu Tinea</i>	995
<i>Plica Polonica</i>	992	<i>Salivatio</i>	702
<i>Pneumatocèle seu Hernia ventosa</i>	1313	<i>Sarcocèle seu Hernia carnofa</i>	1318
<i>Podagra</i>	908	<i>Sarcoma Narium</i>	1109
<i>Polypus Cordis</i>	577	<i>Scabies Humida & Sicca</i>	1178
<i>Narium</i>	1108	<i>Scabies five Pfora</i>	1180
<i>Polypi in Pleuritide</i>	234, 235	<i>Scirrhus</i>	1275
<i>Presbytia</i>	1094	<i>Scleriasis</i>	1008
<i>Procidentia Ani</i>	1322	<i>Sclerophthalmia</i>	1007
<i>Proptosis</i>	1045, 1069	<i>Scorbutus</i>	869
<i>Pruritus vid. Pfora</i>		<i>Scotomia</i>	
<i>Pfora five Scabies</i>	1180		

Index Morborum.

<i>Scotomia</i>	303		
<i>Scrophula</i>	1277		
<i>Secundina retenta</i>	1483		
<i>Serpigo</i>	1160		
<i>Singultus</i>	369		
<i>Sirones</i>	1155		
<i>Somnus</i>	293		
<i>Soporosi Morbi</i>	294		
<i>Spasmi</i>	367		
<i>Spasmus Cynicus</i>	362		
<i>Sphacelus</i>	1384		
<i>Spina ventosa</i>	1286		
<i>Steatoma</i>	1303		
<i>Sterilitas</i>	1424		
<i>Sternutatio</i>	373		
<i>Stomachica Remedia</i>	592		
<i>Strabismus</i>	1079		
<i>Strangaria</i>	761		
<i>Scorbutica</i>	906		
<i>Struma</i>	1277		
<i>Stupor</i>	355		
<i>Scorbuticus</i>	878		
<i>Sudamina</i>	1152		
<i>Sudor Anglicus</i>	193, 196		
<i>Suffusio five Cataracta</i>	1054		
<i>Suggillatio Oculi</i>	1052		
<i>Suppressio Urinae</i>	752, &c.		
<i>Surditas</i>	1130		
<i>Surfeit</i>	605		
<i>Sycosis</i>	1009		
<i>Synanche</i>	206		
<i>Synchysis</i>	1040		
<i>Syncope</i>	571, 574		
<i>Synovia</i>	1365		
		T.	
		<i>Talpa seu Testudo</i>	1305
		<i>Tarantismus</i>	462
		<i>Tendinis Punctura</i>	1351
		<i>Tendinum vulnera</i>	1349
		<i>Tenesmus</i>	640
		<i>Terminthus</i>	1238
		<i>Tetanus</i>	361
		<i>Tinea seu sabafati</i>	995
		<i>Tinnitus aurium</i>	1124
		<i>Tonsillarum Inflammatio</i>	206
		<i>Tophus</i>	1001
		<i>Tophi Arthritici</i>	915
		<i>Tormina Ventris Infantum</i>	1523
		<i>Scorbutica</i>	872
		<i>Torpor</i>	355
		<i>Tortura Oris</i>	362
		<i>Tracoma</i>	1009
		<i>Tremor</i>	358
		<i>Cordis</i>	567
		<i>Scorbuticus</i>	878
		<i>Trichiasis</i>	1011
		<i>Tumores in genere</i>	1217
		<i>Albi</i>	1283
		<i>Capsulares</i>	1300
		<i>Flatulenti</i>	1298
		<i>Tussis</i>	484
		<i>Convulsiva</i>	1533
		<i>Epidemica</i>	487
		<i>Stomachalis</i>	485
		<i>Tylosis</i>	1009
		<i>Tympanitis</i>	826
		Rrrr	Vari

Index Morborum.

V.		<i>Mandragora</i>	1599
<i>Vari</i>	1156	<i>Mercurius præcip. & sub-</i>	
<i>Variola</i>	130	<i>lim.</i>	1611
<i>Distinctæ</i>	131	<i>Napellus</i>	1589
<i>Confluentes</i>	132	<i>Nux vomica</i>	1600
<i>Malignæ</i>	142	<i>Enanthe</i>	1584
<i>Variolarum Inoculatio</i>	158	<i>Opium</i>	1594
<i>Varix</i>	1257	<i>Scorpio</i>	1626
<i>Venena in genere</i>	1571	<i>Serpentes</i>	1619
<i>Aconitum</i>	1589	<i>Solanum</i>	1598
<i>Æs viride</i>	1614	<i>Spiritus acidi</i>	1615
<i>Angues</i>	1619	<i>Spiritus vini</i>	1633
<i>Antimonialia</i>	1614	<i>Sublimatus Mercurius</i>	
<i>Aqua fortis</i>	1615		1611
<i>Aranei</i>	1624	<i>Taxus</i>	1593
<i>Argentum vivum</i>	1610	<i>Tithymalus</i>	1588
<i>Arsenicum</i>	1606	<i>Vipera</i>	1620
<i>Aspis</i>	1623	<i>Ventriculi Inflammatio</i>	258
<i>Bella donna. Vid. Corona</i>		<i>Vermes</i>	675
<i>Imperialis</i>		<i>In auribus</i>	1123
<i>Bufo</i>	1628	<i>In Corde</i>	562
<i>Cantharides</i>	1630	<i>Verruæ</i>	1325
<i>Cerussa</i>	1617	<i>Vertigo</i>	300
<i>Cicuta</i>	1580	<i>Vesicæ Ulcus</i>	718
<i>Cicutaria</i>	1584	<i>Vigilia</i>	289
<i>Cingula Mercurialis</i>	1610	<i>Visus Hebetudo</i>	1085
<i>Cocculæ officinarum</i>	1592	<i>Ulcera</i>	1366
<i>Coriandrum</i>	1599	<i>Ulcus Aurium</i>	1120
<i>Corona Imperialis</i>	1588	<i>Ulcuscula Glandis & Præ-</i>	
<i>Esula</i>	ibid.	<i>putii</i>	968
<i>Euphorbium</i>	ibid.	<i>Ulcus cordis</i>	559, 560
<i>Fungi</i>	1602	<i>Ulceræ Oculorum</i>	1074
<i>Helleborus</i>	1588	<i>Oris & Palati</i>	972
<i>Hyoscyamus</i>	1597	<i>Ulcus Renum</i>	715
<i>Lithargyrum</i>	1617	<i>Ulcuscula Vaginæ</i>	969
		<i>Ulceræ Venereæ</i>	984
		<i>Ulcus Vesicæ</i>	718
			<i>Unguis</i>

Index Morborum.

<i>Unguis Oculi</i>	1041	<i>Vulnera</i>	1345
<i>Vomica Pulmonis</i>	541	<i>Arteriarum</i>	1346
<i>Vomitus</i>	594	<i>Capitis</i>	1361
<i>Cruentus</i>	596	<i>Lethalia</i>	1352
<i>Infantum</i>	1526	<i>Musculi Temporalis</i>	1353
<i>Urinæ Ardor in Lue Venerea</i>	988	<i>Nervorum</i>	1348
<i>Incontinentia</i>	765	<i>Sclopetorum</i>	1358, 1359
<i>Suppressio</i>	752	<i>Tendinum ac Membrarum</i>	1348
<i>Suppressio ex Sanguinis dyscrasia</i>	756	<i>Uvula Relaxatio sive Proci-</i>	1133
<i>Uroscopia sive Urinarum Prognosis</i>	775		
<i>Uteri Hydrops</i>	1432		
<i>Uteri Prociencia</i>	1502		
<i>Uterus Inflatus</i>	1429		
		<i>X.</i>	
		<i>Xerophthalmia</i>	1005

ERRATA insigniora sic corrigantur.

A RT. 78. lin. penult. <i>meneral</i>	lege <i>mineral</i> .
159. lin. 2. <i>Constantinople</i>	lege <i>Constantinopoli</i> .
244. lin. 3. <i>Scultetans</i>	lege <i>Scultetum</i> .
474. lin. 1. (6. 81)	lege (683)
482. ad finem (5. 9)	lege (575)
528. lin. 3. dele (16. 206)	
1116. lin. 13. <i>ijs denique</i>	lege <i>ijsdemque</i> .
1367. ad finem dele (16. 39.)	
Pag. 634. lin. 13. add. <i>Lohoch myrrhisat.</i>	
635. lin. 5. <i>pato</i>	lege <i>peto</i> .

CATALOGUS Librorum prostantium apud G. INNYS.

1. **E**MMENOLOGIA, in qua fluxus muliebris menstrui phænomena, periodi vitia, cum medendi methodo, ad rationes mechanicas exi-
guntur. Authore Joh. Freind M. D. Coll. Med. Londin. &c. Societatis
Reg. Soc. editio tertia. 8vo.
2. Hippocratis de morbis popularibus liber primus & tertius Gr. Lat.
His accommodavit notæ & commentarios Johannes Freind,
M. D. Coll. Med. Londin. &c. Societatis Reg. Soc. 4to.
3. Johannis Freind M. D. de purgantibus & secunda variolarum con-
fluentium febre adhibendis epistola 8vo.
4. De curandis febribus continuis liber in quatuor divisus sectiones;
quarum singulæ singulorum morbi temporibus quæ totidem quoque sunt
numero, remedia continent. Authore Johanne Hommio 8vo.
5. Gualt. Harris, M. D. de morbis acutis infantum 8vo.
6. Processus integri in morbis fere omnibus curandis; nec non de
phthisi tractatulus, editio sexta. à Tho. Sydenham M. D. 12°.
7. Sanctorii Sanctorii de staticâ medicinâ aphorismorum sectiones
septem, cum commentario Martini Lister, 12mo.
8. Exercitationes medicæ, quæ tam morborum quam symptomatum
in plerisque morbis rationem illustrant. A Johanne Tabor, M. B. 8vo.
9. Roberti Wellsted de adulta ætate liber ad Richardum West armige-
rum 8vo.
10. Roberti Wellsted de ætate vergente liber ad reverendum admodum
Hugonem episcopum Bristolliensem. 8vo.
11. Pharmacopœia Bateana in libros duos digesta: primo compositi-
ones Galenicæ, altero processus chymici, ordine alphabetico exarantur:
viribus, dosibusque illustrantur: atque catalogis & indicibus accommo-
dantur. Curâ & operâ Thomæ Fuller, M. D. Cantab.
12. Pharmacopœia domesticâ, in usum eorum, qui ruri medicinam
facientes necesse habent, ut pharmacothecas privatas sibi met construa-
nt, scholiis viriumque enarrationibus illustrata, & in libros duos distri-
buita, per Thomam Fuller, M. D. Cantab. 12°.
13. Dissertationes medicæ & chirurgicæ habitæ in amphitheatro
Collegii Regalis Medicorum Londinensium a Gualtero Harris, M. D.
in eodem Collegio præside nato, & chirurgiæ professore 8vo.
14. Joannis Raii synopsis methodica stirpium Britannicarum: tum in-
digenis, tum in agris cultis locis suis dispositis, additis generum charac-
teristicis, specierum descriptionibus & virium epitome. Editio tertia
multis locis emendata, & quadringentis quinquaginta circiter speciebus
noviter detectis aucta, cum iconibus. 8vo.
15. Johannis Raii synopsis methodica avium & piscium; opus posthu-
mum, quod vivus recensuit & perfecit ipse insignissimus author; in quo
multas species, in ipsius ornithologia & ichthyologia desideratas, adjecit:
Methodumque suam piscium naturæ magis convenientem reddidit, cum
appendice, & iconibus.

